

VYCHOVATEL.

Časopis
věnovaný zájmům křesťanského
školství.

Orgán Jednoty českého katolického učitelstva
v republice Československé.

Ročník XXXVIII.

Majitel a vydavatel »Družstvo Vlast.«

Řídící redaktor Vychovatele:
František Košák.

Redaktor Věstníku Katechetského
Jaroslav Slavíček.

Redaktor Učitelské Přílohy:
Antonín Suchoradský.

Odpovědný redaktor
Emanuel Žák.

V Praze.
Tiskem a nákladem Družstva Vlast.
1923.

REDAKTOR FRANTIŠEK KOŠÁK.

Oliva Jan: Vyučování náboženské po stránce

Volf Jan: Ochrana přírody 7.

Literatura

na obálce každého čísla.

Z mládí. Píše Ant. Zelnitius. Str 2.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 1.

LEDEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

Dr. LUBOMIR PETR :

Náboženské vyučování a kultura.

Kdyby šlo ve sporu o školní náboženskou výuku a výchovu pouze o metodickou stránku její, nepochybuji, že v požadavku jejího pronikavého zreformování a zdokonalení by byli za jedno všichni učitelé náboženství. Neboť kdo pozoroval s větší trpkostí než katecheta, jak náboženství stává se víc a víc předmětem *vyučovacím* a vlivem této okolnosti stejně jako vlivem nepříznivého prostředí moderní společnosti a jejích myšlenkových proudů pozbývá víc a víc účinnosti praktické? Upřímně míněných porad o tom, jak upravit náboženské vyučování, aby stalo se kvasem mravní obrody, o tom, jak přiblížit zase Ježíše lidským srdcím, aby jeho světlý vzor byl následován a jeho slovo bylo nejen slyšeno, ale i plněno, o tom, co třeba činiti a jakých prostředků i method výchovných třeba se chápati, aby náboženské vyučování *vychovávalo* ke křesťanství *praktickému*, takových porad byli bychom se chtěli účastniti nejen se vším zájmem a vší svou bytostí, ale i s nadějí v úspěch. Neboť není pochyby, že máme ještě mnoho křesťanských rodin, jimž jde o výchovu dítěte křesťanským názorem světovým, a že by těchto rodin bylo ještě nepoměrně víc, kdyby viděly, že účinek náboženské výuky přetrvává dobu školního věku, že přechází v život, a jako silné křesťanské uvědomění, že s úspěchem vzdoruje nástrahám doby.

Ale bohužel dnes nejde jen o metodu, dnes jde již o princip: má býti náboženství ve škole ponecháno či má býti ze školy odstraněno? Princip, jenž v této formulaci není než přechodnou fází zásadní otázky: má býti náboženství jako prvek kladný a povahotvorný ve výchově ponecháno či má se dítěti výchova beze zření k náboženství a bez jeho škodlivého vlivu?

Svět rozdělen jest ve dva tábory, *monistický*, jenž přestává na pouhé kultuře *věděni* a zanedbává kulturu vůle a svědomí, obrací svůj zřetel jen ke hmotě a jen k materiální stránce člověka, a *křesťanský*, jenž věří, že člověk jest víc než poslední článek živočišného vývoje na zemi, že tělo jako všechna hmota musí býti organisováno duchem, jenž svou živnou a osvobozující sílu dostává z vyššího světa než jest hmotný světездеjší. Autorita tohoto vyššího světa má býti odstraněna anarchií individualismu a subjektivismu, v němž není skrupulí z vyšší odpovědnosti, v němž slovo mravnost kryje se se slovem prospěšný, příjemný, nebo jak Förster dí, v němž z desíti lidských bezcharakterností tvoří se desatero nové ethiky.

Vzal-li na sebe zápas tuto formu, pak jest arci těžko o potřebě náboženské výchovy přesvědčovati protivníka důvody z náboženství a z pozitivní morálky čerpanými. Ale má-li vzdělání a kultura v táboře nepřátel náboženské výchovy tak vysoký kurs, nebylo by dobře, jak dí wüřzburgský universitní profesor Stölze,

upozorniti je, že odstranění náboženské výuky a výchovy jest v příkrem rozporu s *kulturou*?

Výchova má za úkol prostředkovati, sdělovati dosavadní kulturu národa generaci dorůstající. Ale co je kultura? A patří-li k ní také náboženství?

Jedni rozumějí kulturou vládu člověka nad přírodou a jejími silami, druzí vládu člověka nad sebou, a třetí konečně — nejspíšeji — jmenují kulturou všecko ovládání a zušlechťování vnější přírody i lidské přirozenosti lidským duchem, nebo, poněvadž kulturou rozumíme také kulturní práci, všecko úsilí směřující k ušlechťování hmotných i duchovních statků, t. j. statků, jež vytvoří kultura hospodářská, technická, vědecká, tělesná, mravní, umělecká, náboženská, jinými slovy, jež vytváří zemědělství, obchod, řemeslo, vynálezy, zdravotní věda, umění, mravnost a náboženství.

Nuže zamyslete se trochu: jest opravdu možno oddělit náboženství od života, od myšlenky, od mravnosti, od umění, od civilisace, od kultury? Mluvme konkrétně: jest možno oddělit křesťanské náboženství od evropské civilisace? Jest možno mluvit o kterémkoli umění a nemyslet na náboženství, z něhož počátek vzalo umění slovesné, epické i dramatické, umění hudební, umění malířské, sochařské i stavitelské?

Ano, to uznáváme, slyším odpovídati, a nezavíráme před tím oči. Na tuto souvislost bude vždycky ukazováno ve vyučování nábožensko-dějinném, jemuž se nebráníme. Nechceme pouze, aby ve škole theoreticky bylo vyučováno náboženství samému.

Dějinnému? Což myslíte doopravdy, že náboženství má již význam pouze dějinný a že nezasahá stejně intensivně do přítomnosti a do všech jejích vztahů? Myslíte, že bychom *dnes* mluvili jak mluvíme, tvořili jak tvoříme kdyby nás nebylo vychovávalo náboženství, a nad to ještě určité náboženství? Myslíte, že by všechna naše kultura nebyla jiná, kdyby nás byl vychovával místo katolicismu na př. protestantismus? »Pokuste se«, praví Ferd. Peroutka v nedávném svém známém článku v *Tribuně* uveřejněném, »pokuste se odmysliti si katolictví z lidové písně, z lidového umění, ze zvyků, přísloví, z naší architektury, literatury, z pověstí, pohádek, oč budeme ochuzeni! Velmi mnoho, z toho, v čem vidíme typické výtvarné vyjádření češství, přišlo do této země z katolického kostela.«

Jako praví prof. Pekař, že všechen národ český do poslední vsi, do poslední chatrče, do posledního vzorku krajky, do poslední melodie lidové písně naplnil se životní radostí barokové kultury,¹⁾ tak soudí i Peroutka, že stálo by za studií prozkoumat, do jaké míry je barok a rokoko (ještě podnes) spojeno s naší představou češství: »Zdá se, že velmi mnoho z toho, co na Mánesovi a Alšovi považujeme za rysy význačně české, patří vlastně formovému světu baroknímu a rokokovému. Jako učinil Aleš z topolu cosi, co organicky patří k české krajině, tak to učinil i z barokové linie. Kamenný obraz Prahy, který tolik milujete, ona stověžatost, kterou se honosíte, Karlův most, který fotografujete na každou pohlednici a do každého propagačního spisku, odmyslete si to od vzezření Prahy — jaké provedete dílo ochuzující a ničivé!«

Smysl pro barvu, pro harmonii, vkus, vše v nás jest určováno a vychováno náboženstvím. Dovedou-li se naše ženy a dívky lépe oblékati než na př. v Berlíně, i to vysvětluje Peroutka vlivem náboženství,

¹⁾ Pekař, *Tři kapitoly o sv. Janu*, str. 10.

A podobný vliv náboženství uvidíte všude, kterýmkoli směrem kulturním se zadíváte. Naše ideje právní, naše zákonodárství, zda nemají konec konců své kořeny v některé myšlence křesťanské? Naše charita, zda neutvářela by se jinak, kdyby nebyla inspirována náboženstvím? Ba i nedostatek klidu, předpojatost a vášnivost, s jakou náboženství jest potíráno, zda nejsou negativním dokladem toho, jak naše duše, naše myšlení nedá se oprostiti od náboženských vlivů?

Chcete-li však ještě patrněji viděti, jaké kulturní ochuzení způsobuje nedostatek náboženského přesvědčení, pak zajděte si do domácností, jež už neřídí bázeň boží, zajděte si do obcí, v nichž vědomí vyšší odpovědnosti ustoupilo materialistické touze po zbohatnutí a po požitcích, nebo podívejte se do státu, jenž odhodil náboženství jako odbytou veteš a vychovávati chce lid jen z úzkých hledisek materialistického pojetí světa. Slyšíte o humanitě a vidíte vyvrcholelé sobectví, slyšíte o rovných právech, a vidíte neuvěřitelnou tyranii a útisk, slyšíte o tom, že práce tvoří smysl života, slyšíte o lásce k práci a vidíte tupou lenost a zahálčivost, slyšíte o svobodě a vidíte bezuzdnost, rozleptávající všechny mravní hodnoty v člověku, slyšíte o světle vzdělání a vidíte pustou tmou nevědomosti, slyšíte o sociální rovnosti a spravedlnosti a vidíte bídu až k lidojedství stupňovanou uprostřed cynických orgií a rafinovaných požitků!

Světla, k nimž sehmatněl člověk upíral svůj zanícený zrak, ukázala se bludičkami tancujícími nad bahnem egoismu a mravního úpadku, krásná hesla humanity, svobody, pokroku osvědčila se prázdným zvukem bez obsahu a bez ceny.

A stejně neúrodným a prázdným osvědčuje se všechno ostatní naše snažení, není-li promítáno věčností. »Pouze lidské metody ve zmáhání velikých kulturních problémů«, končí Fr. W. Förster svůj poválečný dodatek k jedné z nejlepších svých knih,²⁾ »přiblížily lidstvo již dost ke všeobecnému bankrotu — je čas postavit si veliké otázky života zase pod ochranu nejvyšších mravních mocností.«

Stačí vám to na důkaz, že zbavovat člověka náboženství a nedopřávat náboženství místa ve výchově jest čin protikulturní, čin všecku kulturu lidskou ohrožující?

VÁCLAV OLIVA:

Z dějin znění a slovosledu desatera přikázání božích.

(Ukázka ze spisu »Katolická symbolika«.)

Desatero*) slov Páně či přikázání Boží byla od nejstarších dob v křesťanské církvi podkladem náboženského poučování a vyučování mravním pravdám jak na kazatelně tak při katechesi nejmenších dítek. O tom zajisté není ani nejmenší pochybnosti, protože dějiny křesťanského starověku na více místech připomínají, že bylo tehdy zvykem, aby mimo hlavní články víry, obsažené v Apoštolském vyznání, každý katechumen znal z paměti také Desatero.

Dělo se tak vším právem, neboť, uvážíme-li, že dekalog jest nejvýraznějším projevem nejvyššího a nejvšeobecnějšího přikázání lásky k Bohu a k bližnímu,

²⁾ Förster, Sexualethik und Sexualpädagogik, str. 250.

*) Prameny: Dr. Welte, článek »Decalog« v »Kirchenlexikon«, 2. vyd., III., 1423—1427; Wilhelm Lotz, článek »Dekalog« v »Realencyklopaedie für protest. Theologie und Kirche«, 3. vyd., IV., 561—562; dr. Jos. Burg, Kontroverslexikon, 725—726; týž, Symbolik; Fr. Šebesta, Jana Kalvína učení náboženství křesťanského, Pardubice 1890; Různá katechismy hlavních konfesi a sekt.

že obsahuje první elementární a první všeobecné principy Božího zákona vůbec a konečně, že velmi snadno rozumem bývá chápán, musíme v katechetické praxi prvních dob křesťanských spatřovati nejen dovednost a zručnost těch, kdož učení Kristovo hlasali, tedy svatých apoštolů a jich bezprostředních, časově ovšem uvažováno, nástupců, ale i přímo, byť bychom o tom neměli dogmatické direktivy, řízení Ducha sv., jenž o církev tolik pečoval a pečuje.

To bylo též přesvědčením svatých otců a učením velikých církevních bohoslovců.

Vždyť na př. svatý Augustin prohlásil dekalog za souhrn a krátký přehled všech mravních zákonů a jej jako svrchovaný a nejdůležitější mravní zákon odporoučel za normu církevní disciplíny pro všechna století jak v knihách, jež sepsal, tak i ve svých právních i poenitenciálních ustanoveních. Podobně sv. Tomáš Akvinský spatřuje v dekalogu základ a důsledek všech mravních zákonů i předpisů a nabádá na více místech k naprostému a bezvýjimečnému jeho zachování, poněvadž vše, co v něm obsaženo jest, jest projevem vůle Boží.

Z toho důvodu protestant Vilém Lotz, ač sám mírný racionalista, odrážeje útoky racionalistických pastorů, nerozpakoval se napsati: »Není správně domnívati se anebo označovati, že dekalog vlastně jest výborem důležitých zákonů pro náboženskou obec. Nikoliv. Dekalog jest v první řadě samostatným a dokonalým celkem. Jest základem a projevem vůle Boží k Izraeli vůbec a k jednotlivým židům zvláště, neboť, bývá-li správně chápán, vymezuje nábožensko-mravnímu životu přísné hranice tím, že jeho podstata naznačuje příklon k Bohu a odklon od hříchu.« Můžeme tedy říci, že desatero Božích přikázání, mimo Apoštolské vyznání víry, bylo a je prvním křesťanským katechismem, v tom ovšem smyslu, že Apostolicum naznačuje základní pravdy křesťanské věrouky a přikázání Boží křesťanské mravouky.

* * *

Znění a slovosled přikázání Božích nejsou mezi křesťany stejny. Jinak modlí se je katolík, jinak protestant a Řek a jinak vyznavač některé americké »moderní« denominace, jako jsou na př. Methodisté, Baptisté a p. Rozeznává se totiž hlavně trojí znění desatera Božího, a to: 1. *židovské*, o němž již Origenes činí zmínku v osmé své homilii o knize Exodus a jež pravověrní židé posud zachovávají, 2. *řecké*, jež uchovává se v církvích výhodně rozkolnických a jež uvádějí z nejstarších církevních spisovatelů Philo ve 12. oddílu svého pojednání »De decalogo« a Josef Flavius v díle »Antiquitates« v části třetí a konečně 3. *katolické*, to jest římsko-katolické, jež pochází z křesťanského starověku a připomíná se u svatého Augustina v jeho pojednání »Quaestiones in Exodum« pod bodem 71.

V Písmě sv. přichází dekalog na dvou místech a to v druhé knize Mojžíšově v kapitole dvacáté, ve verši 2. až 17. a v páté knize Mojžíšově v kapitole páté od verše 6. až do 21., ale nejednotně. Alespoň v druhé knize Mojžíšově je čteme takto: »Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, kterýž jsem vyvedl tebe ze země egyptské, z domu služebnosti. — Nebudeš mít Bohů cizích přede mnou. — Neučiníš sobě rytiny ani žádného podobenství, kteréž jest na nebi svrchu a kteréž na zemi dole, ani těch věcí, kteréž jsou u vodách pod zemí. — Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti: já jsem Hospodin Bůh tvůj silný, horlivý, navštěvující nepravost otců na synech, do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteříž nenávidí mne: — a činící milosrdenství nad tisíci, těm, kteříž milují mne a ostrihají přikázání

mých. — Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo, neboť nebude mítí za nevinného Hospodin toho, kdo by vzal jméno Hospodina Boha svého nadarmo. — Pomni, abys den sobotní světil. — Šest dní budeš pracovati a dělati všecka díla svá. — Sedmého pak dne sobota Hospodina Boha tvého jest. Nebudeš dělati žádného díla v něm, ty, i syn tvůj, i dcera tvá, služebník tvůj, i děvka tvá, hovado tvé i přichozí, kterýž je v branách tvých. — Nebo v šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, i moře, i všecko, což v nich jest, a odpočinul v den sedmý: protož požehnal Hospodin dne sobotního a posvětil ho. — Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi, kterouž tobě dá Hospodin Bůh tvůj. — Nezabiješ. — Nesesmilníš. — Nepokradeš. — Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví. — Nepožádáš domu bližního svého: aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky; ani vola, ani osla, ani ničehož, což jeho jest.*

Naproti tomu zase v páté knize Mojžíšově uvádějí se tatáž příkázání následovně: »Já Hospodin Bůh tvůj, kterýž vyvedl jsem tebe ze země egyptské, z domu služebnosti. — Nebudeš mítí bohů cizích před obličejem svým. — Neučiníš sobě rytiny, ani podobenství všech věcí, kteréž jsou na nebi svrchu a které na zemi dole a které u vodách pod zemí. — Nebudeš se jim klaněti a nebudeš jich ctíti. Nebo já jsem Hospodin Bůh tvůj: Bůh horlivý, trestající nepravost otců na synech do třetího a čtvrtého pokolení, těch, kteříž nenávidí mne — a činící milosrdenství nad mnoha tisíci, těm, kteříž miluji mne, a ostříhají příkázání mých. — Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo: neboť nebude bez pomsty, kdož by ku věci marné vzal jméno jeho. — Zachovej den sobotní, abys jej světil, jakož přikázal tobě Hospodin Bůh tvůj. — Šest dní pracovati budeš a dělati budeš všeliká díla svá. — Sedmý den jest sobotní, to jest odpočinutí Hospodina Boha tvého. Nebudeš v něm dělati žádného díla: ty, i syn tvůj, i dcera, i služebník, i děvka, i vůl i osel, i všeliké hovado tvé, i přichozí, kterýž jest v branách tvých: aby odpočinul služebník tvůj, i děvka tvá, jako i ty. — Pomni, žeš i ty sloužil v Egyptě a vyvedl tebe Hospodin Bůh tvůj v ruce silné a v rameni vztáženém. Protož přikázal tobě, abys zachoval den sobotní. — Cti otce svého, i matku, jakož přikázal tobě Hospodin Bůh tvůj, abys živ byl za dlouhý čas a dobře bylo tobě v zemi, kterouž Hospodin Bůh tvůj dá tobě. — Nezabiješ. — Nesesmilníš. — A krádeže neučiníš. — Aniž promluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví. — Nepožádáš manželky bližního svého: ani domu, ani pole, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani cožkoli jeho jest.*

I jest tedy velmi vážnou otázkou zvěděti, která jsou vlastně jednotlivá příkázání Boží či jak nesporně jednotlivá příkázání Boží z Desatera zní, a to tím více, protože, jak podotýká dr. Welte, ačkoliv příkázání tato od nejdávnějších dob křesťanského starověku byla podkladem náboženského vyučování katechumenů, přece v jich znění nebylo nikdy naprosté jednomyslnosti, ba dále, že kdyby Písmo sv. samo neprohlašovalo, že příkázání Božích je deset, ani bychom nevěděli, kolik jich jest, a každý exegeta mohl by je zcela samovolně dělit tak či onak, t. j. buď v počet deseti větší neb menší.

Proto, nechceme-li při luštění otázky o znění příkázání Božích přijíti na scestí, je třeba obrátiti se k církevním dějinám z důvodu, že v nich uchovává se křesťanská starobylá tradice, která v katolické církvi má tutéž váhu jako Písmo sv., ba v některých případech i větší dle slov sv. Augustina: »Ego evangelio non crederem, nisi auctoritas ecclesiae me adiuveret .«

A tu filosof a dějepisec Philo ve spise shora připomenutém »De decalogo« rozděluje znění přikázání Božích tak, jak je uvádí Písmo sv. v druhé knize Mojžíšově, ve dvě »pentady«, t. j. ve dvě části, z nichž každá obsahuje pět přikázání. První pentadu nazývá pentadou nadřadnou, t. j. lepší či dokonalejší, protože její přikázání týkají se Boha a druhou pentadu jmenuje podřadnou.

Do první pentady čítá přikázání první, jímž poroučí se víra v jednoho Boha, druhé, jímž zakazuje se činiti si rytiny, třetí, jímž nedovoluje se jméno Boží nadarmo bráti, čtvrté, jímž nařizuje se svěcení soboty a páté, jímž připomíná se úcta k rodičům v tom smyslu, že Bůh jest otcem všech, protože pokolení lidské stvořil a tělesní rodičové jsou při výchově dítek Jeho zástupci. Naproti tomu do druhé pentady počítá přikázání šesté, jímž zakazuje se smilství, sedmé, týkající se vraždy, osmé, zakazující krádež, deváté, odnášející se ke křivému svědectví a desáté, dotýkající se zákazu požádati manželku bližního svého anebo jeho jakýchkoliv statků.

S Filonem při uvádění znění desatera přikázání Božích v zásadě souhlasí také Josef Flavius. Tím při prvním rázu nabýváme přesvědčení, jako by Filonovo rozdělení desatera bylo bývalo u židů starobylou tradicí pevně ustáleno. Ale v pravdě není tomu tak, neboť talmud poučuje nás o něčem jiném. Tento alespoň jako první přikázání uvádí slova: »Já jsem Hospodin Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, z domu služebnosti« a jako druhé: »Nebudeš míti Bohů jiných mimo mne a neučiníš sobě rytiny.« Opakem židovská Masora zase svým rozdělením a zněním přikázání Božích ukazuje, že někteří židé talmudistické přikázání první a druhé spojovali v jedno a proto, aby nabyli počtu desatera, že talmudistické desáté přikázání dělili ve dvě. Z toho důvodu, t. j. pro nesouhlas talmudu s Masorou konec konců není možno na prameny židovské úplně se spolehnouti a další rozhodnutí o pravém znění a rozdělení přikázání Božích jest hledati v dějinách církve křesťanské čili u církevních otců a spisovatelů.

Než ani tu nenalezneme naprosté jistoty a souhlasu. Tak Klement Alexandrijský spojuje přikázání o víře v jednoho Boha a o zákazu rytin v jeden celek čili v jedno, t. j. v první přikázání, zatím, co Origenes souhlasí s Filonem a dělí je ve dvě přikázání z důvodu, jak sám praví, aby všech přikázání bylo deset. Ale Hesychius Jerusalemský, žijící kolem roku 600, zase přijímá znění talmudu a Masory, spojuje je v celek, a aby nepřekročil počtu deseti přikázání, vypouští přikázání o svěcení soboty, protože prý přikázání toto dle jeho názoru nemusilo se vždy přesně zachovávat. Zní tedy jeho dekalog takto: »1. Já jsem Hospodin Bůh tvůj. 2. Nebudeš míti bohů jiných přede mnou. 3. Neučiníš sobě rytiny. 4. Navezmeš jména Božího nadarmo atd.« Názor Hesychiův však nenalezl nikde ohlasu. Za to Origena následovali Sulpitius Severus a sv. Jeronym.

Ostatní spisovatelé církevní, jako: Tertullian, Cyprian, Řehoř Nazianský a j. mluví sice ve svých spisech o dekalogu, ale jich slova nepodávají bezpečné záruky a poučení o tom, jak vlastně dekalog dělití tak, že v celku i při nejstarších spisovatelích církevních, pokud se týče rozdělování desatera v jednotlivá jeho přikázání, panovaly neshoda a nejistota.

Teprve sv. Augustin učinil všeliké nejistotě konec. Týž alespoň ve svých »Quaestiones in Exodum« kárá a odmítá názor Origenův z důvodu, ježto zákaz obrazů sám sebou obsažen jest v zákazu modlářství a proto, že za vlastní přikázání považovati se nemá a nesmí tak, že v dekalogu jsou pouze tři přikázání,

jež týkají se Boha, a to »1. V jednoho Boha budeš věřit. 2. Nevezmeš jména Božího nadarmo. 3. Pomni, abys den sobotní světil.« Za to všechna ostatní přikázání týkají se člověka. Z toho důvodu dále, že zákaz o požádání manželky bližního svého a zákaz o požádání jeho statků dlužno rozdělit ve dvě přikázání.

Proto Augustinova slova: »Et revera quod dictum est: Non erunt tibi dii alii praeter me: hoc ipsum perfectius explicatur, cum prohibentur colenda figmenta« stala se v pravdě rozhodčím při nesouhlasu o znění dekalogu dřívějších dob a základem křesťanské svornosti o tomto předmětu v církvi. Alespoň rozdělení dekalogu dle slov právě uvedených přešlo znenáhla do celé církve západní tak, že ani Luther ve svém malém i velkém katechismu a ani Melancton v »Locis theologicis« neodvážili se je měnit.

(Pokračování.)

JAN VOLF:

Ochrana přírody.

V odborných časopisech i v denním tisku ozývá se stále naléhavější volání na ochranu přírodních památek, na šetření vymírajících druhů živočišstva, zvláště pak nejmilejších člověka společníků, ptactva zpěvného. Do předních šiků ochránců nám drahé přírody vítán jest stejně zemědělec a lesník, měšťan a dělník, zvláště pak dorůstající mládež ve svých spolcích a školní mládež se svými vychovateli musí obsadit řady těchto ideálních obránců tvorstva nám užitečného. Byly vydány již i zákony na ochranu květeny, šetření ptactva, ale má se postupovati ještě vydatněji soustavným poučováním ve školách. Ochranářské spolky budou se domáhati, aby o ochraně ptactva bylo vykládáno na všech stupních škol, aby články o tomto tématě vřazeny byly do čítanek i do knih přírodopisných i na školách středních, aby na učitelských ústavěch zavedeny byly výklady o ochraně ptactva i o ochraně přírody vůbec, organicky vsunuté do ostatního učiva přírodopisného nebo zemědělského. Dle vzorů pokročilých států cizích budou zakládány výzkumné stanice pro vědecké zkoumání této otázky, aby se zjistila užitečnost neb neužitečnost ptáků na základě vyzkoušení potravy již požíly, aby se poznalo, jak ptákům nejlépe pomáhati, a kterými umělými neb přirozenými prostředky toho nejlépe docíliti.

Také oblíbený spisovatel Karel Klosterman přihlásil se za horlivého průbojníka této idey. Napsal znamenitou knížku »Kulturní naléhavost«, ve které vřelými slovy chce probuditi lásku k přírodě a ke zvířectvu hlavně v srdci citům podobným nepřístupnějším, v mládeži. Tam žaluje na mizení ptactva takto: Dobrých třicet let již jsem neslyšel v polích milého večerního pozdravu křepelek, jemuž jsem v mládí tak rád naslouchal. »Pěťpeněz« volaly ubožky a nyní bych rád dal třebaš sto peněz i lepší valuty nežli naší za to, kdyby se mi zase ozývaly. Zdá se, že tito milé hosté našich žirných lánů jsou nadobro vyhubeni. Ubylo také chřastalů, těchto nejdůkladnějších hubitelů zavijechů řepy a jiných polních škůdců. Co jsem se naslouchal jejich vrzání za tichých letních večerů a nyní jen zřídka kdy některý z nich se ozve. Zbude ještě některý za dvacet let? Nejvíce je litovati, že ve značné míře ubylo sýkorek. Pokládám právě tyto ptáčky za nejúčinnější ze všech. Přezimují u nás a po celou zimu živí se téměř výhradně vajíčky

rovněž přezimujícími, hmyzu nejnebezpečnějšího našim ovocným i lesním stromům. Dle pozorování profesora Jandy hubí mníšky nejvíce sýkorka.

Vedle mícení a zvláště nerozumného vypalování křovin zavinil odstěhování se celých čeledí ptactva system vysazování v lesích porostu výhradně jehličnatého a kácení stromů listnatých. Tím byly existenční podmínky pro mnohé druhy tolik zhoršeny, že v důsledku toho celé čeledi ptactva prořídly ano i vymizely. Člověk tu ze zisku porušil rovnováhu v přírodě a tak nevědomky přispěl k rozmnožení těch tvorů, které mu škodí. Musilo uplynouti 70—80 let, aby se tato jednostrannost v hospodářství přírody pochopila a nastoupila se opět metoda smíšeného pěstování lesních porostů. Až se opět vzmožou tyto lesy budoucnosti, vrátí se k nám snad zase drobné ptactvo, jež nás opustilo a bude zpívat své hymny našim vnukům a pravnukům, kteří je za to vezmou v lepší ochranu než činili jsme my.

Profesor Klosterman také mluví o drobném hmyzu, činiteli nesmírně důležitém v dílně přírody. Není všecek jen škodlivý tento hmyz, o němž se tolik zlého vypravuje. Do srdce mládeže od srdce mluví tu spisovatel takto: Nakloň svůj sluch ke mně, můj drahý hochu, vyslyš pozorně, co ti nyní povím a rozjíměj o tom. Přál bych si z té duše, aby o tom slyšeli a rozjímali také ti, kteří tě vedou, učí a vychovávají. Zemřel před krátkými několika lety staříček francouzský učenec a nejbystřejší pozorovatel hmyzu a ptactva — Fabre. Tento veliký muž nežil nadarmo a požehnané jest dílo, jež vykonal. Vnikl hlouběji do skrytých tajů přírody, než kdokoli před ním. Divy divoucí se ti odhalí, až bude ti popráno, můj hochu, přečteš si nebo uslyšíš, co napsal o výsledcích svého badání. Nemám vroucnějšího přání, nežli toho, aby knihy, jež napsal, byly povolanými odborníky přeloženy a četba jejich, pokud lze, se u nás rozšířila a zdomácněla. Zvěděl bys nesmírně zajímavé podrobnosti života nejen ti známého hmyzu, včel, mravenců, brouků, kobylek, motýlů a můr, šídel, ale i jiných, tobě neznámých, nebo těch, jichž sis dosud nevšiml, protože nikdo tě na ně neupozornil. Až by ses seznámil s těmito zjevy ze života drobného tvorstva, otevřely by se tvé oči, byl bys upozorněn a kamkoli bys pohledl, setkal by ses se zázrakem. Spisovatel jest jist, že kdokoli pozorně přečetl jen malou část knih, do nichž Fabre vložil výsledky svých studií, nepřestane se k nim vraceti a kdo již dříve poznal a poněkud miloval přírodu, bude ji dvojnásob milovati, ježto pozná vše obsahující Lásku a Moudrost, kteří řídí a věčnými zákony spravuje vše, co na zemi žije a a umírá. A k mladému čtenáři praví: Ty budeš pozorovat a radost brát ze všeho, co vypožuruješ, ale *vražditi* nebudeš, nepozdvihneš ruky, aby bez potřeby nenichla život, byť i nejmenšího, nejnepatrnějšího tvora, jsa si vědom, že i ten má svůj účel ve velké domácnosti matky přírody, že nebyl stvořen zbytečně, třeba že jsi ty ještě nepoznal jeho účelu.

V důsledku těchto slov jest spisovatel proti zakládání sbírek motýlů a brouků neboť tisíce takových sbírkářů, kteří každým jarem a letem rozběhnou se v přírodu na lov, zavinili, že právě nejkrásnější a nejvzácnější druhy pravých skvostů přírody tolik prořídly, ba i vymizely zvláště v sousedství velkých měst. O sbírky nechť starají se povolání činitelé, sběratelé odborně vzdělaní, věci znalí, školy samy, školní úřady atd. Ty hochu, smiluj se nad malými tvory, nevraždí jich pro pomíjející choutku sběrací. Slitujte se i vy všickni, kdož jste povoláni vychovávat,

a vésti naši mládež. Poučujte a buďte v mladých srdcích lásku a soucit s každým tvorem.

Práce různých spolků na ochranu domoviny, přírodních krás a tvorstva, hlasy vynikajících jednotlivců naší vedoucí inteligence, zdají se již docházeti svého cíle, neboť právě oznámil denní tisk, že ministerstvo školství a nár. osvěty chystá nový zákon na ochranu ptactva. Osnova zákona bude také pojednávat o povinném zřizování a ochraně ptačích útulen, jako jsou nízké lesíky, porosty, křoviny a pod. Zvláštním zákonem bude pak pamatováno na ochranu slavíka, jenž se u nás vyskytuje stále řidčeji.

Věřící člověk vidí v přírodě a ve všem tvorstvu podivuhodné zařízení božské moudrosti, z účelnosti v přírodě poznává všemohoucího Stvořitele, který každému tvorů vykázal zvláštní úkol v řádu světovém. Proto v našem výchovném programu bylo vždy pěstění úcty k přírodě, ochranu živočišstva užitečného podporovali jsme zákonem z dekalogu. Křesťanský vychovatel vždy budil v srdci mládeže soucit i ke tvorům nerozumným, vždy bojoval proti výstřelkům surovosti a otrlé lhostejnosti, která se vybíjela v ničení a pustošení přírody, a bude tak činiti s větším zápalen ještě dále, když bude podporován vědomím, že není ve svých snahách osamocen. Chystaný zákon, kterým vstoupí naše republika v řady po této stránce nejvyspělejších národů, povede k citovému zušlechťení mládeže i lidu našeho, čehož jeví se v době poválečné nalehavá potřeba. Ze všech ideálních snah ochrannářských můžeme se upřímně těšiti, v nás najdou již zapracované bojovníky.

JAN OLIVA:

Boj o náboženské vyučování ve škole.

Po světové válce rozpoutal se všeobecný boj proti náboženskému vyučování ve školách a staré zákony školské, které trochu byly náboženství příznivy, byly novými ústavami rušeny a měněny. V Německu vydán byl 20. dubna 1920 nový zákon školní, o němž vydal člen katol. centra, zvláštní spisek:

Dr. Jos. Mausbach: »Religionsunterricht und Kirche«. Freiburg i. Br. 1922, Herder et Com., 47 str. (je to třetí sešit řady spisů *Schriften zur deutschen Politik* herausg. v. dr. G. Schreiber).

Spisek dělí se na dvě části: vlastní pojednání a přídavek. Obě části jsou polemikou — osobním obhajováním autora jakožto člena centra proti útokům poslanců z jiných politických stran a proti útokům zvláštní katolické strany mimo centrum (je přičleněna ke straně německo-národní). Ráz polemický má za následek, že v našich poměrech, kde neznáme dobře všech podrobností a zákulisního jednání sněmovního v ústavodárném německém shromáždění ve Výmaru, mnohé věci nejsou dosti pochopitelné a nemůžeme k nim zaujmouti náležitě kritické stanovisko — to vše stěžuje se ještě tím, že autor splítá ve své polemice jednání politických stran, jednání sněmovního výboru (1919) a jednání saského sněmu (1921), aniž bychom mohli přesně rozlišiti jednotlivosti a utvořiti si jasný obraz o vývoji otázky, o níž jde, totiž o vyučování náboženství ve školách německých, o dohledu na toto vyučování státem a církví, a o školách čistě konfessních. Co jsem mohl z celé té spleti názorů, nápadů a příležitostných poznámek jasně pochopiti, to zde dále stručně, pokud pro naše poměry je poučno, podávám.

O věcech školních do ústavy říše německé pojatých jsou různá mínění, jež mají svůj základ jednak v různém světovém názoru, jednak v nepochopení úmyslu zákonodárců. Zvláště to platí o § 149 říšské ústavy, jenž mluví o konfessním vyučování náboženství a o dohledu církví na toto vyučování, a pak o § 146, jenž mluví o simultanní a o konfessní škole. Těm 2 paragrafům věnuje autor první část svého spisku.

Pokud jde o § 149. dovozuje autor z celého postupu zvláštního školního výboru od ústavodárného shromáždění zvoleného, jehož se za centrum jako člen účastnil, že paragraf ten obsahuje v sobě zmocnění k vyučování náboženství jedině církvemi, a na důkaz toho probírá blíže, jak výbor školní se radil o textu pro předlohu sněmovní, jak uvažoval různé obraty a výrazy, aby co nejlépe přiléhaly k věci a k úmyslům zákona, že však se mu to úplně nepodařilo a při jednání ve sněmu, že to bylo ještě trochu změněno. Nikdy však se centrum nevzdalo myšlenky, že dohled na vyučování náboženství musí býti církvím všem zachován — to ilustruje autor jednak tím, že obšírněji mluví o jednání ve školském výboru sněmovním, jednak tím, že podrobně probírá t. zv. missio canonica. O jednání ve výboru zmíněném vypráví toto: všechny strany sněmovní se usjednotily na návrhu Naumannově, ale levice (demokratická lidová strana) úmluvy nedodržela a prosadila 4. dubna 1919 při první poradě školského výboru, že byla přijata nucená simultanní škola pro celé Německo. Nestalo dlouhé úporné jednání, které levice stále mařila (měla zření k saskému učitelstvu) a nechtěla centru nijak povolit, proto centrum při druhé poradě školského výboru 18. června 1919 dalo návrh o škole konfessní. Z toho rozpoutal se veliký boj všech stran proti centru, kterému vytýkána věrolomnost, a v boji tom pokračováno pak dále i po uzákonění v ústavě říšské. Katolíci (centrum) vykládají si slova zákona ve svůj prospěch a protikatolíci ovšem také, oba velebí novou ústavu, novou republiku, katolíci více, aby se nezdáli monarchisty, takže až přílišné to velebení nové ústavy zdá se býti přehnané, a přece mnoho nepomáhá, nepřátelé je mají za pokrytství. Tak text zákona různě se vykládá, což by nebylo možné, kdyby byl jasněji býval stilisován. Ale zdá se mi — pokud mohu posouditi dle analogie našich poměrů — že zástupci katolíků německých jednali podobně, jako jednávají u nás: *myslili si, jen když je to nejasně stilisováno; budou-li katolíci se ozývat, řekneme, že jsme to myslili jinak; jen když nyní něco dosáhneme, poměry budoucí si už nějak pomohou — místo aby jasně a zřetelně podali svůj návrh, tak, aby v budoucnosti nemohlo býti sporu o význam jednotlivých výrazů, ušelijak to zabalují, jen aby druhé strany přivolily a tak vychází polovičaté, kompromisní dílo, které přináší v budoucnosti více zla než dobra*, a poněvadž kněží v praktickém životě pocítují pak takovou polovičatost vrchovatě, není divu, že se obracejí proti takovým kompromisním zástupcům, jako i proti Mausbachovi, jenž poměry venkovské dobře nezná. Takový zástupce hájí se sám, hájí ho listy strany (katolické), ale vše to je už málo platné, když polovičatost se mstí. To autor spisku dobře cítil a proto se utíká jako k hlavnímu důvodu pro sebe k missio canonica, ta že je v ústavě zabezpečena a tím, že katolíci mohou býti úplně upokojeni, neboť sám vürtemberský ministr Heymann ve školském výboru uznal, že následkem missio canonica je církev oprávněna k dohledu na nositele této missio canonica, dohled ten má v diecési biskup, jen s jeho zmocněním mohou učitelé, faráři a profesori theologie vyučovat náboženství. To je stanovisko církve projádřené i v novém ko-

dexu kanonického práva, na př. can. 1381 § 1, can. 1382. Proto není pravda tvrzení poslance levice Seyferta v saském zemském sněmu 24. listop. 1921, že centrum ve Výmaru »za katolickou církev vzdalo se práva dohledu na náboženské vyučování.«

Co se týká § 146 říšské ústavy o škole simultanní a o škole konfessní, musí autor zaznamenati mnohé výtky proti tomuto paragrafu z různých stran, na př. že duchem a ideálem ústavy je škola simultanní, škola konfessní že je jen trpěnou výjimkou, jiní opět tvrdí, že § 146 ustanovená obecná škola je něco docela jiného než stará škola simultanní, že je to fakticky škola bezkonfessní, jiní zase myslí, že všechen dohled církevní je z ní vyloučen, opět jiní, že ústava mluví jen o vzdělání mravním, že tedy náboženské vzdělání je vyloučeno. Jak viděti celá řada stížností proti nejasnému stilisování zákona, tu řadu chce autor vyvrátit tvrzením, že občanské strany proti socialistům měly ve Výmaru většinu, že centrum a ostatní strany práva vpracovaly do říšské ústavy značné procento křesťanských kulturních dober, tak že se v tom žádná jiná ústava na světě německé ústavě nevyrovná, načež přechází v nadšenou chvalořeč na tuto ústavu. — Mám-li zde, podobně jako u § 149 pronésti svůj úsudek, pokud mohu o tom souditi dle analogie našich poměrů, musím nepokrytě říci, že hořejších výtek by jistě nebylo, kdyby zástupci stran byli pozvali k poradám škol. výboru odborníky: katechety a duchovní správce; ti by byli jistě podali tolik konkrétního materiálu, že by stilisace zákona byla dopadla docela jinak, nedorumění z textu zmenšila by se co nejvíce. Němečtí poslanci, asi jako naši, chtějí všemu sami rozumět, a proto dělají obojí — takové výborné zákony!

Pak je nespokojenost, jinak řečeno opposice, nevyhnutelná. Je u nás a je i v Německu, jak ukazuje přídavek spisku Mausbachova. Centrum musí teď snášeti těžké předhůzky pro tak zv. základní školní zákon, jenž byl jakožto první říšský zákon dle nové ústavy přijat 28. dubna 1920. Jádrem jeho zní: Obecná škola ve 4 prvních ročnících je pro všechny děti společná základní škola. Stávající veřejné přípravné školy a přípravné školní třídy musejí se co nejdříve zrušiti. Soukromé vyučování místo návštěvy základní školy lze povolit jen výjimkou ve zvláštních případech. Proti této základní škole utočí se ze 2 stran: z demokratické a z katolického odboru strany německo-nacionální (v tomto odboru jsou katolíci, nespokojení s taktikou centra). Tento odbor vydal zvláštní leták proti centru, kdež o tom základním zákoně školním praví, že »je ve svých následcích a v dalším svém vývoji *mnohem horší než nejhorší májové zákony za kulturního boje*«, a na důkaz toho cituje nový církevní kodex kanon. práva, a to kánony 1113, 1373, 1374, 1375, 1379 proti nimž ten zákon hřeší. — Proti tomuto nařčení Mausbach polemizuje takto: nejprve vyvrací, že by zákon jednal proti oněm kánonům, avšak uvádí jen 1113 a nepřímě 1374, o ostatních se nezmiňuje. Dále praví, že ani lid ani biskupové proti novému zákonu neprotestovali, že dle § 146 odstavec 2. konfessní škola je také oprávněnou základní školou, načež vypisuje, jak si centrum při sdělávání tohoto zákona počínalo (že tu všude střežilo bedlivě právo konfessní školy, že nezapomnělo na školy v diaspoře, že se snažilo, aby všechny děti měly stejné základní školy, aby nebylo privilegovaných tříd obyvatelstva, anebo jen v nejbližších případech). Konečně uvádí, že sama německo-nacionální strana při prvním čtení zákona se prohlásila pro ideu sociálně jednotné základní školy, protože ve většině větších pruských států dosud

velice značný díl mládeže z »lepších tříd« vzdaloval se obecné školy, chodil do přípravy. Naproti tomu nebyly přípravy nebo jen v mizivém počtu v krajinách převážně katolických v Porýní, Westfálsku a Bavorsku, právě tak nebyly ve Vírtembersku a v Sasku. Nesmíme přehlednouti, končí autor, že i katolický Svaz učitelský říše německé již 24. listop. 1918 žádal 4letou obecnou školu jakožto základní školu pro všechny další vyšší školy a v souvislosti s tím aby odpadly všechny přípravy. I křesťanská řemeslná družstva hlásovala podobně. Přes to centrum zdrželo se v té věci všeho entusiasmu; vážně uvážilo i sociální a výchovatelské pochybnosti jednotlivých členů centra.

Nestranný čtenář poznává, že je tu mnoho podobností s naším Malým školním zákonem. Jako v Německu Mausbach, který byl v přípravném výboru, německý zákon o základní škole chválí, právě tak u nás dr. Nosek si počíná. Avšak jako v praxi u nás vždy více se ukazují stinné stránky M. šk. z., právě tak tomu je v Německu se zákonem o základní škole. Zásadní chyby, pro které tak musí býti, naznačil jsem výše: musí se dbáti vždy a všude o jasný text a proto k takovým věcem musejí býti bráni jen osvědčení odborníci. Dokud těmto 2 podmínkám se neučiní zadost, neumlknou stesky na zákony, neumlknou, kdyby sebe více obranných spisků se vydávalo: contra factum marné je všechno argumentum.

EDUÁRD DVOŘÁK:

Slučování tříd.

S povzdechem, bez radosti, se srdcem stísněným vstupuje letos každý katecheta do třídy. Tam, kde ještě v loni rád učil, kde ještě byla naděje, že sémě jím seté ujme se, že kyprá ještě půda, tam dnes půda ta jest proměněna v skalnatý úhor, zavalena balvany Sisyfovými. Ano, v těch třídách, v těch *různého stupně spojených třídách*, práce bez naděje v nějaký úspěch, práce trhající nervy, trhající zdraví je hodna toho, kdo Neronem muka sadisticky vymýšlejícím, odsouzen byl k zvláště krutému mučení. Ach, až příliš dobře každý z nás zná tu rozkoš, chutná muka ta. Či může být co paedagogicky absurdnějšího než je spojení první třídy s druhou? Marné volání — vdyť je to jen náboženství.

Vypravujte první třídě — druhá je nepokojná, vdyť slyšela již to, nemá pro to takového zájmu — ano, Adam — Eva — ráj — Abel — Kain — zná to.

»Ale, velebný pane, vypravujte nám něco nového,« pravilo mi děvče ze druhé třídy. Chápu ji, chce a touží něco jiného zas poznat — víc a já nemohu — mám před sebou první třídu též, těm musím věnovat nejvíce péče, pomalu postupovat, opakovat znovu a znovu. Což divu, že zmocňuje se nás tu resignace, tu zoufalství a výsledek — nechuf ke všemu. Opravdu se musilo toto připustit? Opravdu? Jsou přece třídy, které učitel zcela odděleně vede a nemají více jak 20—30 žáků. Když my musíme učit jich šedesát, proč ne učitel? Jaký rozdíl mezi námi? Jaký rozdíl mezi učivem? Ano, mezi učivem je. Vdyť i nepřátelští učitelové uznávají, že náboženství je těžký předmět, že namáhavě se učí.

A když již musíme mít těch žáků 60, když musíme proto *spojovat třídy*, zajisté pak spravedlivé jest, bychom v takových třídách spojených učili ne dvě,

nýbrž dle *evidentní spravedlnosti hodiny čtyři*, aby se mohla věnovat péče do-
statečná jednotlivým oddělením. Jest to požadavek tak prosté spravedlnosti, že
přece — přece doufám, kdyby od příslušných činitelů byl žádán, vážně, důrazně,
byl by dosažen, ač u nás v republice chodí spravedlnost s důkladně zavázanýma
očima a jen tam, kam ji nastrčí mocní páni ministři.

S martyriem naším nejsme ještě u konce. Pozorujme jen zprávy v poslední
době proskakující a poznáme, že boj není dobojován, naopak, že se přiostrňuje
a přiostrší.

Stůjme na stráži! Neustupujme tak snadno za hrst čočovice. Ze všech sil
se braňme a ztracené posice hledme zase zpět dobýt.

Snažme se čelit skutečné katastrofě ve výuce náboženské, která zde již
neskrytě dnes je!

Sbírejte materiál zkušeností v nynější době, bude jednou velmi cenný. Kdo
vydrží a přečká nynější boj, až bude dobojován — bohdá vítězně pro nás —
bude moci užiti zkušeností svých k prospěchu vznešené věci.

V dnešních třídách spojovaných je též dobře znát, jak prospěšný je kate-
chismus co možno stručný a jasný.

Velký úkol vykonal v tom ohledu katechismus náš, vydaný Spolkem, ale
ještě lépe by úkol svůj zastal, kdyby byl ještě stručnější. Jen věci nutné, ne-
zbytné, ty vštěpovat v srdce i v *paměť*!

Než o tom zas jindy.

Stahování tříd zasáhlo živě i v řady naše katechetské. Neskrývanou prav-
dou je, že tím stav katechetský je na vymření. Řady celé míst definitivních zru-
šeny již a nové budou následovat. Ví nepřítel, kde ranit. Co znamená stav ka-
techetský pro náboženství, zná každý a možno se bez vlastní chvály odvolat jen
na známé výroky osob vynikajících.

Filosoficky promyšlen je každý tah proti nám; je zdoluhavý boj v šachách
a přece od prvopočátku myslí hráč na šach—mat. I zde má promyšlen rozhodný
šach—mat, ale — nezmylí se? Hraje ne proti lidem, ale proti Kristu.

V křečích smrtelných zmítá se nynější škola a školství vůbec — vyvstane
brzy škola jiná, nová, ve znamení kříže?

SMĚS.

Knihy našich pracovníků. Známa
výborná Apologetika pro střední školy, kte-
rou napsal profesor pražské reálky *dr. Jo-
sef Kašpar* vyšla nakladem společnosti
»Lev« v Trnavě slovensky: »*Apologia
křesť. katol. náboženstva*« (20 Kč). Přelo-
žil ji *dr. Josef Tiso*, profesor богослові
a biskup. tajemník v Nitře. — Zájem o nový
směr vyučování náboženství *Kubičkovy
knihy Svaté učení* utěšeně vzrůstá. Ze Sva-
tého Gabriela u Vídně objednali si knihu tu,
jakož i redakce časopisu »Jadrana« ze Splitu,
kteří chtějí dáti podnět ke zpracování po-
dobného díla v Jugoslavii. — Profesor

reálky v Lipníku na Moravě, *dr. Otakar
Tauber* chystá se právě vydat *učebnici
vychovatelství* pro katol. učitelské ústavy.

**Stížnosti čsl. biskupů podané vládě
republiky čsl.** Z biskupských konferencí
podali čsl. biskupové vládě prohlášení věr-
nosti k čsl. republice a v 17 bodech stě-
žují si zároveň na křivdy, které se dějí
církvi katolické. Z těch uvádíme body o
školství: 1. Některé školní učebnice jsou
proniknuty duchem protikatolickým, ba přímo
záštím proti katolické církvi, která se
v nich líčí na úkor historické pravdy, jako
nepřítelkyně národa a lidského pokolení (na
př. kniha pro nižší střední školy »Má vlast«
od J. Peška, schválená ministerstvem osvěty
r. 1922). 2. Snaha o katolickou výchovu

mládeže maří se tím ve školách — bez rozdílu, že se často ve jménu »vědy« vyvrací a zesměšňuje to, co v náboženské hodině vybudováno. Týká se to i základních pravd náboženských: o jsoucnosti Boží, nesmrtelnosti duše atd. 3. Mnozí učitelé působili na děti, aby se odhlásily z náboženského vyučování a dávali jim do ruky lístky, by rodičové vystupovali z církve katolické. 4. Na středních školách v důležitých třídách 6., 7. a 8. jest závaznost náboženského vyučování odstraněna. 5. Odpadlí kněží (a exkomunikovaní) jsou státními úřady pověřeni dále náboženství vyučovati, nebo zůstanou na témž ústavu učiteli světských předmětů, či stanou se úředníky v oborech, kde se rozhoduje o věcech církevních. 6. Trpí se proti zákonu zavádění laické morálky; na Slovensku školní inspektoři nařídili, aby se rodiče rozhodli pro vyučování buď náboženství neb laické morálce. 7. Sloveňští biskupové si stěžují, že z 21 zabraných katolických škol středních nevrácena jim ani jediná. — Řeholní učitelky na veřejných školách s prospěchem pracující hladovějí, protože dostávají jen asi 10. díl platu světských sil učitelských. 8. Pro školní výlety, pořádané zúmyslně ráno ve dny sváteční, nemohou dívky katolické na mši sv., ani k sv. svátostem. 15. Strakova akademie v Praze, určená katolickým chovancům, ponechává se zjevným nepřátelům katolického náboženství. 16. Diecesní ústav pro hluchoněmé, na Smíchově postavený, zabrán přes všechny protesty státními úřady a hluchoněmí z něho vypuzeni mocí. — Biskupové žádají za odstranění těchto závad.

Malý školský zákon. Zakončuje XV. ročník Věstníku Jednot duchovenských brněnské a olomoucké, píše bedlivý pozorovatel a posuzovatel poměrů a redaktor Věstníku: »Letos také ponejprv zákonodárná moc zasáhla do školství. Pravíme, zákonodárná, protože od převratu dožili jsme se tak mnohého »převratu« ve školství, který vyvěral však spíše z individuální snahy, via facti honem toho nebo onoho »činitele« upokojiti. Uzákoněny byly zásady školství v t. zv. Malém školském zákoně. Malý, ano, ale veliký dosahem. A kdyby bylo možno, v blud by byli uvedeni i vyvolení. Je vždy zlem, když ze dvou zel jest na vybranou. A zákonodárci naši měli prý zde jen dvě zla na vybranou. Věříme jim. Ale kdo jest v zajetí toho zákona sám, v životě, těžko si srovnává v mysli předmět povinný, a

přece fakultativní. Kdo vyzpytuje, co děje se v duších dětí katolických, které do náboženství nechodí, kdo odhadne, jaký bude jejich život náboženský, až dorostou, kdo vypočítá statisticky, kolik dětí katolíků, kteří dnes bijí se za školu náboženskou, nastoupí dědictví svých otců? Každý kněz, který učí ve škole, jest confessor, jest martyr, jest apostolus.« — A jako doklad k těmto posledním slovům čtete ve »Vychovatelských Listech« (čís. 12., ročník XXII.) stať Ad. Vaška: Náboženská výchova po zák. ze dne 13. července 1922. Stať výborná, vystihující úplně dnešní postavení katechetů, zvláště ve městech a v předměstích velkoměst.

Úprava platů státních zaměstnanců. Po dlouhém jednání byla v Nár. shromáždění přijata osnova o úpravě platů státních zaměstnanců. V podstatě nový zákon upravuje platy takto: 1. Základní služné zvyšuje se o 75 proc. (Totéž platí ovšem pro pense těch, kteří půjdou nyní do pense a vůbec pro všechny ostatní požitky plynoucí ze základního služného.) Místní přídavky vyměřují se jako dosud 50 proc. ze základního služného, ale hranice jich omezená u úřednictva maximem 4000 Kč a zřízenectva 2000 Kč zvyšuje se na 7500 Kč. Odstupňovány zůstávají tyto místní přídavky jako dosud. 3. Všecky trojí (alimentační) přídavky slučují se v jeden a pouze z tohoto po odečtení 75 proc. zvýšení základního služného a dosavadního příspěvku na děti, tedy ze zbytku a to teprve počínaje 1. dubnem 1923 bude se srážeti 20 proc. 4. Osobní daň z příjmu, na níž dosud přispíval zaměstnanec 25 proc., bude na příště od 1. ledna 1923 přispívati 50 proc., od 1. dubna 1923 75 proc. a od 1. července ji teprve bude platiti 100 proc., což se také rozšíří na osoby vojenské. 5. Na pensijní poplatek bude přispívati zaměstnanec jako dosud 8. proc. 6. Příspěvek na děti na dále započítaný v jednotném přídávku zůstává s tou změnou, že platí pro děti obého pohlaví do 18 roků jich věku, a pouze u dětí studujících prodlužuje se do 24. roku. Příspěvek tento platí ovšem jen pro děti do dne vyhlášení zákona narozené. 7. Úplné novum u nás je zmocnění vlády, by vyplácela služné tři měsíce napřed prostřednictvím peněžních ústavů (bank, záložen, spořitelén atd. a každému člověku ve státních službách uděluje se u takových ústavů konto, nad nímž by disponoval v určitých mezích a kde by požíval výhod úroku. Byly by to

ústavy, nad nimiž vykonává stát dozor a za které by ovšem ručil.

Malý školský zákon i pro střední školy! Zemská školní rada v Praze zaslala ředitelstvím středních škol tento výnos: »Ministerstvo školství a nár. osvěty zmocnilo vynesemím ze dne 12. listopadu 1922, č. 107.476/1922 zemskou školní radu, aby v oboru vlastní působnosti vyřizovala žádosti za osvobození žáků a žákyň středních škol a ústavů učitelských od povinnosti náboženství analogicky s § 3. zák. ze dne 13. VII. 1922, čís. 226 sbír. zák. a nař. (Malý školský zákon), požádají-li o to písemně rodiče nebo jejich zástupci. O tom se dává ředitelství vědomí s vybídnutím, aby případné žádosti rodičů žáků nebo jejich zástupců sem předložilo.« Tohoto výnosu, jenž má pouze ředitele informovati, jak má naložiti s případnou žádostí rodičů, jest nyní — uprostřed školního roku! — zneužíváno některými řediteli a žáci se přímo vybízejí, aby si přinesli písemné prohlášení rodičů, že si nepřejí, aby děti jejich chodily na náboženství.

Německá protestantská náboženská škola v Praze. Liberecký protestantský časopis »Deutscher Glaube« (sešit 11. v listopadu) vykládá, že proti protestantské německé náboženské škole v Praze o prázdninách silně se agitovalo, ale že škola ta přece na počátku školního roku měla 167 žáků a to 80 chlapců a 87 děvčat. Dle vyznání bylo 99 evangelíků, 27 katolíků, 39 židů a 2 jinověrci; dle Národnosti 161 Němců, 5 Čechů a 1 Angličan. Nově bylo zapsáno do školy na začátku roku 37 dítek, z těch 20 do první třídy.

Ministr školství Bechyně. Pražský odbor Ústředního Spolku českosl. profesorů uspořádal 25. list. 1922 schůzi a pozval na ni ministra školství a národní osvěty R. Bechyni. Prof. Svačina referoval o podstatných otázkách středoškolských, načež ministr Bechyně odpověděl k požadavkům, aby škola byla vedena v duchu národním, pokrokovém a demokratickém. M. j. pravil: »Bylo řečeno: v duchu pokroku. Jde tu o rozlučku církve a státu. Nejsem sám členem žádné církve, ani moje rodina, ale varuji vás, pánové, před každým přemrštěným radikalismem. Již dávno jsem jako politik řekl, že českosl. republika je státem historických antithes. Na její půdě utkává se ode dávna ve sialetem zápasu živel český a německý, západ s východem a získáním Slovenska a

Podkarpatské Rusi rozdíl ty ještě vzrostly. Soudím, že tak zv. kulturní zápas by nás přímo ohrozil, že bychom ho nezmohli. Musíme se držeti zvláště ve škole náboženské tolerance a právě vy nesmíte dopustit, aby zápas zasáhl školu. Co mají vybojovat mužové, nemohou dělat děti. Važme si školy interkonfesijní, aby nemusela přijít škola konfesijní anebo nevěrecká, pečujme o to, aby škola byla drahá a milá všem stejně a společná pro všechna vyznání. Zde právě učitelstvo stojí před zkouškou státníkovou. Máte v rukou drahocenné statky, hospodařte i tu podle svého svědomí.« — Na stížnosti poslance Roudnického v Nár. shromáždění odpověděl, že učitelé nesmějí trestat děti, které na svátek katolický jdou do kostela. Dále ministr prohlásil, že učitelům nesmí býti bráněno v kostelích hráti na varhany. To bude křiku u pokrokářů. My soudíme, že nebude lépe, dokud nebude provedena rozlučka katolického dítěte od pokrokového učitele.

Oslava katechety, pilného pracovníka. Na Moravě oslavovali v prosinci (8. XII.) padesátiny profesora dr. Otakara Taubra, katechety reálky v Lipníku, spisovatele a kulturního pracovníka. Záhy počal s literární činností, kterou vypočítává »Našinec« (č. 279). Tauber přispíval do různých časopisů a píše samostatné spisky z oboru sociologie, filosofie, paedagogiky, apologetiky. Známy jest jeho spisek »Náboženství a pokrok«, který ve 14 dnech se dočkal 3. vydání, dále »Náboženství věc veřejná«, »Hlas velké doby«, »Škola a náboženství«, »Mravní výchova a škola« a větší spis »Časové záhady« a j. Uveřejnil dlouhou řadu článků z téhož oboru v celé řadě katolických časopisů: ve »Vychovatelských listech«, v »Našinci«, »Čechu«, »Slováckých novinách«, ve »Hlídce«, »Novém životě«, »Našem domově«, »Apoštolátě«, »Hvězdě«, »Eucharistii« a v mnohých jiných. Cestoval a studoval školství ve Švýcarsku a Bavořích a navázal styky s drem Förstem v Mnichově, drem Lampertem ve Frýburku, s red. Vebrem v Donauwärtu a s j. V tomto oboru napsal mnohé cenné poznatky a pokyny. I my přejeme jubilatovi, aby mohl své schopnosti uplatňovati ještě po dlouhá leta!

Kříž i do italských zahraničních škol. Zahraniční ministerstvo adresovalo zástupcům Italie v cizině oběžník, ve kterém nařizuje, aby ve všech italských školách v cizině umístěn byl obraz krále a kříž. Ve-

škerá podpora vládní bude odřeknuta školám, které neplní nařízení.

Náboženská nesvoboda i v Americe?

V poslední době rádi ve Spojených Státech tajný spolek zednářsko-protestantských zakuklenců, zvaných Ku-Klux Klan, jehož heslem je: »Amerika musí býti obývána americkými protestantskými bělochy.« V čele činnosti této tajné organizace stojí pastor Oscar Haywood v New Yorku. Příčiněním Kukluxu byl v nedávných volbách odhlasován v Oregonu nepatrnou většinou zákon nařizující, že po 1. září roku 1926 všechny děti od 8 do 16 let musí navštěvovat veřejnou školu. Zákon ten jest namířen proti soukromým školám náboženským — zvláště proti osadním školám katolickým. Zákon ten není ústavním, ježto žádná většina o volbách nemůže porušit článek ústavy zemské, jež zaručuje každému občanu právo vychovávat svoje děti jak chce, aby to odpovídalo jeho náboženskému přesvědčení. Arcibiskup St. Paulský Dowling, předseda školského odboru Národní Katolické Blahobytné Rady, vydal vysvětlení oregonského ústavního dodatku, dle něhož všechny děti od 8 do 16 roků musí chodit do veřejných škol a žádných jiných a tam praví: »Oregonská oprava ústavy míří hlavně proti školám katolickým, jak se o volební kampani ukázalo. Je to však současně útok na základy svobody každého občana, a jinak by se tomu nemělo rozumět. Tento zákon upírá rodičům práva dát dětem náležité vzdělání v jakékoli škole chtějí. Je to plán sovětů, které chtějí platit v rodině víc nežli rodiče. Kdyby tento zákon byl ústavním, museli by uznat komunismus. Oprava zakazuje každému vyučovat jinde nežli ve školách veřejných, čímž se odstraňuje konkurence, bez které školstvu hrozí upadnutí do zlotřilé politické propagandy. Novota je dále útokem proti náboženské svobodě. Tvrdí sice, že dětem se může dostati náboženského vzdělání mimo školu, ale katolíci vědí, že děti musí chodit do škol katolických, jinak budou o víru připraveny a pro církve ztraceny. Proto přinášeli takové oběti pro své školy a jsou hotovi přinášeti oběti ještě větší, aby svých dítek před zhoubou materialismu uchránili.« Arcibiskup praví, že katolíci postaví se do boje proti této křivdě, »bude to boj těžký, ježto nepřátelé jsou plni nenávisti, vládnou velikými fondy a vlivem, ale o konečném zduaru nemáme žádných pochybností«.

Kulturní boj v Jugoslavii. Národ, který chce svobodně žít, musí také svým občanům svobody přát. Toho nevidět v Jugoslavii vůči katolíkům, kteří byli za Rakouska tak vlastenečtí, že věřili velkosrbské ideji a pracovali pro její uskutečnění. Dnes pocítují, že se přepočítali, protože Srbové začínají kulturní boj. Ministr Pribičević vydal rozkaz, že kněžím musí býti zakázán vstup do škol. Náboženství učí učitelstvo. Někteří inspektoři zakazují kněžím brát si děti po školním vyučování do kostela, nebo sakristie, kde je vyučují náboženství. Nyní zase mají býti v Jugoslavii rozpuštěny Mariánské kongregace studentské na středních školách. Je z toho vidět, jakým protikatkem je ministr vyučování a jakým směrem se nese nová vláda.

Dar francouzského ministra vyučování theologické fakultě v Praze a v Olomouci. Ministr národní osvěty v Paříži poslal theologické fakultě v Praze 200 knih z oboru theologie a filosofie. Tentýž dar obdržela cyrilomethodějská fakulta v Olomouci. Bohoslovci naši budou jistě vděční francouzskému ministru za pěkný tento dar, protože ve svých studiích budou mít po ruce novou theologickou literaturu francouzskou, kterou by si jinak nemohli opatřit.

Z Německa. Školní organizace rodičů v Německu protestuje proti školnímu poučování o pohlavních věcech. Dnes nemorálnost straší kde koho. Milovníci národa citějí mravnost povznést, ovšem volí cesty nepravé. Jednou takovou je poučování již dětí školních o pohlavním životě. Němečtí katolíci se proti tomu postavili a v protestu svém dokazují, že o těch věcech mohou toliko rodičové poučovati děti a pak zpovědníci. Toto stanovisko zaujali dříve i němečtí biskupové. — **Kardinál Bertram o škole.** Ve Vratislavě konaio se velké shromáždění katolických rodičů, na němž mluvil o školské otázce sám kardinál Bertram, který ji prohlásil za otázku rodičů. Otázka školská jest opravdu otázkou velice důležitou pro rodiče, nebo chtějí-li něco mít ze svých dětí, pak se musejí o jejich výchovu starati. — **Kulturní boj v Německu.** Proti rušení církevních svátků v Sasku postavila se říšská vláda. Saskému ministerstvu oznámil říšský ministr vnitra, že výnos saské vlády, jímž se nařizuje povinná návštěva školy o neuznaných svátcích, odporuje říšské ústavě. Socialistické experimenty saské vlády nebudou tedy prováděny.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 2.

ÚNOR 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

PROF. DR. JOSEF KAŠPAR:

O člověku ledovém.

(O katechetickém kursu v Praze, dne 11. července 1922, přednesl prof. J. Boháč.)

Důstojní pánové, bratři! Chci vám něco povědět o člověku ledovém. Mám k tomu vyměřeno jen malou hodinku. Proto se omezím jen na nejdůležitější! Kdo je to ledový člověk? Ten, který žil tu na zemi, označím to určitěji, tu u nás v Evropě v době zvané ledové. Snad se otážete, kdy ta doba byla a proč se tak jmenuje? Povím vám! Jen něco předešlu!

Hlavní útvary ve vrstvách kůry zemské jsou: 1. prahory (archaicum, azoicum), v nichž není žádných stop po životě; 2. prvohory (primární epocha), království chaluh, kapradin, přeslic, plavuní, koryšů, trilobitů a ryb; 3) druhohory (sekundární epocha), království plazů, velikých ještěřů a ptáků; 4. třetihory (terciární epocha), království ssavců, někdy i obrovitých, jako dinotheria, mastodonta; 5. čtvrtohory (kvartérní epocha), v nichž dlužno rozeznávat dvě doby: 1. tak zvané diluvium; název tento není právě šťastně volen, lépe by té době, a správněji slušel název doba ledová; žijí tu ssavci a pak člověk; je to doba, jak říkáme, starších naplavenin; 2. alluvium, útvar mladších naplavenin; je to doba nynější, geologická přítomnost. Tolik jsem předeslal k porozumění řádků následujících.

Klíma, ponebí na zemi v různých těchto dobách bylo rozmanité. V třetihorách, v terciéru, i v našich krajinách, vládlo ponebí nynějšího horkého pásma. Ke konci třetihor se však ponebí značně ochladilo a blížilo se téměř nynějšímu; bylo jen o něco teplejší. Najednou však dostavila se překvapující změna. Kde před nedávnem šuměly vějířovité a datlovité palmy a krajinu oživovali pestří papouškové, hbité opice a váhaví nosorožci, tu najednou v diluviu majestátní krása ledu objala svými smrtícími rameny velkou část Evropy a Ameriky. Jsme na témže místě, ale dočista v jiném světě! Ze Skandinávie šíří se vám ledovec a šine se níž a níž přes severní moře, které tehdy ještě bylo pevninou, přes Anglii, severní a střední Německo a část Ruska až k Moskvě, ba na jihu až ke Kijevu. Sněhová tato spousta, mohutná i přes 1000 metrů, pochovává pod sebou zemi i život. I naše Krkonoše, Jizerské hory s Ještědem, Krušné hory se Šumavou byly tenkrát stále pod sněhem. Dovnitř Čech se tento ledový krunýř nedostal, ale tam, kde dnes u nás bohatá žeň odměňuje práci rolníkovu, rostly lišejníky, tato chudá výživa soba a jen tu a tam zelenal se sporý trávník, na němž se pásli divoký kůň a plachá stepní antilopa. Také ušetřeny zůstaly od ledu Francie, Španěly, Italie, Uhry a Balkán.

Alpy byly však rovněž pod sněhem a ledovce sahaly svými jazyky hluboko do údolí.

Tuto periodu mohutných ledovců anebo velikého rozšíření ledu označujeme jménem: *doba ledová*.

Co bylo její příčinou, nevíme. Někteří mají za to, že prý kymácení rovníku způsobilo pošinutí pólů, takže my bychom se octli mnohem severněji, jiní, jako známý Bumüller, se domnívají, že příčinou toho byly častější srážky dešťové a sněhové, které teplotu snížily a na konec přivodily dobu ledovou. Tak vyhlížela Evropa začátkem kvartérní, t. j. nynější epochy; pokrývají ji z větší části ledy a sněhy tak, jako dnes Gronsko.

Než led a sníh netrvá stále. Čtyřikrát uhazuje rozhodné své panství, ale pak vždy ustupuje ponebí studené teplejšímu a to tak, že po první době ledové následuje první období meziledové mírnější a teplejší, pak zas nastupuje druhá doba ledová, po ní zas druhé období meziledové s počasím mírnějším, pak přichází třetí doba ledová, kterou vystřídává třetí mírnější období meziledové, posléze pak čtvrtá doba ledová a po ní máme období poledové s klimatem lesním, jež trvá až do dneška.

A kdy v těchto dobách objevuje se v naší Evropě člověk? Odpovídám: v druhém období meziledovém, tedy v době mezi druhým a třetím rozšířením ledu po Evropě, mezi druhou a třetí dobou ledovou. A protože tento člověk prožívá tu v Evropě s přírodou tuto dobu ledovou, nazývají jej člověkem ledovým — homo glacialis, Eiszeitmensch.

Odkud přišel, věda nám nepraví, jen připouští, že tento ledový — jinak také zvaný diluviální — člověk povstal dočista jinde a do Evropy se přistěhoval nejspíše z východu.

Byly to pak dva typy lidské, dvě lidské rasy, které tehdy za ledové doby žily v Evropě.

Byl to typ zvaný neandertálský po jeskyni u Neandertálu u Düsseldorfu v Německu, kde r. 1856 byla nalezena první kostra tohoto typu. Typ tento žil ještě v Evropě za časů římských a trvá dodnes v Australii. V době ledové — diluviální — byla tato austrálská rasa po Evropě rozšířena a zachovala se z této doby až dodnes poměrně nezměněna. (Branka: Fosilní člověk, 44, 45.)

Mimo typ neandertálský žil tehdy v Evropě ještě člověk typu jiného zvaného vyššího, typu *Cro Magnon* (podle lebky v tomto místě v jihozáp. Francii nalezené), jehož lebka neliší se ničím od lebky nynějšího Evropana, a jenž je vyznačen znaky moderního člověka.

Kosty tohoto typu vyskytují se již v době nejstaršího diluvia. Oba typy, typ neandertálský a typ *Cro Magnon*, žily tu u nás pospolu v době diluviální ledové. Nynější Evropan žil tu vedle člověka neandertálského. S absolutní jistotou, [praví antropolog Obermaier, (Paedag. katech. kurs vídeň. 181.), jistě povoláný znalec], možno říci, že se kvartérní, čili jinak diluviální, ledový člověk, nikterak podstatně neliší od člověka v přítomnosti, nevystupuje nikterak z rámce variací vyskytujících se při lidském těle. Ledový, diluviální člověk úzce se přimýká k rodinám nynějšího lidstva, svou tělesnou soustavou byl nám ve všem roven, praví Rádl. (Dějiny vývoj. teorií 303.) Ale nejen tělem se nám ledový člověk rovnal, nýbrž i tím, co člověka vlastně činí člověkem a jej nad ostatní hmotný svět nesmírně povznáší a od zvířete různí, rovnal se nám i duchem.

Ledový člověk, řekněme pračlověk, má tytéž duševní schopnosti jako moderní lidstvo. Proto také nežil nikdy ve stavu zvířecím anebo snad polozvířecím.

Nejstarší ledový člověk, mluvíme tu o člověku evropském, nebyl ani polozvíře ani idiot, nýbrž byl dokonalým člověkem, byl bytostí rozumnou, homo sapiens.

Kratičká rozprava nás o tom poučí. Četl jsem jednou: Zvířata mají svůj přírodopis, ale žádný kulturní dějepis, ten má jen člověk. A ptáme se: měl už svou kulturu a pracoval o ní ledový člověk? Odpovídáme: pracoval. Je pravda, kultura nejstaršího člověka v Evropě je primitivní, je však opravdovou a cennou kulturní prací, tím cennější, považíme-li, že pravěký člověk musil tuto kulturu vymýšleti, vynalézati sám, že ji musil začít budovati od začátku a že tu neměl nic zděděného anebo předaného od předchůdců.

Pracoval a vynalézal zcela samostatně. Byl inventor a to naskrze původní. Dlužno tu ovšem podotknouti, že z kulturního majetku ledového lidstva došly nás jenom zlomky. Všecko, co bylo zhotoveno z látek netrvalých a lehko zkáze podléhajících (na př. dřevěné nádoby, dřevěné stavby, kožešiny), to vše také zkáze podlehlo, zachovaly se jen předměty z materiálů vzdornějších, na příklad z kamenů, kostí a rohů. Ohniště a odpadkové jámy ukazují nám zbytky zvířat, které člověk kdysi lovil a požíval, nástěnná pak vyobrazení v jeskyních doplňují posléze obraz kulturního života pračlověka. Svě duševní vlohy ukazuje pak ledový člověk rozmanitým způsobem. Slyšte!

(Pokračování.)

JAN OLIVA:

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

Přítomné pojednání souvisí věcně se článkem mým loni ve »Vychovateli« uveřejněným pod názvem »Půdorys a nárys náboženského vyučování«, je věcným jeho pokračováním, navazuje v hlavní thesi na něj.

V loňském článku snažil jsem se probrati *rozumovou* část náboženství tak, jak k tomu vedla scholastická zásada *gratia praesupponit naturam*, kterážto zásada se nám ukázala zároveň jakožto *první hlavní zásada náboženského vyučování* v oboru přirozeném i nadpřirozeném. Proč jsem tuto rozumovou část náležitě zdůraznil a dal na první místo, vysvětlí hned z následujícího pojednání. A ponevadž pro další naše vývody toto stanovisko je velice důležité, stručně zde ještě znova poukážu na tuto rozumovou část náboženství. »Jenom rozumově je víra možná jakožto protiklad k pouhému citu« praví o tom dr. Rudolf Otto,¹⁾ a pokračuje takto: »Alespoň o křesťanství není pravda, že je cit všechno, jméno že je zvuk a dým. Jméno je tolik jako pojem. My však právě čítáme ku charakteristiku a kritériu vysokého stupně a povýšenosti některého náboženství, že má pojmy a poznání o nadsmyslném v pojmech, totiž poznání víry. A že křesťanství pojmy má a to pojmy ve zvýšené jasnosti, zřetelnosti a úplnosti, je (ne jediný, ani ne nejhlavnější, ale) velice podstatný znak jeho povýšenosti nad ostatními stupni a formami náboženskými. Ve způsobu projadřování a pojmů vzdělávací řeči, poučného pojednávání v kázání a vyučování, ano i z velké části ve svatých písmech stojí v popředí stránka rozumová (rationální), ano zdá se býti vším«. Na důkaz toho odkazuji k opětovným pobídkám písma sv., aby věřící dbali rozumnosti, viz na př. Efes. 5, 17. Kolos. 1, 9. Řím. 12, 1. Sv. Tomáš ve své *Summě* o tom praví:²⁾ *prophetia est signum confirmationis fidei; unde super*

¹⁾ Das Heilige 1917. 1. vyd. str. 1. a n.

²⁾ 2. 2. q. 172. a 5.

illud Rom. XII.: Sive prophetiam secundum rationem fidei, dicit Glossa: Nota quod in enumeratione gratiarum a prophetia incipit, quae est prima probatio, quod *fides nostra sit rationalis*, quia credentes accepto Spiritu prophetabant. — Nejčastěji se odkazuje jako na klassické místo na slova sv. Pavla k Řím. 12, 1.: rationale obsequium, řecky logikè latreía. Viz o tom na př. dr. Valentin Thahofer: Handbuch der katholischen Liturgik I., 2. vyd. 1894, str. 207. 220 a n., II. 1. vyd. 1890, str. 216. Kánon mešní krátce před proměnou užívá podobného obratu oblatio rationalis. Viz o tom článek P. Odo Casela O. S. B. v Theologische Quartalschrift, Tübingen, 1917/18 str. 429—439.

Rozumovou stránkou se však obsah a ráz náboženství nevyčerpávají. Mimo to, co možno rozumem vyzkoumati aneb aspoň přibližně pochopiti, je v náboženství ještě mnoho nepochopitelného, rozumem nepostihnutelného. Pěkně o tom mluví Loch a Reischl³⁾ při výkladě 1 Kor. 15, 51. A výše uvedený Otto praví⁴⁾: »V pravdě rozumové výroky (úsudky) nevyčerpávají ideu božství . . . náboženství nazývá se s rozumovými výroky náboženskými«. Tato stránka náboženství nazývá se v nynější době *irrationabilita*, v nadpisu tohoto článku nazval jsem ji *mimologickou*. Výrazům těmto musíme dobře rozumět. Není to něco nerozumného nebo protirozumného, nýbrž je to něco nepochopitelného, rozumem nepostihnutelného, chceme-li říci mystického, tajemného ve zvláštním smyslu. Irrationalismus snad by znamenal nerozumnost, protirozumnost, ale zde je zvlášť ražený výraz irrationabilita. Co se asi tím míní, ukážu příkladem: slaví se svátek očisťování P. Marie, kde P. Ježíš je maličký, ačkoli předcházely neděle po zjevení Páně kde již učí, koná zázraky. Jiný příklad »Kdežto hlubší povaha skladatele knihy Jobovy probíjí se k ideálnějšímu rozřešení *irrationální* stránky života, vyznívá Kazatel v bezútešnou skepsi.«⁵⁾

Vše to však vlastně není nic nového, nýbrž již dávno známé. Klassické místo pro toto stanovisko je sv. Pavla 1 Kor. 13, 9: ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Výše uvedení Loch a Reischl vykládají toto místo takto: »Jenom úlomky nesměrného celku (v. 10) věčných věcí objímá naše nynější mohutnost poznávací, i když charismaty byla zvýšena. Jenom ojediněle a zlomeně vchází světlo božích tajemství a naší budoucnosti ve svítání našeho tušení a předpovídání«. Totéž je stanovisko sv. Tomáše,⁶⁾ a před ním již sv. otců. Dr. G. Riegler přehledně o tom praví⁷⁾ »Justin (dialog. contr. Tryph.): Bůh jest to, co vysoko nade všechnu bytnost nedá se vysloviti Ahenagoras (Apol.): Bůh je nepochopitelný, nesměrný Četní otcové na př. Clemens Alex., Tertullian, Minutius Felix, Origenes, Jeroným, Cyrill Jerus., Ambrož, Augustin líčí Boha jako nedokonalejší bytost, jež má v sobě věčnost, neviditelnost, nepochopitelnost, moc, rozum, moudrost. Jiní církevní otcové, jako Justin, Minutius Felix, Clemens Alex., uznávají, že vlastní bytost Boží nechápeme, nýbrž máme o něm jen analogické pojmy Athanáš, Dionysius, Řehoř Naz. měli pochybnosti, mají-li Boha nazvatí podstatou a přivlastniti mu jsoucnost, z bázně, aby tím Boha nesnížili do

³⁾ Die hl. Schriften d. neuen Test. 1885.

⁴⁾ 1. č. 2—4.

⁵⁾ dr. Růžička Naše věda 1922, 11.

⁶⁾ Summa 2.2. q. 176. a 2.

⁷⁾ Spezielle Dogmatik I. 1846, str. 45.

řady tvorů. Naproti tomu tvrdili Augustin a Cyrill Alex., že Bohu přináleží jak podstata tak jsoucnost ve vlastním smyslu«. Jos. Barták poznamenává podobně⁸⁾: nesmíme zapomenouti, že veškero naše mluvení o Bohu jest jen obdobné, analogické [Poněvadž je Bůh neskončený, naprostý rozum, k němuž se rozum lidský má jako stín k světlu, nemůže člověk nikdy svým přemýšlením dosíci dokona adekvatního, vyrovnaného ponětí o Bohu a jeho vlastnostech. Všechny naše představy a pojmy o Bohu, jsouce vzaty z věcí stvořených, pouze analogické, obdobné jsou]: praví zajisté sněm Lateran. IV. o bytosti božské, že jest nepochopitelná a nevyslovitelná [Srov. Job 36, 26: »Aj Bůh veliký jest, *převyšující umění naše*]; sv. Augustin pak dí, že snáze můžeme říci, co Bůh není, než co jest [Jest logická definice o Bohu možná? Mnozí možnost tuto popírají, pravice, že, poněvadž Bůh jest nád i mimo všechn druh, nelze bytost jeho určovati per genus proximum et differentiam specificam (ultimam); jiní však mají za to, že výměr logický jest zde přece možný a na př. výměr: »Bůh jest bytost sama sebou jsoucí« že jest logicky zcela správný]«. — Jako velice zajímavý příspěvek k problému zde projednávanému registruji článek dra Vladimíra Hoppe-ho: »Prolegomena ke každé příští metafysice, jež se vynasnaží býti orgánem života a vědy«. ⁹⁾ Autor rozeznává 2 části naší osobnosti: život sub specie temporis — je to život empirický, smyslový (na základě smyslů), nazývá jej též Názor Noci, a život sub specie aeternitatis — je to život nadindividuální, transcendentní, ethický a náboženský, nazývá jej též Názor Dne. Odvolává se na Fechnerův spis: Die Tagesansicht gegenüber der Nachtansicht, a praví pak doslovně: »Před Fechnerem hovoří o Názoru Noci a Názoru Dne během naší pozemské pouti Tomáš Aquinský. Církevní otec Augustin na různých místech svých spisů zmiňuje se o bezprostředním jasu světla, které zachycuje očistěná duše, ubírá-li se k Bohu. Církevní otec Augustin čerpal své ponětí z myslitele Platona, takže v Názoru Noci a Názoru Dne máme před sebou tresť Platonova učení, jak je tento hluboký myslitel plasticky znázornil svým podobenstvím o životě v říši stínu a životě v oblasti světla (Ústava, český překlad VII. kniha, kapitola 1—3). Rovněž o Plotinovi nacházíme časté zmínky o životě v jasu světla a životě v temnotách noci«.

Po všech uvedených dokladech snad nechybím, když za *druhou hlavní zásadu náboženského vyučování* položím výše vyložená slova sv. Pavla 1 Kor. 13, 9:

b) *s částky poznáváme, a s částky prorokujeme,*

jež česká bible z r. 1888 v Dědictví Svatojanském vydaná stručně, ale plně vykládá takto *to jen poněkud a nedokonale*. — Není tu tedy možný přísný logický postup, možno jen jaksi ztemněle nastíniti některé poznatky, zažitky, intuice a pod. jevy. Přes to však nesmíme nijak tuto *mimologickou* stránku náboženství podceňovati anebo ji úplně zanedbávati, jak leckdy se děje — v podrobnějším rozvedení jejího obsahu, k čemuž nyní přistoupíme, poznáme mnohý moment pro vyučování náboženské důležitý, někde docela nezbytný. (Pokrač.)

⁸⁾ Stručná katol. dogmatika, 1878, str. 5.

⁹⁾ Naše doba, red. dr. Fr. Drtina, 1922—3, str. 27. a n.

DR. JOS. HANUŠ:

Školská politika nynější vlády v Belgii.

V červencovém čísle z r. 1921 »Revue catholique Sociale et Juridique« uveřejnil ryt. Jul. Schaetzen z Lovaně pozoruhodný článek o politice školské za nynější koaliční vlády v Belgii. Jest to žaloba katolíků belgických na strannické chování se vlády vůči mnohým požadavkům svobodných škol (náboženských) a na porušování rovnoprávnosti jejich se školami státními (neutrálními). Článek tento jest pro nás velice zajímavý a poučný: vidíme v Belgii podobné poměry ve vládě, jež složena je také z ministrů katolických, že přes součinnost těchto ministrů nemožno přece odstraniti vliv protikatolický ve školách, na druhé straně vidíme rozmach školství svobodného (katolického), proti němuž se vede otevřený i skrytý boj stran liberálních i socialistických. Proto šířejí se o této politice školské v Belgii zmíním i z důvodu, že ryt. L. Schaetzen, známý pracovník pro zvelebení katolického školství a zvl. university lovaňské, otisk dlouhého článku z přátelství mi věnoval.

1. „Treuga“ politických stran ve vládě.

Poslední čtyři leta před válkou byla sněmovna belgická jevištěm živých debat a bojů o revisi zákonů školních, šlo o vyučování náboženství ve školách státních a o podporu škol náboženských z fondů veřejných, proti čemuž nejostřeji vystupoval blok liberálně-socialistický. Vyhlášení války v Belgii semklo občanské strany k svorné práci ve sněmovně, utvořeno souručenství stran (*Union sacrée*), jež vylučovalo všechny útoky jedné proti druhým na poli školském, náboženském. *Tato jednota* jako příkaz ohrožené vlasti zůstala i po válce až do doby dnešní a na přání krále sestaveno ministerstvo ze zástupců tří stran: katolické, liberální a socialistické.

Rok 1914 znamená pro katolíky belgické ve školství velký úspěch. Po dlouhá leta bojovali tito o rovnoprávnost škol náboženských se státními i pokud se týče podpory hmotné ze státních a obecních fondů. To bylo konečně uzákoněno, ač nebylo dosaženo úplné parity ohledně podpory škol konfesních s obecními státními, učitelům přiznáno sice právo býti placenu z pokladny státní, ale neuznáno totéž, co se týče krytí nákladu na budovy škol svobodných.

Proti snahám liberálů a socialistů odstraniti školství svobodné a zavésti všude státní školy, katolíci doby naší jsou nuceni pracovati aspoň pro zachování *status quo*. Pro zachování koncentrace mohou připustiti některé návrhy stran druhých, jen nejsou-li přímo proti jejich svatým právům na školu, *nemůže však býti od nich žádáno, by pro zachování bloku vládního byli nuceni povolit, co by bylo výsměchem jejich požadavkům. Jen takovým kompromisem možno dojiti ke shodě trvalé a zdravé politice.*

Jeden z hlavních bodů programu vládního bylo uzákoniti všeobecné právo volební, počínaje 21 rokem. Katolíci hlasování o této novotě spojili s požadavkem svým o revisi § 17 ústavy, by byl uzákoněn *princip rovnosti škol národních a svobodných ohledně podpory státní*, by tak navždy byly odstraněny stížnosti a spory ohledně příspěvků na školy jejich. § 17 ústavy dává právo každému Belgičanu otevřít školu a rodičům posílati dítě do školy, kterou za nejvhodnější uznají, ale v druhém bodu zákona toho jest, že vyučování veřejné děje se na útraty státní a jest řízeno zákony,

Obce, provincie, stát má právo zřizovati školy, jež jsou placeny z daní všech poplatníků, poplatníci mají právo všichni na tyto školy, ale když školy ty podléhají neblahému vlivu stran nekatolíků nepřátelských, rodiče katoličtí jsou nuceni zříditi si na vlastní náklad školy náboženské, jež by odpovídaly jejich přesvědčení.

Byl to požadavek spravedlivý: když rodiče katoličtí platí daně na všechny školy, mají právo, by část daní těch přiměřená byla věnována na jejich školy, by nebyli nuceni platiti dvakrát na školy státní a svoje.

Ale pravici (katolíků) nepodařilo se uplatniti svůj požadavek a vsunouti revisi § 17 do návrhů ústavních, ač katolíci měli *většinu*! Část katolických poslanců se bála, že by požadavek jejich narazil na prudký odpor levice a otrásl postavením vlády koaliční a tím že by uvalili na sebe hroznou zodpovědnost: rozbití koalice a tím i pohromu státu.

Ohromné zdražení životních potřeb, jevíci se již za války a zvýšené po válce vedlo vládu *k revisi a zvýšení platu úřednictva a spolu i učitelstva*. A tu bylo patrné, že zvýšení služného učitelstvu škol státních nutně volá i pro spravedlivé úpravě platu učitelů svobodných škol, neboť korporace církevní pečující o školy náboženské naprosto by nemohli sehnati potřebné obnosy na zvýšení platů učitelům svým, nemluvě o vysokém nákladu na udržování budov školních.

Na valné hromadě Svazu spolků a kroužků katolických v Belgii konané v Antverpách 26.—27. dubna 1919 Bauchau podal zprávu o otázce školní a tuto resoluci:

1. aby byl odhlasován zákon stanovící všeobecně platný základní plat učitelů veřejných i »svobodných« v celé zemi téže výše a aby byl i s přídavky stejně placen státem oběma druhům učitelů.

2. By i udržování budov školních dalo se na útraty státu tak dlouho, dokud budou školy takové zachovány účelům školním.

A od počátku r. 1919 ministr věd a umění schválil učitelům škol státních (obecních), církevních uznaných (adoptées) a uznatelných (adoptables) drahotní přídavky úplně stejné dle základního platu úředníků státních. A v říjnu 1919 sněmovna schválila 126 hlasy návrh zákona zvyšující platy všech kategorií učitelů. Než onen přídavek nebyl přiměřený drahotě ani nerovnal se přídávům úředníků státních, proto učitelstvo domáhalo se nových zvýšení platů. Na kongresu sdružení učitelských katolických v Bruselu v červnu 1920 Dewinde naléhal na placení všech přídávků daných státním učitelům a na osvobození od daní škol katolických. A v srpnu 1920 sněmovna přijala 138 hlasy (6 socialistů nehlasovalo) návrh zvyšující plat učitelů škol svobodných. Senát schválil také tento zákon, a byl pak 26. srpna uveřejněn v oficiálním Moniteuru. Dle tohoto zákona podpory, jež uděluje stát obcím a správám škol uznatelných jsou rovny platu učitelů škol druhých dle základního měřítko určeného zákonem tímto, vyplácejí se měsíčně a to přímo k dobru učitelů škol těch. Zákon tento jest nesmírným dobrodiním svobodným školám a jako prozřetelností daným. Neboť jinak pro ne-
snáze finanční bylo by bývalo nutno velkou část škol svobodných rozpustiti při naprosto nemožné úhradě platů učitelských. To jest jedním z řídkých výsledků politiky koncentrační, kdy protivníci katolíků se sebezáporem opustili svůj program sektářský předválečný.

(Pokračování.)

VÁCLAV OLIVA:

Z dějin znění a slovosledu desatera přikázání božích.

(Ukázka ze spisu »Katolická symbolika«.)

(Dokončení.)

Církev východní ovšem ze zásadního odporu proti všemu, co v církvi západní se uplatnilo, sotva že se odštěpila od Říma, přijala rozdělení přikázání Božích takové, jež lišilo se od rozdělení církve římské, a to prostě z důvodu, aby měla něco zvláštního. Následovala nerozmyslně Filona a Origena. Tím vzniklo řecké znění přikázání Božích, záležející v tom, že přikázání o zákazu obrazů bylo osamotněno a důsledkem toho přikázání deváté a desáté o požádání manželky a statků bližního svého spojeno.

Církev východní při znění dekalogu v dobách »reformace« učinila si vzorem církev anglikánská a Kalvín, jenž odůvodnil svůj skutek v jedenácté kapitole první knihy svého »Učení náboženství křesťanského« tím, že úcta obrazů a rytin je modlářstvím, že v prvních pěti stoletích církev vůbec obrazů neměla a proto, že je velice žádoucí, aby bylo zvláštní přikázání Boží, jež by podobnou nepravost křesťanům právě tak zakazovalo, jako tomu bylo u židů. Při tom však celá ona kapitola, nadepsaná: »Že jest hříchem přivlastňovati Bohu viditelný způsob a že vůbec všickni od pravého Boha odstupují, kdožkoli sobě modly zřizují«, není vlastně ničím jiným, než dosti nejapným a slabým útokem proti katolíkům, ježto v pravdě ani nepodává věcného zdůvodnění rozhodnutí Kalvínova.

Toho si byli vědomi všichni ti, kdož Kalvíново rozdělení desatera přikázání Božích hájili, jako na př. v době novější Jan Geffcken, jenž nazývá rozdělení toto »jedině správným«, Arnošt Meier, jenž vycházejí z názoru, že původní forma dekalogu v knihách Mojžíšových se nenalézá, po způsobu Filonově, ač poněkud jinak, rozdělil jej, dle dvou desk, na nichž byl vyryt, ve dvě pentady, z nichž první týká se Boha a druhá bližního. Vilém Lotz, jenž pro důkaz svůj utíká se až k židovskému rozdělení knih Mojžíšových z dob předtalmudistických a j., kteří uměle a učeně hleděli doplniti, čeho se slovům Kalvínovým nedostává.

Alespoň Meierův dekalog, t. j. znění dekalogu dle domněnky Meierovy má býti: »1. Já, Jehova, jsem tvým Bohem. 2. Nebudeš mítí bohů jiných mimo mně. 3. Neučiníš sobě obrazu, představujícího Boha. 4. Nebudeš jméno Jehovy, Boha svého, vyslovovati ke klamu. 5. Pomni, abys den sváteční světil« a v druhé pentadě: »6. Cti otce svého i matku svou. 7. Nesesmilniš. 8. Nezabiješ. 9. Nepromluvíš křivého svědectví. 10. Nepokradeš.«

A Lotz zdůvodňuje své vývody následujícím postupem O rozdělení dekalogu mínění se rozcházejí. Jinak dělí jej židé, jinak řecko-katolická a reformovaná církev a jinak církev římsko-katolická s luterskou Nejstarší však důkazy mluví pro správnost rozdělení církve řecko-katolické a reformované, protože toto rozdělení nalézá se jak u Filona tak u Josefa Flavie. Rozdělení toto jest také zcela určitě správným, protože není dostatečného důvodu, aby předměty zlých žádostí, jež v posledním přikázání dle Řeků a reformovaných společně se uvádějí, měly vytvořiti dvě přikázání, dále že text Exodu toho nedovoluje a konečně že slova »Já jsem Jehova, Bůh tvůj« jsou sice jako úvod významu

plná, ale sama nejsou přikázáním, přímo zavazujícím, kdežto zákaz klanění se obrazům vedle zákazu sloužití bohům cizím nepostrádá samostatného významu

Mimo to dekalog v Exodu jest rozdělen v 9 a v Deuteronomium v 10 předtalmudistických oddílů, ale tak, že jimi není doloženo rozdělení židovské, ale bylo by doloženo rozdělení Augustinovo, kdyby náhodou rozdělení sedmnáctého verše textu v Exodu ve dva oddíly nepřicházelo jen v nepatrné části rukopisů a nebylo se do Exodu zřejmě dostalo z Deuteronomia.

Protože však rozdělení v 9 předtalmudistických oddílů nejméně tak jest starým jako rozdělení druhé v deset předtalmudistických oddílů, jest jasno, že předtalmudistické rozdělení s rozdělením v deset Božích přikázání nemusí nutně souviseti. Jest také pamětihodno, že ani rozdělení ve verše nerozděluje zákaz žádostí, t. j. požádání manželky a statku bližního ve dvě části. Konečně musíme za to míti, že na každé desce původně vyryto bylo pět »slov«, a z toho při správném počítání, dle něhož přikázání o úctě k rodičům je na pátém místě, vyplývá již samo sebou správný závěr, dle něhož na první desce byla přikázání, týkající se zbožnosti či pietas a na druhé počestnosti či probitas. Proto méně správně učí svatý Augustin, že na první desce byla vyryta první tři přikázání a s ním i Kalvín, když míní, že tam byla vyryta pouze první čtyři přikázání, zatím co přikázání o úctě k rodičům jakožto přikázání, vyplývající z poměru člověka k spolubližním, položil na desku druhou

Není také bez významu, že jednotlivá přikázání jsou příliš dlouhá. Protože však tak dlouhá přikázání, plná zaslíbení, výhrůžek a zdůvodnění jsou nepraktická, byla jistě u židů nahrazena kratšími rozkazy a zákazy. Z toho důvodu musíme za to míti, že Písmo nepodává původního krátkého znění dekalogu, jež opravdu obsahovalo jen slova, ale že obsahuje mimo přikázání i různé přídavky tak, že původní dekalog zněl: »1. Nebudeš míti bohů jiných mimo mně. 2. Neučiníš si obrazu Božího. 3. Nezneužiješ jména Jehovy, Boha svého. 4. Pomni, abys den sváteční světil. 5. Cti otce svého i matku svou. 6. Nezabiješ. 7. Nesesmilníš. 8. Nepokradeš. 9. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému. 10. Nepožádáš domu bližního svého.«

V těchto názorech Lotzových o přikázáních Božích odráží se, jak na první pohled jasno, právě tak jako v učení Meierově již moderní protestantsko-nevěrecké názory o Písmu sv. poněvadž jsou pohřbením vlastně protestantské zásady o jediném prameni víry a naprostým otevřením dveří různým domněnkám a odchylkám od křesťanské pravdy náboženských sekt. Proto nepřekvapí, že nejnotvější protestantské sekty anebo i některé zemské církve upravily se znění desatera Božího dle své libovůle.

Tak provinciální synoda rýnská, zastupující porýnskou zemskou církev luterskou, zavedla si změnou luterského katechismu, jehož užívá, následující desatero: »1. Já jsem Hospodin, Bůh tvůj. Nebudeš míti jiných Bohů mimo mně. 2. Neučiníš si žádných obrazů či podobensteiní. 3. Nezneužiješ jména Hospodina, Boha svého. 4. Pomni soboty, abys ji světil. 5. Cti otce svého i matku svou. 6. Nezabiješ. 7. Nesesmilníš. 8. Nepokradeš. 9. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému. 10. Nepožádáš domu bližního svého aniž požádáš jeho manželky, služebníka, služebné, vola, osla ani cokoliv jiného, což jemuž náleží.«

A methodisté se modlí: »1. Nebudeš mít jiných bohů mimo mně. 2. Neučiníš si mimo mně jiného obrazu ani podobenství. 3. Nezneužiješ jména Hospodina, Boha svého. 4. Pomni soboty, abys ji světil. 5. Cti otce svého i matku svou . . .« atd. jako církev porýnská.

Některé protestantské sekty však docela dekalogem povrhly, jako na př. adventisté, irvingiáni a j. Můžeme tedy říci, že moderní protestantismus jako celek upravuje si desatero Božích přikázání zcela libovolně, že mění v něm jednotlivá přikázání, jak chce, a slovosled jich, obsažený v Písmu sv., jest mu zcela něčím vedlejším, zatím co katolická církev od dob sv. Augustina pevně se přidržuje jak znění tak slovosledu tímto světcem odůvodněného a stabilizovaného. Alespoň můžeme nahlédnouti do kteréhokoliv katolického katechismu v celé církvi u kteréhokoliv národa, všude rozdělení desatera a i slovosled jsou stejnými.

Důvody toho sebral dr. Welte, jenž v zásadě píše: »Protože již Origenem zamítnutý názor talmudistů a pozdějších židů a také názor Hesychiův o omezení sobotních přikázání jakožto názory zjevně nepřipustné sluší zamítnouti, zůstává pouze otázkou, které znění dekalogu kalvínské či katolické zasluhuje přednostního uznání a všeobecného zavedení. A tu, kdyby jenom měla rozhodovati exegetická tradice, nejlépe by se k tomu hodil alexandrinský překlad Písma sv. Ten však spíše nasvědčuje sv. Augustinovi než Kalvínovi, protože při konci dekalogu o zákazu požádání manželky a statku bližního nejprve jmenuje ženu a pak teprve dům, tedy tak, jak v původním textu se to nalézá. Ale rozličné názory starověkých židů o znění Desatera nejlépe ukazují, že tito neměli na prostu jisté v tomto směru exegetické tradice. Proto znění dekalogu u sv. Augustina nemůže mít a nemá menší oprávněnosti nežli znění Filonovo. Tím předložená otázka zůstávala by i na dále nerozřešenou, kdybychom neměli jiných důvodů rozhodnějších.«

Potom pokračuje dr. Welte takto: »Alespoň, že zákaz o modlářství, t. j. učinění si rytiny a o uctívání jejím úctou jen Bohu patřící, samo sebou obsažen jest v zákazu bohů cizích a v příkazu o úctě jednoho Boha pravého, nepotřebuje, jako věc zcela jasná, vůbec důkazu. A Origenes zajisté zákaz rytiny by byl nebyl prohlásil za samostatné přikázání, kdyby nebyl býval k tomu donucen počtem deseti. Tázeme-li se však, proč tedy nerozdělil přikázání o požádání manželky a domu bližního ve dvě přikázání, aby tak počtu deseti přikázání dosáhl, může odpovědí k tomu pouze býti okolnost, že při rozlišování zákazu o rytinách a příkazu o tak zvané monarchii měl v předchůdcích, jednajících o dekalogu, příklady a doklady, ač sám s tím valně nesouhlasil, jak patrně z jeho poznámky, že by jinak počtu deseti přikázání nebylo dosaženo.«

Mimo to dokládá ještě týž auctor: »Svat. Augustinovi děje se také křivda, tvrdí-li se, že neoprávněně přikázání o požádání manželky a domu bližního rozdělil ve dvě přikázání, ježto hebrejský text mluví v jeho prospěch, neboť přikázání toto »setumou« rozděluje se ve dvě části, a to nejen v druhé, ale i v páté knize Mojžíšově. Naproti tomu zase týž hebrejský text přikázání o víře v jednoho Boha a o zákazu činění si rytiny v Masoře spojuje v celek, t. j. v jedno jediné přikázání. Neřídí-li se ovšem dle toho naši moderní židé, není vinou sv. Augustina a není také důkazem, že ani jich předkové se tím neřídili. Podobně není vinou sv. Augustina, že v druhé knize Mojžíšově při zákazu o požádání na prvním

místě jmenuje se dům a pak žena bližního, poněvadž v páté knize Mojžíšově jest tomu zase naopak a zajisté pátá kniha byla později napsána než druhá tak, že vlastně ukazuje, jak textu v druhé knize správně se rozuměti má.*

Konečně čteme také u dr. Welteho: »Pokud se týče předmětu a vzájemného vztahu dekalogu v přikázání devátém a desátém, jak je uvádí sv. Augustin, je zcela v pořádku, že činí se rozdíl mezi manželkou a domem i statkem bližního, neboť tentýž rozdíl činí se také v přikázání: »Nepokradeš« a »Nesesmilníš«. t. j. dle sv. Augustina a v přikázání pátém a šestém. Z těchto důvodů tedy nemůžeme ani na okamžik býti v pochybnostech, že znění dekalogu dle sv. Augustina naprosto sluší dáti přednost před zněním Kalvínovým.«

Tím stanovisko katolické jest zajisté velmi skvěle nejen vysvětleno, ale i obhájeno jak proti všem církvím reformovaným, církvi řecké, církvi anglikánské a proti novějším protestantským sektám, tak i proti »vyvoleným« židům, kteří dělí desatero tím způsobem, že za první přikázání považují slova: »Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, z místa otroctví« a za druhé slova: »Nebudeš mít jiných bohů . zachovávají přikázání má«, za třetí slova: »Nevezmeš jména Hospodina . . .« a za desáté slova: »Nepožádáš domu bližního svého, aniž požádáš jeho manželky, služebníka, služebné, býka, osla, ničeho, cožkoliv jest jeho« Ostatně moderní židé prohlašujíce, že »desatero nade vši pochybnost obsahuje a jeví na sobě účinky vlivu kázání jednotlivých starozákonních proroků a židovských předáků« a tudíž že »nemůže býti počítáno mezi nejstarší základy náboženství Israelova«, zříkají se tohoto zákona Páně vůbec na důkaz, že moderní žid, svobodný zednář a nevěrec je jedno a totéž.

*
*

Přesné znění a slovosled přikázání Božích třeba již od mládí srdci lidskému vštěpovati, poněvadž odpůrci církve i tu zasadili a v budoucnosti zasazovali budou páky, jimiž by naseli do církve Kristovy kroužky. Alespoň při výkladech heidelbergského katechismu českého čteme: »Římští a po nich Lutheráni jinak dělí desatero než Reformovaní, kladouce na první tabuli tři a na druhou sedm přikázání. Tím velice chybují. Nebo tak činíce vynechávají druhé a dělí desáté na dvě, kdežto jenom jedno jest, žádost zlou zakazující. Vymlouvají se, že reformované druhé v prvním se zahrnuje. Mýlí se. Nebo první přikázání zakazuje mítí někoho jiného za Boha než toho jediného, pravého, druhé pak zakazuje ctítí jej jinak, nežli ve slovu svém přikázal. Desáté kladoucí důraz na »Nepožádáš« zakazuje zlou žádost. Že tu jedno přikázání, dokazuje se tím; že nejprve se jmenuje manželka, potom dům. Kdyby tu bylo dvou přikázání, byl by zde Mojžíš počet převrátil, učiniv z desátého deváté a z devátého desáté, čemuž věřiti nelze. Kteří druhé přikázání reformovaných vynechávají neb neprávě vykládají, činí tak na ujmu přesnosti služeb Božích, neb staví a větší obrazy a rytiny do svých chrámů, kdežto Bůh těchto mítí, právě druhým přikázáním zakazuje

Ihned potom se ještě dovídáme: »Jako my (reformovaní) dělíme desatero, dělili je židé a stará církev křesťanská a čeští bratři a dělí také všichni reformovaní a řecká východní církev. Tato poslední ovšem vykládá druhé dle litery a ne dle ducha, proto připouští obrazy malované, domnívajíce se, že je plní, když rytiny vylučuje.«

A poněvadž nově v Čechách založená církev československá chce býti považována za dědičku církve husitské a českoobrabské, zajisté i tato v dohledné době své desatero upraví dle reformovaných. Tím nutnost vstípení si přesného znění a slovosledu dekalogu s kratičkým jich zdůvodněním u všech římskokatolických křesťanů je přímo časovou českou nevyhnutelností

SMĚS.

Výchovný význam exhort. V loňském »Vychovateli« bylo psáno, jaký význam pro výchovu žactva mají exhorty a vysloveno podivení, že nikdo se nezastal toho, aby exhorty byly dále konány (jeden z lidových poslanců, odborník, prý ani nevěděl, že exhorty jsou zákonem škrtnuty!!) a nyní na jejich výchovný význam ukázal v »Čase« profesor E. Loula: »V těchto odstraněných exhortách katechetů byla veliká možnost výchovná, žel málo využívaná. Celý ústav svěřený vždy jednu hodinu týdně, za svátečních okolností jednomu profesoru, v tom byla veliká moc a tu se dalo mnoho udělat! Dnes scházíme se sice ještě také o význačných dnech, ale těch několik řídkých příležitostí oslav našich velikánů nemůže přivoditi důraznějšího prospěchu ve výchově. Potřeba výchovy pocituje se ovšem nejenom ve škole. Týmž právem, kterým mluvíme o nevychovanosti studentů, dá se mluvit a má se mluvit o nevychovanosti společenské, třídní, politické, stavovské i snad náboženské. Není pochyby o tom, že zlá společnost kazí dobré mravy a naši nevychovaní studenti jsou prostě jen důkazem oné nevychovanosti společenské.« — Před více než sta lety výchovná cena exhort byla uznána a tyto zaváděny, ale republika je odstranila a s jakým výsledkem uznává již dnes nepředpojatý profesor v »Čase«, nařikaje na nevychovanost studentů i mládeže vůbec.

Co připravuje ministerstvo školství a národní osvěty pro rok 1923. »Československá Republika« (5. ledna) a po ní jiné listy vykládají, co se připravuje pro letošní rok. Předložena bude osnova (zákon unifikační), kterou má býti obecné a měšťanské školství sjednoceno v celé republice. Zákon bude jednati hlavně o zřizování nových škol. Počet konfesíonálních škol sice prý zmenšen nebude, zato ale nebude povoleno takové školy (náboženské) nadále nově zřizovati. Zákonem budou změněna také některá ustanovení ohled-

ně udržování škol, což hlavně u Slovenska padá na váhu, kdež oproti 815 státním školám je 2800 škol konfesíonálních, u nichž prý vliv státu neodpovídá nákladům, jež tento musí v podobě subvencí takovým školám vypláceti. Dále bude předložen zákon o školství pomocném, o školách pro hluchoněmé a o školách mateřských, o vyučování jazykům na všech středních školách, jakož i osnovu zákona o vyučování náboženství na těchto školách. V oblasti školství odborného projednává se obsáhlá osnova o živnostenském školství pokračovacím; předložiti ji bude možno co nejdříve. Školství vysoké vyžaduje naléhavě rámcového zákona o školách vysokých. Přípravuje se zákon o osvětové péči a upravena bude otázka zem. školních rad. Prováděcí nařízení k přijatým zákonům budou vydána co nejdříve. Prováděcí nařízení k reparačnímu zákonu učitel'skému již hotovo a čeká se pouze na schválení ministerské rady. Prováděcí nařízení k malému zákonu školskému předloženo bude jednotlivým ministrům. U státně zřízeného zákona bude prováděcí nařízení hotovo co nejdříve. Prováděcí nařízení k malému škol. zákonu vyjde jako nařízení vládní ve Sbírce zákonů a nařízení a bude obsahovati předpisy k provedení všech odstavců kromě ustanovení o občanské nauce a výchově.

Místo náboženství nauka občanská. Ve svém spise »Nauka občanská a mravouka ve škole národní« vidí Jos. Černý dnešní rozpor mezi náboženstvím a vědou ve škole a staví se proti nynější formě konfesíonálního *vyučování náboženství ve školách udělovaného kněžími, žádá odstranění jeho ze škol*, a domnívá se, že náboženství necírkevní (!) musí ve školách zůstat a že bude dobře opatřeno *zvláště k tomu připravenými, řádně vzdělanými učiteli*. Pokud se metody týče, žádá založit výchovu tuto na konkrétních motivech, vycházek od zkušenosti, ne od abstraktních kázání. — Podobně asi vyzněla i porada konaná 15. ledna v ministerstvu školství o vyučování občanské nauky a výchovy. Píše pražský dopisov-

vatel »Našince«: Ze všech řečí bylo patrné, že názory o vyučování občanské nauky se přespříliš různí, anof je vžita domněnka, jako by vyučování tomuto předmětu nahraditi mělo vyučování náboženství a že občanská nauka má vlastně býti jakousi morálkou, v níž pojem Boha bude úplně vytlačen, když už nebude mluveno přímo proti Němu a Jeho zřízení.

Občanská nauka na školách národních. Ministerstvo školství a národní osvěty svolalo na den 15. ledna druhou poradou o provádění občanské nauky a výchovy na školách národních. Předseda odborový rada Tůma podal nejprve přehled přípravných prací, které byly vykonány od porady, konané 20. září 1922. Potom vyložil zásady, podle nichž sdělány předložené návrhy na týdenní rozdělení hodin ve všech předmětech povinných, jež zavádí zákon z 13. července 1922, č. 226. Shromáždění vyslovilo po delším rokování názor, aby nejvyšší úhrnný počet týdenních povinných hodin nebyl větší než 30. Druhý oddíl porady věnovan byl rozhovoru o návrhu učebné osnovy pro občanskou nauku a výchovu. Rokování zahájil odborový rada Černý, vyloživ všeobecné předpoklady osnování látky z občanské nauky a výchovy. Po několikahodinovém rozhovoru souhlasně byly proneseny tyto požadavky: Osnovy učebné buďtež jen rámcové a budiž k nim připojen vhodný návod prováděcí. Pro jednotné provádění předmětu nechť se vydá schválená příručka pro učitele. Na Slovensku jest třeba také kursů pro učitele. I v ostatních zemích budiž učitelstvo poučováno zvláštními poučovatelí, aby v práci školní záhy zevšeobecněl jednotný názor na nový předmět učebný. Občanská nauka a výchova jest předmět jediný a v osnově nebo pořadí časovém nelze od sebe oddělovati »nauku« od »výchovy«. Všechno vyučování občanské nauce a výchově vycházejž od zájmů dětských a připojujž se k společenskému prostředí žákovu. Pokusné vyučování podle vyhlášené osnovy konejž se po 3 roky, v kterémžto čase jest zkušenosti učitelstva sbíratí, třídití, přezkoušetí, aby se staly základem případné nové osnovy a knihy příruční. Bylo také požadováno, aby se učitelstvu dostalo knižního vědeckého poučení o novém předměte po stránce státovědecké a sociologické. Posledním úkolem porady bylo, aby navrhla, jak pořídití vhodnou příručku pro učitelstvo. Mínění se i tu velmi rozcházela, ale v podstatě docíleno bylo shody v tom smyslu,

aby příručka byla rázu pedagogicko-didaktického, s původními výklady státovědeckými a sociologickými. Má se získati omezenou soutěží a vydati do srpna 1923.

Občanská výchova laickou morálkou. V »Pedagogických Rozhledech« (čís. 7.—8.), které vydává dědictví Komenského v Praze posuzuje J. U. spisy: PhDr. Ot. Chlupa: Rukověť přirozené mravouky ve škole, a Jos. Černého: Nauka občanská a mravouka ve škole národní, píše: »Dnes je potřeba mít o mravouce ve škole jasno. *Malým školským zákonem se přece zavádí mravouka do škol. Ne sice pod titulem mravouky, kterýž oportunistických důvodů byl vypuštěn, ale je zahrnut v pojmu Občanské nauky*, jak je v zákoně a prováděcím nařízení k němu vymezen.« (str. 291). »Občanská nauka s mravoukou těsně souvisí. Nauka občanská je východiskem nauky mravní. Zřízení občanská mají původ ve snaze po dobrou. Tím dostávají občanská zřízení etické posvěcení. Výchova etická má na to jejich mravní jádro ukazovat. Tu je bod, v němž se dají obě nauky sjednotit a snažno tak bez násilí občanskou mravouku vsunout do pojmu občanské nauky. Tak výchova mravní se stává nerozlučnou součástí výchovy a naukou občanskou« (str. 293). U nás v listech stále se tvrdilo, že občanská výchova je zcela něčím jiným než laickou morálkou, ale již v čís. 8. t. r. přiznává »Našinec«, že »*pod rouškou ankety o občanské nauce, bude jednáno o laické morálce*«. My jsme to tvrdili od počátku!

Pokrokové nevěřící učitelstvo dalo na ulicích pražských v druhé polovici ledna vylepti plakáty *katolickým rodičům* — proti Římu!! Podepsalo je »pokrokové« učitelstvo a jeho Svazy. Staré klepy, prastaré povídky z nich vyčtete, stokrát vyvrácené od znovu tu parádují nápadným z dáka čitelným písmem. Nový nápor, tentokrát s úmyslem zviklati katolické rodiče poukazem na nedůvodněnou bázeň před školou laickou a s vyzváním, aby dali své ditky vypsati z náboženských hodin. Za tím účelem opět vyrukovaly legie smyšlenek a lží, jimž ani babička v zastrčené chatě neuvěří, ne tak moderní sečtělý člověk, na něhož je apelováno! Jak chabé tu důvody podepírají nevěreckou agitaci pokrokového učitelstva, jež pramizerné vysvědčení vystavilo si plakáty hemžícími se historickými nepravdami dávno vyvrácenými. Jak možno vychovávat těmto učitelům, kteří ohánějí se skreslenou a ne-

pravdivou historií? — »Pokrokové«, lépe řečeno nevěrecké učitelstvo, tímto novým výpadem posílilo stále více vzrůstající se tužby katolického lidu, který žádá svobodnou katolickou školu státní s katolickým učitelem v čele.

Zákon reparační (prosincový), který předpokládá že nastane trvalý pokles cen upravuje platy pro učitelstvo škol obecných a měštanských. Dle tohoto zákona nastanou proti dřívějšímu některé změny 1. Služné zvyšuje se o 35 procent. 2. Místní přídavky jsou pro Prahu 50 procent dosavadního služného, pak 90, 70 a 70 procent z místního přídavku pražského. Tímto zvýšením zvýší se i pensijní základna. 3. Z drahotních, nákupních a nouzových přídavků se utvoří nový jednotný drahotní přídavek tím, že se od součtu nynějších přídavků těch odečte 75 procent starého služného. 4. Osobní přídavek starobní (dle § 35 osnovy zákona z r. 1913) poskytovaný učitelům, kteří nedostali místa vedoucího (po 27 a po 30 letech) zrušen je článkem II. § 13. zákona reparačního, a bude tedy těm, kdo ho požívali, po vydání prov. nařízení se zpětnou platností od 1. června 1922 vzat. 5. Úplně se ihned ruší příspěvek na rodiče neb sourozence. 6. Příspěvek na dívky je omezen. 7. Jednotný drahotní přídavek se počne snižovati od 1. dubna 1923 o 20 proc., o dalším snížení rozhodne vláda. 8. Pensijní příspěvky zvyšují se o 75 procent. 9. 1. ledna budou platiti 50 procent, 1. dubna 75 procent a od 1. července 1923 plnou daň z příjmu. — Učitelstvo škol měšťan. bude velmi poškozeno na svých příjmech.

Divné srovnávání. »Škola měštanská« (1923 čís. 2.) ve článku »o zákoně reparačním a stabilizačním« píše: posuďme co dává čl. IV. reparačního zákona kaplanům a farářům za cesty, konané k vyučování náboženství ve školách přesporních. Kaplan dostane 2 Kč za každý kilometr cesty tam i zpět vykonané, vydá-li se na procházku do přesporní školy. Vykoná-li těch cest do blízké vesnice 80 za rok, má větší cestovné než ředitel měštanské školy za řízení školy za celý rok. Pravíme, že tato odměna duchovním je vyměřena správně, uznáváme též, že je správné zvýšení honoráře za vyučování náboženství z 1.80 na 6.80 za hodinu; ale je docela nesprávné, platí-li se správcům škol za hodinu práce 70 h a ředitelům 1.20 K. Celkem poznáváme, že nebyl zákon pracován proti kaplanům, ale jen proti učitelům.« —

Uznáváme, že zákon reparační nepřinesl učitelům zvlášť škol měštanských žádných výhod, ale porovnání práce za řízení školy s cestou do filiálních škol za deště a mrazu, za parna a větru zajisté silně kulhá a není zajisté žádnou procházkou, jako třeba není chvilku oddechu vyřízení několika aktů ve vytopené a pohodlné ředitelně!

Školské poměry na Slovensku líčil v rozpočtové debatě v Nár. shromáždění ministr školství a národní osvěty a pravil: Školské poměry na Slovensku jsou zvláštní. Je tam 802 státních lidových škol a 80 státních občanských škol. Pokud jde o církevní školství je na Slovensku římsko-katolických obecných škol 416, občanských 15, řecko-katolických obecných škol 196, občanská 1, evangelických obecných škol 452, občanská žádná, evangelických reformních obecných škol 211, měštanských 5, židovských obecných škol 77 a měštanské 3. Celkem je na Slovensku 882 státních škol proti 2320 školám církevním. Na Podkarpatské Rusi je 223 škol lidových státních a 8 škol měštanských státních, dále 25 lidových škol římsko-katol., 131 lidových škol řecko-katolických, 1 škola měštanská řecko-katolická, 30 evangelických škol lidových a 2 židovské školy lidové. Celkem je na Podkarpatské Rusi 231 škol státních a 249 škol církevních. Církev dohromady přispívají na osobní náklady těchto škol na Slovensku 3,496.810 Kč, kdežto stát 65,043.738 Kč. Ministr soudí, že tento stav školství na Slovensku škodí jen výchově dětí a obecnému stavu vzdělanosti. Jsou obce, kde jsou 4 školy obecné a to státní a církevní. To znamená: 4 budovy, 4 různé učitelské síly, 4 nedostatečně navštěvované školy. V takové obci mohla by býti místo 4 obecných škol zřízena jedna státní obecná a po případě jedna státní občanská škola. O tom dlužno uvažovat. Ministr chce působit k tomu, aby škola přestala býti bojištěm. Škola musí býti mimo zápas. Nesouhlasí s názorem různých stran, že by učitel nesměl vůbec agitovati pro určitou věc. Učitel nesmí agitovati ve škole, a jinak je občanem jako každý druhý a požívá všech občanských práv, zaručených ústavou. Nejdůležitějším pedagogickým úkolem je provedení tak zv. Malého školského zákona, jímž byly zavedeny na naše národní školy nové předměty. Je potřeba zvláště uvažovat, aby zavedením všech těchto nových předmětů nebyla mládež přetížena. Dále připravuje se nová reforma škol

ská, zvláště pokud jde o střední školy. Především jedná se o návrh, aby vyučování naukovým předmětům bylo pouze dopoledne a aby odpoledne věnováno bylo tělocviku a sportu.

Moderní výchova ve školách. »Národní Listy« upozornily na nebezpečí bacilů, jež vysílány jsou do celého světa, aby otrávil naše děti pochybenou výchovou učitelů, kteří vědomky neb nevědomky rozšiřují zhoubný jed do dětských myslí, jež jsou jim svěřeny, a poukazují na systém, který prý zaveden jest v Rusku (snad se bojí říci, že i u nás?), kde celá výchova dítěte směřuje k tomu, aby z jeho duše vypuzena byla každá myšlenka na rodinu, povinnost, poslušnost, oddanost za tím účelem, aby zničena byla celá morálka, rodina, každá myšlenka cti a každá dobrá vlastnost civilisovaného občana. — Přiznejte, pánové, jenom upřímně, píše »Našinec«, že duch této výchovy zaveden jest i u nás, snad v jiných variacích, ale stejně šlape se tu po prvcích výchovy již tím, že v duši dítěte hledí se zastrčit, pokud lze, do nejzazších dálav, anebo vůbec ze srdce jeho vypudit jakákoliv představa o Bohu, této neskonale autoritě, kteráž jako útlé símě Stvořitelem vkládána bývá do každé duše a tím zároveň vyhostuje se logicky pak každý pojem autority jiné, třebaš sebe krásněji jste to dítěti vykládali, aby hodno bylo, poslouchalo atd. »Národní Listy« napověděly, ale bály se dopovědět. Sta výtečných pedagogů dokázalo, že nelze mravně vychovati člověka bez Boha. Marné tedy vykrucování vaše. Dokud nevrátíte duši dítěte a nezasadíte tuto útlou květinu do půdy, kam jediné patří, nedocílíte toho, po čem i vy vzdycháte, třebaš to zastíráte! Bez Boha a jeho nauk cíle v tomto směru nedojdete!

Reforma náboženského vyučování na italských obecných školách. Italské listy sdělují, že ministr vyučování Gentile chce provést v náboženském vyučování na obecných školách dokonalou reformu v tom smyslu, že náboženství ve školách italských bude vyučováno a sice osobami schopnými, a bude tvořiti podstatnou část výchovy mládeže. Jeden bod však zůstává rodičům: žádati za sprostění vyučování. Toho ovšem bude se domáhati velice nepatrná část rodičů, stojících nějak pod vlivem svobodného zednářstva, píše římský dopisovatel »Čecha« (č. 18.).

Gramofon vyučovací pomůckou. Němečtí paedagogové zamýšlejí přispěti k ná-

zornému vyučování přírodopisu ve školách tím způsobem, že při demonstraci zvířat a ptáků vycpaných, nebo namalovaných bude demonstrován současně i jejich hlas, zachycený na gramofonovou desku. Také v Anglii pomýšlejí na zavedení hodin poznávání ptačího zpěvu pomocí gramofonu. Prozatím mají školní gramofony zachycen zpěv ptačí na třech plotnách a v brzké době má býti připravena pro školy celá sbírka ploten písni ptačích, aby se žáci seznamovali se zpěvem letních ptáků. Za zimu, když ptáci žijí v teplejších krajinách a ti, kteří zůstávají a nezpívají, naučí se žáci v Anglii poznávat jejich zpěv z gramofonu a uvítají je na jaře jako své staré známé, jež lze poznati po hlase.

Úmrtní rok svat. Václava. Všechny naše starší učebnice církevního dějepisu pro školy měšťanské české (Tippmann, Macek, Dvořák, Pelan a j.) i německé (Osen, Kühnl,) jakož i pro školy střední (Müller) udávají úmrtní rok svatého Václava stejně 935. Prof. dr. Frant. Stejskal na základě slovního historických pramenů dokazuje v prvním sešitě Časopisu katolického duchovenstva r. 1923., že sv. Václav umčen byl r. 929 a že za necelých sedm let budeme slaviti tisící výročí mučednické smrti dědice země České. Nejnovější »Dějepis katolické církve pro školu a rodinu«, jež na základě V. Mackova dějepisu vypracoval Jan Volf, uvádí již rok smrti sv. Václava r. 929.

Kolik má Velká Praha obecných škol? Na tuto otázku odpovídá »Trib.« takto: Všech škol obecných a občanských je ve Velké Praze celkem 225. Mají dohromady 1582 tříd, počet to, který se rovná součtu tříd v 16 až 17 mnohých venkovských okresech. Takových školních okresů, jako na příklad vltavotýnský (s 52 třídami) dalo by se z Velké Prahy nadělati třicet. Všeho žactva jest letos na pražských obecných a občanských školách zapsáno 63.409. Co se procentního poměru školní mládeže k počtu všeho obyvatelstva týče, vykazují minimum Vinohrady (6·32), a maximum Košíře (18·35).

Profesor komunista. Dr. O. Chlup byl jmenován profesorem pedagogiky na universitě v Brně. Je však komunista, proto vystoupil proti němu dr. Arne Novák, takže musel zastaviti své přednášky. »Rudé Právo« lamentuje, jaká je to svoboda na universitě. Zase doklad pro to, že ani na universitě ve 20. století nelze svobodně přednáseti,

ačkoliv tolik se toho pokrokový svět nadomáhal a tolik hanobil církev, která měla kontrolu učení v minulosti. Dnes ji má dr. Novák, zítra ji bude mít někdo jiný, ale vždy ji někdo bude mít. Takový je běh světa.

Děti bez vyznání v Bosně a Hercegovině nesmějí býti přijímány do školy, pokud jsou již přijaty, musí býti ze seznamu škrtnuty.

Nový pozdrav na pražských školách. Kult Boha, uctívání Krista z pozdravu školního odstraněno, na místo toho zaveden kult učitelů. Děti učí se zdraviti: »Buďte zdráva, slečno učitelko!«

Vídeňáci pro náboženskou školu. V koncertním sále ve Vídni konala se obrovská schůze rodičů, které přítomno bylo přes 10 tisíc účastníků. Všichni byli pro náboženskou školu. Předsedal hrabě Jan Resseguiet, řečnil professor Rotter, ke konci nadšeně pro katolickou školu promluvil kardinál dr. Pišfil. Vlna pro konfesní školu roste v celé Evropě.

Katolické školství v Americe. Roku 1920 zapsano do katolických škol ve Spojených Státech dle katolického školního direktáře 1,981.051 žáků a žákyň. Elementární, čili obecné školy samy měly 1,795.673 žáků. University měly žáků 19.802. Semináře 6.667. Kolleje 13.996. Vyšší obecné školy 129.838. Řeholní semináře 4.531. Noviciáty a učitelské ústavy 10.544. Katolický systém v Soustátí pozůstává celkem z 8.706 škol, všech druhů. Elementárních škol čítá katolický školský systém 6.551; z těch je 5.690 škol osadních, 503 soukromých, 358 ústavových. Dále máme 309 řeholních noviciátů a učitelských ústavů; 113 řeholních seminářů, 1.552 vyšších škol (high schools), 114 kollejí; 51 seminářů a 16 universit. V katolických školách v této zemi vyučuje 4.760 profesorů a 49.505 učitelů a hlavně učitelek. Co se učících sil týče, 4.229 jest řeholníků, 35.780 řeholnic, 5871 laiků, 7618 osob řeholních zařazených, 114 nezařazených a 146 zvláštních učitelů.

Katolická universita v Polsku. Byla založena v Lublíně pod ochranou Srdce Páně r. 1918. Největší zásluhu o její založení má msgr. Radziszewski, poslední rektor Akademie církevní v Petrohradě. Až do r. 1918, vlastně 1917 existovala v Petrohradě Akademie, založená 1844, jež byla jedinou vyšší katolickou školou na území patřícím Rusku.

Po bolševickém převratu vzala za své i tato Akademie a bylo nezbytno v osvobozené Polsku zříditi podobný ústav. Díky obětavosti biskupů polských a vysoké nadaci bohatého Karla Jaroszynského, mohlo se začít přednášet hned na počátku školního roku 1918—19. Prvým rektorem ustanoven msgr. Radziszewski, který zemřel v únoru 1922. Universita tato neliší se od katolických institutů západních zemí. Patrony jejími jsou biskupové, z nichž lublinský, nyní msgr. Fulman, jest kancléřem university. Oni jmenují rektora, jenž musí býti potvrzen papežem. Má čtyři fakulty: theologickou, právnickou (právo církevní i světské), na niž zároveň se přednášejí vědy mravní, fakultu věd ekonomických a sociálních a fakultu pro literaturu. Co nejdříve má býti zřízena ještě fakulta zemědělská a fakulta věd obchodních. R. 1920 přednášelo 22 profesorů; r. 1921—22 vzrostl jejich počet na 42 a v nynějším zimním semestru na 48. Je to číslo jistě velice vysoké, uvážíme-li krátkou dobu trvání university a neutěšené poměry hospodářské a sociální v nynějším Polsku. Při universitě jest zřízena bohatá knihovna. Vláda polská se chová k tomuto institutu dosti chladně. Již několikrát žádali biskupové, aby posluchačům byla dána tatáž práva jako jejich kolegům na ostatních dvou universitách, aby jejich zkoušky byly uznány za rovnocenné se zkouškami z ústavů státních, ale jejich přání nebylo vyhověno. Jest však jisto, že pro katolicismus polský má a bude mít veliký význam, ježto z ní budou vycházeti lidé nejen po stránce vědecké, nýbrž i v ohledu nábožensko-mravním opravdu vyspělí, jako z universit katolických francouzských či belgických.

(V »Našinci« J. K.)

Laické apoštolky. V holandských městech naskytuje se někdy cizinci zvláštní podívaná. Spatří v zákoutí některého náměstí dámu, jak učí veřejně katechismu. Takové laické apoštolky náleží do zbožného sdružení zvaného »Marty a Marie«, založeného od jesuity P. Ginnekena, by hlásalo katolicismus protestantům. Údové se dělí na dvě kategorie: na »Marie«, které se ustavičně modlí a »Marty«, které se věnují náboženskému vyučování. V den, jemuž říkají den »pochoďů«, rozejdou se »Marty« po městě na určitá místa, která obecnost již zná a pořádají náboženské konference. Jdou i do rodin, konajíce dílo křesťanské lásky a učí i tam katechismu.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 3.

BŘEZEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

V. O. HLOŠINA:

O poměru J. A. Komenského k církvi katolické.

Príspevek k poznání náboženských tužeb českých emigrantů.

Český pražský křížovník P. P. Špička na konci svého znamenitého článku: »Po stopách Drabíkových prorocství« napsal: »Drabík stal se ozvěnou směru české pobělohorské emigrace. »Lux e tenebris« nám ukazuje politické snažení Komenského a emigrantů. Jak hrozná to politika, kam vedly její konce! Co by se z nás bylo stalo, kdyby byl tento směr zvítězil, kdyby pokusy o návrat do vlasti za pomoci Turků a německých protestantů se byly zdařily! Kde by byl dnes národní život náš!? Uvedeme jen jediný příklad. Národ, jak jej chtěl Komenský mít, byl by nezplodil Kaplíře ze Sulevic. Ten by byl před Vídní vítal Turky s jásotem! To byl nezdravý proud. Lékař přišel.¹⁾ Možná, že prostředek, jímž nás zachránil, mohl býti mírnější. Ale deklamovati stále o ukrutnostech katolické církve může jen ten, kdo povahu tehdejší doby nezná, aneb je zúmyslně nespravedliv. ²⁾ čímž auctor nepřímou volá po přezkoušení názorů mnoha lidí o snahách českých emigrantů vůbec a Jana Komenského zvláště.

Snahy českých emigrantů však v ohledu politicko-národním vyvěraly z jich názorů náboženských a z poměru k církvi katolické. Proto k poznání těchto snah jest nezbytno prozkoumati vztah pobělohorské emigrace k Římu, t. j. vůbec nejen ke katolické věrouce, ale k celé katolické církvi. Bohužel, tomuto předmětu bylo až posud věnováno z katolických českých řad tak málo pozornosti, zatím, co kruhy protestantské dovedly zlákat na svou stranu laickou intelligenci i veřejnost, že vrstvy i výslovně katolické zaplaveny jsou, a to, jak hned dodati dlužno, proti historické pravdě, názory protestantsko-bratrskými. Vždyť, ačkoliv není v Čechách katolického dítěte, a snad ani jediného člověka, jemuž by jméno J. A. Komenského jako velikého paedagoga nebylo neznámým, jsou celé zástupy, jež o jeho náboženském vyznání a o jeho poměru k církvi katolické nevědí téměř ničeho. A přece i v tomto směru třeba jedenkrát pověděti pravdu, byť velmi trpkou a mnohým nepříjemnou. ³⁾

* * *

Jan Amos Komenský důkladnějším bohoslovcem nebyl. Alespoň protestantský profesor Hugo Kleinert, proslavený znatel života a činnosti velikého paedagoga moravského,⁴⁾ nerozpokořoval se napsati: »Ostatně za světovou slávu, již Komenskému hned za ziva se dostalo, ... nevěděl tento muž své církevní a boho-

¹⁾ Mínil se tím bitva bělohorská.

²⁾ Sborník historického kroužku, IV., 84.

³⁾ Katolického díla o životě a působnosti J. A. Komenského posud nemáme, ač bychom ho tolik potřebovali! Výborný článek Špičkův zaslouží nezbytně více následovníků.

⁴⁾ Sr. jeho článek »J. A. Comenius« v »Theologische Studien und Kritiken«, 1878, 1. un. a jiný článek: »Johann Amos Comenius« ve slovníku: »Realencyklopaedie für protest. Theologie u. Kirche«, IV., 247. nn.

slovecké činnosti v užším slova smyslu, ale svému paedagogickému věhlasu . . .⁵⁾ a jiný protestant H. F. von Criegern ve spise: »J. A. Comenius als Theologe« doznal, že Komenský v žádném oboru Theologickém neprokázal vědeckou vynalézavost, neboť, jak dokládá Arnošt Denis: »Bohoslovecké subtilnosti nezdály se mu potřebny k spasení a prostá zbožnost jeho jest daleko vzdálenější dogmatismu století jeho, než jemnost Schleiermacherova nebo smělost našich⁶⁾ nejodvážnějších vrstevníkův, oněch kazatelů, kteří zapírajíce vyznání Lutherovo, aby zachovali jeho metodu, vysílají k opuštěnému nebi poslední výkřik«,⁷⁾ t. j. určitěji naznačeno, Komenský zamítal mnohé články věroučné jak katolické tak protestantské či lutherské, ale při tom přece neoddal se úplné nevěře, již stížen jest protestantismus dvacátého století.

A tomu vskutku bylo tak. Vždyť Komenský, ač v posledních letech svého života byl starším či představeným bratrské Jednoty a z mládí zastával v ní úřad kazatelský, přece nikdy nepřilnul srdcem i duší k věroučným jejím názorům, jež ostatně stále se měnily, ale čím dále ve věku pokračoval, tím více dal se unášeti směrem pietistické humanity, jež později vyvrcholila v zednářství.⁸⁾ Proto týž zcela důsledně, ač v mnohých svých spisech rozhodně jeví se stoupencem zednářsko-náboženské, t. j. kacířské snášenlivosti, v těchže spisech až k omrzení napadá katolíky, papeže, římsko-katolickou církev a ty, kdož stali se mu svými náboženskými názory nepohodlnými, jako byli na př. polští sociniáni. Piše-li tedy o něm Denis, že »odmítá jen ty, kteří jako sociniáni odnímají mu všecku naději, a ještě více ty, kteří nejzločinnější zpronevěrou používají násilí,⁹⁾ aby zničili mínění, jež není jejich vlastní«,¹⁰⁾ jest historik tento mnohem blíže pravdy, než čeští oslavovatelé velikého Moravana, kteří tvrdí, že v Komenského »zbožnosti« nebyla obsažena nesnášenlivost, ale že týž naopak přeje si vždy obecné církve křesťanské, opravdu katolické a žehrá na stálou křesťanův nesvornost, která zvláště v jeho v době tolik neštěstí způsobila a tolik krve prolila,¹¹⁾ neboť Komenský zajisté náboženskou snášenlivostí rozumí toliko lásku ke všem vyznáním nekatolickým a nic více, t. j. jinak řečeno, Komenský při vši své nábožensko-pietistické humanitě byl až do posledního dechu zapřísáhlým nepřítelem papeže, katolíků a katolické církve čili, jak upřímně a pravdivě dokládá Kleinert, Komenský vždy polemisoval s Římem.¹²⁾

Na důkaz toho stačí poukázati alespoň k dvěma jeho spisům a to k prvnímu z r. 1620 a k druhému z r. 1650. V prvním rukopisném díle, nazvaném: »Retuňk duchovní proti antikristovi a svodům jeho« či po latinsky; »Retuňk sive Praemonitiones adversus seductiones«,¹³⁾ Komenský za nedlouho po bitvě bělohorské ještě jako duchovní správce německého bratrského sboru ve Fulneku znamená, že se sbírají mračna protivenství« proti Bratřím, varuje tyto před svody katolické církve a církev samu vášnivě napadá. »Náboženství papeženské« jest mu ve zmíněném spise vírou za rozličných časů od různých lidí vybájenou a vybásněnou, jež od učení proroků, Krista Pána a apoštolů odvádí, jemu odporuje, od poslušnosti Ježíše Pána vzdaluje, Syna Božího zneuctívá, pravou a bohulibou bohoslužbu znetvořuje, jí se posmívá a ji zavrhuje, důvěru a lásku

⁵⁾ D. c. IV., 249. ⁶⁾ T. j. protestantských. ⁷⁾ Sr. »Čechy po Bílé Hoře«, I., 204. ⁸⁾ O poměru J. A. Komenského k zednářům sr. článek: »Komenský a svohodní zednáři« v »Čechu« ze dne 31. III. 1921. ⁹⁾ Proč neřekne se přímo katolíky? ¹⁰⁾ D. c. I., 204. ¹¹⁾ Ottův sl. n. XIV., 632. ¹²⁾ D. c., 249. ¹³⁾ Spisek tento posud vytištěn nebyl.

k Pánu Kristu v srdcích lidských ničí, zprzňuje a p.¹⁴⁾ Krátce víra katolická jest Komenskému dle tohoto spisku všeho zavržení hodnou, bídou, nepravou, svodnou. Proto, kdo ji vyznává, anebo kdo by k ní přistoupil, zapírá Krista, ba snad není ani křesťanem. Papež je mu antikristem, prodavačem odpustků, nádobou hříchů.

(Pokračování.)

PROF. DR. JOSEF KAŠPAR:

O člověku ledovém.

(Pokračování.)

Ledový člověk byl kočujícím lovcem a rybářem. Kovů neznal, rolnictví a chovu dobytka nepěstoval, znemožňovalo to tehdejší drsné podnebí. Ubíral se podél řek a údolí, tu kratčeji, onde déle se usazuje, jak kde mu bohatství zvěře anebo ryb slibovalo živobyti. Tu to byla chráněnější volná místa v blízkosti vody, kde rozbíjel své stany, tu zas jmenovitě za nepohody a zimy (za period studenějších) to byly skalní jeskyně, jež si za obydlí upravoval. Stany hotovil ze dřeva a pokrýval je kožemi ze sobů nebo z divokých koní. Ledový člověk nejstarší doby, jak říkáme nejstarší doby kamenné palaeolithické (*παλαιός* = starý, *λίθος* = kámen), kteráž zavírá v sobě období *chelleské*, *acheulleské* a *moustierské* (nazývají se tak po nálezištích v jihozápadní Francii), jichžto kultury spadají v druhé období meziledové, ve třetí dobu ledovou a do první polovice třetího období meziledového, tento nejstarší ledový člověk v těchto dobách ještě neznal nářadí z rohů a kostí. Za to z kamene hotoví předměty podivuhodné! Hotoví rozmanité nástroje a zbraně a to hlavně z křemene, pazourku a oblázku, který pracně otesával do ostrých hran a hrotů. Tak hotovil si kamenné sekery, tesáky, nože, oštěpy, šípy a mlaty. Užíval jich pak ke své výživě a obraně. Neměltě zrovna tento diluviální lovec a rybař ustláno na růžích. Aby si opatřil živobyti musil za teplejších period potýkati se s hladkosrstým slonem nebo nosorožcem, za studenějších dob pak se srstnatým mamutem.

Jeskynní medvěd a lev přepadali jeho příbytky a venku jej ohrožovaly hyeny a vlk. Také honba na divokého koně nebo jelena nebo soba nebyla lehká. Na člověku nejstarší kamenné doby plní se opravdu slova sv. Písma: Trní a hloží ti země ploditi bude.

Tělesně nemohutnější než my, vyzbrojený jen zbraněmi z kamene a ze dřeva, musil nahrazovati důvtipem, tedy duševně, co se mu nedostávalo na fysických silách, aby se proti silnějšímu zvířecímu okolí ubránil a nad ním zvítězil. Že nad tím vším zvítězil a své existence uhájil, ač tělesně byl daleko slabší než zvířectvo kolem něho, to je zároveň doklad a důkaz jeho duševní inteligence.

A chcete věděti, čím se ještě tento ledový člověk proslavil v kulturních dějinách? Tím, že objevil oheň. Víte sami, že oheň je před důležitý, základní činitel veškeré hmotné kultury. Ovšem když dnes zástupce moderní kultury si zapaluje bezmyšlenkovitě sirkou cigaretu, sotva si vzpomene že toto umění udělat si oheň musilo býti jednou vynalezeno, zrovna tak jako střelný prach. A ten, kdo umění to vymašlel, byl diluviální, ledový člověk. Jak si oheň opatřoval, zda tím, že třel dřevo o dřevo nebo křesal kámen o kámen, nevíme. Snad nechybíme, když řekneme, že člověk ledový, který tolik pracoval s křemenem, byl na oheň upozorněn jiskrami, které při tom z křemene sršely.

¹⁴⁾ Sr. Geschichtslügen, 17. vyd. v Paderbornu, 311.

Na ohništi nebo horkém popelu pekl sobě maso, nebyl přítelem surového, a k tomu jako zákusek požíval zeleninu, ovoce, ořechy, švestky, ba byl i mlsný a rád jedl jahody. Odtud to víme? Z odhozených u ohniště nebo v jámě odpadků. Dočista maso i udil, aby měl zásobu pro zimu. Umění připravovati pokrmu vařenou vodou diluviální člověk ještě neznal. Také neměli hlíněných nádob a vodu studenou čerpali do nádob dřevěných nebo kožených měchů. I dřívím se zásobili, když nemohli za zimy ven z jeskyně.

Ledový člověk má také už lampu. Upravuje za ni vyhloubené kameny, do nich dává tuk a za knot slouží chumáč žíní. Kolem ohně za zimi seděli a bavili se ledoví lidé, hotovili své nástroje a při svitu jeho malovali a ryli do jeskynních stěn.

Proti zimě chránil se ledový člověk koženým oděvem. Lůžka si upravovali ze sena, z koží a slámy a balili se do kožených přikrývek.

Než diluviální, ledový člověk nezůstává stát, přemýšlí, vynalézá dál a zdokonaluje své nástroje, zkrátka kulturně pokračuje. Ledový člověk buduje novou vyšší kulturu, jak nám to ukazuje kultura solutrejsko-magdalská, jež spadá ve druhou polovici třetí doby meziledové a ve čtvrtou poslední dobu ledovou, předchůdkyní naší doby nynější. Podnebí poměry neulehčovaly tenkrát žádným způsobem obtíží denního života. Nejdříve v této době vládlo strohé stepní podnebí s horkými lety a přísnou zimou; pak přišlo načisto studené zimní podnebí, kteréž se ponenáhlu měnilo v nynější lesní klima. Nástroje z tesaného křemene ukazují v této době zvlášť pečlivé formy, mlaty, sekery jsou jemně přitěsány a na celém povrchu hlazeny, ba na hranách a hrotech podivuhodně přibroušeny. Je to doba zvaná nová kamenná—neolithická (*λίθος* = kámen, *νέος* = nový). Spatřujeme tu jemná kopí, zoubkované pilky, silné rytce a tesáky, ba i nebozezy. Vidíme tu kamenné koule, jež ledový člověk vypouštěl ze dřeva anebo z řemenů, a jež musily smrtelně zranit koně nebo soba. Ledový člověk této doby jde však ještě dál a pokouší se svými kamennými nástroji zpracovat slonovou kost, jmenovitě mamutí a pak zejména sobí parohy. Ze slonoviny, ze sobích parohů hotoví dlouhé masivní dýky, šídla a struhadla. Ze sobích parohů vyřezává také tenké jehly, ostré a s očkem, jako jsou nynější z kovu, anebo zubaté harpuny, aby jimi lovil ryby. Harpuny ty tenkými šlachami připevňuje k rukojetím. Svou kamennou pilkou, svým nožem vyřezává ze slonoviny anebo z kostí sobích mušle, koňské hlavice a čepele (náleziště *Mas d'Azil* v jižní Francii), kouzelné hole, ba i sošky, z nichž mnohemu slouží než za idoly. Sošky ty dosahují částečně i klasické dokonalosti a byly by ke cti i modernímu umělci řezbáři. Tento ledový člověk umělec žil také u nás v Čechách i na Moravě. Na Moravě v Předmostí u Přerova (v letech 1884 a 1896) nalezeny byly v hrobech pocházejících právě z této doby solutrejsko-magdalské rozmanité amulety a šperky. Nedaleko hrobů našlo se skladiště mamutích kostí, kterých bylo na 2000 kusů. Část těchto kostí byla rovněž zpracována na zbraně a pečlivě tříděna. Bylo tu pohromadě 25.000 kamenných nástrojů. Nalezly se tu četné ozdobné figurky, vyřezávané z mamutích kostí. Představují vesměs sošky žen a jsou pracovány, jak známý moravský badatel dr. Absolon svědčí, opravdu umělecky.

V Čechách jsou nálezy po ledovém člověku na Jenerálce v Šárce, u Jičina ve Vitíněvsi (dílna na kamenné sekerky), ve Veliši (dílna na pazourkovité hroty), v Bukvici, v Prachovských skalách, na Moravě pak ještě v jeskyni Šípce u Štamberka a u Brna.

Ledový člověk je estetik, má smysl i pro krásu tělesnou, ba zdobil a krášli své tělo s velikou zálibou. Na krku a rukou nosili náramky ze zubů a mušlí. Šaty si šili šídlem nebo jehlou z rohu a nitě si k tomu hotovili ze šlach a žíní.

Ledový člověk nebyl však jen kameník a řezbář, byl i *malíř*. Barvy si připravuje ze slínu, z okru, z uhlí hlavně červenou a černou, modrou a zelenou ještě nezná. Svým oblázkem anebo hlinkou kreslí zrovna tak dovednou rukou jako když tesá nebo vyřezává, zvířata, s nimiž denně anebo často přichází ve styk.

Kreslí divokého koně, jelena, srnce, tura, bůvola, kozorožce, tuleně, jeskynního lva, nosorožce, ale zejména přerád kreslil dva, kteříž mu tehdy prospíval nejvíc, a to scba a pak mamuta. Vyobrazení jejich jsou nejčastější. Z ptáků kreslí labuť a kachnu, z ryb pstruha a štika, pak různé hady, posléz i rostliny i lidi.

Ba ledový člověk kreslí i písmena. S podivem pohlížíme tu na kaménky, na nichž je nakresleno I, na jiných M, F, nebo dočista i řecké Θ, Γ, μ, ε, ς, τ. Jsou na těch kamíncích tvary písmové, které připomínají písmo foinické a kyperské. Ovšem nemožno myslit, že pro ledové lidstvo měly tyto značky takový význam jako pro pozdější kmeny kulturní. Ale je to zajímavé, že značek, jichž pozděj bylo užito jako písmen, užíval již člověk ledový; nevíme však, co mu značily. Veliká podobnost foinických písmen s písmeny v *Mas d'Azil* (ze 23 písmen, jež obsahuje foinická alfabeta nalézáme 13 na azylských kamenech) dá se vysvětliti tím, že Foiničané na svých cestách přišli až k Pyrencům a z užívaných tam písmových značek vzali tato písmena.

(Dokončení.)

DR. JOS. HANUŠ:

Školská politika nynější vlády v Belgii.

(Pokračování.)

2. Sjezd strany liberální r. 1919.

Poslanci liberální svolili k tomu, by uzákoněno bylo zvýšení platu učitelstva na školách katolických, jinak však smýšlí valná část politiků liberálních hájíc tradičního programu protikatolického. Na sjezdu liberálů 26.—27. července 1919 Falloise podal za souhlasu přítomných řadu návrhů, jež znamenají vlastně rozbití spolupráce sněmovní katolíků. Veřejné mínění katolíků nebralo vážně tohoto usnesení, jež jest přece ohlasem smýšlení stran protikatolických. Podobný případ opakuje se v dějinách. Po revoluci r. 1830 semkli se strany státotvorné k společné práci, sjezd liberálů r. 1846 odzvonil této politice unionistické.

Předmětem dlouhých bojů náboženských o školu jest § 17 ústavy belgické prohlašující jednak svobodu vyučování a spolu povinnost státu postarat se o vyučování. Zákon z 1. července 1879 omezil svobodu zřizovati školy náboženské a státu dal výhradní právo zřizovati školy. Od té doby až do r. 1914 trval úporný boj o školu mezi katolíky a odpůrci, kdy konečně přiznáno právo úplné svobody zřizovati školy adoptované (přijaté státem) a vhodné k uznání státnímu (adoptables) a platiti síly učitelské z fondů státních a obecních. Liberálové však nezřekli se tradičního výkladu ústavního § 18 o svrchovanosti a výsadním právu státu na školství vůbec. Proto Falloise ostré kritice podrobil zákon z r. 1914 a prohlásil, že úsilovnou snahou liberální strany musí zůstat zrušiti tento zákon nebo aspoň ho upravit dle směrnic liberálních, kdyby zrušení bylo nemožné hned pro nepřekonatelné obtíže.

Sjezd usnesl se na provedení těchto reforem :

1. Zrušení »proklaté zásady« převzetí škol soukromných obcemi (zv. škol adoptovaných), každá obec by měla míti školu veřejnou za dozoru státního.

2. Je-li reforma tato příliš radikální a předčasná, jest nutno aspoň zrušiti podpory školám převzatelným (adoptables). Ústava dává svobodu vyučování a tedy právo zřizovati školy konfesní a není zde důvodu je podporovati státem nebo vyučování zajištěno jest v obcích školou veřejnou přístupnou dětem všech vyznání a přesvědčení.

3. Při předpokladu »námi nepřijatelného« o uznání škol soukromných obojího druhu jest naprosto třeba změnití článek 15 zákona, jenž určuje podmínky, na něž vázána jest škola taková, má-li se jí dostati podpory. Bylo by třeba dozíratí na výuku samu, na školní příručky a učebnice, na učitelstvo škol konfesních, míti vliv státní na jeho jmenování, odstranění nevhodných sil. Bylo by třeba použití pro katolické učitelstvo nařízení ministerského z r. 1846, jež zakazuje učitelům veřejným míchatí se do politiky i mimo školu, kdežto nařízení ministerské z 29. října 1913 zakazuje pouze činiti propagandu učitelům ve škole pro volby kandidátů určitých stran.

4. Zrušení *výsad* daných zákonem z r. 1914 školám svobodným, jimž udělují se podpory větší než školám obcemi vydržovaným; dle těchto výsad provincie jsou vázány zakročiti u obcí ve prospěch škol konfesních, by jim byly dány stejnou měrou potřeby školní, lékařský dozor, kuchyně obecní pro chudé žáky, oděv, pokrmy. Tyto výhody udělují se z prostředků veřejných školám svobodným bez náležitého dozoru, proto mají býti jim odňaty.

5. Změna článku 17 zákona z r. 1914 přičí se právu obcí a svobodě přesvědčení otců rodin, když se praví, že výuka nutně obsahuje vyučování náboženství a mravouce, neodděluje se náboženství od mravouky, obce nemohou zaříditi přednášky o mravouce samostatně bez náboženství, což jest požadavek ne-spravedlivý a svévolný.

Proto jest nutno, praví se v návrhu, zrušiti platnost zákona z r. 1914 a vrátiti se k liberálnímu zákonu z r. 1879. Má-li právo obcí, uznati školy svobodné zůstati, jest nutno, by podpora státní byla spojena s nejpřísnější kontrolou, by školy církevní byly uvedeny, úplně přizpůsobeny, školám státním.

6. Učitelské ústavy mají zásadně záviseti jen na moci státní, zákon nyní¹ na roveň staví pedagogia zřízená provinciemi a obcemi se ústavy zřízenými vrchností církevní nebo kongregacemi. Jest částí programu liberálního odstraniti výhody potvrzení takových ústavů soukromých, než to by způsobilo nyní krajní odpor se strany katolíků, proto z opatrnosti jest možno žádati jen, aby schválení školy takové dělo se za přísné spoluúčasti státu.

7. Ve školství středním ochrana státní daná školám soukromým a udělení podpor má býti zrušeno po vypršení smlouvy; moc státní má prostředky podpůrné pro ústavy přístupné všem žákům, není proto důvodu podporovati školy, v nichž nemá stát práva dozírati. Naproti tomu má stát tím štědřeji podporovati školy střední zřízené provinciemi a obcemi, zvláště když dle § 17 ústavy provincie a obce přejímají mnohé povinnosti státu ohledně škol těch. Bylo by zajímavé zvěděti od Falloise, měl-li by stát tak přispěti ze svých fondů na školy náboženské, které by obce nebo provincie samy zřídily, naprosto nikoliv ač jest

zcela oprávněný důvod dle jeho námitek, vždyť by šlo o školu katolickou, a té dle měřítka liberálního nesmí se dáti nějaká podpora.

Krátce řečeno, program liberální směřuje k odstranění všech podpor školám náboženským a k vyloučení vyučování náboženského ze škol státních, jak bylo uzákoněno r. 1879. Ale prosaditi tyto návrhy ve sněmovně znamenalo by rozvrátiti sjednocenost stran »treugu« mír a popuditi proti sobě veškeré občanstvo vlastenecké a katolické. Proto usneseno postupovati k dosažení těchto reforem *postupně »po etapách«*. V témž smyslu reformním jednal Svaz mládeže liberální na sjezdu v Lutychu r. 1921, žádaje zrušení všech podpor školám soukromým.

(Pokračování.)

JAN OLIVA:

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Pokračování.)

Podrobnější rozvedení mimologické stránky náboženství musíme analogicky ke stránce rozumové (logické) podati dle oboru přirozeného a nadpřirozeného.

Pokud jde o

obor přirozený,

abychom se uvarovali jednotvárnosti, nebudeme jej probírat odděleně dle fysiky, metafysiky, mystiky a ethiky, nýbrž uvedeme jednotlivé jevy mimologické a při každém tom jevu dotkneme se oněch 4 forem společně. Nepůjde nám o úplný výčet a systematické podání jevů mimologických,*) cílem našim je poznati jen takové z těchto jevů a jen potud, pokud se týkají vyučování a výchovy.

Prvním takovým jevem jsou *představy bezvědomé*. »Dle mého přesvědčení chybují všechny dosavadní snahy a rady, všechny navrhované metody v následujících příčinách: 6. neuznávají, že pro život duševní tak důležitý jsou představy bezvědomé, jako představy vědomé, ne-li důležitější, jelikož bezměrný ocean představ bezvědomých nazýváme právem podkladem toho, co zoveme nadáním, talentem, geniem ...¹⁰⁾ »Co se pak týče důležitosti představ bezvědomých, jichž nynější paedagogika školská zúplna zanedbává, odkázal bych čtenáře zvláště ke spisům Ribotovým a Maudsleyovým. Ostatně stačí pozorlivě přečísti krásnou přednášku prof. V. Tomsy, rectoris magnifici university české, »o vlivu výzkumů veškerých lékařských věd na pojem náš o činnosti duševní«, abychom nabyli dokonalého přesvědčení, že naprosto dlužno opustiti starou nauku, že duše naše je »tabula rasa«, na níž může paedagog psáti vědomosti nejvzácnější a nejpotřebnější, systematicky upravené, dle svého rozmyslu a svého rozpočtu, že jest organismem, jenž se rozvíjí poslušen jsa zákonů přírodních, ale není a nemůže býti poslušen zákonů, které by mu diktovati chtěla komise učených paedagogů; vlastní pak podklad života duševního a toho, co zoveme rozumem, nadáním, talentem a geniem, kterak hledati dlužno v obrovském moři představ bezvědomých.«¹¹⁾ »Nazývati ducha úkonem mozkovým vedlo by ku mnohému nedorozumění, kdyby se při tom předpokládalo, že mozek jest jediným orgánem při činnosti duševní. Není v těle ústroje, aby nebyl v těsném spojení s mozkem. Srdce tlukoucí způsobuje úzkost a bázeň, chorobná játra zaviňují zasmušilou mysl. Podobně svědčí mnohé důvody, že každý tělesný orgán má zvláštní vliv na konstituci a funkci

*) Něco o tom řečeno již při mystice přirozené (okkultismu); třeba však dobře rozlišovati: tam šlo o stránku logickou, zde jde o stránku mimologickou.

¹⁰⁾ Jos. Úlehla: Listy paedagogické I., 2, 1904, 186. ¹¹⁾ Týž 189.

duševní, vliv, jenž dosud vědecky odůvodniti a vyložiti se nedá, jelikož se týká onoho bezvědomého duševního života, jenž jest podkladem všeho toho, co vědomě cítíme a myslíme. Kdybychom srdce něčí vložili do prsou člověka jiného, snad by se nestala žádná změna v oběhu krve, ale jistě hluboká změna v jeho povaze duševní.¹³⁾

Představy bezvědomé mají vliv i v životě společenském. »Skupiny složení sociálního jsou přirozenými výplody fyziologických a psychologických činností jednotlivců, jež se doplňují přirozeným výběrem. Vznikají nevědomě a jejich převládající formy jsou ustaveny nevědomým přizpůsobením k podmínkám životním, nežli společenský duch počne o nich uvažovati.«¹³⁾

Druhým jevem mimologickým s prvním úzce souvislým je *podvědomí*. Podvědomím se míní »uspalé vědomí«, opak vědomí bdělého.¹⁴⁾ »Je to vždy tatáž duše, která se ve vědomí i podvědomí projevuje. Jen způsob jejího projevování jest rozdílný. Vědomí i podvědomí jsou v stálém poměru jako váhy: v tom poměru, jak vstupuje v činnost vědomí, ustupuje činnost podvědomí a obráceně. Nesmíme však mystiti, že v stavu bdělém podvědomí spí a jest nečinno. Toto jest stále činné, pouze funkcemi orgánů tělesných jest zatemněno. Jest to tak, jako když ve dne hvězdy noční nevidíme, poněvadž jsou sluncem přezářovány. Poněvadž obzor podvědomí jest větší a nazírání dokonalejší a mimo to obsahuje v sobě i všechno, což jest v moci nadvědomí, plyne z toho, že podvědomí jest vlastní, trvalý stav duše a nadvědomí jen stavem dočasným. Duše v podvědomém stavu rozvíjí mocné schopnosti metafysické, jimž my — v stavu bdělém — vůbec nerozumíme. Jest tudíž podstata duše trvalé charakteru metafysického.«¹⁵⁾ »Podvědomí hlásí se v stavu bdělém jako hlas svědomí, tušení, strach, instinkt, vrozená schopnost a p.«¹⁶⁾ »Symbolika a dramatisování dějů a osob jest první známkou činnosti podvědomí. V tom shodují se dnes všichni vědecktí psychologové. Vlastnosti pro nás zázračné a nepochopitelné projevuje (*nejvyšší*) činnost podvědomí při jasnovidci. Prorokovati a viděti děje budoucnosti jest nám zjevem naprosto nedostupným. Tu všechno vykládání přestává. Tu jen uznávati musíme existenci duševního života, který spadá do sfér, kam náš intelekt nedosahuje. To jest nám ale zároveň důkazem, že skutečně existuje svět metafysický, který stále oficiální věda tak hrubě popírá.

Pozoruhodno jest také, že všichni proroci a jasnovidci, pokud jest známo byli osoby hluboce mravní. Ba věru, že si hlubokého mudrce a jasně vidoucího genia ani jinak nedovedeme představit, než jako mravného, čistého, Bohu věrného a vyšším životem žijícího člověka... Máme zjištěná taková proroctví, jimž nelze se žádného stanoviska ničeho namítati. Máme proroctví o francouzské revoluci od astrologa Nostradama z r. 1566, jež v díle jeho toho roku bylo vytištěno a dodnes nám se zachovalo. V proroctví tomto (tedy o 3 století napřed) uvedeny jsou nejen podrobnosti, ale jmenovány jsou osoby, hrající úlohu v hrozně revoluci. Proroctví doslovně zní: »Le part soluz mary sera mitré retour: conflict passera sur le thuille, par cinq cens: un trahyr sera tiltré Narbon: et Soulice par contaux avous d'huile.« Český překlad ze starofrancštiny by byl: »Manžel bude osamocen, zarmoucen a čepicí ozdoben po svém návratu: učiněn bude od

¹³⁾ Týž v 1. vyd. 1899, 230.

¹⁴⁾ F. H. Giddings: Základy sociologie, přel. dr. Břet. Foustka, Praha 1890, 387.

¹⁵⁾ Dr. Jos. Velenovský: Přírodní filosofie I. 1921, 234.

¹⁶⁾ Týž ib. ¹⁷⁾ Týž 347.

500 spiklenců útok na Thuille: zrádcem jeho bude Narbon vysokého původu a Soulce, majitel sudů olejných.« Stalo se pak následovně: Ludvík XVI. uprchl v červnu 1791, ale vrátiv se byl v Tuilerích rok na to násilně korunován červenou čepicí jakobinskou. Pak v srpnu 1792 přepadeny Tuilerie 500 marseillskými spiklenci.

Zajímavé jest, že Tuilerie počaly se stavěti až po sepsání proroctví! Narbon byl hrabě z rodu královského a byl všeobecně považován za zrádce Ludvíka XVI.

A Soulce slul kramář ve Vazennes, kdež se ukrýval Ludvík s chotí Marií Antoinettou na útěku, ale byl kramářem poznán a komunistům vydán a za to Soulce bohatě odměněn. Vůči takovému proroctví ovšem přestává každá námitka a my můžeme pouze s úžasem zjistiti jeho pravost. Ostatně Bormann, z něhož poslední případ čerpán, udává z osobní zkušenosti nejvýš bezpečné případy proroctví dívky Mar. Bauerové v Německu, kde rovněž o pravdivosti proroctví nemůže býti pochybnosti. A máme-li jen jeden naprosto zjištěný případ proroctví do budoucna, stávají se i ostatní pravděpodobnými a hráze pochybování a skepticismu padají s říše metafysiky a celý nám nedostupný svět metapsychický jest hotovou skutečností.«¹⁷⁾

K *nejvyšší* činnosti podvědomí náleží i intuice. »Existenci intuice lze sledovati i u našich geniálních pracovníků vědeckých, kteří přechoasto pojmu nějakou ideu jako pravou, s ní počítají, ale teprve později přesvědčivými důkazy ji potvrdí. . . Vstoupení ideí do mysli učence nedá se obvyklým způsobem vysvětliti, jest to zjev metapsychický. — V novější době Bergson velice zdůrazňuje, že poznání pomocí intuice jest u člověka duševně pracujícího důležitější, než poznání pomocí metody věd pozitivních. To není nic jiného, než učení o vlivu vnitřní psychy či podvědomí. Všechny výkony geniů a talentů spadají sem. Čím více se dovede psycha vyprostiti z tlaku nadvědomí a animálního myšlení, tím jsou ony instituce větší a častější. — Slavní věrozvěstci byli vesměs askesí vycvičení, mravností nad lidmi povznesení a intuicí jasně hlubiny vědeckých kausalit prozírající bozi v těle lidském. Oni viděli největší pravdy přímo, ale nedovedli to v rámci pozitivní vědy lidem říci, proto je vždy pobádali, aby jen věřili, i když nechápou. Také geniové vědeckí vidí dále a jasněji než ostatní lidé a jsou nešťastní, když jich výkladům současníci nevěří neb dokonce se jim posmívají. Každý genius vědecký zná více, než může v pozitivní formě dokázati.«¹⁸⁾ — Již u dětí ukazuje se někdy taková zvláštní intuice. »Tak r. 1812 byl po celém světě, obdivován americký hoch Zerah Colburn, jenž v 8 rocích okamžitě udával kořeny několikaciferných čísel a povyšoval několikaciferní čísla na 6 až 8. mocnost, aniž by počítal. Udal prostě hotový výsledek. Sám nemohl udati, odkud to ví Hudson tvrdí, že jest to přímá intuice.«¹⁹⁾ — Sem náleží i »intuitivní hodnotný soud«: často při prvním setkání skoro instinktivně o některé osobě pronášíme soud, aniž bychom dobře věděli, proč je nám nesympathická nebo sympathická. To bylo známo již staré scholastice.«²⁰⁾

(Pokračování.)

¹⁷⁾ Týž 430—2. O Nostradamovi viz též Kirchenlexikon von Wetzer und Welte s. v. a Ottův Slovník naučný. ¹⁸⁾ Týž 379. — ¹⁹⁾ Týž 204—5.

²⁰⁾ Dr. Schreiber ve Philosophisches Jahrbuch der Görresgesellschaft 1911, 505.

PROF. Š. POKOJ:

Svědomy.

Aby člověk mravně žil, k tomu **nedostačuje** pouze znáti zákon boží, nýbrž žádá se ještě, aby člověk rozumem svým zákon poznáný obracel na jednotlivé případy, v nichž má jednati. Tato činnost rozumu jmenuje se *svědomí*. U svědomí rozeznáváme tudíž dvě věci: 1. trvalou schopnost rozumu lidského poznávati nejvyšší principy života mravního (synteresis nebo synderesis); 2. činné osvědčování této schopnosti tím, že člověk tato pravidla obrací na jednotlivé případy jednání svého.

Rozum, který se zabývá takovými pravdami, sluje *praktický*, nebo *morální*, který však se zaměstnává pravdami nesouvisícími se životem mravním, nazývá se *spekulativní*.

Jest tedy svědomí úsudek rozumu praktického, jímž v jednotlivých případech se ustanovuje nebo rozhoduje, co má nebo mělo býti vykonáno jako dobro nebo opominuto jako zlo.

Lid nazývá svědomí hlasem božím, protože svědomí obrací zákon boží na jednání lidské a každý zákon pochází od Boha přímo nebo nepřímo. Proto svědomí má moc zavazovací od Boha.

Činnost svědomí jest jiná před činem a jiná po činu. Před činem svědomí nám praví, že čin ten jest vykonati jako dobrý, nebo že jest ho zanechati jako zlého. Této činnosti svědomí říká se, že *váže*. Po činu uvažujeme, zdali to, co jsme učinili, dobře či špatně jsme učinili. Této činnosti svědomí říká se, že *svědčí*. Svědectví to buď nás *omlouvá* nebo *viní* a tudíž i *bláží* nebo *souží*. Chválí-li svědomí skutky naše, sluje svědomí *dobré*, odsuzuje-li je, sluje svědomí *zlé*. Ozývá-li se svědomí před činem, sluje svědomí *předchozí*, ozývá-li se po činu, má jméno svědomí *následujícího*.

Že jest svědomí, dokazuje: a) *Písmo svaté*, b) *sebevědomí*. c) *souhlas všech národů*.

a) Sv. Pavel praví v listě Římanům (2, 14—15): »Pohané . ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých, když jim svědectví vydává svědomí jejich a myšlení, která se vespolek obviňují nebo také zastávají.« A v II. listě Korinťanům (1, 12) píše: »Ta jest sláva naše, svědectví svědomí našeho.«

b) Každý rozumný člověk ví z vlastní zkušenosti, že pocítoval strach, chtěl-li učiniti něco zlého, a nepokoj, když učinil něco zlého. Za to pocítoval blaho, učinil-li něco dobrého. Z toho vychází, že každý člověk pocítuje hlas svědomí svého.

Voltaire († 1778) praví: »Není hříchu tak malého, který by, po prvé byv spatřen, nepolekal, a po prvé byv spáchán, ostnu lítosti v srdci nezanechal.«

c) Kulturní památky všech národů podávají nám doklady, že svědomí jest známo všem národům země a že jest všude pokládáno za ohlas moci vyšší, stojící nad člověkem. Svědomí jest uznáváno všude za pravidlo, proti kterému nelze jednati bez trestu.

U *Řeků* jest pěkný doklad víry ve svědomí a v moc jeho v *Sofokleově* († 406 př. Kr.) *Antigoně*. Vládce Kleon zakázal pohřbíti mrtvolu Polyneika, bratra Antigonina. Ale Antigóna jej pohřbila a odůvodňuje jednání své před Kleontem takto: »To nebyl Zeus, který dal tento rozkaz. Tvůj zákaz není tak mocný, aby mu měl ustoupiti nepsaný a nezvratný zákaz bohů. Ten má platnost ne ode

dneška ani od včerejška, nýbrž žije věčně a nikdo neví, kdy se objevil na světě. Nemohu přestoupiti toho, co bohům jest svaté.*

Epiktét, stoik, nar. kolem roku 50 po Kr., praví: »Jako chlapce svěřili nás rodiče vychovateli, který měl na nás všude dávatí pozor. Jako muže svěřuje nás Bůh do ochrany vrozenému svědomí. Tímto dozorem nesmí nikdo pohrdati, jinak by se nelíbil Bohu a svědomí bylo by nepřítelem jeho« (Fragm. 97).

Literatura *římská* jest též plná dokladův o zrazující a trestající moci svědomí. *Cicero* († 43 př. Kr.) praví, že nikdy není dovoleno ani o píd uchýliti se od požadavku svědomí a že člověk nemá jednatí, pochybuje-li zdali jest dobré či zlé, co zamýšlí konati (Epist. ad Atticum XIII., 20; De officiis I., 9). Ve spise De legibus (I., 64) píše, že zločinec může uniknouti trestům soudců, nikdy však neunikne furiím, které nemučí ho sice hořícími pochodněmi, ale úzkostí a mukami svědomí. *Seneka* († 65 po Kr.) praví: »Mezi námi sedí posvátný duch, pozorovatel a strážce skutků našich zlých i dobrých« (Epist. 41).

Plinius Mladší, místodržitel v Bithynii († 110 po Kristu), napsal: »Známka ducha velikého jest hledati slávy (ne v lidech, nýbrž) ve svědomí« (Epist. I., 8).

Řekové a Římané zosobňovali svědomí zlé v Erinyích, furiích (liticích, vzteklicích, bohyních pomsty).

Nejen Řekům a Římanům, nýbrž i ostatním starým národům kulturním svědomí bylo zjev známý.

V *Avestě*, posvátné knize *Peršanů*, jest mnoho modliteb, jimiž Peršan vyznává viny své a doufá dojíti odpuštění lítostí. — Lítost a prosby za odpuštění předpokládají nutně vědomí viny, tíhu vědomí zlého.

U *Egyptanů* nevejde nikdo do sídel blažených, kdo neobstál při soudu s Osirisem, soudcem mrtvých. Při soudu tom se váží srdce lidské. Na jednu miskou vah položí srdce zemřelého, na druhou »Maat«, obraz personifikovaného řádu mravního. Vážení srdce lidského znamená zpytování svědomí, jak zemřelý za živa dbal řádu mravního, který se mu jevil hlasem svědomí. V jedné staroegyptské písni se praví: »Pamatuj na den, kdy vstoupíš na cestu do země, ze které se nikdo nevrací. Tehda bude ti útěchou, že's vedl život dobrý. Proto buď spravedlivý a měj v ošklivosti bezpráví. Kdo miluje cnost, bude oslaven« (Cathrein Viktor, Gewissen und Gewissensfreiheit, str. 14 a násl.).

Podobné doklady shledáváme u všech národův, o nichž se nám dochovaly památky historické.

Mylné představy o svědomí mají *pantheisté* a *materialisté*.

Pantheisté prohlašují svědomí za smysl mravní, který usiluje o harmonii ve společnosti a porušení této harmonie pocituje snadno a bolestně.

Dr. Krejčí František, profesor české university v Praze, ve veřejné přednášce dne 6. listopadu 1909 v Hradci Králové pravil: »Mravnost není pojmem nám vrozeným, ale vnitřním zákonem, který si sami ve vlastním zájmu sebezachování dáváme. Duch lidský, doznáváje vzájemnost všeho společenského celku, rozhoduje se pro sebezapření a pro mravnost ne proto, že by to byl příkaz bytostí nadpřirozených, nýbrž proto, že by porušením společenské harmonie sám utrpěl škodu. Mravnost jeví se nám výsledkem pudu sebezachování, pohnutek přirozených. Mravnost je přesvědčením člověka o tom, jak žiti ve společnosti, jaký má vztah k ostatní společnosti.« A ve spise »Svoboda, vůle a mravnost« píše: »Cit mravní závaznosti, pokud vyplývá z autority Boha, není nejvyšší

ším vývojem tohoto citu Nejvyšší stupeň jest, když je autoritou sobě člověk sám; je to potom autorita, již se nemůže vymknouti nikdy« (str. 107 a 108).

Materialisté vidí ve svědomí pouhé dojmy mozku, jež vyvolávají v nás spokojenost nebo nespokojenost.

Německý spisovatel filosofický *Max Stirner* († 1856) ve spise; »Der Einzige und sein Eigentum« prohlašuje svědomí za pouhou ilusi, za zděděný předsudek a *Max Nordau* († 1917) nazývá svědomí »eine konventionelle Lüge« (umlouvená lež).

Poučení. Svědomí jest nepopíratelný důkaz, že jest Bůh a že člověk jest mu odpovědný ze svých skutků, potom že mezi člověkem a zvířetem jest podstatný rozdíl. Proč člověk vrah si zoufá a proč dravec se nezachvěje nad krví prolitou?

SMĚS.

Nový český katechismus. Právě při uzavěrci tohoto čísla dochází nás novinka: *Kniha katolického náboženství.* (Katechismus s liturgikou.) Napsal *Ant. Audrlický*, katecheta v Golčově Jeníkově. V Praze 1923. Nákladem vlastním. V komisi Cyrillo-Methodějského knihupectví *G. Francla* v Praze-I., Melantrichova ul. — Katechismus ten *má imprimatur v Hradci Králové* (6. VII. 1922) a po krátkém úvodu »o pravém náboženství« jedná ve třech částech o: I. Poznání Boha. II. Milování Boha, III. Posvátných obřadech. Je bez otázek. V první části probírá učení o Bohu, stvoření světa, vykoupení lidstva, posvěcení člověka (sem zařazuje nauku o milosti), o církvi, o životě věčném. Druhá část jedná o příkázáních (se třetím příkázáním Božím vhodně spojuje I. a II. církevní), o mravním zlu a dobru (o svědomí, o hříchu atd.). V části třetí: posvátné obřady jsou úkony, kterými Boha ctíme a sebe posvěcujeme a proto jedná: o oběti mše sv., o svátostech, o svátostinách, o modlitbě a pobožnostech. Připojuje hned všude obřady a na konci vykládá slavnosti církevního roku. Nová knížečka, na kterou zatím upozorňujeme, má trojí, někde i čtverý tisk, učení je podáno přehledně, krátce (99 stran) a jasně. Věty jsou jednoduché a pro děti snadné. *Doporučujeme všem katechetům k důkladnému prohlédnutí a posouzení.* Zasláné nám posudky rádi otiskneme.

Náš Vychovatel na Litvě. Jednatel Spolku katolických učitelů litevských — *Lietuvos Katoliku Mokytoju Saiunga* — po-

slanec *S. Tijunaitis* vyžádal si před časem prostřednictvím kol. Jos. Tichého, katechety v Čes. Brodě, aby mu výměnou zaslán byl *Vychovatel* za revui katol. učitelů litevských, »*Lietuvos Mokykla*« (Litevský učitel). Tento měsíčník, jehož první číslo VI. roč. nás došlo, vychází v Kovně (Kaunas) na Litvě. Loňského roku byl v něm uveřejněn dvoustránkový článek *o školských poměrech u nás* od kol. J. Tichého, který v esperantu si dopisuje se spisovatelem S. Tijunaitisem. Také moravské Vychovatelské Listy, oznamuje *Lietuvos Mokykla*, že do redakce docházejí; tedy *Auklėtojas* (Vychovatel) a *Auklėtoju Lapai* čteny jsou na Litvě.

Na katechetském kursu v Praze o prázdninách zaslouženou pozornost budila večerní přednáška, provázená projekcemi, univ. profesora dr. Jos. Cibulky: *Ukřižovaný a ukřižování.* Jak se dovídáme, vydá »Družstvo přátel studia — Lad. Kuncíř v Praze,« profesora dra Cibulky ikonografickou studii *Začátky zobrazování Ukřižovaného* s četnými přílohami. Co nás o kursu upoutalo, vyjde knižně a nebude zajisté účastníka kursu, který by spis ten neobjednal. — Rozšířená přednáška kanovníka dra Josefa Hanuše: »*Budhismus a křesťanství*«, vyjde v Časopise katolického duchovenstva.

Úprava katechismu u nás. Episkopát republiky československé v poslední své schůzi usnesl se na tom, aby vydán byl *dosavadní střední katechismus upravený vzhledem k ustanovením Codexu.* Veden byl k tomu snahou, aby se co možno nejrychleji odpomohlo citelnému nedostatku této důležité učebnice, jelikož dosavadní náklad již byl rozebrán. Německý klérus žádal, aby do německých škol zaveden byl *katechismus*

Rottenburský náležitě upravený. Myšlenka ta rozbíjela se o právo nakladatelské firmy Herderovy, i nemohla býti vzata při konferencích v úvahu. Nyní jest otázka ta vyřízena a katechismus Rottenburský bude na školách německých v dohledné době zaveden, k čemuž již episkopát dal svolení. Jak vyřešiti otázku katechismovou pro školy české, k tomu povolána diecesní komise pro vyučování náboženství na školách národních. Tato jedenáctičlenná komise (zastoupena v ní duchovní správa, katecheti a nábož. komisaři) usnesla se vypracovati katechismus *na základě katechismu středního, bez otázek* s přihlížením ke katechismu vypracovanému komisí spolku katechetského, práce Kubíčkovy a ke katechismu německým rottenburskému, kolínskému a augsburskému. Katechismus má býti rozdělen na tři části: *víra, zákon, svátosti a modlitba*. Staré rozdělení na pět částí je nelogické a moderní katechetikou úplně opuštěné. Od tohoto starého rozdělení odchýlil se *V. Kubíček*, který své »Svaté učení« dělí na tři díly *svaté pravdy, svatý zákon a svatou pomoc*. (O této své knize rozepisuje se ve dvou číslech letošních »Vychovatelských Listů, čís. 1. a 2. »Návrh nové učebnice náboženské«, kterýžto článek pozornosti příslušných kruhů doporučujeme). Katechismus *rottenburský*, o němž již několikráte ve Vychovateli bylo psáno, má 333 otázek a odpovědí a rozdělen je na tři části: I. O víře (130 otázek a odpovědí); II. o přikázáních (100 ot.), III. o svátostech u o modlitbě (101 ot.). Do katechismu vložena liturgika a 22 obrázků. *Augsburský* katechismus také rozdělen na tři díly: musíme věřiti, přikázání plniti a používatí prostředků milosti. Otázky jsou uvedeny in margine drobným tiskem (je jich 466). Ozdoben 38 obrázky; na konci připojeno poučení o mši sv. jako v katechismu rottenburském, krátké církevní dějiny a na konci kratičké dějiny diecese. Podobně upraven katechismus arcidiecese *Kolínské*. — Upozorníme tu na českou práci v otázce katechismu: *Malý katolík*, knížečku o 32 stranách, která chce býti pomůckou k domácímu opakování pro žáky nižších tříd (2—4) a je psána bez otázek. Napsal ji *Antonín Tomeček*, kaplan, katecheta v Nezamyslicích na Moravě, vydal se schválením arcib. ordinariátu v Olomouci nákladem vlastním. Není zde dlouhých, nejen pro malé, ale i pro velké těžko si pamatujících vět, ale krátké, jasné, dětskému

rozumu přiměřené a dobře pochopitelné věty a poučky. »Malý katolík« rozdělen autorem na čtyři části. První díl: O Bohu; druhý jedná o úctě Boží (o mši sv., o svátostech, o dobrých skutcích.) Třetí díl o křesťanské lásce a přikázáních; čtvrtý o posledních věcech člověka. Tento mohl dobře býti vložen do dílu prvního, kam náleží (tak jako pěkně se pojí k nauce o Duchu sv. poučky o milosti.) Na toto dílko upozorňujeme, lze je obdržeti v redakci »Práva« v Přerově (cenz 1.50 Kč).

Úprava katechismu v Rakousku.

Dne 21. a 22. listopadu 1922 byly ve Vídni biskupské konference. Na nich jednalo se také o otázce katechismové. Říšská organizace katechetského spolku žádala o *zavedení nového katechismu*. Biskupové odpověděli, že v Německu se pracuje o jednotném katechismu (za základ vzat katechismus rottenburský, p. r.) a proto budiž vyčkáno; ale biskupové by si přáli, *aby z každé diecese, jeden nebo dva katecheti předložili návrh. Základem musí býti dosavadní katechismus, forma otázek a odpovědi musí býti k vůli věroučné správnosti zásadně zachována*. Katechismus je pro lid dogmatickým kánodem; méně důležité otázky nynějšího katechismu mohou býti vynechány a těžké odpovědi zjednodušeny, vhodné výroky Písma sv. a praktická mravní naučení mohou se připojiti, po případě i obrázky. — Referuje o tom v článku »katechismus nebo čítanka?« píše Emil Koreisl ve »Věstníku Jednot duchovenských brněnské a olomoucké« (čís. 1. r. 1923), že mu o prázdninách řekl známý Msgr. Vilém Pichler, že on a jeho bratr Jan pracují na náboženské učebnici (každý samostatně), jež by se formou podobala knize lidové »Weg zum Leben« od Jana Pichlera, ovšem na konec každého článku by byly otázky a odpovědi. Co mně řekl, bylo i v čele jeho pojednání o novém katechismu v solnohradské »Kirchenzeitung«, že totiž činí své »návrhy v soulase s episkopátem«. Biskupové nemínili snad formu článků zamítnouti, nýbrž pouze zdůrazniti, že učebnice musí hlavní učivo podávati v otázkách a odpovědích. Německé katechismy, o nichž se praví, že budou podkladem nového jednotného katechismu, mají ovšem formu katechismu nikoliv čítanky. Vídeňský nuncius odpověděl na otázku Msgr. Pichlera, *co je s římským jednotným katechismem pro veškerý katolický svět*: »Výbor sice dosud trvá, ale *narazit na*

takové překážky, jichž nemůže překonat. Tedy na ten čekati nemůžeme. Obrázků Schumachrových, jež jsou v »Religionsbüchlein«, pro nové učebnice použito nebude, nýbrž vyjednává se s německými umělci, aby podali nové návrhy vhodných obrazů. Celá serie by měla 180 obrazů, z nichž by bylo asi 70 pro prvouku, 30—40 pro katechismus a ostatní pro bibli, k níž by se připojily církevní dějiny. 100 obrázků by bylo nástěnných. Msgr. Pichler mne žádal, dodává E. Koreisl, abych na ten jejich plán u nás upozornil, že by bylo výhodno, abychom se připojili a obrazy objednali s nimi. — A což u nás nedalo by se pracovati k tomu, abychom my měli obrazy provanuté našim duchem? Nenalezli bychom u nás umělců, kteří by podali návrhy vhodných obrazů. Což Jano Köhler? A nenašli by se jiní? Či máme se opět jen připojovati a jiným pomáhati. I tu třeba se již jednou osamostatniti!

Pro vychovatelství za směrodatné pokládá se v Německu dílo »*Filosofie výchovy*«. Spisovatelem díla toho je učitel obecné školy Arnošt Krieck v Mannheimu, kterého v uznání jeho vynikajícího bádání na poli paedagogiky filosofická fakulta university v Heidelberku povýšila na čestného doktora.

Německé vychovatelské a katechetické spisy z roku 1922. Znamé německé nakladatelství Herder a Comp. ve Fryburku v Badensku vydalo výroční zprávu o dílech svého nakladatelství za minulý rok (X. doplněk hlav. katalogu r. 1913.) Zajímá nás, že velikého paedagogického slovníku (Lexikon der Pädagogik), jež vydával Arnošt M. Roloff za spolupráce Dr. Otty Willmanna vyšel t. r. v novém otisku díl IV. a V. Celé dílo vyšlo v pěti dílech slovníkového formátu a má LXXXVII stran a 6698 sloupců. (Cena vázaného udána 150 M a přírážky). Z vychovatelství uvedeno v seznamu 16 spisův; o některých z nich bylo již ve »Vychovatelci« referováno (Allgeier, Burger, Crispolti, Mausbach, Willmann). Z katechetiky je tu 15 knih, jež jsou jen novými vydáními spisů dříve vyšlých. Tak: *Katechismus für das Bistum Rottenburg*. (Cena 1 marka a přírážky, nám čítalo knihkupectví G. Francel s přírážkami 3.20 Kč). *Katholisches Religionsbüchlein des Erzbistums Freiburg* (1 marka a přírážky, platili jsme také tolik!) Tato Religionsbüchlein skládá se z malého diecesního katechismu o 174 otázkách a přípravě k sv. zpovědi (na 50 str. 12°), má

19 obrázků (z rottenburského katechismu) a k ní připojena malá dějeprava Knechtova s obrázky (46) známými a oblíbenými ze starších dějeprav Schusterových (str. 96.) Nový je tu obrázek »Křest Páně v řece Jordaně« správně provedený dle Písma sv. Téhož Dr. Bed. Justa Knechta vyšly v novém otisku: malá dějeprava pro žáky a dějeprava pro školu a dům a 4. vydání překladu malé dějepravy v jazyce polském: Krotka Historya Swieta. V jazyce vlámském vyšlo J. de Meyera 7. vydání: Kort Begrip van het Oude en Nieuwe Testament. Dle i u nás v překladě známých katechesí pro první třídu *Gustava Meye* vyšla v novém otisku knížečka: náboženské vyučování pro první školní rok. *Dr. Ignace Schustera* biblická dějeprava vyšla v novém vydání německy (v přepracování G. Meye), v překladu anglickém (15. vydání), ve francouzském (19. vyd.) v holandském (19. vyd.) U Herdera byly také v roce 1922 tištěny katechismus italský: »Piccolo catechismo della diocesi di Lugano«, Edizione riveduta (XII. a 70). A maličký katechismus (16°): Catechisme du diocese de Port Victoria des iles Seychelles, publié par ordre de Justin Gummy, Eveque de Port Victoria (IV. a 150 str.)

Ředitel Josef Úlehla, známý spisovatel vychovatelských spisů a autor »Přírodopisů pro měšťanské školy« vrátil se po delší studijní cestě Švédskem, Dánskem a Anglií a pracuje dále s inspektorem Groulikem a ředitelem Hamplem na zdokonalení svých přírodopisných učebnic pro měšťanské školy, které jsou upraveny zvláště též slovensky pro Slovensko a rusínsky pro Podkarpatskou Rus. Ředitel Úlehla, který loni slavil své sedmdesátiny, odjede opět na delší dobu do Londýna, kde studuje vychovatelské poměry cizích zemí. Podivuhodný duševní svěžest v pokročilém věku.

Znamé nástěnné biologické obrazy živočichopisné Schöder—Kullový, vydávané nákladem R. Prombergra v Olomouci, prof. Janem Kranichem, se kterými se shledáváme téměř na všech školách národních, byly právě též *ministerstvem zemědělství* pod čís. 93.350—Ia schválena jako učebná pomůcka vhodná pro všechny zemědělské školy. — Obrazů těch vyšlo celkem již 70, ve formátu 106 × 84 cm. Cena obrazů 24 Kč, nově tištěných 28 Kč.

Správný posudek o malém školském zákoně podal »Našinec« v čís. 25. ze dne 31. ledna 1923. Píše o tom, že malý školský zákon rozšířen i na střední školy ná-

sledovně: „Tribuna“, velmi starostlivá o náboženskou výchovu naší katolické mládeže středoškolské, upozorňuje, že někteří ředitelové středoškolští neupozornili dosud na výnos ministerstva školství a národní osvěty, dle něhož bylo na střední školy rozšířeno právo přiznané rodičům, aby žádali za zproštění svých dětí od vyučování náboženství. Tak židovský orgán indirektně dopouští se denunce proti ředitelům, majícím *více smyslu paedagogického a více lásky ke křesťanské mládeži* studující, než *položidovský duch a smysl nejmodernějšího našeho zákonodárství. Katoličtí rodiče a pedagogové pochopí snad konečně pravou podstatu našeho tak zvaného malého školského zákona a odmítnou nabízené jim svobody ve výchově náboženské, jichž ani Židovstvo pro své děti prakticky nevyužívá.* Někdy i svoboda zákona je k tomu, aby člověk ba i národ byl poznán ve svém jádru. Proto pozor na léčky, nachystané proti národu a jeho inteligentnímu dorostu.“ — Tak i „Našinec“ zdá se, že konečně chápe ducha, smysl a pravou podstatu té veliké vymoženosti, malého školského zákona, a vybízí k pozoru na léčky nachystané proti národu.

Náboženství v italských školách. Od roku 1903 bylo náboženství ve školách italských předmětem nepovinným. Rodičové, kteří chtěli děti do náboženství posílati, museli o to zvlášť žádati. Nyní nastává obrat. Za vlády Mussoliniho má se dostati školám náboženským nejen morální ochrany, ale i hmotné pomoci, ježto si o rozšíření italského jazyka a kultury italské zjednaly ohromné zásluhy. Vláda italská chce podporovati vydatně všechny italské školy a ústavy v cizině, které jsou vedeny italskými náboženskými řády. Na obecných školách bude tam náboženství zavedeno jako předmět povinný a nynější ministr vyučování Giovanni Gentile, ač není ani lidovec a jen dle jména katolík, chystá se učiniti náboženství základem veřejného systému vyučovacího, jakož i veškeré obnovy mravní národa italského. Redaktoru listu „Gazeta de Venezia“ uvedl důvody pro své rozhodnutí. Mezi jiným: „Jsem přesvědčen, že k výchování národa opravdu velikého a opravdu silného je naprosto nutno, aby zde byl náboženský světový názor. Aby se dospělo k tomuto výsledku, musí děti chodit do náboženského vyučování. A ježto jsme v Itálii, kde je rozhodující katolické náboženství,

musí se děti vzdělávat v tomto náboženství. Nejsem výbojný katolík, ale jsem přesvědčen, že děti v náboženství musí býti vychovávány, ježto ona činnost duševního vzdělání nedá se nahradit žádným jiným odborem. Zavedení náboženství do škol dá se provést zcela jednoduše. Prostě se dosavadní poměry obrátí. Dnes musí se rodiče domluvit a společně podat žádost aby děti jejich se mohly učit náboženství jako předmětu nepovinnému. Příště to bude naopak. Náboženství bude povinným předmětem a rodiče, kteří nechtějí, aby se jejich děti účastnily náboženského vyučování, musí podat žádost o dispens. Toto je stanovisko také lidové strany italské. Postarám se dále, aby hmotné postavení učitelů náboženství bylo takové, jako je učitelů ostatních. Naprosto musí přestat, aby správy škol autoritu učitele náboženství nějak zlehčovaly.“ O nutnosti vyučování náboženství vyslovil se ministr Gentile také vůči redaktoru italské „Tribuny“, jemuž pravil: „Italskému dítěti musí býti vštípena znalost katolického náboženství tak jako znalost klasiků, ježto katolické náboženství je okolí, v němž žije, a katolicism obsahuje hodnoty, jež se nám vývojem historickým dochovaly. Myslím, že největším neštěstím italského lidu, pravá příčina jeho úpadku a duševní rozervanosti, která počíná renaiscancí a v nejposlednější minulosti se velmi zostřila, je rozklad náboženského životního nazírání u italského lidu. Od doby pozitivismu XIX. století stalo se u nás modou, pokládat náboženství, které je přirozenou duševní vlohou, jež musí býti právě tak jako všechny ostatní pěstěna a nedá se nahraditi, za neužitečnou, ano směšnou úzkoprsost. Dále pak jsem přesvědčen, že mezi různými náboženstvími katolicism více a lépe než kterékoli jiné vyznání uvádí ducha a mysl do náboženského nazírání životního. Katolicism vyniká universalností svého obsahu, který vyjadřuje srozumitelně. Ježto protestantism dává jednotlivci úplnou svobodu, jak si svého boha vytvoří, poskytuje mnohem méně síly k sjednocení myslících duchů než katolicism.“ — Celý svět dospívá k názoru, že náboženský životní názor nejde nahradit, že kromě náboženství není životních pravidel, že náboženství má nejvyšší význam pro vzdělání ducha lidského.

Všeobecný sněm církevní. Nedávno přinesly časopisy zprávu, že svolán bude všeobecný sněm církevní. Zatím je to pouze

plán sv. Otce. Papež v soukromé audienci sdělil dr. P. Ed. Hugonovi, prof. theologie v kolegiu »Angelico« O. P., své dalekosáhlé plány o budoucím všeobecném sněmu v Římě. Nejprve odporučiv celý svůj úmysl modlitbám, prohlásil, že by sněm, k němuž by se sešli všichni biskupové celého světa, ukázal podivuhodnou jednotu celé církve římskokatolické, které jedině to přislíbil Kristus ve své modlitbě velekněžské: »Prosím tě, Otče, aby všichni jedno byli . . .«, a tak, aby rozbouřený svět obrátil oči ke své jediné matce a spočinul klidně v jejím objetí, neb její hodnota má pevný základ, jímž jest sám Kristus, který stal se kamenem úhelným. Dále předložil různé otázky, jež by se měly projednávat. Sv. Otec mluvil i o otázce školské. Jeho snaha, a též snaha všeobecného sněmu směřuje k tomu, aby rozhodovalo přirozené právo rodičů na ducha škol, do nichž posílají své děti. Jaké to tedy násilí státu proti přirozenému právu, nutí-li proti vůli rodičů děti vychovávat bez Boha, bez náboženství. Katolíci pak mají spolupůsobiti. Na konci vybidl, aby profesori theologie studovali otázky a problémy dneška. — U nás zvláště bylo by třeba, aby vypracováno bylo thema: *Papežství a školská otázka*. Papežské encyklyky zvláště v posledních desetiletích často si všímaly školské otázky. Práva církve na školu byla hlavní starostí papežů v jejich obšírných a zásadních projevech, pokud školské politiky se týkaly (viz zvláště encykliku *Milantis Ecclesiae* z 1. srpna 1897). Je dobře občas zásady papežů v této věci si oživit v paměti. Výborně k tomu by přispělo vypracování onoho thematu.

Omezený rozsah učebnic. Ministerstvo školství vydalo výnos, kterým upozorňuje všechny autory školních učebnic, aby omezili jich rozsah a zbavili je všech zbytečných podrobností. Všecky učebnice budou v nových vydáních přiměřeně zkráceny a na příště nové budou povolovány jen tehdy, budou-li odpovídati i rozměry. Jinak budou vráceny k přepracování.

Konfesijní škola v Burgenlandu. Rakouská vláda konfesijní ráz školy v Burgenlandu, jak jej měla škola v Maďarsku, nezrušila. Je to naprosto jiný postup rakouské vlády než naší na Slovensku. Kardinál dr. Piffel je presidentem diecéšní školní rady pro Burgenland a nově jmenoval i diecéšní školní radu. V burgenlandské škole zůstalo proto všechno při starém až na to, že správci jsou

od kardinála Piffla jmenováni místo kněží, učitelé. Nad školami je tudíž dozor církve v Burgenlandu úplný.

Nový ústav pro katolickou filosofii. Německý episkopát rozhodl se loňského roku, že zřídí ústav pro katolickou filosofii, ponevadž předpokládal, že podobná instituce nebude významna a důležitá pouze pro katolický duchovní život v Německu, nýbrž pro katolíky celé Evropy. Ústav nese jméno Akademie Alberta Magna. Sídlo jeho je v Kolíně nad Rýnem. Činnost Akademie byla zahájena dne 21. ledna jejím vůdcem a ředitelem prof. dr. Switalskim, který měl přednášku o podstatě, práci a určení katolické filosofie. U nás podobně snahy, jaké má nová akademie, sledují prozatím jednotlivci, v přední řadě prof. dr. Kratochvil. Výsledky práce kolínské akademie Alberta Magna budou jistě i u nás registrovány a zužitkovány.

Výbornost našich školských zákonů! Jak se dovidá »Čech« (č. 52., dne 23. února 1923), prohlásil v soukromém hovoru posl. dr. Hruban za chybu, že při sdělování malého školského a paritního zákona nebyly slyšeny katechetské spolky v Čechách a na Moravě.

Postup dle stáří. Při obsazování učitelských míst vzato za základ dle VI. odd. zákona ze dne 9. dubna 1920, stáří uchažečovo a ne i kvalifikace, jak tomu bylo dříve. Důsledky se dostavují. Praha obsazuje na 140 učitelských míst, o něž se hlásí 5800 učitelů. Má-li obec vyhovět zákonu, musí dáti kompetenty skoro 60 let staré na přední místo, aby se jim míst dostalo. Tak má naději, že Praha nepostačí platit pouze učitelské pense, neboť za deset let by mohla mět za nové praxe na 1400 pensistů.

Okresní školní inspektoři dostanou definitivu? Výkonný výbor agrární strany se usnesl zakročiti u ministerstva školství, aby byla podána osnova zákona, kterým by okresním školním inspektorům byla tato hodnost udělena definitivně. Učitelstvo s tímto požadavkem nesouhlasí.

Vedlejší zaměstnání učitelů. Zemská školní rada v Brně zakázala učitelstvu, aby nenabízelo dětem různé zboží a nesprostředkovalo hromadné jeho objednávky. Pokud jde o vedlejší zaměstnání učitelů národních škol peněžními obchody (pro pojišťovny, peněžní ústavy, biografy atd.), třeba podstatu činnosti takové vyšetřiti a zemská školní rada svolení dá nebo odepře.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 4.

DUBEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

DR. LUBOMIR PETR:

Význam výchovy estetické.

O významu výchovy estetické se mínění rozchází. Jedni ji podceňují, druzí v ní spatřují hlavní prostředek výchovný, třetí jdou střední cestou: váží si jí, ale nevykazují jí ve výchově prvního místa. Přísloví, že střední cesta jest nejlepší, osvědčuje se i zde. Hlásím se rovněž k těm, kdo dávají přednost výchově nábožensko-mravní, ale kdo k plnému rozvoji člověka vhodným uznávají i vzdělání estetické, a to proto, že estetická výchova oplodňuje a obohacuje jak život duchový, tak život estetický a mravní.

V domácím hotelu na ostrově Capri v Neapolském zálivě seděla nedaleko od mého stolu společnost dvou mladších dam a pána. Kolikrát od těch dob vzpomněl jsem si na onu nepopsatelně půvabnou linii, v níž obě dámy vedly křišťálovou číšku k ústům a stavěly ji zase na stůl. Jejich řeč italská plynula rytmicky jako skandovaná báseň, jejich smích byl uměřenost sama, prostá vši afektace k nucenosti, každý pohyb byl půvab, chic, gracie, distinguovanost.

Za chvíli přisedly k jinému nedalekému stolu dvě dcery s otcem, něco z domácí notability. Jejich zápas s plnou mísou makaronů, dlouhých a neposlušných, s pomaštěné brady dechem do úst vtahovaných, jejich nevкус v úboru a držení těla, jejich domýšlivost, patrně na nějaké domácí společenské nebo majetkové přednosti založená, jejich sestrkování hlav, šeptání, urážlivé výměny pohledů, dávající na jevo pohoršení nad přítomností obou distinguovaných kokot — nebylo pochyby o příčinách jejich rozhorlení — vše to bylo přes všecku morálnost jejich pohoršení tak vulgární a hrubé, že jste byli opravdu v pokušení prohřešiti se myšlenkou, zda v tomto případě nenáleží přednost — zosobněnému hříchu! Nikdy mi nebylo jasnějším než tehdy, že morální výchova k harmonickému celku žádá si i doplnění estetického.

Profesor dr. Magnus Künzle ze Stansu ve Švýcařích pronesl o tomto předmětu v delší stati*) několik pozoruhodných myšlenek. Stavím na nich, ale tak, že je umísťuji do našich poměrů a dívám se na ně z našeho zorného úhlu.

* * *

Theoretickým prostředkovatelem estetického vzdělání jest studium estetiky samé po její stránce filosofické i technické, a pak studium dějin umění ve hlavních jeho jevech.

Přiznám se vám bez mučení, že mé znalosti umění a jeho dějin, když absolvoval jsem střední školu a fakultu theologickou, rovnaly se nule. Co o tom nyní vím (není toho mnoho), opatřil jsem si až mnohem později, hlavně cestami v cizině, pilným studiem různých klyptoték, pinakoték, galerií, museí a studiem větších děl dějinami umění souborně se zabývajících.

*) Die Lebenswerte der ästhetischen Bildung, Pharus, VI. ročník, čís. 7.

A nemyslím, že po té stránce náležím k výjimkám. Na střední škole, snad pamatujete ještě na modré čáry, jimiž přeškrtnuty byly v učebnicích partie kulturně-historické, už drobným svým tiskem prozrazující malou vážnost, jaká těmto oborům byla přiznávána. Dějiny omezovaly se na líčení válek, míru a územních změn z nich vyplynulých. Co se pak dějin českých týká, vládl již tehdy na střední škole duch a nazírání dnešnímu podobné: O Koniášci jsme sice slyšeli do omrzení, ale o velikém kulturním díle katolické církve, jež vtisklo nesmazatelnou svou pečeť našim dějinám, našemu češství, naší národní povaze, nám neřekl nikdo nic.

A na fakultě theologické bránil zevrubnějšímu ocenění kulturní činnosti katolické církve nezdravý systém, jenž ubíjel všechen vznět jak v profesoru tak v posluchači. Jak měl se rozvíjet profesor, nebyla-li latina, v níž přednášel, dávno již jeho běžnou mluvou, a věděl-li, že jeho latinské přednášky a německým výkladům posluchači nerozumějí? Omezoval se proto na suchý diktát, každého roku stejný, z něhož jsme zase už předem vyškrtávali krátké a chudičké kulturní partie při zkouškách nežádané.

Dnes jest už jinak. Dnes jest již při theologické fakultě vedle církevních dějin česky přednášených i stolice dějin křesťanského umění a jest si jen přát, aby čeští theologové pro svou příští činnost pastorální, kulturní a osvětovou hojně těžili z této příležitosti, jež nám ještě nebyla dopřána. Jeť v dějinách církevního umění veliká síla. Síla, jež nejspíše je ještě s to, aby odzbrojila a vyvrátila předsudky v nás tak pevně utkvělé, protože vždycky hlásati bude a mluvíti nejen o velikém smyslu a velikých obětech katolické církve pro umění, ale i o nesmírném kulturním obsahu křesťanství, o bohatství jeho ideí po uměleckém znázornění volajících i o jeho mocných impulsech k uměleckému tvoření.

•Katolickému náboženskému zanícení, století XIII., XIV. a XV. vděčíme za vznik a vzrůst výtvarných umění,• praví nikdo menší než protestant Goethe. •Pokud různé zbožné nadace poskytovaly jim hojnou příležitost k projevům, dotud stoupala rychle a radostně umění ta. Pozorujeme-li nepředpojatě a se všech stran krásný stupeň, jehož dostoupila všechna výtvarná umění koncem století XV. a začátkem XVI., není nesnadno se dohadati, že mohla na této cestě postoupiti ještě dál a že mohla — zachovávajíce si svůj osobitý ráz — stanouti vedle antiky: ale vzestupná síla oslábla a zastavila je. V tichu oltářů nenašla již plného zaměstnání a musela proto sloužiti věku a různým způsobem lichotiti jeho rozmarům. Její uplatnění bylo širší, ale hrubší; s menší důstojností dostavovalo se úsilí o větší zručnost, potřeba pracovati rychle, manýra; a manýra přivodila duchaprostou řemeslnost. Takové jsou stupně, po nichž novější umění sestupovalo se své výše. (*).

V úplném rozporu s naším běžným názorem českým protikatolickou předpojatostí inspirovaném, i Oskar Wilde vřele lituje, že mnohoslibný rozvoj křesťanského umění byl přetržen renaissancí.

A vůči nynějším snahám u nás odciziti náš lid náboženství katolickému a převéstí jej do jiných církví nebude zbytečno zdůrazniti i to, že to nebylo křesťanství všecko, nýbrž především křesťanství *katolické*, které přálo tomuto uměleckému rozvoji. Dr. Julius Langbehn, týž, jenž ve svém proslulém díle *Rembrandt jako vychovatel* přisuzuje Lutherovi neocenitelnou zásluhu, že člověku zůstavil

*) Goethe, Sebrané spisy, Vídeň 1821, sv. 22., str. 53.

volbu »mezi širokým srdcem katolicismu a úzkým svědomím protestantismu«, nemůže nepřiznati: »Náboženské hnutí Lutherem zahájené mělo i své stinné stránky, a spravedlnost žádá, aby to bylo zdůrazněno. Člověk nemá býti obrazoborcem. John Knox řekl jednou o obraze P. Marie, že je to »pomalované prkno«; to není pravda, je to symbol velikosti, věčnosti, lidství. Lidství a božství potkávají se v něm. To platí o Sixtinské madoně zrovna tak jako o marianském obraze v selském stavení. Právě v kultě P. Marie a Svatých tkví vyslovený germánský duch, německá vůně země, již Luther trochu příliš rychle odstranil; možná, že si ji Němci zase uvědomí, až se rozpomenou na své německví: na každý způsob však v době, jež posvěcena byla umění, musí býti zachováno prostorné místo převážně uměleckému náboženství, katolicismu. Katolicismus a protestantismus stojí proti sobě jako umělecký cit a umělecký kalkul; tento jest nezbytný, onen však rozhoduje. Cítiti jest víc než mysliti, duše jest víc než rozumování.«*)

Proto zdůrazňuji znovu, že sluší nejvřeleji pozdraviti, jestli katolické ústavy, fakulty, semináře věnují nyní dějinám umění zvýšenou péči.

Estetické vzdělání obohacuje však intelektuelní život i jinými směry: ježto pravda jest podstatou, krví a duší krásy, estetické vzdělání živí a podporuje lásku k pravdě a ježto každé umělecké dílo jest individuálním jevem složeným z tisíce jednotlivostí, přispívá estetická vyspělost i ke studiu jednotlivostí, dílů, abstrakce, ale tak, že od těchto jednotlivostí a abstrakcí přechází k celkovému pojetí, jež o uměleckém díle rozhoduje.

I o myšlence trpně přijímané rozhoduje estetika víc než si myslíme. Mnohý filosof, praví Müller-Freienfels, vděčí za svou slávu víc svému estetickému nadání než pevnosti své nauky. Schopenhauer není v té příčině jediný, dodává. Nietzsche náleží v první řadě k těmto okouzlujícím umělcům v plášti filosofa, nebo lépe k těmto filosofům ve skvělém rouše žhavého uměleckého citu avýrazu. Nedokonalá forma zabíjí sebe hlubší přednášku, kdežto skvělá dikce oslňuje tak, že zastírá i mělkost myšlenky. Jen branou krásy vcházíme do země poznání, praví Schiller.

*

*

Ještě vyšší a cennější jsou však hodnoty životní, jež z estetického vzdělání plynou. Hodiny prožité před Tizianovou Assuntou v Benátské akademii, před Madonou della Granduca ve florenckém paláci Pitti, před Rembrandtovým Samsonem v Städlovském Uměleckém ústavě frankfurtském, před Segantiniho Oráním v Nové pinakotéce mnichovské, všecko to a Bohu známé jiné okamžiky, v četbě, divadle, museích jsou nezapomenutelné estetické zážitky a nejnítějněji pročitěné životní povznesy. Je to vychutnání předmětu v tiché hodině dívání, hodina na hoře Tábor, kde bychom chtěli téměř říci: Pane, zde jest nám dobře býti!

(Pokračování.)

*) Rembrandt jako vychovatel str. 328

PROF. DR. JOSEF KAŠPAR:

O člověku ledovém.

(Dokončení.)

Všechn tento umělecký svět diluviálních lidí byl do nedávna neznám. Je to jen málo let, kdy všecko toto umění diluviálního ledového člověka objeveno bylo odborníky, badateli dnes ve všeobecně známých jeskyních v Altamíře v sev. Španělsku, v *Combarelles* a *Font de Gaume* v jižní Francii. Jeskyně tyto nazývají antropologové diluviálním Louvrem.

Dlouhé hluboké chodby těchto jeskyní, nebo jen v takových mohly se tyto umělecké výtvary zachovat, jsou místy až posety malbami ledových umělců.

Kresby tyto, kreslené bílou, červenou nebo černou hlinkou, svědčí o neobyčejně vyvinutém pozorovacím talentu ledového člověka, svědčí o jeho smyslu pro umění a pro krásno v přírodě.

Slyšte jen ještě něco o jeho rodinném, společenském a náboženském životě!

Ledový člověk žil sice životem kočovným, ale v rodině, žije ne v mnohoženství, ale v jednoženství. Je to vidět z toho, že členové rodiny pochovávají se ve společném hrobě, muž se ženou i dětmi. Ledový člověk slučuje se už záhy v malé společnosti. Diluviální údolí *Vézère* (v jižní Francii) bylo lovecké město, kde byla již zavedena i dělba práce mezi lovci, umělci a kameníky. Orby diluviální člověk, jak výše jsme již podotkli, neznal, dobytka též nepěstoval. V dobách čistě ledových nebylo to možno, v periodách pak teplejších byla taková hojnost zvěře, že toho nebylo třeba.

Někteří ukazují na antropofagii, na kanibalismus diluviálních lidí — požívání mrtvých. Bumüller k tomu odpovídá, že zjev ten vyskytuje se u nich jen velmi zřídka a příčinou jeho, že byl hlad anebo také nepřátelská nenávist. (Bumüller: *Pravěk člověka*, II. vyd., 104.)

Ledový člověk má, co nás překvapí a čeho nečekáme, má cit a náboženství. Ošetřoval své nemocné a raněné. Nebo jedna z diluviálních lebek ukazuje zhojenou těžkou ránu, která beze svědomité péče by se nebyla nikdy zhojila. Ledový člověk měl víru v nesmrtelnost duše. Nepálil svých mrtvých, nýbrž pochovával je s pietou do kamenných hrobů nebo do jeskyní, které pečlivě zakrýval a něžně zdobil. Svým mrtvým dával do hrobu ozdoby, zbraně, nádoby, pokrmy, aby jich užívali na onom světě. Ukládají své mrtvé do hrobu jako ke spánku, později jim dávají podobu skrčenou, jakou má člověk v lůně mateřském. Kostí koster svých zesnulých natírají červenou hlinkou, barvou zdraví, aby na onen svět přišli červení a svěží.

U ledového člověka shledáváme se již i s náboženským kultem. Antropolog Hauser (*Člověk před 100.000 lety*, 86.) ve svých vykopávkách v *La Micoque* (v jihozáp. Francii) nalézá ohniště, o němž praví, že vedle úpravy nikterak to nemůže býti ohniště obyčejné, nýbrž že je to obětiště, nejstarší dosud obětní oltář z doby magdalské, jenž byl objeven. Hauser mu připisuje stáří 25.000 let. Ukazuje pak na to, že lidstvo to, když mělo obětiště, mělo také kněze, buď jím byl náčelník hordy, kmene nebo již zvláštní kněz. Hauser končí: *Pravěk a víra v Boha si podávají u tohoto obětiště nejstarších lidských dnů ruce.* —

Snad se budete ptát, jak to je dávno, kdy žil tento ledový člověk. Řeknu vám: věda toho neví. Z Písma sv. pak nelze přesně určití stáří lidského pokolení.

Písmo sv. nepodává v této příčině žádné přesné chronologie. Uvádí sice mnohé rodokmeny starodávných patriarchů před potopou i po potopě, udává leta jejich života, jakož i dobu panování pozdějších jednotlivých králů. Avšak v rodokmenech jsou často jednotliví členové vynecháni, některá jména nejsou osobní, nýbrž rodová, a číselné údaje samy namnoze vinou opisovačů pozměněny.

Hebrejský text užívá za značky jednotlivých číslic písmen, což snadno a často vedlo při opisování k záměnám. Tím si také vysvětlíme, proč text hebrejský liší se v letopočtech od textu septuaginty. Podle hebrejského (a také i latinského) textu bible uplynulo od Adama až do Krista Pána 4200 let, podle septuaginty téměř 6000 let. Přičteme-li k tomu čas od Krista Pána až po naši dobu, ukazuje se tu stáří lidstva podle bible 6000—8000 let. Letopočet tento nemá ovšem pro sebe naprosté spolehlivosti. Není účelem Písma sv. podávati nějakou chronologii, nýbrž dějiny zjevení Božího. Svatopisec uváděje ony rodokmeny, chtěl ukázati na jejich posloupnost, nechtěl však stanovit, jak dlouho žije lidstvo na zemi. Přírodověda (geologie) a preantropologie (prehistorie) žádají pro lidstvo stáří mnohem vyššího, než jak udává se v bibli. Kdyby požadavek ten stal se oprávněným, nebylo by se stanoviska víry proti němu ničeho namítati, ježto bible neobsahuje žádné vlastní a pravé chronologie. Písmo není a nechce býti rozhodčím v podobných dějepisných a přírodovědeckých sporných otázkách. Písmo jen chce ukázati: Bůh z jedné dvojice stvořil všecko pokolení lidské.

Ale ani antropologie, geologie a paleontologie nepodávají nám dosud spolehlivého měřítka pro stáří pokolení lidského. Údaje kolísají mezi 10.000, 20.000 a 35.000 lety. Leyll žádal pro stáří pokolení lidského 100.000—200.000, Hauser žádá přes 100.000 let. Jiní učenci neshodují se s tímto názorem a mají za to, že k vysvětlení všech kultur lidských stačí 8—10.000 let. Dlužno tu pamatovati slov Obermaierových: My antropologové rádi upadáme v extrém a připisujeme pokolení lidskému tisíce, snad i sta tisíce let jeho trvání a zapomínáme, že sotva je možno, aby člověk na jednom stupni kulturním zastoupeným několika typy jeho výrobků, zůstal stát celá tisíciletí. (Obermaier: Paed. kurs. víd. 186.)

Spěji ke konci své přednášky, kterou jsem založil na nejnovějších moderních o tomto předmětu publikacích, jako jsou: Rádl: Dějiny vývojových teorií, Počta: Geologický obraz Čech, Obermaier: Člověk pravěký, Bumüller: Člověk pravěký, Brass: Pravěk člověka, Hauser: Člověk před 100.000 lety, Schmitt: Ledová doba a člověk.

Ledový, diluviální člověk, jak jste se přesvědčili, byl neskonalé výše než dnešní divoké rasy v Africe a Australii. Byl pravý kulturní člověk, jenž v boji s nehostinnou přírodou v ledové době na sněhových pláních, tundrách a stepích a v jeskyních nezakrnl, nýbrž právě v tomto boji kladl základy, na nichž pozdější lidstvo zbudovalo velebnou budovu dnešní kultury.

Z naší rozpravy pak plynou tato dokázaná vědecká fakta, jak je uvádí Schmitt ve svém: Ledová doba a její člověk:

1. *Ledový člověk i nejstarší je pravý člověk, není žádnou spojkou mezi opicí a člověkem.*

2. *Ledový člověk co do duševních vloh neukazuje na žádnou příbuznost se zvířetem. Před duševními výtvoxy pračlověka dlužno míti všecku úctu a nelze jej pokládati snad za vyvinutější zvíře nebo polozvíře — byl homo sapiens. —*

3. *Stáří ledového člověka nelze vědecky stanovit. Věda ničeho o tom dosud určitého neví, a kdyby i zvěděla, Písmu sv. to odporovat nebude.* —

Ještě drobnost a skončím.

Je rok 1812. Vojsko francouzské ustupuje z hořící Moskvy rychlým pochodem. Kolem Francouzů kmitají se zástupy kozáckých jezdců, kteří na ně volají: »Vzdejte se!« Všem plukům francouzského vojska platí za jedinou spásu: dosáhnouti co nejdříve řeky Bereziny a tím Polska, kde doufali se zachrániti.

Jejich ústup po sněhových pláních ruských mění se za nedlouho skoro až v útěk. A když to vidí známý maršál Napoleonův Mortier, pohnal koně ve trysk, postavil se v čelo prchajících francouzských pluků a zvolal, co měl sil; »Vojáci, nebojte se! Vojáci, krokem! Soldats á pas!« A po něm tak volali všichni velitelé na své oddíly. A volání to působilo na zástupy vojinů tak, že krok zmírnili, a přes to, že kolem dokola a za nimi valily se proudy kozáků, šli tak, jakoby defilovali o přehlídce. —

Důstojní pánové! Zdá se mi, že my jsme dnes v podobné situaci jako armáda francouzská kdysi na Rusi. Jenže místo kozáku obkličuje nás zástup volných myslitelů, přeběhlíků a nevěrců, kteří na nás volají jako kozáci na Francouze: »Vzdejte se — vzdejte se víry, svého náboženství, věda vám je beztoho pochová, a přidrže se nás!« Já však k vám volám jako maršál Mortier: »Nebojte se, pozor, krokem! Nevěřte těm hlasům! Věda vám vaši víru, vaše náboženství nepochová ale potvrdí. Ještě nikdy pravá věda nenalezla něco, co by bylo proti víře nebo náboženství — a nenalezne ani v budoucnosti. Jsem předvedčen naopak, že pravá věda dokáže jednou důkazem nezvratným to, čemu učí naše náboženství o člověku: *Člověk je samostatný, zvláštní tvor Boží. Nebyl nikdy zvířetem ani polozvířetem, nýbrž vždycky jen a jen bytostí rozumnou* —!

V. O. HLOŠINA:

O poměru J. A. Komenského k církvi katolické.

Príspevek k poznání náboženských tužeb českých emigrantů.

(Pokračování.)

V druhém zase spise, a to v »Kšaftě umírající matky Jednoty bratrské«, jenž byl sepsán po uzavření míru vestfálského, protože Komenský jako »biskup«, t. j. starší Jednoty bratrské marně se byl namáhal, aby u kancléře švédského Oxenstierny prosadil, by Čeští bratři byli v podmínkách mírových uznáni církví, jež svobodně víru svou by vyznávatí mohla, a tím mohli navrátiti se zpět do Čech, napadá týž církev katolickou také velmi prudce a volá v následujícím smyslu: Nemohu zapomenouti ani na tebe, matko naše, z níž jsme vyšli, církvi římská! Byla jsi naší matkou, ale stala jsi se macechou. Vždyť proměnila jsi se v zubřici, jež vyssává krev svých vlastních dětí. Přeji ti, abys šla do sebe, činiла pokání a vyšla z Babelu svých nepravostí. Proto odporoučím ti, může-li ti co ještě poněkud pomoci, svůj příklad . Nechceš-li však pokání činiti, neodporoučím ti ničeho mimo vnitřního červa zlého svědomí a z venčí stavím proti tobě jako svědka krev mých synů a všech ostatních svědků Kristových, jež jsi povraždila mezi chrámem a oltářem. Stavíš se, že jsi duchovním Jerusalemem a opravdu jím jsi, ale podobáš se Jerusalemu, jakým tento byl za časů proroků a za časů Kristových. Proto to, co Kristus volal k Jerusalemu, zůstávají

tobě nadobro: »Jerusaléme, Jerusaléme, který zabíjíš proroky atd.« To je odsouzení tvé, Jerusaléme Nového zákona! Pamatuji, že splní se slova tato na tobě! Tvým synům odporoučím právo, jež sám Bůh jim dal, aby ujali se cti věčného Otce, súčtovali s tebou, svou matkou, a dokázali, že nejsi manželkou jeho, leč bys odčinila smilství své. Pakli se ani tak nenapravíš a synů svých navrácením se k Otci jejich nepotěšíš, odkazují králům země, kteří tě posavád na hřbetě nosili, horlivost Boží, aby tě v ošklivost vezmouce, jako nečistou nevěstku spálili ohněm .¹⁵⁾ f. j. Komenský přirovnává katolickou církev k nevěstce, veřejné smilnici a Babylonu, plnému neřestí a hříchů tak drasticky, že mimo Luthera, který, jak známo, se denně modlíval, aby jeho stoupenci naplnění byli nepřekonatelným záštitím proti papeži a Římu, nikdo před ním a nikdo po něm něčeho podobného se neodvážil. Slovem v »Kšaftě umírající matky , .« ukazuje Komenský duši svou, překypující tolik záštitím proti katolické církvi, že opravdu možno se tázati, kde u něho zůstalo veliké Kristovo přikázání lásky k bližnímu .?

A čemu učil Komenský slovy, potvrzoval skutky. Vždyť z nenávisti ke katolické církvi v první, byť ne také v poslední, řadě nesmyslně věřil všem nejen lehkomyšlným, ale přímo směšným proroctvím různých dobrodruhů a zkažených individuí, jen když předpovídali blízkou záhubu papežství a katolické církve zároveň se zánikem domu habsburského.¹⁶⁾ Alespoň r. 1625 na cestě do Polska navštívil zlopověstného proroka Kryštofa Kottera ve slezské Šprotavě,¹⁷⁾ jenž prorokoval záhubu papeže, katolické církve i Habsburků a předpovídal slávu církve protestantské a Jednoty bratrské jakož i povýšení Fridricha falckého. A sotva dostihl svého cíle, přeložil v Lešně tato proroctví do češtiny a spěšně následujícího roku 1626 odebral se do Holandska k exkráli Fridrichovi, kdež v Haagu uvedená proroctví mu předložil a k novému boji o království české a tím také o vítězství církve bratrské nad církví katolickou neustále jej nabádal a přemlouval.

Poněvadž však Fridrich proroctvím Kotterovým mnoho nedůvěřoval a záměry Komenského odmítal, vrátil se tento r. 1627 do Čech k hraběti Jiřímu Sádovskému ze Sloupna, kdež seznámil se se šestnáctiletou, výstředně spiritistickou Kristinou Poniatovskou,¹⁸⁾ jež zdržovala se na zámku v Branné u baronky Zárubové z Hustiřan a v extasích počínala prorokovati jako Kotter. Předpovídala

¹⁵⁾ Dle berlínského vydání »Kšaftu« z roku 1757 praví Komenský doslova: »Zapomenouti nemohu ani na tebe, matko naše, z níž jsme posli, Jednotu římská. Matkou's nám byla, ale's se nám v macechu obrátila, nýbrž v zuořici dítek svých krev střebající proměnila. Vynášují, aby se v starosti upamatovala ku pokání a vyšla z Babylyna ohavností svých. V čemž tobě, ač může-li to nápomoci, odkazují příklad svůj, kteráž jsem v Bohu na nás v zašlostech našich pamatujícím, dala čest a za světlem slova jeho jdouc, vyšla s milosrdenstvím jeho z mrákot modlářství tvého. Synům pak tvým já za dědictví odkazují právo to, kteréž jim dal Bůh, aby ujmouc se o slávu Otce věčného, jemuž od tebe zplozeni jsou, odpor vedli proti tobě, Matce své, a dokázali, že nejsi manželkou jeho, leč odvaruješ smilství svých od tváří své. Pakli se ani tak nenapravíš a synů svých navrácením se k Otci jejich nepotěšíš, odkazuju králům země, kteří tě posavád na hřbetě nosili horlivost Boží, aby tě v ošklivost vezmouce, jako nečistou nevěstku spálili ohněm .«

¹⁶⁾ Sr. jeho spis: »Lux ex tenebris hoc est prophetiae donum, quo Deus ecclesiam evangelicam in regnum Bohemiae et incorporatis provinciis dignatus est. Submissis de statu ecclesiae in terris, praesenti et mox futuro, per Christoph. Cotterum, Silesium, Christinam Poniatoviam, Bohemam, et Nicol. Drabicium Moravum, revelationibus vere divinis, ab a. 1616 ad 1656 continuatis.«

¹⁷⁾ Kryštof Kotter byl luteránem a sídlil ve Šprotavě, kdež měl dům a koželužnu, neboť se píše civis et alutarius Sprottaviensis. Jeho proroctví nalézají se ve spise »Lux« od str. 8 až do str. 171.

¹⁸⁾ Proroctví Poniatovské nalézají se ve spise »Lux« na 94 stránkách. Poniatovská dle některých byla osobou hysterickou a dle jiných podvodnicí. Mně však se zdá, že byla spiritistkou (mediem).

záhubu papeže, domu habshurského a Valdštýna zatím, co zimní král dodělá se ohromujícího vítězství. Mimo to bylo prý ve visích Poniatovské sděleno, aby táž vyhotovila více listů k různým národům a jeden z nich sama osobně odevzdala Valdštýnovi. Úlohu tuto však převzal za ní Komenský. Ale Valdštýn jej ani nepřipustil. Proto tento pln zármutku opustil na rychlo r. 1628 Čechy a odebral se do Lešna, kdež tamnější hrabě Bohuslav Leszczyński jej velmi přátelsky přijal. Poniatovská zanedlouho odešla rovněž do Lešna a počala tam znova novými visemi a extasemi zahrnovati české emigranty a zvláště Komenského, který jí slepě věřil. Když však někteří z Bratří s konseniorem Hladíkem v čele nelibě to nesli a Poniatovské se posmívali, napsal Komenský proti nim traktát o pravých a talešných prorocích, v němž snažil se dokázati božský vznik i původ visí Kristininých se zakončením, že papež je antikristem, jehož zkáza již nadchází.

V květnu roku 1650 odešel Komenský k pozvání Zikmunda Rakocziho do Uher, kdež v Sarošském Pataku založil a pak řídil školu. Na cestě sešel se v Lednici s novým prorokem Mikulášem Drabíkem, člověkem hrubých mravů, toužícím po zisku a oddaným pití.¹⁹⁾ Týž ve svých zjeveních označil Komenskému rok 1656 za čas, kdy tužby českých emigrantů se splní tak, že tilo zmocní se zase v Čechách nadvlády a koruna uherská že dostane se Rakocziimu. A Komenský mu věřil; věřil, i když někteří z Bratří prohlašovali Drabíka za podvodníka, věřil, ač komise, určená k prozkoumání zjevení Drabíkových, o jich pravosti pochybovala, věřil, byť splnění předpovědí předem samo sebou se bylo znemožnilo tím, že Rakoczi dne 11. února 1652 zemřel, věřil, i když muži učení a vážní na nesmyslnost prorocství ukazovali. Alespoň, když dne 6. února r. 1665 Bisterfeld, vynikající učenec a profesor v Bělehradě zemřel, radoval se Komenský velice z jeho smrti, a to z důvodu, že považoval ji za trest, seslaný s nebes, ježto Bisterfeld nechtěl uvěřiti prorocství Drabíkovým. (Pokračování.)

JAN OLIVA:

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Pokračování.)

Známost o podvědomí není starého data. »Vlastní objevitel podvědomí je Angličan F. W. H. Myers (1886), popularisátor však Američan William James ve svém epochálním díle: *Varieties of religions experience* 1902. Dle této nejnovější psychologie osobnost lidská pokračuje prý hluboko až do nejspodnějších, neznámých hlubin podvědomí a tam, pod »prahem vědomí«, má více reálnosti, energie a činnosti než v normálním nadvědomí, jež představuje malý zlomek celého já. Nadvědomí a podvědomí stojí jako psychickou diafragmou spolu ve stálém spojení a vzájemné výměně svých obsahů.²¹⁾

O podvědomí po stránce náboženské vydal celou knihu dr. Georg Wein-gärtner: *Das Unterbewusstsein. Untersuchungen über die Verwendbarkeit dieses Begriffes in der Religionspsychologie*. Mainz 1911. O knize této podal obšírný kritický referát dr. Ch. Schreiber ve *Philosophisches Jahrbuch* 1911, 490—516. Nemohu zde ani stručně ho reprodukovati, mohu jen k němu odkázati. Od té doby literatura o podvědomí velice vzrostla. Ani to nemohu zde registrovati. Až

¹⁹⁾ Prorocství Drabíkova ve spise »Lux« obsahují 204 a 136 či dohromady 340 stránek.

²¹⁾ dr. Jos. Pohle v *Theologische Revue* 1911, 617.

bádání, které je teprve v nejprvnějších počátcích, se vyhraní a dosáhne jistých, bezpečných výsledků, pak jistě shledáme se s nimi i v dějepise školním, najmě i v dějepise církevním. Vede mne k tomu projádření dr. Schreiberu v referátu výše vzpomenutém »Připouštíme, že při mnohých i náhlých obráceních (hříšníků) nevědomé hraje velikou úlohu: může tu předcházeti celá řada aktů, jež pro obrácení disponovaly, takže, psychologicky řečeno, jeden silný popud, na příklad jeden okamžitý jasný vhled postačil, aby se obrácení dokonalo. V tomto smyslu může obrácení státi ve spojení s podvědomím jakožto psychofysickou dispozicí (že každé náhlé obrácení musí takto probíhati, to není však dokázáno).«

V nedávné době jevy podvědomí a jevy mu příbuzné dostaly souborné vědecké jméno *parapsychologie*. Výraz tento byl zaveden Maxem Dessoirem ve Sphinx VII., 42 (roku 1889), přijat ve Francii, a užívá se ho nyní vždy více. Hlavní *problemy parapsychologie* vedle podvědomí jsou: sen a hypnosa, duševní automatismus, duševní dvojitý život, působení do dálky a vidění do budoucnosti. Bližší podává²²⁾ prof. dr. Georg Wunderle při kritice díla Max Dessoir: Vom Jenseits der Seele. Die Geheimwissenschaften in kritischer Betrachtung, Stuttgart. Vedle problémů studuje autor v tomto díle i jevy magie, spiritismu, kabbalistiky, theosophie a magického idealismu. I tyto jevy souvisí více méně s podvědomím, zvláště magie. O magii po stránce podvědomí vydal velice zajímavý spis přírodopysk a theolog dr. L. Staudenmaier: Die Magie als experimentelle Naturwissenschaft. Leipzig 1912. Autor považuje magii za vážné povolání a myslí, že »vědecky pěstovaná dosáhla by velkého významu. Zvláště bude důležitá pro porozumění četným náboženstvím, která většinou založili magové. Spiritismus a theosophie, k jichž vědeckému pojetí magie podává klíč, založily samostatné náboženství s mnoha miliony vyznávačů, totiž buddhismus. Poznání života ve snu, somnambulismu, hypnotismu, animálního magnetismu, mysticismu, spiritismu a vůbec okkultismu nabude v magii nové podpory. Vždyť můžeme dotyčné pochody sami na sobě více nebo méně dobře ve stavu úplně bdělém a sebezpozorování přístupném vyvolati«. Nemožno nám ani u výtahu sdělit pokyny autorovy. Kdo knihu jeho pozorně přečte, pozná, jak může u člověka z počáteční jedné myšlenky vyrůst bohatý vnitřní život, odehrávající se většinou v podvědomí — vnitřní subjektivní stránka života může býti příčinou různých visí, rozmluv a p. Subjektivní charakter těchto jevů uznává i kritik Staudenmaierův, theolog dr. C. Gutberlet,²³⁾ ba ještě subjektivnost jich důrazněji vytýká. Jen malou ukázkou o tom. Ďáblové prováděli ve střevě St. hrozné věci, které St. tělocvikem a jinými fyzickými a psychickými prostředky musil odstraňovati. Kritik o tom praví: »Že St. tak nápadnou změnu ve střevě skrze duchy (ďábly) pozoroval, vysvětluje se jeho žaludkovou nemocí, která jej, jak sám sděluje, po 20 let nutila, aby se v tomto směru pozoroval.«

Co zde dosud o podvědomí řečeno, pohybuje se v nejvyšší činnosti podvědomí, a zdá se býti pro naše thema bez užitku. Opravdu však není. Věci uvedené mají nám býti jaksi podnětem, abychom o tomto problému více uvažovali. Učiníme-li tak trochu podrobněji, shledáme, že i u školních dětí podvědomí hraje velikou úlohu ve vnitřním jich životě, jak občas ukáže se i na venek. Pozoroval jsem to sám při různých příležitostech. Při zkoušení dějepravy, když dítě nevě-

²²⁾ ve Philosoph. Jahrbuch 1918, 78—82.

²³⁾ Philosoph. Jahrbuch 1913, 100.

dělo dále, úmyslně jsem mu napověděl něco jiného, dítě se toho chytlo a zcela tak, jak uvedeno výše jako první činnost podvědomí, začalo užívat symboliky dramatisovalo děje dočista odlišné od biblických. — A dostatečně je známo, jak mnohé dítě z náhodného slova učitele nebo katechety, z náhodného jich posuňku, vytvoří si celý děj, jak si vymyslí celé výroky, až z toho bývá někdy nemilé vyšetřování a dá to mnoho práce, než se dokáže, že to je vymyšleno. I soudní opletání již z toho mnohý měl. Z příčin na snadě jsoucích nemohu tu uváděti konkrétní případy se jmény dotyčných — a beze jména nemá příklad potřebné váhy. Jen jakožto pobídku k soukromým ůvahám to zde kladu.

Na třetím místě jako jevy mimologické zajímají nás *suggesce a telepathie*. Obojí je celkem mnohem více známo a prozkoumáno než podvědomí, proto nebude třeba dlouho se při těchto jevech zdržovati.

Suggesce uplatňuje se jak mezi 2 jednotlivci, tak mezi jednotlivci s jedné a více osobami najednou s druhé strany [suggesce na jednotlivce — suggesce na množství (dav)]. Nikdy nemožno napřed vypočísti, jak daleko a jakým směrem suggesce bude působit, je to jev mimologický. »Některé osoby vyznamenávají se povahově zvýšenou suggestibilitou. Bývají to zvláště lidé neustálení, náchylní k náhlým převratům ve smýšlení i snahách, v nichž vznětlivá obrazivost snadno překypí a zacloní důvody rozumové. Snadno přizpůsobují se nahodilým podnětům bez rozborů kritiky, bez otálivého srovnávání s předchozími znalostmi neb zkušenostmi a bez vyčkávacího přihlížení k možným následkům budoucna. Jejich podléhavost je přístupna nejen cizím popudům, ale i okamžitým výtvorům vlastní fantasie (autosuggestibilita). Suggestibilitu lze uměle sesilovati tak, že vlivům návodu podléhá nejen pozornost, vzpomínavost, tvorba představ a vůle, ale také může býti dosaženo zvýšeného účinku duševních dějů na citlivost a tělesné funkce nervstva.«²⁴⁾ — O suggestci na dav mluví Giddings,²⁵⁾ odkudž uvádím aspoň toto: »Dav jest nesnášliv vůči všemu, co se staví mezi jeho žádosti a jejich uskutečnění a jeví vždy tendenci, uvést bezprostředně ve skutek idee, jež mu byly vnuknuty. Davy chápou se divoce hesel a formulí, jimž se poštěstí býti populárními fetiši. Jednotlivec, když jest v davu, pozbývá svého vlastního citu zodpovědnosti a nabývá pocitu jako by měl nepřemožitelnou moc a povoluje takto pohnutkám, jež by potlačil, kdyby byl sám. Davy jsou podrobeny preludům.«

Že i při vyučování suggesce má velký vliv, ví každý. I to každý pozoroval, že mnohý žák má docela jinou povahu, je-li před učitelem sám anebo je-li v lavici mezi dětmi. Živě se pamatuji na žáka, který přímo se nervově chvěl, když jsem s ním mluvil o samotě, a hrdě, vyzývavě si počínal, když ke mně mluvil jsa mezi spolužáky. — Suggestivní vliv výkladu katechetova přechasto je paralysován tichou posměšnou poznámkou některého žáka! Takový žák, »prašivá ovce«, maří mnohdy všechno namáhání katechetovo.

Telepathii možno nazvati suggestcí do dálky. Mnozí působení telepathické popírají, jistě neprávem. »Jisté osoby jsou nám hned při prvním setkání odporné, jiné naopak milé a sympathické. Tu platí hlavní pravidlo telepathické: stejně zladěné myšlení vyvolává u druhé osoby pocit milý, nestejně zladěné myšlení pocit odporný. Následkem toho vyhýbáme se osobám nestejně smýšlejícím a nepřátelským a uzavíráme přátelství s osobami stejně smýšlejícími — similis simili gaudet.

²⁴⁾ Ottův Slovník naučný s. v. — ²⁵⁾ l. c. 158—159.

Odtud pochází, že ničemní lidé udržují styky jen s ničemnými lidmi a dobří s dobrými. Člověk hříšný prchá téměř před mužem čistého a poctivého srdce anebo pronásleduje jej zákeřně, poněvadž dissonance jeho povahy jej dráždí a popuzuje.²⁶⁾ Velice poučná jsou slova tato i pro učitele a katechety, jistě každý ze své zkušenosti mohl by k nim uvést celou řadu dokladů. — »Bylo již také mnoho psáno o myšlení davů. Věc tato také spočívá na telepathii. Myšlenky stejné, veřejnost, ano i celý národ ovládající šíří se celým ovzduším, naráží na mozky kde koho a stávají se takřka samoděčným heslem. Víme, že někdy stačí jakákoliv příhoda nebo svolání jednotlivce, aby co muž povstal celý národ a myšlenku davů uvedl ve skutek. Historie podává nám k tomu hojnost dokladů (viz Hugovy Bídníky).²⁷⁾ I tato slova náleží dobře uvážiti pro vyučování — i tenkrát, když se musí proti některému takovému proudu bojovati se stanoviska vyššího (na př. proti oslavování husitismu), aby se vědělo, jak postupovati účelně.

»Telepathický vliv tím více do mysli mé vniká, čím více svou mysl k prameni vlivu obracím . . . Odtud pochodí mocný vliv modlitby a vůbec povznesení ducha k Bohu. Vroucí, z plného přesvědčení a důvěry vznesená modlitba k Bohu již vykonala tolikrát divy a zázraky.« Neškodilo by, v dějepise najmě církevním uváděti podobné zjištěné případy!

(Pokračování.)

DR. JOS. HANUŠ:

Školská politika nynější vlády v Belgii.

(Pokračování.)

3. Ministerstvo věd a umění.

Na sjezdu studentů liberálních v Luttychu r. 1919 liberální poslanec bruselský Devéze, omlouvaje nemožnost opravit zákon z r. 1913 proti vůli katolíků, prohlásil: »Jsme zásadně pouze pro školu veřejnou. Nemůžeme trpěti, by správa školství byla svěřena stoupenci školy soukromé, chceme-li, by škola veřejná byla chráněna, zvelebena, je-li nutno pro zachování jednoty národní nechati zákony školní nezměněny, nemůžeme upustiti aspoň od toho, by ministerstvo školství bylo svěřeno straníkovi školy veřejné.« Dle toho člen pravice sněmovní (katolík) nemůže býti ministrem, nýbrž člen levice (socialisticko-liberální). Katolíci žádali sice, by byl jmenován na to místo odborník, na př. rektor státní university, než znovu by byl spor, je-li katolíkem, nemůže se státi dle návrhu Devézova, není-li katolíkem, neuspokojil by katolíkův. Po volbách roku 1919 žádná ze tří velkých stran nedosáhla absolutní většiny, katolíci, ač čestně obstáli, tvoří menšinu proti většině spojených socialistů a liberálů. Přání Devézovo splněno, ministrem věd a umění v kabinetě Delacroixově stal se socialista Destrée. Velké znepokojení mezi katolíky hleděla vláda uklidniti ujištěním, že zachován bude přísně *mír školní*, ač byl zjevný úmysl levice, seslabiti vliv katolíků na školu.

Ačkoliv vláda Delacroixova zaručovala nedotknutelnost zákonů školních a prohlásila, že bude úzkostlivě dbáti svobody náboženské a filosofického přesvědčení rodičů, přece bylo možno i mimo zákon školní ministru-socialistovi zavést ve svém resortu správu administrativ, jež mohla v mnohém omezovati svobodu náboženskou ve školách soukromých.

²⁶⁾ Velenovský I. c. 213.

²⁷⁾ ýž 217.

Proto také tak důrazně i ve sněmovně Devéze hájil výsadu levice na ministerské křeslo pro školství, pod tou podmínkou také r. 1920 na sjezdu liberálním slíbil spolupráci v novém ministerstvu Caston de Wiartově. Ano, by zdůraznil, že ministerstvo má především býti pro školy veřejné a nepřímou zbavit se školství soukromého, navrhoval změnu jména na ministerstvo veřejného vyučování; totéž žádal poslanec Cocq ve zprávě sjezdové o otázce škoické. V nové vládě zůstal i dále Destrée ministrem, avšak se starým názvem »věd a umění«.

Prohlášení ministerské z 20. listopadu 1920 znovu zdůrazňuje nutnost zachovati mír školský »Naší snahou bude zdokonaliti výuku všech stupňů a ničeho nezanedbatí v oboru vědeckém, uměleckém, literárním. Školský mír jest šťastnou vymožeností z doby zkoušky, chceme jej zachovati. Je-li Belgie zemí silného vědomí náboženského, filosofického a politického, jest rovněž klasickou zemí svobody svědomí. V témž duchu pojaté vyučování předpisům mravním a výchově občanské, potvrzené platnými zákony předešlého ministerstva, přispěje jen k uklidnění myslí bez uražení citů náboženských tak hluboko zakořeněných v naší zemi. Zákonodárství školní v úctě má víru rodičů a úřady nestrpěly by, by přestoupením mezi v oboru tomto vrátily se staré doby bojů náboženských.«

Prohlášení toto skrývá přece v sobě záludnost v tom, že zdůrazňuje potřebu výuky, mravouky a výchovy občanské a nechce při tom urážeti citů náboženských, ale nevymezuje přesně opatření, která chce učiniti k hájení těchto citů. Katolíci jsou neschopni zastávati úřad ministra věd a umění a jest samozřejmě na pováženou, jak povede si v otázce výuky mravouky ministr s tendencí protikatolickou. A to jest také předmětem nespokojenosti katolíků vůči ministru Destrée, byť oficiálně sliboval solidaritu a že nechce rozdmýchovati boje o školu.

(Pokračování.)

J. TICHÝ:

Vývoj školství v Litvě.

(Dle dopisu S. Tjunaitise, jednatele Spolku katol. učitelů litevských a poslanca.)

Litva byla samostatným státem do r. 1569, kdy Poláci přinutili v Lublíně Litevce, aby se s nimi spojili. Pro Litvu to byl počátek utrpení. Z Polska zavedena robota, šlechta se popoľštila. Po rozdělení říše polské připadla Litva Rusům, kteří ji chtěli porušiti, a proto posílali do země ruské učitele, úředníky, vojáky i pravoslavné kněze. R. 1831 zavřeli Litevcům universitu ve Vilně, později pak všechny školy, katolíkům vzali mnoho kostelů a dali je pravoslavným, ba zakázali i tisknouti knihy a časopisy v litevštině. Proto vlastenci litevští dali tisknouti knihy v Prusku a dopravovati tajně do vlasti. V r. 1895 měli Litevci již 22 časopisy, které byly vydávány v cizině.

Když však Rusové viděli, že Litevců nepotlačí a že jejich odpor proti nim stále roste, dovolili jim r. 1904 tisknouti knihy v mateřském jazyku. V době od roku 1864—1904 byly učitelkami litevských dětí jejich matky, které je učily čísti z modlitebních knih podloudně do vlasti dopravených. Matkám pomáhala i nečetná inteligence, hlavně pak kněží, kteří s katolicismem hájili i národnost litevskou. R. 1905 dovolil car vyučovati litevštině na obecných školách, v nichž je většina dětí litevské národnosti, mimo to dovoleno vyučovati náboženství jazykem mateřským ve všech školách. Po válce rusko-japonské nastaly příznivější poměry.

Proto začali katolíci litevští horlivě pracovati. Zakládali Osvětová sdružení, která zřizovala školy, učební kursy a knihovny. Vše si však musili platiti ze svého. od vlády nedostali na udržování škol ani kopejky a k tomu musilo se učit rusky všem předmětům mimo mateřštinu a náboženství.

Ve světové válce byla Litva jevištěm krvavých bojů a od podzimu 1915 byla obsazena Němci, kteří chtěli škol využiti ke germanisaci země. — 16. února 1918 se vyplnil dávný sen litevských vlastenců — Litva dosáhla opět své samostatnosti. Inteligence litevská byla podobna Židům po návratu ze zajetí, musili brániti zemi proti nepřijímám sousedům a zároveň téměř z ničeho budovati svůj mladý stát a jeho školství. Ministerstvo veřejného vzdělání chtělo obnoviti universitu ve Vilně a od 15. ledna 1919 mělo se již přednáseti, ale v prvních dnech lednových se zmocnili Vilna bolševici a později Poláci. Proto zřízeny v Kovně (Kaunas) t. zv. vysoké kursy, jež byly proměněny v universitu o 6 fakultách. — Vyšších škol (= středních) má Litva 48. Středních (= měšťanských) škol bylo 1. ledna 1921 29 s 2130 žáky. Škol obecných bylo v Litvě po odchodu Němců 932, v r. 1921—22 již 1169 se 101.754 žáky, které vyučovalo 2206 učitelských sil. — Povinná návštěva školní není zavedena; k tomu je potřebí ještě 2298 škol a 4596 učitelů. — Dle zákona o obecných školách ze 7. října 1922 mohou býti obecné školy zakládány státem, spolky, náboženskými organisacemi i jednotlivci, jak to zaručuje i § 78 litevské ústavy. Obecná škola má 2 třídy po 2 odděleních; návštěva školy trvá od 9—14 let. Učitelé jsou osvobozeni od vojenské služby a jejich děti neplatí školného na vyšších školách. Vyučování se uděluje zdarma. Při každé škole je zřízena rada rodičů, kteří mají právo žádati 2 třetinami hlasů, aby byl přeložen učitel, který neplní svědomitě svých povinností. — Zákon ze 7. října 1922 byl přijat většinou katol. poslanců (socialističtí se hlasování nezúčastnili), kteří dokázali skutkem smysl pro demokracii a na příklad osvobozením učitelů od vojenské služby dali na jevo, jak si váží výchovné i vzdělávací práce učitelstva.

EDUARD DVORÁK:

Nová učebnice.

Ant. Andrický: Kniha katolického náboženství.

Obor učebné literatury náboženské jest poměrně málo pěstován. Občas objeví se kniha a zase zapadá. Příčina toho, že jsou to zpravidla knihy málo nebo docela nic svérázné, spíše kompilační a eklektické. Tím více tedy *upoutá* svrchu jmenovaná kniha, zvláště když autor vydává ji s důvěrou i na vlastní náklad.

Avšak ani tato kniha nejeví svérázu komposičního a i ona běře se cestou všech ostatních, leda, že výběr se děje se *skutečným odborným pochopením a vkusem*. Zejména upomíná nás na Dreherovy příručky, které tímto způsobem, řekl bych aforistickým, jsou psány.

Kniha podává jen výsledky katechesí, takže nehodí se tak za učebnici, kde třeba přece jen naznačiti cestu, kterou docházíme jednotlivých pravd, logickým totiž uvažováním. Byla by *výbornou* pomůckou, kdo by si chtěl zopakovati v hlavních rysech učení náboženské a v tom smyslu je i *velmi příjemným a plynným slohem psána*.

A i v tomto ohledu psána je pro vyšší stupně, neboť jest příliš abstraktní, čehož při nižších kategoriích katechumenů nutno velmi pilně se varovati.

Takové věty, jako na př.: »Bůh hříchu nechce. Přece však jej (ho!) dopouští, že nechce rozumným tvorům bráti svobodnou vůli«, předpokládají vysoký stupeň vybroušenosti soudné i úsudkové.

Nebo: »Blaha svého docházíme jen tehdy, když svým životem oslavujeme Boha.«

Tento způsob stylisace předpokládá tak absolventa střední školy. Pro naše katechumeny musí býti metodicky přístupněji postupováno.

Rozdělení knihy také nepřináší »novum«. jest to prostě: věrouka, mravouka a liturgika nebo, jak to nadpisuje autor: Poznávání Boha, Milování Boha, Posvátné obřady.

Snad by v posledním lépe se hodilo nadepsat: »Uctívání Boha«, aby tak obsah náboženství lépe vyniknul.

Co do věci samé, můžeme jen tu a tam vytknouti některé vady, nechtíce jich plně vyčerpávati ohledem na skrovnost místa v našem časopise.

Tak na př.: »Náboženství jest poznávání a milování Boha«; jistě nevyčerpává ani hlavních znaků tohoto pojmu. Náleží k tomu jistě také *uctívání Boha*.

Nebo jinde, praví-li autor: »Stvořiti jest učiniti něco z ničeho.« V každé učebnici fysiky najdete větu: »Z ničeho jest zase nic.« Všecko musí míti svou dostatečnou příčinu.

Zde při stvoření jest to všemohoucí vůle Stvořitele. Tedy *pouhou vůlí* něco z ničeho učiniti.

V 2. oddílu pojednává autor o prikázáních a mravním zlu a dobru — po-
divno, že dává přednost zlu před dobrem. Účelem *prvním* náboženství zůstane přece vždy naváděti k dobru, tedy naváděti k činnosti. Také se všeobecně —
tuším — v mravoukách probírá napřed dobro a pak zlo.

Jest správné, praví-li autor, že svědomí jest vědomí o tom, zda naše skutky jsou dobré či zlé? Definice ta jest zřejmě jednostranná.

Autor mluví o příležitosti ke hříchu, ale co jest, o tom se nezmiňuje.

Ve 3. oddílu mluví se o posvátných obřadech. Snad název není dobře volen. *Obřady* přece jen v první řadě rozumíme *vnější úkony*, jimiž se *vnitřní* nábožné city *vzbuzují a rozněcují*. »Posvátné obřady jsou úkony *hlavně vnitřní*« — pak by název »obřady« dobře se nekryl s pojmem. *Obřady* jsou *vnější úkony* dle jistého řádu konané.

»S *úkony vnitřními* máme však spojovati *úkony zevnější*«. Tu jest již zřejmý zmatek. »Kristus obřadů těchto nezavrhoval« atd.

Autor tvoří si definice na př. mše sv. libovolně, odlišně od katechismu. Jest to »oběť těla a krve Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína«. Definice ta nevystihuje podstaty mše sv. Podle autora naznačuje se tu a představuje oběť kříže — není to tedy ustavičné obnovování oběti kříže!? Jest »Credo« opravdu zakončením mše katechumenů?

Při obřadech mše svaté těžce se postrádá, že není připomenuto, jak se má chovati věřící při mši svaté přítomný.

Definice svátostí jsou dosti neurčité, na př.: Křest jest svátost duchovního zrození.

Biřmování jest svátost duchovní dospělosti (protestantismus!) atp. Co se tím řekne, praví-li se: Křesťanské manželství jest svátost posvěceného sňatku křesťan-

ského muže a křesťanské ženy? Není to jen řada slov nevyčerpávající pravý pojem svátosti stavu manželského?

Opakuji, co jsem svrchu již napsal: jako učebnice zdá se mi kniha Audrického obtížná k memorování; jako příručka, pomocná kniha, zamlouvá se *velmi svou přehledností, zhuštěností, svým pěkným stylem a svou slovesnou stránkou vůbec*. Značí velký krok ku předu a přeji jí co největšího rozšíření v kruzích katechetských.

SMĚS.

Zasílatelům dotazů. Redakce Vychovatele znovu upozorňuje P. T. pány dotazovatele, aby své dotazy přímo zasílali na některého činnovníka buď „Katechetského odboru profesorů středoškolských“ nebo „Spolku katechetů.“ Zasíláním na redakci Vychovatele se odpověď jen opozdí!

Důsledky Malého školského zákona. Haed když byl svého času v poslanecké sněmovně předložen návrh Malého školského zákona, a častěji během jeho projednávání ve výboru a plenu sněmovny, poukazováno bylo v jedné části katolického tisku na stinné jeho stránky a nebezpečí jeho zneužití. Kritika, již se účastnili i povolání odborníci, považována byla namnoze za projev zlé vůle a nevraživost a zákon dokonce vyhlášován za velikou vymoženost. Dnes však nastává rozčarování a, jak uvedeno bylo v čís. 3. »Našinec« (31. ledna) pronesl konečně správný posudek o Malém školském zákoně. Pěkné věci vycházejí na jevo. V Praze na Hradčanech existuje sirotčinec, nalézající se v městské správě. Původně se jmenoval sirotčinec arcivévodkyně Gisely, od převratu prostě Hradčanským sirotčincem. Chovanci tohoto sirotčince navštěvují Hradčanskou školu. Jakmile uzákoněn byl Malý školský zákon, přestali všichni sirotci chodit do vyučování náboženského. Malý školský zákon připouští něco podobného v § 3., odstavci 5., kde se stanoví: »Žáci bez vyznání, nebo vyznání státem neuznaného, jsou všeobecně zproštěni povinnosti, aby se účastnili vyučování náboženství. Žáci vyznání ostatních budou okresním úřadem školním, na Slovensku a na školách menšinových příslušným okresním (obvodním) inspektorem školním zproštěni této povinnosti, požádají-li o to písemně nebo protokolárně jejich rodiče, nebo jejich zástupci.« Jak se tedy mohlo

stát, že chovanci Hradčanského sirotčince byli zproštěni povinnosti chodit do náboženství? Jednoduše. Správce sirotčince prostě školnímu úřadu oznámil, že chovanci do náboženství chodit nebudou a školní úřad bez dlouhých okolků to schválil. Praha ke své smutné proslavenosti vyvážením křížů na popelářských vozech připojuje nový čin — ubližuje sirotkům ne sice tělesně, ale duchovně a mravně. A mravní křivda a násilí páše se na sirotcích, jestliže zemřelí rodiče byli katolíky, jejich osiřelému dítěti však se brání, aby v náboženství svých rodičů bylo vyučeno a vychováno. Vším právem musí takové jednání nazváno býti barbarstvím, a tak by označeno bylo všude v celém světě mezi kulturními lidmi. Horší ale ještě věci následují. Výnosem ministerstva školství a národní osvěty z 12. listopadu 1922 č. 118.488 dáno svolení k tomu, aby na obecných a měšťanských školách v Praze, kde rodiče o to požádali, vyučovalo se nepovinně občanské nauce a výchově dříve ještě, než budou úředně vydány její osnovy. Vzácná opravdu horlivost! Městský školský výbor v Praze zanesl v důsledku toho výnosu již 29. listopadu 1922 správám škol oběžník (č. j. 13.328-IV ai 1922), ve kterém se stanoví následující účel: »Vyučování občanské nauce a výchově má rozvíjeti v člověku člověka a vychovávat ho v mravního a užitečného člena lidské společnosti bez ohledu na jeho náboženské přesvědčení, politickou příslušnost, neb sociální postavení. Má se jím soustřeďovati, povznášeti a zušlechťovati školní vyučování vůbec.« Tímto oběžníkem Městský školní výbor v Praze zfalšoval zákon. Tam se nepraví, že vyučování občanské nauce má se dít »bez ohledu na náboženské přesvědčení«, nýbrž doslova takto: »Věsti má k republikánské výchově občanstva československého tak, aby bez rozdílu a bez újmy národnosti i náboženství již od mládí schopen byl pochopiti nejen svá občanská práva, nýbrž i svoje občanské povinnosti k republice Če-

skoslovenské, jejíž jest občanem.* Jak se tedy mohl školský úřad pražský dopustiti takového komolení zákonitého ustanovení? Jak se i jinak Malý školský zákon praktikuje, na to poukázal v »Lidových Listech« (16. března) v pozoruhodné stati dr. Bedřich Vašek. Ocítovav ze zákona účel občanské nauky a výchovy, jak tam je definován, dovozuje dále: »Ale zatím — pod firmou občanské nauky má do škol býti potichu uvedena jako závazný předmět laická morálka! A nevystoupí-li naši poslanci ihned na palubu a nezačnou-li pracovati všemi pákami, již na počátku příštího roku máme ve školách ve skutečnosti laickou morálku, závaznou pro všechny žáky, i pro katolíky! Dostane se do škol bez hluku, její původci si budou mnouti vesele ruce, jak si to zchytra udělali, jak katolíky šikovně obešli, jak svůj sen prosadili bez novinářských rvaček s katolíky, bez rozčilujících výjevů s deputacemi, bez bouřivých protestních schůzí! Kdo čte na př. osnovy, které byly sestaveny pro podklad ankety, jež se konala v lednu v min. škol., kdo vidí, jak upravuje se v těchto osnovách celý mravní život dítěte — povinnosti k Bohu, jak známo, se neuznávají, proto nemusí býti o nich řeč — kdo si ty osnovy přečte, ten musí říci: »Vždyť to je nejen občanská nauka, ale to je přece i téměř celá laická morálka! Zákon, kterým se měla zavést občanská nauka, se těmito osnovami skrutí tak, že se jím zavádí laická morálka, bez usn sení zákonodárných sborů, a to povinná i pro děti katolické!« Jak bude tato občanská nauka vypadati, ukazují příručky, které vydalo za tím účelem ústřední učitelské knihkupectví, v nichž se praví: »Bůh je pojem lidmi vytvořený! Může býti takový bůh, jenž věčně tresce člověka? — Věčně? Br! Já jsem jen člověk a nedovedl bych se na trápení člověka jakéhokoliv dívati ani pět minut! To dívání na očistcová a pekelná muka ponechávám mohamedánům, věřícím v nebe . . .!« Příručky, jichž obsah nelze pro nedostatek místa citovati, zavádějí do vyučování nejhrubší ateismus, jaký jen lze si představit! Zákon o vyučování nauky bude tedy zneužito k beznáboženské výchově a vyučování náboženství nadpřirozeného bude tímto postupem úplně zahlušeno! Tak tomu je s praxí Malého školského zákona, v němž vystává nebezpečí, jemuž nebude lze jinak čeliti, nežli zavedením katolické, svobodné školy náboženské.

Žactvo bez vyznání. V Československu je na středních školách 5684 žáků bez vyznání, z toho však jen 90 Němců a 1 Maďar.

Zákon o povinném vyučování státního jazyka a němčiny. Vláda chystá zákon o povinném vyučování češtiny na školách národních menšin (německých, maďarských atd.) a o vyučování jazyka německého na školách českých a slovenských.

Prováděcí nařízení Malého školského zákona jsou, jak se chystají, podle výroku posl. Roudnického, hrozná. A kdo prováděcí nařízení viděl, dá mu za pravdu, dokládá »Čech«, čís. 79.

Zakázala křesťanský pozdrav. Ředitelka dívčí občanské školy v Chrasti zakázala celému učitelskému sboru pod trestem disciplinárního vyšetřování přijímati od dítek při vstupu do školy křesťanský pozdrav. Slečna ředitelka je patrně důležitějším činitelem než samo ministerstvo školství.

Rázný postup proti nemravnosti v Itálii. Generální ředitel resortu veřejné bezpečnosti v Itálii generál de Bono vydal všem prefektům oběžník, v němž je vyzývá, aby s největší přísností prováděli zákonná nařízení na zachování veřejné bezpečnosti a proti nemravnosti. Všechny nemravné obrazy a spisy musí býti v obchodech a knihkupectvích zabaveny.

Falešný učitel. Po převratu byl dosazen na měšťanskou školu v Prostějově odborný učitel p. Bejšovec. Poněvadž byl člověkem inteligentním a pokrokovým, byl ihned zvolen za jednatele spolku intelligence »Besedy«. Ale po nějaké době se prošplechtlo, že prováděl cosi se žačkami a věc urovnána kulantně, tichým přeložením kamsi do Slezska. Po odchodu vyšlo na jevo, že s panem odborným učitelem zmizely peníze, které si dívky ve škole střádaly, ale i to bylo jaksi kulantně vyřízeno; tisk pokrokový mlčel, neboť neběželo o »klerikála«, a bylo vše v pořádku. Pan odborný učitel zatím se připravoval na vyšší kariéru v ministerstvu a na státní útraty konal již studijní cesty po Itálii, Španělsku, Francii. Až nyní puma praskla: Objevilo se, že pan Bejšovec jmenuje se vlastně Podzimek a že není učitelem, dokonce ne odborným, nýbrž vyučeným zámečnickem, jenž si podvodem opatřil vysvědčení. Divné jest jen, že ani učitelstvo, ba ani pan převratový inspektor Hruban nepoznali, že zámečnick dělá odborného učitele!

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 5.

KVĚTEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

ED. DVOŘÁK:

Jednotný katechismus.

Požadavek jednotného katechismu stává se akutním. Spojování tříd se vynucuje; jsou případy, že tři až čtyři třídy nejen paralelní, ale též postupné se sjednocují pro hodinu náboženskou. Proto s radostí možno vítat hlas katechety v Lidových Listech, jenž k akci jednotného katechismu vybízí. Nebylo by na škodu, kdyby tato otázka prve ventilována byla v listech ať už denních či odborných a zkoumány byly všechny stránky její, aby se mnoho pokusy netheorisovalo, ale přiskočeno bylo k řešení jejímu podle různých zkušeností a praktických pokynů.

Sama sebou se nadhazuje otázka restrinkce učiva katechismového. A to důkladná restrinkce, když v takové spojovací praxi vybývá na postupné třídy jen půl ano i jen čtvrt hodiny. (Otázka tu je, nemělo-li by se v takovém případě žádat o rozhojnění hodin náboženských v týdnu.)

Autor článku v Lidových Listech navrhuje spojení biblické dějepavy, katechismu a liturgiky (dějepisů církv.). Spojení katechismu a liturgiky dalo by se ovšem vhodně spojit, ale s biblickou dějepavou byly by obtíže.

Jednak nedala by se probírat soustavně — a to má velikou důležitost, a za druhé, kniha by velmi vzrostla a stala by se nepřehlednou. Na finanční stránku už ani nehledím.

Pro první třídu, myslím, bylo by nejlépe nezaváděti vůbec žádné knihy, ale učit s obrazů biblických. Pro ostatní třídy bylo by výhodné sestavit krátkou biblickou dějepavu,*) která by byla spíše čítankou se vztahem ke katechismu. Jedná se tedy jen o obsah a rozsah její. Zaveďme tedy anketu o tom, ať se vysloví praktičtí katecheti (ex professo i z duch. správy). Stejným způsobem ať se řeší obsah a rozsah katechismu s liturgikou (po případě s krátkým výtahem církv. dějepisů, ač bych doporučoval raději knížečku samostatnou). Z katechismu bylo by — po mém soudu — vyloučiti citáty z Písma sv., jež jsou příliš těžké pro katechumeny škol obecných. Jen tam je připouštěti, kde patří k podstatě vyučování katechismového, jako na př. ustanovení svátostí od Krista Pána (o křtu a j.).

O došlých návrzích uvažovala by komise a sestavila by tím způsobem kostru jednotného katechismu, k jehož vypracování označen by byl jednotlivec nejvíce schopný. Mohl by ovšem za spolupracovníky kooptovat, ke komu by měl důvěru a s nímž by se mohl raditi v pochybnostech.

Myšlenka je zdravá a už dávno mělo se přikročit k restringování obsahu i rozsahu, jak toho žádá ohled na naše katechumeny.

Jest podivuhodno, jak do dnešní doby mohlo se vyučovat biblické dějepavě podle Srdínka a katechismu dle návrhu rak. episkopátu.

Kéž Audrlického učebnice jest šťastným krokem k definitivní brzké úpravě jednotného katechismu.

*) V posledním čísle orgánu našeho německého kleru (>Klerusblatt<) je oznámeno, že bude příštím školním rokem zavedena na něm. školách u nás Eckrova biblická dějepava, která obdržela již schválení pražského Ordinariátu! (Viz o ní Vychovatel XXVIII. >Tři malé biblické dějepavy< str. 89. a n.) Poznám. redak.

DR. LUBOMIR PETR:

Význam výchovy estetické.

(Pokračování.)

K takovému estetickému požitku jest však třeba tak zvaného estetického odstupu. Dosahujeme ho podaří-li se nám vyprostiti se ze hmoty a skutečnosti. Představuji si zralou broskev s krásnou slupkou, praví Müller-Freienfels.¹⁾ Jak příjemno bylo by mému jazyku vsunouti ji mezi zuby. Ale čím víc roste má chuť na ni, tím víc vzdaluje se ode mne estetický požitek z krásného plodu. Jakmile se mi však podařilo povznést se nad tyto mlsné choutky, jakmile se výlučně těším z představy všeho života a vší krásy, jež se tímto slunným plodem projevuje: v tom okamžiku vešel jsem ve chvíli vlastního estetického hledění, stal jsem se hodným estetického zažitku a bohatším o vnitřní životní povznes, vnitřní životní radost.

Úvahy tyto lze rozšířiti i na obor sexuální. I vůči krásnému ženskému jevu má prostý člověk jen hrubé pocity, praví Müller-Freienfels v díle právě citovaném (str. 189). Severoameričtí černoši mohou býti zdržováni, aby hned neprohřešili se na ženě, jež se jejich smyslům líbí, jen Damoklovým mečem lynčovni justice nad jejich hlavami stále visícím. Když však byla lidmi esteticky vyspělejšími a umělecky nadanými vytvořena ženská postava v mramoru, tu zjednána byla možnost zalíbení v krásných formách, v němž žádostivost jest nejméně řečeno velmi dopozadí zatlačena. Neboť třebaže při pozorování ženského těla v mramoru vytesaného může slabounce zachvěti se sexuální vzrušení i v lidech esteticky velmi vyspělých, aby tento pocit přešel v přímou žádost k tomu třeba by bylo v pozorovateli již jistého duševního zatížení. Umění tedy vytváří možnost ryze estetického vztahu, jenž na naznačenou estetickou výchovou mramorem nebo obrazem prostředkovanou může dojíti svého uplatnění i vůči živé skutečnosti. I zde umění navyká dívati se z jisté vzdálenosti, jež vylučuje žádostivost.

Estetické vzdělání působí tu jako humor, jenž konec konců rovněž není než estetickým rozpořením. Humor pomáhá si z chvilkové tísně, staví se oproti ní do určité vzdálenosti a tudíž i chladu, a pojímá rychle událost v jejím vztahu k jiným hodnotám, v jichž světle se věc jeví malichernou a směšnou. Trapnost mění se mu v radost. Podobně učí nás i estetická výchova stavěti se sine ira et studio vůči různým událostem zevnějším a opatřovati někdy estetickou přednost ještě i tam, kde mravně jsme nuceni odsuzovati. K takovým akcidentům patřívají studentské a mladické kousky. Kdo na ně hledí na určitý odstup, shledává v nich přes mravní odsouzení mnohý estetický požitek. Každý kon má totiž nejen mravní stránku, ale i psychickou. Jen kdo dovede hleděti na život z jisté vzdálenosti, zná onen zdolávavý humor, jenž i nesnadným a hořkým položením dovede odpozorovati estetickou stránku.

Vzpomínám si, jak na našem ústavě nejvyšší třída vyvedla nás aprilem tím, že poslala prvního dubna po třídách oběžník s fingovaným podpisem ředitelovým, svolávajícím všechny třídy na jedenáctou hodinu dopolední do tělocvičny k důležitému sdělení. Stálo mne mnoho práce než podařilo se mi rozjasniti tváře sboru nad tímto mravně jistě zavržení hodným činem zakaboněné a přesvědčiti je, že teprv přísností a vyšetřováním dostaneme se do směšné situace a blamáže. A skutečně, když pojali jsme věc humorně, když vešli jsme do třídy s poznámkou: »Hoši,

¹⁾ Psychologie umění str. 183.

to se vám povedlo,« vzešlo z trapné situace oboustranné veselé uspokojení a vyšlo na jevo, že hoši tímto řešením nebyli nijak překvapeni, že je očekávali, poněvadž za jejich žer-em nebyl zlý úmysl, nýbrž jen nevinné poškádlení, jaké si dovolu-
jeme vůči osobám, k nimž chováme sympatie a důvěru.

V estetickém hledění jest třeba i jakéhosi zapracování oka. U předmětu do smyslů bijícího a zvláštní praktické ceny nemajícího jako na př. u květiny, lesklého kamínku, pestrého pírká, jest tento estetický vztah přirozený a jest dán sám sebou. Naproti tomu tisíce jiných předmětů mnohem větší estetické ceny nenabízejí se tak nápadně k estetickému požitku. Kdo nebyl by překvapen faktem, že krása švýcarských hor byla teprv asi před stoletím esteticky zažita nebo že krása Čtyřkantonského jezera, jež za pěkného počasí neprojde nikdo, aby do hloubi duše nepocítil vzrušení krásna a vznešena, objevena byla estetickému oku teprv před sotva padesáti lety? Oko musí býti otevřeno a »postaveno« pro krásu krajiny nebo některého předmětu. Duch i zrak musí teprv nabývat jakési zručnosti v estetickém hledění. A tuto zručnost získáváme a zdokonalujeme především estetickou výchovou.

Učiteli jest tím zároveň pověřeno, jak si má v estetické výchově žáků počínati. Nejen sám vystříhali se v zevnějšku, pohybu, slově všeho, co nesvědčí o vkuse, ale i upozorňovali žáky na krásné celky i detaily a provázeti radostným zájmem každý jejich estetický postřeh a estetické vznícení. Že tu příroda a umělecké předměty budou nejlepší pomůckou, není třeba zvlášť dodávati.

Nebude bez zajímavosti připomenouti zde epizodu ze života Goethova. Prochází z doby, kdy Goethe zabýval se Ostadem, známým genrovým malířem holandským. Byl právě viděl mistrův obraz s nápisem dozajista proáním: Ševcovský krámek. Když brzo potom vešel na oběd ke svému stravovateli povoláním také ševci, byl překvapen estetickým zažitkem. Zabýváje se Ostadem, naučil se i obyčejné předměty pozorovati s hlediska estetického.

Goethe píše o tom sám: Když vešel jsem ke svému ševci, abych u něho poobědval, sotva věřil jsem svému zraku a domníval jsem se, že vidím před sebou obraz Ostadův tak dokonalý, že mu nechybělo než aby byl pověšen v některé obrazárně. Umístění předmětů, světlo, stín, celek do hněda zabarvený, všecko, čemu se v oněch obrazech podivujeme, viděl jsem ve skutečnosti. Poprvé v tak veliké míře všiml jsem si nadání, jež pěstoval jsem pak s větším uvědoměním, nadání totiž viděti přírodu očima toho kterého umělce.²⁾

Podobnou zkušenost trpně činíváme často i my. Navštíví nás v bytě někdo, jenž uhádává hned každou estetickou myšlenku, jež vedla vás k tomu nebo onomu umístění nábytku, rozvěšení obrazů, volbě barvy, kdežto druhý prochází nevšímavě nebo pozastavuje se nanejvýš nad něčím, co upoutalo ho pouze svou cenou hmotnou. Účinek estetické výchovy, jež mnohdy děje se zcela nepozorovaně, příznivým prostředím, jak to vidáváme u lidí z dobrých poměrů a z delší kulturní rodinné tradice vzešlých. Ale nezbytný následek to není!

I nejprostší a s některého hlediska i odporné předměty mohou v člověku esteticky vzdělanému vybaviti estetickou náladu a radost. Vzpomínám na Murillovy pouliční žebráčky a uličníky. Esteticky vyškolené oko postihuje krásy i v pohledu na tyto zanedbané a zpustlé děti. Zvláště byly-li nám znázorněny štětcem Murillovým. Láska činí nás vynalézavými, a čím oko jest esteticky vycvičeno a po-

²⁾ Goethe, Dichtung und Wahrheit, II. díl, 6. svazek.

dobné požitky zná, může se na všech cestách, ve styku s přírodou, s lidmi, chudasy i bohatci, světci i hříšníky, esteticky obohacovati.

S tímto porozuměním pro přirozenou krásu zvyšuje se ve školách křesťanské estetiky i porozumění a radost z krásy nadpřirozené. Bychom i nemohli bezprostředně viděti posvěcující milost a všechny dary Ducha svatého v nevinném dítěti nebo v člověku svátostí pokání s Bohem smířeném, bychom i nebyli schopni přímého estetického požitku vůči nim, víra poučuje nás přec o existenci těchto nadpřirozených estetických hodnot, a již tucha oné krásy naplňuje křesťansky hledící a křesťansky milující cit vznešenou radostí a uspokojením.

Z toho je patrné, jaký at nedím nadpřirozený význam má, zvláště pro kněze a kandidáty kněžství, studium estetiky a estetických jevů. Esteticky zjasněnému duchu kněze musí býti neobyčejně cenno hleděti do oka nevinného dítěte nebo do slzy kajícího se hříšníka. Tato prosvětlená radost bude mu také novým popudem v konání pastorálních povinností.

(Dokončení.)

V. O. HLOŠINA:

O poměru J. A. Komenského k církvi katolické.

Příspěvek k poznání náboženských tužeb českých emigrantů.

(Pokračování.)

Konečně po smrti Ferdinanda III. r. 1657 domníval se Komenský, že na-
dešla již dávno jím čekaná chvíle, kdy evangelická církev domůže se v zemích
habsburských ztracené nadvlády dle předpovědí Kotterových, Poniatovské a Dra-
bíka. Proto téhož r. 1657 v radostném rozechvění vydal spis »Lux in tenebris«,²¹⁾
v němž uvedl vise všech jmenovaných proroků a jež přeložil do latiny, aby tak
staly se přístupnými celému světu. Spis tento byl ovšem hned po svém vyjití
všeobecně na všech stranách odsuzován, ale Komenský nedal se ani tímto ze
svých poblouzení vyvésti a hned r. 1659 uveřejnil novou sbírku proroctví, na-
zvanou: »Historia revelationum« a r. 1665 opět spis: »Lux ex tenebris novis radiis
aucta« tak, že až do smrti musíme jej považovati za ochránce a stoupence poma-
tených visionářů, a to, jak dodati dlužno, z nenávisti proti katolické církvi a papeži.

Snažili se sice mnozí tato poblouznění Komenského vysvětlovati přerozma-
nitými příčinami jinými,²²⁾ ale, byť bychom neupírali v tom směru vlivu více složek
na mysl Komenského a všech českých exulantů po bitvě bělohorské, přece hlav-
a první z nich nesporně byla vždy až nezdravá, horečná a zaslepená zášť ke
katolické církvi a k papeži, jak dobře naznačil dějepisec Janssen slovy: »To, co
kdys Komenský usiloval provésti vlastní mocí a co mínil prosaditi později po-
mocí vítězných zbraní švédských, mělo posléze se dosíci dle jeho spisu »Lux
in tenebris« za vlivu jakéhosi »Deus ex machina«, t. j. Turci měli vtrhnouti do
Rakouska a jeho země i s papežstvím nadobro povaliti.«²³⁾

Ostatně, jak Komenský byl proti katolíkům zaujat, plyne z celého jeho
spisu »Lux ex tenebris« vůbec a ze dvou poznámek o papeži zvláště. Vždyť papež

²¹⁾ Sr. poznámku 16.

²²⁾ Jako na př. Denis a ještě více jeho předkladatel dr. Jindř. Vančura a j. Vančura docela při
té příležitosti vrhá se na katolíka Viléma Slavatu a vyčítá mu jesuitu P. Jeronyma Gladicha z Mag-
daburku a p., ač mezi důvěrou Slavatovou k P. Gladichovi a mezi vírou Komenského v proroctví Kot-
terova a spol. je tak veliký rozdíl jako mezi důvěrou křesťanskou ve věhlas zpovědníkův a hnusnou
pověrou. Ostatně toto thema zasluhovalo by zvláštního pojednání. Sr. d. c. I., 213 pozn.

²³⁾ Sr. Geschicstslügen. d. c. 314.

jest mu nejen antikristem, ale prý »za peníze na budoucí taky čas (10—100 let) odpustky, to jest volnost hřešiti, prodává«²⁴⁾ a sám sebe bez hříšným činí.²⁵⁾ Mimo to pojednává Komenský ve spise tomto v patnácti kapitolách přehledně o všem, co dle jeho tří proroků záhy nadejde, z nichž kapitola druhá nadepsaná jest slovy: »Papež jest antikrist onen veliký a nevěstka babylonská«, třetí: »Šelma (bestia), která tu nevěstku na hřběť nese, je císařství římské«, čtvrtá: »Bůh tohle déle trpěti nebude: ale svět bezbožníků znovu zahladí potopou krve« a šestá: »Těch válek konec bude zahynutí papeže a domu habsburského«, neboť dle kapitoly dvanácté: »Turci a Tataři přijdou ku pomoci a tomu dílu budou napomáhati«, kteří pak dle kapitoly třinácté: »Za odměnu obdrží světlo evangelia« tak, že dle čtrnácté kapitoly: »Nastane reformace všeobecná celého světa před jeho koncem«²⁶⁾

Nenávist ke katolické církvi pobádala také Komenského i k mnohým nerozvážným, ba přímo nešlechtným činům. Roku 1654 alespoň vrátiv se do Polska usadil se v Lešně. A tu, ačkoliv byl hostem Poláků, velice se radoval z vítězství, jehož dobyl král švédský v druhé švédsko-polské válce nad národem polským a dal své radosti výraz listem k palatinovi belževskému těmito slovy: »Posléze není nic krásnějšího, než že Polsko a s ním papežství byly poraženy.«²⁷⁾ Mimo to Komenský přímo vybízel kníže sedmihradské, aby vítězství toto dokončil a společně se Švédy na Poláky udeřil. A opravdu Rakocz již chtěl rad Komenského uposlechnouti, ale Švéda nemínil s ním dělit se o uloupenou kořist. To tedy pohnulo Komenského, že na podnět více Českých bratrů vydal oslavný spisek o Karlu Gustavovi, v němž jásá nad bouří, jež od severu se přivalila a táže se krále, omezí-li výpravu svou pouze na Polsko či bude-li své vítězství považovati toliko za počátek dalších bojů, neboť vítězství, jehož dosáhl, převyšuje prý i slávu Alexandrovu. Posléze vybízí Poláky, aby vymýtili v zemi své papeženské bludy a spojili se s církví evangelickou.

Důsledkem takovéto činnosti Komenského bylo, že opravdu mnozí disidenti jako Radzivil, velkokníže litevský a jiní spojili se se Švédy, jiní zase poskytovali jim peníze, spíži a konali pro ně vyzvědačskou službu proti vlastnímu národu jako před tím za vpádů švédských podobně činili protestantští emigranti proti českému lidu v Čechách a na Moravě. Alespoň dějepisec polský Lukaszewicz dí zřejmě, že z náboženské nenávisti sociniáni a čeští bratři v Polsku usedlí a zejména ti z exulantů, kdož z Čech a z Moravy do Polska se byli utekli, ačkoliv v zemi našli přátelského přijetí, spojili se se Švédy úhlavním země nepřitelem, k její záhubě,²⁸⁾ Podobně protestant Krasiński vyznává: »Zajisté nemůže se diviti, že sociniáni, kteří byli pronásledováni jak od katolíků tak protestantů, hledali u Švédů ochrany a pomoci, ale musíme podobné jednání u českých a moravských emigrantů co nejrozhodněji odsouditi, ježto tito v Polsku došli svého útočiště, když musili vlast opustiti.«²⁹⁾

(Pokračování.)

²⁴⁾ Vydání z r. 1665 v odst. 121. str. 4d.

²⁵⁾ Totéž vydání str. 56.

²⁶⁾ Sr. předmluvu k vydání z r. 1657.

²⁷⁾ Sr. Com. ad Pal. Belz. Epis. Mus. Boh. III.

²⁸⁾ Sr. O kosciołach braci cieskich, 176.

²⁹⁾ Dějiny o vzniku a rozvoji . . . reformace v Polsku, něm. vydání z r. 1841 na str. 34.

JAN OLIVA:

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Pokračování.)

Ve čtvrté řadě patří mezi jevy mimologické *vliv místa a vliv prostředí*.

»Psychometrie nalézá do jisté míry potvrzení v známé zkušenosti, že nejlépe a lehce pracujeme duševní práci v *místnosti*, v které dříve jsme vždy pracovali a se zdržovali. V cizí místnosti nebo ve volném prostoru v přírodě myšlenky se nám rozptylují, paměť vázne a nechť k práci se dostavuje. Také jest známo, že nejlépe se profesor a učitel přednáší v téže stále místnosti a také žactvo lépe prospívá, nemění-li se místnost k vyučování určená. Této výchovné okolnosti by měli učitelé vždycky věnovati pozornost. Pomáhá zde i zároveň asociace představ, které lehce látku z předešlých dnů vybavuje z paměti.«²⁸⁾ Každý katecheta to zakusil, když musil někdy spojit oddělení nebo třídy a zakusí toho hojně dle malého školského zákona, až bude míti pohromadě žáky z několika tříd.

O vlivu *prostředí*, mileu, je velice rozsáhlá literatura, kterou ani u výtahu nemožno zde uvést. Ostatně každý kněz z praxe své zná, jak prostředí totiž společnost, styky, četba, noviny, zábavy, rozmluvy, přednášky, veřejné schůze a pod. působí na žáky. Vše to je tak rozmanité a v následcích různé, že nemožno přesně logicky to uspořádati, jsou to jevy irrationabilní.

O jednom způsobu sem náležejícím přece uvedu aspoň něco. Je to napodobování u dětí zvláště vyvinuté, proto pro katechetu důležité. »Zvláště venkované podlehají vášni napodobovací. Proto se dá na venkovany lépe působiti příkladem než slovy. Ale i v umění a vědě šíří svou moc napodobování, čímž nabývá každé století svého charakteru. Dnes vidí přírodní vědy svou spásu v mikroskopu a experimentu a slušný vzdělanec musí býti atheistou a materialistou a pevně věřiti, že člověk jest pánem světa, kolem něhož se celý kosmos otáčí. Malíř musí mazat bláznovství, jinak by nevzbudil pozornost. Napodobování může sice býti mocnou pákou pokroku, ale také dekadence.«²⁹⁾ Že vše to má vliv na myšlení a jednání dětí školních, je dostatečně každému knězi známo. Napodobování jeví se i takto: »počne-li někdo ve společnosti zívati, kašlati, sliny polykati nebo plivati, brzo veliký počet přítomných úkon ten napodobuje. Někdy celý kostel se rozkašle na popud jediné osoby kašlající. Počne-li někdo ve vlaku dřímati, brzo dřímají i jiní. Stejně působí pláč. Jen lidé silných nervů a silné vůle těmto dráždilům odolávají.«³⁰⁾ I ve škole častěji děje se podobně; nejlépe si takového kašlání nevšimnouti, neboť napomene-li kněz k tichosti, kašlou děti tím více.

Naznačil jsem v předešlých vývodech hlavní rysy jevů irrationabilních oboru přirozeného, pokud mívají vliv na vyučování a vychovávání. Co tu postupně uvedeno, chci jaksi sumárně ještě doložit odkazem na praktický život, na denní zkušenost. Který kněz, tak táži se, v praxi mívá nejmocnější vliv na děti a na obyčejné věřící? Nebývá to kněz učený, logicky myslící a důsledně jednající, nýbrž kněz více citově zabarvený, zvláště s nádechem podivínskosti, kněz (v dobrém smyslu) trochu exaltovaný, mysticky založený. Že zevnější postava uhlazené pohybování společenské, mladý věk a krásný obličej mnoho tu padají na váhu,

²⁸⁾ Týž 222. — ²⁹⁾ Týž 115--6. — ³⁰⁾ Týž 238.

je všeobecně známo Všechna příchyllost, všechen vliv, jaký takový kněz má, nespočívá u lidí na rozumovém uvažování, nýbrž na jevech podvědomí, suggestce telepathie a pod., jak jsme o nich mluvili — takový kněz působí mimologicky a působí tím více než působením logickým. To nejlépe poznáme, představíme-li si v téže farnosti jednoho kněze učeného, logicky myslícího a důsledně jednajícího, a druhého zde vyličeného — který z nich bude mít většinu lidí na své straně, netřeba dlouho hádati. Takový nápadný kněz žije i po smrti dlouho a dlouho v paměti, jako na př. Springer ve Váp. Podole u Heřmanova Městce, Blazek v Kostelci Vrbatově u Chrastí.

Avšak nejen u kněží, i u jiných osob vidíme podobné zjevy. Prohodí-li taková osoba nějaké heslo, které v podvědomí davu se skrývá, v příhodnou chvíli, stane se rázem populární, na př. heslo: proletáři všech zemí, spojte se! Mnoho takových hesel právě v čas prohodil Masaryk, odtud jeho popularita.

A vezměme strany politické. Kolik přívrženců dovedlo by nám jasně říci, proč k té neb oné straně se hlásí? Příslušnost obyčejných stranníků nezakládá se na logickém usuzování, zkoumání, nýbrž na jevech irrationabilních.

Nejinak tomu jest při sektě československé. Co mnohého k ní táhne, je rázu čistě irrationabilního — kdo rozumně usuzuje, nemůže k ní přistoupiti, jestliže dále přívrženců jejich přibývá, i když z naší strany logicky bylo prokázáno, že v ní není víry, že nevěří v božství Kristovo, že tedy bohoslužba její je pouhá zevnější forma, nedá se to přibývání vysvětlit jinak než podněty irrationabilními:

Vidíme, jak stránka irrationabilní má velký, značný vliv v životě soukromém i veřejném jak u dospělých tak u dětí. Ovšem není to vliv výhradný ani převládající, vliv stránky rozumové (logické) je rovněž platný a trvalý. Není snadno přesně vymeziti vzájemný poměr obou vlivů — jestliže přece se o to pokusím, bude to spíše pobídka k dalšímu zkoumání než definitivní nástin.

»Jest nyní téměř všeobecně uznáno, že děti ve škole a v rodině výchovou sice mnoho získávají, že zde obohacují své vědomosti, že zde cvičí se mysliti, že zde dostávají rady do budoucího života, že zde uhlazují formy chování společenského, že zde učí se rozeznávat dobro a zlo, mravné a nemravné — ale mravní podstata dětí školní výchovou se nemění. Chlapec uličník a darebák, jenž týrá své učitele, vyroste v muže povahy zlotřilé a ničemné jest metlou společnosti lidské. Lidé špatného charakteru nemění nikdy svého chování za jakýchkoliv okolností a byli známi co takoví od spolužáků již ve škole. Jen ztěžka a někdy, jakoby se z mráкот probouzeli, poznávají své špatné jednání a polepšují se — a tím dosahují toho, k čemu na svět byli poslání. Ano, věřím tomu a jsem přesvědčen, že v některých lidech jsou vtělení zlí duchové. Lidé takoví myslí jen na zločiny a neznají součitu, lásky neb ohledu ani vůči těm, kteří jim trvale dobrodiní prokazují a s láskou vstříc přicházejí.³¹⁾ Zde pěkně srovnán život po stránce rozumové a po stránce irrationabilní. Autor vrací se k tomuto thematicu častěji. »Lidé mladí v plné síle životní a požitkáři jsou obyčejně zavilí skeptikové vůči všem zjevům psychickým a proti víře v Boha a duši nesmrtelnou, poněvadž požitky tělesné utlumují úplně hlas podvědomí. Lidé ve vysokém stáří, kdy smyslové dojmy mizí a se otupují, více v sobě cítí duši metafysickou. Duše tato volněji vyhlédá na svět z vězení tělesného. Poněvadž metafysická duše může v plné síle státi se činnou, když smyslové dojmy se, co možno oslabí, proto staří hleděli tělo k tomu účelu připraviti askesí, stříd-

mostí, zdrženlivostí, postem, vzdalováním se hlučného života a p. To bylo také původní ideou všech klášterů, poustevníků, lidí svatých a proroků.³²⁾ »Každý tvor má své šťastné chvíle, v kterých se cítí blaženým, ale u každého stává se tak dle stupně jeho pokroku. Pes, pták a moucha jsou šťastni, mohou-li za úplného zdraví vykonávat funkce mechanické a tělesné. Tak činí také *devět desetin* lidí, kteří holdují pouze sportu a požitkům tělesným. Teprve poslední desetina nalézá také radost v poznávání, rozšiřování vědomostí, nahlížení do zákonů přírodních a sebe sama, ve vykonávání skutků lásky k bližnímu, pravdy a spravedlnosti a v požitcích krásy.³³⁾ »Život pozemský mohl by býti nejlepším, kdyby lidé chovali se dle vůle Boží Celkem jest jisto, že zlí se na zemi mají lépe než dobří.³⁴⁾ Dochází tedy autor k podobnému závěru jako sv. Pavel v listu k Řím. 8, 22—23.: »Víme zajisté, že veškeré tvorstvo spolu sténá a trpí bolest až dosavad. A nejen ono, nýbrž i my, ač máme prvotiny Ducha, i my sami v sobě stenáme, očekávající vykoupení těla svého«. Tak se nám ukazuje podobný výsledek oboru přirozeného po stránce irrationabilní, jaký se nám ukázal po stránce rozumové téhož oboru. Tragika života byl výsledek naší úvahy po stránce rozumové, stenání tvorstva je výsledek naší úvahy po stránce irrationabilní. Z tragiky života bylo východisko jedině v milosti nadpřirozené, ze stenání života dle slov sv. Pavla je východisko »vykoupení těla našeho v Kristu Ježíši«, tedy zase obor nadpřirozený, k němuž tímto přecházíme.

Aby snad cesta naše dosud vykonaná nezdála se někomu podezřelou, ve špatném světle, uvádím zde slova theologa A. Fr. Ludwiga, jež napsal³⁵⁾ při kritice díla dr. Vitus Brander: *Die Seherin von Schippach. Enthüllungen über ihre Offenbarungen und ihr Werk*, Mainz 1916. »Odkud přichází nevzdělanému venkovskému děvčeti najednou ušlechtilá řeč, řečnický proud vždy plynoucí, důsledně provedená role, kterou Ježíš a Maria při ní hrají? Rozluštění hádanky leží v oboru psychologickém, v psychickém rozpoltění vědomí, v t. zv. personifikacích podvědomí, o nichž prof. dr. Staudenmeier ve svém spise »*Magie als experimentelle Naturwissenschaft*« (2. vyd se připravuje) podal zprávy vzrušení působící, které však již Jamesovi (*Psychologie*. Leipzig 1909) a Freimarkovi (*Mediumistische Kunst*. Leipzig 1914) částečně byly známy. Jedním slovem: bez důkladného studia hypnotických, somnambulních a mediumistických jevů není rozluštění Schippašského problému. My však (katolíci) bojíme se nového, bojíme se pojmu »podvědomí« a máme podezření, že se tím otřeše křesťanským zjevením vůbec. K tomu třeba říci, že budoucnost ukáže oprávněnost »nového«, že bez přijetí podvědomí, dvojí stránky lidské duše porozumění hypnotickým, somnambulním a mediumistickým jevům právě tak jako Schippašskému problému je jednoduše nemožným. Na druhé straně je více než jedno kritérium, jež dobře rozlišuje zjevení spásy od t. zv. privátních zjevení, a je úlohou moderní katolické apologetiky, postavit tyto rozlišovací znaky do jasného světla«. — Nyní tedy již vstoupíme do oboru nadpřirozeného jevů mimologických.

(Pokračování.)

³²⁾ Týž 323. — ³³⁾ Týž 236. — ³⁴⁾ Týž 377.

³⁵⁾ Týž 370. — ³⁶⁾ *Theologische Revue* 1916, 370—1,

DR. JOS. HANUŠ:

Školská politika nynější vlády v Belgii.

(Pokračování.)

4. Školská politika ministra Destrée.

Jak bylo naznačeno, ministerstvo Destréeovo nedotknulo se základních zákonů o školství svobodném, ale změnilo v mnohém administrativu na úkor katolických škol svěřivši důležitá nová místa zřejmým nepřátelům školství soukromého. Jen některé příklady této stranickosti:

A) *Vnitřní reorganisace ministerstva.* Nařízení královské z 31. ledna 1920 upravilo nově organizaci ministerstva, zřídilo sekretariát vyučování veřejného, ředitelství pro vyučování na ústavech učitelských a na místa ta dosazeny byly osoby učitelské ze škol provinciálních a obecných, vesměs straníci škol obecných.

B) *Sestavení školních rad.* R. 1920 nařízením královským ustanoveny byly školní rady k povznesení a zdokonalení vyučování, brzy potom v březnu předsedal ministr Destrée v paláci akademií ustavení se těchto rad, projevil touhu podporovati mír školský a učiniti školství státní co možná nejsnášenlivějším. Než sestavení těchto rad neodpovídá proslovu ministrovu sebe krásnějšímu. Ústavy katolické nejsou tak zastoupeny, jak počet jejich vyžaduje, jsou v nepatrné menšině, nemohou také prosaditi své požadavky spravedlivé, jsouce snadno daleko větší většinou odpůrců přehlasování.

Křiklavý nepoměr vysvitne z těchto příkladů:

1. *Rada pro vyučování veřejné* má 15 členů a mezi nimi 3 katolíky, předsedou poslanec socialista Pastur;

2. *Rada pro vysoké školy:* mezi 21 členy 14 zastupuje university státní v Gentu a Luttychu, po 3 svobodnou universitu v Bruselu a katol. universitu v Lovani, a ředitel hornické školy v Monsu. Mezi těmi členy jest 10 katolíků přesvědčením.

3. *Rada pro školství střední:* a) pro gymnasia zv. *athénée*: 4 zástupci 20 státních athénée a 1 zástupce 100 svobodných (kolejí); b) odbor pro školy střední: jest zde pouze 5 zástupců oficiálního školství středního a sta škol středních katolických nemají zástupce žádného. K oněm 10 členům přistupují s hlasem poradným (1 katolík, 1 socialista, 1 liberál) a úředník z ministerstva školství — předseda jest socialista Pepru, náměstkem liberál Cocq.

4. *Rada pro školy normátní* (ústavy učitelské). Jsou v radě 2 zástupci 14 pedagogii státních, 3 pro 10 ústavů provinciálních a městských a 1 zástupce 50 ústavů učitelských katolických! Pro školství obecné jsou 4 zástupci škol veřejných a 2 daleko početnějších škol katolických. Presidentem rady školní jest senátor socialista Houzean de Lehay.

C) *Reorganisace školních inspektorů.* V září 1920 dle novin ministr Destrée navrhl utvoření 100 nových míst inspektorských pro školství obecné — ale s vyloučením kandidátů ze škol katolických. Předepsané zkoušky způsobilosti pro tento úřad nebyly totiž vyhlášeny úředně, jako obyčejně; nýbrž vyrozuměny o tom spolky učitelů socialistických, by snad se nemohli k nim dostatečně připraviti učitelé katoličtí, mimo to do zkušební komise nebyli také připuštěni zástupci učitelstva katolického. Ke zkouškám nicméně se přihlásili také kandidáti

ze škol (adoptables), vykonali je s úspěchem, ale jmenování nebyli — mezi 95 inspektorů bylo vzato 93 učitelů ze škol obecných, 2 ze škol katolických převzatých (adoptée) a nikdo se druhé skupiny učitelů katolických a přece jest známo, že učitelských sil ze škol adoptables jest v celé Belgii *jedna třetina všech učitelů*, jak v protestu roku 1921 proti jmenování ukazuje Sdružení učitelů škol »převzatelných« v Brabantu.

Důvodem k tomuto ustanovení těchto inspektorů bylo přidělení inspektorům dřívějším nového oficiálního, kteří však mohli snadno býti nahrazeni kancelářskou silou, majíce vésti písemno ti inspektorátu, šlo však o kontrolu inspektorů katolických, seslabiti jejich vliv a uklidniti nespokojené socialisty a liberály. Na poradě inspektorů naznačil to sám ministr Destrée v únoru 1921: Úkolem nových přidělených inspektorů jest dozíratí na správné súčtování podpor státních daných školám (zvláště náboženským), působiti na zvýšení návštěvy školní na školách veřejných, míti v patrnosti jakost a způsob vyučování na školách soukromých bez vměšování se do otázek náboženských. Ovšem katolíci vidí dobře v tom osten proti svým školám a stranické posuzování výkonu učitelských sil a zavádění liberálních method vyučovacích, jež by mohly setřítí ráz konfesíonelní.

(Pokračování.)

ANT. AUDŘLICKÝ:

Katechismus a katechese.

Poměr mezi katechismem a katechesí určuje myšlenka, že vychovávati jest umění. Činnost umělecká ztělesňuje ideu nebo idealisuje hmotu. Katecheta snaží se o to, aby myšlenky, jež podává učení katolické církve, ztělesnil v náboženský život žáka a lidskou přirozenost zraněnou hříchem ať dědičným ať osobním povznášel k ideálu křesťanské dokonalosti. Při tom katechese jest vlastní činností duchovního umělce-vychovatele, katechismus pak souhrn ideí, které mají vyrůsti v život dle víry.

Mezi katechismem a katechesí jest proto úzké spojení, ale katechismus a katechese nečiní rovnici.

Souvislost obou žádá, aby věty katechismové byly tak tvořeny a tak sestaveny, aby se na ně snadno mohla konati katechese. Sem patří, aby byly věty tak tvořeny, aby bylo lze klásti na ně otázku. Tuto nutnost pocituje přirozeně každý náboženský učitel, který ví, že v katechesi, zvláště při opakování a nacvičení látky, má se často czvati otázka. Z toho důvodu jest při skladbě katechismu bedlivě uvážiti každou jednotlivou větu a dbáti při každé co možno největší jednoduchosti. Dále věty katechismové, mají-li snadno býti podkladem katechese pro děti, jest zbaviti učených scholastických schematů. Některá myšlenka v rakouském katechismu byla v několika obalech jako čerstvé ořechové jádro; katechese měla pak také tu práci, aby vybalovala důkladně zabalené poklady nebeských pravd, a katecheta, který se vázal na znění katechismu, stál při katechesi jako vojevůdce Titus před několikerou hradbou na severní straně Jerusalema; ty všecky musil překročiti, měl-li dobýti svatého města. — Věty katechismové jako základ katechese mají býti také věčně správné. Aby však byly příliš podrobné, není nutno ani žádoucí. Zvláště definice, které jsou dostatečně osvětleny dalším učivem, mohou se snadno obejítí bez úplného výpočtu všech částí a spokojí se,

což i logika dovoluje, když mají genus proximam a notam distinctivam. Úplné pomíjení definic nemyslím, že bylo při učebnici určené pro školy měšťanské a vyšší stupeň obecných škol vhodné; dítě samo volá při každé věci: »Co jest to?« a náboženský článek chce mít také svou hlavu; o věci těžko je vůbec mluvit, nebyla-li zprvu aspoň poněkud vymezena. »Knize katolického náboženství« byly jedním článkem vytčeny některé vady »do věci samé«. Domnívám se, že většina z nich při bedlivém promyšlení nebude uznána od bohoslovce za vadu, a zde jen uvádím: Definici biřmování byl vytčen protestantismus. Autor knížky při své práci nedbal na to, zda jeho dílko bude »svěrázné« čili »novum«; chtěl jen podati katolické učení co do věci správně, co do formy pro děti snadně. Domnívá se, že v knížce určené pro mnohé, jest skromážditi nejlepší myšlenky mnohých. Proto nebál se ani eklektismu a učinil se jakýmsi vedoucím redaktorem, pořádal, co mu vlastní zkušenost i mnohé katechismy nejlepšího podaly (Dreherových příruček však neměl), bral, kde se dalo, a — abych nezapomněl svou řeč — právě onu definici biřmování vzal do slova z »Oltáře«, jehož autorem je pan biskup Brynych. Nebude snad s ním dodatečně zaveden proces, že byl fautor hereseos? Či snad pan kritik řekne: »To jsem se napálil!«

Věty v katechismu tvoří soustavu, jednotlivé pak mají býti sestaveny tím způsobem, aby tvořily malé celky, pokud se odnášejí k jedné věci. Jinak je katechese velice stížena, a kdo by ji chtěl methodicky provést, musil by ji konati více hodin. Všimněme si, jak v rakouském katechismu na některých místech věty vztahující se k jedné myšlence, na příklad o Vykupiteli, byly prorývány větami různorodými, tvoříce teprve s těmito logický celek, a jakou práci dalo to na př. výbornému katechismovému výkladu Lhotského, aby věc methodicky vyložil.

Má-li však katechismus tyto povinnosti vzhledem ke katechesi, má zase tato pro spojitost obou povinnost ke katechismu, a povinnost ta spočívá v tom, že se katechese má úzce přimýkati ke katechismu, a proto jejím výsledkem musí býti věda katechismová. Čím pak dokonalejší je výraz v katechismu, tím větší povinnost má katechese vyložit, zkrásnit a pevně do srdce i do života žákov vložit myšlenku katechismu, a to i do slovného vyjádření. Katolickému učiteli ať duchovnímu ať laikovi je tato práce největším potěšením, neboť lze snad naléztí lepší myšlenky než v učení Kristově? Co také může mu způsobiti větší radosti, než k této myšlence sbíratí obrazy, doklady, pohnutky, aby ona stala se žáku slovem života věčného?

Katechismus však a katechese netvoří rovnici, nejsou totéž. Vlastní činnost umění vychovatelského je katechese; katechismus podává k ní jen idee. Proto katechismus — tomu se nelze vyhnouti — bude se zdáti někde abstraktní. Idea je duch, abstrakce. Znázornění je tu úkolem katechese. Činiti z katechismu knihu, kde jsou části katechese nebo vůbec loci catechetici, zdražuje knihu a hlavně omezuje svobodu katechety a ničí radost ze samostatného tvoření.

Byli jsme tak šťastni, že nám církev nepředpisovala metodu, nebudme sami příčinou, že by se tak snad stalo nyní, kdy se jedná o nový katechismus. Zde platí: in dubiis libertas. Má-li kdo hojně dobré látky ke katechesi a ovládá-li vhodnou metodu, budeme mu vděčni, když knihu vydá jako příručku či pomocnou knihu pro katechety, nebo když svých fondů využije k sepsání pěkných článků v dětských časopisech nebo i zvláštní knížce pro děti, ale nikoli v oficiel-

ním katechismu. Představuji si katechismus jako malou knížku, kde katecheta má základ ke katechesi a žák stručnou příručku k opakování. Nedomnívejme se, že by snad dítě raději opakovalo dlouhé výklady, které již slyšelo ve škole, než krátký odstavec, který mu byl katechesí dostatečně osvětlen a prohrát tak, aby si věc zamiloval.

JAN OLIVA.

Willmannova kniha o Pythagorovské výchově.

Pythagoreische Erziehungsweisheit Aus dem literarischen Nachlasz von *Otto Willmann* herausg. von Dr. Wenzel Pohl. S podobiznou autora. Freiburg i Br., Herder, 1922 VIII. 109 str.

Velice sympathické dílko. Na základě filosof. a paedag. ocenění pythagoreismu, jak to dříve podal ve svých základních dílech *Geschichte des Idealismus* a *Didaktik als Bildungslehre*, podává zde známý a proslavený dr. Willmann *širším kruhům* paedagogicky interesovaným hlavní jádro vychovatelství »paedagogické ethos« v základě u Pythagora a potom v dalším vývoji až do naší doby, důrazně upozorňuje, jak to jádro bylo projadřováno od největších paedagogických myslitelů po Pythagorovi. Vzhledem k vytčenému účelu nechává stranou všechny historicko-kritické otázky, jichž bádání o pythagoreismu je plno.

V krátkém referátě nemohu všechny myšlenky a názory autorovy postavit čtenáři do jasného světla, přece však bych rád docílil, aby měl čtenář přehledný názor o práci autorově. Proto nechám postup v dílku zachovaný a podle něho nastíním aspoň nejhlavnější momenty. I. kap. jedná o tom, co je nejznámější ze života Pythagorova totiž: matematika, musika, svaz učedníků, terminologie vědy, ochrana zvířat. II. kap. podává biografická data a dobu, v níž P. žil, zvl. promlouvá o významu tradice, obnovení mysterií, sbírání starých vědomostí náboženských, namnoze tajemných, založení 2 institucí: svazu pro dospělé následovníky a konviktu pro jinochy, konečně o tom, jak P. opředen byl celou řadou bájí, tajemností. III. kap. nastiňuje životní pořádek pythagorejský, hlavně trojí způsob života (praktický, theoretický, požitkový): P. volil dva první, před třetím varuje — dále jedná autor, jak P. veřejně řečnil pro mladíky, občany, chlapce a ženy a řeči ty podává. IV. kap. má název Pythag. moudrost a jedná o příslovích, symbolech (v obojím je mnoho tajemného), podobenství, vysvětlení slov, hře se slovy, zvl. pak o t. zv. »zlatých slovech P.« složených v hexametu, dále o čísle 4, o významu cylindru jako mathem. tvaru.

Velice zajímavá je V. kap. o kázni a vyučování v konviktu; než někdo tam byl přijat, podroben byl zvláštnímu zkoumání po stránce fysiognomické, jak se choval k rodičům, zkoumány vlastnosti jeho duchové. Při vyučování bylo nařízeno naprosté mlčení. Postup vyučovací byl tento: 1. vzdělání musické (poučení o mytech a kultu, nacvičení kultovních zpěvů, memorování míst z básníků, symboly a mravné průpovědi), 2. matematika, s ní logika, 3. fysika = podstata věcí, 4. mystika (očistění, posvěcení, později zvl. úcta Pythagora).

Poslední VI. kap. ukazuje na dějinný vychovatelský význam P.; kapitola tato je vlastním cílem dílka, obsahuje mnoho zajímavé látky, bohužel, že trochu nejasně sestavené. Uvedu z ní nejdůležitější údaje: od P. až do naší doby jde vývoj vyučování na základě P. položeném tím způsobem, že všechno základní

vyučování i dnes dělí se na 2 hlavní větve: vyučování řeči a vyuč. mathem. Rodina je velice důležitý činitel, stojí uprostřed mezi individuem a společností. Činností P. bylo náboženství velice posilněno — navazovali pak na P. Plato a Aristoteles; náboženský ráz u všech vyučovacích ústavů udržel se až do francouzské revoluce. Nad jiné důležitě je, že P. spojil individuální a sociální stránku výchovy. Plodná je myšlenka P., že organické spojuje v sobě kosmické a etické, Diotogenes využil této myšlenky pro paedagogiku. Jako zvláštnosti připomínám názor o významu čísla v ohledu mravním (číslo jako pojítka mezi přírodou a duchem v životě a tím i ve výchově) a názor, že hudba má být obrazem politiky (tak na základě P. učil Hippodamos). Autor končí spisek svůj slovy, že historická paedagogika má všechnu příčinu věnovati pythagoreismu zvýšený zájem.

Letmo ještě jen dotknu se některých jednotlivostí, jež jsem si poznamenal: zajímavé analogon k 10 přikázání (desky zákonné při slavnostech eleus.nských nošené od panen přikazovaly bohů se báti, rodiče ctíti, živočichů netrápiti) — mystika a tradice úzce souvisejí — jak P. při svých řečech veřejných (viz naohore) dovedl krásně vycházeti od místních událostí a památek (místa veřejného, chrámu, kde právě řečnil) — o důležitosti mlčení ve škole dle Hegela (poznáváme právě nyní, jak uvolněná kázeň ve škole je hlavní příčinou, že děti pramálo se naučí). — Celkový úsudek zní, jak uvedeno na začátku: velice sympathické dílko pro toho, kdo se blíže zajímá o otázky vychovatelské.

SMĚS.

Sjezd katolíků diecése královéhradecké spojený se župním sletem Orla župy Brynychovy, bude letos pořádán ve dnech 18., 19. a 20. srpna v Hradci Králové.

Malý školský zákon. Dlouho byl náš neodvislý tisk obviňován, že psal proti »veliké vymoženosti« malého školského zákona. Slibné příznivé stránky malého školského zákona v praxi se rozplynuly a ukazují se smutné následky jeho v budoucnosti. Dnes se poznává, že stala se chyba a že vlastně strana pokroková, radikální docílila úspěchu. »*Lidové listy*«, které dříve zákon vychvalovaly a potom konejšily čtenáře, aby byli bez obav, že zákon není nebezpečný, přinesly článek: »*Nové nebezpečí*« od moravského profesora dr. B. Vaška, v němž poukázáno, že pod firmou občanské nauky má do škol býti potichu uvedena jako závažný předmět laická morálka! Dobře tu píše v »*Křesťanské škole*« (čís. 3.—4.) v článku »*O malém školském zákoně — svítá?*« katecheta, že »začíná o malém školském zákoně svítati i u jeho zastanců« a »ze všeho je patrné přiznání: »Chybili, sme« a »teď nevíme, na koho bychom to svedli,« — — — O malém školském zá-

koně přináší výborné a pozoruhodné články »*Hlídky*« a »*Věstník Jednot duchoven- ských brněnské a olomoucké.*« Dr. Bedřich Vašek v článku »*Navrhované osnovy občanské nauky a zásady katolické*« (Hlídky č. 3.) v části první: »Situace daná malým školským zákonem a skutečnost« končí: »Popelka náboženského vyučování bude ještě více zatlačena do výměnku, kam beztoho posledními výnosy je zastrčena, a musí čekati truchlivě na chvíli, kdy i z tohoto výměnku bude vyhozena na ulici se slovy: »Tedy co vlastně bys tu ještě chtěla? Dříve aspoň jsi byla činitelem výchovným. Teď na to máme občanskou výchovu. Ven odsud!« K tomuto článku pojí se jako celek dva články ve »*Věstníku*« (čís. 3.—4.): dr. Jana Pulkrab, katecheta, Husovice (u Brna): »*Občanská nauka a výchova v praxi*« a Ad. Vaška, katecheta, Židenice (Brno): »*Nekrvavé vyvražďování katolického náboženství občanskou naukou*«, které budou hořkou četbou a trpkou pilulkou pro všechny ty, kteří ať o své vůli či »na povel« vychvalovali »velikou vymoženost« malého školského zákona i pro ty, kteří jiným na šiji házeli »herostratovskou zásluhu«, vychloubajíce se, že oni zákon zlepšili. To zlepšení je nejlépe vyjádřeno nápisem článku katechety Ad. Vaška ve »*Věstníku*,«

Družstvo přátel studia v Praze vydá v nejbližší době světoznámé dílo italského konvertity *Giovani Papiny: Život Kristův*. Spis jest přeložen dle posledního italského vydání, kterého se v Itálii prodalo 70.000 výtisků. Papini, tento plodný a hojně čtený básník a literární kritik italský, jenž do nedávna plul ve vodách nevěry a moderní morálky, vrací se k víře otců a ke Kristu s celou vážností a vroucností své básnické duše. Chce odčinit minulost a přivést své čtenáře ke Kristu. — Jeho *Život Kristův* jest v přímé antithesi líčení Renanova. Knihu přeložil Jaroslav Skalický a upravil V. H. Brunner. Upozorňujeme na toto dílo slavného italského spisovatele, které Družstvo přátel studia v Praze-I., ul. Karoliny Světlé č. 43 *vypisuje do 15. května subskripci za Kč 26.—*. (Svazek asi o 600 stranách.) Splatiti nutno zálohu Kč 15.—, zbytek při vydání knihy. Subskribovati též možno v každém nakladatelství. — Totéž Družstvo vydalo pro měsíc květen výbornou knihu. Kdo chce uctít Královnu Máje způsobem důstojným, zasvěti se jí dle vzoru blahosl. *Grignina z Montfordu*. Návod v krásné knize *»O pravé pobožnosti k Panně Marii«*. Cena Kč 15.—, lepší vydání Kč 20.—. Vydalo Družstvo Přátel Studia v Praze-I., ul. Karoliny Světlé č. 43 n. Na skladě u všech knihkupců. »

Nejmenší katechismus. »Malý katechismus«, o němž jsme již několikrát ve Vychovateli psali, jest, jak sekretariát Jednoty duchovenstva arcidiecése olomoucké oznamuje, v I. i II. vydání úplně rozebrán. Každého vydání bylo tištěno několik tisíc a nové vydání bude pořízeno koncem školního roku 1922—23.

Zakročení proti příliš častým zábavám tanečním žáků a žákyň středních škol. Zemská školní rada v Praze ze dne 30. března 1923 zaslala ředitelství přípis Č III B 605 ai 1923, č. z. r. š. 29887 ai 1923 tohoto znění: Ministerstvo šk. a nár. osv. výnosem ze dne 9. března 1923 č. 24567/23-II oznámilo sem toto: »V poslední době docházejí sem četné stížnosti, že žáci a žákyň středních škol účastní se příliš mnoho různých tanečních zábav, ba že i sami je v hojné míře pořádají, což se zpravidla děje na úkor úspěšné práce školní. Rovněž tak slyšeti jest stesky, že četné žáčky na školách středních docházejí do školy v úborech, které jsou snad vhodny pro taneční zábavy, ale naprosto se

nesrovnávají s významem školy, jako místa, které má býti věnováno vážné práci. Žádáme tudíž ředitelství, aby sem nejpozději do 12. dubna 1923 podalo zprávu o tom, zda na tamním ústavu zmíněné závady se vyskytly, s návrhem, jak by jim vzhledem k místním poměrům mělo býti čeleno. Vicepres. Dr. Politzer.« — Přípis ten je jistě příznačným dokumentem doby.

Hlas lidu o náboženství ve škole. Jak »Lietuvos Mokykla« (č. 2.) oznamuje v Estonsku parlament rozhodl vyloučiti náboženství ze škol (země je protestantská); záležitost předána lidu, aby rozhodl. Při plebiscitu vyhráli stoupenci náboženství, získali 327.656 hlasů (71·2 procen.) proti 130.177 (28·8 proc.). Proto sněm rozpuštěn a budou se konati nové volby v květnu.

Osnovy občanské nauky a výchovy pro školy obecné, občanské a pro jednorocní kursy při školách občanských byly vyhlášeny výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 11. dubna 1923 čís. 44.457—I a jsou obsaženy ve věstníku téhož ministerstva i ve zvláštním otisku. Ministerský výnos má čtyři části. Jsou to: A. poznámky obecné, B. osnova pro školy obecné, C. osnova pro školy občanské a D. osnova pro jednorocní kursy při školách občanských. Jestliže osnovy nastiňují rámcový rozsah učiva a cvičení na jednotlivých stupních školy, snaží se »poznámky« dáti učitelstvu některé pokyny a vysvětlení, aby správně pochopilo účel tohoto nového předmětu, jak byl stanoven v důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona. Ministr školství R. Bechyně o novém předmětu rozepsal se v »Právu Lidu« (15. dubna t. r.), kde píše na adresu učitelstva: »Novému předmětu bude vyučována všechna mládež všech národností na všech národních školách našeho státu. Povaha látky, na které je nový předmět založen, jest taková, že se učitel bude při vyučování pohybovati na samých hranicích mezi občanskou naukou se strany jedné a zjevy života občanského se strany druhé. Třebas jediný chybný krok svede učitele s pole občanské nauky a výchovy na pole agitace! A to by bylo nejen počátkem konců nového předmětu, ale i povahy našich veřejných škol, které jsou určeny pro vzdělání a výchovu veskeré mládeže všech vrstev! Upozorňuji také při této příležitosti na charakter naší veřejné, všeobecně povinné školy pro děti všech občanů; je na učitelstvu, aby

avedlo nový předmět v život tak, aby charakter veřejná školy byl jím posílen, ne zeslaben. « Ministr Bechyně zná velmi dobře, jaký duch vane v dnešním pokrokovém učitelstvu národních škol; zná touhy jeho i ostatní pokrokové veřejnosti po laické morálce, která má být oficiální náhražkou za náboženství zná i zklamání těchto vrstev, když se sen jejich nesplnil do posledního písmene. Takového roztočeného vášnivce těžko udržeti v ujednaných mezích naprosté nestrannosti, která by se nedotýkala nepřátelství kteréhokoli přesvědčení náboženského i politického a kterékoli národnosti. Ano, kdyby mělo ministerstvo záruku, že se všeobecně splní, co v »poznámkách« od učitelstva očekává, že totiž »učitel musí být živým příkladem všech občanských ctností, k nimž má vésti své svěřence« — ach, to by bylo něco jiného. Ale za dnešních poměrů má i ministerstvo dosti důvodů k obavám a chápeme, proč min. Bechyně výslovně napsal v »Pr. L.«, že občanská nauka může být pohřbena, bude-li jí učitelstvem zneužito. Osnovy na některých místech málo klidné učitelstvo přímo svádějí a lákají k útokům proti náboženství, ovšem že katolickému. Platí od počátku příštího školního roku zatím na tři leta. Učitelské sbory mají každoročně podati zprávu o svých zkušenostech prostřednictvím nadřízených úřadů.

Co se připravuje v ministerstvech pro sněmovnu. Ministerstvo školství a nár. osvěty připravuje návrh zákona o župních a obvodních školních inspektorech, jímž se doplňuje a mění zákon z 9. dubna 1920. N. z. o vyučování náboženství, občanské nauce a ručním pracem chlapeckým na středních školách i učitelských ústavech. N. z. o vyučování jazyku státnímu, jakož i jazykům národních menšin na školách středních i učitelských ústavech. N. z. o užívání bohoslužebných budov a místností, jakož i hřbitovů. N. z. o školské správě ve Velké Praze. N. z. o pomocných školách. N. z., jímž se upravuje vyučování šití prádla, dámských a dětských oděvů, ve vaření a v domácích naukách a zručnostech. — V ministerstvu zdravotnictví je připravován návrh zákona, dle něhož tělesná výchova má být zavedena na školách obecných a středních jako povinný předmět vyučovací.

Osnovy občanské nauky — trik. Pražský dopisovatel »Našince« píše v č. 89.: V osnově prováděcího nařízení občanské

nauky žádá se, aby dítkám vysvětlovaly se rozdíly mezi náboženstvím tím a oním. Jak jest to možno, když v důvodové zprávě zmíněného zákona zřejmě se praví: učitelstvu budiž zakázáno, dotýkati se nepřátelsky kteréhokoli přesvědčení náboženského i národního. Jak možno žádati od učitele, aby nepředpojatě vykládal rozdíly mezi náboženstvím katolickým a na př. vyznáním stoupenců Budhových? Jak zachová se v takovém případě učitel-nevěrec, jest na bíledni! A jak možno někomu vykládati rozdíly mezi různým vyznáním, když učitel, můžeme směle říci, žádný z učitelů, sám těchto rozdílů nezná? Co by tu bylo třeba za vzdělání, kdyby takovému požadavku se mělo dostát! O prováděcím nařízení k zákonu občanské nauky konečně přichází tolik pesimistických zpráv, že bude zapotřebí věnovati této záležitosti co nejvíce pozornosti, a to tím více, poněvadž se praví, že v prováděcím nařízení má se vyjádřiti to, co se katolickým poslancům podařilo vymýtit ze zákona samého. Prováděcím nařízením má de facto být zavedeno ve škole vyučování laické, jinými slovy nevěrecké, světské morálce. Dobře píše o tom přerovské »Právo« (21. dubna t. r., čís. 16.: Trik. V malém školském zákoně výslovně je zakázáno dotýkati se kteréhokoli náboženského vyznání v hodinách občanské nauky. V osnově prováděcího nařízení občanské nauky žádá se však, aby byly dětem vysvětlovány rozdíly mezi různými náboženstvími. — Jak patrné, má být školského zákona zase zneužito proti katolické církvi. To by ovšem znamenalo s naší strany boj na nůž. Vláda nechť se nediví, že naše nedůvěra roste. Nám zdá se, že veliké důvěry bylo zneužito!

Nová úprava správy národních škol ve Velké Praze. »Čech« dne 19. dubna 1923 píše: Ministerstvo školství a národní osvěty vypracovalo podle »Pr. Pr.« osnovu zákona o nové úpravě správy národního školství v hlavním městě Praze, pokud nepodléhá přímo ministerstvu školství. Osnova liší se poněkud od příslušného všeobecného zákona z roku 1920. O správu dělit se budou »ústřední školní rada« s »místními školními radami«. Ústřední školní rada převzme všechny funkce pražského školního výboru a okresních školních výborů v Karlíně, na Smíchově, Král. Vinohradech a v Žižkově. Předsedou bude pražský primátor, místopředsdou odborník s národním školstvím obeznalý, ústředním zastupitelstvem

zvolený a vládou potvrzený; do výboru bude voliti učitelstvo podřízených škol pět zástupců bez rozdílu na pohlaví, obor způsobilosti a definitivní či jiné ustanovení, pokud vyučují; z těch dva za školy občanské. Za občanstvo zvolí ústřední zastupitelstvo 10 zástupců podle »klíče«; jimi nesmějí však býti učitelé ani aktivní ani pensionovaní. Dále budou zasedati ve výboru školní inspektoři a konečně referenti pro záležitosti administrativní, právní a zdravotní; tito budou jmenováni primátorem z městského úřednictva. V každém ze 13 městských okresů bude zřízena místní školní rada podle zákona o místních školních výborech z r. 1920 s tím rozdílem, že předseda bude zvolen od místního výboru a kdyby se tak do 6 týdnů nestalo, jmenován od primátora. Místní školní rady budou poradním a dozorcím orgánem ústřední školní rady a ústředního zastupitelstva, které budou vyřizovati finanční a hospodářské záležitosti. Ústřední školní rada nebude podřízena župní radě, až tato bude zřízena. Počítá se s tím, že tato nová úprava vejde v činnost 1. ledna 1924.

Podíl Dědictví Svatojanského na rok 1923 právě vyšel. Jest to objemná, 288 stran čítající kniha »*Nedělní a sváteční čítanka*« od oblíbeného populárního spisovatele K. Balíka. Na každou neděli a každý svátek podává se tu krátký, ale obsažný a zajímavě psaný článek. Probrány jsou tak veškeré nejdůležitější nábožensko-mravní otázky se zřetelem k naší době a k našim poměrům. Výborná tato kniha měla by v lidu našem býti rozšířena ve statisících výtisků, přispěla by zajisté značně k povznesení a utvrzení náboženského vědomí. — Tento podíl mohou si členové vyzvednouti v knihkupectví na jejich odběrném lístku vyznačeném, při čemž povinni jsou zaplatiti 2 Kč ve prospěch »Dědictví« a 50 h knihkupci za vydání knihy. Za tento nepatrný poplatek obdrží zmíněnou knihu, jejíž krámská cena obnáší 15 Kč. Mimo to mají členové právo na mnohé jiné knihy Dědictvím vydané za cenu sníženou.

Křesťanství je neštěstím lidstva . . . Tak rozhodly učitelské »Československé noviny«, které citují slova spisovatele J. Holečka, jimiž vyznává, že je křesťan, a které dodávají: »Je nepochopitelné, jak může člověk rázu Holečkova volat po křesťanství, když ono bylo neštěstím lidstva. V jeho

znamení odehrávala se nejkrvavější část dějin lidstva a v jeho znamení uloukala se každá samostatná myšlenka. To je dostatečně známo každému inteligentnímu a jistě i panu Holečkovi. Bigotností a zatemněním rozumu zvedat mravnost, jest prostředek jistě problematický, ne-li pošelilý.« — Divíte se, že pokrokoví učitelé, čtenáři »Čsl. novin«, vnášejí do škol nihilismus a mravní zhoubu, otravují duše mládeže a podetínají kmen národa u samého kořene? Vyložené vraždění národa!

Úprava bohovědného studia Na Moravě konány byly porady o této úpravě a výsledek jejich je: 1. Bylo stanoveno v zásadě rozšířiti bohovědné studium na pět let a jednati v tomto smyslu s ministerstvem školství a národní osvěty. 2. Aby s umožnilo absolventům reálné studium bohovědné, zřídí se počátkem příštího školního roku v arcibiskupském semináři v Kroměříži jednorocní kurs pro Čechy a Němce, v němž se bude vyučovati latině a řečtině. Přihlášky do kursu přijímá arcibiskupský, resp. biskupský ordinariát. 3. Absolventi reálných gymnasií mohou býti přijati do bohosloví hned po zkoušce dospělosti. Bude jim dána příležitost připravit se ke zkoušce z řečtiny, kterou složí po druhém roce bohosloví.

Rodičům, katechetům a vychovatelům. »Petřík, malý apoštol častého sv. přijímání« jest spisek, jenž šíří časté sv. přijímání u dětí. Obsah: Osmiletý Petřík vroucně miluje božského Spasitele, přijímá Ho denně v Nejsv. svátosti oltářní, apoštoluje pro časté sv. přijímání mezi svými spolužáky. Svou obětavou a hrdinskou smrtí obrací i svého nevěřícího otce ku pravé víře. Dejte dětem toto dílko do rukou! Dovede upoutati i malé čtenáře, kteří je přijímají s radostí a se zájmem. Podruhé vydala a zaslala »Mariánská družina bohoslovců«, Olomouc, Salesianum. 1. výt. 1.50 Kč, 10 výt. 14 Kč, 100 v. 130 Kč.

Pařížské školy v přírodě. Loňského roku zavedli v Paříži na zkoušku pro slabší děti školy v přírodě. Děti přicházely ráno v sedm a odcházely v sedm večer domů. Vyučování trvalo jen tři hodiny. Ostatní doba ztrávena koupáním, cvičením, slunečními lázněmi a po obědě hodinkou odpočinku, kdy děti spaly. Děti rychle přibývaly na váze a tělesně i duševně značně oživily. Se zlepšením zdraví zlepšil se i školní prospěch. Takové školy měly by býti ve všech větších městech.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 6.

ČERVEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

DR. LUBOMIR PETR:

Význam výchovy estetické.

(Dokončení.)

K estetickému životu patří ovšem i umělecká činnost *tvůrčí*. Že vlastní tvorivost umělecká uskutečňuje cenné hodnoty životní, rozumí se samo sebou. Není-li umělec napodobitelem Boha svými děly ve všemohoucnosti své se zjevujícího? S tohoto hlediska pozorován, jest umělec nejzralejším synem stvoření. Neboť ve volati v jsoucnost bytost stejnou nebo podobnou, v tom je vrchol síly. Umělec napodobuje Boha právě v jeho tvůrčí činnosti a bývá tvůrcem svých děl zván. Ale jako vysoké životní hodnoty estetického tvoření jest umělci samozřejmou i potřeba ustavičného estetického sebevzdělávání a školení. Nikdo není již úplně vzdělán, nikdo nedosáhl stupně, za nímž dílo nemohlo by již býti dokonalejším. Samo dílo Tvůrce všech tvůrců není absolutně nejdokonalejší a nemůže jím ani býti. Nepotřebuje-li božský Tvůrce stálého sebevzdělávání, potřebuje ho jeho napodobitel. Kdo necvičí se stále ve své umělecké činnosti a nevzdělává se ustavičně, ztrácí to, co má. Proto dle svědectví všech velikých umělců doléhá na tvořivého umělce požadavek ustavičného sebevzdělávání dalšího.

Nemůže arci býti každý velikým umělcem. Ale i v mezích malé možnosti lze leccos utvořit, co může býti nejen prostředkem k estetické výchově, ale i zdrojem mnohé estetické radosti. Na nedávných prázdninových potulkách Bavorskem přenocoval jsem v malém vesnickém hostinci pohorském, v němž večer cvičil a zpíval místní zpěvácký spolek mužský. Nebyli to žádní Carussové, byli to prostí lidé od denní práce příšlí, ale bylo radost pozorovati, jaké estetické uspokojení a jaké povznesení nad všední život jim tato zábava způsobovala.

Jsme národ zpěvný a hudby milovný. Nenaskytuje-li se tu zase vychovateli hojná příležitost mládež ke zpěvu a hudbě ne-li prakticky vésti, tedy aspoň povzbuzovati a ukazovati jí, jaké čisté radosti bude ve svém životě zpěvem a hudbou účastna, nehledíc ani na jejich význam a uplatnění společenské? Zda příležitost žáku v kreslení nebo modelování poskytnutá neobjevuje nadání, jež by bylo zapadlo nepozorováno a jež často dává směr životnímu povolání žákovu i podnět ke šťastným pocitům, jež zakoušíme, podařilo-li se nám naléztí sebe sama a uplatnití v životě své individuální sklony?

* * *

Ukázali jsme si, jak estetické vzdělání pokojnou cestou dobývá si života. Můžeme k tomu dodat, že estetickou výchovou aspoň efektivně upravována jest cesta i k náboženství a ctnosti. Esteticky vzdělanému duchu září krásy přirozeného a nadpřirozeného náboženství a ctnosti v jase mnohem větším než člověku esteticky nevzdělanému. Kant uměl domnělé krásy kategorického imperativu znázorňovati tak skvěle, že posluchačům tryskaly slzy z očí, jak byli dojati a uchvá-

cení jeho vznešeností. Ale čím jest krása vysněného božství, nechť si lidské pyše sebe více lichotí, oproti kráse nekonečně intelligentního, osobního, všemohoucího Původce nebes a země? Čím jest lidským duchem vytýčený plán mravního řádu, jak nám jej kategorický imperativ předvádí, ve srovnání s mravním řádem světovým, v němž obráží se nekonečná boží intelligence a výraz absolutní tvůrčí a panovnické vůle boží?

Vedle toho mrav *estetický* jest pobídkou a popudem i k jednání *mravnímu*. Správně praví Schiller: Mravním duchům, jimž chybí estetické vzdělání, dává rozum zákon bezprostředně, a jest to *jen* ohled na zákon, na povinnost, jenž vítězí nad pokušením. V duchu esteticky zjemnělém jest o instanci víc, jež nezřídka ctnost nahraňuje tam, kde jí není, nebo ji napomáhá tam, kde jest. Touto instancí jest vkus. Vkus žádá si umírněnosti a způsobu, má v ošklivosti vše, co je hranaté, tvrdé, násilné, a přikloňuje se ke všemu, co je měkké a harmonicky utvořeno. Abychom i v citovém pobouření poslouchali hlasu rozumu a odpírali hrubým výbuchům přirozenosti, žádá už dobrý ton, jenž není nic jiného než estetický zákon civilisovaného člověka. Toto pouto, jež civilisovaný člověk ukládá projevu svých citů, opatřuje mu i jistou míru vlády nad nimi a zjednává mu pohotovost, aby trpný stav své duše přerušil aktem činnosti a úvahou zadržel přechod citu v čin.¹⁾

Ostatně estetické dokonalosti, jakými jsou slušnost, způsobnost, eutrapelie, zda nejsou zároveň ctnostmi mravními? Soudí tak i Aristoteles i Tomáš.

V nábožensko-mravním životě má nesporně veliký význam *cit*. Estetikové míní, že v něm morálka a umění především se setkávají. Víme ovšem, že formální silou nábožensko-mravního života není cit, nýbrž *vůle* řízená rozumem a vírou. Cit pouze doplňuje a zdokonaluje akt vůle. Ale tím citu neupíráme významu v životě mravním. Motus primi, první citová vzrušení, mají nesmírný vliv na rozhodnutí vůle a tím i na sám mravní život. Nesmíme zapomínati, že člověk jest jednotná bytost duchovní a smyslové síly, a že má v držení různé mohoucnosti nikoli v absolutní oddělenosti, nýbrž v živém vzájemném prostoupení. Je-li tudíž umění a prožívání krásna vůbec v těsném vztahu se životem citovým, pak vyplývá z toho i jeho vliv na mravní život.

A totéž lze říci o citu a životě *estetickém*, neboť není pochyb, že umění působí neobyčejně i na náš život citový. Podněcuje jej a zjemňuje. Všecka umění mají tento účinek, i architektura; zvláště však hudba. Proto poznamenává Müller-Freienfels správně, že kněží všech časů, kteří bývali většinou dobrými psychology, stavěli nejen hudbu, ale i výtvarná umění do služeb náboženských.

Vliv citu bývá druhdy tak přeceňován, že jsou lidé, kteří nábožensko-mravní výchovu chtějí nahraditi výchovou pouze estetickou. To by ovšem znamenalo dělati z prostředku cíl. Ne, zde nejde o aut—aut, nýbrž o vzájemnou podporu obou způsobů výchovy. Jest pravda, že estetický cit jest silnou podporou mravnosti a že leckdo zdrží se nemorálního činu pro neestetickou stránku jeho. Ale že by samotný krasocit obecně stačil na náhradu za náboženskou morálku, jest možno vážně se toho domýšleti? Nevěřím, že by i u lidí s velmi vyvinutým estetickým smyslem jediný motiv krásy stačil v prudkých krisích a nástrahách životních na trvalou ochranu. Ale i kdyby — jest možno této výše estetického vzdě-

¹⁾ Schiller, Sebrané spisy. Stuttgart 1836, sv. 12., str. 337.

lání docílit i všude tam, kde tvrdost života ukládá jiné starosti než péči o shodu myšlenky, slova a činu se zákony krásy, t. j. u veliké většiny lidí?

Ne, obojího potřebuje člověk ke svému plnému rozvoji, výchovy i nábožensko-mravní i estetické, ale nábožensko-mravní především. Především proto, že nábožensko-mravní výchova jediná zapouští mravní závazky až do svědomí, a že jest, jak dí sv. Tomáš, i estetického života základem.

Již i v morálce totiž jest stajena krása. Abych příklad uvedl, známá slova Kristova: Pohleďte na ptactvo nebeské, pohleďte na polní kvítí . . ., příklad Krista, jenž bere dítky na lokty své a žehná je, jenž staví jedno z nich uprostřed dospělých a praví: Nebudete-li jako jedno z maličkých, nevejdete do království božího — cokoli učiníte jednomu z těchto maličkých, mně jste učinili —, hleďte abyste maličkých nepohoršovali, neboť andělé jejich patří na tvář Otce, jenž jest v nebesích; zda vedle vážných příkazů mravních neobsahují i veliké bohatství podnětů estetických? A v důsledku toho, kdo opravdu prožívá učení Kristovo ve svém srdci a jím se řídí, zda bezděky nehálí svůj život v závoj krásy? Vídáme to zhusta u prostých venkovanů opravdou zbožností a mravností proniknutých: jejich vztah k Bohu, k bližnímu, k dětem, k přírodě, zvířeti, květině jest půvab sám.

Na druhé straně není pochyby, že *přímá* výchova estetická jest s to prokázati ethice velmi cenné služby; rozmnožujíc její motivy o silný a ušlechtilý motiv krásy a obrušujíc tvrdé hrany, jichž morálka v celkovém svém správném pojetí sice nemá, ale jež ůže míti, zdůrazňujeme-li, jak se zhusta v životě přihází, příliš jen některou její stránku. Z té příčiny dobrý vychovatel bude v estetickém vzdělání spatřovati vždycky vydatnou pomůcku výchovy mravní a všemi prostředky přičiňovati se o to, aby s bázní boží a mravní odpovědností v mladém srdci úměrně rostl i smysl pro krásu a pro počínání estetické.

V. O. HLOŠINA:

O poměru J. A. Komenského k církvi katolické.

Příspěvek k poznání náboženských tužeb českých emigrantů.

(Pokračování.)

Byli tedy Čeští bratři všude stejní. Vodili na svou rodnou krev Švédy, jen aby zmocnili se nadvlády a mohli vyhubiti katolickou víru. U nich protestantský blud byl mocnějším činitelem, nežli cokoliv jiného. Milovali vlast, ale jen potud, pokud byla protestantskou, milovali české spolurodáky, ale jen potud, pokud byli protestanty, milovali Slovany, ale jen potud, pokud sloužili protestantské nadvládě, slovem milovali vše protestantské a cokoliv bylo katolického, nenáviděli záští a hněvem neúprosným. Taková byla jejich láska k vlasti, takovým bylo jejich vlastenectví, že raději přáli Švédům, Turkům a Tatarům, nežli katolickým Čechům a Polákům. A veliký učitel a paedagog J. A. Komenský byl s nimi stejných názorů a stejného přesvědčení.

Alespoň když po mnohém zklamání národ polský shledal, že Švédové usilují o jeho naprostou zkázu, spojili se všichni polští vlastenci bez rozdílu náboženství k obraně proti nim a domohli se několika vítězství, jimiž zmocnili se více polských měst. Potom dne 27. dubna r. 1656 přitrhli před Lešno, jež obsazeno bylo Švédy a v němž se zdržovalo mnoho Českých bratrů. Poláci žádali, aby jim

město bylo vydáno. Švédové chtěli tak učiniti, ale Komenský pohnul obyvatelstvo i vojenskou posádku, aby setrvali a bránili se do poslední kapky krve. Proto bylo město Poláky dne 28. dubna přepadeno a spáleno, při čemž mnoho lidí zahynulo a drahocenných památek bezpočtu bylo zničeno. Vinu většinou všeho toho ovšem měl Komenský. Alespoň již Samuel Maresius, groniuský profesor, zemřelý r. 1673, činil Komenskému v tomto směru mnohou výčitku právě tak jako Angličan Arnold Vorthington a j.³⁰⁾

Proto při řešení poměru Jana Amose Komenského k církvi katolické nezbyvá ničeho jiného, nežli doznání, že muž tento ovládnut byl proti ní nepřátelstvím a nenávistí, jež vyvěřela většinou z jeho, jak dále dodati dlužno, malé znalosti učení katolického a církve katolické vůbec, přes všechny snahy irenické, jak ostatně v poslední době bylo častěji tvrzeno i od mužů smýšlení liberálního. Vždyť na př. Jan Jakubec napsal: »Komenský pracoval, aby utvrzoval mezi křesťany lásku a snášlivost. Ovšem biskup bratrský nepřestal při tom potírat ty, jež měl za původce všech těchto nepřátelství nelidských zejména papeže a hierarchickou moc. Komenský nebyl při svých snahách mírových prost ani víry v konec světa či chiliasmus, kterou zvláště podporují zdivočilost a úpadek veliké části lidí. .«³¹⁾

V podobném smyslu vyjádřil se výše připomenutý Kleinert, jenž zase duchovní a náboženskou činnost Komenského shrnul následujícím posudkem: »Vynikající byla činnost Komenského při správě církevní. Jako totiž jeho neúnavná péče o bratrské sbory má v sobě cosi apoštolského, tak zase jeho mocně povyšující a pevně spojovací vliv, jež Komenského nezdolná víra široko daleko uskutečňovala, jest jakousi představou o tom, jak episkopát ve staré církvi před svým hierarchickým změněním býval proudícím životním pramenem pro církev. Při hlubokém smyslu a čilém zápolení vyznamenával se Komenský obzvláště tou sobě zvláštní předností, již vtiskl své církvi disciplinou a církevním řádem, a to nejen jí, ale i všem jejím údům tak, že vyniká mezi zápasícími tehdy ústavními tendencemi své doby jasným cílem v témže stupni, v jakém mezi rozličnými teoriemi církevního řádu jeho řád má zvláštní přednosti před řádem episkopálním a klassikálním, před presbyteriálním a konsistoriálním vesměs na půdě evangelické. Tím jeho řád, ježto byl vlastně splynutím všeho dobrého ze všech ostatních církevních systémů, stal se nejlepším požehnáním jeho církve. Centrální odbory bohoslovecké vědy, zejména ovšem dogmatika, nezamlouvaly se praktickému duchu Komenského.

Proto, jako u Jednoty bratrské vůbec, zaujímá jej na prvním místě a všude vlastní posvěcení. Za to jako dříve Hyperius tak i Komenský neklade nižádné váhy na přesné vypracování protestantských centrálních dogmat, ať již jedná se o ospravedlnění sola fide anebo o predestinaci, ježto celek Jednoty nemůže se jimi řídit.

Vždy pěstuje jemnou, důstojnou a rozvážnou literární polemiku, již musil jak proti Římu tak proti socinianismu vésti pro své úřední postavení, při čemž jasně a principiálně pojímá a domýšlí protestantské základní stanovisko. S neobyčejně velkou láskou dále, ač i tu sleduje jenom oekumenického ducha své církve, pěstuje Komenský ireniku a vedle Pareia, Kalixta a Duraea nutno umístiti nezapomenutelné jeho jméno v řadě velikých irenických bohoslovců, jichž čin-

³⁰⁾ Sr. J. Brügel, »J. A. Comenius« v »Geschichte der Erziehung«, III., 125.

³¹⁾ Sr. Dějiny literatury české, 341.

nost jest opravdu osvěžující oasou na poušti nepokojného století. I dějiny své Jednoty objala jeho literární činnost, ač smysl tohoto muže, jenž po výtce směřoval k činům, snadno v tomto oboru poklesl v nebezpečí, že ztratí nutnou objektivitu a že spatří, co spatřiti chce. Vždyť oproti předpovědím lžiproroků, kteří byli důsledkem temné bídy svého času, ani neuchoval si klidnost rozvahy a rozeznávání duchů. Mimo to k chiliastickému blouznění, jež vliv Alstedův u něho roznítil a k vřelému národnímu cítění západoslovanské povahy, jež čím více bývá deptáno, tím prudčeji plane novými zámysly a nadějemi, připojovala se u něho plamená touha po zakročení Božím ve prospěch šlapaného evangelia, jež ve shromažďování a uveřejňování rozličných proroctví domnívala se slyšeti hlas Boží, jemuž odporovati nebylo radno, takže přes všechny prudké útoky, jichž se mu pro spis »Lux in tenebris« dostalo a přes hluboká zklamání a nezdary při hořečně politické své činnosti, do níž pro tato zjevení strhnouti se dal, nemohl býti přesvědčen o opaku, totiž aby jich obsah nepokládal za výron původu božského.«⁹²⁾

Ze pak zaujatost a nepřátelství Komenského proti katolické církvi opravdu vyvřely z neznalosti katolické nauky a katolické církve vůbec, vyplývá nejen z toho, co výše o jeho nenávisti ke katolické církvi a k papeži, jež důsledně antikristem nazýval, jsem uvedl, ale i z předsudků, jimiž Jednota bratrská a celé pokolení protestantských exulantů i emigrantů byly zaslepeny, jako na příklad bylo tvrzení Komenského, že papež za peníze prodává odpustky, t. j. volnost hřešiti na budoucí také čas atd., poněvadž něco podobného tvrditi mohl jenom ten, kdo vážně učením katolické církve se vůbec ani neobíral. Ale tak znamenitý muž a takový učenec, jakým přece bezesporně Komenský byl, zdaliž neměl dříve, než se odvážil uvedenou větu napsati, pilně a svědomitě čítati knihy katolické, jednající o odpustcích, zvláště, chtěl-li podobným tvrzením působiti v širší veřejnosti?

Posléze, a to je zajisté jenom důsledkem toho, co o poměru Komenského k církvi katolické dle pravdy se říci dá, veliký český paedagog, ač tolerance stále pro sebe a pro Bratrskou jednotu a všechny české protestanty na katolických žádal, této pro církev katolickou neznal. Alespoň výslovně dle proroctví věřil, že celý svět stane se konec konců protestantským, že papežství i katolická církev zaniknou a ještě v »Kšaftu« volá, aby králové katolíky vyhubili právě tak, jako před tím volali Luther, Calvin a Cvingli. Byl tedy Komenský ke katolíkům i krajně nesnášenlivým

(Dokončení.)

JAN OLIVA:

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Pokračování.)

Abychom i zde vyhnuli se jednotvárnosti, nebudeme tento

obor nadpřirozený

probírat odděleně dle milosti, zjevení, vtělení, víry, nýbrž vyznačíme postupně jevy sem náležející a při každém jednotlivém jevu na vhodném místě současně poukážeme na uvedené 4 formy.

Zvláštním způsobem obrátil mysl badatelů a theologů na mimologickou stránku nadpřirozených jevů náboženských protestantský theolog dr. Rudolf Otto

⁹²⁾ D. c., IV., 249.

svým spisem: *Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen*, Breslau 1917, od té doby již více vydání. Spis došel jak nadšeného přijetí, tak celkového odmítnutí, někteří kritikové zůstali jaksi uprostřed. Nadšeně uvítal spis katol. theolog dr. Rieszler,⁸⁶⁾ odmítl je protest. theolog. z W. Mayer,⁸⁷⁾ uprostřed se postavil katol. theolog Georg Vunderle.⁸⁸⁾ Jestliže hlasy ty nepředpojatě zkoumáme, vidíme, že více méně odmítají filosofický základ a výklad autorův, uznávají však fakta, jaká Otto ze starého i nového zákona uvádí pro svou thesi. A právě o tato fakta nám zde jde, proto můžeme zcela bezpečně se jich držeti. Učiníme tak slovy uvedeného dr. Rieszlera tím se nám jasně ukáže první jev oboru nadpřirozeného, *irrationabilní idea Boha*. Dr. Rieszler píše:

»Das Heilige Ottovo, dílo nábožensko-vědecké, nejprísnejší badatelské vážnosti, dožilo se v jednom roce druhého vydání! Čest to pro dílo i jeho čtenáře! Skutečně je málo děl, která čteme s takovým srdečným přisvědčením a vnitřním uspokojením, jako tuto knihu. Dílo, o kterém platí opravdu slovo básníkovo: »býti dozrálým je všechno«. V každém náboženství žije svaté. Co však je svaté? Otto nazývá to kategorií a priori opíraje se o Kantův výraz. Tato apriorní kategorie svatého má však dvojí svérázný charakter. Pozůstává jednak z prvků racionálních — ty tvoří *pojem* Boha — jako jsou duch, rozum, absolutní mravní vůle, osoba, všemohoucnost, dobrota, a tyto prvky jsou druhotné (sekunderní), kdežto irrationální prvek je prvotní (primerní). Tyto racionální pojmy snaží se irrationální tak pochopiti, aby nepochopitelné bylo pochopeno. Vždy však mají tyto racionální pojmy význam jen analogický, chtějí právě podobností vzbuditi smysl a cit pro to, co se vlastně míní. Právem praví autor na str. 8.: »Žádáme, aby čtenář se vmyslí na okamžik v silnou a co možná jednostrannou náboženskou vyrušenost. Kdo to nedovede, nebo podobné okamžiky vůbec nemá, toho žádám, aby dále nečetl«. Pro tento irrationální prvek, pro toto nejvnitřnější jádro božského, utvořil Otto zvláštní výraz: numinosní. Numen jeví se člověku dvojím způsobem, jednak jako *mysterium tremendum*, jako něco děsného, odpuzujícího, ničícího. Tomu odpovídají se strany člověka city děsu u primitivního člověka až k svatému chvění a svaté úctě u člověka kulturního. Druhým momentem je majestas, dokonalá převaha a náplň numinosního, již odpovídá se strany člověka cit naprosté závislosti a nicoty (na př. 1 Mojž. 18, 27). Druhá stránka numinosního je *fascinosum*, něco vábivého, přitahujícího, potěšujícího, hluboce divuplného, jež záleží v blaživém tajemství zažitého božství. Tomu odpovídají se strany člověka svátostní úkony, jež směřují ku sjednocení s božským. Toto numinosní je prožíváno jako hodnota a to jako nejvyšší, absolutní hodnota, již na straně člověka odpovídá cit absolutní nehodnoty, hříchu a hříšnosti. Tyto irrationální prvky v průběhu náboženského vývoje spojují se s prvky racionálními, především s mravními kategoriemi, a to, jak Otto myslí, vnitřní nutností. Tyto čistě filosofické vývody umí autor znázorniti řečí velice jasnou náplní nábožensko-dějinného materiálu. Zvláště cenné jsou jeho poznámky ke starému zákonu. Právě ve starém zákoně nalézáme ještě mnoho z *mysterium tremendum*, o strašném Bohu, před nímž lidé se děsí a chvějí. Výtečným je výklad 38. kap. Jobovy. Jasně paprsky padají i na nový zákon a pomáhají prohlubovati jeho porozumění. Také z my-

⁸⁶⁾ Theologische Quastalschrift 1917—18, 317—8. — ⁸⁷⁾ Theologische Rundschau 1917, 214—231. — ⁸⁸⁾ Theologische Revue 1918, 268—271.

stiků uvádějí se cenné parallelly. Krátce, komu znamená náboženství nejvnitřnější potřebu života, nesmí nechati tohoto ukazatele bez potázaní státi na cestě.«

Na základě podaného pochopí se snadněji než při jiném hledisku ráz a podstata *předurčení* (praedestinance). Otto o tom píše:³⁹⁾ »Že se s ideí praedestinance nacházíme v oboru naprosto irrationálním, cítí právě „rationalista“ co nejbezprostředněji. K této ideí může se co nejméně přizpůsobiti. A to vším právem. Ona je se stanoviska racionálního absurdum a naprosté skándalon. Snad si dá líbiti rationalista všechny paradoxie trinity a christologie: praedestinance o sobě bude mu vždy nejbezprostřednějším kamenem úrazu«.

Dále na základě podaného pochopí se snadněji, proč celý spor o působení milosti boží a svobodné vůle člověka, známý hlavně pod heslem *congregatio de auxiliis*, jako nerozřešitelný rozumu lidskému byl odložen. Co věhlasných theologů v tom pracovalo, co námahy římská kurie tomu věnovala, papežové sami osobně tu zasahovali, a vše nevedlo k cíli — je to předmět rázu přesně irrationabilního, pro nás v poslední příčině nepochopitelného.

Nyní také spíše seznáme, co myslil sv. Pavel 1 Kor. 1, 23 slovy: »my pak kážeme Krista ukřižovaného, židům zajisté pohoršení, národům (pohanům) pak bláznovství«. Častěji vzpomenuť exegeté Loch a Reischl vykládají toto místo takto: »Kristus *ukřižovaný*, který nepodrobuje pohany židům postrachem a násilím, naopak sám je ponížen v násilnou, děsnou smrt, — je a zůstává židům »pohoršením«; neboť takového Messiasa oni *nechtějí*. Avšak i pohanům musil se Kristus, *ukřižovaný*, než jednotlivcům zasvitlo vyšší světlo, zdáti »bláznovstvím«. Oni *nerozumějí*, jak Kristus, sám bezmocný, jako Bůh a Spomocník všech, sám ukrutně a potupně zabítý, jako Prostředník blaženého života může býti »kázán«. Avšak právě tyto přepodivné protivy (boží ironie, v. 25) jsou to, v nichž »vývolení« poznali a zamilovali si nejvznešenější zjevení boží moci a moudrosti«.

Na druhém místě v oboru nadpřirozeném po stránce irrationabilní přicházejí v úvahu *mysteriosní jevy* (mysterie v přesném významu). Co se tím míní, není hned na první pohled průzračné, třeba tu přesného rozpoznávání a pečlivého odlišování od příbuzných jevů mystických. Nejlépe se vše ozřejmí asi tímto postupem.

Dr. Fr. Linsenmann ve své výtečné učebnici »Lehrbuch der Moralthologie« píše:⁴⁰⁾ »Přiznáváme-li se k theismu ve smyslu pozitivního zjevení, následuje z toho, že předmět morálky spadá nejen v obor transcendence, nýbrž i v obor *mysteria*. Jestliže již přirozený řád věcí má svá tajemství rozumová, má druhé (pozitivní) zjevení své tajemství víry. A sice máme pro morálku dvojí mysterium, *tajemství hříchu* (mysterium iniquitatis, II. Thess. 2, 7) a *tajemství spásy* (mysterium fidei, I. Tim. 3, 9). — Ještě mnohem ostřeji vystupují protiřečná ustanovení každého tohoto učení. a) První protiřečnost potkává nás již při učení o mravném poznání. Učení Kristovo je mysterium a je zároveň zjevení. Mysteriu je vlastním, že se vymyká lidské poznávací síle a názoru lidskému, nedá se tedy zjevit; naopak učení spásy nazýváme zjevením, protože nám odkrývá tajemství království božího a poučuje nás o skrytých úradcích božích. Říše hříchu a říše milosti není nám už úplně zahalena, avšak také ne úplně zjevena. »Člověk neví, je li lásky nebo hněvu hoden« (Ekk. 9, 1) b) Pozitivní zjevení předpokládá

³⁹⁾ str. 39.

⁴⁰⁾ 1878, str. 11—12.

dualismus: řád přírody — řád milosti; království tohoto světa — království boží, odpad od Boha — návrat k Bohu. Na vyšším stupni uvažování jsou tyto protivy *usmířeny*, a v tom pozůstává tajemství vykoupení skrze Ježíše Krista. V Kristu věčnost a čas, věčné vládnutí u Otce a časné zjevení se v postavě poníženosti, božství a lidství, duch a příroda nejsou už neslučitelné protivy. Ne že by rozdíly musily býti popřeny; zůstávají dále, jsou reální, a smířeny ve vyšší jednotě. Tak zůstávají i ethické problémy, které se vážou na antithesy služba Bohu a světu, víra a věda, stát a církev, morálka a politika, dále pro nás; avšak my máme ve zjevení a ve víře v osobu Kristovu záruku, že stává pro tyto problémy rozluštění, jelikož kráčíme skrze lidství k božství, skrze milost ku svobodě, skrze víru k vědě, skrze vřazení do přirozeného pořádku světa k vyššímu pořádku říše boží, skrze plnění pozemských povinností k vyšší duchové mravnosti. Mravní boje, které z těchto protiv vznikají, obnovují se s každým novým lidským životem a v každém lidském životě s každou hodinou pokušení, ačkoli mluvíme o zrození Spasitelově ve svém nitru, čímž naše vlastní znovuzrození se způsobuje. Tento boj je čistě vnitřní a ethický. Můžeme přemoci svět, aniž bychom vyšli ze světa a vymkli se povinností, jež vyvěrají z našeho postavení ve světě. *Jak* se to děje — to právě je předmět těžkých starostí svědomí; krátké formule pro to není, neboť i morálka má svá tajemství. Tak Linsenmann.

Loch a Reischl doplňují tyto vývody Linsenmannovy velice vhodně výkladem místa sv. Pavla, II. Thess. 2, 7 takto: »Jako v dějinách spásy působení milosti mělo své předchůdce, svou přípravu a své skryté začátky, až v Kristu zjevilo svou všechnu plnost, a jako odtud toto »tajemství zbožnosti« pomalu kráčí až k úplnému dokonání při příchodu Kristovu; právě tak roste stále ve svém oboru a svými prostředky účinně také protikřesťanský proud a moc — v duchu, v mravu a v literatuře v části křesťanstva Bohu se odcizující — a blíží se průběhem století své zralosti, až získává v jedné osobnosti Antikrista své plné a poslední zjevení a moc.«

(Pokračování.)

DR. JOS. HANUŠ:

Školská politika nynější vlády v Belgii.

(Dokončení.)

D) *Neutralita ve školách státních*. Socialisté a liberálové hájili vždy neutrality ve školách veřejných, by nebyl žádný žák uražen ve svém přesvědčení náboženském, filosofickém a politickém, dle toho ani katolíci neměli býti dotčeni ve vyučování veřejném.

Známo však, jak neutrality šetřeno bylo před válkou od učitelů protikatolických a socialistických.

A není lépe ani po válce. Několik příkladů: Na dívčí cvičné škole státní v Laeken učitelka odstranila kříž z učebny pod záminkou neutrality, že prý tento znak pověry, zavěšený ve školní světnici jest proti svobodě přesvědčení žáček. Z programu zkoušek způsobilosti byly vypuštěny u některých komisí zkušebních otázky o povinnosti k Bohu, z dějin církevních o pokřesťanštění Belgie, o klášterích a nahrazeny byly výkladem o prohlášení práv člověka. Podobně zakázána byla školní radou pro obecné školy a učitelské ústavy učebnice dějepisu sepsaná katolickým dějepiscem Godefr. Kurthem po dlouhá leta schválená státem, Na

školách veřejných v Charleroi žáci katoličtí byli nuceni býti ve škole půl hodiny před začátkem vyučování a zůstatí půl hodiny po něm, by bylo znemožněno knězi vyučování náboženství v téže době. Ke stížnosti senátora Thiébauta odpověděl ministr, že žáci nemají býti přetěžováni vedlejším vyučováním před a po pravidelné vyučovací době. Oběžník zasláný školám středním dává právo rodičům písemně odvolati děti z náboženské výuky nejen na začátku roku (jak se dříve činilo), nýbrž i mezi školním rokem. Jak neutralita vypadá, patrně i z toho, že socialistickým učitelům dovoleno 1. května nejíti do školy a oslavovati den socialistů, kdežto katolickým učitelům jest zakázáno účastniti se politiky. V časopisu socialistických učitelů »L'Etincelle« (Jiskra) radí se rodičům žádati na správě školy, by osvobodila jejich děti od pozdravu národního praporu. A ministr socialistický Wauters psal ředitelce školy v Daschbeck, že osvobodil dcerušku svou od této povinnosti, pozdraviti prapor, za to byl pochválen od svazu učitelstva socialistického.

Neutralitou rozumějí socialisté, nemluvíti o Bohu a na druhé straně snížiti veškerou víru a úctu a náboženství a hlásati program socialistický. A místo náboženství má býti vyučováno mravouce laické.

E) *Platy učitelské.* Některé městské rady jako v Lovani platí mimo základní platy. zvýšené učitelstvu všech škol zvláštní ještě přídavky pouze učitelům škol veřejných, ano i v novinách učitelských z r. 1919 Čnudde odpírá učitelům škol svobodných právo na zvýšený plat zákonem povolený. Tyto případy sotva budou moci udržeti mír školský hlásaný spojenými stranami pro blaho státu.

F) *Mrhání státními penězi.* Zbytečné jmenování pomocných 100 inspektorů obtížilo rozpočet o 1,300.000 fr. (základní plat jejich 8000 a 4800 přídavek), koupeno pro ně nových 125 psacích strojů za 150.000 fr. Zřízen státní ústav učitelský ve Virtonu, kam stěží 8 žáků se přihlásilo; mohli klidně vstoupiti do blízkého Couvin, jenž má nových 11 žáků, kdežto do katolického ústavu v St. Trondu přihlásilo se 90 nových kandidátů! Žák na těchto státních ústavech stojí stát přes 10.000 fr. ročně; nově zakládá se ženský ústav učitelský v Nivelles, kde jest týž poměr nových žaček. Na provinciálním ženském pedagogiu v Jodoigne dostává každá žačka i z místa azámožná stipendium 300 fr. od správy provinciální, náklad roční na stipendia jest pro 100 žaček 300.000 franků, budova stála 5 až 6 milionů franků.

Na státních středních školách (athéneích) jmenování nově prefekti studijní s platem 12.000–15.000 franků, ač 4–6 prefektů těchto a dozorců při studiu žáků může klidně v hodinách vyučovacích vypomáhati v úřadech stát. a kancelářích.

Jest zde patrna snaha liberálů a socialistů oslabiti školy katolické a přízní a stědlostí získati si dorost školní i učitele pro myšlenku státních škol. —

Jest patrně z uvedeného, jak katolíci v Belgii jsou nuceni hájiti získaných práv pro své svobodné školy. Po posledních volbách jsou ve většině, ale přece, by neporušili nutného pro vlast míru školského, nemohou prosaditi svého kandidáta pro ministerstvo věd a umění, kdež jest dosud Destrée. Liberální strana, ač v úpadku, staví stále v popředí program jednotné školy neutrální a odstranění škol svobodných, zavedení občanské mravouky založené na rozumu a svědomí,

chce zrušení zákona z r. 1914, ale nemá v úmyslu dotknouti se svobody, svědomí a vyučování! Tak prohlásil na kongresu liberálů 1919 Devéze, jenž kandidován na ministerské křeslo.

Katolíci nežádají nic jiného než udržení statu quo a jsou dobře si vědomi, že škola neutrální ve smyslu liberálů bude vždy pohromou pro katolické vychování dětí, proto jsou nuceni rázně proti tomu bojovati. Hájí si jen svého práva, ale od nepřátel jsou prohlašováni za rušitele školského míru, ač jest zřejmo, kdo byli by oněmi vinníky a rušiteli míru a spolupráce, že nejsou to — katolíci.

Dosud ovšem ke změnám a reformám nedošlo — jiná palčivá otázka povstává: hnutí flámské proti wallonsko-francouzské kultuře, napjetí mezi oběma kmeny, jež jest podporováno i živly zahraničními na škodu rozkvětu hospodářského a sociálního v Belgii.

K. PETRSKÝ:

Obrázkový atlas k dějinám paedagogiky.

Znám je zajisté i u nás velký slovník paedagogický, který již v několika vydáních vydalo snaživé německé nakladatelství Herder & Comp. ve Fryburku a jehož poslední vydání vyšlo minulého roku v pěti svazcích, jako nezměněný otisk vydání z roku 1921. Původcem tohoto slovníku jest Arnošt M. Roloff a na posledních vydáních spolupracoval dr. Otto Willmann.

K tomuto širě známému dílu paedagogickému jako doplněk druží se dílo, jež nakladatelství Herderovo převzalo z nákladu J. Zwisslerova ve Wolfenbüttelu: *Rudolf Borch: Bilderatlas zur Geschichte der Paedagogie*. (4°, VIII a 124 stran, váz. 5 M. zakl. cena). Je to případná vychovatelská příručka rozdělená na tři díly.

V prvním dílu jsou *obrazy, provázené krátkým, ale obsažným textem*. Je uvedeno ze života zobrazeného vychovatele vždy to nejdůležitější a vypočtena hlavní jeho díla vychovatelská. Celkem jest na 80 stranách 60 obrazů vychovatelů od Sokrata až do naší doby. Vybrány jen takové obrazy, jejichž autentičnost jest jista a osoby jsou zobrazeny v době, kdy vychovatelsky působily. U 42 připojeny autografy spisovatelů. Je tu též 15 titulních listů a stránek paedagogických spisů; 4 pohledy míst a budov a 18 obrázků scén ze školního vyučování a školních pomůcek.

Na str. 34 je *Jan Amos Komenský* (podobizna a autograf), životopis a výčet jeho hlavních spisů. Na 35. je otištěn titulní list v Amsterdamě r. 1657 vyšlé knihy »Didacti a opera omnia«. Na str. 36. a 37. titulní list norimberského vydání (z r. 1658) Komenského spisu »Orbis pictus« a ukázka pěti stran textu (str. 198 spisu: zobrazena škola). Komenskému věnováno v atlase nejvíce místa!

Druhý díl atlasu tvoří *chronologický přehled dějin paedagogiky* do roku 1900 od nejstarších dob. Uvedeny tu paedagogické spisy i těch vychovatelů, kteří nejsou v předu zobrazeni. Uvedena data životní a pak paedagogické spisy v chronologickém pořádku pokud možno s úplným názvem.

Je to opravdu velmi dobrý přehled, z něhož uvádíme část »V. Paedagogické snahy katolického kněžstva v XVI. a XVII. století«:

1534 — *Ignác z Loyoly* (1491—1556, 1622 prohlášen za svatého) zakládá v Benátkách řád Jesuitů, který r. 1540 papežem Pavlem III. potvrzen,

- 1599 — Studijní řád (*Ratio studiorum*) pátého řádového generála *Glaudia Aquaviva* (1581—1615).
- 1535 — V Brescii *Angela de Merici* (1470?—1540, blahoslavenou od r. 1768, za svatou prohlášena 1807) založila řád Uršulinek (pro ošetřování nemocných a vyučování). Řád potvrzen 1544 papežem Pavlem III. a znovu — na žádost kardinála hr. Borromea — 1581, papežem Řehořem XIII.
- 1607 — V Římě *Josef Kalasanský* (1557—1648, za svatého prohlášen 1767) založil řád Piaristů (Otcové zbožných škol — *Patres scholarum piarum*, který zavazoval k bezplatnému vyučování mládeže). Řád potvrzen jako náboženská společnost 1617 papežem Pavlem V., jako řád 1621 papežem Řehořem XV.
- 1681 — Založení společnosti bratří křesťanských svobodných škol (křesťanští školští bratři — *frères des écoles chrétiennes*) v Remeši *Janem Bapt. de la Salle* (1651—1719, 1684 založil učitelský seminář v Remeši a 1699 v Paříži první nedělní školu, 1888 byl prohlášen za blahoslaveného a 1900 za svatého); potvrzení dostalo se společnosti 1724 papežem Benediktem XIII.
- 1521—1597 *Petr Canisius* (vlast. de Hondt); vstoupil 1543 do řádu Jesuitů, byl od r. 1549 profesorem theologie v Ingolstadtě, tam 1551 rektorem, 1552 dvorním kazatelem ve Vídni a 1556 prvním řádovým provincialem Jesuitů pro horní Německo a Rakousko, ze kterých dvou zemí později dvě provincie zřízeny. (Roku 1864 byl prohlášen Canisius za blahoslaveného.)
- 1555 — *Summa křesťanského učení* (*Summa doctrinae christianae* t. zv. velký katechismus).
- 1559 — Malý katechismus pro katolíky (*Parvus catechismus catholicorum*). Canisius vydal 1563 německé vydání malého katechismu; později vyšel od něho ještě tak zvaný nejmenší katechismus v latinské a německé řeči.
- 1538—1584 *Karel Borromejský* (ital. Borromeo). »Ustanovení a pravidla brátrstva škol křesťanského učení.
- 1651—1715 *François de Salignag (správněji Salagnac) de la Mothe-Fénelon*.
- 1687 — »O výchově dívek« (*Traité de l'éducation des filles*).
- 1699 — »Dobrodružství Telemachova« (*Les aventures de Télémaque*, první řádné vydání 1717).

Díl třetí tohoto díla Borchova jest velmi instruktivní, obsahuje totiž celou *německou literaturu knižní o výchově* a výčet všech spisů o každém paedagogu napsaných. Nejprve je seznam spisů o dějinách paedagogiky vůbec, pak spisů jednajících o některé části výchovy a o době některé a na konci literatura o jednotlivých spisovatelích paedagogických. Na 15 stranách petitem tištěných najdeme výčet spisů, které byly napsány od vychovatelských spisovatelů od začátku až do *Ellen Key*, jakož i výčet děl o vychovatelských spisovatelích všech dob.

Kniha je případnou příručkou pro ty, kteří pracují o dějinách výchovy, informuje krátce o vychovatelích všech dob a jejich spisech, jakož i o pracích o nich napsaných a bude zajímati i u nás mnohé, kteří o vychovatelství se zajímají.

SMĚS.

Sjezd katol. učitelstva v Kroměříži.
Ústř. výbor »Spolku českého učitelstva katol. pro Moravu a Slezsko« oznamuje svému členstvu, že o prázdninách, ve dnech od 10. do 14. července t. r. bude uspořádán sjezd katolického učitelstva v Kroměříži. V programu sjezdu zařazeny jsou cenné a časové referáty, které budou proneseny odborníky.

Profesor Dr. Josef Kachník, člen theologické fakulty university Karlovy v Praze, byl jmenován nesídelním kanovníkem metropolitní kapitoly olomoucké.

Sjezd čsl. strany lidové o svátých Svatodušních jednali o otázce školské. Poslanec Roudnický referuje o otázkách kulturních ukázal na úspěchy lidového klubu v otázce školské a úpravy hmotných poměrů duchovenstva. V debatě katecheta Přítel z Vinohrad líčí trapné postavení katechetů ve škole, kde dnes jsou skoro pátým kolem u vozu. »Nemůžeme — praví — souhlasit, aby se ten zákon tak příliš vychvaloval«. Ministr mgr. Šrámek promlouvá o politické situaci navázal svou řeč na přednesené stížnosti katechety Přitele. Nemůžeme docílit všeho, jak bychom si přáli, neboť z počtu 80% katolíků, který se často uvádí, můžeme se spoléhat jen na procento, jež lidová strana při volbách obdržela. Proto buďte dobrými početníky. Ve školách netrpí jen katecheti, ale též kněžstvo z duchovní správy. Apelujeme na katechety: Buďte vyznavači a nikoli mučedníky. Konejte nadšeně svoji povinnost. Roznášejte nadšení pro soudržnost školy s katolickými rodiči. Získávejte si láskou a dobrotou srdce aby stály při vás — byť jen jako beránci. Leges vigilantibus! Užívejte zákonů! Kdyby bylo použito více zákona o útisku, který též se vztahuje na kulturní útisk ve škole, pak nebylo by tolik nářků na řádění nesvědomitých učitelů. I v cizině, kde postavení katolíků je dominující, jsou na školách poměry obtížné. Netoužete jen po policejním prutu ve školách, který byl neúčinný již před válkou. Boj ve škole bude vybojován zbraní ducha. Pracujte, aby katolíků byla většina v lidových organizacích a pak docílíme toho, co jest našim přáním a právem. Spolehejte na sílu naší svaté věci, pomoc Boží a pomoc uvědomělého katolického lidu. Dělejte vše, aby lidová strana sílila, rozsévajte chuť k práci, k nadšení, k houževnatosti, a nemaňte ducha pospo-

litosti nářky. (Bouřlivý, neutuchající potlesk). (Dle referátu v »Pražském Večerníku« č. 114.) Pan ministr žádá na katechetech »vyznavačství, aby v těch rozvrácených poměrech poctivě, svědomitě — ba více — nadšeně konali svou povinnost«. — Byl to dobrý politický tah, ve kterých je p. ministr mistrem? Nedal tím to rukou zbraň stranám nepřátelským, které se mohou nyní vrhnouti na kněze ve škole, že nedělá své povinnosti? Těžko býti vyznavačem, když vlastní předhazují dravcům! — V kulturní resoluci sjezdu bylo přijato: »Všechny zápasy politické ve svém nejhlubším základě nejsou v podstatě ničím jiným, než zápasem o světový názor, zápasem o duši člověka, pročez náboženská výchova školská je pro nás v kulturně-politickém směru otázkou nejdůležitější a my prostě nedáme si věčných brátí statků. Idealem a cílem naším je a zůstane škola náboženská, o jejíž dosažení musíme tak dlouho usilovat, až dosáhneme splnění ideálu křesťanské výchovy«. Jako volební program strany do příštích voleb přijato jíti samostatně za heslem »Návrat křížů a pořádku do škol«.

Dobrodiní malého školského zákona, kterého je zneužíváno k boji proti katolické církvi a náboženství a s nímž jsou prozatím úplně spokojeni pokrokařští páni učitelé, trefně vyličil na příkladech z praxe kněze v duchovní správě vzatých J. Š. pod čarou v »Čechu« č. 118. Ukazuje, že mnozí rodiče se domnívají, že prokazují církvi a katechetovi zvláštní milost, že ještě děti do náboženství posílají, a děti, slyšíce to od rodičů, jsou zase přesvědčeny, že katecheta má jim býti vděčen za to, že vůbec do náboženství přicházejí. Za takových poměrů jest ovšem úřad katechety i kněze z duchovní správy ve škole nesmírně těžký a nevďěčný. A tento zákon, který působí učitelům náboženství rozrušení nervů, otrávení zdraví a je ze školy vyhánění, nazván byl »velikou vyložeností!«

Moderní obecná a občanská škola dostala dojemně krásné vysvědčení ve vládní »Čsl. Rep.« která napsala: »Kdo přemýšlí o výsledku osmileté návštěvy školní, zajisté není spokojen. Vždyť devadesát procent lidí, vyšlých ze škol obecných měšťanských, nedovede bez chyb slohových a pravopisných napsati ani několik vět. Devadesát procent dětí vyšlých z obecných a občanských škol neví si rady s nejjednodušším formulářem, předloženým mu k vyplnění na poštu, úřadě či kdekoli jinde«. Proto p. min. rada

Mašek uznal za dobré, reformovat občanskou školu a povýšit ji na úroveň nižší střední školy. Nerozšíří se pak neznalost pravopisu i na nižší střední školu?

Nový boj proti náboženství se chystá. 6. května 1923 konala se v Praze porada českých a německých učitelů a profesorů se zástupci všech protikatolických a protináboženských spolků v republice. Bylo usnešeno pracovat jednotně bez ohledu na národnost proti Církvi. Hlavně se obírali malým školským zákonem a prováděcími nařízeními k němu. Do veřejnosti budou hozena znova hesla: S náboženstvím ze školy ven! Kulturní boj, který musel býti před nedávnem aspoň na papíře zastaven, protože kompromitoval republiku a hnál ji do občanské války, bude tedy znova vypovězen. Na jedné straně učitelská internacionála a několik % rodičů bezvěrců, na druhé 80 % katolických rodičů a dětí!

Novoty v našem školství. Věstník ministerstva školství a národní osvěty přinesl návrh na úpravu občanských a středních škol. Návrh staví občanskou školu úplně na roveň nižší střední a za jistých okolností připouští sloučení obou. Již dnes, kdy téměř každá větší ves má občanskou školu, slyšet stížnosti, že je a musí býti přijímáno žactvo bez výběru, aby se občanské školy vůbec udržely. Tato kletba by stihla také nižší střední školu, v první řadě všude tam, kde by byla s občanskou sloučena. Dle návrhu přecházelo by do občanské a nižší střední školy žactvo z pátého roku školy obecné bez zkoušek, jen s potvrzením učitelského sboru školy obecné, že je schopno. Povinné předměty na obou školách byly by tytéž. Absolventi střední nižší školy s průměrnou známkou dobrou mohli by postoupiti na vyšší střední školu bez zkoušek, dostateční po přijímací zkoušce. Absolventi občanských škol podrobovali by se zkoušce z vyučovacího jazyka a matematiky. Ke vstupu na universitu opravňovalo by absolvování 5. přípravné třídy, která by jaksi nepovinně uzavírala 4 vyšší třídy střední školy. Maturita by odpadla žákům, kteří se vykážou prostředním prospěchem. Ve vyšší škole věnovala by se pozornost buď jazykům (cizí byly by povinné) — typ A, anebo jednomu jazyku živému, geometrii a kreslení. Z ostatních předmětů klade se tentokrát také důraz na občanskou nauku a výchovu, dějiny antické (pohanské) kultury a tělocvik. Reforma ohrazuje úroveň středoškolského vzdělání vůbec, neboť klade

malé požadavky. To znamená příliv slabšího žactva do škol. Nižší třídy střední školy ztrácejí téměř vše, vyšší činí dojem kursů, v nichž má býti promrskáno aspoň to nejdůležitější bez ohledu na to, půjde-li se do hloubky a do šířky. Návrh chce, jak se zdá, naše školství zjednodušiti a zatím drobí jednotný ústav, jakým bylo a je dosud klasické gymnasium, v řadu složek a typů souřadných a nadřadných, které vyvrcholují v 5. třídě přípravné. Ale je ještě jedno skryté nebezpečí v celé věci. Je známo, že se jeví snaha aplikovat malý školský zákon na střední školu. Jednotlivé konkrétní případy této snahy jsou už dnes známy aspoň v Praze. Bude-li uskutečněno stejné hodnocení nižších tříd střední školy a měšťanky, beze všeho *via facti* se malý školský zákon, zvláště pokud se dotýče náboženství na střední škole, bude vztahovat také na tuto. A tak se i na střední škole každoročně bude opakovat boj o duši dítěte jako na školách obecných a občanských. Profesori celkem se mu dosud vyhýbali, ale učitelé »pokrokoví«, kteří by se pak na střední školy dostali, ti už by se o něj postarali, aby aspoň v něčem předstihli své kolegy »ex professo«. Pak se dočkáme toho, že se začnou stahovat jednotlivé třídy pro náboženství a časem by se stalo náboženství škole zbytečným. Uměle se udělá malý počet hodin náboženství, místa profesorů náboženství se nebudou úmyslně vypisovat (to už se děje dosud!) To je rub chystané reformy, jenž se nesmí přehlížeti. Útok otevřený se nepovedl, tedy se volí cesta v skrytosti a tichosti. Tak píše přerovské »Právo« v čís. 14. a 16. a dokládá: Zkrátka a dobře, máme odůvodněné obavy, že reforma neuspokojí a že bude spíše úpadkovou známkou než opravdovým pokrokem. Ale konec konců znamená to přec jen změnu a národ beztoho už nacházející se ve stavu úpadku, se spokojí i se špatnou změnou. — Proti této reformě střední školy navrhované ministerstvem školství ozývají se však hlasy rozvážných činitelů. *Státovědecká společnost* uspořádala dne 3. května za ohromné účasti v Karolinu přednášku profesora brněnské university dra Fr. Novotného o chystané reformě, ve které přesvědčivými důvody a doklady dokázána její neudržitelnost. *Univerzita brněnská* nazvala návrh na reformu střední školy, návrhem na snížení všeobecného vzdělání. Také profesorský sbor filosofické fakulty *bratislavské university Komenského* vyslovuje se o tomto projektu

v tom smyslu, že navržené spojení občanské a střední školy není na prospěch ani školy občanské ani školy střední, z nichž každá má jiný cíl. Navrhovaná úprava vyšší střední školy měla by za následek snížení obecné vzdělání a ohrozila by studium vysokoškolské a tedy celou národní kulturu. Navrhovaná reforma vzdělání učitelského znamená proti nynějšímu stavu krok nazpět. Ministerství návrh nehodí se pro svůj rámcový ráz k praktickému provedení. Reformu školství třeba provést bez chvatu za součinnosti všech povolání a se zřetelem na vážné práce vykonané již akcí dotazníkovou. Zvláště Slovensko nehodí se k podobným pokusům o reformu školství, neboť školy občanské a střední budují se teprve po převratu za velmi těžkých podmínek všeho druhu, takže potřebují klidu a ne nových rozvratů, sotvaže poměry trochu se uklidní. Klub poslanců národně demokratických reformu odmítl. A dobře poukázal poslanec dr. Lukavský, že měšťanská škola má zcela jiný úkol než škola střední, má připravovati nejširší vrstvy pro život a ne pro vyšší střední školu. Také projevy jednotlivých kritiků v tisku takofa jednomyslně odsuzují projekt ministerstva školství a tak doznávají ministerští realisté se svým návrhem úplné porážky. Je zajímavé, že za realistického, t. j. protestantsko-židovského vedení, systém školský u nás dospěl k neplodnosti a že nářek na pokles úrovně vzdělání mezi absolventy škol stává se všeobecným. Nikdy nedodávala obecná škola slabšího materiálu škole střední a škola střední škole vysoké. Metody vyučovací se teoreticky zdokonalují, ale praktický výsledek je stále neutěšenější. Škola československá je zachvácena a nakažena a mravní a intelektuální anarchií, jež rozleptala valnou část učitelstva, které místo vážné výchovatelské a učitelské práce buď experimentuje, nebo agituje, ale málo vyučuje a vychovává. K reformě školy je potřeba především reformy učitelstva, jež by věnovalo se pozitivní práci. — Z celého jednání o reformu školy je jasno, že je třeba reformy, ale řádné a poctivé a tou je pro katolíky jen *zřízení svobodné školy náboženské*, ježto zdárná výchova a skutečné vzdělání křesťanské mládeže je možno jen v křesťanské škole.

Pomník Komenského v Amsterdamě. V Amsterdamě byla otevřena výstava 10 modelů, které dostaly ceny v soutěži komitétu, jenž si vzal za úkol postavit v Amsterdamě pomník Komenskému. K ote-

vření výstavy byl zvolen den narození Komenského. Výstavu zahájil vyslanec československé republiky v Haagu Zdeněk Fierlinger a poděkoval nizozemským universitám, které umožnily uspořádání výstavy a daly k dispozici vzácné tisky a několik rukopisů Komenského. Předseda nizozemsko-československé Jednoty prof. dr. G. A. van Hommel, prof. university Leydenské, ocenil při této příležitosti tento první krok Jednoty nedávno založené, aby utuženy byly svazky mezi oběma národy. Ve francouzském doslovu děkoval dr. van Hommel vyslanci československé republiky za upřímnou snahu navázat přátelské styky obou zemí. — O vystavených návrzích píše *»Revue Archa«* v čís. 2.: *»Výstava soutěžných návrhů na pomník Komenského v Amsterdamě prokázala, jak nepopulární může být veliký muž ve svém národě, i když jeho jméno vyslovuje a zná každé dítě! Aparát s jakým pracovali soutěžící umělci (došlo 51 návrhů), prozrazuje, že o Komenském a jeho významu ví se v širokých vrstvách národa českého tak málo, jako skoro nic! Proto ani sochařství ani architektura neprojevily v této soutěži ničeho nadprostředního, spíše naopak: chudičkou často zcela banální invenci nejen v motivování ale i ve zpracování. První ceny dostalo se návrhu Jana Štursy a architekta Janáka, třetí návrhu Jaroslava Brůchy a Česlava Vořecha, druhá udělena nebyla a osm návrhů odměněno. Je to na pováženou, chceme-li opravdu v cizině postavit některý z navržených pomníků českého národního neuvědomění a nedokonalého umění«.* A *»Pražský Večerník«* (čís. 102.) přinesl zprávu, že do komise, která rozhodovala o návrzích nebyl pozván ani jediný znalec města, na jehož území měl být pomník postaven a Čechy vybraný návrh Štursův nebyl Holanďany přijat. Komenský je tu znázorněn jako pastýř s holí poutnickou. Holanďanům se naopak líbí návrh Brůchy a Vařecha, který dostal až třetí cenu. Lépe prý by zapadl architektonicky do svého okolí!

Osvobozování katolických dětí od laické morálky ve Švýcarsku. Katolické děti ve Švýcarsku jsou školními úřady od návštěvy laické morálky hromadně osvobozovány na základě žádostí rodičů. Učitelé dle šetření *»vychovatelských«* rad vyučování laické morálce silně zanedbávali. Ze 726 učitelů v Curychu drželo se jen 292 učebního plánu. Laická morálka pozbyla ve Švýcarsku podstatně na původní vážnosti, kterou

měla u protestantů. Katolíci ovšem nikdy se nedali touto prázdnou frází oslnit.

Katolický katechismus v japonském parlamentě. V Japonsku zdvihli budhisté velký odpor proti zřízení japonského vyslanectví u Vatikánu a to z toho důvodu, že katolicismus neuznává královskou rodinu za nejvyšší moc a že tedy vyslanectví u Vatikánu bylo by urážkou mikadovou. Aby poučil japonskou vládu o katolickém pojetí čtvrtého přikázání katolický generál Yamamoto, který doprovázel japonského korunního prince na cestě po Evropě, ministrům i členům parlamentu dal k nahlédnutí katolický katechismus. Ministrům i poslancům se katechismus velmi zamlouval, takže při debatě o vyslanectví ve Vatikánu mluvilo se všeobecně o katolické církvi a papeži s velkým uznáním.

Svobodné katolické university. Belgický episkopát roku 1835 založil svobodnou universitu v Lovani. Francouzové mají pět: v Paříži, Lille, Lyonu, Toulouse a Angers. Irský episkopát založil r. 1850 universitu v Dublině. První svobodná universita v Americe vznikla v Kanadě r. 1852 v Quebecu a r. 1878 v Montrealu. Roku 1875 Jesuité dali základ k universitě v Beyruhu v Malé Asii. Roku 1889 vznikla katolická universita ve Frýburku ve Švýcarsku a téhož roku ve Washingtoně v sev. Americe a v Santiagu v republice Chile v již. Americe. R. 1910 vznikla universita v Buenos Aires v Argentině. V Asii organizovali dvě university Jesuité v Tokiu v Japonsku a v Šanghaji v Číně. Roku 1920 vstoupily v život katolické university v Lublíně v Polsku a v Miláně v Itálii. Letos začala svou činnost universita v Nimvgách v Holandsku a zřízen byl filosofický institut Alberta Velikého v Kolíně nad Rýnem. Pokusy o zřízení katolické university v Solnohradech se nezdařily.

Popis Kristův. Nepřátelé církve katolické rádi popírají existenci Ježíšovu. Že Ježíš skutečně žil, že učil a konal zázraky, o tom svědčí vypravování římského konsula v Judsku. Ve vatikánské knihovně existuje podle zpráv »Testimonia« zajímavý dokument, obírající se osobou Ježíšovou. Tento dokument jest vlastně dopisem, adresovaným římskému senátu v době císaře Tiberia, římským prokonsulem Publiem Lentulem, dle všeho předchůdcem Pontského Piláta v Judsku. Dle tohoto dopisu řada malířů také podobu Kristovu kreslila (na př. Murillo). Prokonsul

římský ve svém dopise píše toto: »V těchto dnech objevil se a žije mezi námi muž podivných vlastností a ctností, kterého někteří, zejména učedníci, Synem Božím jmenují. On sám léčí nemocné a křísí mrtvé. Jeho tvář je příjemná a poutá k sobě zraky všech. Z výrazu jeho tváře šíří se láska, avšak i hněv. Vlas jeho je dlouhý a světlý až k uším hladký, odtud až na ramena lehce vlnitý, středem hlavy na dvě polovice rozdělený, dle zvyku nazaretského. Tváře jeho jsou lehce ruměné, nos pravidelného tvaru. Bradu kryje plnovous téže barvy jako vlas, o něco málo světlejší, rozdělen ve dvě půle. Pohled prozrazuje moudrost a jasnost ducha. Oči má tento muž modré, proniknuté podivným leskem. Člověk tento, ve společnosti příjemný, stává se hrozným, je-li nucen činiti výtky. Avšak i v takovém případě, vychází z něho pocit vznešené jistoty. Nikdo neviděl se jej usmáti, za to však často plakati. Jeho vzrůst je normální, držení těla přímé, ruce jeho jsou tak krásné, že je radostno na ně hleděti. Jeho hlas je vážný; málo mluví a je skromný. Jest hezký, jak jen muž může býti hezkým. Zde je nazýván Ježíšem, synem Marie« — O zobrazování Krista v nejstarší době, které shoduje se s tímto popisem, četli jsem v článku »Kristus — ideál v umění výtvarném« v »Našem kalendáři sv. Vojtěcha« na r. 1920.

Nález předhistorické lebky. Z Buenos Aires došla zpráva do New Yorku, že dr. Wolf objevil v Patagonii ve vrstvě třetihorní lidskou lebku. Potvrdí-li se tato zpráva, soudí dr. Boas z kolumbijské university, že tato lebka je asi o 500 000 let starší, než lebka opičího člověka, známého pod jménem Pithecanthropus Erectus, objevené na Javě před 25 lety, jejíž stáří se odhaduje na 500.000 let. Člověk patagonský žil v době, kdy krajiny kolem pólů byly tropické nebo polotropické, a kdy žili veliké nestvůry a plazi. — Tím by byla Darwinova teorie o původu člověka z opice úplně nahromadě. — Háček nálezu v tom, že učenci nejsou si zcela jisti, že ta lebka, milion let stará, je vskutku autentická. Jižní Amerika je velmi podezřelá, pokud jde o pravost předhistorických lidských památek. Velmi často bylo zjištěno, že tyto »staré« lebky pocházejí od moderních Indiánů nejobyčejnějšího typu. Ostatně přes všechno, co psal v poslední době argentinský archeolog Ameghino, dnešní theorie nám praví, že Amerika je velmi mladá země, a že byla osazena na počátku rasami, příslými z Východní Asie.

Lietuvos Mokykla, měsíčník katolického učitelstva na Litvě v čís. 4. přináší informativní dopis z Československa o středních školách u nás z pera katechety Jos. Tichého v Českém Brodě. V témž čísle podrobně uveden obsah Vychovatele a jeho příloh prvních čtyř čísel. O práci dr. Lub. Petra: Náboženské vyučování a kultura (v čís. 1.) referent posl. S. Tjunaitis obšírněji se zmiňuje. Také obsah »Vychovatelských Listů« uveden. V čísle tomto jsou články: Nové paedagogické myšlenky. — Tajemství výchovy. — Robinson Krusoe — četba mládeže. — Z III. kongresu katolíků litevských (o práci školského odboru). — Abstinentská otázka u mládeže. — Zprávy literární. — Kursy učitelské o příštích prázdninách. — Dopisy. — Redaktorem časopisu je Pr. Dovydatis. —

Čilé nakladatelství Herder & Comp. ve Frýburku neustává ani v těchto dobách ve vydávání nových velkých spisů. Delší čas byla již mezi kněžstvem a církevně vědeckými kruhy poptávka po rozebraném již *příručním slovníku církevním*, který před lety vydal *Michal Buchberger*. Nyní touha došla splnění, když Herderovo nakladatelství vydalo znovu tento slovník t. zv. »manul« tiskem.

Výchova dorostu. Příruční knihy pro ty, kteří vedou duchovní správu dorostu, nemáme a neměli ji ani v Německu, kde vyšlo veliké množství pomůcek a brožurek o mládeži a její výchově jednajících a kam našim vůdcům mládeže pro informace bylo nutno se obracet. Gen. preses katolických spolků mládeže Karel Mosterts v Düsseldorfu vydal u Herdera objemnou knihu (350 str.), v níž ve třinácti pojednáních uvedeny pokyny k duchovnímu vedení mládeže, o výchově k ctnosti, k životu vpravdě křesťanskému. Jsou to práce třinácti nejlepších pracovníků o výchově mládeže v Německu, upravené na základě přednášek konaných Svazem katolických spolků mládeže r. 1917. Vydavatel v předu připojil trojdílnou stat o nutnosti a cíli duchovní správy mládeže. Tato kniha: »*Jünglingsseelsorge*. Ziel und Aufgaben einer planmässiger Seelsorge für die herangewachsene männliche Jugend« dobře se hodí duchovním rádcům našich skupin mládeže, Orla, kteří v nich mnoho pokynů naleznou, ale i hojně čerpati mohou pro přednášky své v těchto skupinách. Také profesori středních škol naleznou tu hojně

látky a i kazatelé pro mládež dospívající mnoho z knihy té vyzískají. Jest to zajisté jedno z nejlepších děl, které v posledních letech vyšlo o výchově a duchovním vedení mládeže dospívající.

Výstava francouzského umění XIX. a XX. století v Praze zahájena byla v sobotu dne 26. května t. r. ve výstavních sálech Obecního domu. Výstava tato, pořádaná S. V. U. Manes, je velikým dílem, které vyžadovalo dva roky příprav a svým významem přesahovati bude hranice republiky československé, neboť vystavený soubor prací vzbuzuje svou bohatostí, výběrem a úplností čilý zájem ciziny. Zastoupena jsou díla pro umělce a celá umělecká hnutí nejvýznačnější, od Davida a Rude-a až po dnešní moderní výtvarné směry. Celkem shromážděno jest více než 300 obrazů a 70 plastik, tedy největší výstava francouzského umění, která kdy byla za hranicemi a soubor i pro Paříž senační. Obrovský tento podnik umožněn byl mravní i hmotnou podporou vlád francouzské a československé. Protektorát přijal pan prezident republiky, čestnými předsedy jsou francouzský min. předseda Poincaré, ministr zahraničních záležitostí dr. Beneš, ministr francouzského školství Léon Bérard a ministr vyučování Béchyně.

České školství v cizině. Česká škola v Novém Kolíně u Berlína byla otevřena 12. ledna. Nyní chodí do českých doplňovacích škol v Berlíně na 300 dětí — Česká škola v Počapli u Drážďan založena byla školským výborem drážďanských spolků. Navštěvuje ji 16 dětí, které vyučuje učitelka sl. Černochova z Drážďan dvakrát týdně. — První česká škola byla nedavno otevřena v Bělehradě. Je prozatím jednotřídní o 5 odděleních a má 50 dítek. — Čsl. doplňovací škola v Záhřebě má 71 dětí, jež se vyučují ve 3 odděleních. — Vyučovati české děti češtině i jiným předmětům bylo povoleno v Uljaniku u Požegy. Děti je 23. — V Linci je 100 dětí školou povinných, ale město odepřelo místnosti pro jazykovou školu a z hostince byla škola též vypuzena.

Bolševický učitel francouzský. Kterýsi mladý učitel z depart. Aube chlubil se v komunistickém časopisu, že poučuje ve škole mládež, aby nevzdávala čest státnímu praporu, který nazval fetišem, a že jim odhaluje lži dějin a morálky. Byl místa zbaven. (Débats.)

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 7.

ČERVENEC 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

Dejte nám zákon — na ochranu zákona.

Po tímto nadpisem uveřejnil starý katecheta, který »má už dávno přelouženo«, výborný článek v »Čechu«. Litujeme jen, že sl. redakce článek tak časový a tak důležitý zařadila do přílohy k číslu 150. a ne do předcházejícího čísla nedělního, kam by byl článek dobře zapadl a větší pozornost, kterou v plné míře zasluhuje, vzbudil. Odkazujeme naše čtenáře na celý článek ten v Čechu, otiskujeme z něho několik hlavních míst.

Autor opírá se o paragraf 3., odst. 2. zákona ze dne 13. července 1922, čís. 226 sb. z. a n. (malý školský zákon), který stanoví: *»Náboženství vyučovati jest ve všech třídách po dvou hodinách týdně. Výměru a rozdělení učiva náboženského na jednotlivé stupně školní ustanoví úřady církevní.«* — A proto píše:

»Malý školský zákon zaručuje katolíkům dvě týdenní hodiny náboženského vyučování. Ve skutečnosti se však poznenáhla odstraňuje druhá náboženská hodina, zrovna jako se odstranila exhorta, která měla druhdy jaksi nahraditi třetí týdenní náboženskou hodinu. A jak je to možné, že druhá náboženská hodina hned v prvním roce platnosti m. škol. zákona se zrušuje! To se prostě nařídí cestou administrativní. Aby se ušetřilo, zavedli si páni v zemské školní radě tuto praxi: Na dvou školách, kde ubylo žáků následkem odpadů, se zruší jedno katechetské místo, a třídy se spojí. Ale poněvadž je v těchto nově utvořených odděleních pořád ještě mnoho hodin na jednoho katechetu, a musily by se platit renumerace za přespočetné hodiny, škrtne se prostě druhá hodina náboženství tak, aby bylo právě jen 21 hodin.«

Tak učinila zemská školní rada pisateli článku v desíti třídách na škole obecné při 30—40 dětech ve třídě a tak učinila i mnohým jiným katechetům!

»A přece zákon nikde nedovoluje zrušiti druhou hodinu náboženství, ani když je menší počet dětí. V takovém případě by jediné bylo po rozumu zákona (který bezpodmínečně zaručuje dvě týdenní hodiny) přípustno, aby se děti spojily v početnější oddělení. Či snad ruší počet hodin jiných povinných předmětů při menším počtu dětí?«

Ukazuje autor v Čechu, že na téže škole je v první třídě něco přes dvacet dětí a počet hodin se neruší. Němčině a trančině se vyučuje i při menším počtu dětí ve 3 hodinách a jsou to předměty nepovinné. Jsou nám známy případy, že učí se němčině při 13 žácích a francouzštině, těsnopisu i při méně! A předmětu povinnému (§ 1. a § 2. zákona č. 226) hodiny se ubírají! Právem táže se pisatel: *»Jakým právem smí si zemská školní rada něco takového dovoliti?«* A správně odpovídá: *»To je už libovůle a nikoliv provádění zákona, který předpisuje 2 hodiny náboženství týdně. Takovým způsobem děti olupovat o náboženství je jistě hrubým porušením zákona, a nezbyvá, než aby lidová strana proti tomuto hru-*

bému porušování zákona na patřičných místech zakročila a konečně přestala být »mučedníkem« a stala se vyznavačem. Neboť tento případ není ojedinělý. Stačí dotaz všem katechetům a duchovním správám, které jistě ochotně oznámí Ústředí lidové strany, kolik je takových škol a dětí oloupených o druhou hodinu náboženství.«

Nejedná se tu snad jen o třídách katechetů zvláště ustanovených, ale i o třídy katechetů z duchovní správy a »vymoženost zákona« o zvýšení *renumerací, scvrká se těmto na nulu a ubohé děti jsou oloupeny o polovici náboženských hodin.* Autor končí nazýváje toto olupování hříchem do nebe volajícím: »Zdá se, že jistí činitelé očekávají, že si katolíci dají ještě mnoho líbiti, zvláště ve škole, kde zuří tichý, ale tím úpornější a věru nejnebezpečnější kulturní boj. Neboť *bude-li mládež olupována o učení náboženské, nebude vůbec katolického dorostu.* Nápravu pak nemohou zjednat ani katechetští mučedníci ani vyznavači. Zde *musejí zakročiti* kruhy nejvyšší a veškeren katolický lid.« A na prvním místě — dodáváme my — *zástupcové katolického lidu,* ti zástupcové, kteří vzali na sebe svatou povinnost brániti mládež před olupováním ji o vyučování v pravdách náboženských! A proto *vymožte nám zákon na ochranu zákona!*

FRANTIŠEK KOŠÁK:

K prohlášení kard. Bellarmina za blahoslaveného.

(K dějinám katechismu.)

Papežem Piem XI. ukončen byl dlouholetý beatifikační proces »úctyhodného služebníka Božího«, za pap. Urbana VIII. započatý roku 1627. Pokračováno v něm za pap. Innocence XI. r. 1677, za Klimenta XI. r. 1719 a za Benedikta XIV. v letech 1748—1752. Tehdy proces přerušen z ohledů politických. Jednáno bylo o muži, který byl jedním z největších své doby a rozvinul velikou činnost jako profesor богословí a duchovního řečnictví, jako duchovní vůdce, rektor a provinciál, biskup, arcibiskup a kardinál, jako obávaný apologeta, dobrý otec chudých, nepřítel všeho břídlství, reformátor kleru a neohrožený rádce i karatel církevních knížat i papežů.

Dne 17. září roku 1621 zemřel v Římě kardinál *Robert Frant. Romulus Bellarmin S. J.* Sám papež Řehoř XV. pospíšil k jeho smrtelnému loži. Závěť velikého i ve skromnosti muže zněla: »Do rukou Boha odevzdávám celým srdcem duši svou, jemuž od útlého mládí snažil jsem se sloužiti. Prosím Jej, aby přijal mne mezi svaté a vyvolené své, ne jako přísný soudce mých činů, ale jako dobrotivý otec, jenž štědrým jest v odpouštění. Nechci, aby tělo mé po smrti bylo veřejně vystaveno, ale za noci beze všech okázalostí do kostela Tovaryšstva Ježíšova aby bylo přeneseno. Přeji si, aby můj pohřeb jen Otci a bratřími Tovaryšstva Ježíšova byl provázen, bez assistance svat. kolegia kardinálů, bez slavnostního vozu, bez odznaků a černých závěsů, s touž jednoduchostí jako se to děje při jiných členech Tovaryšstva. Prosím a zapřísáhám vroucně Jeho Svatost, aby svolil, aby mé přání bylo uskutečněno. Pokud se týče mého hrobu, pokládal bych to za velikou poctu, odpočívati u nohou blahoslaveného sv. Aloisia, kdysi mého duchovního syna. Přenechávám však vše nařízením představených Tovaryšstva, kteří jediní mají právo voliti místo mého odpočinku.*)

*) E. Raitz v. Frentz S. J.: »Der sel. Kardinal Robert Bellarmin S. J.« S. 215 n. Freiburg in Br., Herder, váz. 4.60 M.).

Tak zemřel onen veliký a svatý muž, jehož pap. Benedikt XV. 22. prosince 1920 staví za vzor všem členům řádů, všem učitelům, zpovědníkům, biskupům, kardinálům a i laikům; tohoto »knížete apologetů«, na něhož mají pohlížeti jako na předního bojovníka za pravdy víry katolické, jako na vzor obhájce víry proti hlasatelům bludů a bezbožství.*)

Nejučenější a nejobratnější obhájce církve katolické v době reformační kardinál Robert Bellarmin, narodil se roku 1542 v Monte Pulciano v Lombardsku. V 15. roce věku svého vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova, studoval teologii v Pavii a v Lovani a stal se r. 1570 prvním učitelem z řádu Jesuitů na vysokých školách tohoto města. Od roku 1576—1588 konal v Římě polemické přednášky, účastnil se na vyzvání papeže Sixta V. vydání vulgaty (napsal úvod) a byl od téhož papeže r. 1590 poslán do Francie, aby tam konal rozpravy proti Hugenoťům. Řehořem XIV. povolán zpět do Říma, byl rektorem a provinciálem řádu. R. 1599 jmenován, ač vzpíral se tomu, kardinálem, zůstal však i v této hodnosti prostým a přísným řeholníkem. Roku 1602 uděleno mu arcibiskupství v Capue, kteréž důstojnosti se po třech letech vzdal, vrátil se do Říma a věnoval se činnosti literární. Spisy Bellarminovy (vydání pařížské 1870—1874) vydány ve 12 svazcích.***) Ze spisů jeho byly do češtiny přeloženy a vyšly v Praze 1630: »Nebeský žebřík, t. j. vystupování mysli lidské od země do nebe« a »Umění křesťanské aneb příprava k dobré smrti«. Oba spisy přeložil rodák plzeňský (nar. 1566) P. Jakub Kolens S. J.***)

Sláva Bellarminova záleží v hájení učení církve katolické proti bludařům té doby, proti králi Jakubovi I. v Anglii, proti kalvinskému reformátorovi ve Švýcarsku Theodoru Bezovi a proti Flaciu Illyrskému, stoupenci Lutherovu a odpůrci Melanchtona, který vydával (1560—1574 ve 13 svazcích) t. zv. »Centurie magdeburské«, veliké dějiny protestantské, v nichž hájil učení Lutherovo. Proti tomuto Flaciově a druhým bludařům napsal Bellarmin veliké dílo: »Disputationes de controversiis fidei adversus huius temporis haereticos«, které vyšlo ve třech svazcích v Ingolstatě (1586—1593). Ve vydání trojdílném má 2645 stran malého folia. Je to první soustavná apologetika a vyšla během 30 let ve 20 vydáních. Do počátku XVIII. století vydány »Disputationes« 120krát. Roku 1721 vydány i v Praze! Roku 1842 vydány v Mohuči a v Římě r. 1852. O tomto díle řekl švýcarský reformátor Th. Beza: »Ta kniha nás zničila.«

Nejširšího rozšíření došla však malá kniha Bellarminova, která byla přeložena do 60 řečí, a tak řadí se hned za Písmo svaté a »Následování Krista«. Bellarmin, veliký učenec, který ve své skromnosti po dvakrát volbu za papeže odmítl, sám se přiznal, že mu jeho veliké dílo »De controversiis fidei« nedalo tolik námahy jako malý katechismus!

Na rozkaz papeže Klimenta VIII. vydal P. Bellarmin v Římě r. 1597 italsky malý katechismus, z něhož by se mládež pravdám křesťanským snadno mohla naučiti: »Dottrina cristiana breve«, kde s největší stručností pojednává o učení katechismovém.†)

Papež Kliment VIII. zvláštním brevem ze dne 15. července r. 1598 zavedl tento katechismus v Římě a církevním státě. Za papeže Benedikta XIII. po rozhodnutí provinciálního koncilu v Římě r. 1725 zaveden pro celou Itálii, což pa-

*) »Germania«, Berlín 1923 č. 132. »Osserv. Rom.« z 23. prosince 1920. **) Slovník bohovědný II. 75.

***)) Český slov. bohov. III., 115. †) Fr. Košák: Dějiny české katechetiky, str. 11. a nás.

pež Benedikt XIV. konstitucí »Etsi minime« ze dne 7. února 1742 znovu nařídil. Příčiněním kongregace »De propaganda fide«, která jej doporučovala misionářům, rozšířen i do nejvzdálenějších zemí.

Kardinál Bellarmin vydal ještě druhý katechetský spis pro katechety, jakýsi »výklad křesťanského učení pro ty, kteří jiné vyučují«; ve formě rozmluvy žáka s učitelem. Žák se táže a učitel mu odpovídá. »*Dichiarazione piu capiosa della dottrina cristiana.*« (Řím 1598.) Počínaje se znamením kříže, v němž jsou dvě hlavní tajemství křesťanského učení obsažena (Trojice a vtělení a utrpení Vykupitele), rozděluje učení na čtyři části o víře, o naději, o lásce a sv. svátostech. K budově spásy třeba v srdci lidském: základ víra, pevná zeď naděje, střecha láska a nástroje sv. svátosti. Připojeny jsou ještě jiné potřebné nauky: o hlavních ctnostech a o hlavních hříších, o skutcích milosrdenství, o hříších do nebe volajících, evangelických radách posledních věcech člověka a tajemstvích svatého růžence. Ukázkou z tohoto katechismu přeložil dr. Josef Rydvan několik míst v Pastýři Duchovním, roč. VI.)*

Malý katechismus Bellarminův přeložil do češtiny slavný kazatel a spisovatel Jiří Ferus (Plachý) T. J., narozený v Horšově Týni (1585). Vyšel v Praze roku 1636 s názvem: »Křesťanské učení« (ve 12.). Prof. dr. Antonín Skočdopole sestavuje v letech sedmdesátých m. s. svůj katechismus, vzal si za vzor katechismus Bellarminův. Němci mají několik překladů tohoto katechismu a pěkný komentář napsal k němu subregens semináře ve Vratislavi dr. Kravutzky r. 1873.

Katechismus Bellarminův je kniha jedinečná, již proto, že on jediný z katechismů je napsán na rozkaz papeže, od papeže byl zaveden v církevním státě a v Itálii, kde až do dnes je v mnohých diecesích zaveden, byl papežem biskupům doporučen a hnedle by bylo k tomu došlo, že by byl býval předsán za katechismus celého katolického světa.

Na sněmu vatikánském biskupové poukazující k nemalé duchovní škodě kterou působí různost katechismů, učinili návrh, aby se jednalo o zavedení jednotného katechismu v celém obvodu církve katolické. Výsledkem porad bylo »schema constitutionis de parvo catechismo juxta emendationes a congregatione generali admissas reformatum«, kde činí se zvláštní zmínka o katechismu Bellarminově, na který především měl býti vzat zřetel (»ob oculos habitis imprimis praedicto Ven. Card. Bellarmini Catechismo«).** Zůstalo ovšem při pouhém návrhu, poněvadž sněm následkem poměrů musil býti přerušen a záležitost jediného katechismu zůstala nerozřešena.

Jak zprávy z Říma oznamují, sv. Otec Pius XI., jmenoval zvláštní komisi, která má prohlédnouti a prozkoumati akta, jenž na vatikánském koncilu r. 1870 zůstala nevyřízena. V komisi jsou P. Lepicier, exgenerál servitů, dominikán P. Hugon, profesor na Collegium angelicum v Římě, jes. P. Tacchi Venturi a kanov. Bianchi Cagliosi. Práce budou zahájeny s ohledem na úmysl koncil vatikánský dokončiti. To se stane, nevyskytnou-li se překážky, r. 1925.

Na sněmu bude jistě jednáno i o nedokončené otázce jednotného katechismu a tu zajisté bude uvažováno znovu i o katechismu Bellarminově, jehož původce nedávno za blahoslaveného byl prohlášen. Katechismus ten zaslouží širší pozornosti dnes i u nás!

*) Dr. J. Rydvan: Kardinál Bellarmin a jeho katechismus, Past. Duch., VI., 673 n.

**) Schema otištěno v Pastýři Duchovním VI., str. 746 a n. — O jednání na sněmu o katechismu viz: »Dějiny české katechetiky«, str. 12—14.

FR. KOGEJ—JOS. LIMPOUCH:

Jak vzbuditi u žáků lásku k církvi katolické.

(Se zřetelem ke škole měšťanské.)

Loňského roku přinesl slovinský lublaňský list »Vzajemnost« pěkný článek katechety Frant. Kogeje, který přednesen byl ve schůzi slovinských katechetů a kterýž i pro nás může býti povzbuzením a námětem k novým myšlenkám a vzpruhou k další tak těžké práci ve škole.

Pojednání slovinského katechety rozděleno jest ve dvě části. V první mluví autor o osobě katechetově a ve druhé o příležitostech, jež naskytají se katechetovi, aby vzbudil lásku k církvi a to při výkladu katechismu, liturgiky a církevního dějepisu. Úmyslem autorovým není pojednávati snad o důležitosti povolání katechetského, o tom mluví jen letmo.

Jestliže řekli mnozí laikové a kněží: »Dejte nám dobré křesťanské matky a obrátíme celý svět!« pokračuje autor: *»dejte nám dobré, uvědomělé a obětavé katechety a v mnohém bude jinak na světě!«* Stále platí slova Spasitelova: »Jdouce, učte všechny národy; učte je zachovávat všechno, co jsem já vám přikázal.«

Těmito slovy propouští apoštoly první Učitel, Ježíš Kristus a tím i dnes dán úkol katechety, vychovatele a učitele! A toto své významné poslání nechť katecheta neopomene zdůrazniti hned v prvních hodinách při vstupu na počátku nového školního roku. Žáci nechť vidí v něm ne obyčejného učitele, nýbrž vyslance Kristova, jehož biskup, nástupce apoštolů, vysílá, aby hlásal učení Kristovo jménem apoštolů.

Tímto vystoupením dobude si katecheta v první hodině zvláštního nimbu, jímž nesmírně liší se od obyčejných učitelů světských. Jest tedy vyslancem Kristovým, zástupcem onoho pevného, Kristem ustanoveného organismu, jež nazýváme církev svatá. Zda nebudou po takovém výkladu oči žáků pohlížeti na katechetu zcela jinak a rovněž i posuzovati odlišně od práce učitelů? Zda nebudou jej považovati za jakousi část církve katolické v ohledu věroučném, ve škole za učitele a vychovatele, v církvi za kněze, mimo školu v dobách nebezpečného, nezkušeného mládí za spolehlivého vůdce?

Získal-li lásku a úctu žáků, vzbudil u nich katecheta současně lásku a úctu k církvi svaté. Sami všichni ze zkušenosti dobře víme, ať již jako žáci obecných či jako studující střední školy a vysoké, aniž bychom snad chtěli někoho posuzovati, že láska a úcta k církvi sv. vzrůstala s láskou ke katechetovi, nebo opačně v téže míře buď klesala nebo i vyhynula. Jestliže slýcháváme často, jak od laiků, tak kněží, že matematika nebo řečtina nás nezajímaly, poněvadž přednášející profesor chuti nám odňal, analogicky i mnohý, dnes svobodomyšlný člověk se vymlouvá: Měl jsem katechetu, který mně vzal vůbec poslední špetku lásky a úcty k církvi. Bohužel, že v těchto výčitkách jest mnoho trpké pravdy! Jestliže katecheta je suchopárným učitelem, který jen stále vyhrožuje s poznámkami v ruce a do nich se mstivým gestem píše dvojky, který dle příkladu náladových a umíněných světských učitelů vyhledává jen příležitosti, aby žáky za slovo chytil, nebo je nepřipravené našel atd., s Bohem láska a úcta k němu; na místo nich vzbuzena v srdcích žáků jen zášť ke katechetovi, ale spolu i k náboženskému vyučování.

Katecheta nechť stojí před svými žáky dle příkladu nejlepšího Pastýře a Vychovatele, jako muž, jehož první starostí jest krásná křesťanská výchova, který nezná protekce, lsti, vyjímek a pomsty, naopak nechť vše posuzuje se stanoviska křesťanské lásky a spravedlnosti. Následuj dobrého Pastýře a pohlížej na žáka,

který sešel na scestí, jako na zbloudilou ovečku, hledej ji laskavě, dokud ji ne-nalezneš. Skutečné chyby žáků pokárej s přiměřenou přísností, spolu však při každé příležitosti (konferenci, v níž se jedná o osudu žáků) ukaž, že nemáš před sebou starých hříšníkův a zatvrzelých fariseů, jimž ani Kristus neodpustil, nýbrž mladé po lásce a pravdě toužící duše, které co chvíli sejdou sice s cesty, ale lehko zachrání je láska katechetova. Nikdy nepřeháňuj se v úsudcích o žáku, nejednej dle příkladu učitelů, kteří umíněně stojí na svém, uznej vždy i svůj omyl před žáky a snaž se jej dle možnosti napravit. Jednání takové neodejme katechetovi ani autority, tím méně lásky žáků. Naopak žáci uvidí v něm skutečného zástupce Kristova, vždy naplněného křesťanskou láskou a spravedlností. Logický důsledek této úvahy: Kolikrát budou tě tvoji žáci milovat a ctít jako zástupce církve svaté, tolikrát budou milovat i církev samu!

Blaze katechetovi, který dovede ve škole vzbuditi v žáku pravou vážnost s pravou veselostí. A že veselost líbí se mládeži, a podaří-li se mu ji v nich vzbudit, zda nebudou po hodině náboženské toužit a katechetu si oblíbí, tím však bude milována i církev, v jejímž jméně katecheta chodí do školy.

Při výkladu katechismu nejlepší příležitost ke vzbuzení lásky k církvi poskytuje 9. článek víry, v němž dle mínění autorova největší potíž působí odstavec pojednávající o známkách církve sv. (otázka 208.) Které hlavní známky dal Kristus své církvi? Stalo se mi, praví, že bystřejší žák se tázal: Kdy a kde dal Kristus Pán církvi tyto známky? Katecheta na tuto otázku nemůže dáti přesné odpovědi, ježto ony známky vyplývají spíše z vnitřního ústrojí a ze jsoucnosti pravé církve Kristovy, než z přímých slov Páně. Proto právě tento odstavec katechismu, pro dnešní dobu jinak velice důležitý, nemá pro žáky zvláštní síly důkazu. Zde jistě katecheta neopomene obšírně promluvit o katolických misiích a misionářích. Svatou úctu získáme církvi mezi žáky, jestliže vyličíme jim působení misionářův, vyslanců to církve, která obětuje opravdu vše, co svět nejvíce miluje: pohodlný život, majetek, domov, zdraví a ve většině případů i své životy, a to vše — z lásky k nesmrtelným duším ubohých pohanů.

K otázce 226., které povinnosti máme k církvi? autor lituje, že je vypuštěno slovo »milovati«. Jak rádi poslouchají žáci parabelu o milující vlastní matce duchovní, církvi sv. Matka naše dala nám život tělesný — církev sv. na křtu sv. nadpřirozený život duchovní; pozemská matka naše pečuje o pokrm, o oblek, o osvěžení tělesné — duchovní matka podává svaté svátosti, pokání, sv. přijímání a s ním spojené nesčetné milosti. Jakou péči věnuje dítěti matka jeho v nemoci, opatřuje mu lékaře, léky atd. — církev posílá lékaře duchovního, léky, sv. olej nemocných. Když nemocné dítě opustěno je ode všech, matka jediná naň nikdy nezapomene; tak i církev sv. ukládá přísnou povinnost kněžím, aby v první řadě postarali se o ubohé a opuštěné nemocné. Aby dítě mohlo v klidu a v pokoji odpočívat, upraví mu starostlivá matička lůžko co nejpečlivěji; církev sv. k poslednímu odpočinku žehná rakev, zemi i hrob, v němž tělo bude očekávat své vzkříšení. Dobrá, zbožná matka pozemská modlí se vždy za své dítě — stejně tak i církev. A jestliže někdy na konec i pozemská matka zapomene na zemřelé své dítě, duchovní matka církev sv. nezapomene svých zesnulých dítek nikdy! Každého dne vřele vzpomíná jich při mši svaté. Co z toho plyne? Špatné dítě, které by nemilovalo své starostlivé matičky pozemské, opovržení hodný křesťan, který by nemiloval něžně jej milující matku duchovní — církev svatou. (Dokončení.)

JAN OLIVA :

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Pokračování.)

Tento mysteriosní ráz víry naší musí se při vyučování náboženství povznést. Nyní se náboženství učí ve mnohé stránce jako přírodopis a podobné předměty vše se chce rozumově dokázat, vše smyslově znázornit, vše rozpitvat a rozkouškovat, jako by to byla stará egyptská mumie. Jak daleko se tu zachází, je viděti ze snahy po utvoření t. zv. *experimentální theologie*, o níž vyšel spis dr. Isenkrahe: *Experimental-Theologie. Behandelt vom Standpunkte eines Naturforschers*. 2. vydání 1922. A dr. Müller-Kiszlegg podal návrh na založení *Gesellschaft für Exp.-Theologie*, o němž dr. Arnold Rademacher míní, že její ustavení je více než pochybné.⁴¹⁾

Nač třeba dále upozornit, je toto: při pohřbech, svatbách a p. připouštějí se do našich kostelů a hlavně i k obětí mše sv. lidé bez vyznání, jinověrci. Jak si tam počínají na př. při pozdvihování, je všeobecně známo, a jak to působí na katolíky, je také známo: stydí se před nimi udělati kříž, kleknouti . . . jen málokterí zůstanou pevní a projádří svou nelibost a to jenom soukromě, knězi, veřejně proti nim nevystoupí. Tak nám naší vlastní vinou stále ubývá pravé náboženské vnitřnosti, tajemný obsah své víry vždy více vydáváme na pospas nevěře a hrubému materialismu. Z toho zároveň vidět, kam by vedlo spolužívání kostelů, jež by vůdčí lidovci převelice rádi povolili.

Kde takové mysterium při vyučování, kázání . . . přijde, mají se posluchači nebo děti vhodným, přiměřeným způsobem upozorniti, že to je něco nepochopitelného nám lidem. Tak si počínal sv. Pavel, na př. 1 Kor. 15,51: *ecce misterium dico*.

Ovšem se nesmí zase mysteriosní stránka přeháněti, přeceňovati. *In medio virtus*.

Správný názor podává spis A. Mager O. S. B.: *Der Wandel in der Gegenwart Gottes*. Augsburg, Filser 1921. Dr. Adam píše o něm takto⁴²⁾: »Připojuje se k pravidlům (reguli) sv. Benedikta, nástinu to umění civilisačního a vychovatelského«, prokazuje proti »novým ascetickým názorům a systémům«, chození v přítomnosti Boží jakožto základ našeho náboženského života, pokouší se dále objasniti podstatně nutnou spojitost ustavičného, chození před Bohem s cílem křesťanské dokonalosti a tím jeho objektivní oprávněnost a odkrývá konečně psychologickou možnost takového chození před Bohem . . . Jakožto první podmínka chození před Bohem ukazuje se »skutečné, v první řadě hodnotné, věřící poznání Boha«; jakožto druhá podmínka ještě mnohem podstatnější »vnitřní modlitba duše«; třetí a nejpodstatnější podmínka, ba cíl a účel chození před Bohem je »poznáním Boha skrze vnitřní modlitbu duše povzbuzená vůle. Teprve vůle, jakožto »samouskutečnění ducha« dokonává ono spojení s Bohem, ku kterému duchovní život cílí a směřuje«. Tak Adam. Zdá se mi, že podle toho je uzpůsobena naše bohoslužba: poznání — kázání; modlitba — mše sv.; zvl. uzpůsobená vůle — má býti život věřících v týdně. Není tedy vhodné kázání až po mši sv.; kázání má směřovati k modlitbě a skrze modlitbu k praktickému životu křesťanskému.

⁴¹⁾ Theologische Revue 1922, 68.⁴²⁾ Theologische Quartalschrift 1922, 94—96.

Tím více tak tomu, máme-li zřetel jen k liturgii, jak o ní píše dr. Odo Casel O. S. B. *Die Liturgie als Mysterienfeier*. 1922. Dle jeho vývodů v liturgii božský život Kristův od církve a duše je spoluprožíván a bezprostředně uchopován; všechny velké idee antiky spojují se očištěné a prohloubené v mysteriích Kristových, zvláště ve mši sv.; zároveň je praktický význam myšlenky mysteriosní pro náboženský život nadobyčejný.

Co zde o liturgii uvedeno, platí dle sv. Bonaventury i o výkladu písma sv. Píše o tom takto ⁴³⁾: *Propheta petit in Balmo (118, 18): »revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua«; quia, Danielis secundo, »ipse revelat profunda et novit in tenebris constituta, et lux cum eo est«.* — *Haec autem profunda mysteria in Scriptura nullus intelligit nisi per Christum crucifixum et suscitatum et gentibus per Spiritum sanctum divulgatum, quia de ipso sunt Scripturae et propter ipsum; et ideo ab ipso explicantur.*

Za uvážení stojí i to, co píše Beda venerabilis ⁴⁴⁾: *Ecclesiam suam quantalibet numerositate jam dilatatam, tamen usque ad finem mundi humilitate vult crescere, et ad promissum regnum humilitate pervenire.*

Na všechno to, co tu o mysteriosních jevech řečeno, mělo by se v církevních dějinách školních a pro lid bedlivěji pamatovati, než dosud se děje. Dobrým příspěvkem v tom ohledu je kniha již častěji zde citovaná, dr. Robert Klimsch: *Lebt Jesus noch? Ist Jesus Gott? Erscheinungen Jesu, besonders in neuerer Zeit*. Regensburg 1920.

Třetí místo v oboru nadpřirozeném po stránce irrationabilní zaujímá *mimologické v liturgii*. K lepšímu rozpoznání jeho budeme látku sem náležitou pozorovati nejdříve věcně a pak formálně.

Jeden z nejlepších znalců liturgie v naší době, P. Odo Casel O. S. B. napsal ⁴⁵⁾: *»anticipace jsou v liturgii časté a vysvětlují se ze živého, dramatického, nelogického charakteru liturgie«* *). Slovem nelogický nemíní autor (viz dole originál) něco nerozumného, nýbrž to, co zde jmenujeme mimologickým. Jak k tomu živému, dramatickému, mimologickému rázu (charakteru) liturgie došlo, vysvětluje též autor dále takto ⁴⁶⁾: *»Je správně, že asi od 8. století myšlenka objektivního podávání darů ve mši silněji se zdůrazňuje, kdežto starší názor vytyčuje více důvodního entusiasmů s jeho misteriosním vzletem a pneumatickou chvalořečí na Boha. Avšak podstatné trvá. Mysterium vzpomínky, které za důvodnění se koná, je ovšem utrpení Kristovo, a toto utrpení, jak Cyprian zřetelně praví, je obětí křesťanů. Od počátku je toto mysterium vázáno na proměňování elementů, kterým teprve Kristus v mysterium se stává přítomným. Cesta, na které myšlenka mysteriosní a myšlenka obětní splynuly v jednotu, je tato: z hellenistického pojmu logiké thysía, přejatého od křesťanských apologetů a pak od liturgie, vyvinul se starokřesťanský pojem oběti mešní . . . Silné vytyčování životní přítomnosti (leibhaftigen Gegenwart) Pána v kultu je spíše pozdější myšlenka, kdežto starší doba raději než o soma Christu mluví o antitypon, homoioma tu somatos Christu.*

⁴³⁾ Comment. in evang. Lucae c. XXIV., nr. 58 (o verši 45.).

⁴⁴⁾ Viz v brevii Comm. Conf. non Pont. na 2. místě 3. nokt.

⁴⁵⁾ Theologische Revue, 1922, 218.

*) Poněvadž tato slova jsou pro naše další vývody základem, uvádíme je zde i v originálu: Solche Antizipationen sind nicht »unverständlich«, sind vielmehr häufig in der Liturgie und erklären sich aus dem lebendigen, dramatischen, unlogischen charakter der Liturgie. ⁴⁶⁾ ib. 217-8.

Právě později vzniklé části mše zdůrazňují proto tak silně tuto myšlenku (o životní přítomnosti Pána v kultu). Je tedy převrácené, z těchto částí chtít vyčíst staré představy. Chrysostomos popisuje (16) v kázání zcela drasticky příchod (epifanie) Krista (a andělů) v kultu, jenž (příchod) je přirozeně vázán na elementy. Epifanie byia tedy Chrystosomovi zcela životní (lebendig) . Staří křesťané si nelámali hlavu dialektickým zdůvodňováním proměňování podstat, jak to scholastika dělala; antický člověk byl mysteriemi navyklý na podobné duševní pochody. Také v liturgii netázali se úzkostlivě po určitém místě, kde se konsekrace vykonala; oni věděli: Když zaznělo po eucharistii biskupově amen, nebyly elementy už více chléb a víno, nýbrž tělo a krev Kristovy; tím se však mohly státi jediné proměnou.« — — Tento dramatický, mimologický ráz mše sv. byl ještě živě cítěn ve středověku, jak ukazuje W. Creiznach ve svém spise *Geschichte des neueren Dramas* I³ Halle 1911, 43 a n., kdež doličuje, že drama světské vzrostlo ke své výši na středověké liturgii.⁴⁷⁾

Myslím, že uvedené právě momenty měly by se zužitkovati pro výklad liturgie mešní u dospělejších žáků; tím by nabyli správnějšího vhledu v charakter mešní, než je to možno při nynějším vykládání, kde se nehledí náležitě na vývoj mešní. A když už u věci jsme, připojím ještě názor znamenitého znalce liturgie, Ludwiga Eisenhofera, jenž napsal⁴⁸⁾: Jistě každý, jenž se snaží vniknouti do ducha liturgie, je stržen její krásou, také mimovolně pozná, že ji ovládají jednotlivé vůdčí myšlenky, zvláště o velkých svátcích a jejich předhodích a pohodích. Tu však je velice blízké nebezpečí, že se vyjme jedna idea a vyličí se za určující a rozhodnou pro stavbu liturgie, a že se pak liturgické formuláře do jistého schema, které je více méně subjektivní, násilně vtlačují. Na př. myšlenka ve 3 vánočních mších viděti v dramatické trilogii rozvinutí idee o světle, které nám v Kristu zasvitlo, je krásná a duchaplná. Byla však tato myšlenka rozhodující při ustavování těchto formulářů? Po všem tom, co o vzniku těchto mší víme, nebylo tomu tak. Při všem nadšení pro liturgii měli bychom se chrániti přehánění. Opat Herwegen na př. píše (*Alte Quellen neuer Kraft* 1920, 146): »liturgie vykazuje člověku pevné místo oproti Bohu«. Myslím, že je to především úkolem víry a na víře se zakládajícího kázání (Řím. 10, 14), liturgie je pouze forma, kterou se víra projevuje, jejížto (té formy) dogmatické ocenění není však všem nijak lehké. Krása liturgie nadchne vždy hluboce cítící, básnicky naladěné povahy k oratorickým nadšeným výlevům. Nesmí se však účinek jejich přeceňovat. Podobají se ohňostroji, jenž na několik okamžiků vzplane, ale noc trvale neosvítí. Mnohem lepší jest klidně hořící světélko, jež ochraňuje naše nohy před pády. Tímto světlem je pro všechny lidi víra. Neposílí se víra, zvláště ve vrstvách vzdělaných dokáže-li se, že jednotlivé liturgické modlitby a tormy možno stopovati zpět až do prvních století církve? Nutný důsledek je tento: církev tak věrná v opatrování zevnějších forem své bohoslužby, je ještě věrnější v podávání spasných pokladů Vykupitele. Aesthetické a ascetické hodnocení naší liturgie není tím nijak zkracováno, naopak jen získává, je-li zakládáno na podkladě vědecky zajištěném«.

(Pokračování.)

⁴⁷⁾ Viz *Theologische Revue* 1917, 437.

⁴⁸⁾ *ib.* 1921, 351.

V. O. HLOŠINA:

O poměru J. A. Komenského k církvi katolické.

Příspěvek k poznání náboženských tužeb českých emigrantů.

(Dokončení.)

Při správném však posuzování poměru J. A. Komenského k církvi katolické nesmíme přehlížeti dvou fakt a to jednak, že smýšlení, povaha a celý život tohoto muže přísně byly určeny náboženskými zásadami Bratrské jednoty, již od svého narození náležel a jednak, že zase Komenský po bitvě bělohorské byl jediným nábožensko národním oficiálním reprezentantem tužeb českých emigrantů, poněvadž jako učenec prvního řádu svou činností a svými spisy nesporně mysli jich řídil a spravoval. Tím v Komenském soustřeďují se všechny tužby, jež duši české emigrace zmítaly a tudíž jeho náboženské názory po bitvě bělohorské až do míru vestfálského a později až po rok jeho smrti, ba i déle, totiž po celé sedmnácté století, jsou najisto ozvěnou nábožensko-národních tužeb českých protestantů vůbec. Proto, kdo chce dojít k správnému nábožensko-národnímu názoru, jak tento ovládal české pobělohorské emigranty, důsledně musí znáti nejen náboženské směry Komenského, ale i Bratrské jednoty.

A tu, jak nesporno, Jednota českých bratří vyšla z radikálního husitství či táborífství. Bylť ovšem Táboři v bitvě u Lipan r. 1434 na hlavu poraženi, ale to nevadilo, že v krátké době vytvořily se v Čechách i na Moravě zvláštní jednoty, jež byly ovládány stejným duchem, pokud se týkalo náboženského smýšlení, jako poražení Táboři, jichž charakteristickou známkou bylo upření papežského primátu, odstranění duchovní moci biskupské a zamítnutí zákonodárné, soudní a výkonné moci církevní tím, že bratrští kněží bývali losem voleni ze středu věřících. A totéž v jádře bylo také vlastně názorem Bratrské jednoty. Proto Bratři papeže nenáviděli, duchovní moci biskupské neuznávali, majíce toliko starší kteří Jednotu řídili, ale biskupského svěcení neměli a své duchovní pouze »zřizovali«, t. j. ze středu laiků si volili bez jakýchkoliv zvláštních náboženských obřadů či svěcení, jimiž by duchovní moc se na nové zvolence přenášela. Tím Jednota fakticky vůbec stavu duchovního neměla a důsledně veškeren stav duchovní v posměch uvedla.

Ale to nebylo všecko. Po zamítnutí auktority duchovní zamítla Jednota i auktoritu světskou či státní. Její zásadou alespoň bylo, že křesťanské smýšlení a mravní život jsou jedinou podmínkou veřejného pořádku a že tudíž vlastně světské vrchnosti jsou zbytečné. Proto Jednota brojila v zásadě proti každé vrchnosti světské, ale zvláště proti světské vrchnosti katolické, protože v ní spatřovala překážku k dalšímu volnému se šíření. A zase naopak světská vláda musila Jednoty se vždy strachovati, či jak praví Gindely: »Neměl se král strachovati o svou korunu a každý majitel půdy o svůj statek, když Jednota neznala mimo víry a rodiny ničím jiných svazků a odmítala jakoukoliv výkonnou moc mimo tresty duchovní?«³³⁾ Tím se stalo, že čeští panovníci Bratrské jednoty nikdy neuznali, ale považovali ji vždy za záhubnou sektu, již zakazovali, hubili a pronásledovali.

Za krále Vladislava však a syna jeho Ludvíka vstoupilo do Jednoty mnoho českých i moravských pánů. Mezi tím také zakladatelé Jednoty a starší její členové, původní to bratrské pokolení vymřelo a vlády v ní ujali se lidé volnějšího smýšlení mravního, jako na př. byl Jan Augusta a jiní, namnoze muži to lakotní, ctižádostiví a po novotách toužící. Tím Jednota ocitla se v proudech, navazujících

³³⁾ Sr. Geschichte der böhm. Brüder, I, v kap. 2.

s Lutherem, Kalvínem a německou reformací vůbec. Zamítla starou mravní kázeň a přispůsobila se své době, jejíž distinkční známkou byla stupňovaná zášť proti všemu katolickému. A právě v této době byl Jednotou vychován J. A. Komenský. Proto v jeho spisech a skutcích je tolik protikatolického záští, nenávisti a nesnášlivosti.

A co Komenský od Jednoty přijal, odkázal zase svým nástupcům. Proto zášť, nenávisť a nesnášlivost proti katolické církvi jsou hlavními necnostmi všech českých protestantských emigrantů bez rozdílu, jak toho důkazem jsou nejen vpády švédské před mírem vestfálským do Čech, ale všecko úsilí emigrace v době sedmnáctého a osmnáctého století, jehož cílem bylo vyvrácení katolické církve i katolické vrchnosti a odevzdání české vlasti pruskému protestantskému králi za náboženské nadvlády protestantských církví.³⁴⁾ Zrazování tedy Čech Prusku či to, co nazývá se v českých dějinách práce pro protestantské Prusko nebo pro pruského krále je konec konců jenom důsledkem nábožensko-národní činnosti Komenského a českých pobělohorských emigrantů. Tím také dá se vysvětliti, že šířením se zásad Komenského nejen v oboru paedagogickém, proti čemuž katolický lid, jak s důrazem třeba připomenouti, ničeho nikdy nenamítal, ale hlavně v oboru nábožensko-národním uchladla v mnohých srdcích pravá křesťanská láska, která by byla schopná obětí, a zavládla nenávisť všeho katolického spojená s pronásledováním církve...

Ostatně ti, kdož katolickou církev stíhají a pronásledují, nečiní zajisté nic jiného, nežli činili emigranti a nežli k čemu nabádá Komenský, jenž v »Kšaftě« po známých slovech: »Věřím i já Bohu, že po přejití vichřic hněvu, hříchy našimi na hlavy naše uvedeného, vláda věcí tvých«, — kterýmižto slovy dle celé souvislosti vyrozumívá auctor vládu protestantismu — »k tobě se zase navrátí, o lide český«, hned dodává: »A pro tu naději. tobě odkazuji... zejména: Napřed, milost k pravdě Boží čisté, kterouž nám před jinými národy prvé službou Mistra Jana Husa našeho ukazovati počal Pán, a kterouž on s pomocníkem svým i jinými mnohými věrnými Čechy krví svou zpečetil a od níž antikrist na onen čas chytrostmi svými na sněmu basilejském, teď pak mocí válečnou a ukrutnou tebe byl odvedl... Ujmiž se zase práva svého...«³⁵⁾

Tím ovšem nemá světlá památka, jako paedagoga, ani v nejmenším býti dotčena. Týž však byl českým bratrem a my jsme katolíky. Máme tedy právo posuzovati jeho náboženské názory se stanoviska svého, jež přece je pravdou, dosvědčenou nepřetržitou, důstojnou a slavnou existencí naší římsko-katolické církve od smrti Pána Krista až do naší doby, právě tak, jako když Komenský ve své sektě viděl jen pravé křesťany a proto v »Labyrintě světa a ráji srdce« o katolické církvi napsal mimo jiné příhany³⁶⁾, že spatřil v ní »mnohé roztržitosti, svády, závisti, z míst sebe strkání a jiné neřády«.³⁷⁾ Tu zajisté platí veliké slovo biskupa Brynychy: »Obrana církve byla nám vnucena. Proto musíme míti právo říci celou a nezkalenou pravdu...«³⁸⁾ či: »Amicus mihi Plato sed magis amica veritas«...

³⁴⁾ Ale přes to nazývají mnozí Bratrskou jednotu »nejnárodnější církví českou«, jako na př. Ottův sl. n. XIV, 631!

³⁵⁾ Sr. Denis, I, 216—217.

³⁶⁾ Na př. »Takž jsem mlčeti musil, patrně sic vida, že to potvorství jest, na komži pancíř... po předu Petrovy klíče a po zadu Jidášův měšec nositi...« Sr. v kap. XVIII. odstavec: »Duchovních lidí mezi křesťany tělesnost.

³⁷⁾ D. c. ve vydání Jos. Kořínka, 104. — ³⁸⁾ Sr. Slova pravdy, II, č. 7, 32.

S. U. V.:

Z filosofické literatury.

České spisy z oboru křesťanské filosofie jsou u nás řídkým zjevem a pole pro ně se teprve připravuje. Je zajisté pravou vzácností a zjevem nad jiné pozoruhodným, když práce filosofická, vyšlá v časopise před dvanácti lety, vychází nyní po druhé v knižním vydání a tedy vlastně ve vydání třetím. Ve »Vychovatelských Listech« (r. XI.) počal *dr. Josef Kratochvíl* r. 1911 ve formě »volných listů« otiskovati »*Úvod do filosofie*« a v deseti kapitolách probral: Pojem filosofie, původ filosofie, údobí filosofie, rozdělení filosofie, filosofii orientální, řeckou, patristickou, základy novověké filosofie, novověký racionalismus a empirismus. Co tehdy psáno bylo populárně pro čtenáře časopisu pro paedagogiku a filosofii, bylo knižně vydáno pro širší vrstvy lidové roku 1912 a právě po desíti letech vyšlo vědecky pro potřebu vysokoškolských posluchačů brněnských:

Dr. Josef Kratochvíl: Úvod do filosofie. Nákladem R. Promberggra v Olomouci 1922, str. 318, mal. 4°, cena 35 Kč. Třetí, zcela přepracované a rozšířené vydání.

Co nové vydání oznamuje je skutečně pravdou. Z desíti volných listů v časopise povstala kniha o 318 str., kterou autor rozdělil na dvacet obširných kapitol, které roztrídil do tří dílů: 1. Základní pojmy filosofické. 2. Vývoj myšlenky filosofické. (Stručné dějiny filosofické od filosofii orientálních až k novověkému racionalismu a empirismu). 3. Synthesa budoucnosti.

Proti pozitivismu, který se přednáší české akademické mládeži na universitách, přiznává se autor otevřeně k *novoidealismu*, jenž hledí vyrovnati porušenou rovnováhu světa vnějšího a vnitřního, říše smyslné a nadsmyslné a spojití chce exaktní vědy duchovní s učením Kristovým.

Dr. Kratochvíl vykládá v knize své velmi jasně a srozumitelně, neunavuje, nezabíhá v rozvlácnosti a povídání, ovládá dokonale svůj předmět a poskytuje tak hojného a bezpečného poučení čtenáři v tak důležitém oboru vědění. Bohaté a ucelené údaje literární poslouží pak čtenáři výborně při studiu.

Autor chtěl původně v tomto třetím vydání uveřejniti i čtvrtý oddíl: »Vývoj a snahy české filosofie«, ale rozhodl se jej vydati jako samostatný spis, jelikož část tato obširným zpracováním současné české filosofie velmi vzrostla.

Výborný spis Kratochvílův, jemuž i nakladatelství Prombergrovo věnovalo péči velikou a dalo velmi pěknou úpravu, za poměrně nízkou cenu, je obohacím české filosofické literatury. Spis doporučuje se sám tím, že vyšel ve třetím vydání během necelých dvanácti let. Hodí se zvláště dobře všem studujícím filosofie, pro které je psán, ale i všem, kdož hodlají se zhloubati v problémy filosofické, by poznali pravdu. My pak jedinečnou práci tu, směřující ke zduchovnění a povznesení českého života, co nejlépe doporučujeme.

SMĚS.

Kurs katechetský na Velehradě letos oznámen *není*; bude tam jen 28. a 29. července schůze katechetů!

Pro náboženskou školu. V Německu bylo hlasováno plebiscitem a výsledek byl,

že 80% katolických voličů vyslovilo se pro konfesijní školu.

Německý katechetský kurs v Rakousích. V misijním domě ve Sv. Gabrielu u Mödlingu bude pořádán katechet. kurs ve dnech 30. a 31. srpna.

K dějinám malého školského zákona. »Čech« 13. června oznamuje: »Čes.

Sl. již po druhé vytýká, že dr. Vrbenský »vyhandloval« s min. Šrámkem malý školský zákon za zákon o lékařích. Vrbenského »Socialista« proto slibuje, že uveřejní historii jednání o malém školském zákoně na základě dokumentů. Jsme zvědaví.

K opravě katechismu. Ve Věstníku Klubu duchovenstva »Sursum« (č. 6. a 7.) podává v článku »Náboženské učebnice« několik námětů k diskusi Arnošt Oliva. Poukazuje na potřebu jednotného katechismu, píše: Uznávám *nutnost jednotných učebnic* a to pro celou republiku a všechny národnosti. (Zatím pro německé školy schválen katechismus rottenburský a biblická dějprava Eckrova a pro české pracuje o katechismus zvláštní komise). Práví, že nic definitivního nemožno podnikat a lituje, že komise katechismická nevzala zřetel k *starému pražskému katechismu*. Za důležitější než katechismus pokládá *modlitební knížku*, (učinil to biskup Brynych r. 1896), jejíž rozdělení naznačuje. Je pro úplně nové zpracování katechismu, dle potřeb dnešní doby, katechismu stručného, aby se mohl každý naučit. Práci by měl řídit »Klub duchovenstva« jako nejčetnější organizace kněžská. — Článek ten doporučujeme všem čtenářům a i my vybízíme k diskusi. (Viz i »Vychovatel« č. 5.).

Sjezd katolického učitelstva v Kroměříži. Spolek českého učitelstva pro Moravu a Slezsko koná sjezd v Kroměříži ve dnech 9. až 13. července t. r. s tímto programem: Pondělí 9. července 1923. O půl 8. hod. večer: Zahajovací večírek v sále hotelu Centrál. Hudební a zpěvná čísla provedou chovanci a chovanky učitelských ústavů. Úterý 10. července 1923. O 9. hod. ranní přednáší universitní profesor dr. F. Stejskal: Doba protireformace — doba temna? Odpoledne prohlídka zámku s výkladem. Večer: »Umělecký večer slovenské písně«, řídí universitní profesor dr. A. Kolísek. Středa 11. července 1923. O 9. hod. ranní přednáší profesor dr. F. Krus: Vývin duševního života dítěte. Odpoledne prohlídka zemského ústavu pro choromyslné s výkladem. Večer: Film: Sv. František z Assisi — doprovází vdp. farář K. Dostál-Lutinov. Čtvrtek 12. července 1923. O 9. hod. ranní přednášky: Katecheta A. Vašek: Občanská nauka a výchova. Cvičný učitel, V. Praxl: Činná třída elementární. Odpoledne prohlídka kabinetů arcibiskupského gymnasia s předvedením pokusů moderních výzkumů fysikálních. Večer

přednáška se světelnými obrazy: Církevní umění v obrazech — přednáší profesor A. Janda. Pátek 13. července 1923. O 9. hod. ranní přednáší senátor probošt F. Valoušek: Učitelstvo a nové světové hnutí. Pak následuje řádná valná hromada spolku. Vědecké přednášky se konají v aule arcibiskupského gymnasia. Po dobu sjezdu katol. učitelstva pořádána bude výstava katol. časopisů, brožur, revuí, knih, obrazů, učebních pomůcek atd.

Troufalost učitelská. »Našinec« v čísle 135 píše: V obci Š. na Uher. Brodsku udal nadučitel S. okresnímu školnímu výboru v Uh. Brodě faráře, že se opovážil zpovídat školní dívky 1½ hodiny po odpoledním vyučování. Školní dívky měly vyučování do 3 hodin. Zpověď nařízena po 4. hodině. — Školní úřady horlivě vyšetřují »hrozný zločin« faráře. Stalo se léta Páně 1923. Pak máme svobodu náboženskou!

Leges vigilantibus! »Apelujeme na katechety: Buďte vyznavači a nikoliv mucedníky . . . Leges vigilantibus! Užívejte zákonů! Kdyby bylo použito více zákona o útisku, který též se vztahuje na kulturní útlak ve škole, pak by nebylo tolik nářků na řádění nesevědomitých učitelů«. Z řeči min. Šrámka (Praž. Več. č. 114.) — O Božím Těle odváděli volnomyšlenkáři děti (i katolické!) do lesů na výlety a různé slavnosti. »Praž. Več.« č. 121. odsuzuje podobné jednání učitelstva, cituje § 78. šk. řádu vyuč. a dodává: »Nebudeme se dovolávati proti těmto šílencům zákona«. — Katecheta se zákona dovolávati má, politický deník politické strany se zákona dovolávati nebude.

O malém školském zákoně píše v »Čechu« č. 154. Dr. Horský (Glossy ke sjezdu naší strany: »Na sjezdu padla slova, která pronesl pan poslanec Roudnický o malém školském zákoně, řka: že za daných poměrů nemusíme se za něj hanbit! — Svého času tento pan poslanec dokonce vypočítával na prstech předně, za druhé, za třetí a tak dále výhody tohoto zákona. O této velmi choulostivé kapitole si ještě promluví a povím na základě zkušeností, nabytých z nynější své vlastní vyučovací praxe, jakož i ze zkušeností ze své vikariátní visitace takové pravdy, že panu Roudnickému »tinient aures ambae«. — Za sedm dní po sjezdu uveřejněn byl v »Čechu« rozklad nejdůst. Episkopátu celé republiky československé, ve kterém trpce si stěžuje na další protináboženskou propagandu ve školství Podkladem k této propagandě

jest právě »malý školský zákon«, který je opravdu dračím semenem, z něhož úplně vyhlazení náboženství ze škol rapidně vrůstá. Katecheté a my v duchovní správě pracující kněží, kteří ve škole vyučujeme — já sám učím v pěti třídách — a kteří to tedy na vlastní oči vidíme a prakticky to zakoušíme, jakým »dobrodiním« zákon ten pro nás katolíky de facto jest, nemůžeme si nikterak vysvětliti slova pana poslance Roudnického, leč snad tím, že se přefekl, že chtěl spíše říci: že »freimauři, nevěrci a volnomyšlenkáři za daných poměrů nemusí se za tento zákon hanbit«. Tak by to bylo správné. Však také celý protikatolický tábor si zákon ten pochvaluje.

Občanská nauka a výchova, čím vlastně bude, přiznává »Volná Myšlenka«. V článku »Velký krok v před« upozorňuje širší veřejnost na učebné osnovy občanské nauky a výchovy, které nabudou platnosti počátkem škol. roku. »To znamená — píše »V. M.« — že od počátku příštího školního roku na všech obecných a měštanských školách (!) republiky, tedy i na Slovensku, zavádí se jako zvláštní vyučovací předmět, povinný pro všechny žáky, tedy i katolické, občanská (laická) mravouka. Dávny náš požadavek stává se skutkem, to, co jsme my sami na různých místech ochotnický prováděli, nařizuje se nyní úředně a všeobecně. Jde opravdu o to, co jsme si zvykli nazývat »laickou mravoukou« (morálkou), třebaž úředně se slova toho neužívalo, a mluvilo se »o občanské nauce a výchově«. — Z těchto slov je vidět, že po prázdninách bude pro učitele náboženství hůř a jest otázka, zda katecheti vystačí s vyznavačstvím, nedojde-li opravdu k mučednictví.

Přišel na dozor! V B. u R., sděluje »Den«, přišel 30. května 1923 předseda místní školní rady, bezvěrec, inšpicírovat katechetu. Ten připadl na dobrý nápad. Uložil dětem, aby nahlas četli z biblické dějeproy stat o Jidášovi, jenž za 30 stříbrných zradil Krista Pána. Pak se obrátil k oknu a nevěnoval návštěvě žádné pozornosti. Pan předseda pochopil a zticha se z třídy vytratil, nevyčkal ani poučného článku.

Smutné vysvědčení. O pouti k hrobu Fr. Palackého do Lobkovic, píše referent »Nár. Politiky« v závěru své zprávy, že jako novinář chodí ke zmíněným slavnostem téměř čtvrt století, ale že letos poprvé postrádal na slavnosti — učitelstva a mlá-

deže. — Smutné vysvědčení těm, kteří při každém otevření úst, mají jméno Palackého na jazyku.

Reforma školy občanské a střední. Návrh ministerstva školství a národní osvěty na reformu školy občanské a střední stal se předmětem hojných úvah v novinách i na schůzích a podroben všemožným posudkům. Dnes jest již zřejmě viděti, že veřejnost jest rozdělena ve dva tábory, tábor schvalujících a tábor zamítajících. Schvalují jej hlavně hlasy učitelů škol občanských, bývalých i nynějších, a potom schůze lidu jimi svolávané nebo poučované. Zamítají pak velikou většinou středoškolská nebo vysokoškolská profesori. Ani politické strany nejsou za jedno. — Návrh na reformu střední školy, jak byl vypracován bývalými realistickými učiteli, kterým příslušnost k této protěžované straně pomohla do ministerstva, byl zamítnut i ústředním spolkem profesorů, známým svým radikalismem. Spolek vytýká návrhu hlavně, že zhoršuje nynější stav přeplnění učivem, ježto zavádí 36 hod. týdně. Proti návrhu vyslovila se také filosofická fakulta Karlovy university v Praze, která návrh ministerstva nepovažuje ani za vhodný podklad k diskusi, a prohlašuje, že je sdělán pod sugescí určitých hesel a politických směrů. — Brněnští vysokoškolská profesori vydali ze své členské schůze tento projev: Vyslovujeme se proti »Návrhu«, aby nižší střední školy splynuly s povinnými školami občanskými, proti chystanému snižování úrovně škol středních ve věci i učitelstvu, a nepokládáme »Návrh« za vhodný, aby se stal základem reformy občanských i středních škol a doporučujeme, aby se vůbec postupovalo beze vší ukvapenosti a s rozvahou. — Pokrokoví učitelé obecných škol usnášejí se zase na projevech souhlasu s chystanou novelisací střední školy. Učitelé měštanských škol vítají reformu z důvodů velice průhledných. Kdyby se uskutečnila, měli by v ruce novou zbraň, kterou by se domáhali opětně větších výhod. S navrhovanou změnou učitelského vzdělání právem nejsou spokojeni, protože změna by vlastně znamenala zhoršení dosavadního stavu. Že by splynutí měštanské a střední školy snížilo úroveň naší budoucí inteligence, jest nesporné, a na toto nebezpečí jednomyslně poukazují všechny hlasy — mimoučitelské — které se dosud o věci ve veřejném tisku objevily. Charakterické, že? Pryč se vzděláním!

Známosti stížnost a zvýšenou prosbu vznášejí k celé veřejnosti Pražský soukromý ústav pro hluchoněmé na Smíchově, t. č. ve St. Dejvicích, ve výroční zprávě za školní r. 1921—22. V roce 1912—13 bylo v ústavě 116 chovanců, v roce 1920—1 bylo 105, v letech válečných až 143, v roce, o němž jedná výroční zpráva, pouze 23! Ptáme-li se, proč počet chovanců tak nápadně ve jmenovaném roce klesl, přicházíme k těžké obžalobě čsl. vlády, která v roce 1921 zabrala budovu ústavní pro statistický úřad a hluchoněmé vystěhovala exekučně z vlastního domu, z něhož platí nájemného 123.178 Kč 912. Benevolencí bisk. dr. Frinda dána ústavu k dispozici dětská opatrovna v St. Dejvicích, jež adoptována nákladem 70.000 Kč, z nichž platí ústav vysoké úroky. Zajímavá výroční zpráva podává bližší údaje o zabrané budově, o vydáních a výchově dětí v ústavě nynějším umístěných. Ústav dovolává se morální i hmotné podpory veškeré veřejnosti, aby plnění mohl svůj humanitní úkol ku blahu nešťastných dítek a my jej přiznají čtenářů vřele doporučujeme.

K navržené nivelizační reformě střední školy napsala »Tribuna«: »Klasická kultura dávno ještě není překonána a její nadbytek nikdy tolik neškodil národu, jako její nedostatek. Dnešní tendence odstraňují humanitní gymnasium, jediný ústav, kde se klasická kultura pěstuje v originále. Chystaná reforma střední školy snaží se nivelisovati kulturu, snižující bývalou inteligenci na úroveň frekventantů občanské školy. To je snad dobré z politických důvodů, zejména ve smyslu amerikanisování správy, jak to často slyšíme, a výsledky toho budou po materiální stránce takovým nedoučkám jistě velmi příznivé. Může-li ministr osvěty býti člověk, jenž do škol nechodil, proč bys i ty, Augustine, nemohl získati výnosného místa, ač neznáš nejen základy latiny, nýbrž ani základy svého mateřského jazyka? Ale ovšem výsledky přičteme si pak sami. Můj starý kamarád, nyní profesor vysoké školy technické a bývalý praktický inženýr, říkával, že nejlepší přípravou pro techniku je klasické gymnasium. Nejlepší přípravou pro politiku je také, alespoň v Anglii jsou dosud toho názoru. A dokud lidé s humanitním vzděláním ovládali veřejný život, nebylo toho »kultu inkompetence«, jak to nazval Emile Faguet a který se Zahnizduje nyní valem také v naší republice.«

Sdružení katolické mládeže vydalo svým nákladem obraz sv. Václava od mladého umělce Václava Pavlíka za snahou, aby obraz milého našeho Světce a Dědice země české navrácen byl zase do všech českých dědin a příbytků, z nichž téměř vymizel. Vydáním obrazu chce Sdružení přispěti i k chystaným oslavám jubilejního roku. Cena stanovena jest vzhledem k tomu, aby rozšíření bylo co největší na nepatrný obnos. Malého výtěšku použito bude ve prospěch podniků sdružení a postavení pomníku svatého Václava na Bianku. — Vydán jest obraz (velikost 49×70 cm) za 15 Kč, pohlednice 10 kusů za 5 Kč a obrázky 100 kusů za 10 Kč. — Objednávky vyřizuje výhradně Sekretariát Sdružení katol. mládeže, Praha II., Salmoja č. 8.

Před koncem školního roku, kdy není již takové práce, vodí venkovští páni učitelé školní děti do měst, aby si prohlédli jejich památnosti, a městští učitelé zas pořádají výlety na venkov. Cizí školní děti procházejí v párech ulicemi, vedeny svými vychovateli a pokukují po budovách i kostelích. Někdy i dovnitř kostela zajdou. Dle chování dětí v kostele snadno se pozná, jaký duch a jaká výchova panuje ve škole odkud děti přišly.

Sbírejte poznatky o občanské nauce. Dr. Ot. Tauber v »Našinci« čís. 140 podává praktický a časový návrh, kterého by si měli povšimnouti, ale i uslužit všichni čtenáři. »Učitelé mají každoročně referovati o zkušenostech s občanskou naukou. I my všeci a všude sbírejte poznatky, jak se osnova občanské nauky osvědčí, aby naši zástupcové měli materiál pro změny.«

Výsledky mal. škol. zákona popisuje »Čech« čís. 166. dle skutečnosti takto: Hodiny náboženské přeloženy na poslední hodiny odpolední, děti chodí do nich bez knih, do kostela přestaly choditi a hrají raději před školou a u kostela kopanou, což je ovšem znamenitou přípravou ke školnímu vyučování vůbec, ze zpěvu mimo »Kde domov můj« a »na tatrouse« (tak to jmenují) neznají ani jediné písně náboženské, kříž dělají levou rukou a modlit se neumí, k sv. svátostem nepřistupují právě ti, kterým by toho bylo nejvíce třeba, vyučování náboženské považují za něco nepovinného, poněvadž část z něho odchází, což jest zajisté v létě zejména poslední hodinu odpolední pánům klukům zcela příjemno — to bude za krátký čas pěkný národ Husa a Komenského!

Dvě knížečky Václava Olivy, známého historického spisovatele a pilného pracovníka, vydalo nedávno družstvo »Vlast«.

Stručné dějiny církevní. Třetí rozmnožené a přehlédnuté vydání. Pro československou mládež. (Str. 60, cena 2 Kč.)

Stručné dějiny katolické reformace v zemích československých. Pro dospělejší mládež. Dílu II. část I. (Hlasy Svatováclavské. Roč. XXII., č. 1.—2.) Str. 40, cena 2 Kč.

Ve stručných dějinách probírá spisovatel krátce a jadrně dějiny církve katolické od jejího založení až do naší doby ve třech odděleních, jak obvykle jest i v jiných církevních dějepisech. Spisovatel podává zprávy o všem nejdůležitějším, ale nezdržuje se mnoho při jednotlivostech, co mládež potřebuje znáti, podává stručně. V druhé a třetí části věnuje hlavní zřetel církevním dějinám zemí našeho státu. Vše jest uvedeno, nic závažného není vynecháno, takže knížečka je dobrou příručkou a kdyby měla schválení ministerské, dobře by se hodila i za knížku školní. Předností její vedle stručnosti je, že jde až do nejnovější doby, ukazujíc i na počátky náboženských bojů a na násilnosti, které proti církvi a katolické víře v našem svobodném státě byly zahájeny. Nezapomíná poučiti také o nejnovějších sektách a náboženských sdruženích, které proti katolické církvi do naší republiky zataženy a povolány byly. Knížečka je velmi praktická a zaslouží hojného rozšíření.

K širšímu poučení zvláště o pohnuté době reformační poskytne hojně látky knížka druhá, která jedná o katolické reformaci po míru vestfalském vůbec a hlavně o době kardinála, arcibiskupa pražského Harracha v Čechách a o reformaci v době té na Moravě a ve Slezsku. Knížečka tato je širším výkladem o době té, která ve »Stručných dějinách« jen krátce byla probrána. Podává jasné poučení o dobách těch a vřele ji proto doporučujeme.

Třetí mezinárodní katolický sjezd. Třetí katolický mezinárodní sjezd koná se letos v Kostniet od 10. do 15. srpna. Více jak 20 biskupů z různých zemí přihlásilo se dosud na sjezd a zaslalo sjezdu své požehnání. Úkolem sjezdu je mírovou

spolupráci katolíků v různých zemích praktickou činností podepřít.

Reforma školy. Nyní mluví se všeobecně o reformě školy měšťanské a školy střední, ale jak se po Praze šeptá, byla také provedena už reforma školy obecné. Jeden okresní inspektor ve Velké Praze povolil učiteli M., aby zřídil úplně volnou činnou školu. Náboženství odstraněno, ale zavedena laická morálka a p. učitel měl dělati ve škole vše dle libosti a nikdo, ani řídící školy, mu nesměl do třídy. Škola byla koe-dukační, ale dnes je zavřena, p. učitel M. je prý nemocen a rodičové splakali nad výsledky, vždyť děti jim byly vráceny zviřecky zneužity. — To jsou výsledky oné činné školy, o které dnes nechce nikdo vědět. Okresní školní rada šetření nezavádí a p. inspektor? Tomu už do toho nic není. (Čech č. 156.)

České školství na Hlučínsku. Podle statistiky v r. 1920 po obsazení Hlučínska československým vojskem bylo v okrese 38 škol, 162 tříd a 138 učeben s 93 učiteli. Dnes je na Hlučínsku 46 škol, které mají 191 tříd, 159 učeben a 221 učitelů. Přibylo tedy 6 škol občanských, 2 školy obecné, 29 tříd a 21 učeben, 43 škol má budovy vlastní, ostatní školy jsou umístěny v budovách najatých, 28 škol je v místnostech dosti slušných, 15 škol je umístěno v místnostech naprosto nevhodných a jedna (v Kravařích) je dokonce umístěna v hospodě. Na občanských školách je celkem 25 učitelů, na obecných školách 139 učitelů, 33 učitelé, 6 katechetů a 18 učitelé ručních prací. Za 3 leta, která uplynula od obsazení Hlučínska, vystřídalo se v okrese 447 učitelů, a když se připočítají změny jednotlivých míst, tedy lze počítati 667 učitelů. V některé třídě vystřídalo se za rok i pět učitelů, jimž buď nevyhovovalo místo z příčin rodinných, mnoho učitelů pak nehodilo se také do určité školy. Pokud jde o děti, navštěvující školy hlučínské, je stav tento: Občanské školy navštěvovalo 653 žáků, obecné školy 7424 žáků; dohromady 8077 žáků. Roku 1920 bylo 8746 žáků. Úbytek, který proti roku 1920 nastal, nutno si vysvětliti odchodem německého žactva do škol v Opavě, někteří pak byli odevzdáni péči učitelů soukromých. Z uvedeného počtu škol je 6 občanských škol českých, ze 40 obecných škol je 37 českých a 3 německé.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 8.

SRPEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

ADOLF VAŠEK:

Dnešní stav školy.

(Předneseno na školské anketě Matice Cyril-Methodějské v Kroměříži dne 8. července 1923.)

Pesimismus – optimismus.

Máme-li odvahu popatřiti skutečnosti tváří v tvář tak, jak se jeví, jak ji prožívá katecheta ve škole pracující, ne v Praze poslancující, nelze se ubrániti pesimismu. Vývoj školských nařízení a zákonů od převratu a jimi vyvolaný vnitřní přerod, říká se tomu převýchova, duch našich škol v katolíku nemůže vzhledem k přítomnosti vzbuditi leč nedůvěru, nespokojenost a odpor.

Tím nepočítám se ani ku splašeným dolekancům podle terminologie dra P. Vychodila, kteří šmahem zavrhovali staré poměry a v oficiálním t. j. odvislém katolickém tisku na povel shora vychvalovali nový režim, republikánská zařízení a zákony, dělali z černého bílé, ani se nezastávám nemůžného brekotu, ani nedělám z katechetů mučedníky, ač jimi opravdu jsou.

Vyznavačem, jak žádá p. ministr Šrámek, jsem od převratu.

Staré i nové poměry ve škole mají dobré i zlé, světlé i stinné stránky, líc i rub, přednosti i nedostatky, jenže toho stínu, nedostatků a rubu je dnes tolik a takových, že škola dnes je obrácena úplně na ruby, je vnitřně rozvrácena. Nikdy však není tak zle, aby nemohlo býti ještě hůř. Život a neustálý proud a běh skutečných dějin, událostí provádí pomalu, ale jistě »reální kritiku«. Nám pak jako katolíkům přítomný stav české školy není pobídkou ku brekotu, nýbrž pomůckou zpytování svědomí, sebepoznání a vzpruhou ku práci pro budoucnost. Nejsme fatalisty, dnešní poměry nejsou nám »hloupá nutnost«. Zlo, překážky, neutěšené poměry jsou na to, aby se překonaly, zdolaly, aby se zjednala náprava. Tedy pesimismus v přítomnosti, optimismus pro budoucnost.

Zřídlo dnešního stavu školy.

Nás katolíků nic není tak daleko, jako že bychom chtěli vlastní hnízdo znečišťovati. Očistit je chceme. Má-li se nečistota odstraniti, je potřeba ji viděti.

Nedávno pravil Ant. Humpolík, odborný učitel a autor brožurky, po dětech ze školy rodičům posílané: »První hodina občanské nauky a výchovy« jako jednatel při schůzi Osvětového sboru v Brně, že schůze budou se pořádati hlavně ve školách, protože škola je jediné místo neutrální. To je pravda potud, pokud neutralitou, nestranností se míní skrytá neb otevřená přímo ďábelsky protikatolická, husitsko-protestantská a volnomyšlenkářská stranickost.

Protikatolická zaujatost školy není zájem a požadavek pedagogiky a vědy, nýbrž politiky a sektářské zášti. Jsme jako kleštěmi sevření železnými chapadly

apokalyptické šelmy, laického státu. Imperium shora nahrazeno demokratickou většinou organisací zdola. Jsme loutkami, otroky organisace. I politická organisace katolíků nedoceňuje zájmů nesmrtelných duší a přeslýchá varovné střízlivé hlasy od ní, neodvislých, samostatných vážných jednotlivců. Tím ovšem nechce říci, že stát, republika je sama sebou něčím zlým. Stát, ať je forma jeho jakákoli, je nutnou potřebou lidské přirozenosti a tím v poslední příčině dílem Božím. Nikdy a nikde však se nestane, aby katolíci souhlasili s pohanským nazíráním na stát, aby se smířili s všemocí státní ve školské otázce. Přidáme-li k všeobecnému laicistickému směru ve školství, který dnes se roztahuje po celém světě, zpuštění a roupy bujnosti hlasové většiny v Národním shromáždění a dočasných držitelů politické moci u nás, jsme u kořene, z něhož vyrostla školská nařízení a nový zákon.

(Pokračování.)

JAN OLIVA:

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Pokračování.)

Moment mimologický je silně též uplatněn v poměru mše sv. k církevnímu roku. Ve mši sv. stále se vzpomíná smrti, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně, kdežto v církevním roku toto a ostatní z dějin Páně a církve představuje se nám postupně. Avšak i v tom postupném představování je mnoho mimologického, jak bylo již toho dotčeno v úvodu k této práci.

Tolik o věcném základu liturgie po stránce mimologické. Pokud pak se týká *formy* liturgie i tu je mnoho mimologického. Vezměme symboly v liturgii, co tu je mimologických názorů, vezměme různé úkony, uvažme, že i móda má v liturgii značnou roli, a móda je vždy rázu obzvláště mimologického, uvažme, že čím je liturgie kratší, tím více podléhá úpravě mimologické, nezapomeňme na řeči liturgické, nezapomeňme na doby v církvi, jako byla na př. disciplína arcani — — a budeme mítí aspoň přibližný dojem, jak mnoho mimologického forma liturgie v sobě skrývá. Rozumí se, že o všem tom obšírněji nemůžeme se rozepisovati. Něco však přece, jako by na ukázkou, uvedeme o řeči liturgické.

»Jakožto podstatnou vlastnost liturgických forem jmenovali jsme i popularitu. V nejkřiklavějším odporu proti tomuto požadavku zdá se býti fakt, že římská církev po celém západě užívá v liturgii mrtvé řeči a že na této mrtvé řeči od staletí se vši rozhodností trvá.« Tak napsal dr. Valentin Thalhofer ve svém znamenitém Handbuch der kathol. Liturgik,⁴⁹⁾ načež v dlouhé úvaze toto stanovisko církve vřele obhajuje. Uvádí důvody, jak v podobných apologiích a v učebnicích se uvádějí, jen více rozvedené a hlouběji zdůrazněné. Přihlédneme-li blíže k těmto důvodům, s překvapením seznáme, že jsou rázu převážně mimologického. Na důkaz toho kladu zde vývody jeho ze str. 417 a 419: »Rozdílnost řeči, s kterou jde ruku v ruce rozdílnost národů, je dle svého vzniku následek prvního pádu,⁵⁰⁾ a žádný člověk nepochybuje, že jednou, až hřích bude úplně přemožen ve stavu budoucího oslavení bude jen jedna řeč. O prvních letnicích, kdy účinky vykonaného vykoupení při seslání Ducha sv. na nově založenou církev hodně očividně

⁴⁹⁾ 1. vyd. I. 397. — ⁵⁰⁾ viz důkaz u Engelmann, von den Charismen 1848, 315 a n.

se projevily, ukazuje se jako jeden z účinků i okamžité zázračné odstranění jazykových překážek, kdyžtě příslušníci nejrozličnějších národů a řečí, jeden každý z nich slyšel apoštoly mluvit ve své řeči. (Skut. 2, 7—11). Ve mši svaté koná se tajemně jediná výkupná oběť Golgotská, skrze kterou, aspoň in potentia, rozdílnost řeči jakožto následek hříchu byla odstraněna; kdo by nyní neshledával vhodným, že při slavení této oběti národy spojující vůbec jen jedna nebo — ježto to posud není možno — aspoň v oblastech církevních co možná velikých jedna a táž řeč byla užívána, tak že tím síla oběti, národy a řeči jednotící, byla znázorněna a nebe na zemi anticipováno. Ve mši svaté níží se nebe tajemně k zemi, koná se nebeská oběť mezi námi, myriady andělů a svatých obklopují neviditelně obětní oltář. všechno je tu nebeské (Chrysost); jak vhodno. když při tom po celém západě od liturgů, repraesentujících jednoho oslaveného velekněze, také jen jedna řeč, a to pozemskému užívání odňatá protože mrtvá řeč se mluví a tak futura gloria se anticipuje, ze které, jak víme, všechn rozdílnost řečí a národností bude vyloučen! Následkem užívání mrtvé řeči při bohoslužbě individualitě jednotlivcově je popráno žádoucí měrou mnoho volnosti. Každý může — bez újmy podstatné objektivitě dotyčného kultovního aktu ve velkém i malém — dle své zvláštní nálady, dle své potřeby se na něm účastnit, což by ve stejném stupni nebylo možno, když by modlitby od liturga stále byly hlasitě předříkávány nebo společně pronášeny. Hlavní vysvětlení, proč průměrně jak v kostelích tak mimo ně katolíci více se modlí než protestanté, spočívá jistě v tom, že katolíci při své veřejné bohoslužbě mají mnoho příležitosti, modlit se dle své individuální potřeby srdce a přece ve spojení s veleknězem nebeským na oltáři přítomným, kdežto protestanté při své bohoslužbě, i pokud je to bohoslužba modlitby, skoro výhradně jsou passivní resp. receptivní, namnoze ani slovem »amen« k pastrovi se nepřipojují, jenž dýchavičně modlitby předříkává, jež namnoze jsou sestaveny zcela všeobecně. Zavedením lidové řeči do katolické liturgie pobožnost a vzdělání lidu nejen by se nepovznesly, nýbrž byly by poškozeny, a bohoslužbě samé byl by brzo vtisknut ráz kázání ve formě liturgie, jak toho je dosti odstrašujících příkladů z doby Josefinistického osvícenství.*

»Kdo ze znalců latiny rozumí beze všeho liturgické řeči dle formy i obsahu? Latina liturgie naprosto není klassickou.« Tak napsal Hugo Dausend O. F. M.⁵¹⁾ V tomto ohledu nejhůře na tom je latinský žaltář. A tu nesnáz ještě zvyšuje ta okolnost, »že žalmů užívá se v liturgii velmi často in sensu accommodatio, na něž jistě měly vliv názory středověku.«⁵²⁾ Že latina liturgie těžko je srozumitelná i tomu, kdo latinsky (klassickou latinu) umí, má svůj základ v tom, že v liturgii a hlavně v žaltáři užívá se tak zvané Italy, nejstaršího to překladu Písma sv. do latiny. Proč ale církev i dnes ještě užívá tohoto překladu, když by našimi pomůckami dal se zhotoviti překlad nový, úplně srozumitelný? O tom píše obšírně známý biblista dr. Frant. Kaulen ve článku Vulgata v Kirchenlexikonu Wetzera a Welteho, 2. vyd. XII. str. 1127—1142. Nemohu zde článek reprodukovati, vyjmu z něho jen tolik, čeho nutně třeba ku poznání, jakého rázu je Itala a tím i také jakého rázu jsou výňatky s Písma sv. v liturgii a jakého rázu je žaltář v brevíři. — »Překlad Itala mohl jenom od toho býti pořízen, komu řečtina byla řečí přirozenou, latina však naučenou, který tedy latiny užíval tak jako nyní francou-

⁵¹⁾ Theologische Revue 1920, 322. — ⁵²⁾ ib.

zové a angličané němčiny. Nebyl to tedy latiník; nemohl však ani býti rozený řecký, protože hebraismy řeckého textu byly velice běžny. Jenom hellenista t. j. řecky vzdělaný semita může se považovati za tak obeznámého s těmito jazykovými jevy, že je přesadil do cizí řeči. Tento hellenista nemohl však naučiti se latině ve škole dle grammatiky, neboť pak by se v překladě byla více ukázala projádřena spisovná řeč tehdejší doby; spíše osvojil si latinu živým stykem a to s lidmi méně vzdělanými. Tak všechno vede k tomu, že spisovatel nebo spisovatelé Italy musejí se hledati mezi věrověsty apoštolské doby, kteří řeckou vzdělanost a řeč se svou východní národností spojili, znalost latiny však stykem s nižšími lidovými vrstvami se osvojili. Že však takový jazykově nedokonalý text byl v římské liturgii podržen a stále udržován, třeba připsati účtě před starodávným a tradicí dochovaným, kterážto účta v katolické církvi vždy trvala.

Když později sv. Jeroným vydal Vulgatu během času mizela Itala vždy více

V rukou učenců zůstala ovšem Itala ještě až do hlubokého středověku; také Summa theologica sv. Tomáše Akvinského ve své pravé podobě a spisy sv. Bonaventury uvádějí texty biblické dle překladu předejeronýmského. Nikdy však nemohla Itala býti vytlačena z liturgie; v níž byla chráněna prastarými melodiemi, a udržela se v liturgii až po dnešní den. Pro žaltář i do rukopisů nového překladu (Vulgaty) bylo stále přijímáno jenom Psalterium gallicanum, které též stále je v římském breviři; je to (mírně) opravený od sv. Jeronýma r. 392 starý text Italy.

(Pokračování.)

DR. JOSEF BERAN:

O různých letorách dětí.*)

Co jsou při výchově poznávavosti různé typy představivosti, to jsou při výchově vůle různé letory, temperamenty.

Mnohá poučení může načerpati učitel, dovede-li děti své dobře pozorovati, a také učitel náboženství má k tomu dosti příležitosti při biblické dějepřevě. Vložil jsem na př. dětem příběh o Ježíši, příteli dítek, pak jsem vyvěsil na tabuli případný obraz a pozoroval chvíli jakým dojmem na děti působí.

Z počátku dívaly se všechny bez výjimky upjatě na obraz. Žádné se ani nehnulo, ale již za okamžik byly patrný mezi nimi rozdíly: jedna začala přese-
dávati. Něco ji napadlo. Usmívá se, očka jí září, ráda by to sdělila někomu.

*) Viz clánek v loňském ročníku »Vychovatele« str. 81. a násl. od téhož spisovatele: »O různých typech představivosti. Pozn. r.).

Literatura: ¹⁾ B. Hellwig: »Die vier Temperamente b. Kindern«. — Nákl. J. Esser, Paderborn (Srov. téhož: Die vier Temperamente bei Erwachsenen.)

²⁾ Václav Bosáček: »Letory ve škole« v Besedě učitelské přednesl a 14. listopadu 1896.

³⁾ Dr. August. Huber: »Die Hemmnisse der Villensfreibeits«. — Nákl. H. Schöningh in Münster in W., str. 143—150.

⁴⁾ F. Muszynski: »Die Temperamente«. Paderborn 1907.

⁵⁾ Dr. Josef Kachník: »Lidské vášně a jich výchova«. Praha 1916, str. 19—27.

⁶⁾ MUDr. Richard Adamík: »Síla vůle a životní energie«. Laichter J., Kr. Vinohrady.

⁷⁾ Dr. Ivan Alexejevič Sikorský: »Vybrané stati paedopsychologické a paedopathologické«. Vyd. v Praze 1909 spisů Dědictví Komenského čís. 111.

⁸⁾ Alfred Foulléex: »Temperament et caractères selon les individus, les sexes, et les races«. Bibliothèque philosophique contemporaine.

⁹⁾ Katolická učitelka. Dodatek III. Letora, jak ji ve výchově pojímá se stanoviska křesťanského. (Dle paedagogiky prof. Josefa Šauera z Augenburku p. 162). Zpracovala mariánská družina učitelů u sv. Ignáce v Praze. Kotrba 1901.

Pátravě se na mne podívá, pak na svoji sousedku — a již se hlásí. — Druhá sedí zpřímá a jiskrným pohledem dívá se na obraz. Zdá se, že si myslí: já bych jistě musela býti *první* u P. J. — Třetí sklání hlavičku na stranu a s opravdovým pohnutím zamyšleně obraz si prohlíží.

Čtvrtá konečně podepře si bradu o baculaté ruce, aby se hodně pohodlně mohla pobavit pohledem na něco nového, zajímavého. — Odkud ten rozdíl?

Vždyť výklad byl stejně všem podán a obraz všem společně ukázán?

Rozdílné tyto projevy přijatých dojmů si vysvětlíme jen různými letorami, různými temperamenty dětí.

Jest totiž dokázáno, že po 4.—6. roce se začínají u dětí ukazovati určité znaky různých jejich letor, které závisí na různých přeměnách v organismu a různým způsobem také v duševním životě dětí se odrážejí, brzy snahám jejich překážejíce, brzy jednání jejich podporující. Chce-li tedy učitel děti sobě svěřené opravdu dobře vychovávat, nesmí přehlížeti této důležité součástky vývoje dětské povahy. Naopak musí si důkladně všimati a dle toho také v individualisaci výkladu svého řídit. Proto nebude neprospěšno zmíniti se o tomto praktickém doplňku všeobecného pojednání o výchově dětské snaživosti. Aby pak při vši stručnosti co nejvíce důležitých poznatků bylo podáno, vyložíme si postupně:

1. Co jsou letory a jaké jest jejich rozdělení;
 2. které znaky lze uvést k určení letor u dětí;
 3. jakým způsobem letory výchově vůle překážejí, nebo ji podporují.
- První část bude více theoretická, druhá a třetí naproti tomu praktická.

I. Co jsou letory a jak je dělíme.

Šťastným opravdu, přešťastným byl člověk v době, kdy rozumem ovládal a řídil všechny nižší své schopnosti. Vždyť jedině tak i vůle těšila se pravé svobodě a tím snáze působila, aby člověk správně jednal. Po prvním hříchu rozpoután byl boj mezi nižší a vyšší částí člověka a nižší schopnosti a síly, místo aby sloužily svobodné vůli a ji v konání podporovaly, byly jí jen překážkami a zdržovaly ji při volném, svobodném jednání. A tak nyní má vliv na vůli naší mnoho vnějších i vnitřních příčin, které vytvářejí zvláštní stav, náladu a podmiňují pak jednotná hnutí vůle a celé duše naší.

To bylo známo již ve starověku. Řecký lékař Hyppokrates († 377 př. Kr.)* se domníval, že tuto zvláštní duševní náladu (disposici) působí v těle čtyři šťavy: krev (lat. *sanquis*), bílá žluč (řecky *cholé*), černá žluč (*melaina cholé*) a sliz (*flegma*), které odpovídají čtyřem živlům světovým: vzduchu, ohni, vodě a zemi a v různém množství u různých lidí se vyskytují.

Galenus, nejslavnější lékař starověký ve stol. 2. (150 po Kr.), přijal tuto nauku Hippokratovu s částečným pozměněním. Učil, že tyto čtyři šťavy se dle různého poměru tepla, chladna, vlhka a sucha v těle lidském jaksi v pravou míru uvádějí (lat. *temperace*), zmírňují — pořádají a dle uspořádání určitého, dle upravení (*temperamentum*) těchto různých šťáv rozeznával lidi *sanquinické* (převládala *sanquis* — krev), *cholerické* (*cholé*), *melancholické* a *flegmatické*.

Novější tysiologické výzkumy ovšem dokázaly, že názor o 4 šťávách a 4 živlech v těle lidském jest nevědecký. Ale v celém středověku, filosofie scholastická z nedostatku prostředků a přístrojů potřebných k zdokonalení se ve vědách

*) Kachník, Vášně 20.

přírodních držela se názorů starověku a vysvětlovala si jednotlivé letory následujícím obrazcem:

vzduch	oheň	4 živly základní:
sanquin.	choler.	vzduch, oheň, voda, země
	teplo	Sloučením jich vzniká:
vlhko	sucho	teplo, sucho, chladno, vlhko
	chladno	a vzduch, teplo, vlhko zmírněno
flegm.	melanch.	krví (sanguis) atd.
voda	země	

A tak dle filosofie scholastické, letora sanq. (vzduchová), při níž krev (sanguis), v míru uváděla teplo a vlhko, choler (ohňová) — teplo, sucho, melanchol. (zemdlá) sucho a chladno — fegmatická (vodnatelná), vlhko a chladno.

Z obrazce toho a přehledu poznáváme, že názor středověký byl dosti důmyslně zbudovaný. Všiml si pouze vnějších stránek, vnějších vlastností a dle nich si úsudky i závěry tvořil, nepronikl k jádru věci samé, poněvadž mu scházela průprava z fyziologie. — To ponecháno době pozdější.

Než, jestliže pochyboval středověk, vnějším, povrchním určením různých letor, nejsou bez chyby ani názory novověké, opřené sice o širší základnu vědeckou, ale kolísající nicméně z nedostatku pevného staviva.

Když pokročila více věda fyziologická a anatomická, byl názor starověku a středověku o 4 šťávách v těle lidském, jakožto příčinách různých letor zavržen a byla věnována větší pozornost soustavě nervové. A tu shledáno, že různé letory souvisí úzce s podrážděním nervů citlivých a pohybových.

Soustava nervová, totiž jak známo, se skládá z nervstva ústředního (centrálního): mozku a míchy a z nervstva obvodového (periferního), z drah to nervových, které z centrálního nervstva v podobě vláken vybíhají a celým tělem až k jeho povrchu (obvodu) se rozvětvují. — Nervstvo ústřední jest vlastním výkonným orgánem veškeré činnosti nervové. Přijímá všecka podráždění nervů, zpracovává je (ve vněmy) a dle nich pak vydává zpět podněty k jednání, k činnosti jednotlivých ústrojí. Obvodové nervstvo naproti tomu jednak různá podráždění do ústředí přivádí (dráhy dostředivé, centripetální) a jsou to nervy sensitivní (citlivé) — jednak podněty podrážděním vzbuzené zpět na obvod donáší (dráhy odstřed., centrifug. — nervy motorické, (pohybové). (Pokračování.)

FR. KOGEJ—JOS. LIMPOUCH:

Jak vzbuditi u žáků lásku k církvi katolické.

(Dokončení.)

Důležitým pro vzbuzení lásky k církvi jest i výklad církevních příkázání, tak na př. 3. přík. církevní. Kolik jinak dobrých křesťanů považuje toto příkázání za zbytečnost, ano i za šikanování se strany církve. A přece jak moudré a potřebné to příkázání pro křesťana v ohledu duchovním i tělesném i z důvodů lékařských. Poukažme na staré známé již přísloví pohanů: plenus venter, non studet libenter. Jděmež však ve výkladu dále. Dítky ovšem nutně potřebují pro vzrůst pokrmů, nechť proto se občerství. Zdůrazněme proto, pro koho jsou výjimky atd. Při celém výkladu dbejme toho, abychom dokázali žákům moudrost, lásku a něžnou péči církve sv. o duševní i tělesné blaho věřících.

Mnoho dobrého získá katecheta v liturgice, umí-li dobře malovat a kreslit. Při výkladu o posvátných místech hledme vzbuditi zájem žáků o církevní umění — stavitelství, sochařství, malířství i hudbu. Kolik různých umělců dosáhlo své dokonalosti právě jen mimořádným přispěním jednotlivých papežů, nebo pod záštitou církve! Tím ulomíme hrot rozličným námitkám, jakoby církev byla nepřítelkyní umění, nebo zpátečnickou, nepokrokovou atd. Tím opět získáme církvi mezi žáky patřičné posvátné úcty.

Během církevního roku pozastavíme se několikrát ve výkladu jeho v době vánoční, velikonoční atd. Jak mocným dojmem bude působiti na žáky výklad obřadů Velkého pátku, kdy církev vzpomíná a modlí se za Židy, odpadlíky, rozkolníky! Ta dobrá matka nezavrhuje nikoho, nikoho nenávidí. Popíšme poesii Štědrého večera a Vánoc vůbec a potom jako kontrast uveďme jak prázdným, bezduchým bylo by slavení těchto svátků bez spojení s církví, která nám o těchto dnech připravuje pravé hody duchovní. Jak dojemná je láska církve k věrným dušičkám, která jde až za hrob a ustanoven pro ně den zvláštní vzpomínky — Dušičky. Je vůbec nemožno, aby lhotejnými nebo nepohnutými zůstali žáci, slyší-li o lásce tak obětavé!

Konečně přechází autor k církevnímu dějepis. Především, že nikdy nesmíme předstoupiti před studenty a žáky vůbec s legendami nebo nekritickými a jednostranně sestavenými životopisy a údaji. Žák octne se po odchodu ze školy v různé společnosti, v níž poslechne různé klepy o církvi, dostane do ruky knihy tendenčně, proticírkevně zabavené (u nás již ve škole, viz dějepis pro škol. měšť. pro II. tř.), v nichž vybrány jsou s gustem jen stinné stránky církve. K jakému závěru došel by pak mladík, jemuž podobné věci dostaly se do ruky a jenž musel by si říci, že katecheta ve škole o těchto věcech pomlčel, je zatajil a podobně. A proto vyzbrojen vroucí modlitbou, necht katecheta zmíní se i o stinných stránkách církve sv., ovšem přiměřeně a důstojně objasní poměry tehdejší doby, ale nezapomeň poukázati vždy na Prozřetelnost Boží, která dovede špatnost a důsledky zla obrátiti v dobré. A uslyší-li snad jednou ve světě o smutných poměrech 10. stol. na stolci papežském zdůrazněme, proč Bůh to dopustil? Nejprve proto, poněvadž Bůh chtěl dokázati moc a nezníčitelnost díla božího; neboť kdyby byla církev mohla kdy býti zničena, muselo by to býti tehdy, kdy jí zničením hrozili její vlastní pastýři. Jistě tehdy byla by úplně zničena, kdyby nebyla dílem Všemohoucnosti boží. A brány pekelné ji nepřemohou. Někdy připustil Bůh tyto neschopné vůdce jako trest na vlažné katolíky čistě dle slov proroka Isaiáše: Dám jim děti za vladaře a zhýčkaní budou panovati nad nimi! Zda mohou podobné výklady oslabiti úctu žáků k církvi sv.? Nebo pohorší se snad mládež nad nimi? Nikdy ne! Žáci naopak tím živěji poznají božské poslání církve. Z poznání toho vyroste úcta, úcta pak vzbudí lásku.

A jestliže snad žákům již obecných škol dostane se do rukou různých pamfletů o papeži Alexandru VI., o papežce Johance atd., nesmíme námitky takové přejíti mlčením, naopak výkladem, vyžadujícím předem pilné přípravy a veliké opatrnosti ve volbě výrazů a slov, rázně odpovíme. Úzkoprsým nebo povrchním byl by ten, kdo nechtěl by o těchto ožehavých námitkách mluvit ve škole proto, že by snad se mládež pohoršila. A konečně položme si otázku: Kdy miluje dítě více svoji matku, zda tehdy, když ví, že se jí po celý její život

vedlo dobře, nebo tehdy, když ví, že musela v životě svém velmi mnoho trpět, ba co více, trpěti od vlastních svých dětí?

Největší význam výchovatelský má nesporně pro žáky mučednictví křesťanů, o němž obšírně mluvíme v církevních dějinách. Šťasten katecheta, který má dar živého popisování! Vím jistě z vlastní zkušenosti, kdykoli se nám podařilo živě vyličit lásku, neohroženost a nebojácnost křesťanských mučedníků v utrpení i ve smrti, jak napjatě poslouchali žáci slovům našim. Je důležité ukázati lásku mučedníků k Bohu i církvi, dáti jim praktická poučení, jak dokázati lásku podobnou v dobách dnešních, když na př. musí snášeti nadávky, ústrky, pronásledování atd. Zlato čistí se ohněm, pravá láska ukazuje se v utrpení! Vybírejme vždy jen takové vzory mučedníků, o nichž máme zprávy spolehlivé a zaručeně historické.

Neopomeňme dnes i stránky národního sebevědomí, lásky k vlasti a jazyku slovanskému. Upozorněme mládež naši, že církev hájila a ctíla jazyk slovanský, třeba i proti našim nepřátelům. Kde našli naši předkové (Slovinci a Chorvati) zastání a ochrany za časů válek tureckých? Kdo je chránil? Papežové byli oni mužové, kteří povzbuzovali je proti těmto odvěkým nepřátelům Slovanstva a sv. kříže. A jestliže nepřátelé rádi by vytkli církvi její přísnost vůči kacířům, dokažme, že největší vinu zde měla světská moc, která nejednala zde se stanoviska víry, nýbrž čistě z důvodů politických. A konečně zda dnes ve 20. stol. jsou stanoveny vládou naší menší tresty na ty, kdož chtěli by násilně převrátiti společenský řád? Zda byla by tím vinna církev?

Pro naše poměry zajímavý je názor autorův o Husovi. Praví sám, že zakusil na škole měšť. po dvakráte, jak protichůdně zde mluví učitel a katecheta. Autor končí o Husovi takto: Dle mého soudu, kdyby byl měl Hus lásku k církvi Kristově, nebyl by rezséval nejednotu, rozpory a nepřátelství.

Při všem našem vyučování a vychovávání ve škole, mějme vždy na mysli, že jsme poslanci věčné Pravdy, proto musí nám zvláště v dějinách církevních pravda býti nade vše, neboť pravda osvobodí nás, praví apoštol lásky sv. Jan, nikoli však strach a útěk před pravdou!

PRAVDOMIL:

Malí svůdcové.

Z církve katolické vystoupil učitel K. ve Sl. říkával: »Dětem se může říci všecko, ale šikovně!« A co jim »všecko« asi říkal a jak »šikovně«, možno mimo jiné souditi i z toho, že mezi školní mládeží kvete tam dopisování milostných psaníček, jež si děti podstrkují, nebo z jedné strany na druhou házejí zvláště v přestávkách, ale i při vyučování v okamžiku, kdy myslí, že nebudou pozorovány! V dopisech těchto posílají si »tisíce hubiček«, vybízejí se k dostaveníčku — a to jak hoši dívky, tak tyto hochy ano psali tito děvčatům ve škole, by se na ně přišla podívat za poledne, že se budou koupati — nazí! Jak mluví tato chloubka a naděje vlasti, uvidí-li ženu těhotnou, jaké sprosté poznámky dělá, vypravují-li si, že těm aneb oněm narodilo se ditko — jest hnusno psáti; užíváť při tom výrazů jako při němé tváři (»má držku« — »otelila se« atd.).

Zde ovšem velikou vinu mají též rodiče a vůbec domácnosti, kde, jak vím, mluví se často před dětmi velmi neprozřetelně o věcech, o kterých by tyto ani

po letech neměly ještě slyšeti! Myslí-li se, že tomu děti nerozumějí, jest to veliký omyl. Ano, snad tomu hned neporozumí, ale poslouchají, třeba nenápadně, s otevřenými nejen ušima, ale i ústy přemýšlejí o tom, ptají se příležitostně na to neb ono těch »pocvičenějších« — a zkáza jest hotova! Než se otec nebo matka naděje, dítě spustne tak, že se toho pojednou zhrozí — a čím vinou? O tom se obyčejně neuvažuje, by se nemusilo vyznati: »Má vina, má vina, má největší vina!«

Potom se ovšem nemůžeme diviti těm všeobecným steskům na spustlost mládeže, když dítě doma nic dobrého neslyší — a ve škole může se mu říci »všecko«, ale »šikovně«! S tím pak ovšem souvisí i nářky na malý prospěch — a je opravdu s podivením, že žáci 12 a 13letí neumějí ani obstojně čísti, ba ani slušně a řádně se podepsati (píší k. p. křestní jméno i příjmení malou písmenou a třeba i všecko dohromady)! Ale jaký zájem mohou míti o školní předměty když myslí na dostaveníčka a píší milostná psaníčka? A o takových věcech jsou ještě jak doma, tak i někde ve škole »šikovně« poučováni! Toho věru není potřeba, neboť takové věci, jako jiné úkony, jež máme společny s jinými tvory, ty se dostaví samy! A v tomto věku, kdy to nejlépe rodiče pozorují a vědí, ať děti své poučí, je-li toho třeba; avšak předčasným upozorňováním na tyto choulostivé záležitosti, to dítky jen kazí, a to duševně i tělesně!

Že u takových pokažených dětí snadno uchytí se i netečnost ve víře, ano i čirá nevěra, jest pochopitelné — zvláště když se jim všecko náboženské se-směšňuje a hanobí! To pak děje se za dnešních rozháraných poměrů nejen od dospělých, ale i od mladých, od školních dětí! Mám k. p. téměř ve všech třídách, v nichž vyučuji, vedle dětí katolických i dítky spiritistů, českoslováků a bez vyznání; třeba jich bylo jen malé procento, postačí, by hodně koukole nasily mezi spolužáky katolickými. Děti duchařů jsou sice zapsány jako katolické (není posud spiritismus uznán za žádné vyznání, pokud mi známo) a též někdy na náboženství přijdou, ale sedí tam bez zájmu, někdy se ušklibnou a povinností náboženských nekonají — a dle nových nařízení nikdo jich k tomu přiměti nemůže! Žáci — českoslováci a bez vyznání, je-li pěkně, jdou v hodině náboženské ven a tam se »baví« svým způsobem; jinak zůstávají ve třídě a nechám je tam, ano, hlásí-li se sami, též je vyvolám, neboť ani českoslováci v náboženství cvičení nejsou! Ovšem musejí se chovati slušně, chtějí-li ve třídě zůstat. Než třeba při vyučování nevyrušovali, ba někteří i s patrným zájmem poslouchali, přece asi pracovali jindy mezi katol. žáky, neboť pozoroval jsem, že při výkladu některých věcí děti na sebe jaksi divně pohlížejí, jiné se červenají, šeptají atd. I tázal jsem se po příčině a zvěděl jsem, že ten aneb onen žák českoslovácký nebo bez vyznání jim povídal, že to tak není, že jest to lež a p. Vyšetřováním dověděl jsem se též, jak tito malí svůdcové pilně čtou zvláště různé brožury, tupící církev katolickou a snad jsou i naváděni doma, by katolickým dětem se smáli a náboženství jim hanobili; vždyť staly se i případy, že rodiče takovýchto dětí chtěli vyprovokovati katechetu, by pak mohli proti němu zakročiti. Jest tedy třeba veliké opatrnosti!

Aby dítky katolické dovedly se brániti — což bohužel u nás neumí skoro nikdo, protože se o to nestará. — řekl jsem jim, uslyší-li nějakou námitku proti víře, by mi to řekly, že jim to vždy vysvětlím, a tak se také děje. Není ovšem třeba zvláště to vykládati, neboť vždy se najde příležitost k některé pravdě náboženské připojiti.

Ježto cosi podobného děje se i jinde*), hodlám tuto podati řadu obyčejných námitek proti naší sv. víře a zároveň jejich vyvrácení, a to způsobem lehkým, prostinkým, jak toho potřebí, by každý, tedy i děti, tomu dobře rozuměl. Apologii (obran víry) máme dost, jenže pro těžký sloh, skoro nikdo jich nečte — že přý tomu nerozumí

Nejčastěji slýcháme — i děti s ní přijdou — námitku, že *není Boha!* Ale Písmo sv., jež i židé za knihu svatou uznávají (Starý totiž Zákon) a protestanté i jiní za jediný pramen víry prohlásili, ovšem mylně — neboť jest ještě druhý pramen víry t. j. ústní podání, o čemž jindy si ještě pohovoříme — tedy Písmo sv. na nesčetných místech mluví o Bohu; již na první stránce Písma sv. čteme toto jméno několikrát! Ano sám Syn Boží na Písmo sv. čili Zákon se odvolával právě zákonníku jej pokoušejícímu: »V Zákoně co jest psáno? Kterak tam čteš?« A toto Písmo za nesmyslného tedy za blázna prohlašuje toho, kdo v Boha nevěří! Čtemeť tam: »Řekl *nesmyslný* v srdci svém: Není Boha« (žalm 13) a zase: »Řekl *nemoudrý* v srdci svém: Není Boha!« (žalm 52.).

Kdyby však nebylo Boha, kdo pak všechno stvořil? Řekne se příroda! Ale odkud jest příroda? Kdo tu učinil? Ta jest sama od sebe — tak praví mnozí lidé! Ale řekněte, udělaly se ty šaty na vás samy od sebe? Ne! Což ty vaše knihy udělaly se samy od sebe? Také ne! Vidíte — a tak nic z toho, co na sobě máte, co kolem sebe vidíte, nepovstalo samo od sebe, ale někdo to zhotovil: šaty krejčí, stolice truhlář atd. Ano i na ty nejmenší věci, jako na péra, jehly, hřebíčky a pod. jsou celé továrny, kde sta a tisíce lidí jest zaměstnáno právě hotovením těchto maličností. N povstane-li však ani nejnepatrnější předmět sám od sebe, jak mohla by tak povstati příroda? A nevypravuje Písmo sv. hned na počátku o stvoření světa Hospodinem? A v knize Job (12, 7 9) čteme: »Zeptej se jen hovad a naučí tebe, a ptactva nebeského a oznámi tobě. Mluv zemi a odpoví tobě, a vypravovati budou (tobě) ryby mořské. Kdož neví, že všechno to ruka Hospodinova učinila?«

Tak tedy učí Písmo sv., kniha to vnuknutím Ducha sv. sepsaná a nejen od katolíků, ale i od protestantů a židů za svatou považována! Proto také člověk věřící a jen trochu rozumný neuvěří nesmyslu, že není Boha, ježto jak zlobou a nevěrou nezaslepený rozum, tak i »kniha knih« t. j. Písmo sv. dokazují pravý opak — t. že Bůh jest a byti musí, poněvadž nic samo od sebe povstati nemůže,

*) Nečiní tak jen »malí svůdcové«, ale »vůdcové«, že pravdy náboženské u dětí podřývají. Příklad přinesl Čech č. 143 ve »Školské hlídce«: »Jak se vede nyní knězi ve škole, o tom nám píše venkovský katecheta: »Připravoval jsem děti k velikonoční sv. zpovědi a přijímání. Probírám zpytování svědomí. První Boží přikázání: V jednoho Boha budeš věřit. Co pak to znamená? Rozumíte tomu? Nyní mnozí lidé mluví proti víře.« — Jeden hoch zavolá: »Pan učitel nevěří, že je Pán Bůh!« — »Nemluv, když se tě neptám,« pravím. Ale hoch tvrdí dále: »On řekl, že Pán Bůh není.« — V jiné třídě volá dítě při témž výkladu: »Pan učitel řekl, že není peklo.« — »To asi řekl žertem. A už mlč.« — Ale děti se hájí: »Ne, on to řekl doopravdy.« — Opět v jiné třídě vykládám, že nemáme poslouchati se zálibou řeči proti víře. Jeden hoch se ozve: »Vel. pane, my musíme poslouchati řeči proti víře. . . Pan učitel nám vypravoval takové ošklivé věci o sv. Janu Nep.« — »Za to nemůžete a tedy tím nehřešíte.« — Chci pokračovati, ale děti se táží, proč vlastně byl sv. Jan utopen, jak to bylo s jeho jazykem atd. Připomínám, že jsem na té škole teprve nedávno. Snad nebylo dětem ještě vyloženo, jak žil sv. Jan Nep. a proč byl umučen. A je to nutné, neboť nestane-li se tak, nepřítel s tím větší smělostí rozsévá koukol do nevinných dětských duší. V jedné z vyšších tříd se dovídám, že — dle slov p. učitele — sv. Jan vůbec nebyl! Předčítám dětem výňatky ze starých českých kronik, svědčících jednomyslně o mučednické smrti sv. Jana, a končím slovy prof. Pekaře. Páni pokrokaři chtějí a vyvolávají boj, nevidouce, jak si tím škodí a jak pohoršují mládež, vychovávající ji bezbožností k neuznávání každé autority a k bolševismu. Co někdy z takové mládeže vyroste? Výsledků takové »výchovy« zhrzojí se pak pp. pokrokaři sami, až budou jejich odchovanci »ráditi dle moskevského receptu«. (Pozn. red.)

ale všechno hlásá, že musí býti nějaká vyšší bytost, která vše stvořila, řídí a zachovává; neboť jako ten nejjednodušší stroj (k. p. šicí) nejen někdo zhotovil, ale i řídití musí, má-li pracovati, tak i ten stroj nejsložitější, celý vesmír nejen někdo stvořil, ale též jej řídí a zachovává — a to jest právě Bůh!

Že taková vyšší bytost jest, ano býti musí, to dokazuje i jednotná víra všech národů v ní; třeba mnozí národové, k. p. pohanští, ve mnohém tu bloudí, uctívajíce jako boha k. p. slunce, blesk atd., přece víra ve vyšší nějakou moc a bytost tu jest! Proto také i ti nejvzdělanější národové, jako i ti nejpokročilejší, tuto vyšší bytost ctí, jí se klaní, k ní se modlí, jí na počest chrámy staví, slavnosti konají a.d. Jak potom bytost tu nazývají, na tom nesejde. My ji nazýváme Bohem, jak ona dle Písma sv. sama se nazvala, pravivši k. p. patriarchovi Isákovi: »Já jsem *Bůh* Abraháma, otce tvého. « (1. Mojž. 26, 24), nebo patriarch. Jakubovi: Já jsem Hospodin *Bůh* Abraháma, otce tvého a *Bůh* Isáka« (1. Mojž 28, 13).

A sám Ježíš Kristus, na němž ani jeho soudce — pohan Pilát »žádné viny« nenalezl, jak sám vícekrát doznal, ba jemuž i úhlavní nepřátelé Fariseové a Herodiáni vydali krásné svědectví pravdomluvnosti slovy: »Mistře, víme, že *pravdomluvný* jsi a cestě Boží *v pravdě* učíš « (Mat. 22, 16), prohlásil se za syna Božího; neboť na otázku nejvyššího kněze: »Jsi-liž ty Kristus, syn Boha požehnaného?« odpověděl: »Já jsem« (Mar. 14, 61-62). Tak ostatně nazval ho již archanděl Gabriel při zvěstování P. Marii, že má býti matkou zaslíbeného v ráji Mesiáše, praviv jí: »protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží« (Luk. 1, 35). Ano již prorok Isaiáš předpověděl o něm: »nazváno bude jméno Emanuel« (7, 14) t. j. s námi *Bůh*! A opět: »— nazváno bude jméno jeho Podivný, Rádce, *Bůh*, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje« (9, 6). »*Bůh* sám přijde a spasí vás« (35, 4) atd.

Lidé tito, kteří popírají existenci či jsoucnost Boha, by jaksí tuto nevěru omluvili, říkají, že nevěří jen tomu, o čem se mohou smysly svými, zrakem zvláště, přesvědčiti, na vlastní oči viděti . A ježto prý Boha nikdo neviděl, neslyšel atd., ovšem ani oni ne, že tedy žádného Boha není! To tvrditi může jen člověk rozumu velice omezeného; neboť kdybychom měli věřiti jen tomu, co jsme na vlastní oči viděli, neb o čem jsme se jinak sami svými smysly přesvědčili, to bychom na tom byli velice smutně. Vždyť kdo k. p. nebyl v Americe, nebo v Africe, v Praze, nebo Římě, kdo neviděl Otce vlasti Karla IV., Komenského, nebo jen našeho presidenta, nesměl by věřiti, že tyto osoby, města a díly světa vůbec existují (jsou) — vždyť on jich neviděl, svými smysly se o nich nepřesvědčil! A jak by tomu bylo s našimi vědomostmi, s naším vzděláním, kdybychom věřili jen tomu, o čem sami jsme se přesvědčili? Jak by žák tedy mohl věřiti učiteli vykládajícímu dějiny, zeměpis, přírodopis atd.; neboť žáček vždy by se mohl otázati: »A pane učiteli, byl jste tam? Viděl jste to?« Ale i kdyby p. učitel všelicos viděl z toho, o čem přednáší (ale osob k. p. nebo bitev, jež byly třeba před 100 a 1000 lety přeci neviděl), mohl by školáček říci: »Ale já jsem toho neviděl — a o čem se sám nepřesvědčím, tomu nevěřím! Naučily by se za takovýchto poměrů něčemu děti? Jistě ne! Vždyť by nemusily ani věřiti, že písmeno »a« jest skutečné »a«, že číslice »2« jest »2« atd. Pak by se školy mohly hezky zavřítí a věda by splakala nad tou vzdělaností a pokrokem, jež by z toho vzešly!

(Pokračování.)

S. U. V.

Z katolické literatury německé.

V době válečné poklesla produkce knižní. Románová a jiná zábavná literatura silně se prodávala a četba lehká a dráždivá opanovala trh knihkupecký. Knihy vědecké přestaly téměř vycházeti. Po válce začalo se znovu s vydáváním, nastala záplava románů nových, ale hlavně nových vydání knih starších (bez autorského honoráře). Ale cena značně stoupla a znemožnila širším vrstvám zakupování knih, takže nakladatele se u nás usnesli, že nebudou ničeho letošního roku vydávati.

V Německu byly poměry asi podobné, ale z nakladatelské tísně zdá se, že se tam rychleji vyprostili než u nás. Cena knih zůstala téměř stejná jako před válkou a stoupá jen s klésáním kursu marky. Základní udaná cena knihy v obchodě násobí se měnitelným násobitelem, který stanoví bursovní spolek knihkupců v Lipsku čas od času. (Tak na př. na začátku letošního roku byl tento násobitel 2000, tak že kniha jejíž původní cena obnášela 3 M, stála 6 000 M). Ku ceně té přistupuje místní drahotní přírážka, tak že cena knihy je také veliká. Ale přece vydávají se v Německu knihy stále. A jsou to zvláště katolická nakladatelství, která oznamují a vydávají nové a nové knihy. Nejen obětavé nakladatelství *Herder a spol.* v badenském Friburgu vydává nové vědecké knihy a nová vydání starších dobrých děl, ale i za války spojená nakladatelství *Josef Kösel* (dříve v Mnichově a Kemptenu) a *Bedřich Pustet* (v Řezně). O některých knihách z tohoto nakladatelství, jež zasluhují i u nás povšimnutí se zmiňujeme.

I.

Heinrich Luhmann: Die heiligen in Holzschuhen und andere Geschichten. — Jest něco zvláštního těchto šest legendových příběhů v knize obsažených kde svatí (sv. Petr, sv. Kryštof, sv. Jan Nepomucký aj.), ba samo božské dítě, opouští blažený příbytek nebeský, vystupují ze svých starožitných obrazů a soch, sestupují na zemi, aby příkladem svým naučili hrdiny těchto pohádek pravému štěstí a žití, jež vede k blaženosti nebeské, ku spokojenosti a radosti ze života pozemského. Legendy propleteny zdravým humorem poskytují poučení a napomenutí a zajisté čtenářům hojně radosti a povzbuzení i užitku přinesou. Velmi pěkná a poučná je pohádka »o ztraceném smíchu«. Legenda první »svatí v dřevácích« ukazuje, že jen odložením náruživostí a všeho pozemského shánění a dychtění dojiti lze blaha. Pěkná moderní úprava knihy zasluhuje pochvaly a poslouží jistě k úspěchu knihy, jehož zasluhuje.

Otto Hättenschwiller: Aus Zeit und Leben, 3 B.: „Jesus Christus Gott und Erlöser.“ Již jednou zmínili jsme se o této obsáhlé sbírce příkladů P. Hättenschwillera S. J., která vyšla ve velkém svazku roku 1913 nákladem Pusteta v Řezně a byla záhy rozebrána. Nakladatelství začalo ji vydávati znovu v malých příručních svazečcích. Nyní vyšel sv. třetí z něhož každý kazatel, katecheta a řečník může čerpati doklady. Jsou tu příklady, které snesou každou kritiku a autor uvádí vždy odkud jsou vzaty, uvádí celý pramen. Tento třetí svazek obsahuje 213 příkladů vzatých z nejlepších děl německých. Upozorňujeme zvlášť na čís. 159—168: ukřižovaný Vykupitel a výchova! Dobře se hodí u nás! (Cena svazčku v Německu — 60 M).

Religionspädagogische Zeitfragen Nr. 9.: Das Arbeitsprinzip im Religionsunterricht der Grundschule von Johanna Huber, Hauptlehrerin und Karl Raab, Pfarrer. — Universitní profesor v Mnichově Dr. J. Götter rediguje tuto knihovnu časových otázek paedagogicko-náboženských, která právě dospěla k čís. 9., které tvoří ve sbírce té část čtvrtou zvláštního oddílu »Náboženství a život«. Cílem tohoto oddílu jest nejen oživotniti náboženské vyučování, ale podati i návod jak pracovati, aby mysl a duch mládeže pracoval zároveň a jak za tímto účelem využití všech po ruce jsoucích i naskytujících se prostředků a pomůcek. Dítka samy mají usuzovati, pravdy vyhledávati, modlitby skládati a při tom i kresliti a pak vypravovati. Duševní práci mají náboženské pravdy v duši pevně se zakotvovati. Učitelka hlavní školy v Mnichově podává všeobecný návod takového vyučování pro první školní rok (str. 1.—50.) a farář ze Sonderheimu více do hloubky zabíhaje (str. 55.—130) klade zvlášť důraz na biblickou katechesi v nižších třídách školy národní oživenou po nejvíce všemi naskytujícími se okolnostmi a ukazuje jak má se katechisovati, aby mysl dítky zároveň co nejvíce pracovala. Zvlášť cenným jest jeho praktický rozvrh 86 hodin náboženských, kde ukazuje jak se má postupovati ve výkladu při hodině vyučovací. Byť by u nás nebylo možno tak si počínati při nedostatku hodin náboženských, jest kniha tato zajímavá a každý katecheta nalezne tu mnoho poučení, mnohou radu, ale i uveden bude na nové cesty u nás neobvyklé, ale k upevnění náboženských pravd do duší dětských, žádoucí.

(Pokračování.)

SMĚS.

Sjezd katolické inteligence. Na některé dotazy proč ve Vychovateli není žádných zpráv o tomto sjezdu, odpovídáme, že naši redakci žádná zpráva z přípravného sboru zaslána nebyla. Ve Voršilské ulici asi nevědí, že již 38. rokem vychází v Praze Vychovatel, časopis věnovaný zájmům křesť. školství.

Katechismová komise pražská pracovala na přání p. arcibiskupa střední katechismus. Práce skončena koncem škol. roku a elaborát zaslán Ordinariátům k odbornému posouzení. Budou-li posudky, případné změny a návrhy včas podány, mohla by komise snad ještě během prázdnin provést konečnou redakci. Práce nebyla snadnou a také asi nebude všeobecně uspokojovat, ale přece učiněn první důležitý krok a nedostatky, nebo přání dají se při druhém vydání katechismu odstraniti a uskutečniti. Jest to náběh k jednotnému katechismu, po němž duchovenstvo volá. Před sedou a duší byl profesor paedagogiky a katechetiky Hora, členy: kons. rada V. Černý, far. a arcib. školdozorce K. Pro-

cházk, katecheti: Janota, Košák, Oliva, Slaviček, Vajs, Vítek a kaplan Petrášek. — Že úprava dosavadního katechismu je nutnou, uznali nejdůst. biskupové a již před loňskými konferencemi vyžádán byl od episkopátu moravského návrh na úpravu katechismu, který vypracoval katech. Frant. Mléčka z Napajedel a biskupským konferencím předložil. Kam návrh ten zapadl a co se s ním stalo, nedovedeme povědět. — O novém katechismu pro školu obecnou pracuje katecheta na Žižkově *Eduard Dvořák*. — Návrhů bude dosti, ale hlavně bude třeba — *jednotného katechismu!*

Školská anketa konána byla dne 9. července v Kroměříži v aule arcibiskupského gymnasia. Promluvil: dp. Ad. Vašek z Král. Pole o dnešním stavu školství, P. Štork z Prahy o našem cíli, škole katolické, dr. Štancl z Hranic o prostředcích k tomu cíli. Nejdůst. ordinariáty, řady zabývající se výchovou mládeže, spolky katol. učitelů a katechetů z celé republiky, Jednoty duchovenstva, zástupci katol. inteligence byly tu zastoupeny. Otázka školská byla všestranně probrána, návrhy P. dr. Kruse z Prahy, jež přednesl P. Štork, doplněny a Matici Cyrilo-Methodějské v Olomouci, která anketu

svolala k provedení a uskutečnění odevzdá-
ny. Požadavek katol. školy učinil anketou
krok ku svému uskutečnění. Přednášku vdp.
katech. Ad. Vaška, který je nadšeným ka-
toličským paedagogem, počínáme otiskovati
v tomto čísle Vychovatele. — Odpoledne
téhož dne zahájen v Kroměříži valný sjezd
katol. učitelstva. Kdo viděl tu četnou účast,
jak rostou řady těch, kteří postarají se, aby
škola jejich začínala a korčila Bohem, kdo
viděl nezdolné nadšení učitelského dorostu,
který u příležitosti sjezdu měl svou první
poradu, přesvědčil se, že není doba daleká
a národ náš oděje se v roucho nové, svá-
teční . . . Důležitost tohoto kulturního
spolku ukáže blízká budoucnost. Čím více
budeme míti dostatek kat. učitelstva a čím
dříve, tím spíše budeme míti i novou kato-
lickou školu pro své katolické děti.

Malá učebnice katolická pro nižší
třídy škol českých i pro vyučování sou-
kromé, kterou dle schválených knih školních
upravil katecheta v Čes. Budějovicích *František Jedlička* a která vyšla r. 1921 a
obsahuje biblický dějepis a malý katechis-
mus (po vzoru německých »Religionsbüch-
lein«) (viz o ní Vychovatel XXXVI., str.
164) schválena byla v základě odborného
posudku jako *kniha učebná* arcibiskupskými
a biskupskými Ordinariáty: v Praze dne
31. srpna 1921 č. 11.787; v Olomouci dne
9. června 1921, č. 8374; v Českých Bu-
dějovicích dne 24. května 1923, č. 5435
a v Hradci Králové dne 4. srpna 1924,
č. 8647. Nyní vyjde ve druhém vydání a
»*Acta Curiae episcopalis Boh.-Budvi-
censis*« v čís. 7. ze dne 19. května 1923
otiskují toto upozornění pp. katechetům a
kněžím učitelům náboženství; Ještě před po-
čátkem školního roku 1923—24 vyjde
»*Malá učebnice katolická*«, od katechety
Fr. Jedličky ve druhém vydání s církevní
úchvalou pro Čechy i Moravu, neboť vy-
dání první 5000 výtisků z roku 1921 jest
rozebráno. Malá učebnice obsahuje nejen
úplnou biblickou dějepravu Starého i No-
vého zákona, nýbrž i poučky katechismové,
sebrané na konci knihy v úplný malý ka-
techismus, jenž slohem lehkým, školní mlá-
deži snadno přístupným a pochopitelným,
podává z katolické věrouky a mravouky
tolik, kolik mělo by uměti a vědět každé
dítě vystupující ze školy. Také všimá si
běžných námitek proti bibli tak, že mládež
lehce postřehne jejich nicotnost. Význačně
a přesně slohem skoro dětským podává

učení o pravé církvi Kristově, což je pro
nynější odpadovou dobu zvláště důležité.
Proto »Malou učebnici« nejenom doporuču-
jeme, nýbrž přejeme si, aby postupně za-
váděna byla v nižších třídách škol národ-
ních zvláště tam, kde není škol měštanských
a pak i tam, kde při hodině náboženské
slučováno budo několik různých tříd v od-
dělení jedno, neboť pro třídy ty a oddělení
nedostává se knihy učebné. Lze ji objed-
nati přímo u u vydavatele p. Fr. Jedličky,
katechety v Č. Budějovicích, Třída 28. října
č. 13 za 6 Kč, na každých placených
5 výtisků šestý zdarma. *Čistý výtěžek*
z prodeje »Malé učebnice« *věnuje se na*
výchovu kněžského dorostu a právě proto
zasluhuje »Malá učebnice« rozšíření co nej-
hojnějšího.

Papež o povznesení náboženského
vyučování. Papež ve svém motu proprio
o katechetském vyučování, datované dnem
29. června a uveřejněném v »Osservatore
Romano« dne 13. července, dává podnět,
aby byl přičleněn zvláštní ústav ke kongre-
gaci vykladačů koncilu tridentského (con-
gregatio concilii), který by povzbuzoval
soustavně katechetské vyučování a bděl nad
ním. Má býti zřízen *zvláštní úřad pro*
podporování, řízení a dohlížení nad vy-
učováním náboženství ve všech diecesích
celého katolického světa. Papež očekává,
že bude v této věci horlivě podporován ne-
jenom biskupy a klerem, ale i dobrými
laiky. Tu podporu pak všem i ukládá.
Zvláště vřele doporučuje všem mužským
i ženským sdružením katolickým, aby hojně
navštěvovaly katechetické poučování ve
svých farnostech, dávající tak příklad a
aby podle možnosti podporovaly klerus
v tomto oboru duchovní správy, která musí
každému katolíkovu býti posvátným a nut-
ným. Sv. Otec doporučuje všem kongrega-
cím, aby všemožně se snažily, aby chovanci
jejich škol byli vyučováni katechismu tak,
aby si křesťanské učení řádně a dobře
osvojili, aby dovedli víru hájiti, ale i jiné
učiti. Proto mají za doзору a řízení biskupů
otevřeny býti školy pro vybrané muže a
ženy, by tito po vykonání zkoušky mohli
býti ustanoveni k vyučování křesťanského
náboženství a dějin církevních. Biskupové
mají bděti nad náboženskými školami a
každé tři roky o nich kongregaci referovati.
Papež doufá, že toto nařízení přinese mnoho
duchovního užitku a rozšíří se znalost vě-
domostí náboženských. Provedení dle míst-

ních poměrů ponechává papež jednotlivým biskupům v jejich diecesích.

Sleva na dráze pro učitelstvo o prázdninách. Učitelstvo domáhalo se o snížení jízdného po řadu let, ale marně. Bylo mu povolováno snížení jen od případu k případu, kdy udána trať pro jízdu tam a zpět, za soupisné 2 Kč a kolek 50 hal. Letos povolilo ministerstvo železnic snížení o 33 procent na všechny trati československých státních drah na dobu od 15. června do 15. září. Průkazka na jízdy za cenu zlevněnou vydává se na žádost potvrzenou ředitelstvím školy, že žadatel jest členem sboru učitelského. K žádosti třeba přiložit podoběnku s podpisem, zaplatiti zápisné 20 Kč a kolkovné 5 Kč. Tím aspoň na prázdniny poskytnuta učitelstvu výhoda.

Úmrtí Karla Klostermana. Dne 15. července zemřel ve Štěkni spis. K. Klosterman. Jeho velká románová díla jsou vznešeným zrcadlem šumavského života dřevorubců, sklářů a zemědělců. Svými spisy, čisticími vřelou a nejpřímnější láskou k prostému lidu, zvláště zemědělskému, zachoval si v srdcích české veřejnosti národně citící trvalý pomník. Básník odsuzoval štvání protináboženské a ještě nedávno se ohradil proti odstraňování křížů a náboženství ze škol. R. i p.!

V. Svatohor: Svatý ďábel. Vydal lidový tiskový spolek v Praze 1923. Cena 10 Kč. Expeduje nakladatelství Československé akciové tiskárny Praha I., Ul. Karol. Světlé, č. 43. — Je to nádherné líčení pouti do Říma na Eucharistický kongres r. 1912, plné obrazů a přirovnání, latky apologetické, propletené dějinami, které končí skvostným líčením sv. přijímání dětí v Colosseu, průvodem Eucharistickým a večerním osvětlením Říma. Jak krásně na př. v knize té podán důkaz, že jediná církev katolická je pravou církví Kristovou. Jak velkolepě provedeno srovnání: Řím pohan- ský a Řím křesťanský, vlčice a beránek. A jako spojovací nit vine se tu rozhovor s lékařem věřícím, ale s červem pochyb a předpojatostí v srdci. Toť onen »svatý satan«, zlo, které pod rouškou idealnosti, lepší zbožnosti, vyšší dokonalosti a podobných hesel ozývá se v duši mnohého člověka. Svatý ďábel, který všechno to, co je v pravdě v křesťanství ryzího a čistého, schválně a hanlivě v myslích zakaluje a malichernou úzkoprsostí v duších pitvoří. A tento satanek v duši české bývá po-

drážděn slovem »Řím« — ale je to ubohý český satan. Kniha výborná, která na 94 stranách poskytuje hojnost látky k přemýšlení, k úvahám, ale i hojně pramenů k obhájení víry. Kdo ji přečetl s porozuměním jednou, sahá po ní opět a opět, není to kniha, která by ležela v knihovně, ale která vždy něco nového poskytuje a proto zaslouží, aby byla v ruce každého inteligenta českého, aby z ní čerpal poučení i nadšení.

Z tábora pokrokového učitelstva dostávají se na veřejnost vždy zajímavější zprávy, které však jsou špatným dokladem správně pochopeného pokroku. Tak na př. »Český Západ« (čís. 25. ze dne 28. června) přináší několik momentů z delšího dopisu, který zaslal redakci učitel (ne-katolický ani lidovec): »pp. inspektoři jsou jen loutkami-pimplaty v rukou učitelských rad. A každý okres (ejen plzeňský) má své Salcmány a Otise, kteří po zádech svých zotročených kolegů šplhají se za svými čistě osobními cíli a prospěchy. Běda každému, kdo postavil by se byt jen dost málo proti takovému okresnímu učitelským Dalajlámům, nedotknutelným, nad ostatní učitelskou směsicí (obecnou i občanskoškolskou) povýšeným. — Ještě zajímavějším zjevem jest obsazování míst. Z kruhů blízkých zemské školní radě obdrželi jsme zprávy, že při obsazování míst (dle stáří) dalo se mnoho podvodů, že mnohá místa byla přímo prodávána za peníze. . . Pokládali bychom to za nemožné, kdybychom to nezvěděli z úst velmi kompetentních. Proto nehledí se nyní na žádné ústupky mezi učiteli samotnými, ale když resignuje jeden, udělí zemská školní rada místo hned následujícímu nejstaršímu žadateli. Tak »čtvrtý článek« stal se důkladným karabáčem, který si na sebe učitelstvo upletlo — vlastně »učitelské rady«. — Při tom vzrůstá mezi učitelstvem politické skokanství a šplhounství, rozmáhá se vzájemná nedůvěra, takže pomalu bude se každý bát pronést jen poněkud otevřenější slovo a úsudek, aby se nestal obětí nízkých intrik.«

Liberální učitelstvo bez orientace. Učitelstvo bez křesťanských zásad zůstává bez orientace a bez pevné opory, jakou potřebuje, když chce se přiblížit ku křesťanským dítkám a udržet souvislost a styk s rodinami, jakož i s nejběžnějšími formami civilizačními. Jinak nemá učitelstvo atheisticko-volnomyšlenkářské žádné fondu,

aby se udrželo dlouho i samo mezi sebou v plné shodě. V Dolních Rakousích bylo venkovské učitelstvo, sorganisované počtem 4000 liberálů. Proti nim byl založen spolek křesťanského učitelstva s počtem asi 1000 členů. A důsledky se dostavily. Liberální svaz se již dávno štěpil na frakci svobodomyšlnou a socialistickou, tak jako u nás, a konečně i na ty, co nesouhlasili ani s výstřednostmi liberalismu ani se socialistickým koketováním s komunisty, a založili si nepolitický spolek učitelský, zatím co venkovská organizace křesťanského učitelstva stále roste a mohutní. I u nás pokrokové učitelstvo drobí se víc a více, tím i slábne a stává se vždy bezmocnější kořistí několika vychytralých vůdců a politických stran.

Otázka okresních inspektorů řešena bude až na podzim. O definitivě okresních školdozorců byla předložena před nějakou dobou vládní osnova, kterou má být otázka ta rozřešena. Osnova byla předmětem několikerých porad, za kterých se jednotlivá ministerstva vyslovila proti některým bodům. Z toho důvodu není definitivní okresních školdozorců nyní aktuální a bude se o této otázce znovu jednat po prázdninách. O definitivní formě osnovy není tudíž konkrétního rozhodnutí; bude předložena v podzimním zasedání, jak označuje časopis okres. škol. inspektorů »Školská správa« v čísle 6., jako předloha zákona o úpravě státní školské zprávy a o sestátnění okresních školních inspektorů. Týž časopis praví: »Stát je v první řadě interestován na tom, aby předloha byla uzákoněna, neboť jde o důležité zájmy státní; neběží snad o nějaký stavovský zájem okresních školních inspektorů, jak se v některých časopisech tvrdilo.«

Školské požadavky katolíků. Na školské anketě v Kroměříži (9. VII.) přijaty byly zásady, které v podstatě tvoří podklad resoluce přijaté na táboru lidu v Olomouci (22. VII.). V resoluci se žádá:

1. Pro katolické děti školy obecné a měšťanské veskrze katolické (konfesijní) s katolickými učiteli a nábožensky nezávadnými pomůckami a osnovami vyučovacími. Stát je povinen takové školy zříditi a vydržovati ve všech osadách, kde katoličtí rodičové aspoň 30ti dětí toho žádají, po případně, kde se katoličtí rodičové na tento počet v obvodovou katolickou školu spojili.

2. Kde už jsou anebo budou zařízeny soukromé školy katolické, vyhovující spravedlivým požadavkům státním, mají právo na poměrnou státní podporu.

3. Kde bude katolických dětí tak málo, že pro ně konfesijní školu zříditi nelze, bude jim na škole, kterou navštěvují, státním nákladem zajištěna dostatečná náboženská výuka i výchova.

3. Stát zřídí a bude vydržovati patřičný počet katolických učitelských ústavů, resp. akademií, po případě bude podporovati takové soukromé katolické ústavy.

5. Katolickým žákům na průmyslových i odborných školách bude zabezpečena další dostatečná náboženská výuka a také dána možnost účastniti se náboženských úkonů (mše sv. v neděli, zpovědi, sv. přijímání atd.).

6. Zřizování konfesijních středních škol nesmí býti nikým znemožňováno, pokud takové školy spravedlivým státním požadavkům vyhovují. Mají rovněž právo na poměrnou státní podporu.

7. Na všech středních školách katolickým žákům dostane se dostatečného vyššího náboženského vzdělání v rámci řádného rozvrhu hodin a nebude jim nijak stížena účast na náboženských výkonech.

8. Žádáme, aby na universitách byly zřízeny stolice pro křesťanskou filosofii.

9. Výměr náboženské výuky a náboženských úkonů na všech školách s katolickými žáky bude v dorozumění se školskými úřady stanoven biskupskými ordinariáty.

10. Zapovídá se a přísně se trestá jakékoliv tupení nebo zlehčování náboženství žáků v kterékoli škole československé republiky.

Časy se opakují. Jindřich Skribonius, poslední administrátor diecése pražské od roku 1555—1561, velečinný probošt kapituly svatovítské, píše: »... nemáme katolických rektorů školních, většinu našich škol představení jsou buď husité, buď luteráni, kteráž věc velkou přináší církvi škodu; jemný věk mladý vpravuje do sebe s pravidly gramatickými (mluvnickými) nekatolické zásady.« (Z. Winter, Život a učení na školách partikulárních, str. 48.) Mají se dnes věci jinak? Jsou snad ještě horší, poněvadž nevěrci a odpadlíci-učitelé učí katolickou mládež.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 9.

ZÁŘÍ 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

JAN OLIVA.

Vyučování náboženské po stránce mimologické.

(Dokončení.)

Čtvrté a poslední místo v oboru nadpřirozeném po stránce mimologické zaujímá *nadpřirozená oslava stvoření*. Toto čtvrté místo souvisí úzce s místem 3. (mimologické v liturgii), je jeho konečným doplněním a dovršením, má však i jakýsi vztah k místu druhému (jevy mysteriosní).

Základem naší úvahy v tomto oddílu jsou slova sv. Pavla v epistole k Římanům 8, 18—23: »Myslím totiž, že utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás. Vždyť i tvorstvo očekává s toužebností zjevení synů Božích. Neboť marnosti bylo poddáno tvorstvo, nikoli dobrovolně, nýbrž pro toho, jenž je poddal s nadějí, že i tvorstvo bude osvobozeno od poroby porušení ve svobodu slávy synů Božích. Víme zajisté, že veškeré tvorstvo spolu sténá a trpí bolest až dosavad. A nejen ono, nýbrž i my, ač máme prvotiny Ducha, i my sami v sobě sténáme, očekávající synovství, totiž vykoupení těla svého.«

Dr. Sýkora u výkladě těchto míst mezi jiným praví. »Bůh sám svým časem (při vzkříšení) osvobodí tvorstvo od poroby mravního i fyzického porušení, do kterého se dostalo pro hřích Adamův, a uvede je ve svobodu slávy synů Božích čili do stavu přiměřeného té slávě, ve které budou přijati synové Boží, kdy zase užívatí se ho bude jenom k účelům, pro které bylo stvořeno, ke cti a chvále Boží a podle vůle Boží.

Tento stručný výklad Sýkorův obšírněji zdůvodňuji a doplňuji výkladem častěji citovaných dr. Locha a Reischla, již takto píšou: »Sláva, která se zjeví na nás (verš 18.), přinese s sebou »nové nebe a novou zemi« sr. 2. Petr. 3, 10. Toto »budoucí« nadejde zcela jistě. Proto uvádí apoštol s podivuhodným obratem a hloubkou řeči důvod, jenž leží mimo obor pouze lidské vůle a jenž jak velkolepostí tak vážností svého obsahu námi otřásá. Tento důvod není nic menšího než důvod veškeré přírody s námi a okolo nás, pokud tato je pojata do díla šestidenního stvoření, sr. Job 9, 7n. Neboť veškerým tímto stvořením proniká »očekávání« nebo »toužebnost«, vzbuzované a dosvědčované v bolestném faktu, že skutečnost světa (kosmu) neodpovídá ideálu, že jeho přítomný stav neodpovídá začátku jeho a tím také ne původnímu určení všeho stvořeného. »Marností« stvoření nerozumí se zánik nebo smrt jeho výtvorů, nýbrž všechn nynější jeho stav. V tomto stavu nikdy a nikde není stvoření skutečné tím, čím by dle svého určení mohlo a mělo býti a čím by dle své toužebnosti také chtělo býti. Všemu stvoření totiž hned na počátku byl vštípen zárodek vyšší, oslavené životní formy, jež mělo ze sebe zroditi dle boží idee a dle předustanovených momentů vývo-

jových. Poněvadž toto vytvoření (zrození) veleslavné budoucnosti stalo se následkem božské vůle pro stvoření *podstatným* určením, přešlo také ve stav po pádu a po ponížení, a tím i zeslabení přírody. Avšak »nikoli dobrovolně« t. j. ne následkem sil původně v ní ležících a činných, jež odpovídají vědomé vůli v duchovém životě, sklesla příroda s původního stupně nad nějakým pozvolným zakrněním. Příroda byla marnosti poddána, tedy přinucena, násilně a rázem, trestajícím výrokem, sr. 1. Mojž. 3, 17. Co tedy stvoření trpí, trpí cizí mocí, jež do něho a nad ně vnikla, z které až bude osvobozeno, bude zase svému účelu vráceno; »až dosavad« však ve slabosti a smrti sténá veškero v marném snažení, jelikož nemůže přivoditi hodinu porodu »nového nebe a nové země« (2. Petr. 3, 10). Ten však, jenž přírodu poddal marnosti, je Bůh sám. Boží moci nemožno upírat, že právě tak, jako chtěl připojiti osud přírody na jediné rozhodnutí svobodného sebeurčení člověka, i po pádu jeho opět mohl osud všeho stvoření vymouti a odloučiti od osudu člověka, jakožto dosavadního pojícího a nejvyššího bodu stvoření. Jestliže to Bůh neučinil, naopak ponechal veškerou přírodu plnému účinku Adamem svobodně vyvoleného hříchu a odpadu, s počívá v tom účastnění se Stvořitele na poddání stvoření pod osud marnosti. Příčina tohoto božského úřadku je vyjádřena slovy »jenž je poddal s nadějí« t. j. Bůh nechává přírodu svět v poměru spolu utrpení a spolu sténání s člověkem, nikoli z pomsty, nýbrž z moudrého a milostivého úmyslu, aby jedenkráte stvoření zároveň s člověkem povýšil, když pro něho bylo poníženo. Budoucí doplnění a oslavení veškerenstva (všehomíru) je tím tedy právě tak jistě žádáno a chystáno, jako nynější doba (nynější stav přírody) jakožto stav utrpení, nedostatku a strádání, ovšem poměrně odstupňovaný dle bližšího nebo vzdálenějšího vztahu jednotlivých druhů (kruhů) stvoření k vlastnímu místu a vládě hříchu a smrti pro každého rozmyslného pozorovatele přírodního života je nepopíratelný. Jako však zármutek začal hříšným pádem toho, jež Bůh učinil korunou, jako by středem všech svých tvůrčích děl, Adamem, prvorozeným dítětem Božím (sr. Luk. 3, 38), tak i budoucí osvobození tvorstva od tvrdé poroby je vázáno na »zjevení synů Božích« t. j. na ukončení boholidské účinnosti milosti Boží, jež »syny Boží« (ze znovuzrození) v plném počtu a slávě ze skrytosti na konci věků odhalí a káže, sr. 1. Kor. 15, 25n. Tak odpovídati bude boží spravedlnosti a lásce, že oslaveného a vykoupeného člověka i stvoření bude následovati, samojsouc osvobozeno a oslaveno, v jeho svobodě a slávě, a že tím rozvoj veškerého božského stvořitelského plánu, jenž na počátku časů byl přetržen a zpět vržen, s koncem časů se vrátí a ve vyšší míře se uskuteční.«

Myšlenky zde uvedené doplňuje dr. Valentin Thalhoffer takto⁵³⁾: »Chléb a víno (při mši sv.) jakožto obětní materiál jsou prvotinami a repraesentanty veškerého hmotného stvoření; je tedy zcela přirozeno, že celebrant při pohledu na tvary eucharistického obětního materiálu vzpomíná i v nich repraesentovaného materiálního stvoření se všemi jeho dary a dobry, v duchu na ně jako na přítomné patří a vzhledem i k nim praví: haec *omnia* bona creas; právě proto při slovo sanctificas dělá znamení kříže i s tím úmyslem, aby proud očišťující a oslavující milosti obětní s oltáře převedl i na veškeré nevolné tvorstvo, které hříchem člověka propadlo kletbě a porušení, v tomto svém nevolnictví sténá a vzdychá, toužebně čekajíc na konečné osvobození synů Božích a na oslavení

⁵³⁾ Handbuch der kathol. (Liturgik II. 1890, 250—1.)

i materiálního stvoření. Svátostiny, zvláště žehnání věcí, mají jak známo za účel, skrze kněžské žehnání očišťující a pozitivně posvěcující síly z pokladu v nebi a na našich oltářích trvajících oběti Kristovy převáděti i na nevolnou přírodu a tím již nyní anticipando nevolnou přírodu, která zejména na Boží Tělo zdá se tlačiti ve květinách a větvích všeho druhu k oltáři, z její duleče osvoboditi, ji (byť i neviditelně pro hmotné oko) *nadpřirozeně oslaviti* a takřka slzy její osušiti. Plně jsouc přesvědčena, že proud milosti eucharistické oběti nejen pro svobodné tvory, pro živé i mrtvé, nýbrž i pro nevolné tvory plyne, vřadila církev již ve staré době v jistých dnech do mše a to na konci kánonu, před *Per quem haec omnia*, když před tím dostatečně bylo vzpomenuť živých i mrtvých, žehnání různých přírodních předmětů. A na str. 148. k tomu dodává: »Jedenkrátě bude všechno stvoření viditelně oslaveno a slavně z mrtvých vzkříšení budou je (ovšem ne ve smyslu chiliastickém) požívatí (Luk. 22, 16—18), anticipace tohoto blaženého požívání veškerého oslaveného stvoření děje se poněkud při každém sv. přijímání, kde požíváme Kristovo oslavené tělo a krev, ve které prvotiny stvoření dosud neoslaveného byly proměněny«.

Na základě toho, co uvedeno o utrpení a oslavě stvoření, porozumíme snadno zvláštní lásce některých svatých ku zvířatům, rostlinám i tvorům neživým (slunci). Za všechny jiné uvádím zde jenom sv. Františka z Assisi, jehož hymnus na slunce je všeobecně znám, rovněž jako láska ke zvířatům (k vlkovi). — Dále si odtud snadno vysvětlíme symboliku zvířat v náboženství.

Ani o tom podrobněji není třeba se rozepisovati; symboly idealisovaných zvířat hrají velkou úlohu v představách náboženských v liturgiích a v názoru na život budoucí (o tomto zvl. ve zjevení sv. Jana).

Vedle slov sv. Pavla, právě obšírněji vyložených, třeba si v tomto oddílu o nadpřirozené oslavě stvoření všimnouti podrobněji i slov sv. Petra z jeho 2. epístoly 3, 13: »Nového však nebe a nové země očekáváme podle zaslíbení jeho, ve kterých spravedlnost přebývá.« Loch a Reischl vykládají je takto: »Již dle božských zaslíbení ve Starém zákoně (viz Isaiáš 65, 17), jistě však dle příslibení Páně (sr. Zjev. 21, 1) ne zničení stvořitelského díla Božího, nýbrž naopak, k vůli Vykupiteli a vykoupení (viz Řím 8, 18—20), přejítí světa v čistší, nebeskou podobu je křesťanskému vědomí zajištěno. Jako země, na které nyní jsme, v nás a kolem nás marnost, do které upadla, velice bolestně ukazuje: tak má vedle hluboké touhy po osvobození, od té doby co Bůh v Kristu na ní přebýval, takřka jakési právo, aby byla povýšena a opět oslavena. Jistě ani jediné jiné místo ve všemíru nevidělo a nepřijalo větší zázraky milosti a lásky Boží. Na této zemi stal se Syn Boží člověkem, na kříži byl obětován a slavně vstal z mrtvých. Na ní skrze tajemství nejsvětější Svátosti století za stoletím zůstal přítomen, její host, její král, její velekněz, její oběť a její duchovní chléb. Tento svět to je, který Bethlemem, Gethsemanou a Kalvarií v paměti všech andělů a svatých a v srdci samého Boha byl posvěcen jako nic jiného. Proto bude tento svět »obnoven« (viz Isaiáš 30, 26) po posledním soudu, čistý, světlý a ctný vstoupí do »blažených příbytků« (Jan 14, 2), kde už nebude viny, nebude bolesti a nedostatku, kde věčně »spravedlnost« panuje — ve »svatých«, kteří buď navždy nebo čas od času budou jeho blaženými (patřením na Boha), věčně vítězně ověncenými občany; sr. Zjev. 5, 10; 21, 1-27.«

Jak tito občané nebeští jásati budou po všem utrpení ve svém oslavení zároveň s oslaveným stvořením, ukazuje nám Zjev. sv. Jana 7, 9—12: »Po tom jsem viděl zástup veliký, jehož spočítati nikdo nemohl, ze všech *národů a pokolení a kmenů i jazyků*, ani stojí před trůnem a před Beránkem oděni v *roucha bílá* a mají palmy v rukou svých; a volali hlasem velikým, řkouce: Spása *Bohu* našemu, jenž sedí na trůně a *Beránkovi*. A všichni *andělé* stáli kolem trůnu a starců a *čtyř živočichů*; i padli před trůnem na své tváře a klaněli se Bohu řkouce: Amen, chvála a sláva a moudrost a dík a čest i moc a síla Bohu našemu na věky věků, amen«. — To tedy bude konečný výsledek všech dějin lidských: oslavené *plémě lidské* s oslavenou veškerou přírodou, čili jak říkáme také vzhledem k člověku *s oslaveným prostředím* (milieu). Je věru zvláštní, že i věda považuje tyto dvě složky za základní složky dějin lidských. Allgemeines Literaturblatt ve Vídni o tom píše⁵⁴⁾: »dva jsou velicí faktorové v otázkách dějin světových, plémě a prostředí (rassa a milieu)«. Tyto dva faktory nemůžeme ovšem rozumově (pojmově) náležitě postihnouti, oba ve svém vlastním i vzájemném působení a zvláště ve svém nadpřirozeném oslavení mají pro nás ráz irrationabilní čili mimologický.

*

Když jsme takto probrali obojí řadu jevů mimologických, řadu přirozenou a řadu nadpřirozenou, bude vhodno podívat se, zdali obě tyto řady nějak souvisejí. Řada přirozená: představy bezvědomé — podvědomí — sugesce — vliv prostředí. Řada nadpřirozená: irrat. v ideji Boha — jevy mysteriosní — mimolog. v liturgii — nadpř. oslava stvoření.

Kdo pamatuje, co o těchto řadách bylo vyloženo a srovná právě uvedený přehled, pozná hned, že skutečně tyto dvě řady vzájemně si odpovídají, řada nadpřirozená je založena na řadě přirozené, předpokládá ji a doplňuje, povznáší ji: Je tu tedy podobný poměr, jaký jsme shledali v předcházejícím článku o fysice a milosti (gratia praesupponit naturam), tak že tato dvě pojednání věcně patří dohromady, teprve obě podávají nám rozsah a způsob látky, jež náleží do vyučování náboženství od nejnižších do nejvyšších škol. Co dále bude následovati, má svůj vlastní věcný základ v těchto dvou pojednáních.

ADOLF VAŠEK:

Dnešní stav školy.

(Předneseno na školské anketě Matice Cyrilo-Methodějské v Kroměříži dne 9. července 1923.)

(Pokračování.)

Duch školy.

Nové úřední výnosy, nařízení a zákony jako obecné směrnice řídící vnitřní vývoj našeho školství do budoucnosti a na delší dobu určující nového ducha školy, jsou s dostatek známy. Netřeba se zdržovati podrobným rozbořem a kritikou. Uvědomíme si jen, pokud je to dnes možno, co v nich a za nimi se tají a žije, kam tíhnou, k čemu směřují a co již teď vyvolaly, způsobily. Že v nich neskrývá se a že nejsou »věčná pravda«, nýbrž výslednice stranicko-politických bojů a sraženina revolučních nálad, jež se v nich jasně odrážejí, netřeba ani připomínati. Přes to dlužno školských ustanovení šetřiti dotud, dokud jsou v platnosti. Dobře je však možno, ba velmi nutno ze všech sil se brániti, aby se jim

⁵⁴⁾ 1903, 696.

nepodkládal nesprávný výklad, aby se jich nezneužívalo. Žádoucí je širší a hlubší uvědomovací práce mezi naším lidem, aby další postup odkřesťování školou se zarazil a časem přivedla se zákonná změna školských nařízení katolíkům nepřátelských.

Tendence, konečný cíl, k němuž směřuje, tíhne nehluchý podzemní kulturní boj školou vedený je naprosté odkatolčení, odřímštění a odkřesťování katolické mládeže a všeho katolického dorostu. To sice nestojí ve školských nařízeních a zákonech *expressis verbis*, ale vysvítá to z celého pozadí: z toho, jak se v ministerstvu posuzují učebnice katolického náboženství, jak ministři zacházejí s katolickými biskupy, ze spisků Cahových pro školní mládež, jichž, třeba nejsou schváleny jako učebnice, ve škole se užívá již od 3. třídy obecné, z odpadků a a smetí Oldry J. Novotného pro učitele, honosícího se dokonce názvem »Národní výchova«. Tu dostávají se katolíci do »reálného« dilemmatu, do soutěsky, z níž není tak snadno východu. Mohou si svými zástupci vymoci zákaz užívání Cahy a Novotného, jenže ten zákaz zůstane na papíře, nic nepomůže. Učitel si dělá a teprve bude dělati co chce a jak chce. S druhé strany vedení politické přece jen nemůže doháněti katolíky k tomu, aby pro koalici a koncentrační vládu stále duchovně sebe prznili a páchali na sobě duchovní harakiri. Je již svrchovaný čas, aby se zanechalo pálené diplomacie a vysoké politiky a uznalo se, že nejlepší a nejvyšší politika je Kristus.

Protikatolický postup ve školství byl do nejmenších podrobností promyšlen, pečlivě připraven a je uskutečňován s »helvitskou« — lidově řečeno — neústupností a houževnatostí po etapách, kus za kusem, krok za krokem. Protireformače musí býti stůj co stůj pomstěna a odčiněna. Nepočítá se ovšem při tom, že nežijeme v XVI. a XVII. stol., nýbrž ve XX., že boj nevede se snad s lidmi, nýbrž s Bohem, Kristem, že původnější v našich zemích není kultura protestantská, nýbrž katolická, že je tu zvláště po válce silné kulturní hnutí světové, klonící se ku katolicismu a že čeští katolíci nebudou nečinně přihlížeti se založeným rukama, že sektářství náboženské rozbije jednotu národa a ohrozí i trvání samostatného státu. Takových »realit« pro dobrodružně a naivně ideologický a romantický náš materialismus a realismus prostě není.

Protikatolický postup ve školství dopracoval se velkých úspěchů. Křesťanský duch školy je smrtelně zasažen. Z učeben odstraněno znamení nadlidské lásky a oběti, kříž. Odstraněn křesťanský pozdrav. Odstraněna školní modlitba před vyučováním. Náboženské úkony zdobrovolněny, t. j. nejsou záležitostí školy. Zdobrovolněno náboženské vyučování. Figuruje ještě v třídním katalogu a na školních správách jako povinný předmět na prvním místě, ve skutečnosti je pátým kolem u vozu. Je u učitele a dětí ještě v menší vážnosti než nepovinný předmět, v hodnocení je ještě za němčinou a ručními pracemi. Je jen fakultativně povinným, závazným. Místo výrazu »povinný« předmět měl nový zákon spíše užití výrazu »řádný« předmět, jak ho užila nová německá ústavní listina. Umísťováním do krajních hodin rozvrhu a slučováním, redukováním, stahováním tříd při náboženském vyučování a omezováním náboženských hodin na jednu hodinu v týdnu je nejen náboženská výchova, ale i řádná výchova, ale i řádná výuka téměř znemožněna. Odhlašování z náboženství bude se dít nejen na počátku školního roku, ale i v půlroku. V úředním návěští zápisu do škol budou rodiče každo-

ročně upozorňování na právo odhlásití děti z náboženství. Agitace pro odhlašování z náboženství rozšíří se i na střední školy a tak náboženské hodiny budou se každým rokem vyprazdňovati stále víc a více. Uzákoněná občanská nauka a výchova, již se namnoze již letos vyučovalo a jež podle úředních osnov v podstatě je laická morálka, je závazná pro všechny děti i katolické. Má být výchovnou duší, osou, kmenem, koncentračním střediskem nové školy místo dosavadního náboženského vyučování. Náboženské vyučování je ve škole popelka, je na vymření v nové škole a je zapotřebí jen nepatrného drcnutí ještě a zmizí ze školy docela.

Katecheta je považován za rozkladný živel sboru a je bezmocnou hříčkou v rukou dětí, jež při každém pokárání hrozí: dám se vyškrtnout! Rodiče i děti se domnívají, že prokazují katechetovi milost, posílají-li a chodí-li děti do náboženství.

To vyvolala, způsobila nová školská nařízení a nový zákon. Přimysleme si k tomu ještě mentalitu českého pokrokářského učitele aáme celkem úplný obraz »převýchovy«, ducha nové školy. Protikatolické extravagance, extratury a t. zv. »vědecké« exkursy dály se tu a tam i ve staré škole, ale přece jen za větrem, skrytě, aby to nevyšlo na jevo, v nové veřejně a pod ochranou školských ustanovení a zákonů.

Učitel, který za války prosil ženu, aby se zaň modlila růženec a po válce je bez vyznání a hned na to Čechoslovákem, ovšem jen z módy, vyzývá hochy při vyučování, aby vystoupili z římského »chlívku«, je typ českého pokrokářského učitele. Jestliže republika zajde, zajde jen omezeností, bezcharakterností a bohapustým řáděním pokrokářských učitelů.

Výchova mravního charakteru je možna jen na podkladě semknutého, uceleného světového a životního názoru, jakým je křesťanský. Křesťanství je prý roztrženo. Je, ale náboženská roztržetost není nikdy taková, jaká se zavádí do nové školy. V nové škole bude tolik světových a životních názorů, kolik učitelů, kolik hlav, tolik smyslů. Subjektivistický individualismus znemožňuje vůbec výchovu mravního charakteru.

Živý osobní Bůh je svrchovaný Pán světa i života, Kristus Bůh-člověk je střed dějin, církev je continuatus Christus, pokračování Krista, odtud vyplývají její práva udílet i ve škole náboženské vyučování podle vlastních zásad a prava bdíti nad křesťanským duchem a křesťanskou kázní, křesťanským mravem školy. Na technický-odborný dozor církev nečiní nároků. (Dokončení.)

ARNOŠT OLIVA:

Jak vyučovati biblickým dějinám.*)

Ježíš povolává celníka Matouše za apoštola.

I. Navázání děje.

II. Slovné znění dle Mat. 9, 9—17; Mar. 2, 13—22 a Luk. 5, 27—39.

III. Průběh události, duševní procesy, poučení o spáse a cvičení vůle.

*) Viz Vychovatel XXXVII. str. 163 a násled. a Vychovatelské Listy r. XXII. str. 292 a n. Ježíš se zjevuje Samaritance. Obrácení Samaritánů a r. XXIII. str. 174.: Ježíš se zjevuje v synagoze nazaretské. — Ar. Oliva podává tyto ukázky dle P. Bergmanna, který vede katechetu k tomu, aby vnikl do vnitřního života, do myšlenek, citů a rozhodnutí biblických osob, aby nespokojil se vnějším průběhem biblických událostí. Z této záslužné práce další ukázkou přinášíme. (Poz. red.)

1. Levi u celnice.

3. Ježíš nalézal a povolával Leviho.

4. Matouš (Levi) dává vystrojiti hostinu pro Ježíše.

5. Ježíš na hostině u Matouše a celníků.

7. Útok fariseův na učeníky Ježíšovi.

8. Obhajoba Ježíšova proti žalobě na obcování s hříšníky.

9. Neočekávaný útok učeníků Janových na Ježíše.

10. Otázka postu.

11. Ježíšova odpověď učeníkům Janovým.

12. Ježíšova odpověď fariseům.

2. Jeho duševní stav.

6. Co tomu říkají fariseové?

Naučení pro duši.

13. Matouš po hostině.

Ježíš tak miluje hříšníky, že »jestliže kdo uslyší hlas můj a otevře mi dvěře, vejdu k němu a budu s ním večeřeti.« (Zjev. 3, 20).

Chci se chrániti *nevěry*. Nevěra jest nesnášlivá, útočná a zbabělá.

»*Milosrdenství* chci a ne obětí.« Oz. 6, 6.

Ježíš přišel *zachrániti hříšníky*.

Ježíš nepřišel *zrušit* zákona, nýbrž *naplnit*.« Mat. 5, 17.

IV. *Methodické pokyny k oběma podobenstvím: o starém šatě a novém šatě — o starých měších a novém víně.*

V. *Matouš první popisuje život Ježíšův.*

I. *Navázání děje.*

Uzdravení ochrnutlého bylo přítomno mnoho lidí a proto událost ta v Kafarnaum rychle se rozšířila. A ještě více neslýchaná zpráva: *Ježíš má moc hříchů odpouštět*. Tato zpráva zní jako hlas do celé země: Pojďte sem všichni hříšníci! Ježíš vás potěší a pomůže vám! A či srdce potřebuje více útěchy než srdce hříchů poskvrněné! Nepřekvapuje, že tato radostná zpráva pronikla i k sluchu celníka, který od té doby byl docela jiným člověkem. Poslyšme vypravování evangelií.

II. *Slovné znění dle*

Mat. 9, 9—17.

9. A jda Ježíš odtud, spatřil člověka jménem Matouše, an seděl u celnice a řekl jemu: »Pojď za mnou.« I vstal a šel za ním.

10. Stalo se pak, když v domě stoloval, aj mnozí celníci a hříšníci přišedše, stolovali s Ježíšem a s učeníky jeho,

Mar. 2, 13—22.

13. I vyšel opět k moři a veškeren zástup přicházel k němu; i učil je.

14. A když šel kolem, spatřil Leviho, syna Alfeova, an sedí na celnici; i řekl jemu: »Pojď za mnou.« A on vstav šel za ním.

15. I slalo se, když byl u stolu v jeho domě, že také mnozí celníci a hříšníci stolovali s Ježíšem a s učeníky jeho; neboť mnoho bylo těch, kteří ho následovali.

Luk. 5, 27—39.

27. A potom vyšel a spatřil celníka jménem Levi, an sedí na celnici, a řekl jemu: »Pojď za mnou.«

28. A on opustiv všecko, vstal a šel za ním.

29. I učinil mu Levi hostinu velikou v domě svém, a veliký byl zástup celníkův a jiných, kteří s ním stolovali,

11. A vidouce to fariseové, řekli učeníkům jeho: »Proč s celníky a hříšníky jíte a pijete?«

12. Ale Ježíš uslyšev to řekl: »*Nepotřebuji zdraví lékaře, nýbrž nemocní.*«

13. Jděte a naučte se, co jest to: »*Milosrdenství chci a ne oběti.*« Nebo nepřišel jsem povolati spravedlivých, nýbrž hříšných.

14. Tu přistoupili k němu učeníci Janovi řkouce: Proč my a fariseové postíme se často, učeníci tvoji pak se nepostí?

15. I řekl jim Ježíš: »Zdaliž mohou truchliti přátelé ženichovi, pokud jest s nimi ženich? Přijdou však dnové, kdy bude odňat od nich ženich, a tehdy budou se postiti.

16. Nikdo zajisté nepřishívá záplaty ze sukna nového k rouchu starému, neboť by odtrhla výplněk jeho od roucha a stal by se horší roztržek.

17. Ani nelijí vína nového do měchů starých, sic rozpukávají se měchy, a víno se vylévá a měchy se ničí, ale víno nové lijí do měchů nových a obě bývá zachováno.

16. Zákoníci však a fariseové vidouce, že ji s celníky a hříšníky, řekli učeníkům jeho: »Proč s celníky a hříšníky jíte a pijete? Mistr váš?«

17. Uslyšev to Ježíš, řekl jim: »*Nepotřebuji zdraví lékaře, nýbrž nemocní; nepřišel jsem volati spravedlivých, nýbrž hříšných.*«

18. Učeníci Janovi však a fariseové postívali se; i přišli a řekli jemu: Proč učeníci Janovi a farisejští se postí, tvoji učeníci však se nepostí?

19. A Ježíš řekl jim: Zdaliž mohou se postiti hosté ženichovi, pokud ženich jest s nimi? Dokavad mají ženicha mezi sebou, nemohou se postiti.

20. Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich a tehda se postí v těch dnech.

21. Nikdo nepřishívá záplaty ze sukna nového k rouchu starému, sic kus ten nový odtrhne (něco) od starého a povstane díra větší.

22. A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých; sic víno roztrhne měch, víno se vyleje a měchy se zkaží; ale víno mladé má se vlévati do měchů nových.

30. I reptali fariseové a zákoníci jejich, pravíce k jeho učeníkům: Proč s celníky a hříšníky jíte a pijete?

31. A Ježíš odpověděv řekl jim: »*Nepotřebuji zdraví lékaře, nýbrž nemocní.*«

32. »*Nepřišel jsem volati spravedlivé, nýbrž hříšné ku pokání.*«

33. Oni pak řekli k němu: Proč učeníci Janovi postí se často a konají modlitby, podobně i farisejští, tvoji pak jedí a pijí?

34. A Ježíš řekl jim: Zdali můžete ukládati svatebníkům, aby se postili, pokud ženich jest s nimi?

35. Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich; tehda budou se postiti v těch dnech.

36. Právě pak k nim i podobnoství: Nikdo nepřishívá záplaty z roucha nového k rouchu starému, sic jinak i nové roucha roztrhne i k starému hodit se nebude záplata z roucha nového.

37. A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých, sic víno mladé roztrhne měchy a samo vyteče a měchy se zničí;

38. ale víno mladé má se vlévati do měchů nových, a obé se zachová.

39. A nikdo, jenž pil staré (víno), nechce hned mladého, neboť praví: Staré jest lepší.

III. Průběh události, duševní procesy, poučení o spáse a cvičení vůle.

1. Levi u celnice.*)

Na silnici, která vede z Damašku k moři středozemnímu a v Kafarnaum se

*) Celníci či publikáni byli i římsíi najímatelé cel v krajinách Římanům poddaných i jejich podnajímatelé a výběrčí, ať pohanští neb židovští. Pro své vydírání byli v nenávisti všude, u židů i proto, že vůbec nesli těžce poddanství římské jako bezprávi na nich páchané. I pohrdali jimi židé jako veřejnými hříšníky. (Dr. Jan Sýkora.)

křížuje se silnicí vedoucí z Arabie do Fenicie jest čilý obchodní styk. Tady sedí u celnice celník Levi. Otec Alfeus,¹⁾ oženil se v druhém manželství s Marií Kleofášovou,²⁾ jejíž synové Jakub ml. a Juda Thaddeus³⁾ připojili se k Ježíšovi. Jejich (starší) nevlastní bratr Levi jest jiného rázu. Ač israelita, propůjčil se za výběrčího daně utlačovatelům Israele — k zármutku bratří i rodiny. —

Římané pronajímali totiž v dobyté zemi na určitá léta splatné daně nejvíce nabízejícímu velkopachtýři cel. Ten měl podnájemníky (podpachtýře), kteří pak zavodili, aby ukojili touhu pánovu po zlatě a pro sebe co možno nejvíce vytěžili neb za pomoci římské posádky z lidu vydřeli.

Toto nebezpečné zaměstnání, při němž zpravidla šlo o nespravedlnost, vyvolil si Levi za životní povolání. Jako jiné i jeho svedla touha po zlatě. Chtěl být boháčem a také jím byl. Přísně věřící přátelé snažili se dostat jej od toho povolání. Když snaha ta zůstala marnou, vyhýbali se mu a pokládali za ztraceného. Poněvadž i ostatní Israelité s ním styky přerušili, byl poukázán na obcování s celníky a pohany. Tím ovšem nestal se poctivějším ani zbožnějším. Zlato přikrývá v životě mnohý nedostatek. A tak tomu asi bylo i u Leviho. (Pokračování.)

DR. JOSEF BERAN:

O různých letorách dětí.

(Pokračování.)

Velmi případně proto bývá přirovnávána soustava nervová k síti drátů telegrafických, jimiž se různé zprávy z celé země do ústřední stanice dopravují a z této pak nové zprávy vydávají a šíří. Rozdíl jest ovšem ten, že ústřední stanice telegrafní týmiž vodivými dráty¹⁾ zprávy i přijímá i vydává, nervstvo ústřední však (mozek a mícha) má dráty dvojí, neboť jinými drahami (zevní) podráždění přijímá a jinými (vnitřní) podněty rozvádí.

Abych osvětlil věc příkladem: Jdu cestou a pojednou vidím, jak se zvedá prach. Zavřu oči, nachýlím hlavu do předu a zakrývám si obličej rukou. Celý tento pochod je tvořen dvěma složkami: nervy citlivými a pohybovými. Nerv citlivý — v případě zrakový, postřehl zvedání se prachu a oznámil ihned drahami dostředivými ústředí: mozku, který dá hned také podnět drahami odstředivými (centrifugal) nervům pohybovým, jež způsobily, že jsem hlavu schýlil, oči zavřel, obličej si zakryl.

To je věc známá, bylo třeba ji jen ku pochopení dalšího výkladu připomenouti. Nervy citlivé tedy přijímají podráždění ze zevnějšku a uvádějí do mozku a celý tento pochod duševní nazýváme cizím slovem recepce, nervy pohybové pak provádějí podněty, podrážděním v mozku vzniklé (reakce). Jest samozřejmo, že různými vlivy vnitřními (dědičností, věkem, pohlavím), i vnějšími (podnebím, zaměstnáním, výchovou a společností = prostředím) bývá podmíněna u různých lidí také síla a trvání jak — s jedné strany — recepce, podráždění nervů citlivých — tak s druhé strany — reakce, výkonnost nervů pohybových. U jednoho na př. bude recepce i reakce slabá, u jiného naopak obě budou silné, u třetího podráždění citových nervů slabé, za to reakce silná, neb konečně u čtvrtého pravý opak toho. — Na základě uvedených vztahů lze stanovit základní prvky čtyř jmenovaných letor dle následujícího obrazu:

¹⁾ Mar. 2, 14. ²⁾ Mat. 13, 55 a Mar. 6, 3. ³⁾ Mat. 10, 3; Luk. 6, 15; Sk. ap. 1, 13.

Podráždění nervů čili recepce	Výkonnost nervů pohyb. reakce	Letora
silná	slabá	sanguinická
silná	silná	cholerická
slabá	silná	melanchol.
slabá	slabá	flegmatická

Takovým způsobem byl vykládán v novější době vznik letor dle různé změny v nervstvu citlivém a pohybovém. — Může býti tento fyziologický předpoklad přijat i katolickou filosofií? Ano. Ve smyslu právě vyloženém. — Ale moderní věda zašla dále; a tento další krok moderní vědy schváliti nemůžeme.

Moderní věda totiž vlivem materialismu filosofů německých popřela vůbec v člověku jsoucnost duše, bytosti nějaké duchové, a dle této zásady vykládala všechny činnosti duševní čistě fyziologicky, materialisticky. Následkem toho všechny vášně a vůbec veškerá činnost vůle lidské byla úplně ztotožňována s letorou, přirozenou to dispozicí nervovou. — U nás na př. (dle Kachníka l. c str. 21) proslulý jinak univers. prof. G. A. Lindner ve svých přednáškách na fakultě filosofické (vydan. r. 1890 Josef. Klikou) praví: »duševní a hmotná stránka u člověka tak mnohostranně a úzce se pronikají, že bychom se uchýlili od pravé zkušenosti, kdybychom je chtěli již předem prohlásiti za dvě rozdílné bytosti.« (Str. 5, 6.) Proto také jevy duševní nejsou mu ničím jiným než úkony mozku, a vašeň — leč pouhým »nejprudším výbuchem nervového podráždění.«

Takového stanoviska ovšem katolík hájiti nemůže, právě tak jako nemůže připustiti i opácnou krajnost (extrém) psychologů hlavně francouzských, dle nichž letora tkví jediné v duši a nemajíc žádného podkladu fyziologického je pouze jednostránkou duševní přirozenosti lidské, tím, že naznačuje míru, stupeň citlivosti a trvání vášně, žádosti. Dělidlem letor tedy není jim podklad fyziologický, nýbrž různé stupně vášně a náruživosti, a přehledný obrazec dle toho by byl následovný:

Vášeň	Náruživost	letora
vznětlivá	prchavá	sanguinická
vznětlivá	trvalá	cholerická
ospalá	trvalá	melancholická
ospalá	prchavá	flegmatická

Ani tento extrém, právě proto, že je to extrém, nemůže býti od nás přijat. Nikoliv, letora není výlučně jen duševní stránkou přirozenosti člověka, nýbrž je stránkou celé přirozenosti lidské duševní i tělesné, a hlavní podklad letory jest hledati v určitém, trvalém stavu tělesném, v trvalé dispozici tělesné, která má vliv i na hnutí duše lidské, jak sensitivní tak rozumové, působíc, že tato hnutí jsou buď silnější neb slabší, buď rychlejší neb pomalejší. Tento fyziologický však podklad netvoří pouze nervstvo, nýbrž i různá rychlost oběhu krve (na př. zrychlený neb zpožděný tlukot tepny) a stav vyvinutosti jednotlivých ústrojí tělesných.

Když přehledneme všechno, co dosud bylo řečeno, poznáváme, že jediné katolická filosofie a pedagogika kráčí zlatou střední cestou, cestou jediné ku pravdě vedoucí. Uznává jsoucnost duše, jako bytosti duchové, rozdílné od těla

čistě hmotného. Uznává dále závislost a souvislost stránky tělesné v člověku i stránky duševní, a tak varuje se jak čistého materialismu, tak výstředního spiritismu — neb chcete-li, psychicismu.

Uznáme-li tento vzájemně se doplňující a podporující dualismus lidské přirozenosti, pak můžeme směle — pokud se letor týče — sloučiti všechny výsledky vědy lidské a říci:

1. přijímáme jména 4 letor: sanquinická, cholerická, melancholická, flegmatická od starověkých lékařů;

2. přijímáme názor o působení nervstva na různé letory — od novějších fyziologů;

3. přijímáme konečně i názor o různém stupni vášně a náruživosti — od moderních psychologů.

(Pokračování.)

PRAVDOMIL:

Malí svědcové.

(Pokračování.)

Ačkoli jsme tedy mnohých osob na vlastní oči neviděli, ve mnohých městech, zemích a dílech světa nebyli, přece věříme a musíme věriti, že osoby ty žily a mnohé ještě žijí, že ty díly světa, země a města skutečně jsou — a proč tomu věříme? Protože jiní je viděli a zprávy nám o nich podali! Věříme-li však lidem, kteří se přece tak snadno mýlí a někdy i úmyslně jiné klamou, proč bychom nevěřili Bohu, jenž volá: »Já jsem Hospodin Bůh tvůj .« (2. Mojž. 20, 2 a 5). a opět: »Já jsem Hospodin a není žádného více« (Is. 45, 5) atd.

A jak mnozí jej viděli! Ovšem jako ducha, jak již víme, nemohl by ho nikdo spatřiti; ale právě proto, by jej lidé mohli též viděti, ba i s ním rozmlouvat, bral na sebe rozličnou podobu; tak ku př. Mojžíšovi ukázal se v podobě hořícího keře, Abrahámovi v podobě cizince atd. A jak mnozí viděli Krista Pána! A že ten Bohem byl a jest, toho uvedeny četné důkazy nejen samého Krista Pána a sv. apoštolů, ale i jeho úhlavních nepřátel, kteří jej za nevinného, pravdomilého, spravedlivého (i Jidáš!) prohlašovali. ano přímo za Boha, jako onen pohanský setník a ti, kteří s ním stáli pod křížem, volajíc: »Jistě Syn Boží by tento« (Mat. 27, 54).

Ostatně věriti jen tomu, o čem jsme se přesvědčili, to není víra, nýbrž přesvědčení — a to jest veliký rozdíl. Jaká by to byla obtíž, kdybychom se musili o všem napřed přesvědčiti! Tak ku př. vzkáže mně přítel z Ameriky po někom pozdravovati; nevěřím-li, však než tomu, o čem jsem se přesvědčil, musil bych eti do Ameriky přesvědčit se, je-li přítel ten ještě živ a vzkázal li mi skutečně ten pozdrav! Pak by lidé pro samé ježdění a chození, když by nikomu nechtěl věřiti, nemohli ani nic jiného dělati — neměli by času!

Však již se hlásí zase jiný s novou námitkou. Smáli prý se mu Čechoslováci, že my Římané máme samá tajemství; když něčemu nerozumíme, že řekneme, to jest tajemství a jest prý konec! Především budiž podotknuto, že my žádnými Římany nejsme; to byl kdysi slavný národ, ale dnes ho není! Potomci jich nazývají se Italové nebo Vlachové — a Římany rozumíme dnes jen obyvatelé města Říma, jako Pražany, Písečany atd. obyvatele Prahy, Písku, atd.

Církev naše katolická nazývá pak se římsko-katolickou, poněvadž její hlava svatý Otec neb papež, sídlí v Římě, odkud celou církev řídí; že pak papež,

t. j. otec všech katolíků právě v Římě bydlí, toho příčinou jest to, že sv. Petr, ježž Kristus Pán ustanovil za hlavu své církve slovy: »ty jsi Petr (t. j. skála) na té skále vzdělám církev svou« (Mat. 16, 18), v Římě se usadil, odkud církev Kristovu spravoval a tam také pro Krista vykřvácel (byl ukřižován hlavou dolů). Kromě toho jest Řím velmi výhodně položen, takže tam věřící z celého světa buď po moři, nebo po souši snadno se mohou dostat.

A v této církvi, jež jest jediná pravá Kristova, máme ovšem některá tajemství t. j. pravdy, jichž rozum lidský následkem prvotního hříchu velice zatemněný, nemůže dobře pochopiti, ale jimž věřiti musí, poněvadž jsou to pravdy božské, Synem Božím a jeho apoštoly hlásané a Písmem sv. potvrzené! Takové jest ku př. tajemství nejsv. Trojice Boží — nauka, že jest jeden toliko Bůh, ale, ve 3 osobách! Pravda tato byla naznačena ve Starém Zákoně, kde čteme, že Bůh chtěje stvořiti člověka, pravil: »Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému« (I. Mojž. 1, 26). Tím, že tu Hospodin mluví ve množném čísle: »učiňme«, naznačeno účastenství všech tří božských osob. Mimo to čteme v Písmě sv. St. Zákona, že andělé zpívají Hospodinu: »Svatý, svatý, svatý tímto trojím opakováním poukázáno též na nejsv. Trojici Boží! Výslovně tato pravda ve St. Zákoně ještě vyjádřena nebyla, ježto St. Zákon byl toliko stínem a přípravou na Zákon Nový! Kromě toho, ježto Židé žili mezi národy pohanskými, odevšad jsouce jimi obklopeni, bylo nebezpečnoství, by touto naukou o 3 božských osobách nebyli svedeni k uctívání snad více bohů, jako pohané!

Ale v Novém Zákoně Kristus Pán tuto pravdu zřejmě kázal; tak ku př. posílaje apoštoly do světa, praví jim: »jdouce, učte všechny národy, křtíce je ve jménu *Otce, i Syna, i Ducha svatého*« (Mat. 28, 19), a přislubuje apoštolům Ducha sv., pravil: »A já prositi budu *Otce*, a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, *Ducha pravdy*« (Jan 14, 16—17); tedy Boha Otce prosí Bůh Syn, aby seslal Ducha svatého! Ano při křtu Pána Ježíše jsou všechny 3 božské osoby patrný — neboť Bůh Otec volá: »Ty jsi Syn můj milý, v toběť jsem si zalíbil, Bůh syn stojí v řece Jordáně a Duch sv. sestoupil na něho v tělesné způsobě jako holubice (Luk. 3, 21—22).

Třeba bychom tedy pravdy o jednom Bohu ve 3 osobách rozumem svým nechápali — třeba nám tedy byla tajemstvím, přece jí musíme věřiti, majíce ji tak jasně potvrzenou samým Synem Božím! Či by chtěl někdo proto, že toho dobře nechápe, o tom pochybovati? Zač by pak považoval a prohlašoval takovým jednáním Krista Pána? To nechci ani říci! Ale jistě by to bylo veliké rouhání se Synu Božímu

Dobře proto pravil anděl sv. Augustinu, který též chtěl toto tajemství vyzkoumati, že spíše lze moře přelíti do jamky, než toto dokázati!

Podobně jest tomu s vtělením Syna Božího. Pochopí náš rozum, jak jest to možno, že Bůh stal se člověkem? Nepochopí — ale přece jest to pravda! Předpověděl tak prorok Isaiáš: »Bůh sám přijde a spasí vás«; řekl tak z rozkazu Hospodinova archanděl Gabriel Panně Marii: »co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží« (Luk. 1, 35), učili tak sv. apoštolové, jak dokazují jejich listy a sv. evangelia, ba prohlásil to častěji i sám Ježíš Kristus nazýváje se výslovně Synem Božím i synem člověka zároveň! Kdo by se tedy odvážil o tom pochybovati a tak apoštoly, proroky, anděly, ano i samého Syna Božího ze lži viniti?!

(Pokračování.)

JAN OLIVA:

Z katolické literatury německé.

II.

Moderne Psychanalyse, Katholische Beichte und Paedagogik, von Dr. **Linus Bopp**, Professor. 1923. str. 100. Náklad Josef Kösel a Fridrich Pustet, Kempten. (8. číslo sbírky Religionspaedagogische Zeitfragen, herausg. von Univ. Prof. Dr. J. Göttler).

Spis velice časový, přichází jako na zavolání. A časová jeho cena zvýšena ještě bohatým obsahem; je až ku podivu, co látky dovedl autor shromáždit na 100 stránkách, látky dobře roztríděné, o přesné vědecké údaje opřené. Sečtenost jeho je podivuhodná jak v oboru vědy, tak v oboru krásného písemnictví. O tom podává důkaz jak práce sama tak seznam pramenů po každém odstavci uvedených.

Není možno v krátkém referátu ani zdaleka naznačiti bohatost látky a důslednost dedukcí autorových, musil bych opsati celé stránky knihy. Proto co zde dále uvedu, bude jen stručným nástinem, z něhož ráz spisu vynikne.

Jak autor v předmluvě uvádí, vznikl spis z přednášek universitních, konaných pro posluchače všech fakult, podnětem pak k němu byla okolnost, že zvláště v učitelských kruzích vždy více mluví se o psychanalysi. Psychanalyse je ve svém rázu monistická, je důsledným pokračováním vývoje duševního v 19. století, totiž naturalisticko-mechanického světového názoru, a tím staví se proti základu křesťanství, jenž je rázu dualistického.

Psychanalyse je poměrně velice mladá, vznikla v letech 1880—82 ve Vídni pokusem lékaře Josefa Breuera o uzdravení ochromeného 21 letého děvčete; použil hypnosy, v níž něco zvěděl o dřívějším stavu a zaměstnání nemocné, a dalším postupem podařilo se mu duševní tlak, jenž byl příčinou onoho ochromení, s děvčete sejmouti a tak, aspoň na jisté doby, ji uzdraviti. V tomto duševním útlaku viděl Breuer psychologické vysvětlení hysterie, nervosy, fobií, nucených představ a nucených aktů, a sídlem jich považoval nevědomou část duše (podvědomí později nazvané).

Nyní stojíme před velikým překvapením: co bylo původně jen lékařskou methodou, ba vlastně jen terapeutickým prostředkem, podobným hypnose, to se pak vyvinulo ve psychanalystickou psychologii s mechanistickým základem, ba konečné ve světový psychanalytický názor, který vyústil v paedagogiku, nebo každý světový názor konečně tak ústí.

Základní zásada moderní psychanalyse je, že *sexuelní* má v životě jednotlivce nejvýznačnější všeobsáhlý význam, zvláště však v jevech nervosních. Eros jakožto prapud (Urdrang) je něco podobného jako Bergsonův élan vital. Eros nebo též libido zvané pohybuje se trojím způsobem: sexuální hnutí vedou, jsou-li potlačována, k poruchám zdraví, hlavně k nervose — povolí-li se jim, probíhají na zdraví neškodně — mohou však také býti povznešena, sublimována. Umění je takové sublimování erosu (je to náhrada sexuality), a podobně všechny ostatní obory kultury i s náboženstvím, mravností, láskou k Bohu a bližnímu, a zvl. se symbolikou katolické liturgie; zkrátka vyšší mohutností duše a všechny kulturní výtvoři jsou jen destilovaná sexualita!

Tento základní ráz nynější psychanalyse rozvádí se do podrobností dvojím směrem: 1. skupina je čistě materialistická, vůdce její vídeňský profesor a lékař, *žid* Freud — počíná si výstředně; jakožto světový názor je úzce spřízněna s ná-

zorem socialistickým: jako u socialistů všechna kulturní nadstavba je výsledkem pudu pohlavního (prapud, eros, libido). 2. skupina je trochu idealistická, ale v podstatě i ona učí panerotismu, eros je u ní jediný prostředek výchovatelský.

Když autor takto nastínil, oč jde, uvádí příčiny, jež vedly k těmto názorům a podává pak obšírnější jejich kritiku, v níž hlavně ukazuje, že základním pudem života je pud po štěstí.

Dále probírá autor psychanalytickou psychologii, hlavně základní její rys nevědomé (mimovědomé a podvědomé), načež podrobně kriticky ji oceňuje, zvl. pokud jde o představy do podvědomí zatlačené, a tu opět ukazuje na představy náboženské do podvědomí (u odpadlíků od víry, nevěrců) a jaké jsou toho duševní následky. Neupírá nijak, že psychanalýze v mnohém ohledu je nábadná pro výchování, zvl. pro seznání významu rodičů i vychovatelů při náboženském vývoji dětí (při pojmu Boha), ale opětovně připomíná, že základní ráz její až podnes je stále lékařský, a tím i cíl a metoda jsou povahy lékařské, naturalistické. Celkový úsudek shrnuje takto: není tu správného paedagogického cíle ani nové zvláštní metody, tím však nesmějí se zmenšovati skutečné zásluhy psychanalýze, že totiž ukázala na trvalá poškození, pocházející z některých výchovatelských chyb. Psychanalýze bystří ve vychovatelích vědomí o jejich veliké zodpovědnosti ve slovech i skutcích, ba docela i v myšlenkách. Nikdy však nemožno schvalovati t. zv. paedanalýsi t. j. užití sexualistického inkvisičního postupu na díle: jako by dítě bylo plničké sexuality, ba i perversních hnutí, a vychovatel měl za úkol vše to psychanalytickou metodou z dítěte vyzvědět a dle toho výchování zařídit — tím by vychovatel ztratil své ideální ponětí o dítěti a to by byla největší škoda. Tu mnohem lépe pomáhá sv. zpověď, k níž autor v 2. části svého spisu přechází.

(Dokončení.)

SMĚS.

»Blagovestnik«. Upozorňujeme na náboženský čtrnáctidenník »Blagovestnik«, duchovna gazeta dla Podkarpatských Rusínov. Redakce tohoto listu — Užhorod, Kapitulská 3. — vyžádala si »Vychovatele« na výměnu; bylo jí vyhověno a zasláno nám dvojčíslo 15. a 16. z 1. srpna. Po úvodním článku »Temná budoucnost!« je obsáhlá část »Víra«, kde jsou články: Neomylnost církve a římského papeže, O známkách víry (prakt. katechese), »Pravoslavná pravda«; následují rubriky: V záštíť víry, Z historie církve, Beseda, Dopisy, Literatura, Novosti. Z těchto se dovídáme, že v Užhorodě ustavilo se 15. července »Tovaryšstvo řecko-katol. katechetů«, za předsedu zvolen P. Dr. J. Grigašog, jednatelem je P. Emilian Bokšaj, který je podepsán jako odpovědný redaktor »Blagovestníka«. Vítáme bratrský spolek v dnešních těžkých dobách a přejeme mu, aby ve všech snahách svých potkal se se zdarem.

Katecheta provinciálem řádu. Od roku 1905 působil v Plzni na obecných a měšťanských školách františkán B. Basil Václ. Havelka (nar. 1869 ord. 1892), přejav úkol členů řádu, kteří od dávných dob v Plzni bývali katechety. (Roku 1792 až 1803 byl ředitelem a katechetou hlavní školy v Plzni P. Briccius Soleri). Předcházela jej pověst znamenitého katechety a ta osvědčila se i v Plzni, kde P. Basil, později kvardián, stal se výborným kazatelem a katechetou, hledaným zpovědníkem a svědomitým strážcem svěřeného kláštera. V červenci byl zvolen provinciálem českomoravské provincie františkánského řádu Menších bratří, kde jistě bude pracovati se zdarem ve prospěch řádu. Ad multos annos!

Homiletický kurs byl uspořádán ve Vratislavi od 6. do 9. srpna. Vůdčí myšlenkou byla otázka, co schází kázání za dnešní doby. Referáty měli vynikající kazatelé Německa, byla debata, konána fonetická cvičení, homiletická cvičení, přednesena kázání k dětem, k mužům, epištolní a o svatých, na konec kritika. S kursem spojena byla

výstava homiletické literatury. Jestliže po po vídeňském homiletickém kursu r. 1910 a řezenských kursech 1913 pořádán je v době poválečné opět podobný kurs, chce tím německé duchovenstvo ukázati, že jest si vědomo významu této »velmoci« v duchovní správě za dnešní doby, kterážto velmoc, má-li přinést užitek, vyžaduje také zvláštní píle. Na Moravě byl uspořádán také již homiletický kurs péči jednot duchoven- ských. Není pochyby, že i u nás dojde časem k podobnému velikému kursu jako pokračování kursů katechetských. Nebo v čem byl katechesi učiněn počátek a polo- žen základ, to musí kazatelna oživovati a zachovávat, doplňovati a prohlubovati.

O školních čítankách bylo již mnoho psáno a vytýkáno, jak tam jsou články přepracovány jen, aby setřen byl ráz nábo- ženský; t. n. v Jursově čítance nejhůře po- chodila Erbenova »Sněhurka«, která je »přepracována« ve smyslu bezvěreckém, k čemuž vydavatel neměl práva, porušiv podpisem Erbenova pravdu. Vydavatel mohl prostě vynechat »Sněhurku«, v níž mu pře- kážel Bůh, nebo mohl ji přepracovati dle své krasochuti a opatřiti ji svým jménem, nesměl ji však předělati, když autor je mrtev a nemůže se proti plagiátu své práce, vy- dané pod jeho jménem, brániti. Ale není tomu jen u článků rázu náboženského. »Rudé Pr.« usvědčuje zemského školdozorce *Vojtu Beneše z plagiátorství. Článeček, jeho jménem podepsaný, ve III. díle trojdílné čítanky »Jak čísti«, je prý ukraden ze Lva N. Tolstého.* Beneš změnil nebo přidal několik slov. Bylo by věru zá- hodno, aby tyto, pro výchovu dětí tak dů- ležité pomůcky učební, byly řádně pročteny, prohlédnuty a co vadného, bylo vytknuto. Na našich poslancích bylo by pak, aby zjednali nápravu. Dnešní čítanky velmi ná- padně liší se od čítanek dřívějších. Vše, co by mysl dětskou pozvedlo k Bohu, je, ne-li zcela vymýceno, tedy omezeno na míru pranepatrnou; jsou v nich plagiáty a ne- pravdy. Je věru na čase i těchto věcí řádně si všimnouti a to tím více, že naše čítanky po stránce výchovy křesťanské nejsou nezávadné!

Jak povstávaly pobočné třídy. O le- tošních prázdninách zaslaly okresní školní výbory správám občanských i obecných škol důtklivou vyhrůžku, aby do seznamu žáků nezanášely jmen fungovaných, žáků neexistujících. Tyto podvody dály se na

mnohých měštanských školách za účele povolování odboček. Okresní školní výbo- hrozí disciplinárním vyšetřováním těm, kdo lehkomyšlně a podvodně poškozují školní fon-

Příznačný výnos ministerstva ško- ství byl — jak německé listy sdělují — vydán. Nařizuje se jím správám škol obe- ných, měštanských, středních a odborných aby po uplynutí několika týdnů po skor- čení semestru, vyžádaly sobě od žáků vr- cení školních vysvědčení a to proto, ab se přesvědčily, zda žáci svémocně nepozmē- nili třídní známky ve svůj prospěch. . . Co asi přimělo školní správu k takovému opatření?

Proč nechtěl Amsterdam pomník Komenského? V »Lid. listech« píše d Miklik v dopisu z Holandska, že měst Amsterdam, které má katolického starostu odmítlo povolení postavit tam pomník Ko- menského z toho důvodu, že byla z Čec rozšiřována brožura »Comenius Vaterland« ve které byli tendenčně napadáni katolic- Tím dán byl postavení pomníku Komen- ského v Amsterdamě ráz náboženskýc- šťvanic, které amsterodamská radnice odmítla

Osvobození od vyučování nábo- ženství a jednotlivé konfese. Plzeňsk »Naše doba« přináší úvahu, jaký výsledek mělo ustanovení malého školského zákona o osvobození z náboženství na obecných občan. školách. Tím bylo na obecných školách celkem 44 proc. dětí katolického náboženství 7·5 proc. dětí československého vyznání 3·4 proc. dětí československého vyznání, 8·1 proc. dětí israelit. náboženství osvobozeno od vyučování náboženství. Na školách ob- čanských byl počet dětí náboženství kato- lického 8 proc., československého vyznání 9·8 proc., československého 5·2 proc, israelit 21 proc. Z toho plyne, že ustanovení ma- lého školského zákona o osvobození nábo- ženského vyučování je používáno v největší míře Židy.

Výsledky laické morálky ve Francii. Francouzští profesori uveřejnili v »Tempsu« prohlášení, které jest nejstrašnějším odsou- zením a zavržením laické morálky. V pro- hlášení poukazují na to, že moderní proti- katolická, tak zvaná laická morálka, má na svědomí vzrůst obžerství, zločinnosti, spiri- tismu, rozvodů, dobrovolných potratů, šilen- ství a sebevražd. Tato laická morálka musí být považována za šířitelku rozvratu rodin, poklesu porodů, za příčinu nechuti ku práci a znemravnění dospívající mládeže, Podle

mínění francouzských profesorů jest možno pokleslou mravnost povznést jen návratem od morálky laické k morálce katolické. »Prvním důsledkem toho stavu«, praví profesoři ve svém prohlášení, jest hromadný návrat ke katolictví, návrat k víře otců, kteří dovedli povznést Francii tím, že z ní učinili požehnanou zemi Kristovu a tím vytvořili národ šťastný, rozumný, pracovitý a dobrý.« Experiment, provedený ve Francii s laickou morálkou, přinesl, jak z prohlášení toho vidno a jak se ve Francii nejmútnější zkušenosti ukázaly, ovoce příšerné. Laická škola se svojí laickou morálkou naprosto zklamala. To ve Francii uznávají všichni přední a to i svobodomyšlní pedagogové. U nás však pracuje se pro ni. A to nikoli z přesvědčení, že laickou morálkou pozvedne se mravnost mládeže, ale hlavně z toho důvodu, aby vliv náboženství a církve byl podloměn. Jako průprava k plnému zlaicisování školy zavedena byla »malým školským zákonem« občanská nauka, která má poučovati budoucího občana o zřízení státu, o povinnostech a právech občanských atd.

Občanská nauka. Fr. W. Förster ve své »Politické ethice a paedagogice« velmi obšírně zabývá se olázkou občanské výchovy. A nevěstí jí žádných zdárných výsledků, nebude-li založena na výchově svědomí náboženstvím. Již v úvodu ke své pozoruhodné knize upozorňuje »na rozhodný a zásadní odpor, který měl k pouhé občanské nauce Sokrates, oproti sofistům, kteří tuto nauku hájili. Sofisté nezabývali se výchovou charakteru, ale učili své žáky podrobné znalosti vši politické mašinerie, aby jí dovedli ke svému prospěchu použití. Sokrates však snažil se výchovou charakteru připravit vyšší státní kulturu, neboť věděl, že musí nejdříve v nitru člověka býti přemožena ochlokratie (luzovláda) vášní, má-li ve státě ustoupiti v pozadí násilná vláda nižších pudů. Věděl, že lidská společnost zůstane pouze rejdištěm sobeckých zájmů, není-li lidí, u nichž věrnost k mravnímu ideálu není tak silná, aby jim propůjčila sílu raději bezpráví trpěti, nežli bezpráví činiti. V tom vědomí, že jedině on klade základy státu tam, kde položeny býti mají, totiž v nitru člověka. Sokrates také prohlásoval, že jenom on ve své době opravdově se stará o státní záležitosti, že jedině on je opravdový státník, který skutečně vychovává mládež pro veřejný život, co zatím

jiní k tomu ji vychovávají, aby veřejného života využívali ke svému soukromému účelům.« (Polit. ethika; str. 4.) Nepřiléhají přímo skvostně píše prof. Em. Žák v »Čechu« čís. 214., tato slova k našim politicko-kulturním poměrům? Neřídí i u nás sofisti, patentovaní výrobci krásných frází a hesel, otěže rozjetého vozu, z něhož se sypou samé nedozrálé, nevčasné a nepromyšlené návrhy na reformu školství? Jsme při vši své domnělé pokrokovosti přece jenom pozadu. A to tím, že nikterak netěžíme a nechceme těžiti ze zkušeností, kterých jiní národové zavedenými novotami získali. To je zjev sice obvyklý, protože jenom vlastní zkušenost poučuje a nikoli cizí, ale rozhodně nemělo by tak býti. Národové měli by se poučovati dějinami a osudy jiných národů, chtěli věřiti v pravdivost hesla, že historie je učitelkou života.

Nechtějí vdané učitelky. V Anglii domáhalo se soudně 35 učitelek, které se vdaly, aby byly zpět přijaty do služby. Soudce rozhodl proti učitelkám proto, že prý je dosti učitelek svobodných, z nichž je mnoho nezaměstnaných.

Občanská nauka v Anglii. Anglický ministr vyučování Mr. Acland zavedl roku 1893 do všech večerních škol povinný kurs o životě a povinnostech občanských. V kursu učilo se tomu, co u nás pojmenovali »občanská nauka«. Skoro každé nakladatelství pospíšilo si vydati učebnici o této nauce a každé dosáhlo, že jeho učebnice byla schválena a doporučena. A přece setkal se tento experiment po pečlivém pokuse s úplným nezdarem. Nové učebnice byly bezcennou sbírkou potištěných stránek a vyučovací hodiny nedovedly v žácích vzbuditi nejmenšího zájmu. »Kdyby naši jinoši a dívky měly býti státní ideou hluboce proniknutí, jako byli žáci Sokratovi, musili by naši spisovatelé a učitelé ujeti se svého úkolu s onou vášnivou láskou ku pravdě a s dialektickou statečností řeckého mudrce«. Tak soudí známý Graham Wallas o občanské školní nauce. (Politika a lidská přirozenost. Str. 119.) Naši horlitelé pro občanskou výchovu netuší, jak velkých vznětů je potřebí, aby vzbudili opravdové nadšení pro státní kulturu. Pouhá znalost občanského zřízení a paragrafů nemá ceny, jestli vůle občana není roznícena pro opravdové občanské jednání ve všech otázkách života a povolání. A tuť lásku ke státu, k lidské společnosti nelze vypěstiti bez výchovy náboženské.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 10.

ŘÍJEN 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

Náboženské vyučování na papíře, ve škole nesené do hrobu...

Na Boží Hod velikonoční roku 1922 vyšlo číslo 89. »Lid. Listů«, kde psáno o osnově malého školského zákona: *»A v tom právě spočívá hluboký smysl naší osnovy, že v době, kdy krátkozraká demagogie a stranické zášti snažilo se z náboženství učiniti pouhou popelku, prozatím ještě z milosti trpěnou, aby později vůbec byla vypuzena, rozvážný zákonodárce, jenž jako vojevůdce s nějakého vrcholu přehlíží celou politickou situaci, v prvním školském zákonu republiky prohlašuje povinným vyučovacím předmětem na prvním místě náboženství, aby bylo zřejmo, co o věci souditi, kdož mají zodpovědnost. Teď už nelze říci, že náboženství drží ve škole jenom starý zákon klerikálního Rakouska, vydaný pod patronancí císařského rodu, nýbrž to mladá, demokratická republika, tu ten zákon dala. — —«*

Nevěřili jsme hned na počátku těm slávořečem na malý školský zákon a upozorňovali na záludnost tohoto zákona, který chce náboženství ze školy úplně odstraniti a jeho vyučování ve škole znemožniti. (»Vychovatel« m. r. str. 65., 97., 129, a n.)

A sotva po nabytí platnosti zákona (13. července 1922) nastal školní rok počalo se ukazovati, jak povinným předmětem dle tohoto zákona jest náboženství. Rodičové vybízení, aby použili výhody § 3. odst. 5. zákona a odhlašovali dítky své z vyučování náboženství katolického. Tak se mělo dokázati, že náboženství drží ve škole zákon, který si dala mladá, demokratická republika! A náhradou hned poskytována Občanská nauka a výchova, která se vyhýbá již jen pouhé u slovu Bůh a je vlastně atheistickou morálkou. To je povinný předmět pro všechny děti z něhož nemohou »okresním úřadem školním býti zproštěny požádají-li o to písemně jejich rodiče!« Dva povinné předměty učebné na školách dle malého školského zákona (§ 1.) jen že se »v prvním školském zákonu republiky prohlašuje povinným vyučovacím předmětem na prvním místě náboženství« a dnes na mnohých školách nechodí ani polovice, ba někde ani třetina dětí do náboženství a ukazuje se jak »rozvážný zákonodárce přehlížel celou politickou situaci!«

A ti, kteří měli »zodpovědnost« svolili vložiti do zákona § 5.: »Pro vyučování jednotlivým předmětům učebným, jehož se neúčastní všichni žáci té které třídy, zřídí se při škole nebo při několika školách v téže obci zvláštní oddělení, v nichž se sloučí podle potřeby žáci různých tříd tak, aby počet žactva v takovém oddělení v žádném případě nepřestoupil čísla 60«. I zde »rozvážný zákonodárce, jenž jako vojevůdce s nějakého vrcholu přehlíží celou politickou situaci« pečoval do budoucna o první vyučovací předmět! Výsledky se ukázaly na počátku druhého školního roku po platnosti nového školského zákona. Byť nikde v zákoně nebylo řečeno, že nové oddělení musí míti plně 60 žáků, nýbrž že žáků

nesmí býti více než 60, stahují se při náboženství katechetovi třídy do šedesáti! Dle ducha zákona mohly by býti zcela dobře utvořeny skupiny menší než o 60 žácích a sloučení má se díti *»dle potřeby«*, ale katechetovi se sloučí děti z různých tříd a různého věku, až se dosáhne čísla 60 neb aspoň skoro úplně šedesát. *A na školách, na nichž učitelé mají 8 (!), 15, 19, 20, 24 dětí téhož věku ve třídě se katechetovi dá 60 dětí různého věku, různých tříd!* Povinný vyučovací předmět na prvním místě v zákoně jmenovaný má se učit v oddělení o 60 dětech a nepovinné ruční práce jen při 40 dětech!

Kdo někdy učil dvě třídy stažené jen některé hodiny, ví, jaká je to pochoutka a jaký výsledek; což teprve když tam *katecheta má stažené třídy tři!* A teď si představte, že katecheta má *připravovati děti k první sv. zpovědi nebo k prvnímu sv. přijímání*, je zde možná úspěšná práce? Co se učitelstvo nabourí, jakou zaostalostí jsou jednotřídky, dvojtřídky a jiné níže organisované školy a a teď se *katechetovi takové níže organisované skupiny v kulturních střediscích dělají*, arci tím zhoršené proti venkovské dvojtřídce, že děti ve dvojtřídce na venkově jsou stále spolu a tedy na sebe zvyklé, *zde se sejdou jen na náboženství!* V horlivosti se stahují katechetům i děti do místností pro 40—45 žáků a na náboženství se jich vecpe na 60 tak, že v lavicích nemají místa. To dělají lidé, kteří *mají paedagogiky a humanity plná ústa*. Posměch vši paedagogice a humanitě to jest.

Hodiny náboženství, aby nebyly děti, které na náboženství nechodí bez vyučování, *položí se katechetovi až na poslední hodiny vyučovací*, kdy jsou děti již vyčerpány a jejich síly spotřebovány, kdy se jim učení hnusí, kdy jim tedy musí býti odporným i předmět i učitel: náboženství i katecheta. Snad se tak unavenému dítěti zoškliví náboženství na celý život! A to je snad cílem těch, kteří zákon pracovali a vykládají. A což když je náboženství po tělocviku nebo po nově letos zavedeném předmětu, výchovných ručních pracích, kde ani učitel neví čemu má učit, ani žáci co mají dělat. Žáci jsou roz dováděni, neklidni, dvě hodiny si hráli (vystřihovali panáčky a pod.) a teď je má učit katecheta hlubokým pravdám, k nimž je třeba čilého ducha, sebranosti mysle. Katecheta je rád, když v takové šedesátihlavé skupině, slepené z různorodých elementů, udrží jakž takž zevnější kázeň a něčemu aspoň naučí, ale o náboženské výchově v pravém slova smyslu, nemůže býti ani řeči!

Na některých školách je náboženství na poledních i přespoledních hodinách a hodinách odpoledních. Zatím co jiné děti — ty osvobozené — odcházejí domů, musí žáci zůstat na katolické náboženství. A žáci venkovští dojíždějící do měst na školu měšťanskou? Musí zůstat i po 4. hodině na náboženství! Pak běží na nádraží k druhému vlaku, první již odjel mezi čtvrtou a pátou hodinou! Čekají na nádraží, přijíždějí domů po tmě a pak se mají učit na druhý den!? Je vůbec myslitelné, že by se toto dítě neodhlásilo z náboženství? Vydrží fysicky takový život? Bude prospívat při něm v učení ve škole?

Jaký má účel toto zatlačování hodin náboženských na odpoledne? *Prakticky udělati i hodným katolickým rodičům nemožným, posílati děti do hodin náboženství!* A to se děje — děti jsou odhlašovány! Škola jim znemožňuje, aby byly nábožensky vychovávány, zákon dává k tomu právo rodičům, aby děti nechaly bez náboženského vyučování. A **tak než se nadáme, budeme státi před hotoovou událostí, že náboženství bude ze škol venku. Jenom že nezemře čestnou smrtí najednou, nýbrž pomalu tam bude škrceno a uškrceno.**

Velikonoční článek »Lid. Listů« končil přáním: »Kéž malý školský zákon stane se pevným kamenem v základech našeho státu, aby další stavba mohla rozvíjet se v ladný celek ve znamení opravdové svobody a spravedlnosti!« Došlo se malým školským zákonem rodičům svobody, ale ne právě, s náboženstvím nejednáno spravedlivě — a taková stavba na takovém základě nemůže býti ku prospěchu ani lidu ani státu. A právě na základě toho zákona, jehož osnově takové pochvaly se dostalo, vykladači zákona učinili *náboženství ve škole učebním předmětem povinným na papíře! Dnes není náboženství ve škole ani pouhou popelkou*, prozatím ještě z milosti trpěnou, ale již vyhazovanou, do hrobu nesenou, znehodnocenou a znechucovanou mládeží, školním dětem! Bez řádné náboženské výchovy, jaké to bude jednou pokolení, jací voliči, jací občané?

ADOLF VAŠEK

Dnešní stav školy.

(Předneseno na školské anketě Matice Cyrilo-Methodějské v Kroměříži dne 9. července 1923.)
(Dokončení.)

Náš postup.

Cílem školské politiky katolíků je katolická škola všech stupňů s katolickým učitelem, pro katolické děti přiměřeně podporovaná z veřejných fondů, obecních a státních, jak o tom uslyšíme v dalším referátu. Kde jsme tou dobou? Jsme na postupu či ústupu? Přiblížili jsme se svému cíli bez mála za pět let republiky, či oddálili od něho? Protikatolický a katolický postup jsou spojitě nádoby, je-li v jedné plus, je v druhé minus, zaznamená-li jeden úspěch a zdar, nutně druhý musí zaznamenati nezdar, neúspěch. Dosud je to harmonika tahací, nám jde o to, aby ve školské otázce byly to opravdu spojitě nádoby, aby v obou byla hladina v téže výši.

Loni, když jsem po anketě tu v Kroměříži byl u p. biskupa, vyslovil se: dobře, že to tak dopadlo. Tehdy ovšem nebylo podrobných rozborů a zkušeností, nepřihlédalo se ku všem okolnostem nového zákona. Dnes hledíme na věc trochu jinak, jinýma očima. Vidíme, že směr protikatolický má téměř všechno a my nic. Ostatně některé ordinariáty počítají s okolností: bude méně katechetů ve školách a budeme míti více kněží pro duchovní správu. Pravda, ale škola není věc Boží, není životní otázkou katolictví?

My katolíci na rozdíl od nepřátel jsme v požadavcích skromni, nenáročni, nenadsazujeme a nedocházíme ani malých úspěchů, výsledků. Nepřátelé žádají mnoho a docilují mnoho, téměř všechno. Příčin je mnoho. Předně boj nebyl veden s naší strany dosti soustavně a ve velkém slohu, nebyl sjednocený a zásadní. Mně samému dostalo se loni při školské neděli napomenutí v jednom místě: jen opatrně, my tu máme pokoj.

Všechny ohledy místní a osobní musejí přestat. Jde o věc, o zásadu, ne o osoby a místa. Pryč s opatrnickvím! Dále mezi zástupci katolického lidu není vynikajících školských pracovníků, kteří by bedlivě sledovali a znali postup katolíků v zahraničí, kteří by znali a zajímali se o příslušnou domácí i cizí literární produkci katolickou i odpůrců. O informace odborníků se nestojí a nic se na ně nedá. Všecko se vaří — ještě vystižnější je tučná — pod pokličkou. Když se něco propase nebo nezdaří, nebo v dané situaci je neproveditelné, má se to

pochtivě doznati a ne v tisku vychvalovati a tím katolický lid másti. Těšínská jablíčka: však se to spraví, až budou všichni katolíci lidovci, jsou naprosto bezcenná.

Lidovci všichni katolíci nebudou nikdy. Ročníky dětí vycházející ze školy od převratu jsou pro věc katolickou ztraceny. Nebudou ani vzácný případy, že lidovcům přes nejlepší vůli se děti školou odcizí. Nejsou ani špatnými katolíky, jak se mohou státi uvědomělými, horlivými katolíky, uplatňujícími katolické zásady v soukromém i veřejném životě, jakými jsou neb aspoň mají býti lidovci?

Dále je to nejednotnost: jeden táhne hot, druhý čehý: jinak episkopat s nuntiaturou, jinak politické vedení, jinak MCM, jinak duchovenské Jednoty atd. Soustředění sil je nezbytný předpoklad údernosti a úspěšné práce.

Konečně hlavní příčina je nedůslednost a chabost, přílišná ústupnost. Říkalo se a psalo, katolíci se musejí připravovat, sbírat, shromažďovat energii, síly, k rozhodnému úderu. Školská otázka nesmí se vytrhovati z komplexu církevně-politických otázek, jež budou řešeny rázem, najednou a zatím řeší se část po části. Katolický lid napřed se bouří, ale na konec sousto po soustu spolkne a mlčí, navykne si na všechno i na smrt. Nechci býti nespravedlivým. Jistý úspěch katolické politiky je, že církevně-politické otázky neřešily se v prvé ráži a že ve školské otázce je opěrný bod zákonný, jakási základna. Avšak kdo může tvrditi, že by radikální popřevratové řešení církevně-politických a školských předloh nebylo vyvolalo živelný odpor, živelnou reakci v katolickém lidu a více neprospělo katolické věci než postup skutečně nastoupený. Školská otázka je zásadně otázka, i nejmenší kolísavost v ní jako kyselina v látce propaluje se stále dál a šíř.

Ústupností jen roste chuť nepřátel, komu se podá prst, chce celou ruku. Dnes Volné myšlenky i nový školský zákon je málo. Vždyť občanská nauka a výchova je jen laická morálka! Je naprosto nedůstojné katolického lidu, aby jeho zástupci byli pouhým míčem v ruce odpůrců, říkajících: Máme většinu, mohli bychom odhlasovati výluky náboženství ze školy, ale neučiníme tak. Lid není pro to ještě dosti zralý, t. j. dosti uspaný a otrávený. Zástupci katolického lidu, to je mé nejhlubší přesvědčení, vykonají svou povinnost a půjdou. Zášť protikatolická u nás nezná mezí a slušnosti. Říkalo se: musíme do vlády, abychom byli o všech počinech včas informováni a zatím zástupci katolického lidu jsou informováni o všem až v poslední chvíli. Tak tomu bylo s předlohou nového školského zákona, tak je tomu s prováděcími nařízeními k němu. Vedení nesnese lidí se samostatným úsudkem. Otázce školské v oficiálním tisku a v katolických kruzích politických nepřikládá se taková váha a význam, jaký ve skutečnosti má. Na vlastní uši slyšel jsem poslance: »to nejde jen tak přímo postupovati, tam se rozhodují důležité věci třeba na záchodě«.

Je na pováženou, dá-li se do veřejnosti, že episkopát je směrodatný ve věcech víry a mravů. Episkopát vedle víry a mravů je směrodatný také co se týče vnitřního ducha mravních zásad politiky, je směrodatný ve věcech t. zv. smíšených nebo společných, jako je škola.

Jak dále postupovati ve školské otázce, nespadá již do mého referátu o dnešním stavu školy. Jen bych ještě rád upozornil, že je nutno co nejdříve získati a uvolniti několik mladších schopných lidí ke studiu školské otázky za hranicemi i u nás, křeří by s celou duší pracovali slovem i písmem. Velkou péčí třeba věnovati organizaci a výchově mládeže ze školy vycházející, hochů

i dívek. Léta plynou a mládež škoie odrostlá zaujímá místa dospělých, přejímá dědictví otců. Jestliže dnes nemožno uskutečnit katolický program školský, jak tomu bude teprve, až rozhodovati budou odchovanci dnešní školy?

Je třeba mezi ní nábožensko-výchovnými praktickými kursy zachytiti, co se ještě zachrániti dá. Duchovní správa a katolické učitelstvo s katechety se zvýšeným zájmem si musí všimati organizací katolických matek a školiti je nábožensky a vychovatelsky. Vzácnými pomůckami jsou všechny spisy rektora A. Heinena, vyšlé v M. Gladbachu a K. Balíka, vyšlé ve Svatojanském Dědictví. Křesťanská rodina byla, je a bude ohniskem a baštou katolické výchovy a obrody u nás. Jestliže co u nás v přítomnosti a nejbližší budoucnosti může zachrániti katolickou věc, pak je to jen pomoc Boží a uvědomělá katolická matka.

ARNOŠT OLIVA:

Jak vyučovati biblickým dějinám.)

(Pokračování.)

2. Duševní stav Leviho.

Když Levi v klidných hodinách — má je i člověk po penězích toužící — přemýšlel o svém životě, musil si jistě doznati: Vybíráš více, než co jest ti ustanoveno. Luk. 3, 13. Proč to děláš? Abys nasýtil hlad po zlatě lakotných Římanů! A k čemu ještě? Abys sám sebe obohacoval! A na kom vydíráš peníze? Na svém lidu; Jest to v pořádku? Nejsi Israelitou jako oni a nevíš, že lid tvůj tuto zemi obdržel od Jehovy ve *volné* držení? Proč pomáháš pohanskému násilníkovi zotročovati vlastní národ? Nevěrným stal jsi se Levi, lidu svému, vlasti své i Bohu svému! A to všecko jen a jen pro peníze. Levi, jak jsi hluboko poklesl! Můžeš se ještě diviti, že lid israelský jmenuje tě veřejným hříšníkem?

V Levim však úplně neumřela láska k lidu, vlasti a Bohu. Peníze, po kterých dříve tolik toužil a často i hříšně získával, nemohou jej trvale šťastným činiti. Jako těžké břemeno tíží jeho duši, poněvadž často nespravedlivě byly získány.

Jak se zbaviti této tíhy? Nechci *více vybíratí*, než co jest ustanoveno. To však nestačí. Tím neodčiním *dříve* spáchané bezpráví. Chci dávat *almužny* chudým a utlačovaným. To ovšem můžeš, ale přece zůstaneš nenáviděným a opovrženým celníkem.

Chci se *přiblížiti* zase svému lidu. To ti nic nepomůže. Vyhnou se ti a vynadají ti zrádců zákona a Jehovy. Přijetí a odpuštění u nich nenajdeš. Rádi se sice nazývají čistými a zbožnými,⁴⁾ jsou však tvrdí a nelaskaví k hříšníkům. Poznal jsi je dlouholetým pozorováním. Od nich nemůžeš ničeho doufat.

Tak asi rozjímá Levi u celnice o svém duševním stavu a nevzpírá se, by se vysvobodil z osidla hříchů.

Dávno i on zvěděl, co už týdny Kafarnaum v napjetí udržuje, o velikých činech tajemného Nazareňana; jak uzdravil syna královského úředníka ze vzdálené Kány, jak uzdravil v sobotu posedlého zlým duchem a téhož dne zbavil zimnice tchýni Petrovu a i malomocného očistil na veřejné cestě před branami Kafarnaum. Levi by nebyl mužem ve světě sběhlým, kdyby se nesnažil přesvědčiti se sám, jaké učení zvěstuje ten Nazareňan, o němž všichni mluví. Přesvědčil se: Jeho řeč byla mocnou; »neboť učil je jako moc maje a ne jako zákoníci.«⁵⁾

⁴⁾ Fariseové znamená: čistí, zbožní.

⁵⁾ Mar. 1, 22.

Také Levi byl asi mocně dojat. Čím? Nazareňan ujímá se vždy těch, »kteří se lopotí a obtížení jsou.«⁹⁾ Obtížení! Levi! Není i tvá duše trudná a obtížená? Ano, má duše jest obtížená!

Tu zastihne ho zpráva o uzdravení ochrnulého. To je řeč, kterou už dávno Israel neslyšel.

Slovo Ježíšovo: »víte zajisté, že Syn člověka má moc hříchy odpouštětí,« proniká až na dno srdce Leviho. To jest, Levi, pro tebe, který chceš začít nový život. Obrát se na Nazaretského! Jistě tě neodmítne: nedávno dotekl se hnusně malomocného a uzdravil jej, osvobodil od muk posedlého, ochrnulému odpustil dříve hříchy než ho uzdravil. Nač dříve hříchy odpouštětí? Poněvadž bříme hříchů více tíží než bolest tělesná. Nazaretský vidí hlouběji než všichni ostatní. Zná zlo duše a má moc uzdravit ji. Svým slovem: »víte všichni« zve i nás celníky.

Jak se mám k tomu lékaři duší přiblížit? Jako ochrnulý, který překonal všechny překážky a i střechu prolomil? Jako posedlý, který padl k nohám jeho na veřejné cestě? Ó Bože otců mých, ukaž mi pravou cestu z mých duševních muk! —

Neopouštěj mne, ó Pane,
nebuď mne daleko, můj Bože!
Přispěj rychle na pomoc mně,
Hospodine, Bože mé spásy. Ž. 37, 22, 23.

3. Ježíš nalézá a povolává Leviho.

Tak vroucí hlas po útěše a pomoci, nemůže zůstat neoslyšen. Ježíš jest dobrým pastýřem poslaným »k zahynulým ovcím domu israelského«⁷⁾ — zde na celnici naskytá se příležitost jednu takovou ovci zachrániti. Může ien zavolati a ona uslyší hlasu jeho.⁸⁾ Pomoc jest již blíže než Levi tuší.

Z Kafarnaum přichází Ježíš opět k moři.⁹⁾ A veškeren zástup přicházel k němu: i učil je.¹⁰⁾ Dále se bera viděl Leviho přemýšlejícího seděti u celnice. Teď ho i Levi upozoroval. Přemýšlí, má-li Mistra osloviti. Zde snad přede vším lidem? To by nebylo vhodným, když Mistr učí.

Najednou přestává Ježíš učit a blíží se k Levimu. Učeníci se zastavují a diví se, co Ježíš chce u celníka. Již jest Ježíš u celnice. Již spočívá zrak jeho na Levim. Jest to pohled, který proniká až do srdce Leviho, zapaluje a spaluje, co ho tíží; ohnivý pohled, který jeho duši předělává v duši novou, rozpaluje v ní žhoucí lásku pro toho, který před ním stojí, takže Levi jest ochoten dáti pro něho vše, co má. A teď, když Ježíš srdcejmajícím způsobem pravil: »pojď za mnou«, nepotřeboval jediné hlásky více. »Levi vstal, opustil vše a šel za ním.« (Pojď za mnou = buď trvalým učedníkem mým).

Krátkost a úsečnost zprávy nesmí nás sváděti k tomu, bychom rozhodnutí celníkovo pokládali za snadné nebo bezvýznamné proto snad, že tak náhle na slovo Ježíšovo své hříšné povolání a svou celou minulost odkládá. Ne! Bylo to, jak tomu sotva bylo u jiného učeníka, průlom do srdce. Proto také Ježíš oceňuje čin nově povoláního zevně tím, že jako host vchází do jeho domu.

Muž, který povstal od stolu v celnici, nebyl více tím, který ještě krátce před tím tam seděl. Ježíšův pohled a Ježíšovo slovo: »pojď za mnou«, úplně jej přeměnily a učeníkem učinily. Poznáváme to z pěti znamení;

⁹⁾ Mat. 11, 24.

⁷⁾ Mat. 15, 24.

⁸⁾ Jan 10, 3.

⁹⁾ Nakresliti a ukázati celnici, Mat.

¹⁰⁾ Mar. 2, 13.

1. Následuje *ihned* — bez váhání, rozmyšlení;
2. *opouští vše* — peníze, obchod, postavení, dům i rodinu;
3. následuje s *velikou vděčností a radostí*;
4. *přeměňuje celou svou bytost* i své jméno Levi v Matouš — dar boží;
5. dává k počtě Ježíšově *hostinu* a zve spolucelníky, aby i oni poznali toho, kdo mu pomohl — působí tedy ihned apoštolsky.

4. Matouš (Levi) dává vystrojiti hostinu pro Ježíše.

Koho posadil Matouš za sebe na celnici, nepíše nikdo z evangelistů, ataké ne, že Matouš Ježíše zve na hostinu a tento přijímá. Že obojí to stalo se dříve, možno usuzovati z hostiny, která potom byla. Lukáš nazývá ji *velikou* hostinou, tedy takovou, která potřebovala *přípravy* a vyžadovala *času*, takže okamžité připojení hostiny na povolání Leviho nezdá se přijatelným.

Představujeme si, jak Matouš spěchá domů ohlásit rodině, jak veliká čest jemu i domácím nastává, jak posílá posly ku svým cechovním druhům a zve je vedle jiných »hříšníků« asi na druhý den a jak dostává přípovědi se všech stran.

Když skončily přípravy, dovídají se i domácí nejhlubší důvod jeho štěstí. V úzkém kruhu rodiném, tak se můžeme domýšleti — otvírá jim srdce.

Dobrotivý Mistr, který všude tolik štěstí způsobuje, *povolal mne za učeníka*. Jdu za ním. Úřad můj na celnici dnes končí. Jest tam již jiný. Počínám nový život jako Ježíšův žák a průvodce. Máte-li mne rádi, přisvědčte.

Jak asi na něho zraky upírali! Sdělení pokládali skoro za nemožné. Jest to tvůj vážný úmysl! Levi slyšel už o divech, které činil Ježíš, a věděl, že Ježíš jest poslancem božím. Nejednal tedy nerozvázně, jda za Kristem hned, jak ho vyzval (Dr. Jan Sýkora). Ano! Uvážil jsi také, jaké to bude mítí pro tebe následky? Ano!

Druhé mého cechu budou se ti vyhýbati jako odpadlíku. Budeš *všemi* opovržen: *celníky*, poněvadž již jím nechceš býti a *Israelity*, poněvadž jsi byl celníkem — ó nikoliv! Celníci mnou neopovrhnu, jinak by byli odřekli účast na hostině. Toužebně si žádají mluvit s dobrotivým Mistrem, jenž nikým neopovrhne ani celníky ne, neboť *jednoho* z nich dnes *povolal za učeníka*.

Pokud se týče Israelitů, jest přece nemožno, aby mne haněli, vzdávám-li se úřadu, kterého neschvalují a kterým pohrdají.

A co z nás bude? Zůstanete mi drahými jako dosud. Před nouzí chrání vás můj dům a mé jmění, které ode dneška úplně a jen vám náleží. Ovšem *bez obětí* to nejde. Mistr potřebuje učeníky, aby založil své království a zvěstoval své učení všemu lidu. Již získal Šimona a Ondřeje, Jakuba a Jana, Filipa a Nathanaela a mé nevlastní bratry Jakuba a Judu Thaddeáše. Opustili pro něho obchod, dům, otce i matku, ženu a dítě a jdou trvale za ním. A tchýně Šimonova, kterou nedávno uzdravil, nenaléhala-li sama na Šimona, když ho Ježíš volal za rybáře lidí? Neměli byste i vy, kdybyste teď měli voliti: *otce zdržovati*, aby Ježíš měl o jednoho učedníka méně, nebo *otce obětovati*, aby Mistr s ním budoval své království messiánské, s radostí mu říci: Otče, jdi k němu! Znam vás dobře. Vím, že přinesete obět. *Dáte otce* pro Messiaše!

Každý veliký čin budí v dobrých srdcích horlivé následování. To jest mravně působící zákon. A v onom večeru před hostinou vzplanul svatý oheň obětní v srdcích této apoštolské rodiny, která dala nejlepší co měla: *otce* Ježíšovi.

5. Ježíš na hostině u Matouše a celníkův.)*

Hostina v domě Matoušově byla pro Kafarnaum velikou událostí. Žili sice zde Israelité s pohany, ale úzkostlivě se vyhýbali *zasednouti za stůl (stolovati) s pohany a celníky*, by si nepřivodili zákonitou nečistotu. Tento zvyk Ježíš dnes porušuje. To se rychle rozhlásilo po Kafarnaum. Lidé si s údivem vypravují: Ježíš jde dnes jako host *do domu celníkova* a chce jísti a píti s celníky a hříšníky, kteří neisraelsky žijí a zákonem i chrámem dávno již pohrdli. Něco podobného se ještě nestalo. *V kruzích celníků* byla zase veliká radost, že velice vzácný Nazareňan, jehož sláva naplňovala zemi, přibližuje se jim, za hodné je pokládá posaditi se s nimi za stůl a tím zavrhuje onen způsob, který sami tolik nenáviděli. Proto i řada bohatých ukazuje se v Kafarnaum v domě Matoušově.

6. Co tomu říkají fariseové?**)

Ježíš se opovažuje zvyky a zákonem pohrdati? To jde příliš daleko. Proto to není k odpuštění. Není možno, bychom k tomu všemu mlčeli. Snad odřekne ještě v posledním okamžiku, předloží-li si, jak jest pohoršlivým pro všechny Israelity zákon věrně plnící, seděti za stolem s celníky a hříšníky. Abychom měli jistotu zda tam půjde, či ne, budeme se zdržovati na blízku, abychom mohli náležitě pozorovati jej i učeníky jeho.

Jdou k domu Matoušovu. Jest tam již zástup celníků a jiných pozvaných. Čekají již jen na *jednoho*. Najednou ukazuje se Ježíš se Šimonem a Ondřejem, Jakubem a Janem, Filipem a Nathanaelem, Jakubem a Thadeášem a jest láskyplně a uctivě přijat Matoušem, celníky i pozvanými. Usednou za stůl a hostina počíná. — Vše pozorují číhající fariseové. (Hostiny konaly se veřejně za četných diváků. Tak bylo i při hostině Matoušově, kde k divákům přimísili se i fariseové, kteří jej pozorovali při každé příležitosti, chtěje vyslíditi při něm něco, proč by mohli proti němu vystoupiti a připravití jej o vážnost u lidu. Dr. Jan Sýkora.) Jejich zlost nedá se více potlačiti. Volají k zvědavcům: tu vidíte s kým obcuje; s vašimi utlačovateli a vyssávači! Kdyby byl sám bez hříchů, jak se vždycky dělá, neobcoval by s hříšníky. Rovný rovného si hledá.

Tak dovede Ježíš svou přítomností na hostině u Matouše zaměstnati *celé okolí*: farisee, kteří ho veřejně tupí; lid, který žasne *nad novým způsobem* laskavého ujímání se hříšníků, celníky a zbožnosti odcizené, kteří se těší, že Ježíš má pro ně srdce a nedá jim zahynouti.

Chceš-li někoho poznati, dej mu příležitost k vyjádření. Z jeho slov můžeš souditi o jeho nitru. Ježíš často a často tak postupoval. Také dnes dovedl to

*) Matouš pln radosti a vděčnosti ke Kristu, že ho pozval za učeníka, učinil v domě svém hostinu Kristu na počest, a chtěje také jiné přivésti v oblažující styk s ním, pozval k ní mimo Krista a učeníky jeho také četné druhy své a ty, s nimiž byl ve spojení při dosavadním zaměstnání svém a kteří proto jakožto lidé nespravedliví a spojenci celníků (publikánů) byli rovněž tak v nenávisti u židů a pokládáni za veřejně hříšníky, jako celníci sami. Pán Ježíš přijal přes to pozvání, poněvadž věděl, že bude mít příležitost promluvit o věcech důležitých a povzbuditi mnohé ku zlepšení života (Dr. Jan Sýkora.)

**) Fariseové byla nábožensko-politická strana židovská, která povstala nejspíše v době Makedonské. Uznávajíc mimo zákon Mojžíšův též starobylé podání či různé výklady a užití zákona, jež prý Mojžíš také obdržel od Hospodina, snažili se sice s počátku všemožně, aby nejen sami zákon Boží plnili, nýbrž také jiné kupně povzbudili; avšak upřílišňující se ve snaze té, zašli brzy tak daleko, že pro literu přehlíželi ducha zákona a dbajíc úzkostlivě i okázale v přesné vyplnění litery zákona a pouhých obrazů vnějších, nehleděli k čistotě smýšlení ani ke svatosti vnitřní. Zvrhli se tedy skoro všichni v pouhé pokrytce a hrdopýšky, kteří majíce sebe za dokonalé, pohrdali jinými jakožto méně dokonalými a odlučovali se od nich. Nicméně pro velikou znalost zákona a líčenou svatost svou používali u lidu veliké vážnosti (Dr. Jan Sýkora).

zaříditi, aby fariseové zjevili svou *povahu*. Sebe měli za čisté a zbožné, k hříšníkům byli tvrdí a nelaskaví.

Při uzdravení ochrnutého popírali, že by Ježíš měl moc hříchů odpouštět, ale činili tak je v *myšlenkách a skrývali* zlost v nitru svém. To byl první stupeň jejich nevěry. Dnes nalézáme je na druhém stupni. Zlosti a nevěry nezanechali i když Ježíš rozhodným způsobem provedl důkaz při uzdravení ochrnutého, naopak zlost a nevěra tolik vzrostli, že jich více v nitru udržeti nemohli; v Galilei odvažují se ponejprv *veřejně je projevit*. To jest druhý stupeň jich nevěry. A také všechny tři vlastnosti, které nevěra mívá, nalézáme u nich.

Předně jest nevěra *nesnášenlivá*. Proto chtějí fariseové Ježíši *brániti*, by neužil své moci — hříchů odpouštět — u Matouše, celníků a jiných hříšníků.

Za druhé jest nevěra *útočná*, kde si slibuje výsledek. Proto rozšiřuje v lidu, který jejich řečem nerozumí, hanu a opovržení.

Za třetí jest nevěra proti převaze ducha *zbabělou*. Proto fariseové neodvažují se Ježíše hanět do očí, ale hledají příležitost zmocnit se jeho učenníků. Zde není nebezpečí porážky. Příležitost naskytla se brzy.

7. Útok fariseův na učeníky Ježíšovi.

Israetité počínali si při hostině nenuceně. Často se stávalo, zvláště při veliké hostině s několika chody, že hosté od stolu povstali a kolem chodili. Někteří učeníci setkali se s farisei číhajícími v otevřeném sále. Fariseové je zastavují a praví s reptáním: Proč jíte a pijete s celníky a hříšníky? Matouš jako hostitel vše pozorující, referuje štiplavěji: Proč jí Mistr váš s celníky a hříšníky.

Co všechno mluví z této otázky fariseů a zákonníků! Jejich způsob smýšlení, jejich celý *mravní vnitřní stav*.

1. Dobří a spravedliví jsme jen my.

2. Celníci jsou jistí hříšníci.

3. Hříšníkům se vyhýbáme, abychom se neposkvrnili.

4. Také vy nemáte mít slitování s hříšníky a Mistru vašemu v tom zabrániti.

To jest celý fariseismus: sama spravedlnost, bez lásky a plný opovržení k hříšníkům.

Jak velice tato slova urážela Matouše! I Ježíš je slyšel. Tu nutno hostitele v ochranu vzít, lid před hrubou nelaskavostí chrániti, učeníky i sebe obhájit. A ještě dříve než mohou učeníci odpověděti, zodpoví Ježíš jedovatou otázkou na na něho namířenou.

8. Obhajoba Ježíšova proti žalobě pro obcování s hříšníky.

Trojím způsobem odráží Ježíš necitelné: 1. příslovím, 2. slovy prorockými, 3. slavnostním učením,

Ad 1. Příslovím.

«*Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní.*» Kde na celém světě provozuje lékař své umění na zdravých a při tom nechává nemocné zchřadnouti? Nikde! Nebo vyhýbá se lékař obcování s nemocnými? Ne! Vyhýbá se jim z ošklivosti proti jedovatě? Jak bláhový lékař! Nebo se jim vyhýbá z bázně před nákazou? Jak bázlivý lékař? Proč se lékař nevyhýbá nemocným? Poněvadž *tu jest pro nemocné*, ne pro zdravé. Proč mne tedy tupíte, že nejdu k vám zdravým, ale jdu k nemocným, za jaké celníky přece pokládáte! Vaše hana jest bezdůvodná.

(Pokračování.)

DR. JOSEF BERAN

O různých letorách dětí.

(Pokračování.)

Sanquinická letora jest podmíněna silným podrážděním nervstva citlivého, jemně odpovídá však slabé reakci nervstva pohybového a tak sanquinik je více vášnivý, rychle se pro vše vzněcuje a uchvacuje, ale naproti tomu bez náruživosti, nestálý ve svém myšlení i jednání.

Cholerická letora je podmíněna silným podrážděním nervstva citlivého a také silnou reakcí nervstva pohybového, proto cholerik je vášnivý i náruživý, rychle se rozohňuje a pomalu utuchá.

Melancholické letoře je vlastní slabé podráždění nervů citlivých, ale silné reakce, takže melancholik zvolna se probouzí, ale pomalu usíná, je náruživým a ne vášnivým.

Flegmatická letora konečně se projevuje jen slabým podrážděním citlivého nervstva a také slabou výkonností; flegmatik tedy jen pomalu a zdrženlivě dojmy přijímá a rychle je zas vydává, není ani vášnivý ani náruživý.

Tolik v první části všeobecné, theoretické o letorách a rozdílech v nich. Druhou část věnujeme praktickému vytčení znaků, dle nichž můžeme různé letory u dětí rozpoznati.

Jak jsem se již na začátku zmínil, letora u dětí znatelně se projevuje mezi 4—6 letem, tedy přibližně v době, kdy dítě začíná chodit do školy.

Proto musí učitel, který chce děti své vskutku individuálně vychovávat, co nejdříve vypořádat jejich letoru. Ovšem, není to práce snadná, neboť čisté, vykryštalizované letory jsou výjimkami a pak hlavně děvčata svým částečně vrozeným sklonem ku přetvářce pozorování to sťěžují. Nicméně lze pro každou letoru udati celou řadu určitých znaků, dle kterých alespoň přibližně může být určen temperament jednotlivých žáků.

Všechny tyto znaky rozvrhneme:

1. na znaky vnější, jež spočívají v tělesné postavě — v chůzi — ve výrazu tváře a v pohyblivosti a

2. na znaky vnitřní, jež se vztahují jednak na činnost smyslů vnějších (zrak, sluch —) a obrazivosti (fantasie), jednak na činnost vyšší, rozumovou a volní.

Přistupme tedy již postupně k jednotlivým letorám.

1. *Letora sanquinická*. — Menší z pravidla, ale pěkně rostlá postava, hbitá a svižná chůze, souměrný obličej s červenou kvetoucí tváří a veselým, čiperným očkem, jemné linie úst a nosu, jakož i černé, větším dílem kadeřavé vlásky — to vše jsou vnější znaky malého sanquinika — pro které bez odporu může být dána přednost před ostatními ve vnější kráse. Je zkrátka dle zevnějšku jako pěkně malovaný obrázek.

Vše to má základ svůj v silné podrážděnosti, které podléhá nervstvo jeho citlivé a která se zevně prozrazuje svrchovanou pohyblivostí.

Chvilí klidně neposedí ani nepostojí, nedovede klidně žít, musí hopkovat jeho oči, uši, ústa, nohy, ruce ustavičně jsou zaměstnány. Mlčetí půl hodiny je pro něho mučednictvím. Směje-li se — a činí to velmi rád — pak se směje na celé kolo, hodně slyšitelně, celé tělo, ruce i nohy musí mu při smíchu pomáhat! A když pláče — a činí to rovněž rád — pak pláče rovněž slyšitelně, div mu

srdce nepukne — ale najednou — uprostřed největšího pláče přestane — a vidí-li něco směšného, neb vzpomene-li si na něco veselého — propuká v nehorázný smích: Není jistě zvláštní případ, který vypravuje Hellwig v »Letory u dětí« str. 7.: »Viděl jsem, jak hoch jeden byl trestán od učitele. Kluk bědoval, křičel až k ohluehnutí; ale najednou propukl v smích — a proč?

Poněvadž se mu podařilo pohnouti zpět rukou, přes kterou dostával a učitel místo něho, udeřil sám sebe.«

S touto pohyblivostí souvisí živá činnost *smyslů vnějších*, hlavně zraku a sluchu. Všecko vidí a všecko slyší — chce býti všude přítomen — kde by co nového mohl viděti a slyšeti. Přirozeně tato živost činnosti vnějších smyslů odráží se i v *obrazivosti*, která stále je zaměstnána a těká z předmětu na předmět. Proto by také stále mluvil a když mezi výkladem najednou se ptá na věc, která s látkou vykládanou ani nesouvisí, třeba to přičísti jenom těkavé jeho obrazivosti. Na vše se hlásí, všecko by sám chtěl říci, ale nezřídka — když jej vyvoláte, otevře ústa a neví, již co chtěl říci. Že touto těkavostí také *paměť* trpí, pochopí snadno každý. Ještě tak něco veselého, žertovného, to si lépe a snáze zapamatuje, to dovede také s patřičným zabarvením dobře vyprávěti.

Duševní jeho *činnost rozumová* je obsáhlá, ale za to mělká. Sanquinické dítě je dychtivé po učení, ale neschopné k trvalému hloubání. Chtělo by všecko věděti, všemu se učit, i to čemu nemusí, ale jen chtělo. Musí-li se skutečně učit, je nestálé, brzy se nudí a unaví. Proto velmi rádo se baví čtením nebo posloucháním pohádek, dobrodružství a věnuje se nejraději takovým předmětům, při nichž se uplatňuje více fantasmie, obrazivost, nežli rozum, myšlení. Ve zpěvu ve čtení, v dějepise (byť i světském) a slohu bude vynikati, za to v počtech, v pravopise, v katechismu — a (vůbec v pořádku) bude pozadu za ostatními.

Pokud se týče *stránky volné* je dítě samo značně přístupné všem dojmům, je vnímavé pro vše dobré a krásné, ale při tom je nestálé, dojmy jsou bez vnitřní hloubky, bez dlouhého trvání. Vznítí se pro všechno, ale brzo ochladne. Jest pln soucitu a lásky k bližnímu, ale láska ta i soucit jsou jen povrchní, nemají hlubokých kořenů.

Pro svoji dobromyslnost je vítaným společníkem při hrách. Je ho všade plno. »Kde on, tam veselo«, píše ředit. Bosáček, ve svém poučném pojednání »Letory ve školy« (str. 8.). Zná nejen všechny osoby svého okolí, ale i koně, psy, všecku domácí havěť jednotlivých statků. »Před školou« mívá »solo«: kolem něho skupí se hoši (on pak vším tělem jim vykládá a rozkládá.

Napodobuje pohyby, mluvu a zvyky velkých s fotografickou pravdivostí. Obyčejně nebývá ani osoba učitelova ušetřena jeho »uměleckým tournée«, i dává k lepšímu všechny jeho způsoby a nezpůsoby, jež jsou vždy »veritable«. Ve svých memoirech rád přepíná, z komára velblouda děláje. Všechno u něho »moóc velký«, »moóc hezký«.

Zkrátka — malý pudivítr, třeštílek, snílek, neposeda, hračka, mluvka, diblík, šotek — toť sanquinik. Lehkomyslnost, měnivost, povrchnost, roztržitost, těkavost, zlomyslnost a lhavost na jedné straně — dobromyslnost, družnost, soucit, povolnost a veselost na druhé straně, jsou světlé i stinné stránky sanquinické letory dětské.

(Pokračování.)

PRAVDOMIL:

Malí svědčové.

(Pokračování.)

Ještě o jednom tajemství třeba se zmíniti, ježto i proti němu mnozí brojí, nemohouce ho pochopiti; jest to nejsv. Svátost oltářní! Pochopí někdo, že v té nepatrné hostii jest Pán nebe i země, jest Bůh, jehož nebesa nebes nemohou obsáhnouti, že jest v ní přítomen Ježíš Kristus se svým tělem i duší, jako pravý Bůh a člověk? Toho rozum náš nepochopí nikdy a přece zase jest to pravda, o níž v Písmě sv. na tolika místech jest zmínka.

Vždyť sám Ježíš Kristus nejsv. Svátost při poslední večeři ustanovil, jak čteme ku př. v evangeliu sv. Matouše (26, 26—28): »A když oni večerili, vzal Ježíš chléb a dobrořečil (t. j. modlil se, žehnal), i lámal a dával učenníkům svým a řekl: Vezměte a jezte; *totof jest tělo mé*. A vzav kalich, díky činil a dal jim říka: Pijte z toho všichni, neb toť jest krev má nového Zakona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů«. Podobně zaznamenali to sv. evangelisté Marek (14, 22—24) a sv. Lukáš (22, 19—20) a veliký apoštol národů sv. Pavel, který praví ve svém listu ke Galatským (1, 11—12) že evangelium, jež kázáno jest od něho, přijal a naučil se »skrže zjevení Ježíše Krista«, vypravuje o ustanovení nejsv. Svátosti oltářní totéž, co uvedení sv. evangelisté (I. Kor. 11, 24—25). Měl by tudíž někdo tolik smělosti, by o pravdě této, třeba jí nechápal, chtěl pochyvati? Zač by pak prohlásil sv. evangisty, sv. Pavla, ano samého Syna Božího?

Třebas tedy tajemství jsou pravdy, jichž nemůžeme pochopiti, nejsou proti rozumu, nýbrž nad náš rozum a dokazují tak, že naše náboženství jest původu božského. Neboť bylo-li by v našem náboženství všecko lehce k pochopení, mohl by někdo říci že si někdo vše vymyslíl a uspořádal; jsou-li však zde pravdy, již ani největší učenci a světci (jako sv. Augustus) pochopiti nemohou, jest to důkazem, že pochází od bytosti vyšší, od samého Boha!

Ale, přihlásil se jiný s námitkou, tuhle Čurda povídal, že nemáme žádné duše a že tedy není náboženství vůbec třeba. — Ano, hlásají dnes mnozí, že člověk není jiného, než vyvinutější zvíře, prý z opice, že tedy nemá duše a víry žádné tudíž nepotřebuje — než všecko to jest podvod a lež! Darvínovi, který šířil onu nauku o vývinu člověka ze zvířete, dokázáno odborníky na slovo vztáými, že se dopustil na oklamání lidu podvodu a známo jest každému, že nikdy z jednoho rodu živočichů nevyvine se rod nový (ku př. slepice nedá nikdy kachňátka nebo housátka, ale vždy jen kuřátka; od ovce nedostaneme nikdy telátko nebo hříbátko, ale vždycky jen jehňátko atd.).

Také se ještě nenašli tvorové, kteří by byli jakýmsi přechodem z rodu jednoho do druhého; co se o tom tu a tam psalo, vyvráceno bylo vždy jako nedorozumění nebo leš.

A co by vám asi řekl tatínek nebo maminka, jen kdybyste se jich optali, vyvinuli-li jste se z opic?! Ti by vás asi hnali! Vždyť by to byla pro ně veliká urážka, chtěli-li byste je považovati — a tedy samy sebe — za zvířata! A proč pak ti, kteří hlásají, že jsou jen vyspělejší zvířata, ihned jsou uraženi a docela i žalují, pojmenuje-li je někdo názvem některého čtvernožce? Proč se za to stydí? A proč se pletou mezi lidi a nejdou do chléva mezi bratříčky? Proč nedají se zapráhnouti do vozu nebo pluhu a nekonají práce těch, z nichž se vyvinuli? Proč si pochutnávají na lidských pokrmech a ne na slámě a seně? Jim se líbí

na zvířatech, že se nemodlí, do kostela nechodí, nepostí atd. — a proto by se jim rádi rovnali, by to též nemusili konati! Nechtějí míti zkrátka víry, nechtějí plniti povinnosti náboženské — a proto raději popírají duše a sami se snižují až k té němé tváři. Ta ovšem nemajíc rozumu ani duše nesmrtelné nemusí se modliti, o věčnost se starati atd., ač věrně dle instinktu či pudu jí vrozeného koná, co jí Stvořitelem uloženo!

Jaký rozdíl jest mezi člověkem a ostatními tvory, vidíme již z toho, jak byli původně stvořeni; ptactvo a ryby dle rozkazu Hospodinova vydaly vody, zvířata vydala země. Ale chtěje stvořiti člověka pravil Hospodin: »Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému. .« To netýkalo se těla lidského — to není podobné Bohu; vždyť Bůh — jakožto pouhý duch — nemá žádného těla! Týkalo se to tedy duše — ta jest obrazem Božím majíc rozum, svobodnou vůli a jsouc nesmrtelnou, jako Bůh! Že tělo nemá ani svobodné vůle, ani rozumu, zkrátka nic, vidíme, když duše tělo opustí, když člověk umře; může ještě to tělo o něčem rozumovati, pro něco se rozhodnouti, něco dělati? Pranic! Ani hnout se nemůže, počne hníti a musí se pohřbíti, jak pravil Hospodin již Adamovi v ráji po hříchu: »prach jsi a v prach se navrátíš« (I. Mojž. 3, 19). Ovšem duše nevidíme; poněvadž jest duch, ale že ji máme to dokazuje to, že žijeme, jinak bychom byli mrtví.

Jistý lékař — nevěrec — vykládal, že již pitval tolik mrtvol, že však duše v nich nenalezl; i odpověděl mu dobře jeden občan: Tak vy, pane doktore, hledáte duši v mrtvých tělech? To přece ví každé dítě, tam že již duše není!“ A jistému občanu, jenž také nechtěl věřiti, že má duši, ježto ji prý neviděl sundal jeden stařeček klobouk a důkladně si hlavu mluvkovou prohlížel. Nevěrec se na něho osopil, co že to dělá — a on odpověděl: „Inu hledám váš rozum — já jsem neviděl a tož nevěřím, že ho máte. . .! Pochodil tedy ubožák ten jako jistý profesor, který vykládal doma i před svými dětmi, jak se člověk vyvinul z opice; hoch jeho nejednou se zvedl a prohlížel se v zrcadle. Potom šel k otci a od toho k dědečkovi a všechny důkladně okukoval. „Co pak si nás tak prohlížíš?“ otázal se děd. A chlapec odpověděl: „Rád bych poznal, jak jsme se z té opice vyvínovali: je-li tatínek více podoben opicí než já, a ty zase více než tatínek. .« Ale dále nemluvil, [p. profesor chápal se metly! Než manželka jeho dítě od výprasku zachránila poukázavši na to, co p. manžel nasel, to že také sklídí — a když dítě sám kazí, že nemá práva ho trestati.

Ostatně jak často mluví Písmosv. o duši lidské? Známý jsou výroky samého Ježíše Krista: „Co platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na *své duši* zkázu trpěl? Jakou dá výměnu člověk za *duši svou*? Nebojte se těch, kdož zabíjí tělo, ale *duše* zabíjení nemohou; spíše bojte se toho, jenž *může* tělo i *duši* zavrhnouti do pekelného ohně“ atd.

Než tu hlásí se již Štírek, že si hoši z té nové církve povídali, že ani nebe ani peklo a žádná věčnost není!

Ovšem hlásají to tak mnozí, protože se té věčnosti a zvláště pekla bojí! Slyšeli jsme, že duše jest duch — a ten přece zemřít nemůže! Kam tedy jde duše opustivši tělo? Na věčnost! Tak učil sám Syn Boží! Mluvě k. p. o posledním soudu pravil: »I půjdou tito (na levici postavení t. j. nespravedliví) do *trápení věčného*, ale spravedliví do *života věčného*« t. do nebe (Mat. 25, 46). A promlouvaje o pohoršení prohlásil: „Protož jestliže tě ruka tvá aneb noha tvá pohor-

šuje, utni ji a vrz od sebe; lépe jest tobě vjíti do života (t. věčného — do nebe) mdlému aneb kulhavému (t. mrzáku, bez jedné ruky aneb nohy), nežli dvě ruce aneb dvě nohy majícímu uvrženu býti do *věčného ohně* (t. j. lépe jest ti trpěti ztrátu časovou, nežli upadnouti ve škodu věčnou). A pakli tě oko tvé pohoršuje, vylup je a vrz od sebe; lépe jest tobě jednookému vjíti do života, nežli obě oči majícímu uvrženu býti do *pekelného ohně*, t. j. je-li ti někdo tak drahý a potřebný jako oko, noha a ruka, ale dává-li ti pohoršení — pryč od něho, bys na věky nezahynul. . . Jest tedy věčnost, nebo ne? Zajisté že ano, když sám Syn Boží tak zřejmě o ní mluví — a ten přece nelhal! Vždyť sami jeho úhlavní nepřátelé — farizeové a herodiáni (přívrženci Herodesovi) — vydali mu krásné svědectví pravdomluvnosti slovy: *Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš. . .*“ (Mat. 22, 16.)

(Pokračování.)

JAN OLIVA:

Z katolické literatury německé.

(Dokončení.)

O zpovědi mluví autor všude se stránky paedagogické. Probírá v tomto směru postupně a podrobně v theorii i na příkladech historických osob (Augustin Rousseau, Nietzsche) zpytování svědomí (třeba hlavní, základní chybu vypočítavati), lítost a pevný úmysl, vyznání (zde i více mluví o osobě a úkolu zpovědníka), význam zpovědi hygienický, zvláštní kajícíníky (jež mají myšlenky o zavržení a pod.), poměr lékaře a kněze u zvláštních kajících.

Přehledným sestavením dobrých i špatných stránek psychanalýzy a nástiněm vzájemné pomoci lékaře (ovšem věřícího) a kněze spis končí.

Po přečtení má každý správný názor o jedné velice důležité otázce naší doby. Pohlavní otázka a zejména otázka, pokud a jak dalece mají se tu děti počítati, zajímá vždy více veřejnost. Právě jsem dostal prospekt díla Handwörterbuch der Sexualwissenschaft. Enzyklopadie der natur — und kulturwissenschaftlichen Sexualkunde des Menschen, za pomoci 32 lékařů a prof. vydává Max Marcuce (většinou jsou přispívatelé *židé*, i Freud tu je). V knize Boppově je k tomu všemu zaujato přesné katolické stanovisko, na základě nynějšího katolického světového názoru i na základě správného rozpoznání katolické minulosti: autor mezi jiným uvádí sv. Augustina, sv. Alexia, Jana Nepom., a ovšem osoby biblické, P. Ježíše, sv. Pavla, sv. Jana apoštola.

Takřka na každé stránce jsou vetkány sentence a pozorování ze života, jež obsahují v sobě často celou naplň podnětů k dalšímu uvažování. Aspoň na ukázkou zde něco málo uvedu. »Duše je živá bytost a každé prožití zanechá v ní stopu . . . V tom je zvláště pro vychovatele útěcha. Zdá se nám někdy, že naše slova, příklad a četba, modlitba a svátosti, kázání a bohoslužba, vyučování a výchova nemají pražádného účinku. A přece to vše nebylo nadarmo«. — »V psychanalytické literatuře stíží najdeme výraz »zatlačené (do podvědomí) náboženství.« A přece to je, a čím hlouběji některý člověk je založen, tím bolestněji pomstí se v něm zatlačené náboženství. V tomtéž stupni nervosy přibývá, jak náboženství ubývá«. — Podle toho, jak dítě má rádo nebo nerado otce nebo matku, povahuje se u něho láska nebo hněv k Pánu Bohu nebo P. Marii. — Představa Boha je associována s představou učitele náboženství, a affekty, které se cítí proti tomuto učiteli, přenášejí se na předmět, který učitel náboženství zastupuje,

na náboženství, na Boha. — O filantropovi Basedovi míní Herder, že by mu nesvěřil k výchování ani telata, nercili děti. — Čistota, mírnost zpravidla předpokládá větší duševní sílu, energii vůle než nemravná změkčilost nebo bořící zuřivost. — Foerster praví zcela případně o psychanalýze, ač s jiného světového hlediska, to potvrzuje: »všude tam, kde byl nějaký kostel zbořen, musil býti zřízen léčebný ústav pro nervy.« — Čím více člověku Bůh s očí mizí, tím více ztrácí člověk měřítko pro sebe. — Sv. František Sál. nazýval malé hříchy špehouny hříchů smrtelných. — Jestliže bytost Boha takřka je mírněna milostí, pak potřebuje bytost zmírnění pokorou. — Má-li Pascal pravdu, že naše vášně jsou rozenými po pírači Boha, pak snad porozumíme, jak nálady odporu, ba nenávisti mohou vystupovati z příčin podvědomých.

Toto poslední slovo mi připomíná, že spis Boppův na mnohé stránce jedná o tom, o čem jsem sám stručně se zmínil ve své práci ve »Vychovateli«. Proto i osobně je mi spis tento sympathický. Tím, myslím, mohu tím spíše i z vlastního ocenění co nejlépe jej doporučiti.

SMĚS.

Na obranu náboženského vyučování ve školách. »Čech« přináší v čís. 266. na den sv. Václava protest proti výkladu malého školského zákona, který valně ohrožuje, ano znemožňuje výuku a výchovu náboženskou dítek katolických, ač není výnosů od ministerstva nebo zem. školní rady. Jménem českoslov. episkopátu podává jej ministerstvu školství a nár. osvěty v Praze, nejdůst. p. Dr. Frant. Kordač, arcib. pražský.

Občanská nauka a laická morálka, nový předmět, který byl počátkem letošního školního roku zaveden do škol, podrobena důkladné kritice a rozboru Dr. Rudolfem Horským v Čechu (č. 230), který ukázal, že z nového předmětu nastal jásot v Israeli. »Osnovu občanské nauky« probral Dr. Rud. Horský v pěti pozoruhodných článcích (č. 252, 254, 258, 261 a 266) na které všechny čtenáře upozorňujeme.

Nejstarší životopis sv. Prokopa! První záznamy o sv. Prokopu nacházíme v Letopisech sázavského mnicha, pokračovatele kroniky Kosmovy, Samostatný životopis sv. Prokopa vznikl asi v době jeho svatořečení, na počátku XIII. věku. Fejfalík nalezl legendu prokopskou v rukopise kláštera sv. Tomáše na Starém Brně. Jinou podobnou Boček v knihovně třeboňské fary. Leč nejširším a konečným útvarem těchto legend jest asi latinská legenda, kterou nám Družstvo Přátel Studia předkládá v prvním, úplném překladě Střížově (první číslo knihovny Boží Bojovníci I).

genty jest klásti nejpozději do počátku XIV. věku nebo již do XIII., neboť veršovaná legenda z XIV. věku jest jen pouhou parafrází latinské legendy. Družstvo Přátel Studia, které vydalo »Život sv. Prokopa zakladatele kláštera Sázavského a Patrona země České«, jako 35. knihu svých publikací, dalo ji něžnou a překrásnou typografickou úpravu s výzdobou Brunnerovou. Překlad A. L. Stříže je krásný, archaisující a odpovídá duchu latinského originálu. Drobná, stará tato legendární perlička zasluhuje vřelého doporučení.

Nová úprava platů státních zaměstnanců od 1. ledna 1924? V kruzích státních zaměstnanců v poslední době mnoho se mluví o chystaném snížení drahotných přídavek. Německá »Bohemie« přinesla o tom delší článek. Předseda posl. klubu strany nár. demokratické dr. Lukavský prohlásil, že nejedná se o snížení neb zrušení drahotných přídavek, které by vláda provedla použitím zmocnění daného jí zákonem čís. 394 z r. 1922 a i ministr železnic Stříbrný prohlásil spolku čsl. úřednictva železničního, že se tak nestane, poukázal však na možnost, že drahotní přídavky by byly snižovány 1. červencem 1924, ale to jen za předpokladů, že by do té doby skutečně přišla pronikavá lace. Dále potvrdil ministr Stříbrný, že je též pracováno o tom, aby byl zvýšen místní přírůstek na 50% nových platů, ovšem na účet drahotných přídavek. Zvýšení místního přírůstku znamenalo by zvýšení pensijní základny a tudíž i zvýšení pensijních příspěvků, které se z drahotných přídavek neplatí. Stát by zvýšením místního

přídavku získal, jakož i státní zaměstnanci.

Spojenci proti náboženství ve škole. Učitelské »Československé noviny« přinesly nejapný článek o »sile klerikalismu«, kde se na konec pravi: »Vlivu klerikalismu může čeliti jen vliv školy, poněvadž i síť škol jest rozprostřena po celé oblasti naší republiky a věc školy musí hájiti strany, které vedou boj protiklerikální, jako věc svou. K boji proti klerikalismu musí se usjednotiti socialismus, škola a Volná myšlenka, musí vypracovati plán tohoto boje a postupovati jednotně, cílevědomě a uceleně. Jen tak skýtá boj s klerikalismem záruku zdatu. A ten boj po výstražném výsledku obecních voleb podniknout býti musí.« — Škola tedy má býti zbraní na utloukání katolíků. O školu tedy musí býti sveden boj, jak to také doznal 24. srpna ministr školství i a národní osvěty a katolíci poznávají dnes, komu mají věnovati první a hlavní pozornost a kdo jsou jejich nejuhlavnější nepřátelé: zbošševišovaní učitelé.

Než náboženskou školu — raději zánik republiky! Lidový svaz německých katolíků konal 24. srpna v Karlových Varech valný sjezd, na němž mimo jiné pojednáváno bylo o otázce školské. V důsledku usnesení sjezdu dostavili se 24. srpna k ministru školství a národní osvěty pp. ředitel Reichenberger a ředitel Žák, aby jemu ještě před počátkem školního roku přednesli požadavky německého katolického lidu v příčině nové školské reformy. Zástupci Lidového svazu dovozovali: V poslední ještě hodině přicházíme z usnesení našeho valného sjezdu, abychom tlumočili naše stanovisko v otázce školské reformy. Nejsme proti zavedení občanské nauky jako vyučovacího předmětu, pokud je ona ve skutečnosti tím, co název její naznačuje. Bráníme se ale proti tomu, aby pod tímto názvem zaváděna byla pro katolické děti jako povinný předmět laická morálka. V obyvatelstvu zavládá obrovské roztrpčení nad tím, že se přes naše resoluce a podání prostě přechází k dennímu pořádku, že naši zástupci nebyli přizváni k anketám o školských věcech, a že již ohlašovány jsou nové učebnice, ač z německé katolické strany nemohlo k nim žádným způsobem zaujato býti stanovisko. Že katoličtí rodiče pro své děti požadují ve škole jednotnou mravně-náboženskou výchovu, dokazuje okolnost, že z různých stran vznesen byl na Lidový svaz požadavek po prohlášení všeobecné školské stávk. Katolický lid totiž považuje laickou morálku za znásilnění svo-

bodů svědomí a práv rodičů. Doufáme proto, že dosáhneme smírnou cestou práva katolických rodičů na jednotnou katolickou výchovu svých dětí ve škole. Z toho důvodu kladou zástupci Lidového svazu panu ministrovi následující otázky: Jste, pane ministře, ochoten odvolati z uveřejněné osnovy občanské nauky a výchovy všechny poučky, týkající se všeobecné mravouky? Můžete nám, pane ministře, poskytnouti všechny záruky, že ve vydávaných učebnicích pro občanskou nauku nebude obsaženo nic, co by se dotýkalo nebo uráželo náš katolický názor světový a jakýmkoli způsobem naše náboženské city? Můžete nás, pane ministře, rovněž ujistiti, že v praxi od učitelů nikoliv katolického smýšlení nestanou se přehmaty a urážky našeho přesvědčení? Můžete nám, pane ministře, dáti záruku, že napříště budou ke všem poradám o důležitých školských záležitostech přizváni zástupci Lidového svazu, jako zástupci největší německé katolické organizace školské, aby jim poskytnuta byla příležitost, splniti na oficiálních místech svou povinnost, za níž jsou německému katolickému lidu zodpovědni? —

Na tyto věcné vývody odpověděl ministr školství především poukazem, on že stojí na půdě zákona a školské reformy že byly přijaty i zástupci katolíků. Na jednotlivé dotazy odpověděl ministr ujištěním, že jak v učebnicích, tak i v praktickém vyučování mieno bude vše, co by jakýmkoli způsobem náboženský světový názor uráželo. V debatě o náboženské (konfesionelní) škole se ministr vyjádřil: *Dříve zahyne stát, než by mohla zavedena býti náboženská škola!* Konfesionelní školu označil ministr za neštěstí pro národ! — Zástupci Lidového svazu ovšem názory tyto nesdíleli, ale chápali také, že ministr na poznámku, že za daných poměrů nebude vyhnutí od náboženské školy, odpověděl: »Pánové, to pak bude věcí boje.« Zpráva o návštěvě u ministra končí připomínkou, že vzdor této rozpravě mezi zástupci Lidového svazu a ministrem, a ač tu proti sobě stály dva světové názory, byl průběh rozpravy klidný, vážný a věcný. Obě strany byly si vědomy, že v takovýchto důležitých kulturních otázkách, jakou jest otázka školská, nerozhodnou konec konců nařízení a výnosy, nýbrž rozhodný boj mezi dvěma velkými světovými názory, časností a věčností. Charakteristickým ale zůstane, že ministr školství v naší republice spíše by dal přednost zániku státu, než by připustil pro katolické děti náboženskou školu.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KOŠÁK.

ČÍSLO 11.

LISTOPAD 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

DR. JOSEF BERAN:

O různých letorách dětí.

(Pokračování.)

2. *Cholerické dítě* se zevně vyznačuje postavou nápadně vzrostlou, svalnatou, chůzí smělou, pevnou, ostrými tahy obličeje, ohnivýma, jiskrnýma, odhodlanýma očima. I u něho můžeme mluvit o tělesné kráse, ale v ní nezračí se tak něžnost a jemnost, jako se jeví u dítěte sanquinického, ale síla a určitost.

Ve škole sedí vážně, dělá ze sebe starého, nicméně, může-li zadovádí si rád a pak se zábavě oddá náruživě. Neboť náruživost u cholerického dítěte se připojuje k pohyblivosti a proto nejlépe se cholerik pozná, když ho pozorujeme, jak si hraje s ostatními.

Ve hře musí mítí vždycky hlavní slovo, nejraději sám udává, co se má hrát, sám také hru řídí, a když ostatní nepovolí, nejednají tak, jak si přeje, raději se vzdálí, z povzdálí je pozoruje a snad i přemýšlí, jak by jim hru překazil.

Co si umíní, musí tedy prosadit, stůj co stůj. Překážek se neleká, naopak čím více překážek, tím stoupá jeho odvaha. V potyčkách s ostatními počíná si obratně, ale také nemilosrdně, nehledí, kam udeří, obyčejně bývá vítězem, je-li však poražen, najde si co nejdříve okamžik, aby se pomstil.

Cholerické děvče liší se od ostatních spolužaček hlavně tím, že nejraději si volí hry spíše pro hochy se hodící. Amazonkou býti, to by se jí líbilo, něžnost, jemnost — vlastní dívkám ostatním — že ji cizí, tiché zaměstnání ji příliš nebaví. Projevuje hned od mládí znatelné choutky emancipační.

Pokud se týká činnosti smyslů, není tak rozsáhlá jakou sanquinika; cholerické dítě nevidí všecko, ani neslyší, jako sanquinické, ale za to co vidí a co slyší, to zanechává v něm dojem silný, hluboký. Následkem toho také fantasie, představivost jest méně blouznivá, a třeštivá, než u sanquinika, pozornost však značně větší a vytrvalejší.

Proto také duševní jeho život prozrazuje záhy bystrost a prohloubenost. Učí se pravidelně s porozuměním, s úmyslem něčemu novému se přiučiti. Nespokojí se povrchním věděním, rád vniká hlouběji do všeho, proto často se hlásívá, aby mu byly vysvětleny pochybnosti, jež mu vznikly.

Nemá li však — malý cholerik chuti k učení — a jsou takové děti cholerické — pak se na knihu ani nepodívá, úkolů nenosí a připraví učiteli svým drzým chováním i při vyučování mnohou trpkou chvíli.

Po stránce volní je dítě cholerické snadno přístupné hněvu, pýše, domýšlivosti a mstivosti. Vůle jeho je silná, rychle se rozhodne, rychle a rázně také jedná, a bývá při tom nelítostné, ukrutné zejména ke zvířatům. — Tím se liší mnoho od dobrosrdečného sanquinika. Cholerický kluk má kámen stále připravený. Žádný pták, žádný pes neb kočka mu neujdou, a nepodaří-li se mu, aby se k nim zblízka dostal, alespoň z dálky po nich hodí.

Jest tedy — abych vše shrnul — cholerické dítě: horkokrevné, ohnivé, odvažlivé, velkomyslné i vysokomyslné, vážné a při tom domýšlivé, zpanštělé, aristokratické — jinými slovy: samolibost, pýcha, přepjatost, neústupnost a neposlušnost, tvrdost a bezohlednost s jedné strany — otevřenost, velkodušnost, dobročinnost až rozmařlivá, bystrost a silná vůle s druhé strany jsou zase světlé i stinné stránky letory dítěte cholerického.

3. *Melancholické dítě* bývá tělesně slabé, hubené. Barva obličeje bývá bledá, pohled matný, chůze pevná, ale při chůzi jsou hlava a krk do předu nachýleny. Vnější krásou nevyniká, nanejvýš někdy snivé jeho oko mohlo by se někomu zalíbiti, jinak obličej jeho nebývá vábivý (vábny).

Ve škole sedí pokojně, ani se nepohne, napomínati ho nemusíte, a také společnosti spolužáků se vyhýbá, her jejich se nezúčastní. Jestliže cholerické dítě vyniká odvahou, je v každém pohybu melancholického dítěte zřejmá bojácnost, strach. Bojí se všeho, a když jedná, pak jedná jen ze strachu, aby se mu nic nestalo.

V každém vidí svého nepřítele, je-li drážděno, zlobí se, ale více v nitru svém. Tají zlost svou a nedá ji na venek znáti, ale když někdy překypí jeho hněv nastřádaný, pak bije kolem sebe zuřivě, jako bez rozumu a to tak, že malomocný jeho vztek často popudí jiné k smíchu. — Ve zlosti stává se směšným.

Činnost jeho smyslů je pozvolná, váhavá, ale pevná, a hloubavá. Oko dítěte melancholického vidí málo, ale to málo, co vidí, musí viděti důkladně, ucho jeho rovněž neslyší mnoho, ale co slyší, to chce slyšeti do podrobností.

Obrazivost jeho je následkem pozvolné činnosti smyslů dosti chabá, za to pozornost vytrvalá, duševní jeho život pak hluboký, vážný. Vše, co pozoruje neb o čem přemýšlí uvádí hned v poměr k vlastní osobě, vlastnímu já, a posuzuje, může-li to býti jemu prospěšné, užitečné nebo škodné, nepříjemné, a dle toho odhaduje také cenu neb bezcennost všeho, co je kol něho.

Bývá v učení přičinlivý, dřič, daru řeči sice nemá, ale za to vyniká v počtech a v předmětech, které vyžadují přemýšlení, neboť rád hloubá v otázkách obtížných, všechno důkladně rozbírá (analysuje) a zase srovnává (synthetizuje) a nedá si pokoje, dokud věc nerozluští.

Tato hloubavost melancholického dítěte spojená se zvýšeným strachem činí je — po stránce volní nedůvěřivým, podezíravým a pokryteckým. Libuje si v tajnůstkářství a v zatvrzelosti, je nakloněn více k lakotě než k štedrosti.

Zádumčivé, těžkokrevné, trudnomyslné, v sebe uzavřené a bojácné, jinak zpravidla mírné je dítě melancholické. Podezíravost, nepřejícnost, závist a žárlivost, ostýchavost a pokleslost — na jedné straně — hluboká za to a vážná mysl, trpělivost a odevzdanost, — na druhé straně jsou světlé i stinné stránky této letory melancholické.

4. *Flegmatické dítě*. — U flegmatického dítěte je již na zevnějšku, patrný sklon k tloustnutí. Hlava veliká, skorem neforemná, pohled i obličej bezvýrazný, chůze nedbalá, loudavá, bezvládná. Krásou vnější nevyniká.

Ve škole sedí netečně, je rádo, má-li pokoj. Klid je mu nade všechno. Nemá velkých potřeb a libůstek. Teplá kamna, dobré jídlo, dlouhý spánek, a lehká, ba raději žádná práce, to je kruh, v jehož obvodu se pohybují jeho přání. Nepřipouští si také proto velkých starostí, na vše má času dost, ke všemu dost místa, všechno se mu hodí, všecko mu sluší. Pomaštěný sešit zdá se mu býti dost dobrý, a zapomene-li si tužku nebo pero, nevrátí se, ani neshání, kdo by mu je

půjčil, s největším klidem odpoví: Prosím, já je nemám, a byl by hotov celou hodinu zahálet.

Zábav a her svých druhů se úplně nestraní, ovšem daleko milejší je mu, může-li z nějakého stinného místa — takhle ještě s krajícem namazaného chleba — oddat se pohodlnému pozorování. Je proto také vůči spolužákům snášenlivý, místo aby se hádal, raději ustoupí a kdo si ho chce získati, musí mu jen přáti pohodlí a nerušiti ho z klidu a pokoje.

Z uvedeného lze snadno uhodnouti, jaká je asi činnost jeho smyslů. Pronepatrná, má otevřené oči, ale ničeho nevidí, naslouchá sice, ale ničeho neslyší. Nic ho nezajímá, vše je mu lhostejno. Obrazivost následkem toho je chabá, citlivost slabá, a to jak k dojmům veselým, tak k dojmům smutným. Kde jiné děti jásají, mladý flegmatik nanejvýš se zasměje, a kde jiný žalem je zdrcen, flegmatik, poněkud zavzdychne.

Tato nepatrná přístupnost k dojmům působí sice, že dítě flegmatické je také ve svých úsudcích střízlivé, klidné, myslí málo, namáhá se málo, co si však jednou osvojilo, toho tak brzy nezapomene. A jako v činnosti rozumové, tak má suchost a zdrženlivost flegmatického dítěte i značný vliv na jeho vůli. Schází mu úplně síla a pružnost. Nedá se k ničemu nadchnouti, nechápe se ničeho s chutí neb vytrvalostí.

Proto tedy: děti letory flegmatické jsou pohodlné, lhostejné, nevšímavé, tupé, nečinné, váhavé, jaksi studené. Těžkopádnost a lenost, nedostatek soucitu a přátelskosti, náchylnost k nečinnosti — za to ale klid, trpělivost, snášenlivost, střízlivost ve slovech i skutcích jsou světlé i stinné stránky letory dítěte flegmatického.

To by byly asi tak nejdůležitější znaky jednotlivých letor, dětských. Pravím nejdůležitější, neboť všechny vypočteny nebyly. Více se možno dočísti ve spisech na začátku uvedených. Velmi poučné obsahově a slohově poutavé pojednání uveřejnil p. řed. Bosáček v Besedě Učitelské r. 1896.

Jak je zповěděného patrné, musí učitel věnovati různým letorům svých dětí velkou pozornost, chce-li z ní něco vytežiti pro výchovu jejich mravní. Jsou ovšem děti, u nichž letora se dá jen těžko rozpoznati, poněvadž — jak jsem uvedl — letory obyčejně se nevyskytují čisté, nýbrž smíšené, a poněvadž také — hlavně u dívek — každé pozorování bývá ztěžováno okolnostmi, že děti postřehnou-li, že je někdo pozoruje, se rády přetvařují a zakrývají co nejvíce své vlastnosti, hlavně ty jim méně příznivé.

(Dokončení.)

ARNOŠT OLIVA:

Jak vyučovati biblickým dějinám.)

(Pokračování.)

Ad 2. Slovy prorockými.

»Jděte a naučte se, co jest to: *»Milosrdenství chci a ne oběti.*« Než mne haníte dříve jděte a učte se od svých proroků, zda zakazují obcování s hříšníky. Nikde nezakazují soucit a ohled k hříšníkům. Zach. 7, 9. Naopak! Čtete Os. 6, 6—9., co váš Bůh žádá ústy proroka: *»Milosrdenství chci a ne oběti.*« Vy těm slovům ještě nerozumíte, třeba se dáváte nazývati učiteli a následovníky zákona. Vy sice oběti přinášíte, ale bez nutného úmyslu: bez lásky k bližnímu, bez poznání Boha a lásky k Bohu. Vy tedy zanedbáváte hlavní věc. — Slovem Oseášovým nejsou zavrženy oběti a vnější bohoslužba, ale *následují* za láskou k Bohu a bližnímu

Upuste tedy od své vyvýšenosti a nelaskavosti a nezlobte se pro mou lásku k hříšníkům. Dávám přednost *lásce k člověku* před oběťmi.

Ad 3. Slavnostním učením.

«*Nepřišel jsem volat spravedlivých, nýbrž hříšných.*» Chcete, bych se vzdaloval hříšníkům. To jest nemožné. Můj příchod platí jen hříšníkům — spravedliví mne nepotřebují. Mým povoláním jest zachrániti, co zhynulo. Kdo pln víry a lítosti ke mně přichází, tomu bude odpuštěno.¹¹⁾

Obráz na tabuli.

Protivy v zacházení s hříšníky.

Fariseové	Ježíš
1. vypínají se nad hříšníky	vyhledává hříšníky
2. jsou nelaskaví k hříšníkům	jí s nimi, poučuje a uzdravuje na těle i na duši
3. opovrhují jimi a zatracují je	vydává tělo své za hříšníky

To jsou *neslučitelné* protivy.

Jak přijali fariseové toto napomenutí? Mlčeli jako tehdy po uzdravení ochrnu-
lého? Dají se získati pravdou, či budou útočiti dále? Brzo dostaneme odpověď.

9. Neočekávaný útok učeníků Janových proti Ježíšovi.

U Enonu byli jsme svědky, jak předchůdce Páně se namáhal, aby poučž a přemluvil ty ze svých učeníků, kteří na Ježíše žalovali, že křtí (Mistře, ten, jenil byl u tebe za Jordánem, jemuž ty jsi vydal svědectví, hle ten křtí, a všichni jdou k němu). Jan v podobenství nazval Ježíše *ženichem* a sebe jeho přítelem. Jan 3. 29. Zvěstoval jim zákon, jak Bůh chtěl: On musí *růsti*, já pak *se menšiti*.« Odhalil jim konečně podstatu s hůry přišedšího, jemuž Otec všecko dal do ruky a od něhož každý může dosíci život věčný, kdo v něho věří.

Marně jsme tedy čekali odpověď učeníků Janových a nezvěděli jsme, zda změnili své smýšlení. Dnes se toho dovídáme.

Zatím uplynuly měsíce. Herodes dal jejich mistra uvězniti v Macheronu. Stáli tu bez hlavy, pokyn to pro ně, by se přiblížili k Ježíšovi. Nečiní toho! Proč asi? Chtějí Nazaretského předčiti (pýcha), proto jej činí menším svého mistra. (žárlost), ač znají činy a úspěchy Ježíšovi v Galilei, přece nechtějí ho uznati ženichem duší hříšných s hůry sestoupivším (nevěra). Číhají na příležitost, aby mu dokázali nějakou *nedokonalost*. To byl také cíl fariseův. Vyplývá to z toho, že se snaží přiskočiti ku pomoci poraženým fariseům. S největšími nepřáteli Ježíšovými postupují učeníci Janovi proti tomu, jenž musí růsti. Co by tomu říkal mistr jejich, kdyby to slyšel?

Protivníci hledí ostře. Dnešní *veliká* hostina s vybranými pokrmy, drahým vínem a bohatě nastrojenými byla v očích učeníků *pohoršením* pro přísně se postící. Začínají útočit.

10. Otázka postu.

Tu přistoupili k němu učeníci Janovi řkouce: «Proč my a fariseové *postíme* se často, učeníci tvoji pak *se nepostí*?» To jest dvojí otázka. Nač se táží v první

¹¹⁾ Naučení pro duši: Jest nějaké slovo, které může více vzmužiti, než ono Ježíšovo: Přišel jsem zachrániti, co zhynulo? Ó duše má! Uvaž to náležitě: nikdy tebou Ježíš nepovrhne, pohlížíš-li k němu poctivě a lítostivě. Odpouští ti, volá tě k svému stolu, sytí tě svým tělem a občerstvuje vodou života.

části, jest pravda. Učenici Janovi postili se jako mistr jejich horlivě, hodně a přísně. Mojžíš nařídil *jen jeden postní den*; o velkém dni smíření musili se všichni Israelité až do západu slunce úplně zdržovati jídla a pití.¹⁸⁾ Po návratu z Baby-lonu bylo ustanoveno více postních dnů. Fariseové a učenici Janovi postili se *dobrovolně* dvakrát v týdnu: v pondělí a ve čtvrtek. Proto platili učenici i farise-ové u lidu za zbožné.

Co chtějí říci druhou částí otázky? Chtějí pohaněti a říci: tvoji učenici nenásledují druhých zbožných; naopak jedí a pijí v tvé přítomnosti v pohoršli-vějším způsobě. A ty jim trpíš takovou *nedokonalost*?

Nedokonalost předhazují učenici Janovi »s hůry sestoupivšímu«. Takovým ho Jan v Enonu výslovně označil. Tehdy použil veškeré své vědomosti o podstatě Ježíšově, veškeré své výmluvnosti, aby jejich náhled zjasnil, jejich vypínavost a rozumbradství překonal a získal je pro víru v božský příchod Ježíšův. Nezda-řilo se mu to. Pýcha opanovavší srdce žáků, nedbala na konec ani slov mistro-vých. A ani uvěznění mistrovo nezmenšilo pýchu žáků, naopak ji stupňovalo, když tu nebylo pomocné ruky mistrovy. To jasně dokazuje dnešní útok.

Muži, které Jan vychovával pro toho, který přijíti má, nejen tohoto odmítají, ale obviňují jej i z nedokonalosti a napadají s těmi, kteří jich mistra krutému Herodovi vydali. Vše to ukazuje, jak zaslepeným činí pýcha a k jakým prostřed-kům sahá ve své zaslepenosti.

Býti napadán od fariseů a zákoníků, vůdců lidu, bylo zlým; býti napaden učeníky svého vlastního vyslance, bylo neslýchaným.

A jak napadají? *My* se mnoho postíme i fariseové. Napřed mluví o *sobě* a svou postní dokonalost staví na roveň farisejské. To jest ta pravá mluva pýchy. Když sami sebe postavili do náležitého světla a veřejným polichocením »fariseové se také mnoho postí« získali za spojence — farisee — nejbídnější nepřátely mistra svého, zastihují učeníky Ježíšovy: tvoji učenici pak se *nepostí*.

Byl půst učeníků Janových skutečně postem v duchu mistrově? Chudičský pokrm, málo jídla, mnohý den docela zdržování se pokrmu jsou především *zevnější* skutky zbožnosti. U Jana tyto zevnější skutky prýštily z hluboké zbožnosti *vnitřní*. Já *mám potřebí* pokřtěn býti od tebe, *jsem hříšníkem*. On musí růsti, já pak se *menšiti*. Tak mluví lítost, pokora, láska.

Nápodobují učenici Janovi toto *vnitřní* kající smýšlení, bez něhož půst *zevnější* jest bezceným? Nenápodobují! Vynášejí Jana nad Ježíše, *sebe* nad Jana i Ježíše. Pyšní se před lidem, že jsou učeníky hlasatele pokání a při tom mají srdce plné pýchy. Tato pýcha svádí je napadati Ježíše zbraněmi fariseů. Stali se hanebně nevěrnými hlasateli pokání, cestu připravujícímu tomu, který přijíti má a přešli k nepřátelům mistrovým. To jest zrada na díle předchůdce. Má-li jejich zrádný útok býti bez účinku, musí jich zrada odhalena býti. Co asi odpoví Ježíš drzým tazatelům? Ježíš rozděluje oba protivníky, poráží každého zvlášť; nejprve učeníky Janovy, znaje jejich slabou stránku.

11. Ježíšova odpověď učeníkům Janovým.

Tážete se, proč se nepostí moji učenici? Ať vám odpoví mistr váš!

Nazval mne *ženichem*.¹⁹⁾ Pamatujete se ještě na slavnou jeho obhajobu v Enonu! Nazval mne shůry sestoupivším, jemuž Otec všecko dal do ruky — jenž každé duši život dává, věří-li, jenž může snímati hříchy světa.

¹⁸⁾ 3. Moj. 16, 29.

¹⁹⁾ Jan 3, 29.

Jsem-li — dle vašeho mistra — tímto ženichem věřících duší, pak jest pro ně nyní svatba.

Matouš jest takovou věřící duší, s níž se spojují v lásce jako ženich. Proto mi také připravil dnešní hostinu. Raduje se on a radují se všichni celníci a hříšníci, že já jako ženich jimi nepohrdám. A také moji učedníci *spolu se radují* nad hříšníkem, který se obrací. Takovou velikou radost nemožno oslavovati postem. Tu musí býti *radostná hostina* s drahým vínem a novými šaty.

Kdyby zde byl a viděl váš mistr, na něhož se dovoláváte, že nejen věřící, ale docela i hříšníci, tedy *»všichni ke mně přicházejí,«*¹⁴⁾ radoval by se upřímně a zvolal by: *»Moje radost se nyní splnila.«*¹⁵⁾ Vás zval by vroucně jako tehdy, když jste si stěžovali, že ke mně tak mnozí přicházejí: radujte se se mnou, moji věrní, aby ženich ještě více rostl.

Proč nesdílíte s námi radost nad hříšníkem, který se obrátil? Odpovídáte mi: poněvadž neschvalujeme ani tak velkou hostinu ani nádheru šatů. Vy tedy haníte velkou hostinu a nádheru šatů a požadujete od učeníků mých posty a kající šat. To požadujete *o svatbě*, na níž dle výkladu vašeho mistra, ještě dli *ženich duší!* Považte: půst jako výraz radosti při svatbě. Jaká to zvrácenost!

»Přijdou však dnové, kdy bude odňat od nich ženich, a tehdy budou se (moji učeníci) *postiti*¹⁶⁾ Co myslí Ježíš? Nestarejte se, že jich nechám bez poučení, jak mají smysly krotiti a náruživosti umrtvovati. Až odejdu z jejich středu, zařídí posty, jak žádáte.

12. Ježíšova odpověď fariseům.

Když Ježíš umlčel učeníky Janovy, obrací se k *druhému* protivníku, fariseům. Chtějí u lidu platiti za zbožné postitele. Proto nejedí *dvakrát* v týdnu — zákon to nepředpisoval — v pondělí a ve čtvrtek po celý den.¹⁷⁾ Vykonávají však jen *zevnější* známky pokání *bez vnitřního* kajícího smýšlení. Tak převrácené postění se nemůže přece Ježíš nechat platiti za zbožnost nebo docela za vzor pro své učeníky, jak se o to fariseové pokoušejí. Proto odpovídá fariseům ve dvou podobenstvích:

a) *O nové záplatě na starém šatě.*¹⁸⁾

»Nikdo nepřishívá záplaty z roucha nového k rouchu starému, sic jinak i nové roucha roztrhne i k starému hodit se nebude záplata z roucha nového.«

b) *O mladém víně do starých měchů.*¹⁹⁾

»A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých, sic víno mladé roztrhne měchy a samo vyteče a měchy se zničí, ale víno mladé má se vlévati do měchů nových a obě se zachová.«

V obou podobenstvích staví Ježíš dvojí proti sobě:²⁰⁾

*starý šat — a nový šat,
staré měchy — a nové (mladé) víno;
tedy staré — a nové.*

Co rozumí Ježíš *starým*?

Jistě *ne půst*; prohlásil přece právě k uklidnění učeníků Janových, že půst nezavrhne: »Přijdou však dnové, kdy bude odňat od nich ženich a tehdy (moji učeníci) budou se postiti.«²¹⁾

¹⁴⁾ Jan 3, 28.

¹⁵⁾ Jan 3, 29.

¹⁶⁾ Mat. 9, 15.

¹⁷⁾ Mojžíš ustanovil ročně jediný všeobecný postní den, velký den smíření. V době po exilu stoupla vážnost postu a tím i počet oficiálních postních dnů. Postem fariseů a učeníků Janových jsou míněny posty privátní: v pondělí a čtvrtek. V jednom z těchto tradicionálních postních dnů odehrává se náš příběh. ¹⁸⁾ Luk. 5, 36. ¹⁹⁾ Luk. 5, 37, 38. ²⁰⁾ Napíšeme na tabuli. ²¹⁾ Mat. 9, 15.

Jinak by přišel do rozporu se svým horským kázáním.²²⁾ Tam prikazuje učeníkům půst, ale také varuje, by se nepostili jako pokrytci (fariseové). Znetvořují si obličej, aby vypadali hubenými a vpadlých tváří a lid říkal: hle, jak přísným postem i obličej jim zhubeněl! Při tom hledí zasmušile, aby lid říkal: hle, jaké mají bolesti z dobrovolného postu! Kdo by však nahlédnouti mohl do jejich nitra, viděl by, že vše jen proto činí »aby byli chváleni« a že se honosejí *viditelným* činem, pohrdají však tím, by *špatné kořeny z nitra* svého vytrhali. Jsou to pokrytci, kteří zevně jinakými se ukazují, než uvnitř jsou, neboť v rouše nevinných beránek obcházejíce, uvnitř jsou vlky hltavými.

Ježíš v horském kázání rozeznává tedy dvojí: *zevnější* konání postu — a *vnitřního* ducha.

Konání postu má zůstat. Jest dobrým a to dle zákona.

Vy fariseové -- tak asi mluvil Ježíš — váš *vnitřní duch* o postu jest špatný. Odstraňte jej! Neodpovídá vašemu zevnějšku. Vnitřek i zevnějšek musí souhlasiti. Vládu nad člověkem musí vésti nitro, zevnějšek býti výrazem nitra. Z nitra má zevnějšek vyrůstati, v zevnějšku nitro se zrcadlit a zevnějšek doplňovati. U vás toho není. Pečujete horlivě o zevnějšek, ale to jest jen slupka a zdání. Chybí vám jádro, správný vnitřní život. Chci od vás *nové nitro*, aby se na něm budoval váš zevnějšek, neboť zevnější jednání *ze špatného ducha* ztrácejí před Bohem zásluhu. Proto nemůže špatné nitro býti základem pro záslužný zevnějšek.

Nejen při postu, ale i při vykonávání *lásky k bližnímu* máte ducha špatného.

Pohrdáte hříšníky a celníky, odpuzujete a nazýváte hříšným s nimi jísti — a přece i celníci i hříšníci mají duše, které nutno zachrániti odpouštějící láskou, jak dnes vidíte.

Požaduji *nového ducha*: ducha *neomezené lásky* k Bohu a bližnímu, který se nezastavuje před celníky a hříšníky, ale láme vámi zřízené závory před hříšníky a postí se niterně i zevnitřně. *Chci* zachrániti, co zhynulo. A vyhledávám a zachraňuji každou duši, která po záchraně touží, jako duše celníka Matouše.

Takovým jest můj duch! To jest ten *nový šat* a *to nové (mladé), pěnící víno*, které míním.

Vy chcete *z mého ducha* — mého šatu — kousek vytrhnouti a do svého špatného ducha vpraviti, abyste svého špatného spravili a vytrženým kouskem učinili se mými následovníky. To kazí mého ducha před lidem a váš duch nestává se lepším, poněvadž vás lid vzdor přišité záplatě jako podvodníky poznává. Právě tak chcete mé drahé víno — mého nového ducha — ve vaše špatné nádoby — vaše nitro — nalíti. To se nesnáší.

Svého nového ducha chci míti čistým a jasným a nedám jej zohyzditi. *Váš starý, špatný duch* musí nejen ustoupiti, ne, naopak musí úplně přestat a *zcela zmizeti*. Nemožno vašeho starého ducha ponechat, nemožno mého nového ducha nalíti ve vaše jen zevnější způsoby postní, ve vaše staré, křehké formy *nelaskavosti*. *Můj duch a váš duch se nesnesou*. Vaše přimíchání rozložilo by obojí, rozbilo by nádoby a roztrhalo šaty. Chcete-li býti zachráněni, musíte mého nového ducha úplně přijmouti do nitra svého a zevnějškem se osvědčiti. (Dokončení.)

²²⁾ Mat. 6, 16. Jest tu řeč o postech, které si ukládali někteří dobrovolně, ze zbožnosti, fariseové zejména každý čtvrtek, kdy prý Mojžíš vstoupil na Sinaj, a každý pondělek, kdy prý zase s hory sestoupil. Ve dnech takového (dobrovolného) postu neměli si pokrytci (fariseové) svého obličej ani neupravovali vousů a vlasů svých; chtěliť, aby jiní, zvěděli, že se postí dobrovolně a chválil je pro jejich zbožnost. (Dr. Jan Sýkora.)

PRAVDOMIL:

Malí svědcové.

(Pokračování.)

A jak počíná Písmo svaté? »Na počátku stvořil Bůh *nebe* a zemi!« A od koho jest modlitba Páně — Otče náš? Od Ježíše Krista! A tam se modlíme: „Otče náš, jenž jsi na *nebesích*!“ a dále: „Buď vůle tvá jako *v nebi*, tak i na zemi!“ A o bohatci, jenž nedopřál žebráku Lazarovi ani drobtů, prohlásil Ježíš Kristus: „Umřel pak i bohatec a pochován jest v *pekle*.“ (Luk. 16, 22.)

A jak často čteme v Písmě sv. slova Hospodinova, že odplatí jednomu každému podle skutků jeho! Děje se tak zde na zemi? Nikoli — naopak zde často vidíme, že člověku zlému se daří dobře, hodnému však špatně. Musí se tedy ta odplata státi někde jinde — a kde? Na věčnosti! To potvrzuje sám Ježíš Kristus pravě, že řekne na pravici postaveným (t. j. spravedlivým): »Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa«. — Na levici pak postaveným řekne; „Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž připraven jest ďáblu a andělům (t. j. služebníkům) jeho.“ (Mat. 25, 34 a 41). Totéž potvrdil, když vypravoval o umíněném bohatci; pravil, tehdy Kristus Pán: „Pozdvih pak (boháč) očí svých, *jsa v mukách*, užíval Abraháma zdaleka a Lazara v lůnu jeho (t. v nebi) a zvolav řekl: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať smočí konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj, neb *se mučím* v tomto plameni. I řekl mu Abraham „Synu, rozpomeň se, že jsi přijal dobré věci v životě svém, a Lazar též zlé; nyní pak *tento se těší*, ale *ty se mučíš* (Luk. 16. 23—25). Avšak i kdyby Syn Boží tomu neučil, náš rozum nám tak praví, a spravedlnost toho žádá, by zlý byl potrestán a dobrý odměněn, když ne za života zde, tedy po smrti na věčnosti!

Prosím, zdvihá ruku Čumpelík, tuhle Kozel mi šeptá, že tam (na věčnosti) nikdo nebyl, že tedy nikdo o tom nic neví!

Inu, jsou lidé, kteří ani Synu Božímu nevěří . . Takoví byli hned Fari-seové a zákonníci (vykládači zákona Hospodinova). Tři roky i jim Kristus Pán kázal, na vlastní oči viděli divy a zázraky, jimiž božské své učení potvrzoval a přece neuvěřili — proč? Proto, že věřiti nechtěli! Hrdost a pýcha zaslepila je tak, že se nechtěli před nikým pokoriti, nikoho nad sebou uznati — a proto kdežto zbožný, po pravdě toužící lid v zástupech se hrnul za Ježíšem, oni přicházeli, jen aby ho polapili v řeči! A když učinil jeden z největších zázraků, vzkřísiv Lazara, jehož mrtvola již hnilobou zapáchala, pro kterýžto div mnozí v Krista Pána uvěřili, oni »od toho dne mysli, aby jej zabili« (Jan 11, 53)! Sami vyznali o Kristu Pánu, že jest pravdomluvný, že »činí mnohé divy« — a hle, přece neuvěřili, protože věřiti nechtěli! Tak i dnes mnozí, třeba v nitru svém uznávají pravdivost učení Kristova, přece víry se zbavují, Krista opouštějí — právě jako fariseové . . Takových lidí také nikdo nezachrání, jako ani Kristus Pán fariseů nezachránil — protože oni nechtěli! Budou-li pak jednou zavrženi, kdo tím bude vinen? Oni sami! Vždyť i pro ně Syn Boží přišel na tento svět, i je, jako všechny, k sobě volal, i pro ně trpěl a vykřvácel, i pro ně ustanovil sv. svátosti, mši sv. atd., když však tím pohrdli, tomu nevěřili, ba snad se tomu i smáli — co mohou od Krista Pána čekat? Znají zajisté jeho slova: — »kdo by pak zapřel mne před lidmi, zapřím i já ho před Otcem svým, kterýž jest v nebesích« (Mat. 10, 33). •

Bůh dal každému rozum a svobodnou vůli; rozumem můžeme rozeznávat pravdu ode lži, svobodnou vůli můžeme se rozhodnouti pro pravdu a dobro, zavrhnouti pak lež a zlo; a kdo nám brání, bychom Synu Božímu nevěřili, bychom se nemodlili, do kostela nechodili atd? Nikdo! Nechce-li to někdo konati sám se odsuzuje, neboť, jak praví sv. Pavel, Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni — a Kristus nám všem připravil příbytky v domě Otce svého, t. j. v nebi.

Ale ani to, že nikdo z onoho světa nepřišel, není pravda!

Kde pak byly duše těch zemřelých, které mnozí svatí a světice Boží, které apoštolové, která sám Kristus Pán vzkřísil? Na věčnosti! A což sv. Pavel, nebyl vtržen do nebe? Vždyť sám o tom vypravuje — i byl tím, co tam spatřil, tak nadšen, že pak napsal, že ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří jej milují. — to znamená, že nelze to vyliciti, jaká radost a slast připravena věrným Páně v nebi! A odkud pak přišel Kristus Pán?

S nebe! A kam se odebral? K tomu, který ho poslal — k Otci do nebe! Tak pravil sám ten, na němž ani Pilát »žádné viny« nenalezl!

Ano, jako jest Bůh, který všechno stvořil, ježto samo od sebe nic povstati nemůže — a tudíž nesmysl jest to, hlásá-li někdo, že jest to všecko příroda (jak pak mohla ta sama od sebe povstati, když ani nepatrný hřebíček, knoflíček atd. sám od sebe nepovstane .), jako jisto jest, že jest tento jeden Bůh ve třech osobách, třeba to bylo pro nás tajemstvím jako jiné pravdy náboženské, jako dokázáno jest, že tento Bůh odmění »jednomu každému podle skutků jeho«, když ne zde, ledy na věčnosti, tak jest i zřejmo, že jest na věčnosti nebe a peklo, jak jasně učil sám Syn Boží! Aby však nikdo nemusil do pekla přijíti, stal se Syn Boží člověkem, přinesl nám nebeské pravdy, jež sám tři roky hlásal, divy a zázraky potvrdzoval a za ně konečně na kříži vykřvácel. Bůh však nechce z nás mítí otroky — proto ponechává každému svobodnou vůli, by se svobodně mohl rozhodovati; ale dal nám i rozum, abychom mohli pravdu poznati a bludu a lži se vystříhati! Bude-li tedy někdo přece zavržen, nebude tím vinen Bůh, ale on sám; nebo co měl Bůh ještě více učiniti pro nás, než učinil, když Syna svého jediného za nás obětoval! Proto pravil sám tento Syn Boží: Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby *žádný, kdo v něho věří, nezahynul*, ale měl život věčný!« Víru tedy žádá Ježíš Kristus od toho, kdo chce vjiti do života věčného, t. j. do nebe! pravilť jindy: »Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdož pak neuvěří, bude zatracen« (Mat. 16, 16). Ovšem musí tato víra býti živou t. j. skutky dokazovanou, neboť čteme v Písmě sv., že »jako tělo bez ducha mrtvé jest, tak i jest vira beze skutků mrtva« (Jak. 2, 26) a Kristus Pán výslovně praví, že ne každý, kdo mu říká: Pane — pane — vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce nebeského, ten že přijde do nebe — neboť ne posluchači — ale plnitelé zákona ospravedlnění budou!

Ale Pán Bůh jest prý dobrotivý a milosrdný a proto prý ani nemůže někoho do pekla odsouditi k věčným mukám — s novou námitkou přišel Kozel. Ale vždyť jsme přece již slyšeli, že *Bůh* chce, by všichni byli spaseni a že také všechno učinil, aby této spásy dojíti mohli! Odsuzuje tedy sám sebe ten, kdo toho nedbá, tím opovrhne, tomu se směje, jako víře, modlitbě, postu atd.

I to, že tresty v pekle jsou věčné, jak jsme slyšeli z výroků Ježíše Krista jest snadno k pochopení; nebo podle čeho se řídí trest za nějakou urážku? Dle toho 1. koho a 2. jak jsme ho urazili,

Urazíme-li ku př. člověka jen sobě rovného a snad toliko lehce, bude-li nás proto žalovati, nebude jistě ten trest veliký; kdybychom však urazili osobu vysoce postavenou — ku př. presidenta — a to těžce, bude zajisté též trest dle toho! Vždyť až posud i zákon světský trestá někdy i doživotním žalářem, ano i odpravením.

A nyní uvažme: 1. Kdo jest Bůh a 2. Co jest těžký hřích! Bůh jest bytost nesmírná, nekonečná. Hřích těžký jest těžkou, nezměrnou urážkou této nekonečné bytosti! Jest tedy zcela přirozeno a vysvětlitelno, že za nezměrnou urážku nekonečné bytosti následuje nezměrný, nekonečný, tedy věčný trest, který, zase to opakuji, ne Bůh, ale *hříšník sám* si připravuje . . .!

V tom hlásí se již Zoral a praví, že se jim Čechoslováci smáli, pōněvadž mluvě o tajemství nejsv. Svátosti oltářní, nic jsem neřekl o přijímání; oni prý to mají lépe než my, ježto přijímají pod obojí způsobou, jako sv. apoštolové při poslední večeři. Na to jim můžete snadno odpovědět; když jsem mluvil o nejsv. Svátosti jakožto tajemství, chtěl jsem jen dokázat, že takové pravdy v pravé církvi Kristově jsou a nic více! Co pak se týče přijímání pod jednou a pod dvojí způsobou, to jest něco zcela jiného; ti starší již to vědí z výkladů o svátosti oltářní, i vysvětlíme to nyní všem, abyste se mohli brániti proti svůdcům.

Slyšeli jsme, že Kristus Pán, proměniv při poslední večeři chléb ve svoje tělo a víno ve svou krev, oboje podal sv. apoštolům — a tak se to také dalo více století v církvi Páně; než naskytly se mnohé obtíže a překážky proti podávání krve Beránkovy. Podával-li ku př. staříčký kněz, jemž se již ruce třásly, což se však stane i mladému, je-li unaven a trvá-li podávání delší dobu nebo byl-li nával přijímacích, jak snadno se mohlo státi, že krev Páně se rozlila tu a tam ukápala a pošlapala. Dále mnozí lidé mají různé nemoce, i nechtěli jiní po nich z téhož kalichu pít, by se nenakazili, z kteréžto příčiny již i protestanté na mnohých místech pít z kalicha odstranili — a pak mnozí lidé, zvláště nemocní, nesnesou chuť vína, jež ani při krvi Páně se nemění. Ty a jiné ještě příčiny byly důvodem jistě pádným k ostranění pítí krve Páně z kalicha. Ostatně není toho třeba, ježto přijímáme *živé* tělo Krista Pána — ale v živém těle jest i krev! Pravil Kristus Pán: »Já jsem chléb *živý*« (Jan 6, 40 a 51); chléb obyčejný není přece živým! Kristus Pán pravil tak právě o chlebě, který promění ve svoje tělo — živé! A pak Kristus Pán podal pod obojí způsobou toliko apoštolům a jejich nástupci biskupové a kněží, také pod obojí způsobou stále při každé mši svaté přijímají!

Zde sluší též upozorniti, že ku př. protestanté, kde ještě přijímají pod obojí způsobou, nepřijímají přece ani Těla, ani Krve Páně, nýbrž obyčejný chléb a obyčejné víno — neboť jejich pastoři nejsouce vlastně kněžími, nemohou chléb a víno proměňovati v Tělo a Krev Krista Pána . . .

Nepřátelé církve katolické ovšem říkají, že církev neměla práva přijímání Krve Páně odstraniti — ale tu se zase velice mýlí; pravil Ježíš Kristus sv. Petrovi: »což koliv bys svázal (t. ustanovil) na zemi, bude svázáno (t. j. schváleno, potvrzeno) i na nebi« (Mat. 16, 19), kterážto slova ještě opakoval i všem apoštolům: »Amen pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi« (Mat. 18, 18). Že pak slova tato neplatila jen apoštolům, ale i jejich nástupcům, zkrátka představeným církve, vysvitá z výroku Syna Božího: »aj já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa (Mat. 28, 20); než sv. apoštolové nejsou

zde až do skonání světa, nýbrž dávno již zemřeli, ale učení Kristovo a církev jeho jest tu a zůstane až do skonání světa dle jeho zaslíbení: »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou« — a »— brány (t. j. mocnosti) pekelné ji (církev) nepřemohou!« A této církve poslouchati Kristus rozkázal, když pravil: »Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá (Luk. 10, 16), ano on přímo za pohana prohlašuje toho, kdo by církve nechtěl poslouchati, pravě: »— jestliže pak (bratr tvůj t. j. bližní) ani církve neuposlechne, budiž tobě *jako pohan* a publikán« (Mat. 18, 17), t. j. jako člověk, který již k církvi nenáleží.

Zde vám opět připomínám, že pravá církev Kristova v jeho učení nemůže se mýliti, ježto jí máme poslouchati jako samého Krista Pána (»kdo vás slyší, mne slyší!« .); kdyby se tedy mohla mýliti, a my jí máme poslouchati jako Ježíše Krista, naváděl by nás tím Syn Boží k věření bludům a to jest přece nemožno!

Mimo to, jak jsme již slyšeli, jest On se svojí církví »po všechny dny, až do skonání světa« — a Duch sv. »na věky« (Jan 14, 16)! Mohla-li by se tedy církev Kristova v učení víry a mravů mýliti, pak by se mýlil též Ježíš Kristus, i Duch svatý — »Duch pravdy« — což jest vyloučeno! A konečně, co by nám byla platná církev, která by se mohla mýliti? Nic! Neboť pak bychom zase nevěděli, co jest pravda a co blud! A Kristus Pán pak nadarmo kázal, nadarmo trpěl, nadarmo vykřvácel, nebo co by to bylo všechno platno, kdyby jeho církev jeho zástupkyně na zemi, mohla se mýliti v jeho učení Proto církev pravá, církev Kristova jest a musí býti neomylnou, jako sám její zakladatel — Syn Boží neomylným jest.

(Dokončení.)

K.—

Mezinárodní sjezd středoškolských profesorů.

Koncem prázdnin, v poslední dny srpnové, letošního roku konal se v Praze mezinárodní sjezd středoškolských profesorů. Téměř všechny státy byly zastoupeny svými oficiálními delegáty. Ze zahraničí přijelo 68, z Československa 106 delegátů. Zároveň konal se 2. sjezd ředitelů československých středních škol. Sjezd měl vyjasniti těžké problémy školské, mravní i vědecké výchovy. Vyslovil se částečně pro požadavek reformy střední školy, naprosto však odmítl způsob návrhu reformy Maškovy. Sjezdu se zúčastnil i ministr školství Bechyně, který přednesl poselství presidenta Masaryka. Ministr mluvil o návrhu Maškově zdrženlivě, aby nenarazil.

Referát o morální výchově podal prof. *Jiří V. Klíma*. Jádrem jeho vývodů bylo v tom, že dokazoval potřebu samostatného systematického morálního vyučování, nikoliv jen zřetel k morální výchově v jednotlivých učebních předmětech. V debatě prof. *Růžička* se vyslovil proti systematickému vyučování morálky. Má-li se podati systém, pak nutno podati určitý systém. A pak v zájmu svobody nelze připustiti, aby škola oktrojovala morálku určitého směru; třeba žádati rovnoprávnost nejrozličnějších systémů filosofických i náboženských. Naproti tomu dr. *Veitz* a prof. *Valenta* chce, aby se výslovně žádala morálka laická, vzdálená všech vlivů náboženských. Belgičan van *Lede* uvádí, že zkušenosti v Belgii svědčí pro vyučování morálce laické, nikoliv náboženské. Ital *Ferretti* nedoporučuje pro školu systém morálky, nýbrž historii morálního vývoje. Francouz

Favieres souhlasí s názory Růžičkovými. Francouz *Cope* soudí, že laickou morálku lze definovat aspoň negativně. Není založena na jednom systému, nýbrž podává to, v čem se všichni shodujeme. Sám vyučuje laické morálce a nikdy neměl konfliktů s jakýmkoliv náboženským přesvědčením. Laická morálka je morálka bez Boha, ale ne proti Bohu.

Několik vystižných poznámek k přednášce prof. J. V. Klímy napsal prof. Em. Žák v »Čechu« (č. 247. a 254.): »Mravní výchova na střední škole«.

U příležitosti sjezdu uspořádána byla v Jiráskově gymnasiu (v Praze, Reslova ulice) od 26. srpna do 9. září *výstava středních škol československé republiky*.

Vystaveny tu byly různé pomůcky fyzikální, chemické a přírodopisné různých českých firem. V síni 8. a 9. vystaveny rozmanité ruční práce žáků nejšších středních škol. Zvlášť pěkný byl »Betlém«, který zhotovili žáci na státním gymnasiu v Žižkově. V místnosti 10. umístěny památky staré latinské školy, památky z působení Komenského. Místnost tato vydala krásné a velkolepé pochvalné svědectví o působení katolické církve v nejstarší škole české!

A síň 11., kde vystaveny byly učebné, vědecké knihy a památky škol řádových v území dnešní republiky, korunovala svědectví síně předešlé a zvláště oddělení řádu jezuitského skvěle podalo důkazy o zdárném působení a dovednosti jezuitského řádu na školském poli. P. Kubiček T. J. uspořádal toto oddělení jezuitského školství (university, střední školy) na území dnešní československé republiky v letech 1556—1773. Snesen tu jedinečný a vzácný materiál a oddělení toto bylo vlastně skvělou apologií kacérovaného a odmítaného školství jezuitů, které se ukázalo na výstavě žulovou stavbou, bez trhlin a kazů. Na soustavné útoky pokrokových »učenců« podána tu odpověď nejříznější: skutečný materiál, který lze studovati. To školství, které se na území republiky reprezentovalo čtyřmi universitami: v Praze, v Olomouci, v Trnavě a v Košicích, jež obsahovalo třicetšest gymnasií, řízeno bylo dokonalým školským řádem zvaným: »Ratio atque institutio studiorum Societatis Jesu«. Ovoce, které uzrálo v sadech řádových je hojné a rozmanité. Profesor Kubiček shledal a vtipně urovnal originály takové ceny, že je s podivem, kterak mohly odpočívati v zemském archivu v době, kdy útoky na »temný věk« protireformace zrovna vybízely k publikování.

Podrobněji popsal výstavu a zvlášť toto oddělení, s nímž může býti prof. Kubiček skutečně spokojen a která je řádu opravdu ke cti, prof. Dr. Jos. Kašpar v »Čechu« (30. srpna, č. 238.). Z jeho popisu síně 11. uvádíme:

Do očí mi padla hned na začátku umístěná mapa Plachého, kde jsou naznačeny jezuitské koleje v českých zemích a udána zároveň na míle i jejich vzdálenost od sebe. Z listin tu vystavených upoutá vás listina Maxmiliána II. v níž císař žádá, aby fundace Klementske koleje, kterouž založil předek jeho Ferdinand I., vložena byla do desk zemských. Uvidíte tu také řady jednotlivých jezuitských škol a konviktů a podíváte se, jak to tito mistři učitelé měli všecko dobře promyšleno a sestaveno. Můžete také nahlédnouti do katalogů žáků a spatříte, jak pečlivě tito staří profesori katalogy vedly, přečtete si tam, kteří žáci prošli »s vyznamenáním«, kteří prošli »prostě« a kteří »defecerunt« t. j. propadli. Můžete si všimnouti, jak tito staří učitelé měli u každého žáčka svědomitě poznamenáno jeho rodiště, byt, i čím se po případě živí. Měli to zrovna tak, jak to i my po staletích máme na svých středoškolských nacionalích, katalogích a

zprávách. Také si tam přečtete úlohy, jaké dávali, i příležitostná temata tam najdete, na př. na oslavu znovudobytí Kladska, všimněte si také komposic, školních prací, jaké ukládali a jak je žáci překrásně psali. Přesvědčí vás o tom jistě komposice Adolfa hraběte Martinice. Spatříte tam také seznamy žáků podle lokace, podle řádných čísel. Oh, nebyla stará lokace beze všeho vlivu! Pamatuji se dobře, jak jsme si každý hleděli své řadné číslo, svou 1 nebo 2 nebo 3 udržet a jak se každý snažil, aby ho s něj rival neshodil. Můžete si také přechíst, jak i opisovači při školních pracích stíhal zasloužený trest. Jeden ze žáčků byl »ultimus«, t. j. poslední v lokaci a víte, proč? Protože »totam compositionem descripsit« t. j. protože opsal celou komposici, celou školní práci. Pozastavíte se také u rozvrhu hodin a uvidíte, že Jesuité to měli trochu jinak než my dnes. Od I. do V. tř. začalo vyučování již v 7 hodin a trvalo do 1½10. hodiny, odpoledne začlo se učit o 1½2. až do 4. Trvalo tedy vyučování 5 hodin denně. V VI. tř. se učilo ráno od 1½8. do 1½10., odpoledne od 2—4, tedy 4 hodiny. Jeden den v týdnu bylo úplně prázdné, v Čechách obvykle středa. Vidíte, že tito mistři učitelé svých žáků nijak zbytečně nepřetěžovali — a při tom přece mnoho naučili.

Nebude možná, abyste si také nepovšimli v této expozici i plakátů, které vám oznamují hry žáků na tehdejších gymnasiích. Najdete tam vyjmenovány všechny herce, zabaví vás i oznámení titulu hry, jako na př. z r. 1729, kdy primáni tuším pražští — sehráli: Angelus ad aram, sctus Joannes Nepomucenus — Anděl při oltáři, sv. Jan Nep. Zastavíte se také jistě u bohaté sbírky jesuitských školních knih a pomůcek. Přečtete si tam, jak těmto vynikajícím učitelům stále a stále jejich »instituta« — »návodů« — na srdce kladla, aby jejich žáci »cum litteris mores etiam Christianis dignos hauriant« — s vědomostmi načerpali i mravy hodné křesťanů. Nevychovávali a nevzdělávali jednostranně, ale pěstovali i rozum i vůli. — Mně z učebných pomůcek zaujala Steyerova česká gramatika a v ní titulní nápis:

Napomenutí k žáčkům.

Hle způsob, milí žáčkové,
jak prv psávali Čechové,
jenž češtiny pilní byli.
S pilností knihy tlačili,
ne ledabylo, jak nyní
někteří nepilní činí,
kteříž, ó, by se lepšili
a češtiny nehyzdili.

* * *

Celý sjezd svým jednáním pohyboval se ve znamení pokroku a liberalismu, ale přispěl velmi k vystříbení názorů a svou výstavou ukázal, že škola náboženská nebyla takovou, jak namnoze se líčí. Příští mezinárodní kongres středoškolských profesorů bude se konati ve Varšavě.

SMĚS.

Rušení katechetských míst důsledkem malého školského zákona. Zemská školní rada nařídila okresnímu školnímu výboru v Plzni *nevypisovati definitiv po katechetech jdoucích do pense* a navrhnouti *nová místa ke zrušení*, výnosem Čís. III. A 3411/9—104.508 z. š. r. ze dne 21. VI. 1923. — Okresní školní výbor v Plzni v sezení dne 15. října t. r. spojil katechetům žactvo do oddělení po 60 žácích a čtyři katecheti octli se bez místa. Mezi nimi jsou dva definitivní se služební dobou 18 let!!

Proti provádění malého školského zákona. Prováděcí nařízení k malému školskému zákonu dosud nevyšlo, ježto lidová strana nemohla k nim dáti svolení. Než »pokrokoví« učitelé a okresní školní výbory (na př. v Plzni) provádějí malý školský zákon takovým způsobem, že to budí všeobecný úžas. Sečtou se děti ze všech tříd, součet dětí katolických dělí se 60 a udělá se tolik oddělení pro vyučování katol. náboženství, kolikrát je 60 dětí. Zde neplatí ani předpisy zdravotní ani paedagogické. Proti tomuto provádění malého školského zákona v duchu protikatolické nenávisti a msty a zlovolného výkladu ozval se důrazně také nejdůst. československý episkopát. — Jak »Našinec« v čís. 223. dne 30. září oznamuje: »Klub poslanců čsl. strany lidové na základě stížnosti se všech stran pověřil posl. Roudnického, aby s ministerstvem národní osvěty jednal o příkrostech při provádění malého školského zákona. Je naděje, že se podaří zjednat střední cestu a že protipaedagogická a zlovolná opatření mnohých učitelských sborů nebo ředitelů budou odstraněna«. — Zatím docházejí další zprávy o dalším stahování tříd a o propouštění katechetů (i po osmnáctileté službě školní) jako nadbytečných následkem stahování tříd. Definitivní katecheta je propuštěn — jeden p. poslanec nazval to »právníckou botou«! Ve zprávě ze širšího výkonného výboru čsl. strany lidové v Čechách konaného 15. října dočítáme se 17. října v »Pražském Večerníku« (Lidu): »Ve výkonném výboru podal též referát o provádění malého školského zákona se zřetelem k vyučování náboženství zástupce arcibiskupské konsistoře kanovník dr. Hanuš. Materiál, jež snesl o praxi školních úřadů, vyvolal všeobecný odpor a roztrpčení. Jednomyslný úsudek zněl, že praxe při provádění malého školského zákona ury-

chluje rozklad našeho školství. Schváleny byly směrnice, dle nichž by zástupci strany chránili práva katolických rodičů a jejich dětí.«

Psychoanalýze ve vychovatelsví. (Ku článku ve »Vychovateli« str. 141 a n.) Brněnská »Hlídka« číslo 8. str. 379 píše: »Neodborné užívání psychoanalýsy ve vychovatelsví přísně odsuzuje freiburský prof. Friedländer v posledním svazku »Zeitschrift für angewandte Psychologie« (1923, str. 81). Ukazuje na různé předchůdce této metody v minulosti — uvádí mezi nimi také sv. Augustina — načež zabývá se obsírněji tak často velebeným Freudem: uznává sice, že osvětlil lépe některé chorobné zjevy lidské povahy a že tak otevřel hlubší výhled do nevědomého světa, ale v celku posuzuje jeho výklady jako hrubě materialistické, příliš subjektivní a proto nevědecké; zvláště pak se mu nelíbí Freudovo přílišné zdůrazňování motivů pohlavních a jednostranné výklady snů; užívají-li pak laici této metody v paedagogice, obyčejně ve svém nadšení příliš schematisují a mohou se dopustiti nebezpečných nesprávností. »Die praktische Anwendung der Psychoanalyse durch Nicht-Arzte ist Kurpfuscherei. Es wäre Sache der Psychanalytiker, hiergegen aufzutreten.«

»Kdys ve školách byl kříž, ten víry symbol svatý

a na něm Kristus pněl, měl ruce rozepjaty
a dítky, které nad vše miloval
a proti svůdcům do ochrany bral
tak na své božské srdce vřídne zval«.

Toť počátek veršů, jimiž líčí známý hromileta a beletrista, kněz Josef Pospíšil, počátek vyhazování křížů ze škol v nové říši, vysvobozené ze jha cizáckého, kterou Bůh dal synu Václavovi a dceři Románě. Václav je ale alegorií vladařské moci světské a Romana alegorií katolické církve v »*Pohádce o králi Václavu a Románě*« vydané tiskem a nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Čtete strany 65 až 70 o škole a kříži a neubráníte se silnému dojmu, čtete celou knížku o 92 stranách, psanou jemnou satirou a přečtete ji jedním dechem. Pospíšil rozvíjí známe děje po převratu, kolíse mezi »blíženci«, státní mocí a církví, všechny ty křivdy a útisky, ale na konec důvěřuje v jakýs obrat. Velmi pěkná knížka, jako časová a propagační veršovaná, vřele citěná obrana církve, kterou možno rozhoditi mezi lid, přišla na zavalanou a zaslужuje, aby byla hojně čtena a my ji vřele doporučujeme!

Zimní přednáškové období všech našich katol. spolků bude letos velmi čilé. Každá přednáška kteréhokoliv oboru jest tím účinnější, je-li doprovázena světelnými obrazy. Spolek nebude zakupovati drahé stroje skioptikonové s drahými a pro spolek nedostupnými diapositivy, nýbrž opatří si levný patentní promítací přístroj »*Mirooskop*«. Promítací přístroj »*Mirooskop*« promítá při použití elektrického světla krásné obrazy v rozměrech až 3 m³ z každé pohlednice, podobenky nebo i tištěného obrázku. Používání drahých diapositivu stává se tímto promítacím přístrojem úplně zbytečným, což pro každý spolek i každého přednášejícího jest neocenitelnou výhodou. Stroje »*Mirooskop*« a nabídky vyžádejte si všechny spolky u katol. uměl. nakladatelství a knihkupectví »*Globus*« v Kroměříži.

V co věří Edison. Denní listy přinesly zprávu, že veliký vynálezce přijal před nedávnem zástupce tisku, k němuž se vyslovil o záhadách záhrobní. Nevěří, že by duchové zemřelých mohli se objevovati opět na zemi, ale je přesvědčen, že *duše lidská žije po smrti dále*. Edison doložil, že *jest asi nějaká vyšší bytost, která řídí svět a luští všechny záhady podle jistých zákonů*.

Zavedení vyučování náboženství do škol v Itálii nazývá »*Osservatore Romano*« v posledním čísle »velkomyslným, chvalitebným a slavným činem«. Italští katolíci — píše dále vatikánský orgán — přejí si, aby školský řád, v němž usnesení minister-ské rady bude provedeno, naplněn byl oním duchem, kterým byl uveden v život. Rozvrh hodin a forma vyučování nechť srovnávají se s autoritou a vážností křesťanského náboženství, aby žáci naučili se milovat pravdu, ve kterou věřili jejich otcové a národ, jehož jsou dětmi. Nic nebude prospěšnější a účinnější, než bude-li schopnost vyučovat náboženství uznána také církevní autoritou, která je strážkyní katolické tradice, dle níž má se vyučování náboženství udílet. Je to nejen logický důsledek a moudrá zásada a lidska právního a politického, nýbrž také podmínka, souhlasící s duchem zákona Casatova.

Časopis čes. obce učitelské doporučuje knihu »*Socialismus, komunismus, anarchismus*«, která je vlastně jakýmsi anarchistickým katechismem. Snad orgánu českého učitelstva lahodí věta vytištěná v oné knize tučným písmem. »*Kouzelníkem, který vyčaruje lidstvo pro anarchistický komunismus, jest učitel, jeho dílnou — škola.*« Tak má

tedy vypadati výsledek práce školy. A učitelé budou-li se řídit doporučením v časopisu ČOU., budou pěkné věci vykládati v hodinách občanské nauky!

Kde jsou kříže z učeben pražských škol? »*Český Západ*« píše v čís. 34.: Ze všech škol celé veliké Prahy dali socialisté vládnoucí na radnici vyházeti kříže z učeben a zrušili veškeré školní kaple. Přes 2000 křížů a spousta oltářů z kaplí jest naházeno jako smetí v obecním domě malostranském, na doklad nepřičetného zuření proti katolické víře.

Z tábora pokrokových studentů. Ve dnech 1.—3. září konal se I. říš. sjezd čl. krajských kulturních spolků v Jičíně. Z referátů jeden věnován »*klerikalismu*«. Student-ský věstník (č. 25 a 26) přináší resoluci, odhlasovanou na sjezdu. Směřuje samozřejmě proti církvi katolické; »*Žádáme naprostou odluku církve od státu, provedenou hlavně v ohledu školské výchovy, kde žádáme naprosté zlaicisování. K úsilí církve římsko-katolické o zavedení konfesijní školy, státem vydržované, prohlašujeme svoje nesmířitelné stanovisko. Fakulta theologická, jakožto nevědecká, budiž vyloučena ze svazu universitního*«. Podobně je ostatní část celé resoluce. Jednání toto nepřekvapuje. Ale mladým učeným pánům, lépe by slušelo a prospělo studium a pokora, než nadutost.

Poitalštování chorvatských a slovinských škol v Itálii. Doposud poitalštili Vlachové v Istrii 115 chorvatských a slovinských škol a to 35 v okrese puljském, 26 v pazinském, 20 v porečském, 17 v koperském a 17 v lošinjském. V puljském okrese zůstaly pouze 3 chorvatské školy, ale od 1. ledna 1923 i do jedné z těchto 3 škol musila býti zavedena vlastina jako vyučovací jazyk. Podobný osud čeká všechny zbylé slovanské školy v Istrii. Hanby italský režim nezná, to dokazuje svým nejnovějším nařízením. Slovanské školy měly ochránce v kněžstvu, zvláště v kněžích českých, kterých tam od let osmdesátých hojně působilo. Italská vláda vypověděla z Istrie přes 25 kněží českých, kteří tam mezi slovinským a chorvatským lidem působili skoro 30 let, do konce října mají opustiti území. Kněží čeští byli buditeli lidu slovinského a to Italům překáží, aby slovanské země poitalštili co nejdříve.

V taláru do školy. Jak poloúřední časopis slovenského katolického duchovenstva oznamuje (»*Duchovný Pastier*« č. 14—15.)

vydali všichni slovenští biskupové všem katechetům rozkaz: »Na návrh Katolické škol-
skej Rady nariaďujeme, aby katechéti na stred-
ných školách vždy a v ostatných školách snad-
no prístupných vždy v reverende vyučovali.«
— I u nás před lety byl vydán podobný
pokyn, ale v praxi se neosvědčil a záhy od
něho upuštěno.

Úsudek filosofa o Husovi. Dr. K. Vo-
rovka píše v »Ruchu fil.« str. 12.: »Hus
filosoficky obsahoval méně než Wiclef. Wiclef
však filosoficky mnoho neznamenal, Chel-
čický byl duch mnohem původnější než Hus,
ale právě jako Hus, mnohem více dbal o
poměr člověka k člověku, než o poměr člo-
věka k Bohu. Jest mně upřímně doznati, že
Němec, mistr Jan Eckhart, který také ně-
kolik roků řídil obnovu dominikánských klá-
šterů v Čechách (1307—1311), působí na
mne jak nábožensky tak filosoficky více než
Hus. Hus byl posilován ve svých ideálech
hnutím novaugustinským, ale Eckhart šel
i k novoplatonským pramenům Augustino-
vým. Hus dává nám především příklad mravní,
jak máme jednati, majíce své náboženské
přesvědčení. Toužím-li však naplniti svoji
mysl obsahem, který by mohl se státi před-
mětem moji víry, půjdu pro obsah spíše
k Eckhartovi než k Husovi.«

O rodišti Husově. Profesor Vančura
v týdeníku »Střed« uvádí, že r. 1400 byl
v Praze vysvěcen *za jáhna z arcijáhenství
Boleslavského »Johannes Michaelis de
Husinec«*. Prof. Vančura na základě svých
studií pojal pochybnosti, není-li snad tento
Jan Michalův z Husince (u Klecan), Mistr
Jan Hus. Jeho nedůvěra, že by Husovým
rodištěm byl Husinec v již. Čechách, jak
praví, se změnila přímo v nevěru »novými
výzkumy nedostižného znalce našeho hist.
místopisu prof. Aug. Sedláčka«. První po-
chybnost o rodišti M. Jana v již. Čechách
vyslovil již r. 1920 prof. V. Novotný v Če-
ském historickém časopise a prof. Vančura;
tehdy psáno o tom i v denních listech, ale
zprávy záhy umlkly. Dnes ozývají se znovu
opřeny o pádnější důvody.

Z naší školy. Katolické učitele jistí páni
inspektoři na svůj okres přijmouti nechtějí.
Přijmou-li je donucení vyššími úřady, za-
krátka je zas propouštějí nebo je stále pře-
sazují. Stal se případ, že katolický učitel za
rok byl na třech místech, ač ničím se ne-
provinil, leč tím, že byl katolíkem. — Při
československých obřadech hrát na harmo-

nium nebo řídit zpěv, to se srovnává s uči-
telskou ctí, ale při katolických bohoslužbách
hrát, je pro učitele nečestné. — Hlásí-li se
katolický učitel o místo správce školy, hledá
se po celé Moravě starší učitel, třeba i pen-
sista, aby katolický učitel místa toho ne-
dostal. — Když pokrokařský učitel svým
protináboženským vystupováním zdar české
školy menšinové poškodil, katolický učitel
musí tu chybu napravovat. — Do kladen-
ských škol byly opět připuštěny řeholní uči-
telky. Socialistický tábor je nad tím vzhůru
nohama. — Zajděte si do některé nedávno
otevřené české školy v německém městě. Na
chodbách husitské a bělohorské obrazy. (Hus
třeba dvakrát!), ale sv. Cyril a Methoděj,
zakladatelé vzdělanosti a písemnictví našeho,
tam nemají místa; z dob Otec vlasti není
tam ničeho, z našich národních buditelů
žádný (ani Palacký nenašel milost, kněží-
buditelé národa teprv ne). Jako by dějiny
národa začínaly teprv Husem a jako by ná-
rod byli vzkřísili teprv Fügner a Tyrš a le-
gionáři. — Německé učitelstvo chce se učit
česky. Říšský svaz učitelstva němec. občan-
ských škol učitelstva Č. S. R. zaslal mini-
sterstvu školství přepis, v němž poukazuje
na nedostatek učitelstva, schopného vyučovat
stát. jazyku na něm. školách. Svaz žádá
zřízení kursů pro učitele německé, kteří by
dostávali placenou dovolenou. — Do konce
června došlo do ministerstva ke 400 protestů
něm. organizací katolických, protestujících
proti vyloučení náboženství z příští vyšší
střední školy. — Hodiny náboženské jsou
kněžím přidělovány ty poslední; třeba tři-
krát za den má kněz chodit do školy, vždy
jen na hodinu. Ba staly se případy, že pro
vyučování katolickému náboženství ve ves-
nicích, kde není ani řádného osvětlení, jsou
přiděleny hodiny od 4—5 hod. odpoledne!
— A za těch okolností volá ministr Be-
chyně: »Dříve zanikne stát, než bude za-
vedena konfesní škola.« Zdá se, že mu na
existenci státu — nezáleží.

Podivný výnos! Počátkem září roze-
sílán byl správám českých škol a obecním
úřadům na Hlučínsku výnos okresní školní
rady, kterým se nařizuje částečná změna
v řeči vyučovací, takže počtům, dějepisu,
zeměpisu, přírodopisu a fysice se má vy-
učovati nejen česky, ale též německy! Dále
se přísně nařizuje, aby v hodinách urče-
ných pro vyučování němčiny se pracovalo
co nejúsilovněji.

VYCHOVATEL.

Vedoucí redaktor: FRANTIŠEK KŮŠÁK.

ČÍSLO 12.

PROSINEC 1923.

ROČNÍK XXXVIII.

ARNOŠT OLIVA:

Jak vyučovati biblickým dějinám.)

(Dokončení.)

13. Matouš po hostině.

Když se hostina skončila a hosté opouštěli dům, nemohl se Matouš dlouho uklidnit. Příliš mocnými byly zážitky a dojmy dnešního dne. Jak Ježíš odkryl samospravedlnost a povýšenost číhajících učeníků Janových, pokryteckým fari-seům vpálil jich tvrdost a nelásku k hříšníkům a oba protivníky umlčel! Jak se oči Matoušovi otevřely o novém duchu *nevýčerpatelné lásky Ježíšovy ku všem*.

Tato láska prohřívá srdce Matoušovo. Slyšíme jej uctivě mluvit: Ty, velký Mistře, hledáš *jen a jen duše* bez ohledu, je-li to duše celníků neb jiných hříš-níků. I zatvrzelé učeníky Janovy i nepřátelsky smýšlející farisee hledáš; chceš je všechny uzdravit *odpouštějící láskou*. Tvému novému duchu lásky chci se zasvětit, za ni dáti úřad, peníze, čest, rodinu, ba i život můj!

IV. Methodické pokyny k oběma podoběnstvím.

o *starém* šatě a o *novém* šatě, o *starých* měších a o *novém* (mladém) víně.

Žákům budiž jasno, že Ježíš nechce odstraniti ani půst, (jako takový) ani lásku k bližnímu (jako takovou). Obojí zákon předvídá; půst o velikém dnu smíření (3. Moj. 16, 29), prikazání lásky k bližnímu (3. Moj. 19, 18). Obojí fari-seové zachovávají, ale špatně (následkem *špatného ducha*). Ježíš chce vypleniti jen tohoto zlého ducha a na místo jeho dosaditi svého nového ducha. Proto musí žáci poznati:

Staré jest špatný duch *fariseův*

Nové jest nový duch *Ježíšův*.

Nesmíme jim říkati, jak činí někteří vykladači písma; *staré* znamená *zákon Mojžíšův*, *nové* *učení Ježíšovo*. Tím bychom žáky zmátli a dostali se do rozporu s horským kázáním, kdy Ježíš výslovně zdůrazňuje: »nepřišel jsem *zákona zrušit*, nýbrž *naplnit*.« (Mat. 5, 17). A ještě důrazněji: »V pravdě zajisté pravím vám: dokavad nepomine nebe a země, *nepomine* jediné písmě neb jediná čárka ze zákona, až se všecko stane.«²³⁾ A rovněž: »Snažší však jest, aby nebe a země pominuly, než aby padla jedna čárka zákona.«²⁴⁾

V těchto slovech prohlašuje Ježíš slavnostně: zákon jenž vám dal tentýž pravdomluvný Bůh,²⁵⁾ který mne poslal učit, *zůstává zachován* ve svých základ-ních učeních (naukách).²⁶⁾ Moje nové učení jej neodstraňuje, ale naplňuje. A dnes při odrážení farisejského útoku míní: *neruším zákona*, ale *špatného ducha*, kterého jste vy fariseové do zákona vlili.

Mluvíme-li o *Starém Zákoně*, abychom se vyvarovali nedorozumění, musíme se sv. Tomášem Aquin. trojí rozeznávat.²⁷⁾

²³⁾ Mat 5, 18.
modlitba, půst, almužna.

²⁴⁾ Luk. 16, 17.

²⁵⁾ S. Thom. s. th. q. 98, a. 2.

²⁶⁾ Desatero,

²⁷⁾ S. Thom. S. th. 2 q. 99. a. 2—3 a. 4.

Starý Zákon obsahuje: 1. předpisy *mravní*, 2. předpisy *obřadní* (totiž předpisy, které patřily k bohoslužbě na př. oběti) a 3. předpisy *právní* (to jest předpisy, které upravovaly vzájemný pořádek mezi lidem na př. majetní poměry, obchod, rozloučení manželství)

Mravní předpisy St. Zákona (desatero) *zůstávají* v platnosti i v Z. Novém. *Obřadní* předpisy *pominuly*.²⁸⁾ *Právní* předpisy jsou u nás nahrazeny státními zákony.

Při hostině u Matouše nemluví Ježíš bezprostředně o svém učení. Proto nemohl ve své odpovědi fariseům *starým* mysliti předpisy obřadní a právní zákony, které mají jeho *novým* učením nahrazeny býti, když dosud své učení *úplně* nezvěštoval.

Přiložené schema naznačuje, jak obojí podobenství možno propracovati a ukázati.

O starém šatě a novém šatě

o starých měších a novém (mladém) víně.

Ježíš praví

1. o *starém* víně
o *starých* měších
2. a o *novém* šatě
a o *novém* (mladém) víně
3. nikdo se nepokoušej *starý* šat (spráchnivělý) trvalým činiti
nikdo se nepokoušej *starých*, roztrhaných měchů dále užívat
4. vytržením kusu z *nového* šatu
5. a neklade *novou* záplatu na *spráchnivělá* místa šatu *starého* a neleje *nového* vína do *starých* měchů.
6. sic roztrhne *nový* šat a stane se horší roztržek, *nové* víno roztrhne (kvašením) *staré* měchy.
7. a k *starému* šatu nehodí se *nová* záplata, měchy rozpukané propouštějí *nové* víno.

Protismyslně jedná, kdo tak zachází se *starým* a *novým* šatem, *starými* měchy a *novým* vínem.

Rozumný odloží *starý* šat a vezme na sebe *nový*, *nové* víno dáme do *nových* měchů a zachráníme obě.

Ježíš míní

1. *starým* špatného ducha fariseů při užití zákona.
2. *novým* dokonalého ducha Ježíšova: totiž *nevýčerpatelnou lásku jeho ke všem*.
3. farizeové chtějí *špatného* ducha podržeti a
4. aby své špatné zakryli, kus z *nového* ducha Ježíšova vložit.
5. obávají se, že by od nich odpadl lid, jemuž se více zamlouvá *nový* duch Ježíšův než jejich starý. Vzdor svému špatnému podkladu doufají získati nové přívržence, kdyby do svých špatných zvyklostí přijali část z *nového* ducha Ježíšova.
6. fariseové poškozují *nového* ducha Ježíšova, poněvadž utrženou záplatou zakrývají své *špatné* zvyklosti a tím chtějí lid klamati a obelstíti.
7. *špatné* zvyklosti fariseů nestávají se *novou* záplatou lepšími. Sám lid poznává, že nová záplata nehodí se na staré zlo a páše se nový podvod. Nedůvěřuje pak oběma: starému, se kterým není spokojen a novému, že takové zneužití rpí. Fariseové musí svého *špatného* ducha úplně odložit, a *nového* ducha Ježíšova zcela do svého nitra přijmouti.

V. Matouš první popisuje život Ježíšův.

Církev slaví jeho svátek 21. září.

Kdykoliv čtu evangelium Matoušovo, žasnu nad velikým apoštolem, který první z lidí se odvážil nakresliti životní obraz Jednorozeného od Otce, aniž by v tom ohledu měl jen jediného předchůdce.

²⁸⁾ S. Thom. S. th. 2, b. 107. a 2.

A jak jej nakreslil! S úzkostlivou pravdivostí, přísnou stručností a přece s téměř nezměřitelnou hloubkou a často v klassické kráse. Vezměme Mat. 8, 14 a 15, několik řádků líčících s takovou prostotou uzdravení tchyně Petrovy. Co však se všecko skrývá v těch prostých řádcích! A *přišel* Ježíš do domu Petrova, *spatřil* tchyni jeho, *ana leží* a má zimnici. *»I dotkl se ruky její, a přestala jí zimnice; i vstala a posluhovala jím.«* Sedm jen slov a jaký obsah!

Nebo čtěme v nejbližší kapitole líčení vlastního obrácení a povolání Mat. 9, 9—17. Sotva dvě věty věnuje své osobě, sotva víc než dvacet slov: *»Ježíš spatřil člověka jménem Matouše, an seděl u celnice a řekl jemu: Pojď za mnou.«* I vstal a šel za ním.

Představme si četně navštěvovanou celní silnici na břehu jezera, kde obchodní povozy z Damašku setkávaly se s karavanami z Malé Asie, Sidonu a Egypta! Pestrá směsice národů, výměna zboží i peněz vyžadují u celnice celého muže; zkušeného ve všelikém zboží, jistého v přepočítávání mincí, znatele lidí, kterého neoklamou ani hladkost nebo drsnost, ani pýcha nebo poníženost, znatele všelijakých řečí, obratného v péře, jistého v odhadování a úsudku.

Jak často mohli přijíti s úplatkem, jak snadno mohl podlehnouti. Jak si mohl rozmnožiti majetek, jak mohlo ještě více vzrůstati opovržení Israelitů proti němu jako otroku Římanů.

Tohoto opovrženého, jemuž se všichni pravověrní vyhýbají, který touží po zlatě a dopouští se lsti a podvodu a současně ve svém nitru vzdychá po vysvobození z pout hříchů, jenž již dlouho laskavého rabbiho z Nazareta pozoroval a ostrým okem sledoval, jenž jeho jasnému učení tajně naslouchal a cítil se nutkán jako hříšník k příteli hříšníků: tohoto opovrženého viděl Ježíš na břehu jezera sem tam chodícího.

Jaký to byl pohled! Pronikal až na dno duše a do temnoty jeho hříšné minulosti. To však neleká a neodpuzuje Ježíše. V duši Leviho doutná ještě jiskřička světla.

Matouš přísný pozorovatel a jemný kreslič duší praví to sám ve 12 verši: *»Nemocní potřebují lékařů«* a či duše byla nemocnější než jeho! a ve verši 13: *»nepřišel jsem povolati spravedlivých, nýbrž hříšných.«* Těmi slovy jest duše Matoušova zachvácená. Jest získán; nikdy neopustí Ježíše a později prolévá krev srdce svého pro lékaře a přítele duší, jenž duši jeho z nebezpečných pout vysvobodil.

Ježíš slyší volání Matoušovo po vysvobození z bídy hříchů, ale zároveň vševidoucím okem vidí jeho schopnosti, volí ho za apoštola a prvního popisovatele svého života.

DR. JOSEF BERAN:

O různých letorách dětí.

(Dokončení.)

Právě tak jako bylo řečeno při různých typech představivosti, již po všechné a přibližné určení letory svěřeného mi žáka postačí, abych zařídil si směr výchovy vůle co nejvíce individuálně. A k tomu bližší a určitější pravidla poskytně třetí část pojednání, v níž uvidíme, jakým způsobem různé letory výchově vůle překážejí nebo ji podporují.

Pravidla ta jsou vlastně jen důsledky, odvozené z předcházejících znaků různých letor, proto vytkneme je zcela stručně.

Výchova vůle je velmi obtížná, poněvadž je složitá, a má se nésti k tomu, aby dítě záhy naučilo rozhodovati se vždy k jednání dle všeobecné zásady křesť. spravedlnosti: varuj se zlého a čiň dobré. K tomu je třeba v mnohém případě značného sebezapření, vůle musí býti silná; a proto u jednotlivce závisí mnoho na letoře, která podmiňuje vzplanutí vášní a náruživosti.

Řekli jsme, že sanquinické dítě je snadno vznětlivé, ale při tom nestálé. Nedostává se mu tedy vytrvalosti, nemá silné vůle. Ta mu schází a proto v jednání svém bývá opravdu podobno »třtině větrem se klaticí«. Co dobrých předsevzetí udělá, ale málo jich dodrží, slíbí všechno, ale málo z toho splní. Jeho nestálost jest jistě velkou překážkou při výchově vůle. Není možno postupovati určitým směrem, soustavně, ještě tak častým pozměněním prostředků vychovávacích je upoutáme a jedině mírným a důsledným jednáním docílí se většího úspěchu. »Nelze« praví Bosáček str. 9. »ovšem vychovateli saquinismus dětský následovati v jeho skocích, salto — mortálech, aniž živiti jej až do nasycení. Vlastním prospěchem pěstence jsou tu přesně vytčeny hranice jako řádění. Proto donutí učitel žáka k důkladnému provedení úloh, poukázav dříve na škodlivost a ohyzdnost povrchnosti: nepovolí žáku měniti knihy nedočtené, odkládati sešity nepopsané, odevzdávati výkresy náležitě neupravené; nestrpí u něho obtížné žvatlavosti, ustavičného smíchu a vtipkování, směšné hyperbolace v líčení, služebné lži, která zvykem se stává, nesmírné skotačivosti, škodlivé hravosti, nenechavosti, partikování a jiných nectností. Za to staví na oči svým šotkům a diblíkům opáčné ctnosti v příkladech, neb na spolužácích opačného rázu, a velebí u nich každý počín na dráze sebezapření a vytýká osobní i obecný prospěch vzešlý z takového sebe přizpůsobování celku. Náležitě užitá pochvala i trest jsou tu pákami nejpřiměřenějšími. Znameníť jest metoda některých učitelů na zabočení letory důvěrně, mezi čtyřma očima laskavě upozorniti. Působí šetrnost taková výborně, neboť uvarujeme se tu často zbytečného zahanbování jednotlivce před torem školy, jež sráží energii a chuť jeho, a učitele činí v jeho očích trapičem, mučitelem z kratochvíle«. — Dítě sanquinické, je-li řádně vychováno, vzroste na dobrého řečníka, umělce, spisovatele a uplatní se svou všestranností hlavně tam, kde je třeba zvláštní schopnosti vpravovati se do stále se měnících poměrů.

Cholerické dítě se snadno vznítí, a je vytrvalejší než sanquinické, stálejší a zásadnější. Má vůli pevnou a silnou. Jeho rozhodnost naskytuje vychovateli hojnou příležitost vychovati z něho povahu srdnatou a obětavou. Třeba však často mu připomínati, že nesmí býti jedinou pohnutkou jeho jednání touha po vyznamenání, nýbrž také užitek práce, kterou může jiným prospěti. Hellwig na str. 19. krásně praví: »Cholerická letora plodí velké muže a velké ženy, kteří hluboce zasahují do života státního i rodinného. Zabočí-li však tato letora na špatné koleje, pak vytvoří smělé revolucionáře a nebezpečné zločince — u druhého pohlaví — ženy ukrutné, postavy tyranek a furíí bez mravu a studu.

Sv. Pavel, perský král Cyrus, Karel IV. odvážná starozákonná Judita — a na druhé straně Cesar, Napoleon a z dějin Marie Stuartovny smutně proslulá anglická královna Alžběta byly jistě dětmi letory cholerické, jež se zcela různými směry tu milosti — tam vlastní zlovůle vyšínuly na pravou a nepravou výši.«

Na 3. místě velmi obtížnou je letora melancholická. Dítě této letory má vůli silnou sice a vytrvalou — ale jeho slabá vznětlivost má vzápětí bojácnost, a tato pak celou řadu jiných vlastností škodlivých jako jsou nedůvěra, podezřívání, závist, a sobectví, které výchovu vůle znesnadňují. Hlavně tu překážkou je velká jeho uzavřenost a tajnůstkářství, které mívají za následek, že dítě melancholické vlastní naruživostí jsouc sváděno, upadá často do hříchů tajných a v nich si libuje.

Poněvadž však chce platiti před ostatními za to nejhodnější, přetvařuje se, chyby svoje zastírá a tak samo sobě nejvíce škodí, neboť stále hlouběji a hlouběji klesá. — Vypátrá-li učitel náhodou tajné hříchy malého škarohlida, je třeba velké opatrnosti, aby se nezatvrdil anebo aby si nezoufal. Jediným prostředkem, jímž může býti získán, zachráněn, je mírnost, klidné a nejlepe soukromé poučení, do jaké propasti se řítí, spojené s nebezpečím, že mu rádi odpustíme, že na vše chceme zapomenouti, jen aby se polepšil.

Potřebují tedy děti melancholické povzbuzení k důvěře, je třeba odvykati jim přílišné citlivůrkáství, a nabádati je k veselé družnosti, k účastenství na zábavách ostatních, a z malého zádumčivce stane se užitečný, důkladností a prohloubeností vynikající člen společnosti, zdatný myslitel, organisátor a reformátor.

Flegmatik má vůli ze všech nejslabší je váhavý, nic ho nehne, sám od jiného ničeho nepožaduje, ale také jinému málo co poskytne. Proto nenavazuje s nikým přátelství, sám si stačí. Ale tento nedostatek družnosti může mnoho vaditi při výchově vůle. Vždyť Kristus nám dal přikázání lásky k bližnímu; a pravý flegmatik je v stavu projevití naprostou lhostejnost a bezcitnost i když druh jeho je v krajním nebezpečí.

Po této stránce tedy musí býti nabádán, povzbuzován k větší družnosti; a stále z pohodlí, jemuž by se rád oddal, burcován. Je to práce ovšem namáhavá, ale přinášívá užitku, neboť malý flegmatik, dobře-li je veden, navykne si konati řádně své povinnosti, setrvá ve svědomitosti vynikne snášenlivostí, trpělivostí rozvahou, duchapřítomností a nestranností, a těmito přednostmi prospěje právě svým nepřátelům, které klidnou a věcnou přesvědčivostí často získá na svou stranu.

To nechť stačí o způsobu, jakým jednotlivé letory přecházejí výchově vůle neb ji podporují. Pokud se týká ještě všeobecných zásad, dle nichž by se měla posuzovati zodpovědnost za jednání jednotlivých letor, třeba si pamatovati následující.

1. Každá letora není leč určitou, přirozenou dispozicí k jistým dobrým neb špatným vlastnostem. Z toho vyplývá, že na příklad život a snadná vznětlivost sanquinického dítěte mají ve svém jádru cosi přirozeného, a proto samy o sobě nejsou morálně ani dobré ani zlé. Morálně dobrými neb zlými stávají se teprve, když zasáhne duševní schopnost — vůle. Ale i tu mnohé špatné vlastnosti nalézají v letoře částečné omluvy, neboť čím silněji a rázovitěji letora u dítěte v jednání se projevuje, tím větší vliv má na jeho vůli, tím snáze ji naklání ke skutkům, jež se shodují s příslušnou letorou. — Proto zcela jinak na př. budeme posuzovati lehkomyšlnost u sanquinika, a tutěž vadu u melancholika, nebo lenivost, váhavost u flegmatika a cholerika. — U sanquinika spadá lehkomyšlnost více na vrub letory — u melancholika naproti tomu je zaviněna zlou vůlí a podobně v lenosti u flegmatika uznáme jistě daleko méně zlé vůle nežli u cholerika který by se zahálce, nečinnosti oddával.

2. Proto je povinností učitele, aby dítě upozornil (hlavně za dané příležitosti v soukromí) na letoru, a poradil mu, jakým způsobem má rozumem svým

i vlastní pevnou vůlí různé výstřelky letory vrozené ovládati, odstraňovati neb neškodnými činiti.

3. Poněvadž letora je něco přirozeného, a částečně vrozeného, nepodaří se nikomu letoru úplně potlačit neb předělati. Prvky její zůstanou vždycky patrné ve snahách, v jednání, v celém životě jednotlivcově.

4. Proto také nesmíme zaměňovati letoru s povahou (charakterem), jak činí mnozí psychologové francouzští (srov. Kachník l. c. 22.), neboť

a) o letoře můžeme mluvit již u dětí, kdežto charakter jest teprv výsledkem pozdějšího vývoje (rozumového poznání i snaživosti a citů) člověka dospělého;

b) a pak charakter (povaha) dobrá neb zlá, záleží v důsledném jednání dle určitých zásad dobrých neb špatných. Složky tedy, jimiž charakter je tvořen, jsou jednak činnost rozumu, jenž pozná a osvojí si určité zásady, jednak činnost svobodné vůle, jež dle zásad s pojmem poznanych a uznaných (schválených) se rozhoduje a jedná. Jest proto charakter jakýmsi výsledným stavem činnosti rozumové a volní. Letora naproti tomu — jak jsme řekli — je přirozenou dispozicí těla duše, která v dobrém charakteru bývá zušlechťena, ve špatném naproti tomu znetvořena. *Cena člověka tedy nezávisí na letoře, nýbrž na charakteru, a právě ideálem přirozeným člověka má býti v sobě jako podklad charakteru* (Kachník l. c.) soustřediti dobré vlastnosti všech letor: to jest summárně řečeno: nadšení sanquinkova s vytrvalostí cholerikovo, a hloubavost melancholické povahy s rozvahou flegmatickou.

*

V úvodě jsem se zmínil o obrazu přítele dětí. Vracím se k němu. Ano, J. Kr. byl přítelem dětí nejlepším, Kr. byl nejlepším učitelem a vychovatelem. A která byla hlavní jeho zásada vychovatelská? — Láska k nesmrtelným duším. Buďme si toho vědomi! Jistě je věci snazší vyučovati než vychovávat. Učitelů, kteří dobře vyučují je velmi mnoho, ale těch, kteří také dobře vychovávají, je velmi málo. Musí nás opravdu, naplnili radostí, že již i z řad učitelstva samého ozývá se hlas proti nepoměru mezi vzděláváním dětí a vychováváním. Pracuje se hlavně na vzdělání rozumu, ale zanedbává se výchova vůle. A proto tak málo dobrých povah a charakterů v národě našem. Nezapomeňme na to! Naší vlasteneckou povinností jest nejen vzdělávati rozum svěřených nám dětí, nýbrž i vychovávat a zdokonalovati jejich vůli. — Malým příspěvkem k usnadnění této práce, měl býti tento článek. Nevyčerpá jsem jistě všechno co by se dalo říci o letorách; jen přehledně věci nejdůležitější, aby poskytlo možnost, alespoň trochu nahlédnouti v duši dětí našich a tak povzbudilo každého k pevnému předsevzetí: Chci věnovati výchově vůle dětí mně svěřených více pozornosti. Nechtť jest nám láska Kristova v práci té vychovatelské hvězdou zářící.

Dr. J. H.

„Světské“ uršulinky.

(Z dějin vychovatelství.)

Po velikých převratech světových hledávají se obyčejně nové formy náboženského života, jednodušší přizpůsobené novým poměrům. V tom právě tkví význam velikých reformátorů církevních. Dnes prožíváme doby ne nepodobné dnům nábožensky rozbouřeného st. 16. a 17. — Jako tenkrát tak dnes přesunuje těžiště nových poměrů a bojů na pole výchovy. Řád jezuitský získal si právě tím nehynoucí zásluhy zvláště též o naší zemi, že tenkrát pochopil potřeby doby

a veškerou energií svou zasadil se o novou úpravu. Co byli jesuitští vychovatelé pro mládež mužskou, chtěla býti pro mládež ženskou sv. *Angela z Merici*. Její kongregace nebyla původně řeholí, nýbrž společností zbožných laických vychovatelek, které se poprvé sdružily r. 1537 v Brescii pod ochranou sv. Uršuly; teprve později vytvořila se mezi nimi forma života řeholního.

Skorem současně hledá téhož cíle neobyčejně svérázná vychovatelka francouzská v st. 17. Anna de Xaintonge. Odkazující na životopis její a vylíčení díla jejího ve spise Mme de Nitray*) poukážeme zde pouze na podivuhodný a vskutku zvláštní její zjev na poli vychovatelském. Narodila se r. 1567 a zemřela v r. 1621, živa jsouc tak v době, kdy hugenotská záplava hrozila Francii stopiti docela.

Neobyčejná byla již její povaha: duch velkých jesuitů z konce 17 st., kteří ji vedli, byl v ní. Jinak nic zvláštního: nejsou zvláštní ani zkoušky, kterými prošla — ač byly neobyčejně veliké; nejsou zvláštní ani její ctnosti dýšící hlavně prostotou: měla zásadu, kterouž i svým družkám vštípiti hleděla, že *prostota jest charakteristickou známkou pravé zbožnosti*. Ale co jí dodává neobyčejnosti jest podivuhodná houževnatost a vytrvalost, v pravdě mužná, neoblomná. Žádná překážka ani obtíž, ať se strany rodičů, ať se strany světské vrchnosti ano i se strany církevních tribunálů jí nedovede zadržeti. Jest ochotna zřici se všeho i přístřeší a rodinného stolu a živiti se pouhými odpadky, jest hotova zřici se i svého zpovědníka a duchovního vůdce, jenž jediný jí rozumí — a přec tato neoblomnost v plnění poznané vůle Boží a jeho sv. úmyslů není tvrdošíjností.

Vůle Boží vedla ji od útlých let k zvláštnímu povolání — jak je vysloviti? Žítí mimo svět a přece ve světě; odloučiti se od něho, ale přec setrvati v něm a prováděti v něm bohumilá díla ženské výchovy. Po mnohých bojích opouští dům otcovský a k pohoršení všech lidí »lepší společnosti«, počíná ona dcera jednoho z vyšších úředníků — učiti v zapadlých čtvrtích dijonských — dcerky nejnižších a nejchudších vrstev katechismu. A kdyby aspoň odložila šat svého stavu!! Nikoli! Sl. de Xaintonge má zvláštní názory. Vyslýchají ji, proč nevstupuje do některého z řádů, který se výchově věnuje, anebo proč nezakládá sama takové řehole? »Nemíním zakládati řehole — oč mi jde, jest, aby mé družky byly Bohu tak oddány jako řeholnice. Na jméno a pojmenování nezáleží. Jméno samo není ještě ctí a slávou pro Boha.« — A čeho chce dosíci životem ve světě? Její družky opouští rodinu i svět, tím že se od nich odloučí, ale zase ihned se v svět vrátí, aby jej přesvědčily, že jeho Kristovo je lehké sladké, možné a snesitelné i ve světě; dobrý příklad v chrámu i mimo chrám horlivost ve skutcích křesť. lásky, zvláště horlivé vyučování a výchova náboženská bude jejich posláním. Ve světě, ale ne světsky! Je k tomu potřebí i zevně se od světa lišiti? Snad oděvem? Nikoli! Účel jejich poslání žádá spíše, aby se co možno zevně světu blížily. Zakladatelka »tovaryšstva Mariina« — (jak se jí zachtělo jmenovati svou družinu analogicky dle tovaryšstva Ježíšova) ponechala si světský oděv: slušný šat, jak jej vdovy tehdejší ve Franche-Comte nosívaly, když moda mění i ústroj vdoví, ale roucho družek ulpělo příliš na liteře původních stanov, takže dnes liší se oděvem daleko více od světa než se lišily od něho první »sestry,« jež si lid přes vše úsilí jejich nežítí v klausuře klášterní přec nazval »uršulinkami«.

*) Barchesne, Paris, rue de Reunes 117.

Ještě jedna okolnost dodává zakladatelce franc. uršulek zvláštnosti a neobyčejnosti: že dílo své provedla sama bez cizí pomoci. Duch její byl tak silen, že nemohl míti ani vlasního duch. vůdce. P. Villars, jenž jím byl, říkával: »Tu vede sám Bůh — to jest zřejmo!« Duchovní, kteří zkoumají jejího ducha, staví se jí spíše v cestu, vyslovují podiv nad »opovázlivostí«, že chce dokázat to co jesuité. A ve chvíli, kdy již již se zdálo, že jest u cíle a doufá, že nalezla družinu dívek, které se též chtějí věnovati výchově dívčí, dovídá se z úst jejích vůdkyně, že na-prosto nesouhlasí se způsobem života nesvětského ve světě a řeholního ne v řeholi, jak jej Anna de Xaintonge měla na mysli.

Provedení díla jejího jest znova oddáleno — na celá léta. Ale Prozřetelnost, která bdí nad svými miláčky zvlášť pečlivě, obrátila jí tato léta k dobrému a poučila jich k tomu, aby dovršila přípravu její k velikému dílu. Léta, která nyní nuceně trávila na soukromé škole byla pro ni »mistrovským kursem« od Boha. Zde poznávala chyby v dosavadní výchově dívčí a zde právě vytvářela si zásady vychovatelské, které ji vedly později; z nichž nejhlavnější jsou tyto: dlíti mezi dívkami i mimo čas vyučování a co možno největší díl dne; nakládati s nimi mírně a něžně; nabádati je spíše než jim poroučeti; vštěpovati jim každé nějakou pobožnost vhodnou a přiměřenou jejímu duševnímu stavu a povolání, k němuž jest určena; spojovati úměrně práci ruční s prací rozumovou a s prací, zušlechťení duše; konečně rozdělovati dívky v různé třídy dle věku: schopností.

Tři století působí již dcery její ve Francii a ona sama »dočká se, doufejme — blahorečení. Lev XIII. přiřkl jí název ctihodné služebnice Boží.«

PRAVDOMIL:

Malí svůdcové.

(Dokončení.)

Co pak Šimová, máš na srdci? Nic se nestyď ani neboj — jen pověz! Dívka celá červená konečně oznamuje, že Čumpelík (odpadlík) u nich povídal, ďáblové že nejsou, ty že si vymyslíli kněží. Inu podle takových lidí vymyslíli si kněží všecko: nebe, peklo, půst, zpověď i Pána Boha a snad i — smrt! Oni ve své zaslepenosti a zášti ani nevědí, jak pošetilými a tím i směšnými se stávají. O Pánu Bohu, nebi a pekle jsme již slyšeli výroky Písma sv. o postu a zpovědi ještě uslyšíme, když i proti nim se brojí, a dnes jen tedy o těch ďáblech, či jak lidé říkají — čertech!

Tomu se nesmíme diviti, že lidé, kteří pro své jednání bojí se Boha, pekla a ďábla, rádi by byli, kdyby to všecko nebylo! Ale tímto svým přáním ničeho z toho neodstraní — ani ďábla ne! Vezměme jen do ruky Písmo sv., a jak často jest tam řeč o ďáblu! Kdo k. p. svedl prarodiče naše ke hříchu? Ďábel — vždyť had, který rozmlouval s Evou, nemůže přece mluvit, ale ďábel mluvil z něho... Proto praví Písmo sv.: »Ale závistí *ďábla* přišla smrt na okršek země« (Moudr. 2, 24). Ano ďábel záviděl prarodičům našim rajskou a blaženost a chtěje, by zavržení byli, jako on, umínil si svést je k pýše a neposlušnosti, pro které sám svržen byl do propasti pekelné. K těmto hříchům je svést se mu podařilo, ale do pekla přece nebyli zavržení, poněvadž je ďábel podvedl a přelhal; potrestání ovšem byli a my jakožto jejich potomci s nimi — ale hned jim byl slíben Vykupitel a ten pokolení lidské zase s uraženým Otcem nebeským svou smrtí

o hříchu prvopočátečním či dědičném, neboť často lidé říkají, jak prý k tomu smířil, takže může každý opět do nebe se dostat! Zde jest se třeba též zmíniti příjdu, by trpěli za to, čeho nezavinili; než neděje se tak až posud, že musíme trpěti za jiné? Jsou-li k. p. pořádní, pracovití rodiče, nahospodaří pro děti značné jmění, jež tyto po nich zdědí; jscu-li však rodiče leniví, marnotratní — co zdědí po nich děti? Nic, leda bídu a nouzi! Ostatně hřích dědičný se nám odpouští hned na křtu sv. — jsme ho tedy zbaveni, sotva jsme se narodili

Než vraťme se k tomu, co čteme v Písmu sv. o ďáblu! Miláček Páně sv. Jan ve svém Zjevení (12, 9) napsal; »I vržen jest drak ten veliký, had starý, jenž slove *ďábel a satanáš*, kterýž svodí všecek okršlek světa.« . A sv. Petr ve své 1. epištole (5, 8) napsal: »Střízliví buďte a bděte, nebo protivník váš *ďábel* jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by sežral«

A kdo sváděl třikráte samého Krista Pána ke hříchu? Dábel! Čtemeť v evangeliu sv. Matouše, že »pokoušen byl od *ďábla*« — jemuž konečně poručil: »Odejdiž, satane!« »Tehdy opustil ho ďábel« (Mat. 4, 1—11). A co pravil Syn Boží o ďáblu? Odpovídaje kdysi židům řekl jim: »Vy z otce *ďábla* jste a žádosti otce svého chcete činiti. Ten byl vražedníkem od počátku a nestál v pravdě; nebo pravdy v něm není; když mluví lež, z vlastního mluví, nebo jest lhář a otec lži« (Jan 8, 44). A co řekne na levici postaveným při posledním soudu! Slyšeli jsme již ta slova: »Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven *ďáblu* a andělům (t. j. služebníkům) jeho« (Mat. 25, 41).

Nuže vymyslili si kněží ďábla? Něco takového tvrditi může jen člověk, který snad ani neví nic o Písmě sv. — a neví ovšem ani to, že ďábel byl dříve, než kněží! Jak si ho tedy mohli vymysleti? To jest nesmysl!

A podobně jest to s postem a zpovědí. Obojí, můžeme říci, jest tak staré, jak staré jest pokolení lidské! Co se postu týče, co to bylo, přikázal-li Hospodin Adamovi a Evě, by nejedli z prostředního stromu v ráji? Byl to půst-zdrželivosti! A hle, jak přísně byli potrestáni, že ho nezachovali! A vezmeme-li Písmo sv., nebo životopisy svatých a světic Božích, přesvědčíme se, že všichni slavní muži (Eliáš, Jan Křt. atd.) a světci se postili — ano postil se i Syn Boží a poučoval apoštoly, jak si mají počínati postice se (ne jako fariseové .) I jest nyní otázka: Jest snad špatným to a směšným, co činili svatí, ba sám Ježíš Kristus? Jistě ne! A jak si mohli kněží půst vymysleti, když byl již dávno před nimi?!

Totéž platí i o zpovědi; ta naznačena byla také již v St. Zákoně, ano již v ráji! Či nevěděl Hospodin, kam se Adam po pádu svém ukryl? Nevěděl, že jedl ze zapovězeného ovoce? Ovšem, že to věděl a přece táže se Adama: »Kde jsi?« (1. Mojž. 3, 9). Proč tak činí? Chce, by se Adam přiznal, by se vyzpovídal ze svého hříchu! A když Kain zabil bratra svého — nevěděl o tom Hospodin? I věděl — přece — a přece se ho táže: »Kde jest Abel, bratr tvůj?« — »Co jsi učinil?« (1. Mojž. 4, 9—10). Hle Hospodin žádá od Kaina přiznání se k vině — zpověď! A nenařídil týž Hospodin, aby židé vedle velikonoc, letnic a slavnosti stánků slavili též den *očisťování*? A k čemu vybízel předchůdce Páně sv. Jan Křtitel? »Čiňte *pokání*!

A Písmo sv. dokládá k tomu: »a křtění jsou od něho v Jordáně, *vyznávající hříchy své*« (Mat. 3, 6.)! O Kristu Pánu pak čteme, že mnohým hříchy odpustil, k. p. Marii Magdaleně, kajícímu lotru Dismasovi atd. Ale tuto moc — hříchy odpouštěti — odevzdal též sv. apoštolům slovy: »Přijměte Ducha svatého;

kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějít se jim, a kterýmž zadržíte, zadržány jsou« (Jan 20, 22—23). Zde tedy vidíme zřejmě, že sám Syn Boží ustanovil svátost pokání a žádný kněz! Kdo tak tvrdí, ať řekne, jak se ten kněz jmenoval, kdy se to stalo a kde! A on zůstane odpověď dlužen, protože jest to lež, co on tvrdí na oklamání lidí ve víře slabých, nevzdělaných

Ovšem Kristu Pánu nebylo se třeba zpovídati, poněvadž jest vševědoucí; On věděl dobře, jaké má kdo hříchy, a lituje-li jich. Takovým upřímným kajícím říkal: »Doufej, synu (dcero), odpouštějí se tobě hříchové tvoji«. Ale jsou kněží a byli sv. apoštolové vševědoucími? Nikoli! Měli-li však rozsouditi, komu mohou hříchy odpustiti a komu zadržeti, musili stav duše jeho znáti, což se mohlo státi jen tím způsobem, že lidé jim své nitro otevřeli — hříchy své vyznali, jak čteme v Písmě sv.: »A mnozí z věřících přicházeli, *vyznávající* a vypravující skutky své!« (Sk. apošt. 19, 18).

Jakou váhu klade Ježíš Kristus na zpověď, jasno z jeho výroků: »Amen pravím vám, *neobráte-li se* nevejdete do království nebeského« (Mat. 18, 3), nebo: — »pravím vám: ale *nebudete-li pokání činiti*, všickni podobně zahynete« (Luk. 13. 3). Nedivno proto, že i sv. apoštolové tak často a důrazně k pokání vybízeli, jak toho doklad máme na velmi četných místech Pisma sv.

By pak nikdo nemohl se vymlouvat, že neví, jak často se má zpovídati, nařídila církev sv. že »alespoň jednou za rok« a to v čas velikonoční máme tak činiti (jako určila dny, kdy se máme postiti a od čeho, by ty rozličné výmluvy odpadly); moc a právo k tomu obdržela církev sv. uvedenými již slovy Spasitelovými: »Cožkoli svážete (ustanovíte) na zemi, bude svázáno (potvrzeno) i na nebi« A jest to snad mnoho žádáno, bychom aspoň jednou v roce duši svoji očistili a nejsv. Tělem Páně nasýtili? Jistě ne! Uvažme jen, jak uzkostlivě staráme se o tělo, které každý den nejméně jednou myjeme a kolikráte za den sytíme — a duši nechtěli bychom ani jednou za rok tak učiniti?! Vždyť, přece duše jest více než tělo — neboť co jest tělo bez duše? Nic! Jakmile duše opustí tělo, počne ono stydnouti, hníti a musí býti uloženo v hrob A tu jsem již opět při námitce, kterou již jednou přednesla tu Dvořáková; pravila tehdy, že Mlacák ji zlobil s pohřbíváním tvrdě, že lepší jest mrtvolu spalovati. Vezmeme-li do ruky Písmo, dočteme se tam téměř o všech patriarších, prorocích atd., že byli pochováni! A což Spasitel náš Ježíš Kristus dal se spáliti? O nikoli, ale byl pochován! A zajisté, jako ve všem, tak i zde, platí jeho slova: »Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jako já jsem učinil, tak i vy činili.« Ostatně již Adamovi řekl Hospodin: — »*prach* jsi a v *prach* se navrátíš« — tedy *ne*; popel jsi a v popel se obrátíš! Proto jak v Starém, tak i v Novém Zákoně věřící se pochovávali, a jen *pohané*, ale jen někteří, své mrtvé spalovali Jest to hrozné, dívati se na mrtvolu, jak v plamenech se svíjí a kroutí tímto násilím, kdežto ve hrobě pomaloučku zpráchniví, v prach se rozpadne. A pak jak drahé jest spalování! Takového »přepychu« si chudší člověk nemůže popřáti a věřící katolík také toho neučiní, protože to církev sv. řídíc se příkladem svého zakladatele, zapovídá! Tu jest také viděti, kam až sahá zloba nepřátel našich — již ani mrtvým nedají pokoje. — — —

Co pak ty chceš, Nováková? Prosím, Cicvárek mi jednou řekl, že Kristus Pán byl chudým, že chodil pěšky, ale církev katolická že jest bohata, a kněží

že jezdí v kočárech. Ano, Kristus Pán přišel chud na svět — vždyť v celém Betlémě neměli pro něho místa; chudým též odcházel, neboť i to roucho s něho strhli. Ale jako sv. apoštolové, tak i On, jako člověk, potřeboval vedle šatu též pokrmu a nápoje, či ne? Ovšem že! A proto měli také svoji pokladnici, kterou měl na starosti Jidáš, ale kradl z ní, jak napsal sv. Jan ve svém evangeliu (12, 6), že »zloděj byl a měšec maje, to, co (do něho) kladeno bylo nosil«.

Že církev t. j. kostely a fary katolické mají někde nějaké jmění, jest pravda, ale též mnohé nemají nic! A jak nabyla církev toho jmění — snad nepoctivě? Nikoli — vždyť jsou to dary a odkazy věřících na výživu kněze, na opravu chrámu Páně, na svíce, mešní víno, olej, kadidlo atd. zkrátka na to, čeho jest ke službám Božím třeba. Ovšem nevěrcům a odpadlíkům jest to solí v očích, poněvadž by to nejraději uchvátili sami (jako k. p. bolševici v Rusku .) Jen aby oni všeho tak poctivě nabyli, jako církev katolická!

Že pak Kristus Pán chodil bos a pěšky vždy, také není pravda — neboť sv. Jan Křt. výslovně praví, že není hoden rozvázati řeménky *u obuvi* jeho t. Pána Ježíše — tedy měl P. Ježíš obuv! A že nechodil též vždy pěšky, svědčí Písmo sv., kde čteme, že jel do Jerusalema sedě na oslátku. Ostatně věřící sami často pro kněze přijedou, zvláště jedná-li se o zaopatřování nemocných — neboť než by tam, kněz pěšky došel, jak mnohý by zemřel! A což ti závistníci chodí bosi a pěšky do práce, do úřadu atd.? Ani jim nenapadne! Kde jen mohou a mají dále, rádi se svezou a bos nejde snad ani jeden! Ale, hlasí se Hrouda, oni (odpadlíci) říkají, že to mají přece u nich kněží lepší, než u katolíků, protože se mohou ženiti. Tak vida, jednou vytýkají katol. kněžím blahobyť a bohatství a hned zase se chlubí, že jejich kněží to mají lepší — inu zdá se, že již ani sami neví, co by na nás katolíky strčili! Pravda jejich kněží se žení — vždyť právě proto mnozí z církve katol. vystoupili. Ale co čteme o sv. apoštolech, když si je Pán Ježíš vyvolil? Že »všecko opustivše šli za ním« (Luk. 5, 12)! A pak: Byl Pán Ježíš ženat? Nebyl! Tedy i zde dal příklad, jehož zvláště jeho služebníci mají následovati. Tím není snad snižováno manželství, jež jest přece v církvi katol. svátostí — ale církev tato žádá od svých kněží, by zůstali svobodnými, aby se zcela a úplně mohli věnovati jen svěřeným jim ovečkám. Jest to ovšem veliká oběť, ale nikdo není k ní nucen, neboť nikdo není na kněze vysvěcen, dokud není plnoletým a do té doby měl dosti času uvážit, může-li tuto oběť přinést. . . To jim tedy řekněte, budou-li vás ještě i tímto dráždit.

Než již opět se hlásí Hadač; tak co chceš? Prosím Praštil povídal, že jest víra jako víra, náboženství jako náboženství, že jest to vše jedno! Ale, ale, když jest to vše jedno, tak proč z církve katol. vystupují a jinou zakládají? Pak nevědí, co dělají! A což za času Krista Pána a před ním neměli lidé žádné víry? O měli! Židé, Řekové, Římané atd., všichni národové měli svá náboženství — ale právě že v nich bloudili (i Židé ve mnohém svedení pohany) přišel Syn Boží a přinesl pravdy nebeské, jež 3 roky kázal, divy a zázraky a konečně svou krví potvrdil. K tomu také cíli založil církev, ale jen jednu na sv. Petrovi »na té skále (t. na sv. Petrovi) vzdělám církev svou« (Mat. 16, 18) — nepraví církve své, dvě nebo deset, nýbrž *církev*, tedy jednu! Proto všechny církve, které nejsou vzdělány na sv. Petrovi, nesahají až ke sv. Petru, jsou nepravé. Falešné? Vždyť všechny povstaly celá století později odtržením se právě od církve kato-

lické, jež jediná sahá až do časů apoštolských, jediná na sv. Petru jest založená, jediná jest pravá církev Kristova!

Ale Kristus Pán prý se narodil ve chlévě, hlásí novou námitku Šebesta a v kostelích prý jest plno nádhery! Ovšem, že se Kristus Pán narodil ve chlévě, poněvadž, jak jsme slyšeli, v celém Betlémě nebylo pro něho místa. Než co čteme v Písmě sv. o stavbě archy úmluvy? Že *sám Hospodin* kázal ji zlatem, stříbrem, koberci, okrasami vyzdobiti! On také ustanovil i zvláštní roucho pro kněze, by se lišili od obyčejného lidu; připomínám to, že i na to odpadlíci poukazují. Mnozí z nich zavrhlí docela jeden pramen víry, t. ústní podání (tradici) tvrdíce, že se řídí jen Písmem sv. Ale to samo praví v evangeliu sv. Jana (20, 30—31 a 21, 25), že není v něm vše obsaženo, co činil Ježíš Kristus! A pak neposlal Kristus Pán apoštolů psát, nýbrž *učit*: »*Jdouce uče — učice je*« . . a sám Syn Boží nenapsal ani slovíčka ze svého učení, ale jenom kázal! Byl by tak učinil, kdyby Písmo sv. mělo býti jediným pramenem víry? Jistě ne! To snad vám postačí — jen si to dobře pamatujte!

SMĚS.

Nový arcibiskup olomoucký. Dnes 7. listopadu oznámil apoštolský nuncius Msgre Marmaggi zvláštními listy metropolitní kapitule olomoucké a kapitulnímu vikáři, že Sv. Otec Pius XI. jmenoval arcibiskupem olomouckým preláta Dra Leopolda Prečana. Na unionistické konferenci v Olomouci v den sv. Josafata, prohlásil nově jmenovaný metropolita: »Dr. Stojan bude mojí hvězdou, také všechny stezky moje povedou na Velehrad. Není potřeba měnit program stojanovský, ale dostáti mu, realizovat ho.«

Biskupské konference, které se konaly v Praze ve dnech 23. a 24. října, jednaly o provedení reformy studií filosoficko-theologických na fakultách theologických a v seminářích diecésních, o založení diecésních nebo malých provinciálních seminářů pro výchovu dorostu kněžstva, o novostavbě české koleje v Římě a o jejím určení též pro Moravu a Slovensko, o upravení budovy pro apoštolskou nunciaturu, o misijní činnosti, o výuce a výchově nábožensko-mravní ve školách národních a středních a o zneužívání občanské nauky na odstranění křesťanské výchovy školní mládeže, o církevním majetku a právu patronátním, založeném na statech propadajících parcelaci, o nynějším hmotném postavení kleru, o duchovní správě vojenské a o nynějších otázkách veškeré správy cír-

kevní, dále o katolickém tisku a jiném. Za jednomyslného souhlasu byl ujednáán postup na zachování a obranu věrouky a mravouky křesťanské, episkopátu svěřené. — Pastýřský list čsl. episkopátu, který vyjde, bude se zabývat občanskou naukou a výchovou a jejím poměrem k výchově náboženské. List poukáže na nedostatečnost občanské nauky a výchovy a odsoudí její zneužívání proti náboženství. Pastýřský list adresován bude křesťanským rodičům.

Zvýšení aktivních přídavků státních zaměstnanců. V důsledku skutečnosti, že na všech stranách jeví se známky zdražování, rozhodl se ministr financí inž. Bečka v dohodě s koaličními stranami přikročiti k zvýšení aktivních přídavků státních zaměstnanců. K zvýšení tomuto dojde od 1. ledna 1924 a jest pro ně nalezena již úhrada. Zároveň bylo rozhodnuto vyplátni úřednictvu s vysokoškolským vzděláním slíbené remunerace. Jak sděluje »Pr. Presse«, dohodly se koaliční strany a ministr financí, že zvýšení aktivních přídavků bude padesátiprocentní. Aktivní přídavky nesmí však překročiti částku 7500 Kč za rok. Jak jiné zprávy oznamují, bude toto zvýšení pouze 40tiprocentní. A opět jiné zprávy tvrdí, že aktivní přídavky budou zvýšeny o 20 proc. základního služného. Drahotní přídavky mají za to býti ve lhůtách zmenšovány!

Naše děti. Kde jsou? Z tolika set katolických dětí kolik jich vidíme v neděli v kostele? Což teprve u sv. přijímání!

Splakal by člověk nad tou hrstkou nejen pro ten malý počet, ale i pro to jejich chování. K sv. přijímání přijdou bez knížek nebo kancionálku, má-li ho, vůbec se v něm mnohé nevyzná a stojí tupě se zavřeným i po sv. přijímání, obrací se, šeptá a nemůže se dočkat ani zavření tabernaklu, aby už bylo venku. Vidíte na nich, že jsou v kostele vzácnými hosty. Nesvívá se vám srdce bolesti, že už tohle jsou vlastně jenom povrchní katolíci, matrikoví? A kolik je těch katolických dětí, jež vůbec již ve vyšších třídách ke sv. svátostem nechodí! Katecheta se svými 2 hodinami týdně na to nestačí. Rodina tu musí spolupůsobit, ba hlavně působit! Co platno katechetovi, kdyby sebe více napomínal a nabádal, když dítko není doma povzbuzeno i od rodičů katolických, aby plnilo své povinnosti vůči Bohu. Mnozí rodičové zapomínají, jaké mají povinnosti právě jako křesťanští rodiče ke svým dětem i ke svému náboženskému přesvědčení! Nejedna tatínek, ba i nejedna maminka řekne: »Já jsem člověk nábožensky citící, ale ten kostel není všechno!« Pravda, že není, ale kde rodiče odpouštějí dětem a dopouštějí nezachovávaní jednoho Božího přikázání, tam není divu, že se neberou přísně ani ostatní přikázání a nezachovává se vlastně žádné. Může potom u takových dítek práce katechety přinášeti zdaru?

Úcta ke knězi. V »Lidových Listech« byla dne 12. října následující vzpomínka: V Paříži dávali kdysi dílo jednoho slavného skladatele. Hodinu před začátkem byl již sál přeplněn čekajícími. Konečně přicházel stařec a poněvadž byla všechna místa obsazena, zůstal státi. Starcem tím byl autor přečetných děl, Gounod. Nejevil žádné nespokojenosti a byl skutečně překvapen, když vidí kaplana, který povstává se svého sedadla a prosí Gounoda, aby si sedl. »Mistře, sedněte si,« oslovuje ho. »Děkuji, nepotřebuji toho!« odvětil skladatel. »Prosím vás,« naléhal kněz, »již pro váš vysoký věk si sedněte.« »Nikoliv, velebný pane, vy jste starší, než já. Jako služebník církve máte 1900 let.« A pronášeje tato slova, Gounod se hluboce uklonil před knězem. . . U nás stále hledíme napodobovati Francii. A hle! Vzdělaný Francouz váží si kněze, a u nás? Že uráží kněze člověk z nižších vrstev společenských, to tak nepřekvapuje, poněvadž byl k tomu štván různými tiskovinami a nemá vytříbeného společenského

taktu, ale že intelligent může dopustiti se hrubé netaktnosti, ano přímo hrubosti oproti knězi, to už těžko pochopiti. I když se s knězem nesrovnává ve světovém názoru, přece slušnost žádá, aby k němu zachoval aspoň společenské formy slušnosti. Předně zaráží, že naše intelligence i někdy katolická, kněze podceňuje a jako méně cenného vzděláním. Jiná část intelligence zachází ve svých společenských nezpůsobech ještě dál. Jí nestačí odsunovati kněze a všude dávat mu cítiti svou povýšenost, nýbrž snižují se až k příkrým hrubostem a společenským urážkám. Vykládal jeden, jinak velmi klidný kněz, kterého nemohli nazývati »klerikálním kohoutem«, jak se k němu zachovalo učitelstvo při jeho nastoupení na měšťanku v N. Představil se řediteli, ten však neměl tolik taktu, aby ho představil ostatním členům sboru, nechal ho pěkně stát před budovou, sám šel do ředitelny, neukázal mu ani kde jsou jednotlivé třídy, zkrátka přijal ho pohrdavě. A svého ředitele hodnými následovníky, ba ještě nad něho, byli páni učitelé odborní. Když totiž kněz je pozdravil, ani mu na pozdrav neodpověděli a jen jeden z nich drbl se nepatrně do klobouku. Tak se zachovali před dětmi, které z toho měly ovšem velikou švandu a novému katechetovi se téměř do očí smály. Je to tak k neuvěření, že něco takového je možno. Ale je to skutečná událost. A jiného kněze zase učitelka důsledně a ostentativně oslovovala »pane«, ač dobře ví, jaký je u nás všeobecně přijatý titul. Na měšťanské škole v Praze na St. M. slečny odborné učitelky o katechetovi jinak nemluví než, zde jde »veleba« (!!). A tak se zdá, že největších hrubostí vůči kněžím dopouštějí se učitelé. Je to ironie. Ve svých časopisech chlubí se, že oni vychovávají národu lepší pokolení, slušné, uctivé, snášenlivé, sami přednášejí o slušnosti a občanskou nauku vtlučkají do dětí, sami však by v první řadě potřebovali přecísti si každý den nějakou stránku Guthova »Společenského katechismu«. Pak se člověk nemůže diviti, jak se chovají ke knězi děti.

Ministr školství a němečtí katolíci.

Dle zprávy »Čecha« (č. 317) dostavili se dne 16. listopadu k ministru školství zastupcového svazu německých katolíků p. t. biskup Glosauer, gen. řídící Reichenberger a říd. Žák, k nimž se přidružil prelát dr. Franz. Deputace předložila ministrovi obšíhlé memorandum a odůvodnila mu poža-

ďavky katol. lidu. Na žádost, aby co nejdříve byla vydána prováděcí nařízení k Malému škol. zákonu, odpověděl ministr, že se tak stane asi ve 14 dnech. Zprávou, že v některých místech byla náboženství vyměřena jen hodina měsíčně, byl ministr zdánlivě překvapen a prohlásil s důrazem, že ve všech třídách i odděleních zabezpečují prováděcí předpisy dvě hodiny týdně náboženské výuky. Tytéž předpisy obsahují i ustanovení o umístění náboženství v rozvrhu hodin, kde nechodí všechny děti do náboženství. Na požadavek, aby z občanské nauky byla vymýšlena místa, která vyvolávají konflikt s vyučováním náboženství, (na př. původ mravnosti, cíl života a j.), odpověděl ministr, že tento požadavek musí katolíci uplatňovati svými volenými zástupci ústavně. Na varovné upozornění, jaké následky by měl zákon o společném užívání kostelů, odpověděl ministr, že osnova je hotova, prochází právě ministerstvy, ale není (?) prý příčiny, aby katolíci byli znepokojeni. Na dotaz, zda jest »Pr. Abendblatt« a zejména článek z 5. m. m. o občanské nauce pokládá za oficiální a za názor ministrův, odpověděl ministr, že názor ministerstva vyplývá z nařízení a dále se nevyslovil. Na některé lokální případy (o účasti školní mládeže při misiích, o úpravě svátků, proti katolické agitaci ve školách a j.), odpoví ministr zásadně, vyšetřte stav věcí. Po 3/4 hodinové poradě deputace odešla, byvši od ministra pozvána, aby i budoucně o všech svých přáních a starostech s ním pojednala.

Škola a náboženství v ústavě církve evangelické na Slovensku. V posledním čísle věstníku min. školství a nár. osvěty je otisknuta schválená ústava církve evangelické na Slovensku. A v té se dočítáme v § 194, že církev evangelická na Slovensku »podrží aj zákonité právo zakládať, udržiavať nižšie a vyššie školy a dozerať na ne, pri čom podrobuje ich i štátnemu dozoru na zovňajšie poriadky, na úroveň vzdelávania a vernost k štátu«. V § 195. se praví: Náboženstvo je povinným predmetom pre všetkých žiakov našich škol. Práve tak trva cirkev na vyučovaní náboženstva ako povinného predmetu i na všetkých iných neevanjelických (ľudových, občianskych, stredných i odborných) školách, a to všetkých triedách.« V § 196. pak: »Osnovu a učivo náboženské pre všetky školy evangelické a pre evangelické žiactvo na neevanjelických

školách určí generálny konvent.« V § 199.: »Orgány štátnej školskej správy môžu sa stykať s ev. cirkevnými školami len prostredníctvom prvostupňovej cirkevnej vrchnosti patričnej školy.« V § 203. pro své školy ev. církev ustanovuje: »Od všetkých učebných síl vyžaduje sa: kresťansko-evanjelické smýšľanie a mravný kresťanský život.« V § 209. se praví: »Keď učiteľ alebo učiteľka nemajú svedectva dospelosti z ev. prípravovne, žiada sa od nich skúška z náboženských predmetov, alebo kde je učiteľská stanica spojená s kántorstvom, i zo spevu i organovania.« V § 214: »Učiteľské ústavy vychovávajú vzdelaných, mravných, cirkvi i vlasti verných učiteľov.«

Na školách zavedli letos ruční práce pro chlapce. To je vám podivná. To, co prve dělávaly malé děti 3—6leté ve školách, to nyní zavedeno jako vážný předmět učební. Za každým oknem opálka kaštanů, nebo zase hromádka figur ze slínu nebo bláta, po stolech vlčí jabka, čertí peří, v koutech hromady holí, po zemi plno všelijakých odřezků, jako v řezbářské dílně. »Černoši se budou chodit dívat na náš stát,« pravil prý kdysi nynější pan prezident. Na tuto vymoženost čs. školy ve XX. století, by se opravdu mohli přijít podívat, jak sl. učitelka nebo pan učitel vážně učí školáky vystříhovat a potahovat papírové panáky. Konečně, myslíme, že těmto také není to moc příjemné. Na takové hlouposti staví občanstvo za statisíce ty školní paláce? Na náboženskou výuku namnoze není v rozvrhu času, na takové zbytečnosti ano. Nebylo by užitečnější, kdyby se chlapci raději naučili řádně násobilku a pravopis?

Starý zvyk. V Polici nad Met. slavili páté výročí státní samostatnosti. Pan ředitel měšť. školy, takto nár. demokrat, krásně mluvil a skončil krásnou výzvou, aby shromáždění zapělo národní hymny. A sám spustil: Zachovej nám, Hospodine

Téměř všeobecná nespokojenost se správou našeho školství. V rozpočtovém výboru uznal sice prof. Srdínko, že hospodářská stránka našeho školství je v pořádku, ale ideovou stránku nepochválil nikdo, kromě něm. komunisty Warmbrunna, který jest spokojen s chystanými školskými reformami. Ministr Bechyně vyslovil se v rozpočtové debatě: »Školství naše jest předmětem vášnivého zápasu, poněvadž srážejí se tu různé světové názory a zájmy, a školské správě nezbývá nic jiného, než aby pečlivě odva-

žovala všechny síly a směry, aby pokrok rezultoval ze skutečných sil politických a sociálních.* K tomuto výroku připojuje »Praž. Večerník« (Lid) v čís. 264.: Ministr Bechyně měl zdůrazniti neutralitu školy v ohledu náboženském i sociálním a ne mluvit neurčitě o tom, že státní správa musí pečlivě odvažovat všechny síly a směry. Je to slabost a tato slabost vydává školu v nebezpečí anarchismu a komunismu.

Spor o rodiště Husovo zatím ukončen výkladem, že je jím přece Husinec. Profesor Novotný, životopisec Husův, přiklonil se k názoru, že rodištěm Husovým jest Husinec u Prachatic. Musil se ovšem odhodlat k nové oběti, totiž uvěřit ve věrohodnost Eneáše Sylvia (pozdějšího papeže Pia II.), který samojediný zachoval v České kronice zprávu, že rodištěm Husovým byl šumavský Husinec. Novotnému podařilo se najít zmínku současníka Husova Štěpána z Pálče. Tento ve svém polemickém spise »Antihus« píše o hlasování mistrů universitních o Viklefovi r. 1414. Hus dle záznamu písaře Michala z Prachatic, krajana Husova (»compatriota«), hlasoval tenkrát proti Viklefovi. Novotný, který nenávidí každého protivníka Husova a líčí ho vždy jako lháře, musí nyní věřit největšímu odpůrci Husovu Štěpánu z Pálče, aby zachránil šumavský Husinec proti klecanskému. O úředním zápisu v knize světců tvrdí Novotný, že se asi týká jiného Husa. Stejnost jmen byla již tenkrát značná. Zmíněný Jan Michalův z Husince neucházel se prý o další svěcení, kterých se náš Hus domáhal a dosáhl. Bartošův výklad, že slova »de titulo Boleslaviensi« znamená obročí v tomto kraji. Novotný odmítl, protože by bylo v knize v tomto případě uvedeno »ad titulum« a nikoli »de titulo«.

Zavedení náboženství do státních škol ve Francii. Na kongresu v Marseilli o povznesení rodiny a natality ve Francii, prohlásil radikálně-socialistický ministr Strauss, že jest si přáti, aby tak, jako se stalo v Itálii, také ve Francii zavedeno bylo závazné vyučování náboženství ve státních školách. Kongres v Marseilli vyslovil se totiž jednomyslně pro nábožensko-mravní výchovu francouzské mládeže, pro omezení rozvodů a bezohledný boj proti veřejné nemravnosti a zvláště proti vraždám nenarozených. Itálie a Francie zavádějí náboženskou výchovu z důvodů zabezpečení národní existence.

Sociální demokrati vrátili České obci učitelské její dar pro stávající horníky, t. j. 15.000 Kč. Příčiny k tomu vidí v nestejném daru ostatním soc. stranám.

Evangelická církev na Slovensku a v Podkarp. Rusi nabízí oběma rukama státu své náboženské školy. Věc je zajímavá v době, kdy katol. církev brání své školství houževnatě. Evangelíci mají naději, že ve státních školách bude jejich snahám popřávána zvůle a vychováváno v duchu protikatolickém.

Pomníky stavějí, ale díla nečtou. Ústřední spolek učitelů na Moravě si stěžuje, že vydávání spisů Komenského nadobro uvázlo, ježto není ani jejich čtenářů ani odběratelů. Národ Komenského tedy jeho spisů vůbec nečte, ale za to mu bude stavět pomník v Amsterdamě.

Výchova v občanské morálce. Do odpolední »Národní Politiky« (čís. 279.) napsal Dr. Stan. Nikolau úvodní článek, z něhož otiskujeme začátek a zakončení: Je to nesporně zjev zajímavý! Dali jsme se ve školských reformách za Amerikou, domnívajíce se, že tamější školství odpovídá nejlépe potřebám života. Zatím co Američané projevují čím dále tím více nespokojenost se svým školstvím a hledají vzory v Evropě, my jdeme pro vzory k nim. Zatím co se u nás potichu odpravují klasické jazyky, velebí americký president Coolidge potřebu a krásu klasických jazyků. Z amerického a částečně i francouzského školství přejali naši reformátoři také výuku občanské morálky. Letos byla na školách poprvé zavedena a poslouvejte, co vám o ní již za pár neděl říkají učitelé a žáci. Občanské morálce byly vyhrazeny zvláštní hodiny jako náboženství. Na konci hodiny oddechnou si žáci a učitel oře pot s čela nespokojen s námahou, již vložil do celé hodiny. — Mládeži není protivnějšího tvora nad stále moralisujícího učitele. Kdyby sebe lepšími obraty vykládal základní zásady morálky, stane se na konec mládeži nesnesitelným, jednotvárným; všechny jeho výklady sevšední. Vychovatel stále napomínající nebo stále ukazující na ctnosti a nectnosti, brzy ztratí u mládeže vliv podstatného činitele při výchově. — Dítě je zvláště velmi náchylně aplikovati slova učitelova na osobu učitele. To, čeho se dříve využívalo v politicko-kulturním boji, bude se nyní využívat nadále. Dříve to byl kněz, dnes to bude učitel morálky a všichni uči-

telé jeden za druhým. Stačí několik poklesků se strany některého učitele a pyšná budova výuky občanské morálky se shroutí. Pokládáme za chybný krok zavedení zvláštních hodin morálky a všelikých učebnic, obírajících se touto morálkou. Mravní zásady nesmějí se okatě podávat, sice se snaha mine cílem. Celá školní výchova musí býti prodchnuta snahou vypěstiti v žácích pevný charakter, dáti jim poučení pro život veřejný i soukromý. Příležitosti najde se denně bez počtu. Není potřeba jí teprve hledati, ba není potřeba ani mnoho vykládati, stačí žáka jen nenápadně uvést k tomu, aby rozpoznal dobro a zlo. A kdyby bylo kolik hodin občanské morálky, nesvede se s výchovou povahy nic, dokud jsou třídy přeplněny, dokud nemůže učitel vniknouti do duše žákovy, poznati prostředí, v němž žák žije, a nenápadným způsobem jej vésti k zásadám, které si vytkla občanská anebo náboženská morálka. A k tomu musí pracovat všichni: učitel i rodina, ba rodina ještě více, protože těch pár hodin ztrávených ve škole je ničím proti času ztrávenému doma.

Přijímání žactvo do veřejných škol obecných a občanských ve škol. roce mohou správcové školy bez povolení jen tehdy, když se přestěhovalo s rodiči nebo jich zákonnými zástupci, když se v místě otvírá nová škola, mohou děti školou povinné a v místě bydlící býti přijaty rovněž bez povolení nadřízeného úřadu. V pilných případech může přijmouti místní školní výbor jen dítě školou povinné, které do školy dosud nechodilo, ať bylo doma nebo v soukromé škole vyučováno či nebylo, nebo které vystoupilo nebo bylo vyloučeno ze ze školy střední neb odborné. V ostatních případech povoluje přijetí okresní školní výbor na odůvodněnou žádost, vyslechna správce školy, z níž vystupuje a do níž vstupuje.

Žactvo v organizacích úředně nepovolených. Ministerstvo školství ukládá ředitelství škol středních, obchodních, průmysl. odborných a rodinných, aby důtklivě varovala žactvo před účastí ve spolcích úředně nepovolených, ježto se zjistilo, že žactvo některých škol tvořilo bez vědomí a souhlasu ředitelstev kroužky a organizace mládeže.

Hymnus na náboženskou morálku v národně socialistické revui. Národním socialistům rediguje revui »Národní kultura« známý theistický, ano křesťanský filosof Rud. J. Malý. V čísle 8. roč. II. je článek »Mravouka náboženství«, který napsal redaktor »N. K.«. Rud. J. Malý ve svém článku

ukazuje, že křesťanství a dobrý socialismus jdou ruka v ruce, ježto cílem křesťanství je, učiniti z člověka opravdu člověka, t. j. bytost podobnou Bohu, která dbá o své mravní zdokonalení a spěje k radostnému životu, t. j. životu shodnému a souladnému s tvůrčím principem světa. Podstatou křesťanství není však jeho morálka, s níž mnozí kokeťují, nýbrž křesťanská víra, tedy křesťanská metafysika, ze které krásná mravouka vyplývá. Náboženství není jen morálka, nebo filosofie, nebo věda, nebo jenom víra, nýbrž souhrn a syntéza všech těchto činitelů. Morálka křesťanská je jenom důsledek křesťanské filosofie, vědy a víry, ona vyplývá z víry v absolutno a je také absolutní. »Náboženství staví svou mravnost na víře v určité hodnoty absolutní a proto každý, kdo v některém náboženství si »cení« sice jeho morálky, ale odlučuje tuto morálku od její metafysiky — je člověk úplně nevěřící, nenáboženský« Rud. J. Malý zavrhuje morálku pro morálku, morálku, jejímž principem je pouze praktická užitečnost, na příklad zachování klidu, zdraví, ušetření peněz, dávání dobrého příkladu, nabytí cti a vážnosti, zachování duševní svěžesti, ježto »mravnost pro mravnost je cosi jalového a umělého«. »Ctnost (takového člověka) bude nanejvýš jen ctností pro ctnost, ctností samoučelnou, zábavou, sportem, ctižádostí, ale nikoliv ctností křesťanskou. Neboť, co činí křesťanskou ctnost ctností opravdu křesťanskou, jest její motiv, ideál, víra, metafysika. .« »Veliké Kristovo dobrodiní a novum, jež přinesl, bylo v tom, že na rozdíl ode všech ostatních kultur, které objevovaly jen některé více méně správné detaily — Kristus objevil správný střed a tím nás rázem přiblížil pravdě ve všech směrech. Tím objeveným středem byla jeho víra, metafysika — jeho nové, pronikavé, realistické pojetí Boha a našeho poměru k němu. .« — Tak píše se v národně-socialistické revui. Proč tedy horují národní socialisté pro laickou morálku, t. j. morálku bez Boha, bez víry a bez náboženství? Proč zavrhuje se katechismus, tedy nutná metafysika křesťanské mravnosti? V době zavádění laické morálky do školství, zní hymnus Malého na křesťanskou, náboženskou morálku jako sebeironisování a zároveň dokazuje, že u nás zavádí se laická morálka teprve ve chvíli, kdy na duševních vrcholcích ji označují za jalovou a umělou a kdy je vlastně oproti náboženské morálce krokem zpět! (Našinec č. 260.)

Věstník katechetský

k XXXVIII. ročníku „Vychovatele“

Ročník XXVI.

Rediguje :

Jaroslav Slavíček.

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST
1923.

Obsah Katechetského Věstníku:

Red: L. J. Chr! str. 1.

A. Tichý: Návrh rekursu pro odpírání katechetům výplaty srážkových záloh od 1. června 1922 dle zákona reparačního str. 2.

Arn. Oliva: Světový názor a mládež str. 5, 21. Účastníci kursu katechetského v roce minulém str. 6.

Ant. Tichý: Valná hromada Spolku katechetů v Čechách 6. ledna 1923 za XXVI. správní rok str. 9.

Ant. Tichý: Ke sporům o malý školský zákon str. 25, 33, 41, 49.

Ant. Tichý: Státní platy a pensijní příspěvky ze zvýšené základny pensijní pro 1 osobu (dle zák. 20. prosince 1922) str. 31.

O radách evangelických (nástin katechese) str. 53.

Rozklad episkopátu presidiu minist. rady o občanské nauce a výchově str. 54.

Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 7. dubna 1923, č. 42.105—I. str. 57, 65, 73.

Red: Návrh katechismu od Pichlera. „Kath. Religionsbüchlein“ str. 77.

Otázka jednotného katechismu v Německu str. 81.

Zákonodárství na hoře Sinaji v dějepřavě a v Bibli str. 84, 97.

S. S.: Dítě a mše svatá str. 90.

Ministerstvu školství a národní osvěty v Praze str. 94.

Křesťanský socialismus a náboženská výchova dětí str. 99.

Exhorty:

Neděle V. p. Panka: Kdyby člověk byl stvořen jen pro svět str. 45.

Neděle II. po sv. Duchu: O nejsv. Srdci Páně str. 51.

Neděle 20. po sv. Duchu: Zdraví nade vše str. 82.

Různé zprávy

Započtení duchovní správy katechetům str. 24.

Dějeprava pro české hluchoněmé str. 40.

Laciná evangelia nakl. svatoj. dědictví str. 40.

Provádění posled. školských zákonů str. 32.

Malý kancional str. 31.

Úsudek J. S. Pia XI. o spolku katechetů str. 47.

Kněžím členům Spolku sv. Josefa (v Gorici nyní v Brixenu) str. 48.

Ika str. 56.

Žádost za zřízení stolic křesť. filosofie na vysokých školách str. 79.

Škola v Bavorsku str. 79.

Smělá krádež relikviáře s lebkou sv. Vojtěcha str. 87.

Přijď k nám republika tvá str. 88.

Táboři str. 88.

Katolika nesmí pokřtiti kněz jiné církve str. 96.

Kromě toho v každém čísle téměř uveřejňovány byly zprávy spolkové spolků katechetského tuzemských i zahraničních, nekrologů, o dětských časopisech, časopisů katechetických, časop. a spisů homiletických, personalie, konkursy a j.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 1.

LEDEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

L. J. Chr.!

Z jubilejního roku uvádí nás Věstník v ročník *dvacátý šestý*.

Pohlížíme-li do minulosti a vážíme-li spolkovou činnost v roce minulém, dospíváme k *bilanci* uspokojivé.

V té bilanci ke značnému *plus* přispěl prázdninový katechetický kurs pražský, o němž obšírnou zprávu podal Věstník v čís. 8.—11. S nelíčenou radostí také uvítala katechetická veřejnost dílo zasloužilého člena, arc. not. *Košáka*: *Dějiny české katechetiky*. Nové myšlenky také uváděly do katechetiky zajímavé články arc. not. *Olívy* a redakce Věstníku nezapomněla na časové ukázky *občanské výchovy*, uveřejněné v učitelské příloze

Kterak bylo pracováno o *materielní* postavení katechety, o tom svědčí zprávy jednatelské, rekursy, v jichž znamení začínáme zase tento nový rok, což dle pranostiky by znamenalo, že celý rok z nich nebudeme vycházeti. Nesporně šíří slávu právnické zdatnosti kol. jednatele *Tichého*.

Ani ne tak u podřízených úřadů, jako spíše u *nadřízených* máme zavilé nepřátele.

I ředitelstva a inspektoráty kroutí nad těmi výnosy často hlavou. Ale *vigilantibus jura*, spravedlivá věc naše dosud vždy zvítězila, díky obezřelým *funkcionářům* (kol. Hála, Maule Tichý) i *státu*, který přece jen chce se reprezentovati jako stát právní a nenaklonil sluchu svého bolševikům ve školství.

To uznání Spolku vděčně kvituje členstvo k redakci Věstníku a vznáší prosbu k *valné hromadě 6. ledna 1923*, aby jmenování funkcionáři, zapracovaní, vytrvali na svých místech.

Spolek stojí na stanovisku *stavovském* a obrací se nejen k poslancům lidovým, ale i jiných stran, kteří ještě nepozbyli citu pro spravedlnost.

Vděčně uznáváme úsilí a snahu našich poslanců katechetů, ale nedovedeme se zhostiti pochybností, že hledíce k důsledkům na př. percentuelního služného, spojování tříd do 60 mohli zabrániti nedopatření, které tolik zla natropí v budoucnosti.

Svou oddanost k autoritě církevní mimo jiné dokumentoval Spolek, když s nadšenou radostí vítal na kursu representanty své církve, Apošt. nuntia *Micarů*, svého arcipastýře dra *Kordače* a starého bojovníka za svá práva, senátora dra *Stojana* a pro vše ideální nadšeného dra *Podlahu*.

Plní-li však Spolek povinnosti své k členstvu, žádá, aby *členové* plnili své povinnosti ke Spolku.

Je to především *včasné placení* členského příspěvku ročního 36 Kč., za který se mu dostane měsíčník *Vychovatel* s *Věstníkem* a učitels. přílohou.

A dále je to vědomí *stavovské cti*, neboť má-li katecheta klásti základy k charakterům jiným, třeba, aby budoval na charakteru svém. A zajisté, bude-li *živým* organismem církve, bude *platným* členem společnosti lidské a práce jeho bude požehnaná pro *církev i vlast*.

R.

Návrh rekursu pro odpírání katechetům výplaty srážkových záloh od 1. června 1922 dle reparačního zákona.

Podává Antonín Tichý, katecheta v Praze-Podolí.

V očekávání svém, že snad zakročením pana poslance kolegy Aloise Roudnického a jiných ještě vlivnějších činitelů strany lidové budeme ušetřeni nové křížové cesty rekurování v záležitosti odpírání — jen některými okresními školními výbory — výplat 20—30%ních srážek (od 1. června 1922), dočkali jsme se dalšího zklamání. Dosud odnikud nedostalo se nám žádných zpráv, jak činitelé od nás i od Svazu katechetských spolků žádání u úřadů školních pořídili. Toliko v »Pražském Večerníku« nedávno uveřejněno bylo — neznámo kým — takové galymatyáské upozornění kruhům katechetským, které jenom svědčilo o naprosté neznalosti našich poměrů a posloužit mohlo jen k většímu zmatení lidí věcí neznalých. Redakce sama by významu svého listu jen posloužila, kdyby podobným »informacím« na příště nedopřála v něm místa. Blamuje tak nejen pisatele, ale i svůj list, ba celou stranu, o níž je známo, že má odborně kvalifikovaných lidí veliký nedostatek. Nutno nám tudíž — třebas jsme nedostali žádného vyrozumění, neboť prý negativní výnosy prý se nezasílají — práva svého se dovolávat opět cestou rekursů. Ježto s mnoha stran jsem o radu v této věci žádán, níže podávám návrh takového rekursu opět dle svých poměrů. Podotýkám, že vyučuji po 2 hodinách týdně náboženství katolickému v 10 třídách a vedle toho konám každotýdně exhortu, již čítám a hlasím dle dosud neodvolaných zákonů školních 2 hodinami týdně i okres. škol. výboru. Vedle toho k žádosti ředitelství měšťanské školy, kde působím, povolila zemská školní rada v Praze, abych 3 hodiny týdně vyučoval v 1. oddělení němčině pro tento školní rok, než bude po ruce jiná síla zkoušená z tohoto předmětu dle předpisů na ústavě učitelském. Návrh, jež nutno si každému upravit dle jeho poměrů, zní:

N. N., katecheta v X.

Věc: Rekurs pro odepření výplaty srážkových záloh od 1./VI. 1922 dle reparač. zákona.

Slavná zemská školní rado

v Praze!

V účtě podepsaný odvolává se tímto proti ústnímu odepření výplaty srážkových záloh od 1. června 1922 dne projevenému se strany okres. školního výboru v X. s tím odůvodněním, že podepsaný nevyučuje od 1. června t. r. dle nového zákona z 13. červeence 1922 č. 251 Sb. z. a n. minimálně tamtéž předepsaných 21 hodin týdně náboženství.

Proti tomuto odůvodnění okresního školního výboru v X. hájí podepsaný svůj nárok na vrácení 20—30%ních srážek, zákonem z 21. prosince 1921 č. 495 zavedených, následovně:

1. Týž jak dle dekretu zemské školní rady v Praze ze dne . . . č. . . , kdy definitivním katechetou v X. byl jmenován, tak dle § 88. osnovy zákona z r. 1913 *dostičiní jemu maximálně uložené povinnosti vyučovací* tím, že až dosud stále má 22 hodin týdně náboženství s exhortou 2 hodinami v to počítaje neboť nedostalo se mu dosud žádného úředního vyrozumění, že se mu ukládá

povinnost jiná, ba naopak z úředních vynesení, níže uvedených je patrné, že pokud se vyučování náboženství týče, má zůstat zatím vše při starém až do vydání nových předpisů úřady vyššími.

2. Nedá se tudíž žádným způsobem dokázat, že by týž svou maximální povinnost, nadřízenými úřady školními mu uloženou a dosud jimi nezměněnou, nekonal, ba naopak koná o 1 i více hodin týdně povinnost větší než některý literní učitel na souřadných školách. Proto nemůže býti vylučován od 1. června 1922 z výhod zákona z 13. července 1921 č. 251, neboť *zpětně k tomuto datu stanovená platnost tohoto zákona* — původně až na rok 1923 zamýšlená — *směřuje spíše a hlavně k rozšíření výhod téhož zákona a k napravení zákona prosincového z r. 1921 než ku stanovení zpětné povinnosti.*

3. Každý nový zákon — co do ukládání povinností — má popřávat občanům určitou lhůtu k seznámení s novými zákonnými ustanoveními a může ukládat povinnosti jen do budoucnosti a nikoli do minulosti. Proto ani podepsaný *nemohl vědět a už konat od 1. června t. r., co se mu výše uvedeným zákonem zavede až ku konci prázdnin t. r.,* neboť nový tento zákon odhlasován byl až v prázdninách a vyhlášen byl až 26. srpna 1922 ve Sb. z. a n.

4. Než *podepsaný nemohl ani po vydání tohoto zákona sám na svou zodpovědnost rozšířit svou vyučovací povinnost* zabráním další třídy na místní X. třídní obecné škole v N., kde si hodiny doplňuje a kde též vyučuje místní duchovní správce katolickému náboženství. Neboť

a) *podepsaný je jen vyšším úřadům školním osobou podřízenou* a o své újmě nesmí si svou vyučovací povinnost měnit a smí ji vykonávat jen potud a tak jak nadřízené úřady školní a církevní mu uložili a jak i přísahou se závazal;

b) a právě dne září t. r. ředitelství (správe) školy zdejší došlo od okresního školního výboru v N. vyrozumění z 1. září 1922 č. . . , jímž *dle vynesení ministerstva školství a národní osvěty* zmocňuje se zemská školní rada k vydání pokynů až do vydání celkových předpisů prováděcích k novému zákonu a výslovně se tam upozorňují ředitelství a správy škol, *aby upustily od jakýchkoli opatření,* jež by při provádění zákonů znamenala předbíhání rozkazů a pokynů úřadů vyššího stupně a jež by vyvolati mohla zmatky a chaos . . . tamtéž dále se praví: *Úprava těchto podrobných předpisů vyžadovati bude přirozeně řadu přípravných prací a porad a tím i času. Až do té doby je nutno, aby se vyčkalo s prováděním zákona.*

c) Dále září 1922 došlo nařízení úřadu vyššího stupně a to *okresního školního výboru v N. z září 1922 č. . . ,* v němž ředitelství (správe) školy zdejší sub doslovně se praví: *Nová úprava vyučování náboženství provedena bude jen na těch školách, na nichž ke změnám budou zákonité podmínky; do té doby zůstane v platnosti dosavadní stav.* A ačkoli dle téhož vynesení jak ředitelství školy měšťanské tak správu obecné školy zdejší výkazy žactva dle náboženského vyznání okres. škol. výboru v N. poslaly, a stav zdejších škol je tudížtomuto úřadu znám, přece týž řadnou změnu co do nové úpravy náboženského vyučování dle zákonitých podmínek nezavedl ani sem neoznámil a podepsanému vyučovací povinnost nerozšířil. Podepsaný pak sám o své újmě tak učinit nemůže, ježto sám žádným úřadem školním není, ba není k tomu nejen oprávněn, ale není k tomu ani povinen. Správně tudíž vykonává týž svou maximální povinnost vyučovací, když i od 1. září t. r. vyučuje 20 hodin týdně náboženství a koná exhortu, ne-

boť dosud jiná povinnost mu novým dekretem — a ten musil by dostat — uložena nebyla, ba ani žádné vyroz. mění ho nedošlo, že se mu exhorta 2 hodinami týdně na příště do vyučovací povinnosti čítat nebude.

5. Než *okresní školní výbor v N. není oprávněn odpírat podepsanému výplat 20—30%ních srážek ani dle nového zákona*, ježto podepsaný k žádosti ředitelství (správy) školy zdejší dle svolení zemské školní rady v Praze z 1922 č. III. A č. ., oznámeného okresním školním výborem v N. ze dne 1922 č. vyučuje v tomto školním roce 1922—23 hodin týdně němčině v odděleních, jež dle výslovného znění nového zákona z 13. července 1922 č. 251 Hl. II., čl. V odst. 2. *mají učitelům všech kategorií býti do výměry učebné povinnosti započteny.*

6. Aplikuje-li okresní školní výbor v N. — před vydáním prováděcích předpisů! — na újmu podepsaného § 5. Hl. I. nového zákona, upravující nově § 17. paritního zákona — pouze pro katechety *po 5. červnu 1919* ustanovené platném — minimální povinnost na 21 hod. týdenního vyučování, pak důsledně musí naň aplikovat i příznivý příkaz téhož zákona započítání vyučovacích hodin předmětů nepovinných.

Stačí tudíž i dle nového zákona připočísti dle hlavy II., článku V jen hodin němčiny a je zřejmo, že podepsaný i tak dle názoru okresního školního výboru, že nové znění zákona i na něho se vztahuje, plně vyhovuje předepsaným podmínkám pro poukázání srážkových výplat

7. Nový zákon tak zvaný reparační, nově upravuje zákon paritní z 23. května 1919 č. 274. Hlava I. § 5. nového zákona pozměňuje § 17. paritního zákona, jenž stanovil právní, hmotné i povinnostní poměry katechetů *po 5. červnu 1919* ustanovených a nikoli katechetů před 5. červnem 1919 systemisovaných. Těchto posledních týká se a dosud pro ně platí § 37. paritního zákona, který novým zákonem zrušen není. A jako starým katechetům započítává se ke služební době t. zv. vyrovnávací čtyřletí dle § 37. paritního zákona i dle správy důvodové k zákonu novému a nikoli jen 2 roky, jak § 5. tým, § 17. paritního zákona pozměňujícím a toliko nových *po 5. VI. 1919* ustanovených katechetů se týkajícím, se nařizuje, tak důsledně i znění téhož § 5. minimální vyučovací povinnost katechetů zvyšující, toliko na tyto nové, *po 5. VI. 1919* systemisované může se vztahovati.

Ježto prováděcí předpisy k novým školským zákonům dosud vydány nebyly a podepsaný nových rozkazů, jeho učební povinnost měnících od nadřízených úřadů nejen nedostal, ale jimi docela nařízeno, aby zachován byl zatím stav dosavadní, sám pak k podobnému konání není ani oprávněn ani povinen a přece dosud maximální svou povinnost vyučovací 22 hodin týdně (2 hodiny za exhortu v to počítaje) koná, nad to ani § 5. nového zákona též co do minimální povinnosti (21 hodině týdně) jeho se týkat nemůže, žádá tímto v účtě podepsaný slavnou zemskou školní radu v Praze

1. aby okresnímu školnímu výboru v N. pouká ání výplat 20—30%ních srážek ve prospěch jeho nařídila a

2. aby po vydání prováděcích předpisů k novým školním zákonům eventuálně nově upravit dala jeho učitelskou povinnost dle nových zákonů, pokud změny jimi zavedené na něho se aplikovat dají.

V N dne

N N., katecheta v N.

Světový názor a mládež.

Arnošt Oliva.

U menších dětí stává se často, že víra jejich jest v úzkém spojení s autoritou katechety. Katecheta to řekl, jest posledním argumentem. Dospívá-li dítě a přijde do styku s většími druhy, bývá autorita katechety hodně otřesena. Přijde řečník a vykládá: Bůh nestvořil svět, člověk pochází z opice, není života po smrti. Za nedlouho přijde na př. baptistický kazatel a ten zase dokazuje, že ušní zpověď nedá se z Písma sv. dokázati, ale časem byla církví zavedena jako mnoho jiných věcí. Mládež, která až dosud viděla v knězi *jediného* ručitele pro skutečnost zjevení božího, musí svou víru a svůj »světový názor« podrobiti obtěžkací zkoušce, neboť lidské autoritě katechetově odporují v našem případě dvě jiné lidské autority: protikřesťanský řečník a protikatolický kazatel. Toto vynoření se nových »autorit« bylo — objektivně vzato — bez výpadů na autoritu duchovních. Jak jinak to dopadá, když vážnost duchovních za nejhorších obviňování přímo bývá napadena.

Zeptejme se dětí, jak lidé o kněžích smýšlí: kněžím nemáme věřiti, poněvadž nás klamou; jsou kněžími jen proto, aby nemusili nic dělat a dobře se měli; je to řemeslo jejich; vedou nemravný život; jsou nepřátele státu atd. I když nepodceňujeme působení milosti boží, musíme přece při takových pomlouvačných řečech úzkostlivě se tázati, netrpí-li tím autorita katechety a mládeže, v jejímž srdci začíná víc a více vašeň se uplatňovati, a zda mnohé dítě věroučné věty, které mu katecheta přednáší, nezodpoví místo Petrovou vírou Pilátovou otázkou.

Rozhodně musíme počítati se skutečností, že dříve nebo později autorita kněze nestačí a že dorůstající katolík požaduje objektivně postačitelý motiv pro ocenění své víry, má-li některou větu přijati jako pravdu zjevenou: autorita katechetova musí býti nahrazena, případně podepřena autoritou vyšší, která může se opřiti každé rozumné pochybnosti: touto autoritou jest *katolická církev*. Patří to k nejpřednějším úkolům křesťanského vyučování vštípeni do srdce mládeže řádné, hluboké přesvědčení o *spolehlivosti a božském původu katolické církve* a dokázati, že jednotlivé věroučné pravdy jsou učením této církve. Jestliže dítě ospravedlňuje svou víru větou: katecheta to řekl, musí dorůstající katolík roztíti gordický úzel těžkosti víry větou: *církev to řekla*.

Mnohým zdá se snad rozumnějším mě se mluvit o věrohodnosti církve, za to více používati z *Písma a rozumu* k zdůvodnění jednotlivých věroučných vět. Nesmíme však zapomínati, že Písmo musí si dáti svůj božský původ od *církve* potvrditi a obsah vysvětliti. Rozumem můžeme poznati jen rozumové pravdy a ani to není pro všechny snadné. Jest mnohem snadnější širokým massám nějaký blud namluviti, než pravdu dokázati. Chtíti spoléhati toliko na to, abychom dokázali věroučné věty rozumově a tím je učiniti mládeži přístupnými, sotva by stačilo, neboť nutno si připomenouti, že neučíme mládež jenom věděním, ale také *víře*. Kde by se chtělo operovati s rozumovým poznáním a rozumovou schopností, tu by snadno víra šla jen jak daleko, pokud jde věděním, a tam přestávala, kde věděním končí. Nechme Písmo mluvit, ale ústy církve! Použijme k obraně zbraní rozumového poznání, zřídme však napřed svatyni víry na skále církve. Stavím-li v popředí učení o věrohodnosti a božském původu církve, není to revoluce proti nynějšímu rozdělení katechismu, ale *evoluce* první hlavy katechismu. »O víře«

Jak vybudujeme v srdci mládeže přesvědčení o božském původu církve? Dvojí cesta jest možná, chceme-li ukázati církev jako Bohem ustanovenou učitelku pravdy. Můžeme přesně vésti vědecký důkaz a historicky dokázati, že církev jest založena Kristem a jeho dědictví věrně zachovala. »Jest jednodušší cesta, která se vyhne namáhavému hledání v minulosti. Církev stojí tu jako stráž přítomnosti před naším zrakem a na jejím přítomném zjevu dá se rovněž vyzkoušeti, zda duch boží v ní působí.« (Sawicki: Die kath. Frömmigkeit. 38.)

Přesně vědecký důkaz pro božskost církve můžeme spíše vésti ve vyšších třídách střední školy; žáci občanských škol nemají pro to potřebného porozumění. Bylo by převráceným počínáním pěstovati s nimi »biblickou kritiku«, abychom dokázali historický charakter sv. Písma. A přece by se to musilo státi při tomto důkazovém postupu.

Zbývá tedy jedině druhá cesta. Ta jest naznačena ve Vaticanum III., 3. De fide: »Quia etiam Ecclesia per se ipsa, ob suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis foecunditatem, ob catholicam unitatem invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile.« Spasitel ukázal jednou své tělo s pěti ranami apoštolovi Tomášovi a tento musil vyznati: Pán můj a Bůh můj. Mládež má pohleděti na mystického Spasitele, církev s jejími pěti morálními zázračnými znameními; pak pod vlivem milosti řekne k církvi: Ty jsi dílem Božím! V jedné ruce božský pověřený list s pěti pečetěmi, v druhé závitky zjevení: tak vystupuje učitelka a správkyně pokladu slova Božího na katedru, aby i mládež učila katolickému názoru světovému. Dejme napřed mládež studovati pověřený list a potom ve zjevení čísti. (Pokračování.)

Učastníci pražského kursu katechetského v roce minulém.

Především byli to nejd. pp. nuntius Micara, arcib. dr. Kordač a arcib. dr. Stojan a svět. bisk. dr. Podlaha. Další následují v abecedním pořádku:

Adam Ant., prof. Pardubice.

Balcárek Er. Praha, Bartoš A. prof. Brno, Bejček J. Březnice, Benda A. Praha, Beneš B. Lázně Běl., Beneš Jar. Uhl. Janovice, Beran J. Načeradec, Beránek M. Jemnice, Beznekr A. Praha, Beznekr J. Rokycany, Biederman M. Příbram, Bláha K. Ronov, Bobal J. Mor. Ostrava, Boháč J. Praha, Brož A. Podolí, Březina A. Měrovice, Budař J. dr. České Budějovice.

Cisár Jos. Trenč. Teplice.

Čeloud F. V. Bílovec, Černý J. Mnich. Hradiště, Černý J. Jičín, Čihák J. Žižkov, Čurda F. Vršovice.

Davídek V. Praha, Denšár J. dr. Ljubljana, Dolák A. Bystřé, Dostál F. Hradec Kr., Dragoun F. St. Rousinov, Drda K. Chotěboř, Dvořák E. Žižkov, Dvořák F. Chrudim, Dvořák F. Mnichovice, Diviš Č. Žižkov.

Fárka M. Mirovice, Fencel J. Hostivař, Fencel K. Praha, Fencel M. Hostivař, Fiala L. Karlín, Forman J. Něm. Brod, Forst Theod. Strahov, Fröhlich J. Nový Rousinov.

Hála V. Vinohrady, Hartman J. Beroun, Havel J. Pardubice, Havelka A. Plzeň, Havelka Fr. Nusle, Herodek Fr. dr. Ochodnica, Hladký J. Jaroměř, Hlavín F. Řčany, Holba F. Dubné, Hošek F. Praha, Houdek J. Vyšerovice, Hrudka V. Smíchov, Hubert K. N. Bydžov, Hudek J. Dejvice.

Chrobot J. Postoloprty, Chyba Voj. Praha.

Ibl K. Oužice,

Janda A. Kroměříž, Janota V. Praha, Janota V. Vlašim, Jedlička Brno, Ježkal A. Černý Kostelec, Jež Cyr. S. J. Praha, Jelínek F. Kostelec n. Orl., Jiruš V. Praha, Jiříček J. Příbyslav.

Kacafírek B. Litomyšl, Kadlec K. Rokycany, Kalivoda F. H. Cerekev. Kaprál S. Řečkovice, Kaska F. Jičín, Kašpar F. Nicov, Kašpar J. dr. Praha, Klement K. Praha, Kobosil J. Plzeň, Kodl R. Bubeneč, Köhler B. Plzeň, Komárek F. Dvůr Králové, Komeda J. Louny, Konopík J. Vinohrady, Koreisl E. Pouzdřany, Korynta V. Jazlovce, Košák F. Karlín, Koukl B. dr. Hustopeč, Kozel J. Police, Krátký V. Locket, Kratochvíl Q. Humpolec, Krečmer J. Hrušov, Krejčí K. Žirovnice, Krejčí M. Třeboradice, Krlín J. Černovice, Krob A. Borotice, Kříž A. Višňová, Krus F. S. J. Praha, Kubíček V. Loštice, Kudrnovský A. dr. Praha, Kudrnovský V. Kutná Hora, Kutina V. Praha, Kvasnička P. Holešov, Kvasnička V. Čes. Skalice.

Láš A. Lomnice, Laudin K. Kročehlavy, Lička J. Frýdek.

Makovec V. Blatná, J. Malátek Košíře, Marek F. N. Benátky Marek J. Lovčičky, Martínek V. Králové Dvůr, Masák E. Brno, Maule E. n. Vinohrady, Matějka J. Beroun, Matoušek F. Brno, Melichar J. Unhošť, Moc J. Budyně, Mudra F. Nusle, Multerer F. Plzeň, Mynařík K. Slaný, Myška A. Nusle.

Nádvorník J. Kralupy, Nejedlo J. Smíchov, Nikl Leop. Nymburk, Noak Fr. Vinohrady, Nováček J. Praha, Novák Fulg. dr. Humpolec, G. Novák Čermná, Novotný J. Nymburk, Novotný L. Rychnov.

Oliva A. Vysočany, Oliva V. Dol. Královce, Onderek Fr. dr. Vidnavá, Ondroušek V. dr. Ml. Boleslav, Opatrný J. Kladno.

Pachl J. Dolní Újezd, Panský F. Týn n. Vlt., Paukert V. Litomyšl, Paulus J. Sv. Jíří, Pavelka V. Domažlice, Pavlišť J. Česká Skalice, Pechuška Fr. Praha, Pekný J. Vinohrady, Penka Sl. Klinkovice, Pešek Em. Žižkov, Petr J. Chýnov, Petřík J. Zbirov, Pilát J. Žižkov, Pilbauer B. Bernardice, Pilný F. Praha, Pinkoševský F. Smíchov, Pluhař F. Nymburk, Pokorný B. Rakovník, Pospíšil St. Čáslav, Prantner F. Roudnice, Průcha Alex. Pízenec, Pukner Em. Poleň, Přítel Jaroslav Vinohrady, Pukl F. Telecí.

Rath Ign. dr. Vinohrady, Reyl Fr. dr. Hradec Král., Rod J. Kladno, Roso F. Počátky.

Rezníček J. Červený Kostelec, Říha F. Uhřetěves.

Samek J. Liteň, Seifert V. Brandýs n. L., Schovanec Jar. Jičín, Silný V. Praha, Sklenář J. Pacov, Skopec J. Praha, Skopec N. Ml. Boleslav, Slavíček Jar. Smíchov, Smitka J. Tábor, Sokol J. Vys. Mýto, Sokol V. Jabloné, Strmiska V. Provodov, Strnad J. Prádlo, Stříbrný V. Chlumec n. Cidl., Studnička O. Praha, Suchomel F. Vršovice, Světelský J. Třeběchovice, Svoboda B. Třebívlice.

Šafránek J. Nusle, Šauer J. Praha, Šebesta J. dr. Soubec, Šíma J. dr. Smíchov, Šíma J. Rokycany, Škeřík F. Nechanice, Šlégr Tom. Blovice, Šmakal A. Benešov, Štěpánek F. Rosice, Štěpina Al. Polička, Štella Jos. Pečky, Štella Kar. Praha, Štucbart J. Pchery.

Tatzauer J. dr. Vršovice, Tichovský J. Borek-Suchomasty, Tichý A. Podolí, Tichý J. Čes. Brod, Titl Alex. Vinohrady, Tuháček Fr., Tyleček J. Frýdek, Tymel J. Litovel, Tůma J. Žižkov.

Uher Prok. Plzeň, Úlehla Fr. Zlín.

Vacek V. Vinohrady, Váchal M. Tábor, Váchal V. Úhonice, Vajs B. Praha, Valeš F. Kouřim, P. Velíšek Emausy, Vetešník A. Praha, Vítek V. Vinohrady, Vlasák A. Žižkov, Vlasák Jar. Smíchov, Vlasák Jos. velmistr, Praha, Vocílka Fr. Průhonice, Vrtička A. Staré, Vycudlik M. Trutnov, Vykoukal Ar. převor Emauzy, Vymětal J. Butovice, Výtvár A. Holešice.

Wagner Fr. Sázava, Wilhelm M. Žižkov.

Zelinka J. Chrudim, Zuzánek J. Jilemnice.

Žák Em. Smíchov.

Benešová Lib. Čes. Budějovice, Daňková Fr. Čes. Buděj., Honešková E. Borovice, Kašová Fr. Alšovice, Meřínská M., Pokorná S. Dašice, Škábová Zd. Praha, Šmídová Fr. Praha, Zdobinská M. Vršovice.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Valná hromada bude — dle usnesení — konána odpoledne ve 2 hod. na den Zjevení Páně 6. ledna 1923 ve Spálené ul. 15. K hojně účasti vyzývají se tímto zvláště členové z Prahy a okolí.

Spolek katechetů v Čechách neměl v prosinci t. r. K návrhu předsedy Mauleho výborovou schůzi. Schůze *členská* — připadající vždy na 3. středu v měsíci — konána 20. prosince m. r. za účasti 20 členů. Předseda po vysvětlení, proč výborová schůze odpadla, sděluje, že rozeslal opět na příslušná místa zvláštní memorandum, v němž domáháme se zastoupení našeho stavu též v centrálních úřadech školních. Při tom trpce si stěžuje na liknavost členů v době poslední a dí, že se pranic nediví, když všechna naše připomenutí zdají se býti marnými a věci naše proti slibům a nadějím p. posl. Roudnického i p. min. Šrámka, jak při sdělování malého školského zákona, tak reparačního *smutně* dopadly. Též připomíná někdejší usnesení o konání přednášek ve schůzích. Na to jednatel podotýká, že v každé schůzi je taková bohatost rozprav, že na konání zvláštních vzdělávacích přednášek nelze ani pomyslit. Nyní všechn čas nutno věnovati obraně a ostatně po stránce vzdělávací — letošní I. sjezd náš s výstavkou spojený mnohé ty nekonané přednášky ve schůzích nahradil. Dále přečetl jednatel obsah Zaslána Svazem katech. spolků pp. ministrowi Šrámkovi a Dolanskému, s nímž projeven úplný souhlas. Odpověď žádná nedošla — jako obyčejně. — Co však zvláště překvapilo, bylo sdělení kolegů Žižkovských, že p. poslanec Roudnický dosud — dne 20. prosince 1922! — návrh prováděcích předpisů ke školským zákonům nemá. Tu je zřejmo opět, co zastupci strany lidové v té koalici znamenají a co si vše dají líbit. V poslední vesnici spíš každý učitel bude vědět, co v nich je, ale poslanci čsl. strany lidové dostanou vše, až to projde všemu rukama, instancemi, na posled snad až pár hodin před jich uveřejněním. Takováto spolupráce, spoluzodpovědnost ve vládě, v koalici je u nás otročením ne spoluvládou.

Katechetský spolek olomucký konal v Hulíně 29. srpna 1922 valnou hromadu za předsednictví prof. Jandy. Usneseno žádati za snížení člen. příspěvku pro katechety. Po zprávě jednatelské usneseno poděkovati p. t. dru. *Stojanovi*, poslanci *Rýparovi* a

horlivému předsedovi prof. *Jandovi*. Po zprávě pokladní referoval o Malém škol. zákoně P. Reček a rozvinula se debata O včítání let katechetům referoval P. Tihelka. Jednáno pak o jednotné osnově středoškolské a o kancionálku. Pomůcky, vydané od členů spolku, nesmějí býti okreslovány (číslo zhoršené) jsou majetkem spolku. Doporučen katechismus, vydaný Unii. Soukromě možno doporučiti Zamazalův: Stručný katechismus. Z časopisů doporučují se: pro menší žactvo *Anděl strážný* za výborné redakce Masákovy, *Rajská zahrádka*, pro vyšší středoškoláky *Jitro*. Pro orelskou mládež: *Květy mládí*. Pěkné jsou také: *Pán přichází* (pro prvokomunikanty) a *Dětský svět*.

Katechetský spolek vídeňský. Usnesení vídeňské městské rady, dle něhož v novém školním roce má býti všeobecně zakázána školní modlitba a školní budovy pro náboženská cvičení uzavřeny, zavdalo příčinu, že před počátkem školního roku odpoledne 15. září byla schůze velice četně navštívena, počtem 114 přítomných. Předseda vyložil stav věcí a uvedl důvody, proč sešlo s projektované demonstrace 17. září. Obšírně také bylo pojednáno o otázce »kontroly« náboženských cvičení a po živé debatě došlo k souhlasu, že je to netoliko právem ale i povinností každého katechety, zkoumati navštěvy nedělní mše sv. a účast při svátostech a nedbalé napomenouti. Všichni katecheté se výslovně upozorňují a úsilovně prosí, by se od toho ani strachem ani hrozbou nedali odstrašiti. Kterak dozor se má dít, nelze dosud všeobecně stanoviti, nemá se však naprosto dít od školních dětí. Kde v neděle a svátky je možna škol. mše sv., buďte při ní všichni místní farní katecheté činní; kde toho není, tam katecheté střídavě dozírejte při těch mších sv., při nichž se dítky shromažďují. Ostří boje o školu nutí nás, bychom řady naše rozmnožili těmi, kdož o svou organizaci se dosud nestarali. Shromažďování se katechetů na oficiálních farních konferencích uznáno za samozřejmé. Zároveň odhlasováno vystoupení ze »Svazu zástupců obce vídeňské« a přivtělení ke křesťanskému tovaryšstvu. Jelikož 10.—12. číslo Chr. paed. Blä ter stojí přes 1 a půl milionu korun, usneseno, aby každý definitivní katecheta zaslal pro tento rok doplatek 10.000 korun; ostatní dle svých příjmů.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 2.

ÚNOR 1923.

ROČNÍK XXVI.

Valná hromada Spolku katechetů v Čechách, dne 6. ledna 1923 za XXVI. správní rok.

Podává Ant. Tichý, katecheta měšť. škol v Praze-Podolí.

Valná hromada, na Zjevení Páně t. r. ke 2. hodině odp. svolaná, mohla býti zahájena dle stanov až později, za přítomnosti 30 členů a 2 hostů. Jako zástupce p. arcibiskupa dostavil se p. kanovník *Dr. J. Hanuš* a za katolický denník, k nám vždy pozorný, »Čech«, p. redaktor *A. B. Drápalík*.

Předseda *Maule* po srdečném přivítání hostů a členů v dalším proslovu ulevuje své stísněné duši poukázáním na smutné poměry našeho stavu a na trapné postavení výboru při nedávném projednávání nad míru důležitých zákonů školských v roce uplynulém. Trpce si stěžuje dále na tajnůstkářské a skoro až nepochopitelné chování některých, a to právě v těchto otázkách největší zodpovědnost majících poslanců strany lidové, oproti zástupcům našeho Spolku, s jakým se tito u nich při svých intervencích setkali, v nejlepší své vůli prospěti jak svému stavu tak i náboženství. Při tom zvláště vytkl onu již pověstnou domýšlivost těchto kruhů, jakoby sami nejlépe všemu rozuměli, napřed dávno vše předvíдали a dětinsky jen »svými úspěchy« před světem se pochlubiti chtěli. Než to vše rádi bychom jim ze srdce odpustili, kdyby ty jejich úspěchy nebyly pro náš stav i samo náboženství tak zdrcující, jak jistě z jednatele zprávy blíže bude vysvětleno a jak sami již ze zkušenosti posledních několika měsíců znovu pocítujeme. Že k těmto koncům tak smutným přece došlo, není vinou naší. Výbor Spolku činil se, jak mohl, ale k přípravným poradám odborníků stranou připuštěn nebyl — prý katecheté málo pro stranu pracují (!!). Spíše před námi do poslední chvíle mnohé se tajilo, abychom prý nic nepokazili. My jsme ale nehledíce na to vše, přece kruhy ty vyhledávali, je upozorňovali, s nimi jednali, prosili a tím jsme přece ničeho ani pokazit nemohli. A přece zhoršení v posledních zákonech školských je skutkem. Kdo to zavinil tedy — to těžko pochopit, tomu, kdo naslouchá jen těmže činitelům, mluvícím na venkově a v Praze stále jen o »úspěších«.

Dle jeho mínění — upřímnějším by bylo od nich doznati, že více dokázati v zákonodárném sboru buď nedovedli anebo nemohli. Bylo by to pro ně aspoň čestnější a s naší strany odpustitelnější.

Na to kol. *Maule* přechází k dalšímu programu a žádá jednatele Ant. Tichého z Prahy-Podolí, aby přednesl svou zprávu za uplynulý rok.

Týž po poděkování za projev soustrasti nad úmrtím jeho otce, při loňské val. hromadě v jeho nepřítomnosti učiněný, podává

zprávu jednatele;

Uplynulý správní rok našeho Spolku, jehož stručný přehled chci Vám tuto podati, možno nazvat rokem rozhodujícím. Proč? Ježto přinesl nám proti 3 předcházejícím letům po politickém převratu, plným revolučního kvašení a neujasněnosti co do konečných cílů, přece již rozhodnutí důležitá, týkající se jak hmotného a právního našeho postavení tak i náboženství samotného jakožto učebného předmětu na školách obecných a měšťanských. Nastalo tedy konečně u nás aspoň po této stránce jasno. A lze doufat, nenastanou-li nějaká mimořádná překvapení v dosud neuklidněných poměrech mezinárodních, že rozhodnutí ta mohou býti směrodatnými v naší republice na kolik desítiletí. Mám na mysli hlavně tak zvaný »malý školský zákon« a zákon »reparační«. Oba zákony jsou vlastně bratři, jež se vzájemně doplňují. Prvý s našeho stanoviska týká se hlavně předmětu námi vyučovaného a druhý upravuje znovu právní a hmotné postavení nás, katechetů. Jiná rozhodnutí, minulého roku učiněná, týkají se otázek již podřízenějšího významu, jako rozhodnutí o počátečním roku služebním u katechetů před 5. červnem 1919 ustanovených, o započtení let z duchovní správy před aktivní službou školní, o nároku svobodného učitele na přídavek vyšší třídy a o stabilisaci platů. — Jakou činnost vyvinul Spolek náš ve všech těchto záležitostech jakož i co do svého usnesení o oslavě svého jubilea, chci Vám zobraziti v dalším. Při tom dotknu se i některých otázek, jež při provádění malého školského a reparačního zákona se vynořily a dle všech známek zase na rok i déle nás zaměstnávat budou, než i tam se rozhodnutí dočkáme.

Malý školský zákon.

Počátkem dubna dostal se nám do rukou návrh »malého škol. zákona« který měl býti (patrně bez účasti širší veřejnosti) najednou odhlasován. Klub poslanců strany lidové měl veliký zájem na tom, abychom se též my o jeho znění něčeho dříve nedozvěděli, neboť po kritikách tohoto návrhu v »Čechu« a jinde uveřejněných, byl aspoň pro to spuštěn veliký povyk se strany lidové v novinách i na schůzích a zvláště poslanci V. Myslivcovi, jakožto redaktorovi, trpce vytýkáno, že v »Čechu« kritiku o návrhu připustil. Potom svolána byla výkonným výborem strany čsl. lidové do Obecního domu porada, k níž přizváni byli i zástupcové našeho spolku (Hála, Maule, Tichý), objevily se i v listech strany téže (Dr. Nosek a j.) chvalozpěvy na návrh zákona a my viněni jsme byli jako neoprávnění stěžovatelé a rušitelé míru. V poradě té přednesli jsme k návrhu svoje poznámky a požadavky a kol. Maule a Hála je též písemně poslanci Roudnickému odevzdali. Některé z nich došly svého uskutečnění, jinak se v návrhu ale mnoho podstatného nezměnilo, a co se podstatnějšího změnilo, bylo ještě k horšímu.

Tak v návrhu původním stálo, že děti budou moci chodit buď na náboženství nebo na občanskou mravouku, kdežto nyní i katolické děti budou nuceny chodit mimo náboženství na občanskou nauku a výchovu. Jaký to má význam pro náboženský život našich dítek, lze si po otevřených projevech v učitelských listech a schůzích snadno domyslit. Dítě bude jako v křížovém ohni. Třebas se strany lidové se tvrdí, že ta občanská výchova nebude a nesmí býti laickou morálkou, přece za stávajících poměrů je jisto, že laická morálka při občanské výchově se pěstovat bude a že častější budou případy, že i děti v nejútlejším věku boji o svou víru vystaveny budou. — Že i spojování žáků do 60

v 1 oddělení pro náboženské vyučování bude jich výchově na újmu a i nespravedlivé aspoň pro přechodnou dobu let poválečných, kdy při jiných předmětech ve třídách bude žactva daleko méně, je jisto. Jest jen velmi litovati, že aspoň stará číslice 40ka, dřívějším škol. řádem předepsaná pro povolování náboženských oddělení, nebyla uhájena aspoň pro tuto dobu přechodnou.

Stručně řečeno: *malý školský zákon* — až na zákonem nyní ustanovenou praxi 2hodinného vyučování náboženského týdně — *znamená celkem ještě větší zhoršení onoho smutného stavu náboženského vyučování a výchovy naší mládeže, jak se po převratu politickém na našich školách vyvinul.*

K odvrácení tohoto nebezpečí a ku podpoření našich požadavků dle usnesení výboru vypracoval jednatel pamětní spis čsl. episkopátu a klubu poslanců a senátorů strany lidové. Vedle toho veřejně jsme projevovali mínění, že nyní již nastala pro stranu lidovou rozhodná chvíle pro boj o státní konfesionální školu i za cenu rozbití koalice a nového boje volebního, jehož se přece strana lidová — aspoň dle jejích projevů stále zdůrazňovaných — obávat nemusela. Než návrh přece stal se zákonem i za patronance strany lidové a vyhlášen byl 26. srpna 1922.

Zda na prospěch náboženství i strany, ukáže budoucnost.

Reparační zákon.

Po zkušenostech s malým školským zákonem, kde měli jsme býti postaveni takřka před věc již hotovou, aby vícekrát nejednalo se o nás a bez nás, podal jednatel zvláštní žádost klubu poslanců a senátorů strany lidové skrze výkonný výbor téže strany, by k poradám o otázkách školských a platových příbrání byli též zástupcové katechetů. Jak toho však bylo dbáno, ukázalo se při projednávání zákona reparačního.

Za stranu lidovou do porad o věcech učitelských vyslán byl profesor Novák, katecheti opomenuti. Jak týž jevil zájem o náš stav, je patrné z jeho známého výroku: »Eh, tam se bude jednat o platech učitelů a katechetů, co bych tam dělal; tam já nepůjdu.« A nešel.

Po druhé vyslání byli touže stranou do podobných schůzí řídící učitel v pensí V. Špaček a řídící učitelka Schmutzerová, kteří přece jen — při vši účtě k nim — ve spleť otázkách platových našeho stavu se nevyznají.

A jindy opět na dotaz poslance Myslivce v sezení klubu strany, proč nejsou při brání k poradě i zástupci katechetů, poslanci Rýpar a Roudnický sami za jich zástupce se prohlásili, ač jich nikdo k tomu aspoň za české katechety nezplnomocnil.

Když jsme se nad takovýmto jednáním pozastavovali a na ně si ve schůzích svých stěžovali, dostavil se krátce již před prázdninami do naší porady pozvaný kol. Roudnický a utěšoval nás různými těšínskými jablíčky a sliby s důtklivou prosbou, abychom vše podrželi v tajemství a nic nepokazili, což jsme též zachovávali, takže kolegové venkovští nám to častěji vytýkali. Po jeho vývodech přáli jsme mu v jeho práci mnoho zdaru, ale zároveň jsme ho varovali před přílišnou důvěřivostí a otevřeně projevili nedůvěru ve splnění jeho slibů. Nad to kol. Hála a Maule vypracovali ještě memorandum k ministerstvu škol. a nár. osvěty, kde dožadovali jsme se skupiny A pro všechny katechety na

obec, i měst. školách, 3 hodin týdenního vyučování pro náboženství a přibírání i katechety na poradu při redukování tříd.

Ale dopátrati se doslovného znění celého reparačního návrhu opět jsme se nemohli, až kollega Oliva jeho opis zaslal místopředsedovi Hálovi a pak nastalo dlouhé jednání s poslanci: zejména Roudnickým, Mazancem, Myslivcem a ministry: Dolanským, Msgrem Šrámkem. K tomuto poslednímu byl přístup v době jeho působení v »pětce« skoro nemožný. Jen jednou podařilo se předsedovi Maulemu zachytit ho po dlouhém čekání již na odchodu a ve spěšné chůzi několik slov s ním vyměnit, z nichž nejpamátnější bylo jeho všeobecné ujištění, že zájmům katechetů ublíženo nebude, abychom byli klidnými. Podobné ujištění u přítomnosti kol. Hály a jednatele v parlamentě pronesl ministr Dr. Dolanský, že práva nabytá rozhodně zrušena nebudou.

Než, jak důsledky nových zákonů a nové tahanice se školními úřady ukazují, poškození jsme a ne málo.

Tak § 5. reparačního zákona opravující § 17. paritního zákona, platícího jen pro katechety po 5. červnu 1919 ustanovené, značně tyto poškozuje tím, že minimální jich týdenní povinnost vyučovací zvyšuje o celých 5 hodin mimo zrušené 2 hodiny za exhortu, a zvláště ustanovením, že, klesne-li jich počet vyučovacích hodin pod 21, vyměří se jim percentuelní plat i s percentuelním postupem. Že zhoršení nastalo pro nás i co do maximální povinnosti vyučovací, je ze znění zákona známo. Zajímavá a spolu nejvíc bolestná pro nás nyní jest ta okolnost, že percentuelní plat i postup pro katechetu stanovený netýká se literních učitelů, i když vyučovat namnoze budou třeba jen 19 neb 20 hodin.

Tímto ustanovením proti všem dosavadním zákonům, zdůrazňujícím rovnost (?) katechety s učitelem, jest tato nadobro prolomena, ztracena a přece zcela nespravedlivě, když přihlíží se k jeho daleko vyššímu předběžnému vzdělání a jeho povinnostem. Tato ztráta nikterak nemůže býti vyvážena ustanovením o započtení 2 let za bohoslovecké studium do postupu a pense a to ve skupině C, kam všichni i z městanských škol staří katecheté budeme přeřadění. Jak toto ponížení našeho stavu mohla strana lidová připustit a že i paritu naši s učiteli literními nemohla pro nás uhájit, nemůžeme nijak pochopit a jinak si vysvětlit než tím, že buď jednatele její důsledků těchto si nebyli vědomi anebo více jim záleželo na prospěchu členů duchovní správy a proto snažili se pro tyto vymoci zvýšení remunerací a cestného. To se jim podařilo a my oprávněnost tohoto úspěchu bez závisi uznáváme, ale tolik dovolíme si říci, že uhájit pro nás aspoň paritu s učitelem při trochu větší bdělosti a odborné znalosti našich poměrů přece jen mohli. Proti tomu ani největší náš nepřítel by ničeho podstatného namítati nemohl. Než stalo se již, ale užitek z percentualních platů může plynout jen pro někoho jiného, neboť místa katechetská s menším počtem hodin se pro katolické kněze nevypisují a vypisovat sotva budou. Zkrátka zdá se, jakoby i strana lidová s námi již jakožto stavem »vymírajícím« nepočítala.

Ale i starým katechetům nastávají k vůli reparačnímu zákonu se školními úřady nové boje. Ač prováděcí předpisy nejsou ještě vydány, aplikují již některé školní výbory ustanovení § 5. i na ně. Tak stalo se u příležitosti vyplácení srážkových záloh, které učitelům k výplatě poukázány byly, katechetům však vyučujícím dle staré jich povinnosti — nikoli. Dále stal se případ, že i starému

katechetovi čtyřletí bylo vzato a nahrazeno 2letím dle téhož paragrafu, což odporuje i důvodové zprávě k témuž zákonu.

Z těchto zjevů je patrné, jakou důležitost přikládáme *prováděcím předpisům* a proč přejeme si, by co nejdříve vyšly. Neboť očekáváme, že správným jich podáním v duchu zákona ušetření budeme zase nového, vleklého rekurování, že § 5. reparačního zákona upravuje znovu poměry katechetů nových a nikoli starých, jichž právní poměry jak co do čtyřletí, tak co do minimální jich vyučovací povinnosti (16 h týdně) zůstávají nedotčeny, ježto § 37. paritního zákona novým zákonem červencovým zrušen nebyl a v důvodové zprávě k zákonu témuž se výslovně praví, že práva nabytá — pokud výslovně zrušena nejsou — zůstávají.

Tu opět s bolestí musím vytknout, jak smutné stanovisko musí zaujímat strana lidová v nynější koalici, když dosud ani nejmenších zpráv opět nemá, jak zníti mají ony tolik očekávané prováděcí předpisy k novým školským zákonům. A přece je známo, jakou pozornost jim všechny nepřátelské strany věnují, ve všech skoro ministerstvech a škol. úřadech, učitelských organizacích se na nich pracuje, piluje, ale poslanec lidový se o nich něco dozví, až věc bude zase již smluvená takřka nezměnitelná, jako před odhlasováním zákonů. *To je přece pro stranu v koalici spoluzodpovědnou nejen nedůstojné, ale i neudržitelné.*

Abychom co nejdříve z výše uvedených zmatků platových a vyučovacích vybědli, prosili jsme o zastání a pomoc ústně i písemně zvláštním přípisem, mnou ministrům Šrámkovi, Dolanskému za Svaz katechetský zaslaným, ale dosud nedostalo se nám ani od nich ani od posl. Roudnického žádných zpráv. Tápeme dosud ve tmách, a zatím se bráníme sami novým rekurováním, jak z našeho »Věstníku« Vám je známo.

Rok tedy minulý přinesl nám v těchto nejdůležitějších dvou věcech rozhodnutí a sice i o náboženství i o katechetovi a jak vidět, postavení obou je v nové republikánské škole silně pošramoceno.

Jiná rozhodnutí

z tohoto roku týkají se:

- a) *roku počáteční služby*, že ve smyslu § 37. zákona paritního katechetům před 5. červnem 1919 ustanoveným odpočítáván býti nemá a kde se tak stalo, že to má býti při propočítávání k 1. lednu 1921 opraveno. (Věstník ministerstva školství a národní osvěty, roč. IV. (1922) č. 6. Č. III. A 509/189 ai 1921 z. š. r. č. 25.249 z 19. května 1922.) Dle tohoto vynesení se již všude okresní školní výbory dávno zařídili, jen v matičce Praze má školní úřad vždycky dost času dle známé značky »OP« t. j. opatrně pomalu. I v tom zachovává svůj primát!!
- b) *započítávání let z duchovní správy* do služby školní, o němž platí totéž vynesení sub a) uvedené a též v červencovém čísle »Věstníku katechetského« z r. 1922 otištěné.

Ježto však ani toto rozhodnutí *neodpovídá vládnímu nařízení* ze dne 22. prosince 1920 č. 666, uveřejněn jednatelem již v květnovém čísle »Věstníku« 1922 návrh rekursu k ministerstvu pro kollegy, kteří dle tohoto vynesení nedosáhli plného započtení let z duchovní správy ať již proto, že nevyučovali týdně 16 hodin neb že byli zkracováni o dobu prázdnin.

Sem náleží i spor z nejnovější doby o započítání těchže let *i pro nárok na osobní přídavek dle § 35*, osnovy, jak na to interesované kollegy upozorňuje jednatel svým návrhem rekursu k zemské škol. radě, opět v prosincovém čísle našeho »Věstníku 1922« otištěném. Oba tyto naše nároky jsou dobře odůvodněné a lze doufat opětně v příznivé vyřízení.

Že i kollegové *noví, po 1. září 1919 službu školní nastoupivší*, mohou se domáhat též započtení těchto let z duchovní správy do služby školní, vysvítá z informace jednatelem v červnovém čísle »Věstníku« 1922 publikované a z té skutečnosti, že jistý kollega z Velké Prahy tohoto započtení již dosáhl. Jiné ale opravdu prazvláštní rozhodnutí z minulého roku týká se

c) *nároku svobodného zaměstnance na přídavky vyšší třídy rodinné*, uhrazuje-li důsledkem právního neb mravního závazku prokazatelně převážnou částí výživu těchto příbuzných pro jejich nuznost.« (Odst. 6 § 4. nařízení ze dne 11. září 1918 ř. z. č. 333, prodlouženého vládním nařízením ze dne 23. června 1919 č. 348.) Zemská škol. rada v Praze vydala pak k tomu bližší nařízení ze dne 8. května 1920 č. II-A 8884/21 ai 1919 č. z. š. r. 35.096 ať 1920 znějící:

příslušejí učitelstvu svobodnému vůbec drahotní přídavky a nákupní příspěvky (později zdvojené!) podle první třídy rodinné. Svobodní zaměstnanci státní (tedy i učitelé!), kteří žijí ve společné domácnosti se svými rodiči, rodiči rodičů nebo sourozenci, *mohou býti* postaveni na roveň ženatým bezdětným, pokud podle právního neb mravního závazku uhrazují percentuálním způsobem po většině výživu těchto příbuzných pro jich nemajetnost. Nezbytno proto drahotní přídavky svobodného učitelstva, u něhož zjištěny byly konaným šetřením shora uvedené předpoklady, vyměřiti podle druhé třídy rodinné. V dohodě se zemským správním výborem ustanovuje nyní zemská školní rada, aby těchto zásad užito bylo i při výměře jednorázových přídaveků (nákupních přídaveků). Zemská školní rada však si vyhrazuje rozhodovati o takových případech, a to pokud jde o drahotní přídavky i pokud běží o nákupní příspěvky.«

Tak zní theorie, ale jiná je prakse. Kollega Prantner z Roudnice vydržoval ve své domácnosti 2 sestry nemajetné, 22letou a 14letou. O 22leté rozhodla zemská školní rada, že se může živiti jinde a nárok jeho na přídavek II. třídy pro 14letou zamítla též a, když zamítnut byl i u ministerstva, dle rady naší odvolal se prostřednictvím advokáta k nejvyššímu správnímu soudu v Praze a ten dle sdělení jeho stížnost zamítl s odůvodněním, že v jeho případě *právní* nárok na přídavek neexistuje dle čl. II. vládn. nařízení z 23. června 1919 č. 348, že však dle vynesení z. š. rady z 8. května 1920 (výše citovaného) svobodní učitelé *mohou* býti (za podmínek tam stanovených) na roveň pokládání zřízcům ženatým, bezdětným, ale nemusejí, a to ani tehdy, jsou-li shora uvedené předpoklady splněny, že v těchto případech ponecháno to na uváženou správnímu úřadu (t. j. zemské školní radě). (Rozhodnutí nejvyššího soudu v Praze ze dne 19. června 1922 č. 14.578/21.) Jak zemská školní rada v podobných případech — zvláště u katolických katechetů — blahovolně rozhodovala, je nám všem dobře známo. A toto rozhodnutí soudní ji v její blahosklonnosti k nám ještě utvrdilo. Po zkušenostech těchto ani katechety nezalekne již samo zrušení této

pouhé možnosti znova zkoušet blahovůli z. š. rady, jež se stalo zákonem z 20. prosince 1922

d) o *stabilisaci platů*, o postupném odbourávání jednorázových přídavek a znovuzavádění poplatků daňových a pensijních. Tiskem zákon ten vydán dosud nebyl. Má obšírnou důvodovou zprávu, 22 paragrafů a 17 tabulek. Sleduje spoření, proti němuž jsme se na schůzích svých aspoň pro tuto dobu panující drahoty bránili. Marně. U nás se šetří na malých po korunkách, a miliardy se leckdes prošustrují. Bližší o tomto zákonu dosti výstižnou informaci stručnou přináší letošní již »Vychovatel«. Redaktor »Věstníku« jistě se zavděčí členstvu, budou-li v příštím roce dle možnosti vytisknuty ze všech těchto nových zákonů (červencových a z prosincového) aspoň ony statě, pokud by se vztahovaly k našemu stavu neb k náboženskému vyučování. Velmi dobré by bylo s tím sečkat do té doby, až vyjdou k nim prováděcí nařízení a uveřejnit je zároveň. — Pro rok minulý vytknutý jsme měli ještě mimořádný a ne příliš snadný úkol,

oslavu jubilea.

K tomu cíli z usnesení výboru již z roku 1921 směřovali jsme

1. vydáním pěkného spisku kol. *Fr. Košáka*: »*Snahy o založení katechetského Spolku v Čechách*«, jenž zdarma členům byl zaslán a jistě velice se líbil, ale též velice nad naše očekávání naši pokladnu ztenčil. Mám za to, že by nijak nám neuškodilo, kdybychom zaň aspoň o 4 Kč víc zaslali s letošním ročním příspěvkem 36 Kč, celkem tudíž 40 Kč. Přimlouvám se za to již i proto, že kollegové moravští do svých duchovenských Jednot odvádějí ročně celých 50 Kč a pak bylo by spravedливо i panu spisovateli nějaký honorář dáti.

2. K oslavě jubilea uspořádán byl od 9.—13. července m. r. I. katechetský apologeticko vědecký kurs s výstavkou učeb. pomůcek a 3 exkursemi, z nichž jedna byla do Kutné Hory a Sedlce a 2 v Praze do stálé školské výstavy, knihovny strahovské, Lorety, k sv. Vitu a Jiřímu. Dostí podrobný a výstižný referát o všem, co kursu, výstavky, exkursí a přátelských večírků se týká, podal nám kol. redaktor Slavíček, začez vzdávám mu jistě jménem všech srdečný dík a zároveň přimlouvám se u p. pokladníka, aby aspoň nějakým honorářem za namáhavou tu práci na něho pamatoval. — Než, dovolte mi jakožto předsedovi kursovního komitétu přičiníti k jeho referátu ještě několik poznámek.

Na sjezdu Velehradském r. 1921 zval jsem kol. moravské za rok do Prahy na náš kurs jubilejní a tehdy ani mi nenapadlo, že budeme musit pracovat s tolikerými potížemi a řeknu hned s takovou pohodlností, ano i zaujatostí v našich vlastních řadách. Venkovským kollegům se ani nedivím, ti jedině mohli přispět zásilkami svých věcí na výstavku, ale co říci o katechetech Velké Prahy, kteří jednou za čtvrtstoletí mají ukázat svou odbornou zdatnost a smysl pro svoji stavovskou čest, solidaritu a zatím ze sta katechetů pražských dostavilo se jich sotva 40 a z těch ještě opravdových spolupracovníků bylo tak málo. A kde byla Plzeň, Kladno, Budějovice? Na středoškolské pány profesory anebo dokonce ostatní nižší i vyšší klerus pražský jsme přece spoléhat nemohli. — Nebyli a nejsou nám nikdy příliš nakloněnými. A přece to bylo jubileum spolku pro celé Čechy! — Byly prý voleny špatně přednášky. Málo prý se to týkalo katechetských věcí. Na to odpovídám — neměli jsme každou chvíli polepenou celou Prahu i venkovská města právě v těchto letech plakáty o sv. Janu Nepo-

muckém, o katolické protireformaci, neútočí se v Praze v různých kursech na nauku církve o Písmu sv., o původu člověka, nevychvaluje se kultura antických národů na úkor kultury křesťanské, nehemží se okolí Prahy shromážděními spiritistickými — neprojednávají se u nás rozlukové zákony? Jsou všechny tyto otázky netykavkou pro katechetu? — Nebyla krásná příležitost katol. vědců dáti na všechny tyto otázky, eminentně časové, důkladnou odpověď při thematech: Bl. Kanisius — Sv. Jan Nepomucký — Člověk v době ledové a Písmo, Israel v Egyptě — Námitky Delitzschovy — Buddhismus — Spiritismus, Výtvarné umění v službách katechismu — Rozluková otázka školská jinde a u nás?

To vše mělo směřovat k utvrzení katechety a poučení jeho, by i po této stránce pro budoucí boj o víru dostatečně náš dorost vyzbrojil a orientoval. Nebyla tedy themata volená tak nevhodná, jak se zdá, naopak nynější doba vyžaduje, aby katecheta český tomuto apologetickému vzdělávání se co největší péči věnoval. Metoda katechisování je jen forma a ta je u každého z nás jiná a víceletá praxe je nevyhnutelná. Pokud se řečníci pozvaní jich úkolu shostili, nechci tuto kritisovati. To bylo jejich věcí, aby ve svých přednáškách na katechetickém kursu podali, co nejvíce a nejpraktičtěji katecheta by mohl při výuce náboženské upotřebit.

Exkurse všechny byly vítané a zásluhou hlavně kol. Hrudky, jenž při nich odborné výklady účastníkům podával, se velmi pěkně vydařily.

O *výstavce* katechetské dovoluji si prohlásit, že jak svým uspořádáním tak i bohatostí svou rozhodně předčila výstavky na Velehradě, jež jsem tam sám viděl. Mohla být ještě lepší, že nebyla, zavinilo členstvo našeho Spolku samo, jednak svou pohodlností i ješitností. Či co to bylo jiného, když člen, který mohl leccíms přispěti, řekne: Nesúčastním se, protože když před lety já jsem chtěl výstavku uspořádat, nebylo porozumění.

Kdo se přece o uspořádání její zasloužil, uvedl již kol. Slavíček, a já jen kolegům těm za pomoc jejich ještě tuto co nejsrdečněji děkuji. Jen jedno zde chci ještě připomenout, že do smrti nezapomenu na onen pátek, kdy v refektáři seminářském byla ještě výstava skautská proti všem ujednáním a v neděli na to měla naše výstava již býti otevřena. Co jsem při tom vytrpěl, nechci rozvádět, jen tolik dnes řeknu, že jsem to tehdy ve spěchu na pražských elektrikách mohl zaplatit snad i svým životem — díky Bohu — ale odnesl to jen můj deštník. A výstavka byla i kurs a i účastníků bylo dost. Přes 300 kněží se dostavilo, poučilo a důkladně si pohovořilo i se pobavilo. — Ale jednu velikou chybu jsme přece měli: *neuměli jsme to dobře prodat*. A na tom dnes ve světě moc záleží! — Nepochopitelným je mi do dnes, proč oficiální tisk lidové strany v Praze nechtěl naše zprávy uveřejňovat, nepochopitelným je mi, jak mohl se někdo odvážit kurs i výstavku kritisovat a ani se na ni nepodívat a k tomu ještě pořádatelstvu touhu po církevních vyznamenáních vytýkat, a rovněž nepochopitelným jest mi, jak mohl kdo při kursu namluvit účastníkům, že »se shora« jsme měli zakázáno připustit debatu o školských zákonech. Málem by byla z toho vznikla i vzpoura. Kollegové! Mám za to, že tento doplněk můj ke zprávě o kursu není pro ucelení obrazu o něm zbytečný a proto jej uvádím. Přecházím k čistě

vnitřním záležitostem spolkovým.

Výbor, až na kol. Dyryňka, na místo něž nastoupil kol. Havelka z Michle, byl týž jako roku předminulého. Měl 7 porad; členských schůzí bylo 9 a pořadatelé kursu měli 3 schůze vedle četných pracovních. Též předsednictvo mělo časté mimořádné porady.

Při schůzích členských zvláštních přednášek nebylo. Probírání stavovských a školských otázek zabralo všecken čas, takže po dlouhém rokování vždy jsme se rozcházel. Jen při jedné schůzi kol. Batha z Bratislavi nakreslil nám školské, církevní i politické poměry, jak je poznal za svého 3letého tam pobytu. Nejsou nijak utěšené. Bude muset se patrně odtamtud vrátit do Čech a k tomu jako »kacíř«. Inu pro nic jiného než že je český kněz a to stačí. Je Husita!! Měl dokonce v bytě spis Dra. Sedláka: M. J. Hus, vydaný ve sv.-Prokopském dědictví. A Hlinkova strana žádného českého katol. kněze na Slovensku nestrpí. Kollégovi Bathovi vzata misse, do školy nesmí a teď ani do kostela ne a dovolat se pomoci nemůže. Obrátil se tedy do Říma. Chce být ospravedlněn a pak teprve se vrátí. — Náboženství se tam učilo mechanicky a kněz tamější děti přicházel jen přezkoušet a diví se, že katecheté naši tam učí 2 h. týdně, co prý tam v té škole celé 2 h. dělají. — U světských úřadů žádného provinění na něm nenašli, ale církevní úřady tamější jsou zcela jiné než naše. Naše prý »do zlata zafasovat«. Jistě vyličení to nikoho nenadchne pustit se na Slovensko, třebaš tamější lid byl — dle jeho slov — nad míru zbožný a dobrý.

O *informaci* členů postaráno bylo jednak zprávami ve »Věstníku«, pokud to poměry dovozovaly a pak písemně na velmi četné dotazy odpovídali zejména jednatel, předseda a místopředseda. Ve mnohých případech funkcionáři Spolku intervenovali též u úřadů školních v zájmu členstva, o pomoc volajícího. Že to vždy nemůže být ihned, to pochopí každý rozumný, pováží-li, že u úřadů přijímá se jen v úterý a v pátek a pak že jsme právě tak zaměstnání školními povinnostmi, jako každý jiný. Dovolenu z nás k vůli tomu nedostane nikdo a i naše rozvrhy hodin jsou nyní jiné, než bývaly.

Z řad členstva opustili nás lonského roku v Pánu zesnulí členové: *P. Aemilian Balcar* v Cholticích, *Václav Chochola* z Příbrami, *Ant. Rubík* v Rychnově n. Kněž. a zakládající člen *Msgre Dr. Josef Burian*.

Členové jistě neopomenou za ně sloužití mši sv., pokud tak již neučinili.

Vystoupení své oznámili od 1. ledna t. r.: *Alois Možíš* v Hořovicích, *Frant. Ševčík* v Ml. Boleslavi a *Josef Pilát* ze Žižkova.

Nově přijati byli za členy: *J. Svoboda*, Lomnice n. Popelkou; *P. Adolf Beznekr*, Praha I.; *J. Kozák*, Opočno u Náchoda; *Jind. Fajmon*, Pardubice; loni nedopatřením vynechán byl v seznamu přistouplých: *Ed. Houšteký* v Brandýse n. Lab. Z úsporných důvodů se členům ani stanovy spolkové nezasílají.

Vedle 3 členů čestných, 4 zakládajících jest tudíž činných členů opět 363. Z nových katechetů celá řada se dosud nestala členy a sice — jak se domnívám — z toho důvodu, že nejsou rozhodnutí dosud, mají-li za tak hrozných poměrů a nepříznivých podmínek platových dále ve službě školní setrvat a proto se tomu též pranic nedivíme, že členy se dosud nestali. O starých a dobře situovaných příživnících našeho stavu se raději šíře nezmíním. Mají hroší kůži. Na ně neplatí už nic. — Ku konci své zprávy nemohu opomenouti zmínku o cenném daru 77 vědeckých knih pro naši knihovnu u příležitosti naší výstavy

od univ. prof. Dra. Ladislava Sýkory a daru kol. Fialy z Karlína. Je to krásný model hrobu Spasitelova, jež s jeho svolením předali jsme Dru Fr. Stejskalovi, pro zakládání museum katechetských pomůcek při bohoslovecké fakultě v Praze.

Budiž jim znovu tuto veřejně vzdán náš upřímný dík, jakož i njdp. arcibiskupovi za laskavé propůjčení povozu k dovážení a rozvážení věcí pro výstavku klášteru Emauzskému za půjčení okrasných stromků, firmě košíkářské v Mělníce a katolickým tovaryšům v Praze za bezplatné přenechání křesel, židlí a stolků, řediteli arc. semináře Msgru J. Řihánkovi za veškeru přízeň a ochotu po čas sjezdu i v době před i po něm, vysoced. p. generálovi Vlasákovi za půjčení koberců a firmě Franzl, Cyr.-meth. knihkupectví v Praze, za obětavou a tak účinnou reklamu pro náš kurs a výstavku v jeho »Věstníku«.

Drazí kolegové! Po 4 velmi svízelné roky od převratu politického věnoval jsem služby svoje Vám i našemu milému spolku. Snažil jsem se býti našemu stavu za tu dobu dle sil svých prospěšným. Ve zprávách jednateLSkých i odborných článcích snesl jsem upřímně tolik nejpotřebnějších informací o našich stavovských věcech, že nebude nijak nesnadno mému nástupci v úřadě brzo v nich se vyznati a se zapracovati. Vám pak děkuji za důvěru i lásku, kterou jste mi mnozí na jevo dávali. Uplynulá práce 4 let jednateLSkých ve Spolku bude mi v životě vždy dobrou upomínkou. Jen ke konci jedno prosím: zachovejte vespolek k sobě lásku, chraňte si svůj Spolek, jako jediného upřímného přítele, udržujte vřelé styky s kolegy moravskými i německými, jako my jsme v uplynulých letech činili, a nepodávejte se roztrpčení — třeba oprávněnému — nad nynějšími neutěšenými poměry školskými i existenčními! Trpělivost nese růže! Možno, že dřív než se nadějete, i širší republikánská naše veřejnost lépe oceňovat bude naši výchovnou práci, kterou konáme nejen pro církev, ale i pro národ a stát. Zdař Bůh!

Zpráva jednateLOva byla s neobyčejným zájmem vyslechnuta, často souhlasem všeobecným schvalována a na konec potleskem odměněna.

Předseda děkuje jednateLI za velmi pečlivě sestavenou a informativní jeho zprávu, nemůže však nijak souhlasiti s jejím koncem, z jehož vysvítá, že jednateL se své funkce ve výboru vzdává a žádá ho jménem přítomných, aby ve výboru setrval.

Na to jednateL sděluje, že jeho rozhodnutí je definitivní, ale slibuje výbor Spolku i na dále v jeho činnosti podporovati. Spolu prohlašuje, že i kol. *V. Hála z Vinohrad* své funkce ve výboru se vzdává a nijak od svého rozhodnutí se odvrátiti nedal.

Rozhodnutí své kol. V. Hála hlavně odůvodňuje tím, že vidí se mu nemožným na dále úspěšně jednati v našich záležitostech s nejzodpovědnějšími zástupci strany lidové, a pak hlavně i netaktním jednáním posl. Roudnického v jeho důvěrném sdělení o věcech našich z vyjednávání se školními úřady.

Kol. Oliva a *dr. Hanuš* přičiňují své poznámky ke statí zprávy jednateLSké o poměrech slovenských, líčených kol. J. Bařhou, k nimž jednateL podotýká, že v ní referuje věrně dle jeho vypravování, a předseda dodává, že výtky jeho osobě činěné spíše snad mohly by se týkati minulosti než přítomnosti. Dr. Hanuš spatřuje hlavní pochybení v tom, že na Slovensko odešel bez církevního svolení. —

Potom týž, jako zástupce p. arcibiskupa, pronáší jeho pozdrav valné hromadě, spolu projevuje uznání činnosti Spolku, jakou týž vždy oproti jiným po-

dobným korporacím vyvíjel, zdůrazňuje požadavek státní konfesionální školy, ovšem za nynějšího světového protináboženského směru i u nás v republice těžce dosažitelný, a doporučuje zatím častý styk s rodiči v místních radách katolických rodičů, opírajících se o dobrého právního zástupce. Vyzývá k horlivější vědecké práci pro »Vychovatele« a vydávání vhodných brožůr a slibuje zaslati podobnou brožůrku asi v 1000 exemplářích pro Spolek k rozdáni.

Předseda vzdává mu za jeho bratrské a upřímné pokyny i slíbený dar srdečný dík a na to kol. *Arnošt Oliva* z Vysočan předčítá

zprávu pokladní do 31. XII. 1922:

<i>Příjem</i> za r. 1922	a) hotově přijato	2132·52	
	b) pošt. spoř. zasláno	13121·51	. . . 15254·03
<i>Vydání</i> za r. 1922			. . . 14713·81
	Zbytek		540·22

Jmění spolku dne 31. XII. 1922.

1. Pokladní hotovost 31. XII. 1922	146·80
2. V poštovní spořitelně 31. XII. 1922	393·42
3. V záložně »Důvěra« na knížku .	6778·50
4. V záložně »Důvěra« na knížku »Právní fond«	819·98
5. V Českoslov. záložně na knížku »Podpůrný fond«	836·70
6. 4½% premiová půjčka	2000·00
7. Úpisy na »Katolický dům«	2000·00
8. Na dlužích u členů	2310·00
	15285·40
Odečteme-li dlužný obnos za »Vychovatele« per	1559·50
Zbývá .	13725·90

Je to smutné, že liknavostí některých členů nemůžeme dostáti svým povinnostem v tiskárně v čas. Vydání rostou, ale porozumění málo právě u těch, pro které Spolek tolik pracoval! Pokladník vděčně vzpomíná těch, kteří přispěli na právní a podpůrný fond a na Almanach. Zvláštní dík patří kol. Pinkoševskému, který daroval Spolku 100 Kč jako »dar z vděčnosti«.

Arnošt Oliva, pokladník.

Ke své zprávě týž podotýká, že revisoři přehlídku o stavu spolkového jmění učiniti nemohli, ježto v čas mu svůj příchod neoznámili, a když přišli, nebyl doma. Zpráva jeho vzata zatím na vědomí, za dlouholetou a obětavou jeho práci mu bylo poděkováno a po zprávě revisorů bude dodatečně schválena.*) Kolega *Čurda z Vršovic* i na dále laskavě aspoň tuto revisorskou práci na prospěch Spolku jednou ke konci roku s kol. *Janotou* vykonají.

Jednatel *Tichý*, jako předseda kursovního komitétu, táže se kol. pokladníka, s jakým výsledkem potkal se kurs s výstavkou pořádaný i po stránce finanční. Pokladník konstatuje, že i po této stránce můžeme býti zcela spokojeni a že i po zaplacení vypsanych cen kol. Fr. Dvořákovi, A. Tichému, Ed. Dvořákovi, bude kurs aktivní a ještě jest několik účastníků příspěvek dluhujících. Dále žádá, by ve své funkci byl vystřídán, ve výboru setrvá.

*) *Poznámka: Revize 15. ledna 1923 vykonána a shledáno vše ve vzorném pořádku.*

Po té knihovník, kol. *Václav Bečvář ze Žižkova* přednáší
zprávu knihovní.

Spolková knihovna má nyní celkem 525 svazků, z nichžto jest 255 vázaných, 4 neúplné a 12 nevázaných brožur. Kromě toho odebírají se periodické časopisy, a to vídeňské »Christlich-pädagogische Blätter« a mnichovské »Katechetische Blätter«, Časopis katolického duchovenstva pro redakci »Věstníku katechetského« a »Městanská škola« pro jednatele. Odborný slovník bohovědný byl doplněn až do sešitu 52. včetně.

Vld. universitní profesor, kanovník dr. Jan Sýkora daroval minulý rok pro expozici na prvním katechetském vědecko-apologetickém kursu v Praze, v měsíci červenci v letním refektáři arcibiskupského semináře pražského konaném, úhrnem 77 knih, dp. Jaroslav Přítel, katecheta na Král. Vinohradech, »Praktickou rukověť pro katechety«, vydanou v knihovně katechetské.

Poněvadž darem pana profesora dra J. Sýkory přibyly Spolku některé knihy, jež už v knihovně byly, může knihovník slavné valné hromadě dáti k dispozici některé knihy.

Mnoho členů nevrací knih, dlouhý čas vypůjčených a tím se revise všech knih jenom stěžuje. Žádá knihovník o jich brzké vrácení.

Konče tuto zprávu za minulý správní rok, prosí knihovník slavnou valnou hromadu, aby po vyslyšení zprávy revisorů knihovny udělila absolutorium.

V PRAZE, dne 6. ledna 1923.

Václav Bečvář, t. č. knihovník.

Zpráva knihovníka s pochvalou o jeho obdivuhodné vytrvalosti a pečlivosti se všeobecným uznáním přítomnými schválena. Též celkový postup jednání a horlivé činnosti výboru s nelíčenou vděčností uznán a přijat.

Další bod *volby nových členů výboru* odchodem kolegů Hály, Tichého působil s počátku veliké potíže, ježto zjevil se tu nedostatek nových ochotných činovníků. Jednání bylo časem vleklé a i trapné, nicméně úsilím bývalého jednatele Tichého a předsedy Mauleho podařilo se konečně získati nadějně síly v nových členech výboru a to v kol. Vojtěchovi Chybovi z Prahy II., Františkovi Hoškovi z Prahy a Frant. Hlavínovi z Říčan. Kol. Benda z Prahy v zájmu Spolku ve výboru setrval, takže nyní *výbor je složen* následovně: Předseda E. Maule, Vinohrady Čermákova 10, místopředseda Ant. Benda, Praha VII., Skalecká 11, jednatel Vojtěch Chyba, Praha, pokladník Arnošt Oliva, Vysočany, knihovník Václav Bečvář, Žižkov, zapisovatel Václav Kutina Bubeneč, Jan Hakl Budějovice, Karel Kolečko, Mšeno, Frant. Klus, Plzeň, Frant. Dostál, Král. Hradec; *náhradníky* jsou: Frant. Suchomel, Vršovice, Jaroslav Vlasák, Smíchov, Václav Hrudka, Smíchov, Frant. Košák, Karlín; *revisoři účtů*: Frant. Čurda, Vršovice, Václav Janota, Praha; *revisoři knihovní*: Karel Bica, Nusle, Frant. Pilný, Praha; *redaktor »Věstníku«*: Jaroslav Slaviček, Smíchov.

Volné návrhy.

1. Kol. Oliva navrhuje, by za záslužnou práci pro členstvo a Špolek valnou hromadou *čestnými členy* Spolku jmenování byli: *Hála, Košák, Maule a Tichý.*

Návrh jednomyslně přijat.

2. Kol. Tichý navrhuje, by pro jednatele místo »Měšťanské školy« odbírán byl »Časopis Č. O. U.«, by Spolek vystoupil z »Unie«, ježto žádné činnosti nevyvíjí, aby ministerské radě tlumočen byl deputací neb písemně soustrastný projev nad zločinným vražedným útokem na dra Rašína, jednoho to z nej přednějších našich státníků. Návrhy přijaty a do deputace zvoleni: Maule, Pilný a Tichý.

Na to přátelským doslovem s přáním zdárné činnosti spolkové předseda val. hromadu zakončil.

V PRAZE, 6. ledna 1923.

Ant. Tichý, zapisovatel.

Světový názor a mládež.

Arnošt Oliva.

(Pokračování.)

Catholica unitas. Mládež má zálibu pro přítomnost, proto stavíme napřed tento bod. Bude jistě zájem, nastoupíme-li cestu po zeměkouli živým, názorným líčením, navštívíme národy s přerozmanitými zvyky a mravy, na víře, kultu, organisaci vyzkoušíme a shledáme, že při přerozmanitých rasách jest katolický život dle víry jako u nás a že asi 300 milionů lidí na zeměkouli vyznává katolickou víru. Na tyto pravdy připojíme líčení viditelného pramene catholicae unitatis: přítomný papež, jeho úřady a úřednictvo, z římské centrály vycházející organisace církve bude předmětem katechese. Ke konci tohoto odstavce položíme úvahu, že tato podivuhodná »catholica unitas« může býti jenom *dílem božím* a že tedy naše církev má *božskou* autoritu.

Admirabilis propagatio. Monumentální stavba kostela svatopetrského ukazuje zpět na kolébku křesťanství, v doby svatých apoštolů Petra a Pavla, v doby prvního rozšíření církve. Předvedme nejdříve několik obrazů měst z tehdejší doby s pohanskou vírou a pohanským životem, ukažme pohanské svatyně, potom ukažme na několik apoštolů, kteří jako židé a Galilejští vážnosti u pohanů nepožívali a přece přemohli pohanský svět ne silou hmoty (náhlem a mečem), ne mocí smyslnou (zlatem a požitky), ne mocí ducha (uměním a vědou), ale *kázáním víry a udělováním svátostí*. Zdůrazníme výslovně, že tento výsledek nebyl docela v žádném poměru k prostředkům a osobám. Dejme mluvit vynikajícího protestantského učence a znatele dějin římské říše: »Es ist mir ganz unerklärlich, wie das Christenthum mit einem Mal in die grosse Kulturwelt eingedrungen ist und die ganze römische Welt und Kultur durchgedrungen und umgestaltet hat.« (Apol. Volksbibl. čís. 42, 43) Odmítněme rozhodně nepřátelská tvrzení (na př. Machar) o kráse pohanství a přirozeném šíření křesťanství. Ukažme, že jediným správným vysvětlením rychlého vítězství katolické církve jest ono, které dokazuje že *Bůh zcela mimořádným způsobem* s církví byl, že církev jest dílo *boží* a stojí pod zvláštní boží ochranou a jest řízena samým Bohem.

Invicta stabilitas. Naše církev jest neochvějná skála v proudu změny a zániku. Rozpomeňme se, jak zanikaly mohutné říše a jak se měnila státní zřízení, tak i jiná náboženství podléhala změnám (protestantské sekty, nebo ztratila svůj vnitřní život (Judaismus, řecké schisma), zatím co katolická církev v sobě spojuje život a stálost, jak církev pevně a stále odpírala nepřítelům, dokazuje en-

cyklika Lva XIII. »Annum ingressi« z 9. března 1902. (Nepřemožena hrubým násilím pohanství, bludy, nevěrou barbarů ze severu a Saracenů z jihu, caesaropapismem, volnou myšlenkou, skepticismem, bezvěřím.) Také zde musíme poukázati na strážce a sloupy invictae stabilitatis — papeže. Přehlédněme dějiny papežů — kolik nehodných papežů uvádějí nepřátelé! — vyberme markantní zjevy papežů a skončeme slovy Hergenröthovými: »Die lange Reihe der römischen Päpste imponiert selbst den Gegnern. Der Nichtkatholik bewundert das Papsttum als ein Rätsel der Vergangenheit und Gegenwart; der Katholik erkennt in Papsttum eine göttliche Institution« (Abriss der Papstgeschichte 3.). Kde papežství bylo ohroženo násilně (politickými vlivy) dosazenými »špatnými papeži« náležitě vysvětlíme a doložíme: církev musí se zjevně zcela zvláštní ochraně Boží těšiti, když jí ani nehodní papeži nezničili.

Inexhausta in omnibus bonis foecunditas. Poukážeme na zásluhy církve na poli intelektuálním, mravním a socialním. Tak na př. vzdělání lidu. V r. 1179 za předsednictví papeže Alexandra II. na 11. všeobecném sněmu lateránském bylo usneseno: U kostelů katedrálních budiž zajištěno dostatečné beneficium pro učitele, který má vyučovati kleriky a chudé; rovněž tak při jiných kostelích a klášterech, neboť »církev má jako dobrá matka pečovati jak o tělesné tak i duševní potřeby svých nemajetných dětí.« Od papeže Innocence III. jest heslo: »Vzdělání pro všechny«. Papež Benedikt XIII. prohlásil: »Nevědomost jest kořenem všeho zla, zvláště u těch, kteří žijí z práce rukou svých.« Naproti tomu napsal popírač Boha Voltaire v jednom listě z 19. března 1766: »Lid musíme ovládati, ale nemusíme ho poučovati.« Co vykonaly řády a kongregace ve službě lidového vzdělání! — Vyšší vědecké vzdělání: do roku 1300 bylo 23 universit; všechny vešly v život zakládajícími listinami papežskými a podpořeny dostatečnými prostředky. — Můžeme se zmíniti i o rozvoji umění ve službách církve — a skončiti: »Die christliche Religion hat also wie eine höhere Himmelssonne auf allen Gebieten der menschlichen Intelligenz, in der Kunst wie in der Wissenschaft, neues Licht und Leben ausgegossen und zu allen Zeiten in denen ihr Geist herrschte, die herrlichsten Blüten des Geisteslebens hervorgebracht. Eine Religion aber, von welcher solche Schöpferkraft und solch himmlisches Licht und Leben ausgeht, muss selbst vom Himmel gekommen, sie muss eine wahre göttliche Religion sein.« (Hake: Kath. Apologetik, pg. 163)

Upravení pokojnějšího poměru mezi státy, stavy, vládcm a lidem. Herder píše: »Ohne Päpste wäre Europa wahrscheinlich ein Raub der Despoten geworden.« Innocenc X. protestoval proti vestfálskému míru, totiž proti tehdy uznané zásadě knížecího absolutismu. (Srov. encykliku Lva XIII. »Diuturnum illud« 1881.

Církev bojovala za svatost *manželství* a důstojnost *ženy*. Protestantický dějepisec Jan Müller poznamenává: »Hätten die Päpste auch keine anderen Verdienste um die Menschheit aufzuweisen als die, welche sie sich in einem Kampfe von Jahrhunderten zum Schutze der Monogamie erworben haben, so wären sie unsterblich für alle Zeiten.«

Vylíčíme osud *otroků* u pohanů a osvobození jich církví. (Společné modlitby v katakombách mezi »pány« a »otroky«. Společný život v manželství mezi »otroky« a vznešenými matronami; papežové Pius I. a Kalixt I. pocházeli z otroků!)

Péči církve o stav *dělnický* osvětluje činnost Kettelerova a zvláště vynikajícím způsobem encyklika Lva XIII. 1891. »O dělnické otázce«. Byla s jásotem a uznáním přijata i dělnictvem sociálně-demokratickým.

Krátkého ocenění zaslouží otázka: církve a *charita*.

Z církve katolické vycházející přeměna světa na mravně-socialním poli překročila normální míru lidské možnosti; tato přeměna může být vysvětlena jen zvláštním božím spolupůsobením; jest morálním zázrakem a důkazem pro božský původ křesťanství.

Eximia sanctitas. Na jednotlivých *svědcích*, zvláště mučednících, ukažme nadlidskou lásku k Bohu a bližnímu, podivuhodnou sílu víry a ctností. Volme takové příklady, aby mládeži bylo jasno, že církve má důkazy nadlidské svatosti ze všech století, v každém stavu, věku, pohlaví, národu. Mládež má se přesvědčiti, že to nebyl přirozený entusiasmus, ani fanatismus, ani bezcitnost nebo přirozené motivy, které rozhodovaly při odevzdání se utrpením a smrti a proto vyličíme důkladně počínání jednotlivých mučedníků. Konečně následujž: *mučednictví* v katolické církvi jest v dějinách světových zjevem ojedinělým — nepopíratelný morální *zázrak* — důkaz pro *božský* původ církve.

Když mládež poznala pět morálních zázraků na těle církve, pak musí — jako kdysi vdovu ze Sarepty před Eliášem — s údivem k církvi vzhlížeti a zvolati: vidím, že jsi dílem božím a že slovo boží v tvých ústech pravdou jest. Předkládá-li tato církev svými zástupci, papežem a biskupy, nějaké učení k věření jako božské zjevení, pak má a musí křesťan toto učení jako pravdivé přijímati a prohlásiti: O Bože, věřím tomu, poněvadž jsi to zjevil a církve tvá pravé zjevení zaručuje.

Když církve dokázala mládeži své božské poslání, může otevřít knihu zjevení, z ní učiti a vysvětlovati; nalezne u všech, kteří mají dobrou vůli a neodporují milosti boží, důvěru a víru. Mládež má však také dojiti k náhledu, že při všech vynořivších se otázkách světového názoru a při všech těžkostech víry může a má se utíkat ku své církvi a od ní žádati rozluštění záhad světa.

Při projednávání jednotlivých pravd zjevených musíme zvláštní pozornost věnovati těm věroučným větám, které jsou nepostrádatelný pro stavbu jednotného křesťanského názoru světového a které od nepřátel jsou napadány nebo popírány.

Mládež obyčejně slyší: Není Boha, poněvadž ho nevidíme; jsoucnost boží nedá se dokázati, každý člověk má svého Boha; kdyby nebylo Boha, nebylo by války; kdyby nebylo víry v Boha a různá náboženství, bylo by více jednoty a sjednocení mezi lidem.

Bůh nestvořil svět; člověk pochází z opice; zlí přijdou znovu na svět, aby pykali za své hříchy; není nesmrtelnosti; není svobodné vůle; není nebe a pekla.

Kristus byl pouhým člověkem, nekonal zázraků; byl prvním socialistou, komunistou, anarchistou; Maria byla obyčejná žena.

Církev katolická se změnila, není pravá církev; je zastaralá; přežila se. Zpověď jest nesmyslem a podvodem, modlitba a přijímání jsou bezcenné.

Co se týká jednotlivé katechese, která pojednává o některé pravdě zjevené, bylo by za normálních poměrů asi nejlepším, začítí církevním učením, potom

řaditi — pokud možno — rozumová zdůvodnění a doklady lidských autorit a konečně poukázati na životní cenu věroučné věty. Zvláštní seskupení »auditoria« může vyžadovati jiné uspořádání. Mám-li na př. před žáky některé třídy pojednati o jsoucnosti boží, vyličím jak církev větu: »Věřím v jednoho Boha« ve všech dílech světa se modlí a od dob apoštolských modlila a proto za její pravdivost ručí; na obhájení této věty dal bych žákům do ruky jako zbraň »rozumové důkazy«: kdyby Boha nebylo, nebylo by ani světa a svět by nemohl tak moudře býti uspořádán; abych povzbudil k zmužilému vyznávání této věroučné věty životem i slovem, uvedl bych příklady vynikajících mužů, kteří víru v Boha celým svým životem dokazovali; vyzdvihl bych životní cenu této pravdy pro lidskou společnost s poukazem, že víra v jednoho Boha mnoho lidí v přemýšlení a jednání může spojit a že jenom tehdy můžeme mluvit o »rovnosti a bratrství«, jestliže jednoho a téhož Otce v nebesích vyznáváme.

Jsou-li žáci těkaví a bez zájmu, začal bych vycházkou do polí, všimal bych si stromů, křovin, ptáků a hmyzů, uvažoval o nich a končil bych poukazem, že z účelného a moudrého uspořádání přírody nutno souditi na moudrého Tvůrce; dal bych nahlédnouti do života nejslavnějších přírodopytčů a s nimi bych projevils své Credo.

Je-li většina žáků naplněna předsudky (vlivem prostředí), zkoušel bych napřed theismus a atheismus a jejich životní cenu pro jednotlivce i společnost, podal úsudek rozumu o víře v Boha a popírání Boha, a konečně bych poukázal na vnitřní štěstí těch, kteří v životě i ve smrti z nejvnitřnějšího přesvědčení mohli říci: »Věřím v Boha«.

Obě posledně naznačené cesty jsou cesty z nouze, kterými půjdeme jen tehdy, jestliže jinak ucho a srdce žáků nemůžeme zachytiti.

Mám-li pojednati o životě posmrtném, vyličím svolání a sezení IV. koncilu lateránského 1215 (Innocenc III., zástupci knížat, 412 biskupů, 800 opatů), uvedu jeho výrok o věčném životě a dokáži, jak to bylo odedávna vírou církve a také jest vyjádřeno v Písmě sv. Nutno odmítnouti větu: smrtí jest všemu konec.

Hlavním cílem apologetického vyučování jest: vštípití mládeži do srdce *důvěru a lásku k církvi* a vésti ji, aby ve všech těžkostech hledala ochranu u církve, neboť ona jest: »stánek k zastínění ve dne před horkem, a za bezpečnost, a ukrytí před vichrem a deštěm«. (Is. 4, 6.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Započtení duchovní správy katechetům. Zemská školní rada v Brně vydala všem okresním škol. výborům výnos ze dne 31. září 1922, čís. 37.966, tohoto znění: »Ministerstvo škol. a nár. osvěty v jistém případě rozhodlo, že nelze zvláštním učitelům náboženství na obecných a občanských školách na Moravě ustanoveným před 5. červnem 1919 odečísti jeden rok čekatelské lhůty při propočítání celkové doby služební. Okresní výbory se vybízejí, aby se dle tohoto řídily.« Z toho vyvozovalo se, že rok čekatelské

lhůty při propočítání celkové služby nebude započten. V citovaném výnose praví se, že nelze odečísti katechetům před 5. červnem 1919 ustanoveným jeden rok čekatelské lhůty při propočítání, což znamená, že tento rok se musí katechetům, o něž jde, započísti do celkové služební doby. — Poslanec Rýpar.

Rajská zahrádka, měsíčník pro mládež č. 3.—4. doporučujeme jako jeden z nejlepších časopisů pro mládež. Předpl. 6 Kč na adresu

Raj. zahr. Praha-II., 200.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 3.

BŘEZEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

Ke sporům o malý školský zákon.

(Ant. Tichý z Prahy-Podolí.)

Posl. Roudnický píše v lednu t. r. v »Lid. Listech«:

2. »Při sdělování školských zákonů strana lidová nezdarů neměla, nýbrž může hrdě se pochlubit s velikými vymoženostmi.«

3. »Měla-li lidová strana při malém škol. zákonu nezdar, pak je to vinou *jen* zástupců katechetů i našeho neodvislého katol. tisku .«

»Tuto *herostratovskou* zásluhu tedy zástupcům katechetů i katol. tisku neodvislému přiznávám.«

Katolický denník pražský »Čech« přinesl od svého zvláštního referenta posudek o průběhu letošní val. hromady Spolku katechetů v Čechách, dne 6. ledna t. r. konané. Tento posudek zaval podnět posl. Roudnickému k veřejné polemice v »Lidových Listech«, na kterou bylo mu odpověděno mnou a kolegou Hárou v »Čechu«. Nahoře uvedená slova jsou z repliky téhož posl. R., ale — bohužel — druhá odpověď naše k nim v »Čechu« již uveřejněna nebyla, ač redakcí byla doporučena, ba ani rukopis nedostal jsem zpět. Prý se ztratil. Než výše citovaná slova p. R. jsou víc než dostatečným důvodem, aby k nim v zájmu cti zástupců katechetů a vůbec pravdy přece veřejně aspoň v odborném listu odpověděno bylo. Proto chci aspoň kruhy katechetské s obsahem druhé odpovědi tuto seznámiti.

Předně *není pravdou, že by redakce »Čecha« k valné hromadě S. k. byla zvlášť zvána*. Jevíť denník »Čech« vůbec daleko větší pozornost našim snahám, než kterýkoli jiný katolický denník. Nicméně se stejnou radostí přivítali bychom na naší valné hromadě zástupce i jiných listů katolických. Netřeba se také p. R. na »Čecha« proto horšit, že v hlavních rysech správně o jejím průběhu referoval a jemu tak zaval podnět *i k novinářskému boji* dřív, než dostal do rukou oficiální zprávu o téže valné hromadě v »Katechetském Věstníku« únorovém t. r. uveřejněnou.

Takto došlo tedy i k novinářské polemice jeho dřív a je to lépe. Má to již odbyto.

Než *ústně vedl p. R. tentýž boj již dlouho* a sice od dubna m. r. na různých schůzích a konferencích duchovenských a to od té chvíle, co »Čech« přinesl návrh malého škol. zákona a kritiky jeho z kruhů katechetských. To nemohl p. R. ani »neodvislému Čechu« ani katechetům nikdy zapomenouti a končil své polemiky obdobně slovy nahoře uvedenými, *proto není pravdou, že by mu boj »odporný« teprve referátem v »Čechu« byl vnucen*. Naopak on stálým svým tvrzením, že neodvislý katol. tisk a zástupci katechetů způsobili zhoršení malého šk. zákona, přinutil právě předsedu Spolku katechetů v Č., Mauleho a mne, jako jednatele, abychom též jím stále opakované a veskrze nepravdivé dedukce na pravou míru aspoň při valné hromadě přivedli a zvláště venkovské členstvo dle pravdy informovali.

Tedy s tou vnuceností p. poslance R. do odporného boje, je to zrovna tak, jako s těmi »mírumilovnými« Prušáky a Rakušáky za světové války.

Proto pan R. přichází i nyní s voláním po svornosti a klidu trochu pozdě. Měl se dřív sám držeti jen pravdy a spravedlnosti ve svých přednáškách.

Nyní má jen to, co sám vyvolal. Ale zdá se, že na škodu p. R. boj tento přece jen nebyl, neboť dle všech známek přispěl mu aspoň částečně k lepšímu poznání. Nasvědčovalo by tomu aspoň jeho značně již skromnější prohlášení na val. hromadě pražských katol. organizací v Obecním domě 11. února t. r., kde mezi jiným řekl: »*K zhoršení malého školského zákona došlo také naší nešikovností.*« Tam neopakoval již, co ještě v lednu t. r. v »Lid. L.« napsal: »*Měla-li lidová strana při malém škol. zákonu nezdar, pak je to vinou jen zástupců katechetů i našeho neodvislého katol. tisku*«. Tuto *herostratovskou* zásluhu tedy (jim) přiznávám.

Ježto však není u p. R. recidiva vyloučena, že by časem zase k této své »kuriosní mentalitě« mohl se vrátit, předkládám interestentům a čtenářům tohoto listu následující jednou pro vždy *důkaz o tom, že ani zástupci katechetů ani neodvislý katol. tisk žádné herostratovské zásluhy na zhoršení malého školského zákona neměli.*

Predikát »herostratovskou« nutno z příkré a vezkrz nespravedlivé obžaloby, p. Roudnickým uváděné, ihned vypustit, ježto nesrovnává se s jeho dalšími vývody v L. L., kde praví, že »zástupci katechetů byli obětaví, namáhali se, ale námaha jejich byla málo platnou« a pak s tím, že 11. února t. r. v Obecním domě již zlý úmysl nikomu nepodkládal. Ostatně chtít někomu rozumnému dokazovat, že by zástupci katechetů sami *vědomě* ke zhoršení školských zákonů pracovali, bylo by prací předem ztracenou a holým nesmyslem. Zajisté nikdo rozvážný by tomu neuvěřil! Ale je nemožno zlý úmysl podkládat i našemu starému katol. neodvislému tisku.

Horší-li se přece p. R. na tento tisk, že některým katechetům uveřejnil kritické články k uveřejněnému v něm již návrhu malého škol. zákona, pak je to každému rozumnému občanu v demokratické republice rovněž věci nepochopitelnou.

Táži se: To už u nás za 4 roky samostatnosti jsme tak pokročili v demokracii, že by svobodní občané nesměli ani posudek pronést o tom, co jim naši republikánští poslanci, jimi volení, připravují? To musí beze slova kritiky, sebe lépe míněné, přijímat, co se jim prostě nadiktuje? Což nejsou státy spořádanější, kde právě nejdůležitější otázky rozhoduje si lid sám plebiscitem?

A že »Čech« uveřejnil v N. S. předčasně rozdaný a pak zase na rychlo stažený návrh m. š. zákona, to naprosto nemůže býti žádným herostratovským činem stigmatizováno z výše uvedených důvodů.

Naopak bylo to jeho svatou povinností, aby statisíce věřících rodin informoval o této pro výchovu jich dětí tolik důležité otázce, jak ji chce luštit naše koncentrační vláda, právě i od kruhů lidových tak nepěkně titulovaná a posuzovaná. Dále jsem v nitru svém o tom přesvědčen, že i p. R., kdyby nebyl členem posl. klubu strany lidové a nemusel tak úzkostlivě bráti ohled na názory svého vedení, jako my, že by nejen toto naše stanovisko chápal, ale dost možná i mezi nejradikálnějšími zastanci těchto demokratických práv stál a nejen katolické straně, ale všem stranám politickým neodvislost aspoň jednoho listu přál. Pak by z mno-

hých stran u nás brzo zmizel pověstný absolutismus, v důsledcích vázaných kandidátních listin se tam zahnízdí.

Další nadmíru důležitá okolnost o vině či nevině zástupců katechetů jest tato :

Teprve ke konci dubna — asi 14 dnů *po uveřejnění návrhu* malého škol. zákona a kritisujících jej článků v »Čechu« — obesláni byli zástupci katechet. Spolku pražského do schůze výkonného výboru v Obecním domě k přednesení svých přání k témuž návrhu a tam teprve z výtky činěné posl. Myslivcovi, jako redaktoru »Čecha«, *dozvěděli se o tom, že poslanecký klub strany lidové usnesl se, že o chystaném malém školském zákonu mělo se zachovat ve veřejnosti nej- přísnější mlčení.* O tom nikdo z nás ničeho nevěděl. Před tím nikdo nás ani na tuto okolnost a její důvody neupozornil. A tu se opět táží: Bylo-li vedení strany lidové ve svém nitru dle p. R. přesvědčeno, že smluvený a předčasně (?) »Čechem« uveřejněný návrh mal. škol. zákona byl nejjistějším základním kamenem k budoucí konfesionální škole a že pokrokové strany dosah smluvených ustanovení neznaly čili byly stranou lidovou napáeny (?) a že by se uveřejněním eventuálně veřejným kritisováním návrhu chytrácký kousek jeho politiky mohl poškodit, proč totéž vedení strany neupozornilo předem i spolky katechetské, vždyť jich tolik není? Proč jim neřeklo, že si v případě uveřejnění návrhu veřejné kritiky nepřeje a, mají-li katecheté nějaká přání, aby je ústně či písemně sdělili?

Z jakých důvodů i před zástupci katechetů vedení strany návrh zatajovalo, takže oni teprve z »Čecha« jeho znění seznali?

Může se pak někdo nepředpojatý divit, že k uveřejněnému již návrhu své posudky přičinili? A proč to horšení na »Čecha«?

Neměli někteří »předem dávno vše předvídající a na vše vždy předem pamatující« páni poslanci téže strany počítat též s tím, že návrh zcela dobře může býti uveřejněn ne od katolické strany, ale i se strany protivné? Vždyť to bylo již v té době, kdy i z úřadoven vojenských ztratily se nadmíru důležité listiny a plány vojenské!

Nedalo se totéž tehdy očekávat i při pouhém návrhu mal. škol. zákona? A nestalo se totéž nyní s návrhem zákona na ochranu republiky? A myslí snad p. R., že takové tajnůstkářství o školských věcech zachovávaly i protivné strany vůči kruhům učitelským, jako vůči katechetům strana lidová si počínala a počíná i nyní s prováděcími předpisy k nim, kdy je konečně jako strana koaliční do rukou dostati už musela?

Na to tedy vedení strany nepamatovalo, aby katechety zavčas upozornilo v otázkách školských o svých zámyslech, a ani nevzpomnělo, že by návrh mohl uveřejnit též někdo jiný nežli »Čech« a že by i potom ke kritisování jeho z naší strany dojít mohlo!

Či jsou katecheti školní prací svou pro stranu lidovou už tak bezvýznamní a veškerých práv zbavení, že ani ke školským otázkám svůj úsudek pronést veřejně nesmějí? Tento názor nesdílíme, byť nás bylo v republice jen 700. Naopak pokládáme to i za svou povinnost a šváté nezadatelné právo, jež si *od nikoho* vzíti nedáme! To by tak ještě scházelo v demokratické republice uzákoniti, že každý volič, pokud parlament pro něj nějaký návrh chystá, musí nositi zámek na ústech!!

Poněvadž tedy vedení strany lidové samo opomenulo zavčas upozorniti katechety o svých usneseních k návrhu malého školského zákona, proto nesprávně

p. R. přičítá zástupcům katechetů »herostratovskou zásluhu« na zhoršení textování malého školského zákona. Jen ještě k tomu podotýkám, že zástupci katechetů od té dubnové porady v Obecním domě, kdy upozornění byli na usnesení poslaneckého klubu — tedy již post festum — nikdy až do uzákonění červenových zákonů školských ani návrh reparačního zákona již v novinách nekritisovali. A jsem jist, kdyby vedení strany zavčas i ostatní katechetské spolky upozornilo, že by též všech kritik novinářských se zdržely, jako zástupci pražského Spolku, ač návrh reparačního zákona nejdříve dostali ne od strany lidové, ale oklikou od strany pokrokářské a teprve později i od p. R. Ten opět k nejprísnejšímu mlčení je zavazoval, což titíž zachovali, a přece to také pranic nemohlo, jak se zmíním pro nedostatek místa o tom až v dubnovém čísle.

Jak po uveřejnění návrhu malého školského zákona v »Čechu« (v němž bylo ustanovení, všemi koalovanými stranami smluvené, že rodičové jsou povinni přihlašovat školní děti své buď pro náboženství neb pro laickou morálku) ke zhoršení jeho textování došlo, líčí doslova sám p. R. v lednových L. L. t. r. následovně:

»Tu začali zástupci katechetů a neodvislý tisk proti tomuto způsobu psáti, a protože lidový (t. j. oficiální) tisk mlčel, tím stále odvážněji si počínali, až nezbyvalo, než *konečně našim lidem to vysvětliti. Když pokrokoví poslanci viděli, co to znamená*»), za žádnou cenu **na dříve již sjednaná** textování přistoupiti nechťeli, volili prvotní způsob a když jsme my nepřipustili závaznost laické morálky, vynutili si náplň do občanské nauky a výchovy, která sice není dnes nebezpečná, ale jednou by se jí mohlo zneužítí.«

»Dříve to mělo býti odděleno: buď náboženství nebo laickou morálku. Tuto herostratovskou zásluhu atd. .«

Potud p. R. K tomu nejprv sdělím, jak katecheté útočili. Katecheté žádali mezi jiným k návrhu, aby rodičům nebyla ukládána povinnost přihlašovací, ale aby jim bylo dáno právo dítko z náboženství po případě odhlásit a to ne mezi rokem, nýbrž jako se děje přihlašování u nepovinných předmětů vždy pouze na začátku roku; dále postrádali v návrhu jediné slůvko o úhradě nábož. vyučování. Bylo tam pěkně řečeno, že církev si nábož. vyučování bude obstarávat sama, ale o úhradě ani slůvka. Po tomto našem upozornění slíbil p. R. že bude hledět, aby dodatečně tento náš požadavek úhrady státem byl do návrhu přidán, ale nepodařilo se mu to úplně. Toliko v důvodové zprávě je řečeno, že náboženské vyučování hrazeno bude z veřejných fondů a pokladen dosavadních. *Nikdy a nikde nežádali zástupci katechetů, aby i katolické děti byly nuceny chodit vedle náboženství též do občanské nauky a výchovy!!* Ostatně písemné požadavky naše má p. R. i arcib. konsistoř v Praze a my jejich opisy. V »Čechu« toliko někteří katecheté žádali na vedení strany lidové ráznější postup a třeba i za cenu rozbití koalice, což ale v oficiálních požadavcích zástupci katechetů neuvedli. Táže se je v tomto jednání pražských zástupců katechetských něco, co by zasloužilo přídavek »herostratovského činu«?

Nedopustilo se spíše — dle líčení p. R. — vedení strany samo *další chyby* tím, že po katechetské kritice návrhu dalo rozkaz v oficiálním tisku strany (Dr. Noskem a j.) návrh — tak, jak jest — hájit, jako velikou vymoženost oslavovat,

*) Poznámka: Že je totiž lidovci snad »napálili« a hnedle konfessijní školu mít budou! Jsou to chudí duchem ti pokrokáři?! Přes rok chystají návrh a neznají potom, co znamená!!!

čili dle p. R. »našim lidem vysvětliti« až »pokrokoví poslanci viděli, co to znamená, a pak vynutili si« v zákoně nynější zhoršený text?

Nemělo spíše vedení strany naší nespokojenosti s návrhem proti stranám druhým využítkovati a ne ještě ho vychvalovati — Bůh ví jakou vymoženost?

Nemělo také trvat houževnatě na smluvených — dle p. R. — ujednáních a též se neohlížet jako druhé strany na to, »co potom«?

A nemělo vedení strany proti odpůrcům stejný trumf, jako oni, že i bez nich koalice je nemožná?

Proč tedy v této tak důležité věci dalo se vedení strany na ústup, když jednalo se o to, aby katolické děti nebyly nuceny vedle náboženství chodit i na občanskou nauku a výchovu, »které by se jednou mohlo zneužiti«, a když dle dříve již smluveného znění návrhu by k tomu nuceny býti nemohly?

Kam se poděla statečnost p. R., jakou v tutéž dobu projevoval ku př.již k vůli jedinci, knězi lidovci při obsazování proboštství Jindřichohradeckého v té míře, že navrhoval i rozbíjení celou národní koncentraci, nestane-li se rozhodnutí ve prospěch jediné osoby, jím protěžované? Při sdělávání tohoto šk. zákona šlo však o daleko více než o jednu prebendu. Tehdy jednalo se o záchranu náboženského života celých millionů katolických dětí, našeho katolického dorostu. Očekávali bychom proto tím větší horlivost u p. R. A zatím — kde se vzala tu se vzala u p. R. »taková láska« k národní koncentraci, kterou v záležitosti Jindřichohradecké neměl, ale najednou při malém škol. zákonu dostal on i celé vedení strany s ním, že ohlížejí se: »Co potom?« a dávají se v nejdůležitějším smluveném bodě na ústup a nepřátelé, kteří se neptají »Co potom«, vynutili si zhoršený text tak, že náboženství dnes je pro děti de facto nepovinné [ať to omlouvá, jak chce p. R.] a ještě budou musiti navštěvovat občanskou nauku a výchovu, »jež by mohla (!) býti jednou nebezpečná«. Velmi pěkně řečeno, že ano! Kdo tedy na zhoršení textu je vinen? Katecheti? Jsou oni v zákonodárném sboru? Ti mohou nejvýše jen si hájit, což už v zákoně je. Zákony oni nedělají. A připravovaný zákon ani vědomě ani nevědomě, jak zhora vylíčeno, ničím nezkazili. Naopak o zlepšení mnohého pracovali. Jestliže chce kdo už v této věci soudit, pak text p. R. slov ukazuje: Zhoršení textu mal. škol. zákona zavinila houževnatost stran pokrokových a povolnost strany lidové, nechci ani říci »nešikovnost« jak 11. února t. r. řekl p. R., který ještě v novinách i jinde s troufalostí neuvěřitelnou prohlašuje souhlasně s p. red. kanov. Světlíkem malý školský zákon i tak, jak zhoršený jest za »ohromnou vymoženost« své strany, na kterou si opět i slovy p. R. posvítíme.

Na zmíněné schůzi 11. února t. r., po mnohé stránce velmi interessantní, kde těžko bylo nezasvěcenci z dedukcí hlavních řečníků rozeznat, co je bílé a co je černé, a z níž mnozí na odchodu leccos v hlavě nemohli si dobře srovnat, odůvodňoval p. R. svoje prohlášení o malém škol. zákonu jako »ohromné vymoženosti« strany prostě tím, že někteří nepřátelé z prvu usílovali vyloučit náboženství ze škol vůbec, a jestliže přece 21 poslanců uhájilo »povinné« náboženství v našich školách, pak že to opravdu ohromnou vymožeností strany jest. Na prvý pohled zdálo by se to pravdou, než skutečnost dojem ten silně seslabuje. Jisto je, že zvláště u nár. socialistů a j. byla a je dosud veliká chuť na dobro dostati náboženství ze školy, ale že by vláda s podobným návrhem, když vystoupila, není nikomu z nás známo a p. R. jistě by ho nebyl zapomenul uvést,

Na různých chůfích by tedy nescházelo ani nepřátelům náboženství, ani nám, ale přijde na to, co by v shromáždění prošlo a co by též republiku ještě větších zmatků a bojů uchránilo. A tu dovoluji si poukázat na další velmi důležité okolnosti.

Předně na návrhu malého škol. zákona se pracovalo dlouho přes rok a to zprvu s vyloučením všech živlů katolických, jako v mnohých i jiných případech. Tak již v r. 1921 skoro rok před »herostratovským« činem »Čecha« a katechetů (v dubnu 1922) u jednoho zemského úřadu českého na stolku ležel návrh malého škol. zákona a v něm již tehdy někým jiným než p. R. a vedením strany pamatováno bylo na nábož. vyučování v obecných i občanských školách. Kdo tím opatrnickým navrhovatelem už tehdy byl, mohl by p. R. po případě se dopátrati u onoho — jak píše sám — vynikajícího činilele národní koncentrace, jehož v L. L. cituje, a jenž na adresu hlavně lidovců v Nár. Shrom. prohlásil: »My bychom uzákonili ohromnou většinou laickou školu, to vy víte, ale my víme, že by praskla koncentrace a co potom!«

Dále k vysvětlení »ohromné vymoženosti« p. R. připomínám slova ještě vyššího jednoho činitele v naší republice, jenž kdysi v této otázce už dávno prohlásil: »Odluka církve od školy provede se taktně« a opět jindy k příliš horkokrevným řekl asi: »Nám netřeba se v ničem ukvapovati. Postupně u nás se musí pracovati k cíli«. Snad to p. R. má ještě v lepší paměti?

Co z těchto uvedených okolností lze zcela logicky vyvoditi. Hlavně tři důležité věci k »ohromné« vymoženosti p. R. se vztahující.

1. Že existuje pro všechny politické strany naší národní koncentrace velmi veliký strašák v otázce: »Co potom?«, ze kterého při zákonu školském větší strach musela mít strana lidová než na příklad strana národ. socialistů (Dr. Uhlíř a spol.), neboť tito si z něho mnoho nedělali, neptali se »Co potom?« a lidovce, stále se ohlížející i v nejdůležitějších věcech: »Co potom?«, donutili k ústupu, takže přistoupili k nynějšímu zhoršenému textování zákona proti dřívějšímu, lepšímu již smluvenému textu.

2. Dál je z toho patrné, že nepřátelé nábož. vyučování sami už dávno uznali za výhodnější toto — ovšem ve stísněnější formě — zatím ve škole ponechat, ježto pro jich cíle nebylo ovoce ještě zralé, a

3. že vedení strany lidové nedalo to již tak »ohromnou« námahu náboženství v této formě, jak nyní již uzákoněna jest, ve škole uhájiti. A jestliže p. R. s p. red. Světlíkem prohlašují i tak ještě nyní malý školský zákon za »ohromnou vymoženost«, dopravám jim té radosti, ale já jinak soudím a myslím že aspoň stejným právem, jako oni, že malý školský zákon je spíše *ohromné vychytralosti nepřátelské danajským dárkem*, »který sice dnes, p. R., není nebezpečný«, protože se občanské nauce a výchově ještě dnes nevyučuje, »ale jednou by se ho mohlo zneužiti« a s kterým se lidová strana, opatřená tak mocným trumfem jako protivníci, přece pořádně sama napálit dala a nyní ráda by ústy dosti smělého p. R. veškeren vlastní »nešikovnosti« či lépe vinou přivoděný nezdar v malém škol. zákoně zcela neoprávněně uvalila na bedra »neodvislého katol. tisku« a na pouhé dva, tři zcela bezmocné zástupce katechetů, kteří tímto velikou blahovolnost nade vše pochybení povznesených politiků našich odmítají.

(Pokračování.)

Státní platy a pensijní příspěvky ze zvýšené základny pensijní pro 1 osobu

dle zákona z 20 prosince 1922 čís. 394 sb. z. a n.
od 1. ledna 1923.

Hodnostní třída a stupeň	O 75% zvýšené základní služné roční*)	Místní přídavek roční				Jednotný drahotní přídavek roční**)	Pensijní příspěvek měsíční†)	
		100% P r a h a	90%	80%	70%			
XI.	1.	4.908.—	1.404.—	1.260.—	1.128.—	984.—	4.320.—	37.40
	2.	5.436.—	1.560.—	1.404.—	1.248.—	1.092.—	4.092.—	41.44
	3.	5.952.—	1.704.—	1.536.—	1.368.—	1.200.—	3.876.—	45.36
	4.	6.480.—	1.860.—	1.668.—	1.488.—	1.296.—	4.524.—	49.40
X.	1.	6.480.—	1.860.—	1.668.—	1.488.—	1.296.—	4.524.—	49.40
	2.	7.008.—	2.004.—	1.800.—	1.608.—	1.404.—	4.296.—	53.40
	3.	7.536.—	2.160.—	1.944.—	1.728.—	1.512.—	4.068.—	57.44
	4.	8.052.—	2.304.—	2.076.—	1.848.—	1.620.—	5.388.—	61.36
IX.	1.	8.052.—	2.304.—	2.076.—	1.848.—	1.620.—	5.388.—	61.36
	2.	8.580.—	2.460.—	2.208.—	1.968.—	1.716.—	5.160.—	65.40
	3.	9.108.—	2.604.—	2.340.—	2.088.—	1.824.—	4.932.—	69.40
	4.	9.636.—	2.760.—	2.484.—	2.208.—	1.932.—	4.704.—	73.44
	5.	10.152.—	2.904.—	2.616.—	2.328.—	2.040.—	5.952.—	77.36
VIII.	1.	10.152.—	2.904.—	2.616.—	2.328.—	2.040.—	5.952.—	77.36
	2.	11.028.—	3.156.—	2.844.—	2.520.—	2.208.—	5.568.—	84.64
	3.	11.904.—	3.408.—	3.060.—	2.724.—	2.388.—	5.196.—	90.72
	4.	12.780.—	3.660.—	3.288.—	2.928.—	2.556.—	5.328.—	97.40
VII.	1.	12.780.—	3.650.—	3.288.—	2.928.—	2.556.—	5.328.—	97.40
	2.	14.004.—	4.008.—	3.600.—	3.204.—	2.808.—	4.000.—	106.72
	3.	15.228.—	4.356.—	3.924.—	3.480.—	3.048.—	4.272.—	116.04
	4.	16.452.—	4.704.—	4.236.—	3.768.—	3.300.—	3.636.—	125.36
VI.	1.	16.452.—	4.704.—	4.236.—	3.768.—	3.300.—	3.636.—	125.36

*) Dle reparačního zákona všichni katecheté at na obecných neb měšťanských školách budou zařadění dle let do postupu započitatelných do C skupiny státních zaměstnanců. Při tom do postupu učitelům i katechetům měšťanských škol připočtou se 3 roky a těm, kteří v nejvyšším stupni platovém dosažitelné (VII) hodnostní třídy ztráví 3 leta, obdrží osobní přídavek ročních 800 Kč a po dalších třech letech zvýší se tento přídavek na ročních 1 500 Kč. Vedle toho obdrží všichni at na obecných či měšťanských školách učitelé (katecheté), pokud služebními lety dosáhli posledního stupně dosažitelné hodnostní třídy časovým postupem, při dobré kvalifikaci do pense nezapočitatelné 2 tříleté odměny v C skupině po 400 Kč ročně. (Resoluce k zákonu z 20. XII. 1922 č. 394.) Katecheta ovšem po 5./6. 1919 ustanovený bude mít 100% plat při nejméně 21 hod. týdně bez exhorty; starší katecheté před 5./6. 1919 ustanovení již při 16 hodinách týdně, ježto změna § 17. parit. zákona jich se týkat nemůže. Jinak při menším počtu hodin noví katecheté do 6 hodin mají 25%, od 7—12 hodin 50%, od 13—16 hod. 75% a od 17—20 hod. 90% příjmů nahoře uvedených s obdobným percent. postupem.

**) Tento jednotný drahotní přídavek snižuje se 1. dubnem 1923 počínajíc o 20 procent čili o $\frac{1}{5}$ a dle drahotních poměrů dál až do jeho úplného zrušení vládou k tomu splnomocněnou. Drahotní a j. přídavky vyšší třídy rodinné pro rodiče, sourozence, adoptované atd. se zrušují § 6. odst. 9. nového zákona. Každé domáhání se jich je tudíž na přístě bezúčelné.

†) Dle § 9. nového č. 394 z 20. prosince 1922 nutno již platiti od 1. ledna 1923 pensijní příspěvky z částky, o níž se pensijní základna zvýšila v důsledku tohoto zákona.

Učitelé (katecheté), kteří nabudou nároku na plné výslužné po účinnosti tohoto zákona, budou platiti od té doby pensijní příspěvek z rozdílu mezi pensijní základnou podle dřívějších předpisů a mezi pensijní základnou tímto zákonem stanovenou.

*

Jinak zůstávají ustanovení čl. IV. odst. 2. zákona ze dne 17. prosince 1919 č. 2. z roku 1920 sb. z. a n. a § 15. odst. 3. zákona ze dne 17. února 1922 č. 76 *nedotčena*.

K vůli výpočtu i *daně z příjmu*, připadající na služební požitky uvádím dále tabulku následující, udávající daň pouze 50%ní či poloviční, již bude nutno platit již od 1. ledna 1923. Z té pak si každý snadno vypočte daň 75%ní od 1. dubna 1923 a 100% od 1. července 1923.

Daň z příjmu s válečnou 15%ní přírůžkou pro svobodné
od 1. ledna 1923

Roční příjem do Kč	50%ní daň z příjmu ročně	Roční příjem do Kč	50%ní daň z příjmu ročně
6.600.—	48.—	15.000.—	261.—
7.200.—	54.—	16.000.—	297.25
7.800.—	68.75	17.000.—	345.—
8.400.—	81.25	18.000.—	382.50
9.200.—	97.50	19.000.—	508.01
10.000.—	117.—	20.000.—	561.48
11.000.—	141.75	22.000.—	649.52
12.000.—	162.—	24.000.—	729.56
13.000.—	196.—	26.000.—	840.59
14.000.—	224.—	28.000.—	927.87

Doslovné uveřejnění zákonů červencových i prosincového o stabilisaci platů, pokud by se katechetů týkat mohly, přineseme u výtahu, až k nim uveřejněna budou i prováděcí nařízení příslušných úřadů. Zatím toto nejnutnější nahoře uvedené i s tabulkami k orientaci kolegů postačí.

Ant. Tichý.

Různé zprávy.

Provádění posledních školských zákonů. Na dotaz posl. Rýpara a soudr. v záležitosti posledních školských zákonů sdělil témuž ministr Bechyně, že prováděcí nařízení budou vydána co nejdříve a že o nich pracují veškerá ministerstva. — Jak se dále dovídáme z kompetentních míst, je prováděcí nařízení k reparačnímu zákonu učitel-skému již hotovo a čeká se pouze na schválení ministerské rady. Prováděcí nařízení k malému zákonu školskému bude hotovo v nejbližších dnech, načež předloženo bude jednotlivým ministrům. U státně zřízeného zákona bude prováděcí nařízení hotovo nejdéle do 14 dnů.

Malý kancionál, cena Kč 11.— jest jediným pro školní potřebu výnosem min. školství a národní osvěty ze dne 22. srpna 1921 čj. 74.591/1921 schváleným kostelním zpěvníkem. Církevní úchvaly dostalo se mu ve všech ordinariátech v Čechách a na Moravě. Ředitelství Státního knihoskladu prosí duchovenstvo, by jej laskavě žactvu doporučovalo a jest ochotno při hromadné objednávce darovati pro nemajetné přiměřený počet výt. Jest ochotno duchovnímu zaslati na požádání 1 volný výtisk pro potřebu vyučování a spolu upozorňuje, že veškerá korespondence i zásilky farních úřadů a ředitelství škol se Státním knihoskladem jsou poštovného prosty.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 4.

DUBEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

Ke sporům o malý školský zákon.

(Ant. Tichý z Prahy-Podolí.)

(Pokračování.)

V minulém čísle našeho »Věstníku« ukázal jsem, jak p. R. při hájení postupu lidové strany v Nár. shromáždění *nespravedlivě* »herostratovskou zásluhu« za její nezdar při malém školském zákonu přičítal jak zástupcům katechetů, tak neodvislému katolickému tisku. Spolu zdůraznil jsem tam oproti prohlášením jak p. R. tak p. redaktora Světlíka, že »malý školský zákon i tak, jak nyní je zhoršený, jest ohromnou vymožeností strany lidové«, za velmi neodůvodněné a nazval jsem též zákon »danajským dárkem ohromné vychytralosti nepřátelské«, jehož přijetím strana lidová se pořádně napálit dala a s kterým spíše se nepřátelské strany před svými voliči chlubití mohou a to plným právem, jak z dalšího bude patrné.

1. *Malý školský zákon je výtečným prostředkem k uspávání katolických rodičů*, zvláště mimo stranu lidovou stojících. Takovýchto rodičů katolických není u nás procento malé, uvážíme-li, že s lidovou stranou volilo průměrně 12%, připadá tedy na ně dle posledního sčítání lidu 68%, tedy bezmála 70%. Tentýž poměr odpovídá i školním poměrům. Tak je tomu v Praze i na venkově. V náboženské hodině je zpravidla katolických dětí z rodin strany lidové právě takové procento, jaké odpovídá procentu voličů téže strany. V ohromné tedy většině máme při náboženských hodinách dítky sice z rodin katolických, ale patřících do politických táborů jiných, nelidových. P. R. »považuje to za nemožné i u katolického křesťana« a snad i všem těmto rodinám katolickým přičítá »kuriosní mentalitu«, ale je to reelní pravdou. A též je pravdou, že i tito rodičové katoličtí, nelidoví často důrazně hájili si náboženské vyučování jich dětí ve škole. A právě k těmto rodičům mohou nyní vůdcové nepřátelských stran zvolat: »Vyhověli jsme vašemu přání. Ve škole i dle nového zákona dána je možnost vaše děti k náboženství vést a je v něm i vyučovat. Co tedy od nás můžete chtít víc?«

A tím také mnohé z těchto rodin katolických se spokojí, uspí.

2. Ale za daných poměrů v celém školském režimu a v táboře učitelských sil je tímtež zákonem dobře postaráno také o *podobnou uspávačku katolického uvědomění školních dětí*, dosud náboženské vyučování navštěvujících. Na to bylo pamatováno dobře právě tím ustanovením, že tytéž děti vedle náboženství budou musiti všechny bez výjimky navštěvovati i občanskou nauku i výchovu. Při ní bude krásná příležitost i ve škole dusiti horoucí jejich uvědomění katolické příslušnosti a to nyní i na *podkladě zákonném*, což aspoň dle dřívějších zákonů školských nebylo a ani v původním smluveném návrhu zákona nestálo.

A strana lidová přece z lásky ke koncentraci na to přistoupila! Že se v novém předmětu »laická morálka« pěstovati chce a také v mnohých případech bude, je tak jisté, jako, že *náboženství je dnes nepovinným předmětem*, byť p. R. se chlubil zákonnou vymožeností »2. že jest povinným předmětem, 3. že jest na prvním místě«. Ano, ale jen na papíře. Ve skutečnosti je náboženství ještě hůře na tom, než nepovinný předmět. Z tohoto mezi rokem se žák neosvobozuje, když se dal do něho zapsat, ale z »povinného« náboženství uteče, kdy chtějí rodiče a to i mezi rokem. Trvati na docházce takovýchto utečenců až do svolení školních úřadů, bylo by nejen dětinským, ale nepotkalo by se ani s žádoucím výsledkem. Proto by bylo lépe, aby p. R. et consortes raději s takovýmito vymoženostmi ani před uvědomělejší veřejnost nechodil.

A zrovna tak bude pravdou jen na papíře, že se bude učit v novém předmětu jen »občanská nauka a výchova dle smluvených osnov«. Zase i tu bude rozhodnou ne litera, ale duch našeho školského režimu a převážné většiny našich vychovatelů.

3. Dále právem se spíše nepřátelské strany — než zástupci strany lidové — mohou chlubit tímto zákonem před svými i nejpokrokovějšími voliči také proto, že *týž zákon jest zároveň svými důsledky zdařilou pomůckou i k vypuzování dětí méně uvědomělých katolických rodičů z náboženských hodin vyučovacích vůbec*. Jak? — Dobře.

Dle nového zákona přibude všem školním dětem (tedy i katolickým!) o dvě hodiny týdně více vyučování a to právě nově zavedenou občanskou naukou a výchovou, jež bude povinnou pro všechny, kdežto náboženství nikoli. A tu dá se takřka s matematickou jistotou očekávat, že právě tato okolnost způsobí opět ne-li veliký, přec jistě aspoň znatelný další úbytek dětí v náboženských hodinách. Zvláště se tak dá čekat na školách s jednoduchou frekvencí (kde se učí do 1 hodiny odpolední), u dětí z vyšších tříd (už toho prý slyšely dost v nižších třídách), u dětí přesporních (aby se dřív dostaly domů), u dětí tělesně slabých a u dětí z rodičů nábožensky vlažnějších (že tu bude náhražkové »nové náboženství«). A tak, máme-li ještě na paměti, že již dnes, kdy občanské nauce a výchově se ještě nevyučuje, a naše děti zvláště z vyšších tříd obecných i měšťanských musí vysedávat ve školním prachu leckde i v nevhodných budovách 5—6 hodin denně, nebudeme se ani moci mnoho tomu divit, že mnozí neuvědomělí rodičové i na přetížení svých dítek školní povinností se ohlížející, budou se snažit aspoň částečně jim tuto povinnost zmírniti tam, kde to dle zákona nového jde, a to je při náboženství. Tu jednoduše a zcela lehce dnes vyžádají si takovito rodičové od školních úřadů osvobození svých dětí od 2hodinného týdenního vyučování náboženského, když jim to zákon nový při občanské nauce a výchově vůbec nedovoluje.

Že touto okolností zákonem nepřátelským stranám také jejich každým rokem se opakující případná agitace bude značně ulehčena, k tomu též svou neuvěřitelnou povolností přispěla i strana lidová tím, že k zhoršenému textování smluveného dříve a rozhodně lepšího po této stránce návrhu přivolila. To je ovšem mrzutá věc a s naší strany hlavně proto bylo to vedení strany lidové trpce vytčeno. Ký div tedy, že p. R., jenž lví podíl na těchto »vymoženostech« nového zákona má a, jak praví *»neměl v úmyslu při intervencích katechetů spolupůsobiti . . . a k svým*

*intervencím katechety nežádal**, spolu s panem redaktorem Světlíkem a j. snaží se zcela neoprávněným vychvalováním tohoto zákona tento očividný nezdar své strany před veřejností ve svém tisku i ve svých přednáškách zamaskovati a jej na někoho jiného přesunouti. To se jim však naprosto nezdaří.

Pravda může býti sice na čas utlačována, ale konečně vždy zvítězila a již vítězí.

4. Než na jedno musím tuto ještě poukázati. Výše uvedeným jednáním, psaním i mluvením *p. R. a j. nepřimo ještě svým politickým odpůrcům jich uspávací systém v řadách katolických i lidových znamenitě sami podporují*. Vždyť stálým prohlašování malého škol. zákona dokonce *za ohromnou vymoženost* strany lidové, takřka vybízejí všechno duchovenstvo i všechen katolický lid a zvláště své lidové posluchače, čtenáře k falešnému jeho oceňování a k následujícímu ničím neodůvodněnému úsudku:

•Přece snad ten malý školský zákon nemusí být tak špatným — jak ten •Čech• a ti katecheti psali — když, jak pan R. tak i sám redaktor oficiálního denníku strany p. Světlík, jej za ohromnou vymoženost, ba chloubu své politické zdatnosti prohlašují. •

Shora uvedenými důvody považuji svůj úsudek o malém školském zákonu z 13. července za prokázaný tak, že ani ze svých důvodů, na valné hromadě pronesených, nemusím ničeho odvolávat.

Může se tedy v pravdě nazvati danajským dárkem vychytralých nepřátel (vždyť to sami řekli, že by mohli náboženství vůbec ze škol ohromnou většinou vyloučit, ale nepovažovali takový krok ještě pro republikánské naše poměry za zralý), a dále je chytré vypočítán na uchválení statisíců katolických rodičů, dosud náboženskou výchovu dítek si přejících, je důmyslně upraven právě pro všechny žáky povinnou občanskou výchovou i naukou k vyhánění jich z hodin náboženských a k otupování jich náboženských citů.

Není tedy dobře, aby lidové řečníci zákonem tím se příliš chlubili a tak i své stoupence nedosti zasvěcené mátl.

V příštím čísle pojednám o našich sporech, reparačního zákona se týkajících.

Pokoj.

Neděli I. post Pascha.

Když roku 1866 zuřila v Čechách válka, přebývala v chudobné chaloupce jisté vesničky starostlivá matka s 5 dětmi, z nichž nejmladší se nacházelo ještě v kolébce. Otce ve světnici nebylo. Byl na vojně. Bojoval proti nepříteli. Právě ta okolnost přivodila veliké soužení do této domácnosti, která bývala kdysi šťastná, pokud byl v zemi *pokoj*. Ale s dobrým otcem vystěhovala se z chaloupky také všechna radost. Matka celá usouzená starostmi o děti tonula stále ve strachu o svého muže a dítky ve svých modlitbách každodenně k Bohu volávaly takto: •Navrať nám tatička, ochránce a živitele! •

Konečně byla válka dobojována a hrdinové se navraceli do svých domovů. Chudičká žena s 5 dětmi nemohla se otce ani dočkat. Jednoho večera, když se opět za něj vroucně modlili, ozvaly se venku kvapné kročeje. Klika povolila.

Dvěře se otevřely a v nich se objevil očekávaný otec. »Drahé děti! Milá ženo! Jsem opět mezi vámi!« tak zvolal osmahlý a zarostlý voják a líbal všechny vroucně za všeobecného pláče.

Když i to maličké robátko v kolébce byl zulíbal, tu teprve se usadil a počal z vaku vybírat dary. Byly to dárky sice nepatrné, ale měly velikou cenu, protože byly posvěceny láskou otcovskou. Když otec podělil všechny rozradostněné dítky, podával pěkný dárek i své dobré ženě. Ta jej sice radostně přijala, ale ihned plna něžnosti a lásky pravila: »Co je mi do všech darů? Co je nám do celého světa? Jenom když máme opět tebe! Neboť ty sám přinášíš do domu radost a *pokoj*, který nám nahraditi nemohou všechny poklady světa. Kéž by nás už *pokoj* tento nikdy neopustil!« — — —

Milé děti, je to pravda, že sv. *pokoj* je tak drahocenný? Je to pravda, že je darem nejvzácnějším? Ano, je to pravda. *Pokoj* je dražší nežli všechny poklady tohoto světa. Kde *pokoj* panuje, tam se všechno dobře daří. Kde *pokoj* zavládl, tam umkla všeliká zloba i nenávisť. Právě tak jako nepokoj zavádí do domu peklo, tak zase sv. *pokoj* snáší nebe dolů na zemi.

Když se Pán Ježíš narodil, prozpěvovali andělé, že nese *pokoj* lidem dobré vůle. Když na oslátku vjížděl o neděli Květné do Jerusalema, tvrdili o Něm zastupové, že vjíždí do města jako nějaký král *pokoje*. A když se dnes po svém zmrtvýchvstání při zavřených dveřích ukázal apoštolům, není-liž pravda, třikráte je pozdravil týmiž slovy a sice: »*Pokoj vám!*«

Kristus Pán ostatně, milé děti, nikoli ponejprv pozdravil takto své miláčky, ale pozdravoval těmito slovy skoro obyčejně vždycky. Podle jeho příkladu a rozkazu činí tak i Církev a pozdravuje takto své věřící skoro při všech posvátných obřadech, které konává. Hleďte!

1. Když jste se narodili, přinesli vás rodičové ke *křtu* do kostela. Kněz vás obmyl posvátnou koupelí od hříchu dědičného, přijal za údy Církve katolické a pak vás uvítal do sboru věřících. Kterými slovy vás uvítal? Kterými slovy vás pozdravil? Co vám asi přál na cestu do života? »Jdi v *pokoji*, a Pán budiž s tebou!« Těmito slovy ukončil posvátný úkon křestní a propustil vás domů. — Přál vám tedy *pokoj*. Ach, milé děti, doufám, že tento sv. *pokoj* provázel vás skutečně v celém vašem dětství. Provázel vás pořád a sice tak dlouho, pokavad jste se nedopustili těžkého hříchu. Pak jste už nebyli tak šťastni, nevinni a pokojni

2. Ale mezitím jste pomalu vyrůstali a dospívali a když jste poznali hlavní pravdy našeho sv. náboženství, nastala vám přemnohým chvíle, kdy jste přistoupili ke sv. **břimování**. Před biskupem a před kmotry jste slibovali, že se za svou víru stydět nebudete, ale že podle ní budete žít až do své smrti. Pak vás pan biskup pomazal sv. křížmem, udělil vám lehký políček a při tom zašeptal: »*Pokoj* tobě!« Vite-li, milé děti, co vám chtěl těmito dvěma slůvky naznačiti? Chtěl vám říci mnoho! Chtěl vám říci toto: »Drahý břimovanče! Co jsi nyní přislíbil, to také plň až do skonání! Zachovej si v duši živou víru, a budeš požívat sv. *pokoje*!« — A je to, děti, svatá pravda! Co je sv. pravda? Že kdo si zachovává ve svém srdci neporušenou víru, ten zde na světě žije ve sv. *pokoji*. Má totiž pokojné svědomí, třebas by nevím jaké soužení potkalo jej v živobytí

3. Ale, bohužel, lidé jsou křehcí a upadají tak snadno do hříchův! Myslím, že se nemýlím, řeknu-li, milé děti, že málokterý týden mine, ve kterém byste se

nějak neprohřešili. To všechno P. Ježíš dobře věděl; on znal dobře, že jsme lidé křehcí, a proto nám přišel napomoc. Ustanovil **sv. pokání**, aby nám navrátil ztracený klid a **pokoj** duše. Jen si, milé děti, vzpomeňte a v duchu si představte, jak vám bylo, když jste se upřímně vyzpovídali a když jste obdrželi rozhřešení! Jak vám bylo, když jste s obmytou duší odstupovali od stupňů zpovědnice, zatím co zpovědník se s vámi loučil slovy Kristovými: »Jdi v **pokoji**!« Bylo vám volno a příjemno u srdce. Těžké břímě spadlo s vás jako balvan se skály. Byli jste zase usmíření se svým Pánem Bohem. Cítili jste v duši sv. mír a **pokoj**, onen sv. **pokoj**, který vám na odchodu od zpovědnice přál váš zpovědník.

4. A což teprve, když jste po upřímné zpovědi přistoupili druhý den **ke stolu Páně**! Když jste u posvátných stupňův oltáře přijímali do svých úst a do svého srdce samotného Pána Ježíše! Jak vám bylo, když jste — čistí na duši — měli již již požívatí jeho pravé Tělo, pokrm nebeský? Svatý **pokoj** rozlil se vašim nitrem!

V prvních dobách křesťanských, kdy všichni v kostele přítomní přistupovali obyčejně ke stolu Páně, před společným sv. přijímáním na pokyn jáhna nejprve se navzájem líbali: muž muže, žena ženu, děti se líbaly vespolek na znamení, že mezi nimi není žádného nepřátelství, ale že mezi nimi vládne sv. **pokoj** a mír. Pak teprve požívali nejsv. Tělo Páně. Na památku tohoto překrásného obyčeje vidáváte při slavné mši svaté, při které je více kněží, že si všichni tito navzájem před sv. přijímáním udělují pax, t. j. políbení **pokoje**.

5. Ale ještě vám, drahé děti, něco připomenu, co snad dobře víte. Při svátosti **stavu manželského** uděluje kněz svatebčanům, ženichovi totiž a nevěstě požehnání, při čemž dí: »**Pokoj** a požehnání všemohoucího Boha Otce, Syna i Ducha svatého sestupí na vás a zůstávej vždycky s vámi!« Snad jste to již viděli a slyšeli

6. Anebo jste někdy byli svědky onoho posvátného úkonu, kterému se říká zaopatřování neboli **poslední pomazání**. Viděli jste již někdy kněze, kterak s Tělem Páně spěchal k nemocnému, aby jej posilnil na dalekou cestu do věčnosti? Když vstoupil do příbytku nemocného, jaké asi dal kněz pozdravení? Co řekl vstupuje do dveří? Přicházejte k nemocnému, aby jej zaopatřil sv. svátostmi, pozdravuje obyčejně takto: »**Pokoj** budiž domu tomuto a všechněm, kteří tu přebývají!« Aj, tedy nejen nemocnému, nýbrž i všem zdravým lidem přeje tu kněz svatý **pokoj** podle příkladu a rozkazu Ježíše Krista!

7. Avšak i tenkrát, když nemocnému zhasla svíce života a duše jeho se rozloučila s tělem; chci říci, milé děti, že i **mrtvému** křesťanu přeje Církev ústy kněze i věřících odpočinutí a sv. **pokoj**. »Odpočinutí lehké dejž mu, ó Pane!« tak říkáváme, modlíce se za zemřelého, a ihned dodáváme: »Nechť odpočívá v **pokoji**!« — — —

Hle, v takové vážnosti chová Církev slova Kristova: »**Pokoj vám!**« A není ani jediného výkonu bohoslužebného, ve kterém by věřícím nepřála a nezvěštovala sv. **pokoj**. Mír a sv. **pokoj**! Může-li býti pro nás něco lepšího a dražšího nežli mír a nežli **pokoj**? Což necítíme to zvláště teď, kdy panuje hrozná válka, která udusila všeliký **pokoj**? Ó, kéž by se opět do naší vlasti mír a sv. **pokoj** navrátil! Oddechli bychom si všichni. Vyschly by potoky slz, přemnohé oči by se zaleskly blahem a v nesčetných rodinách by se opakovaly podobné výjevy radosti, o jaké jsem vám vypravoval na začátku dnešní exhorty. Amen.

Světový názor a mládež.

Arnošt Oliva.

(Dokončení.)

Obrazy ze života církve ve Spojených státech severoamerických.

(Skizza katechese o jednotě církve.)

1. Přenesme se v duchu do nového světa a vystupme v největším městě — Novém Yorku. — Je tu moře domů, zahrady, pole a docela i les.

Potřebujeme průvodce. Zeptáme se, kde jest *katolické české středisko*, kde bychom našli Čechy a s nimi pobesedovali. Večer už sedíme mezi krajany a spoluvěřícími a bavíme se příjemně.

»To budete koukat, až shlédnete nádherné bankovní paláce,« praví jeden, »a mrakodrapy, které jsou přes 100 metrů vysoké,« volá druhý. »Oboru musíte vidět, je největší na světě,« dodává třetí. Skoro každý chválí něco jiného.

Obracíme řeč jinam a dotazujeme se: »Jest zde mnoho *katolíků*?« »To si myslím,« odpovídá soused, »asi dva miliony«. Pak zde máte i mnoho katolických kostelů? Ano, asi dvě stě. Také Anglikáni, methodisté, presbyteriáni, lutheráni a židé mají své modlitebny, ale mnohem méně než katolíci. Kdo jsou to anglikáné, methodisté, presbyteriáni? Vesměs protestantské sekty. Káže se v katolických chrámech také *česky*? Ano! Při českých katolických chrámech jest také *česká škola*. Řádoví kněží a řeholnice učí na mnohých školách. Chtěli bychom katolický chrám český vidět. Nezapomeňte prohlédnouti si nejkrásnější chrám — *kathedrálu sv. Patrika*. Můžete tam jít hned ráno, sám arcibiskup bude mít pontifikální mši sv. To půjdeme, chceme vědět, slouží-li zde arcibiskup mši sv. právě tak *jako u nás*.

Mše sv. začíná. Pozorně pozorujeme: stupňové modlitby, Gloria, Kollekt, epištola, evangelium, Credo, obětování, praeface, sanktus, proměňování, Otčenáš, přijímání *všecko právě tak* jako v naší vlasti.

Cítíme se jako doma. *Katolická víra* a katolický život *spojuje nás s naší vlastí* — nový svět se starým. Jak musíme plni obdivu zvolati: katolická církev, jakou jsi obrovskou stavbou, kterou ani moře nemůže rozdělit!

II. Navštívme jiná města: Filadelfii a Boston. Život katolický jest zde podobný onomu v N. Yorku. Co nás zvláště zajímá, že zde jsou *kardinálové*. Při posledním *konkláve* oba kardinálové volby se súčastnili a po volbě Pia XI. oba mu holdovali a ruku políbili a tím projevili, že se svými věřícími římského papeže za nejvyšší hlavu uznávají.

Jako každý český katolický biskup uznává římského papeže, tak ho uznává i každý americký katolický biskup. A proto nejen u nás, ale i v Americe a celém světě nemůže nikdo býti biskupem, komu papež nedá svolení.

Od římského papeže vycházejí nitky ke všem biskupům na celém světě. *Týž* sv. Otec dává předpisy všem katolickým biskupům o učení víry a udělování sv. svátostí. *Totéž* katol. učení máme v Čechách jako v Americe, *tytéž* svátosti přijímáme. Papež jest nejvyšším pastýřem všech katol. biskupů, kněží i věřících jak v Evropě, tak v Americe, Asii, v celém světě.

Jak podivuhodným zařízením v katolické církvi jest papežství! Pastýřské oko svatého Otce a jeho pastýřská hůl sahají do celého světa. Proto katolický

Američan modlí se totéž apoštolské vyznání víry jako Čech a proto oba s úctou pohlíží k sv. Otci.

V papežské hymně zpíváme Tam, kde strní Církev týmě — v staroslav-ném, věčném Římě — národů všech jazykové — k Bohu pějí v písni nové. — Kdykoliv tuto píseň zpíváme, cítíme se všichni údy oné světové rodiny, která pohlíží k papeži jako svému duchovnímu Otci a vůdci, cítíme se členy světové církve katolické, kteří v papeži vidí společnou nejvyšší hlavu a pramen jednoty. Můžeme právem na papežství býti hrdi a jím se chlubit.

III. V Americe žijí i *Indiáni*. Vyznávají také katolickou víru? Jsou mezi nimi také katolíci? Jak se k nim katolická víra dostala? Církev k nim posílá misionáře. Kdo jim říká, co mají učit a které svátosti udělovati? Papež! Církev katolická nikoho nevylučuje, kdo chce její učení vyznávat, je pro všechny národy. Učení církve jest takové, že v něm každá rassa, každý národ nachází světlo, útěchu i sílu a vnitřní klid. Církev, která všechny národy volá, pro všechny jest, všem národům se hodí, mohl založiti jen ten, který nade všemi národy stojí, Bůh. Naše katolická církev jest *dílo boží*. (Oba články jsou zpracovány dle článků faráře dr. Wolkenana v Kat. Blätter 1922, č. 9—10.)

Různé zprávy.

Spolek měl *členskou* schůzi se sekci Velké Prahy, onu za předsednictví kolegy *Maule*, tuto za předsednictví kol. *Bendy*. Kdežto v první pro krátkost času byla podána stručná správa o nutných intervencích a zodpověděny došlé dotazy, v této kolega Benda rozvinul otázku místních zájmů katechetů Velké Prahy spolu s tím, co ve věci té bylo podniknuto. Na konec kolega Maule hlásil nové členy.

Vídeňský spolek katechetů měl 22. listopadu schůzi. Dr. Zessner přednášel »o náboženských cvičeních a právním stanovisku«. Předseda promluvil o »městském svazu« a o akci »dříví a uhlí pro chudé« na niž se sešlo 580.000 K rak. Ve schůzi 13. prosince přednášel dr. Schwacher. **Kněžská konference** ve Schwarzenau slibuje rozvoj katechetické činnosti. Subvence p. kardinála zajistila vyjití posl. čísla Chr. paed. Blätter. Úsilí o zvýšení renumerací. Před Velikonocemi vyjde brožura preláta dra Krause: O nejdůležitějších ustanoveních říšského zákonníka a školského řádu vyučovacího.

Říšský svaz katechetských spolků rakouských. Dosavadní president kons. r.

Müller resignoval, nechť zvolen je nástupce, nedá-li se na věci nic změnit a otázka katechismu opět vezme se v úvahu.

Salcburský spolek katechetů. Dle zprávy o valné hromadě z 9. listopadu spolek má 292 členů a knihovna, umístěná v semináři 326 čísel. Rozladění mezi katech. spolkem a spolkem kněžské duchovní správy skončilo dohodou. Volby. Ve schůzi ustavující zvolen předs. Bachmann, katecheta měšťanských škol.

Linecký spolek katechetů. Byly utvořeny pracovní kroužky v Linci, Ischlu, Kirchdoru, Kremsmünsteru a j. Dne 24. prosince jednáno o zpěvníku, škole pracovní a o přírůstku knih do bibliotéky. Rozděleno mezi některé studium o těchto otázkách: zpěvníku, zpořádku a přijímání, literatuře pro mládež, sexuelním výkladu, názorných pomůckách, vzdělání vůle a j. Na valné schůzi 23. října předseda referoval o činnosti spolku a doporučil Christliche paedagogische Blätter.

Korutanský spolek katechetů. Ve valné schůzi 29. listopadu ve výroční zprávě referoval předseda o návrhu soc. dem. o školním dozoru, voleb. právu kate-

chetů, různých intervencí u úřadů. Biskup dr. Hefter referoval o otázce katechismové z biskupských konferencí a vybídl ku zpracování katechismu. Návrhy na opravu osnovy a vzdělání katechetů v seminářích zakončily schůzi.

Legendy velikonoční z pera proslulého mistra katechetiky a homiletiky prof. Em. Žáka jsou pokračováním jeho »Legend vánočních«. Nejsou to jen milé legendy s nádechem pravděpodobnosti, ale i meditace duši povznášející, hřející a nasycující. Je to opět další článek řetězu minulých prací Žákových. Ke vnitřní dokonalosti druží se i vkusná forma. Cena nepoměrně nízká 5 Kč. Kotrba, Praha II., 148.

Čítárna časopisů českých i cizojazyčných je otevřena ve fakultě theologické ve Spálené ulici v úterý a pátek odpoledne ve 4 hod.

Dějpravu pro české hluchoněmé vydal Lad. Kokta str. 103. Na konci jednotlivých odstavců vyvozuje vhodně mravní důsledky. Ač kniha má mnoho obrázků (přes 84), stojí pouze 2.80 Kč.

Příprava na sv. zpověď a sv. přijímání. Pro ditky škol obecných a měšťanských napsal Tomáš Blatenský. Cena 60 h, poštou 1 Kč; 10 kusů 6 Kč, 100 kusů 60 Kč franko. Nákladem »Rady katolíků«, v Č. Budějovicích. Doporučujeme.

Evangelium Ježíše Krista podle sepsání svatého Marka. Podle vulgaty se stálým ohledem na text původní (řecký) přeložil a úvody i výklady opatřil dr. Jan Ladislav Sýkora, řádný profesor české fakulty bohoslovecké a probošt kolegiální kapitoly u všech svatých na hradě pražském. Nákladem dědictví svatojanského.

Osobní. Dp. Jaroslav Štucbart, katecheta na Kladně, praesentován zemskou školní radou v Praze podle § 15. školního zákona jako definitivní katecheta měšťan-

ských chlapeckých a dívčích škol v Přesticích.

Christlich.-paed. Blätter, měsíčník vyd. Spolkem katechetů vídeňských, red. Jaksche, Vídeň, Schönbrunská ulice, roční předpl. 20.000 K rak. (15 Kč), roč. 46, seš. 1.—2.

Obsah: Die religiösen Übungen u. das geltende Recht (dr. Zessner). — Kein neuer Katechismus? (Jaksch.) — Fortbildung der Katecheten (dr. Hollnsteiner). — Ein Stammkatechismus zum kath. Religionsbüchlein (W. Pichler). — Am Grabe des hl. Klemens M. H. (vycházka do kostela Maria Stiegen). — Literatura a zprávy. Časopis svědčí o neustupující práci katechetů vídeňských a přináší zajímavé praktické články.

Katechetische Blätter vyd. univ. prof. dr. Göttler v Mnichově, orgán katechetů německých, roč. 23. seš. 1. Číslo 240 M. Obsah: Unser Verein beim hl. Vater. — Jesus Christus am 3. Tage auferstanden (obširná katechese). — Der Auferstandene (výkl. Fugelova obr.). — Sieh, ich stehe vor der Thüre. — Zprávy a literatura. Vychází v úhledné formě, ač letos obsah stručnější, ale po mnohé stránce zajímavější. Představuje směr školy katechetické mnichovské.

Úmrtí: Český a slovanský svět katolický je zarmoucen zprávou z Ameriky, že tam zemřel na své misijní cestě v plné životní síle P. Adolf Jašek, katecheta obč. škol v Kroměříži a hlavní spolupracovník Díla Apošt. sv. Cyrilla a Methoda v Olomouci. Totéž v č. 1.—2. věnuje mu vřelou vzpomínku a ocenění jeho obětavé činnosti na několika stránkách z pera dra Hrachovského. V duchu všech, kteří jsme znali ideální duši zesnulého bratra-Moravana, vyslovujeme z hloubi srdce přání věčného pokoje a nehybnoucí památky jeho.

Upozornění! Koncem března zaslal jsem upomínky všem, kteří dosud dluhují za rok minulý. Prosím, by nedoplatky byly co nejdříve vyrovnány a zaslán i členský příspěvek na rok letošní. Musím vše platit hotově. Upomínání jest dnes drahé a neslouží nám ke cti. —

Členský příspěvek jest 36 Kč a ne 30 Kč, jak někteří zasílají. Kdo poslal jen 30 Kč, pošli doplatek!

Pokladník.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 5.

KVĚTEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

Ke sporům o reparační zákon.

(Ant. Tichý z. Prahy-Podolí.)

Poslanec Roudnický v »L. L.« č. 19. t. r. v lednu ve svém článku »Moje provinění« dál sub 4. píše:

»Nezdar měla lidová strana i při reparačním zákoně o platech učitelů se zařazením katechetů do skupiny C . . .

» . . . nesou důsledky přání zástupců katechetů nyní katecheté všichni.«

Tak tedy p. R. v bodě 4. zmíněného článku zahajuje a končí svůj novinářský boj proti našim stížnostem, jež jak reparačního zákona samotného tak i chabého hájení našich zájmů při tom se strany lidové se týkaly. P. R., ač v témž článku zprvu hlásal, že strana nezdarů neměla, jen samé vymoženosti, přece tedy připouští další nezdar strany lidové ve školských zákonech, ale — jak vidět — viny žádné na tom ani on ani strana jeho nemá. Zase jen ti nešťastní zástupcové katechetů to zavinili a »nyní nesou *důsledky přání zástupců* katechetů katecheté všichni.«

Všimněme si nejprve: *a)* jak p. R. toto opětně smělé tvrzení svoje odůvodňuje a pak *b)* v čem hlavně záleží ten nezdar, jenž tak těžce náš stav katechetský postihl.

Ad *a)* Dle vývodů posl. Roudnického došlo k nezdaru při reparačním zákoně takto:

»Katechetům podle práva patří skupina A., ale *jsem pevně přesvědčen, že nikomu z nás ani za Rakouska by nenapadlo očekávat, že dostaneme A.* Nyní, když se snižovala skupina učitelstvu, aby se katechetům zvyšovala, byla nejnevhodnější doba. To uzná každý. V revolučním Národním shromáždění snažil se poslanec *Rýpar* pro katechety *vymoci skupinu A.* Slíbil mu to i referent i ostatní členové výboru. Ale proti tomu tehdy zahájili »zástupcové katechetů« boj, takže se posl. Rýpar svého úmyslu vzdal. Věřím, že s těžkým srdcem.

Zástupcové katechetů *nechtěli mít zvláštní skupinu mimo učitele*, ježto tím získávají všechna nová budoucí práva, jsou-li ve stejné kategorii a nad to dosažení ke skupině B, v níž byli s učiteli občanských škol, započtení dřívějšího čtyřletí, co již měli, nezdálo se tak býti nesnadné a konečně skupina B se započtením čtyřletí až do 8. hodnostní třídy jest lepší než skupina A.

Tento návrh byl přijat. *Tím byli poškozeni katecheté moravští*, kteří započtení čtyřletí neměli a nyní i sami katecheté čeští. Když učitelům občanských škol byla vzata skupina B a přiznána jen C, nesou důsledky přání zástupců katechetů nyní katecheté všichni.

Toť celé jeho odůvodnění — doslova otištěné — k obvinění našemu.

Každý z nás katechetů, kdo od převratu poněkud jen stopoval vývoj událostí školských a platů učitelských (a tedy i nás) se týkajících, na první pohled tu vidí, s jakým odpůrcem máme tu v našem sporu co činiti.

Poznává hned, jak *úskočně si vede a hodně nerytířsky* — abych horšího výrazu užítí nemusil.

1. Předně vytýkám p. R., že ve svém projevu odvolává se na p. Rýpara, jakoby týž už v revolučním shromáždění snažil se pro katechety vymoci skupinu A, a že zástupci katechetů mu to zmařili, což je vyloženou nepravdou.

Je opravdu s podivem, jak »katecheta, ježž přece, a to mi p. R. promine, považují též za katolického křesťana« mohl něco podobného vůbec v oficiálních katolických listech uveřejnit.

Ač sám je pevně přesvědčen, že ani za Rakouska bychom skupinu A nedostali, *jak může mít důvěru, že by to byl snad vymohl posl. Rýpar za pomoci onoho známého referenta*, jenž ze samé lásky k duchovenskému stavu všechny nové katechety postavil pod výminečný § 17. paritního zákona, takže zůstali daleko za industriálními učitelkami a sto chutí měl i nás staré katechety o nabytá práva připravit, a jemuž nezkušený, mladičký poslanec Rýpar sedl důkladně na lep, jak níže ukáží.

A dále nemohu pochopit, proč p. R. před napsáním těch slov aspoň *se nezeptal* svého p. kol. poslance Rýpara na to, *jakého znění byl tehdy ten jeho návrh* na skupinu A v (revolučním) kulturním výboru podaný, »proti kterému pak zahájili zástupcové katechetů boj, takže se poslanec Rýpar svého úmyslu vzdal«.

Na takový dotaz *byl by mu musil poslanec Rýpar dle pravdy říci*, že nikdy žádného podobného návrhu na skupinu A pro nás katechety ani ve sněmovně ani v žádném jejím výboru nepodal. Nám katechetům nic takového vůbec není známo, ač v r. 1918—1920 dle všech známek mnohem bedlivěji jsme sledovali po této stránce parlamentární činnost než p. R., jak viděti již z jeho podobných tvrzení. Nicméně vyzývám tímto p. R., aby aspoň dodatečně uvedl, kterého dne a v kterém sboru parlamentárním posl. Rýpar vůbec takový neb podobný písemný návrh *na skupinu A* podal, proti němuž by zástupci katechetů pracovali *a jej zmařili*.

Jsem pevně přesvědčen, že podobný návrh nikdy podán nebyl a že jej p. R. nikdy nebude moci uvést. Za to mohu posloužit p. R. v této otázce jiným faktem.

Když jednalo se v revolučním Národním shrom. o paritní zákon a z úst posl. dr. Stojana a ostatních členů kulturního výboru jsme seznali, že každý pokus pro nás o A skupinu je marný, a když viděli jsme z rozdaného návrhu, jak hlavně p. referent Smrtka nás české katechety bez rozdílu chce o vymoženosti osnovy zákona z r. 1913 připravit a § 17ým par. zákona upravit katechet-ské platy bez ohledu na jeho vyšší předběžné vzdělání a pozdější možnost vstoupiti ve službu školní, pak nezbylo nám nic jiného než zachraňovat, co se dalo. A to byla práva zemskými zákony nabytá, která snažili se též zvláště učitel. zástupci v kulturním výboru zachránit i v paritním zákoně. Při tom marnou byla zase snaha naše, aby aspoň pro staré již katechety ono vyrovnávací čtyřletí v Čechách zavedené rozšířeno bylo na celou republiku. I tento zcela spravedlivý a v Čechách již r. 1913 přijatý požadavek narazil na tuhý odpor. Jen velikému osobnímu vlivu p. posl. dr. Stojana tehdy, jenž nás sám všude vodil, podporoval a posílal, máme co děkovati, že podařilo se nám aspoň pro katechety před vydáním par. zákona ustanovené zachrániti stará nabytá práva dle zemských

zákonů. A ta byla jak pro literní učitelstvo tak pro katechety poněkud odlišná v jednotlivých zemích. Katecheté moravští začínali vyšším základním služným než učitelé literní, u nás v Čechách začínali jsme stejným služebním platem, za to nadlepení vyrovnávací počítalo se nám připočtením čtyřletí, což potom teprve přijetím zákona říjnového 1919 ukázalo se pro České katechety staré výhodnějším.

A tento rozdíl mezi českými a moravskými starými katechety pokusil se posl. Rýpar odstraniti a sice novelisačním návrhem k § 17. a k § 37. paritního zákona, ale svými důsledky pro nás staré české katechety tak nevhodným, že by nás byl *vědomě* připravil o ono posl. dr. Stojanem a námi tak těžce uhájené a dobývané čtyřletí.

Pravím »vědomě připravit chtěl«, neboť posl. Rýpar se tím netajil a i před kolegy moravskými i námi na Velehradě veřejně to prohlásil. Dokonce nám se svěřil (a p. R. to nahoře potvrzuje), kdo mu hlavním rádcem při stylisaci návrhu byl. Byl to p. referent Smrtka.

A vskutku návrh už byl ve výboru připraven, rozmnožen, když tu kolegu Hálu právě tam meškajícího p. posl. dr. Stojan na toto počínání p. posl. Rýpara upozornil a požádal ho, aby s p. posl. Rýparem o věci té pojednal. Překvapení jeho i nás všech bylo ohromné.

Zde stůjž doklad, doslovně otištěný, oč tehdy posl. Rýpar bez našeho vědomí chtěl se pokusiti. Návrh zní:

Zákon

ze dne . 1920, jímž se mění § 17. a 37. zákona ze dne 23. května 1919, sb. z. a n. čís. 274 o úpravě služebních příjmů a výslužného učitelstva na veřejných, obecných a občanských školách.

Článek I. Ustanovení oddílu druhého § 17. zákona ze dne 23. května 1919 sb. z. a n. č. 274 se zrušují a nahrazují se takto:

§. 17. Zvláštní učitelé náboženství, kteří *vyučují* přes 15 hodin týdně, budou míti ve službě počáteční příjmy jako učitelé literní v § 15. uvedení. Do postupu započítá se jim doba, po kterou na veřejných nebo soukromých školách vyučovali náboženství jako členové duchovní správy, od prvního jich ustanovení v duchovní správě.

Zvláštní učitelé náboženství, kteří *vyučují* nejméně 16 hodin týdně, požívají téhož platu jako literní učitelé škol, na nichž působí. Mají-li učitelé literní těchto škol podle zákonů zemských nárok na plat vyšší, než se klade tímto zákonem, náleží také učitelům náboženství plat rovněž takový.

Zvláštní učitelé náboženství, kteří *vyučují* méně než 16 hodin týdně, obdrží odměnu, která činí při učebné povinnosti do 6 týdenních hodin 25 procent, 6 až 10 hodin týdně 50 procent, 11 až 15 hodin týdně 75 procent příjmů učitelů literních v souřadném postavení. Při zařazení do platů hodnostních tříd započítá se jim doba celé této služby, jakož i doba od prvního ustanovení v duchovní správě, jestliže vyučovali náboženství na veřejných nebo soukromých školách do postupu.

Článek II. V oddílu čtvrtém § 37. nahrazuje se věta:

»zvláštním učitelům náboženství od prvního ustanovení se stálým platem podle posavadních zákonů zemských« tímto zněním:

»zvláštním učitelům náboženství od prvního ustanovení v duchovní správě, jestliže vyučovali náboženství na veřejných aneb soukromých školách.

Článek III. Zákon nabývá účinnosti od 1. listopadu 1918.

Článek IV. Provedením zákona tohoto pověřuje se ministerstvo školství a národní osvěty.

Z uvedeného otisku je vidno, že posl. Rýpar neusiloval pro nás o žádnou skupinu A, jak nepravdivě uvádí p. R., nýbrž jen o započtení let z duchovní správy novým i starým katechetům vůbec, ale za drahé výkupné: připravením 528 českých katechetů o ono čtyřletí. To jasně ukazuje jim navrhované novelli-
sování § 37. Naše čtyřletí hlavně se opírá o slova: »podle posavadních zákonů zemských.« A hle! Známý náš »přítelíček« referent S. prý p. Rýparovi pomáhal, radil, až ona slova v návrhu zmizela. K tomu jsme ovšem mlčet nemohli a když poslanec Rýpar přesvědčiti se nedal, a v této věci jsme s ním dohody nedosáhli, splnomocnili jsme naše zástupce k projevu, že žádných změn pro staré české katechety si nepřejeme a ponechali jsme p. Rýparovi volné pole, aby si pro kolegy moravské vymohl, co chce a může. Tím ovšem mu byla další akce v té věci znemožněna. Vzal návrh zpět. Ale v debatě tehdejší aspoň mohl poznati z úst p. Housera, Smrtky a j., jakými »přítelíčky« nám jsou a o co jim hlavně šlo. I to málo, co pro staré katechety v zákoně paritním zbylo, chtěli odstraniti. A posl. Rýpar jen proto, aby něco pro moravské kolegy »udělal«, jim v tom pomáhal.

Oddechli jsme si upřímně, že to tak dopadlo. A co tak nevhodně vymáhal posl. Rýpar totiž započtení let z duchovní správy — toho dočkali jsme se cestou jinou v Čechách i na Moravě také a sice zákonem z 9. dubna 1920 č. 222, kde se jednalo o všechny státní zaměstnance.

2. A dále z kontextu vývodů p. R. je patrná snaha dokázat, že zástupci katechetů nejednali dobře v tom, že nechtěli na to přistoupiti, aby jich právní poměry byly vyřízeny zvláštním zákonem, že by potom se jim nemohlo stát, aby s učiteli ostatními byli zároveň přehazováni z jedné skupiny do druhé, jako právě nyní se stalo při reparačním zákoně. K tomu pravím: Pamatuji se, že jen posl. Rýpar s takovými názory vystoupil svého času mezi projednáváním zákona paritního a pak, když kolegové moravští svou nespokojenost dávali na jevo poukazující na rozdíly české. Než kromě výše uvedeného návrhu on jiného ani p. dr. Stojan nepodali. My si též zvláštního zákona nepřáli, protože trpkou zkušenost měli jsme již za sebou, že totiž kolik desetiletí katecheté v Čechách musili se namáhati, než vydobili si uplatnění oné zásady v osnově zákona z r. 1913, aby s učiteli literárními ve stejném fysickém stáří měli stejný plat a to aspoň při brzkém nastoupení v službu školní.

Jiný důvod byl ten, že i na kurátním kleru, ač je mnohem početnější a vždy větší pozornost mu kruhy katolické věnovaly, měli jsme pádný doklad, jak těžce a vždy až naposledy za ostatními stavy úpravy svých požitků se domohli.

Konečně dávno již s veškerým učitelstvem přáli jsme si býti zařazeni do hodnotných tříd státních zaměstnanců a parity s nimi dosáhnouti. A to kynulo nám navrhovaným tehdy paritním zákonem.

Jak jsme se tedy mohli jinak rozhodnout? Měli jsme si žádat zvláštní platovou úpravu, když mnohem nepatrnější jsme počtem a jak od nynějšího světa tak i od kruhů katolických přehlíženi? Kolik let bychom se museli opět načekat, než bychom se v budoucnosti vždy nové a nové, době a poměrům odpovídající úpravy svých požitků dočkali?

Proto každý rozumný musí uznat, že správné bylo naše rozhodnutí žádati si úpravy našich poměrů v rámci zákona učitelského, jako katecheté na středních školách to mají a automaticky i s profesory středoškolskými postupují.

Ostatně sám p. R. výhodnost tohoto našeho postupu — jak nahoře uvedeno — uznává, nicméně právě z této okolnosti úskočně chce vyvoditi, jakoby zařazení i katechetů občanských škol do skupiny C bylo *jen* důsledkem přání »zástupců katechetů«, a je snahou jeho: hlavní těžiisko naší nespokojenosti s reparačním zákonem na jiné pole přesunouti. A tu musím poznamenati:

Je sice pravdou, že nás netěší ono přehození učitelů škol měšťanských do C skupiny a s nimi i přeřazení nás katechetů těchže škol, ale nepamatuje se p. R., jak sliboval při nejmenším, že zachrání aspoň B skupinu, dokonce i započtení 5 let pro všechny katechety staré i nové bez rozdílu? A zatím nejen neprosadil A skupinu, nezachránil B skupiny pro učitele měšťanských škol, *ale i pro nás neuhájil ani parity v C skupině s učiteli literárními*. A to je to, co jemu i celému vedení strany vytýkáme s největší roztrpčeností a na co teprve reaguje teprve až v dalším článku »Odporný boj, kde praví:

»S houževnatostí jsem postupoval a chtěl dosažitelné, jak se mi zdálo, vymoci: skupinu A, odstranění percentuelního platu a snížení počtu hodin a otevřeně přiznávám, že přes veškeré úsilí . . . jsem toho nemohl docílit. Podařilo se mi pomocí pana ministra Dolanského zachrániti pro staré katechety čtyřletí a vymoci novým dva roky.

Než by prý povolili katechetům skupinu A, prohlásili velice vlivní páni na vysokých místech, raději ať praskne koncentrace. Percentuelní plat jsem potíral v anketě i v rozpočtovém výboru a zde mi řekl pan ministr Šrobár, podám-li návrh na škrtnutí, že odvolá celou osnovu . . .

Potud p. R. Z toho je opět vidět, jak i p. R. naivní byl v posuzování »dosažitelného« a jak *i při zdělávání tohoto zákona stačilo lidoucům pohrozit rozbitím koalice a ihned se dali na ústup.*

(Dokončení.)

Kdyby člověk byl stvořen pouze pro tento svět

Neděle V. post Pascha.

Svatý František Serafínský ubíral se kdysi kolem zedníka, který pracoval na stavbě; přívětivě ho pozdravil a dal se s ním do řeči. »Co tu robíš, mistře milý?« tázal se ho. Zedník odpověděl: »Těžce pracuji.« »A proč pracuješ?« tázal se světec opět. Zedník odpověděl: »Abych si vydělal peníze.« »K čemu chceš vydělávat peníze?« »Abych si koupil chleba,« odpověděl udivený zedník. »K čemu je ti třeba chleba?« pokračoval světec. Načež zedník pravil: »K čemu? Nu, abych mohl býti živ.« »A proč vlastně žiješ?« Zedník, který byl těmito podivnými otázkami už poněkud rozmrzen, ocitnul se pojednou v rozpacích, neboť nevěděl dále odpovědi. Sv. František mu tedy počal líbeznými slovy vysvětlovati, že *člověk není vlastně stvořen pouze pro tento svět*, ale že po tomto životě pozemském nastane život bez konce, ve kterém budou spravedliví dokonale blaženi a hříšníci neskonale nešťastni.

Než, m. dr., na světě je mnoho nerozumných lidí, kteří říkají, že *člověk je stvořen pouze pro tento svět*. Že smrtí všecko se končí a po smrti není nic. Věřte mi, že není hroznějšího bludu nad takovéhle mínění! Povím vám v dnešní exhortě některé důvody, které dokazují, že *člověk není pouze pro tento svět*.

1. V Písmě svatém čteme, že Adam byl živ 930 let a umřel. Methusalem žil 969 let a umřel. Noe byl stár 950 let, když umřel. Abraham žil 175, Izák 180 a Jakub 147 let; ale všichni konečně umřeli. A tak se odjakživa lidé rodí a zas

umírají. Umírají staří, umírají mladí. Umírají mládenci a panny, ale umírají také nemluvňátka v náručí svých matek.

M. dr., *je-li člověk stvořen pouze pro tento svět*, proč asi Pán Bůh dopouští, aby umírala nemluvňátka, která ještě ani světa neužila? Proč asi Pán Bůh dopouští, aby sirotkům umírali rodičové, otec nebo matka? Proč asi Pán Bůh dopouští, aby umírali mužové v nejlepší síle a květu života? Aby odcházeli v době, kdy jsou vlasti a národu nejužitečnější? Jestliže mohli patriarchové ve St. zákoně tak dlouho žít, proč nepopřeje Pán Bůh lidem nynějším, aby dosáhli vysokého věku a vyplnili dokonale zde na světě svou úlohu? Proč? Protože *člověk není stvořen pouze pro tento svět*, ale pravý život má k očekávání teprve po smrti . .

2. *Kdyby člověk byl stvořen pouze pro tento svět*, pak by už zde na zemi musil za své ctnosti dosáhnouti odměny a za všechny své hříchy musil by už zde na zemi býti potrestán. Ale děje se tak opravdu? Dochází zde na světě svatost a ctnost uznání a odměny? Dochází hřích zaslouženého trestu? Nedochází. Člověk nábožný a ctnostný musí často trpěti, ale hříšník se raduje.

Povím vám příklady. Představte si křesťanského misionáře! Všecko opustil. Opustil své milé rodiče a přátele. Opustil své jmění a pohodlí. Opustil svou vlast a odebral se do nehostinné ciziny. Šel mezi divochy, aby jim kázal evangelium. Vydal svůj život v nebezpečství a skončil, byv zákeřnický usmrcen. Proč asi všechny tyto oběti podstoupil? Jistě, že z lásky k Bohu a nesmrtelným duším. Ale *kdyby byl člověk stvořen pouze pro tento svět*, jakou odměnu dostane za své oběti? Žádnou odměnu nedostane. Je to možné? , .

Představte si jiné mučedníky! Chtějíce zůstat věrni Bohu, podstoupili jedni smrt ohněm, druhí smrt mečem; jiní byli lámáni kolem a opět jiní byli rozsápáni od divokých šelem. Co je sílilo v jejich utrpení? Co jim dodávalo zmužilosti v mukách? Nic jiného nežli naděje, že po tomto strastiplném životě pozemském nastane život bez konce, ve kterém budou spravedliví dokonale blaženi.

A nespravedliví — co ty očekává? Představte si na příklad vraha, který zabil člověka a o všecko jej oloupil! Pak se opatrně ukryl a odvrátil od sebe veškeré podezření zločinu. Snad jiný trpí za něj nevinně v žaláři . . . Ode zase kterýsi žhář zapálil sousedovi stavení a připravil jej o všecko jmění. Také on dovedl podezření od sebe odvrátiti .

Jáčku, milé děti, mají tyto zločiny zůstat na vždy utajeny a bez trestu? Zde na světě sotva budou odkryty. Kdy tedy přijdou na jevo? Ach, *kdyby byl člověk stvořen pouze pro tento svět*, nejeden zločin zůstal by bez trestu a celá řada dobrých skutků zůstala by bez odměny. Ale *člověk není stvořen pouze pro tento svět*, nýbrž na onom světě vládne spravedlnost, která dobré odměňuje a zlé trestuje, jak kdo zasluhuje.

3. *Kdyby byl člověk stvořen pouze pro tento svět*, pak by se nelišil nikterak od obyčejného zvířete. Zvíře nezná jiné radosti, nežli odpočívati a přijímati potravu. To mu dostačí k úplné spokojenosti zde na tomto světě. Více si nežádá . . . Ale to všecko člověku nestačí k úplné spokojenosti. Lidské srdce prahne po něčem jiném, prahne po blaženosti věčné, duševní. Pán Bůh sám vložil tuto touhu do srdce našeho. Ale myslíte, že snad některý člověk dochází této duševní blaženosti už zde na světě? Kdyby jí mohl dosáhnouti, pak by byl tento svět oblažujícím rájem. Ale je tomu tak, ó drahé děti? Je země naše rájem? Požíváme

zde jen samých radostí duševních? Nepožíváme. Daleko častěji zakoušíme zde strasti a zármutky, takže svatou pravdu vyznáváme, když se modlíme, že jsme vyhnání synové Evy v tomto slzavém údolí. Pravá blaženost není zde na světě, ale na věčnosti. Není tedy *člověk stvořen pouze pro tento svět*, ale pro život budoucí

4. Ostatně, *kdyby člověk byl stvořen pouze pro tento svět*, rcete, m. dr., proč tedy Bůh Otec poslal na svět Svého Syna? Proč Syn Boží trpěl a umřel? Proč vstal z mrtvých? Proč ustanovil svátosti? Proč křest? Proč pokání? Proč svaté přijímání? Proč poslední pomazání na cestu do věčnosti? Proč konečně sám vstoupil na nebesa? Tento týden budeme si jeho nanebevstoupení připomínati . . . Pán Ježíš vstoupil proto na nebesa, aby vyplnil svůj slib. Neboť byl řekl: »V domě otce mého jsou mnozí příbytkové, a já jdu, abych vám připravil tam místa . . .« »Radujte se veselte se, neboť odplata vaše jest hojna v nebesích!«

Zkrátka a dobře! *Žádný člověk není stvořen pouze pro tento svět*, ale pro život věčný. Sv. Pavel napsal: »Ustanoveno jest lidem jednou umřít, a potom bude soud.« A v listu ke Korintským napsal: »Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý buďto dobré nebo zlé.« (2 Kor. 5, 10.)

Jestliže někomu nestačí slova Pavlova, nechať si vzpomene kterak nás naučil Pán Ježíš se modliti! Když Ho totiž jednou apoštolové prosili, aby je naučil nějaké pěkné modlitbě, pravil: »Když se chcete dobře modliti, modlete se takto: Otče náš, jenž jsi na nebesích . . .« Na nebesích sídlí váš Otec. Tam je tedy vaše pravá otčina, vaše pravá vlast a váš pravý domov. Já pak jdu, abych vám tam připravil místa!

Nuže, m. dr. když jste vyslechli dnešní celou exhortu, co myslíte? Je snad *člověk stvořen pouze pro tento svět*? Činí smrt všemu konec? Není věčnosti? Není spravedlivé odplaty? Odpověď na tyto otázky ponechávám vám . . . Jenom něco vám ještě řeknu, a sice to, že jsme zde na světě vlastně *poutníky*, kteří putují do vlasti nebeské. Ale každý poutník musí na své pouti také něco zakusit a vytrpět. Jednou musí snášet vedro, podruhé zimu. Někdy bídu, nedostatek; někdy hlad a žízeň. Ale to všechno nic nevádí! To všechno se nám vynahradí tam nahoře nad hvězdami. Budeme-li s Kristem všechno utrpení zde na světě trpělivě snášeti, přijdeme za Ním a budeme se s Ním také radovati. Amen.

Různé zprávy.

Úsudek J. S. Pia XI. o spolku katechetů. Když na podzim prof. dr. Jindřich Mayer (Bamberg) v audienci u sv. Otce podal zprávu o cíli a vzrůstu »německého katechetského spolku«, odpověděl papež: »Pokládám ten spolek za nejdůležitější. Ano, řekněte pánům výslovně, že jej považují za nejdůležitější ze všech spolků.«

Spolek katechetů v Čechách. Na členské schůzi předseda referoval, že na popud kol. Hály bylo ministerstvu školství a nár. osvěty podáno upozornění vypracované týměž kolegy, aby pro uvarování se zbytečných rekursů od katechetů bylo v chystaných prováděcích nařízeních k zák. č. 251/1922 pamatováno na toto: Katecheté

kteří konali v r. 1922 exhorty a vyučovali 20 hodin týdně, konali plně zákonitou povinnost a nemohli vědět, že 13./VII. bude odhlasován zákon, kterým se exhorty neuznávají za povinnost katechetů, jak je do té doby uznávaly a ukládaly všechny zákony zemské. Nemohli tudíž postižení katecheté změnit 2 hodiny exhort zpětně za 2 hodiny vyučovací. Důvodová zpráva k zák. č. 251/1922 praví výslovně: »Navrhují se zlepšení od 1./VI. 1922.« Nebylo tedy úmyslem zákonodárce poškozovati učitele náboženství tím, že by se jim ukládala povinnost neproveditelná.

Při tom jedná se jen o učitele náboženství ustanovené před 5./VI. 1919, jak plyne ze znění a smyslu zák. č. 251/1922. Tímto zákonem nebyly změněny §§ zákona paritního ze dne 23./V. 1919, o které se opírají právní poměry učitelů náboženství před 5./VI. 1919 ustanovených.

Šem 5. reparačního zákona ze dne 13./VII. 1922 č. 251 mění se ustanovení paragrafu 17. parit. zákona ze dne 23./V. 1919 č. 274. § 17. parit. zákona týkal se však pouze katechetů *po* 5./VI. 1919 ustanovených, kdežto pro katechety *před* tímto datem ustanovené byly rozhodujícími §§ 37 a 38 paritního zákona, jak rozhodlo ministerstvo školství a národní osvěty při rekursu o přiznání vyrovnávacího čtyřletí a při rekursu o počáteční rok služební. Jestliže tedy § 17. zák. ze dne 23./V. 1919 (parit. zák.) nevztahoval se na katechety před 5./VI. ustanovené, nemůže se jich týkati ani když byl pozměněn v § 5. reparačního zákona a týká se tudíž tento § 5. reparač. zák. 251/1922 opět jen katechetů *po* 5./VI. 1919 ustanovených. V důsledku toho i zvýšená jím minimální povinnost vyučovací ze 16 na 21 hodin týdně týká se jen těchto katechetů po 5./VI. 1919 ustanovených.

Dle zákonů zemských měli katecheté před 5./VI. 1919 ustanovení za minimální povinnost vyučovati 16 hodin týdně a při 16 hodinách měli nárok na postup paragrafem 37. naznačený. Ježto § 37. paritního zákona zrušen ani změněn není, trvá jejich nárok na postup a tedy i plné služební požitky při 16 hodinách týdenních dále. — Kol. Benda rozvinul dále stadium, v jakém jest otázka přídavek sil učitelských, resp. katechetů ve Velké Praze. — Povstáním a vřelou vzpomínkou uctěna památka smrti

kol. Ed. Houštického v Brandýse n. L. — Hlášení noví členové.

Kněžím členům spolku sv. Josefa dříve v Gorici nyní v Brixenu oznamuje nížeapsaný zástupce spolkový, že k četným žádostem členů odhodlal se výbor spolkový k znovuotevření spolkového domu v Ice v Istrii. Dříve však musejí býti zjednány řádové sestry některé kongregace k řízení hospodářství domácího. Nepodaří-li se získati jich, bude výbor nucen najmouti laické služebnictvo a těmto vyšší poplatek mzdový platiti, což by ovšem zase mělo účinek na zvýšení denní taxy pensijní. Mimo to musejí býti dříve některé opravy v domě samém podniknuty, čímž ovšem znovuotevření domu se pozdrží až asi do polovice června t. r. Bylo by záhodno, aby již nyní členové, kteří hodlají k zotavení svému použití domu v Ice, již nyní se přihlásili. Přihlášky zašlete nížeapsanému zástupci do Prahy, který je pak hromadně zašle gener. sekretariátu do Meranu (k ušetření pošt. výloh). Dr. Vincenc Oehm, Praha-II., 1991.

Bible české vyšly právě sešity 51. a 52., v nichž starý zákon dospěl k 35. kapitole proroka Jeremiáše a Nový zákon k třetímu listu sv. apoštola Jana. Veliké a nákladné toto dílo pokračuje rychlým tempem přes veliké překážky, jež se mu v cestu kladou. Jednou z největších překážek jest malý počet správně platícího odběratelstva. Každý, kdo jen poněkud může, měl by se přihlásiti za odběratele. Přihlášky přijímá administrace České bible v Praze-IV., 35.

Dar. Kol. dp. V. Cihlář, katech. v Hostomicích daroval Spolku z vděčnosti přes 100 Kč. Vzácné uznání vděčně kvituje výbor. —

Adr. pokl. : A. Oliva, Vysočany, čp. 267.

Mementote fratrum, Societatis vestrae!

V Pánu zesnul

P. Eduard Houštický,

dlouholetý katecheta obč. šk. v Brandýse n. L. a člen Spolku, 26. března 1923 ve věku 52 let. Na půdě krvi svatováclav. a úctou P. Matky Staroboleslavské posvěcené odpočívaj v pokoji a po klopotné práci své a svém utrpení v nemoci jich přímluvou raduj se v nebi!

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 6.

ČERVEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

Ke sporům o reparační zákon.

(Ant. Tichý z Prahy-Podolí.)

(Dokončení.)

Dále je katechetům známo, že výbor Spolku z taktických důvodů zvláštním memorandem i osobními intervencemi žádal p. R. a jiné vlivné činitele strany lidové, aby snažili se prosaditi pro nás A skupinu, což on také činil, jak píše. *Nikdy však nebylo našim přáním přerazovati učitelstvo měšťan. škol do C skupiny anebo dokonce aby vyměřoval se katechetům plat percentuelní teprve dle toho, až kolik budou mít hodin.* To přáním katechetů nikdy nebylo a p. R. nikdy by to nám dokázati nemohl. Katecheté také reparační zákon nezrobili. *Zrobil ho spolu a hlasoval proň i p. R.* Jestliže tedy dnes ozývá se náрек na reparační zákon z řad katechetských, pak nenesou to důsledky »přání zástupců katechetů« nýbrž odnášejí opět jen důsledky veliké povolnosti »zástupců strany lidové« a jich veliké »lásky« ke koalici a k učitelstvu vůbec.

A dále se ptám p. R., proč jemu víc než p. ministrovi Šrobárovi záleželo na zachránění osnovy reparačního zákona?

Proč ji raději nenechal padnout? Jen měl p. R. ten »návrh na škrtnutí podat, myslím, že by mu dnes blahořečili nejen katecheti, ale zvláště všichni nově nastupující učitelé, industr. učitelky, vedlejší učitelé, ano i všichni učitelé měšť. škol. Jen ať si přečte jich orgány anebo ať všimne si podrobněji již novell. návrhu něm. k témuž zákonu, pár neděl starému. Tak je dokonalý ten zákon, že už ze všech stran i »Čech« z 22. dubna vybízí Vás, abyste jej předělávali, neboť křivdy v něm spáchané zvláště na nás katechetech volají do nebes. —

Ad b). Měla tedy strana lidová zase nezdar a proto všimněme si ještě stručně v čem hlavně spočívá a proč taková nespokojenost jeví se u katechetů.

a) Roztrpčení katechetů hlavně na p. R. je proto tak veliké, že na schůzi katechetské na podzim m. r. doznal, že mu ušlo, změní-li se zpětná platnost zákona k 1. červnu 1922, že hrozí jim percentuelní plat a ztráta náhrady 20 až 30 procentních srážek od téhož data, i když v tu dobu maximální svou vyučovací povinnost konali.

Nenapadlo prý ho tehdy, že zrušení exhort a ta zpětná platnost tolik set i starých katechetů tak těžce postihne. A při tom si hrdě ještě napíše, že k svým intervencím on katechety nežádal. Ale co horšího, ač tito i z zákona reparačního snaží se 100procentní plat uhájit již při minimálním počtu 16 h. týdenních [ježto § 37. paritního zákona zrušen není a § 5. opravuje jen § 17. paritního zákona, týkajícího se přece jen dle známých již rozhodnutí jen katechetů (nových) po

5. červnu 1919 ustanovených], p. R. svými prohlášeními je naprosto v tom nepodporuje.

b) Dále je to ona hrozná nesrovnalost renumerací za vyučování náboženské Duchovní správce obdrží za *každou* hodinu náboženskou 5·70—6·80 Kč, tolikéž i *učitel světský*, ale katecheta z povolání — až bude-li učit přes 24 hodin týdně a k tomu dostane zastaralou, nezměněnou renumeraci ročně 100 Kč za 1 přespočetnou týdenní hodinu náboženského vyučování, tedy jen něco přes 2 Kč.

c) Konečně, a to je to nejsmutnější: Učitel světský třebas 17 anebò i méně hodin vyučující má dle reparačního zákona stále plný plat, kdežto *katechetovi se dle tohoto zákona může měnit plat* za odpadových poměrů *ustavičně* a vše bude záležeti na p. inspektorovi, zda bude se snažit mu doplnit hodiny, aby měl plný 100 procentní plat a postup učitele literního.

V prováděcích nařízeních se to sice přísně ukládá, ale známe již za těch několik let skutečnost. I co je v zákoně, musili jsme pracně dobývat, což teprve, je-li to ponecháno na vůli p. školdozorců a podepřeno slovy »co možná«. Těšte se, bratří katecheté! Možná, že jo — možná, že ne. Možná, že zůstanete na místě, kde máte definitivu, možná, že ne. Možná, že budete mít plat 100 proc. dnes, ale možná, že za chvíli už bude to třeba plat 75, neb 50 neb 25 procentní.

Ale jen buďte klidni, pracujte bezstarostně. Vždyť to je opět »ohromná vymoženost«. Ano, zvláště pro duchovní správce. Ti prý chodili otrhaní a p. redaktor Světlík »až se za ně musil stydět.« Teď prý již vypadají jinak, co prý jim strana vymohla větší renumerace. (Na schůzi únorové t. r. v Obec. domě). A zatím dodnes z nich ještě ani jeden halře dle nového zákona nespatrił a mnozí nedostali renumeraci ani za minulý školní rok. A vy, katecheté, co se bouříte pro takové »maličkosti«, jako jsou vaše percentuelní, kolísavé platy! (Též dle p. redaktora Světlíka.)

To vše za čas, třebas 20 let, může být zase jiné. Tedy nadějí utěšujte se, vy, katecheté, mezitím, co panu redaktorovi Světlíkovi a pánům poslancům Roudnickému a jiným se zle nevede. Oni při 60tisícových příjmech poslaneckých a k tomu profesorských a k tomu i ministerských a snad ještě správoradovských a redaktorských vydrží. Zdali vy to vydržíte, to je tak nepálí, jím jde víc o koalici a vše, co s tím je spojeno. Ať žije spravedlnost!

Vy, katecheté, budete mít plat takový a dle toho až kolik dětí Vám zůstane v náboženství. To je docela spravedlivé, a to Vás jen ve vaší práci školní musí těšiti a posilovati. Vždyť je to také jedna »ohromná vymoženost« p. R., k níž si »žádných intervencí katechetů ani nepřál«. Vždyť všechno dávno vše předvídá, rozebral. A teď ten výsledek!

Končím prohlášením: My, katecheté, můžeme právě za *svoje neštěstí* považovati, že Stojanové ustoupili ve straně lidem à la Rýpar, Roudnický a, že jim tyto školské věci byly svěřeny. *Každý laik-poslanec byl by spíše se dal od kruhů katechetských informovati*, ale tito páni — jak z celého způsobu jednání a psaní patrnó, považovali to skoro za věc sebe nedůstojnou. A proto bylo by si k vy-léčení jejich »kuriosní mentality« přáti jen, aby p. R. i jeho kolega ovoce svého díla též ještě několik let na škole zažili.

O nejsv. Srdci Páně.

Neděle II. p. Pent.*)

Francouzský král Ludvík vynikal nevšední dobrotou a laskavostí ke svým poddaným. Navštěvoval chatrče chudých, hladové krmil, těšil zarmoucené a stíral slzy vdov a sirotků. Z lásky k Pánu Ježíši vydal se i na křížáckou výpravu. Avšak dříve ještě, nežli opustil svou zemi, veřejně odprosil poddané, jež by snad byl v něčem urazil nebo jim nějak byl ublížil. Na výpravě ošetřoval prosté a nemocné vojáky a mrtvé vlastní rukou pochovával. Co svět světem bude státi, povždy bude nám dějepis vypravovati, jak *vlídné, něžné, štědré, trpělivé, dobrotivé, laskavé a milosrdné srdce* měl tento panovník

Ale tisíckrát dokonalejší srdce měl náš Vykupitel Ježíš Kristus! Uvažujmež o tom v dnešní exhortě!

I.

Kristus Pán miloval všechny stavy lidské společnosti a neposuzoval žádného člověka podle jeho původu, vzdělání a majetku, ale podle jeho skutečné ceny mravní. Kde bylo třeba pomoci nejvíce, tam pospíchal nejraději a nezamítal od sebe nikoho, kdo poučení nebo pomoci potřeboval.

1. Jak dojemna byla jeho *vlídnost* k učedníkům! A přece to byli pouze prostí, neučení a chudobní rybáři! Ale měli bohaté srdce! Neboť v něm chovali lásku k Pánu Ježíši, který se k nim povždy vlídně choval.

2. S jakou *něžností* miloval Pán Ježíš svou Matičku Marii Pannu po veškeren čas svého pozemského života, od svého narození v Betlémě až do svého skonání na kříži! Kéž byste měli, děti, takové něžné srdce k rodičům! Zasluhují toho...

3. Pán Ježíš měl nejen srdce něžné, ale i *štědré*. Slyšte! Když Ho jedenkrát zástupové posluchačů následovali až na poušť, kde nebylo nic k jídlu, pravil: »Je mi líto zástupu. Nebo, aj, již 3 dny trvají se mnou a nemají, co by jedli. Pustím-li je domů, zemrou na cestě hladu.« A když to dořekl, požehnal 5 chlebův a 2 rybičky a nasýtil štědrě všechny zázrakem

4. Srdce Kristovo bylo *trpělivé*. Když viděl neumělé a nevědomé děti, nedbal celodenní únavy, ale volal je laskavě k sobě, usmíval se na ně, dával jim požehnání a poučoval je trpělivě.

5. A jak *dobrotivé* bylo srdce Kristovo! Nemůžeme ani dohromady spočítati všechny slepé, hluché, kulhavé a němé nebožáky, které uzdravil! Jedenkrát přistoupilo k Němu 10 malomocných, prosíce, aby je uzdravil. Pán Ježíš jako vševědoucí Bůh dobře věděl, že jsou to většinou lidé nevďeční, kteří mu ani nepoděkují — ale dobrotivé jeho srdce a všemohoucí jeho ruka uzdravila všechny.

6. A mám vám dokazovat, jak *laskavé* měl srdce Kristus Pán? Nuže, slyšte! Když se přibližoval kdysi k jednomu městečku, ve kterém zamýšlel přenocovati, obyvatelé Ho nechtěli přijmouti. Pro tuto nelaskavost rozhorlili se na ně apoštolové a chtěli svolávat na město oheň a síru. Ale Pán Ježíš pokárav je pravil laskavě: »Ještě nevíte, jakého ducha máte míti? Vězte, že jsem nepřišel nikoho zkazit, ale napravit.« A nepromluvil proti oněm měšťanům slovíčka nelaskavého. Takové měl srdce! Tak laskavý byl! Pán Ježíš byl nejlaskavější ze všech lidí, co jich kdy na světě žilo!

7. A jak *lítostivý* byl ke každému i nejhoršímu hříšníku! Viděl-li kající

*) Po případě *mutatis mutandis* neděle III. post Pent.

hříšníky, milostivě se k nim naklonil, ulehčil jejich ztrápenému svědomí, rozhřešil je, povzbudil k dobrému a přijal za své ovečky.

V hlubokém žalu pohřížen jsa plakal jednou nad zaslepeným Jerusálemem trpce volaje: »Ó Jerusáléme, kolikráte chtěl jsem shromáždit tvé syny jako slepice shromažďuje kuřátka pod svá křídla, ale ty jsi nechtěl!« A věru, jak srdečně rád by byl zachránit toto veliké město od záhuby!« Ale obyvatelé jerusalemského Jerusálema velkou většinou vzdorovali a nechtěli v Něj uvěřiti. Než ani tenkrát se ve svém srdci na ně nehněval; naopak: litoval jich.

8. Jak *milosrdný* byl ke kajicnici Marii Magdaleně! Jak milosrdně pohlédl na Petra, když jej tento na nádvoří domu Kaifášova již po třetí zapřel! Jak milosrdný byl k lotrovi na pravici! Tak milosrdný k němu byl, že mu všechny těžké hříchy odpustil a na Veliký pátek jej přijal do nebe!

9. Evangelista Jan (13, 1) napsal o P. Ježíši toto: »Když miloval své, kteříž byli na světě, až do konce je miloval.« A skutečně! Spasitel miloval nás až do posledního vzdechu na kříži! Až do posledního tluku srdce svého nás miloval. Aby pak svou lásku co nejvíce dokázal, neváhal ještě po smrti srdce své dáti probodnouti .

Ejhle, milé děti, když to všechno, co jsem vám pověděl, shrnete dohromady, zdaž nepoznáváte, že P. Ježíš měl srdce *vlídné, něžné, štědré, trpělivé, dobrotné, askavé, litošné a milosrdné*?

II.

Což divu, že toto nejsv. Srdce Páně vyvolili si svatí za předmět častého rozjímání a ustavičného uctívání? Což divu, že svatí a světice Boží čerpali z nejsv. Srdce Páně ony ctnosti, kterými tak obdivuhodně vynikali?

Církev sv. sice ode dávna uctívala zvláštními svátky sv. kříž, na němž umřel Pán Ježíš; ustanovila zvláštní svátek nejsv. krve Páně a svatých jeho ran. Ale svátek nejsv. Srdce P. Ježíše ustanovila teprve r. 1675. Příčinu k tomu zavedla světice, jejíž jméno zní: *Markéta Marie Alacoque*. Poslyšte ještě několik úryvků z jejího životopisu!

Markéta se narodila r. 1647 v Burgundsku a jevila již od nejútlejšího mládí velikou zbožnost. Nejraději se modlila a prodlévala před nejsv. Svátostí Oltářní. Když jí bylo 8 roků, umřel otec. Matka, která měla mimo ni na starosti ještě 4 syny, poslala Markétu na vychování do kteréhos kláštera. Dívka tam byla velmi šťastna. Ale nedlouho na to upadla do těžké nemoci, která trvala 4 roky. Dvě leta ležela Markéta v klášteře a 2 leta doma. Když lékaři se vzdávali naděje na její uzdravení, učinila nemocná slib, že vstoupí za jeptišku do kláštera, jestliže jí P. Bůh navrátí zdraví. A skutečně se uzdravila... Uzdravila se jakoby zázrakem. Aby naplnila učiněný slib, vstoupila jako 18letá do kláštera Salesiánek. Tam měla obzvláštní zjevení.

Když se jednoho dne (bylo to právě po slavnosti Božího Těla) opět modlila k nejsv. Svátosti, zaslechla tajemný hlas, který pravil: »Největší lásku mi prokážeš, budeš-li cítiti mé srdce a rozšíříš-li úctu srdce mého v celé Církvi. Srdce mé všechny lidi neskonale milovalo, ale za to splácí mu přemnozí nevďekem. Budiž tedy ustanovena zvláštní slavnost k uctění mého srdce jako náhrada za všelikou neúctu, které se mi od lidí dostává!«

Markéta uslyševši tento hlas soudila jinak, nežli že slova tato promluvil k ní sám laskavý Spasitel. I vyprávěla toto zjevení duchovnímu rádcí a zpověd-

níku, který o tom podal zprávu samému sv. Otci v Římě. Papež Kliment XIII ustanovil na to slavnost nejsv. Srdce Páně, která se od r. 1675 koná každoročně v pátek po oktávě Božího Těla.

Den tento, moji drazí, není sice svátkem zasvěceným; musíte přijít do školy. Ale nicméně můžete každý soukromně vykonati pobožnost k Srdci Páně. Pomodlete se v pátek v kostele nebo doma: Modlitbu Páně, Pozdravení andělské a Věřím v Boha! Modlitby tyto zakončte slovy: »Ó srdce mého Vykupitele Ježíše Krista, jež láskou ke mně plápoláš, rozněť i srdce moje láskou k Tobě!« Amen. —

O radách evangelických.

(Nástin katechese.)

Ot. »*Které jsou evangelické rady?*« Odp. »*Evangelické rady jsou následující tři: 1. dobrovolná chudoba, 2. ustavičná čistota, 3. Prostředky tyto nazývají se evangelickými radami proto, že nám Kr. P. užívání jich za povinnost neukládá, ale toliko ve sv. evangeliu radí těm, jižto chtějí dokonalejšími býti a dojít větší odplaty v nebesích.*

1. »*Dobrovolná chudoba.*« Dle této rady se řídí, kdo se zříká všech statků pozemských a také všeliké žádosti po nich, aby tím více se mohli snažiti po statcích nebeských. Při které příležitosti radil Kr. P. k této dobrovolné chudobě? Když jistý mládenec přistoupil ku Kr. P. a otázel se ho: Pane, co mám činiti, abych měl život věčný?« odpověděl mu Kr. Pán: »Chceš-li do života věčného vejíti, ostříhej přikázání.« Přikázání B. zachovávati musí tedy každý, kdo chce dosáhnouti života věčného. Onen mládenec chtěl se však státi dokonalejším. Řekl tedy ke Kristu Pánu: »To vše již v mladosti své jsem činil; co ještě mám činiti? Na to mu pravil Kr. P.: »Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi: a pojď, následuj mne!« Kr. Pán mu tedy neporoučel, aby všech statků se vzdal, ale radil mu toliko, aby tak učinil, chce-li býti dokonalým.

2. »*Ustavičná čistota.*« Dle této rady řídí se, kdo nejen tělesných rozkoší se odříká a žádosti po nich v sobě potlačuje, nýbrž nevstupuje ani do stavu manželského, aby Bohu věrněji sloužiti mohl. Při které příležitosti radí Kristus P. k této čistotě? Jednoho dne mluvil se svými učedníky o nezrušitelnosti sňatku manželského. Tu pravili učedníci, že by bylo lépe nežení se. Kr. Pán jim na to řekl: »Ne všichni chápají slova, ale kterým dáno jest.« (Mt. 19.) Neporoučel tedy zachovávání panenské čistoty všem, ale radil k ní toliko. Podobnou radu dává i sv. apoštol Pavel, když praví: »O pannách pak nemám přikázání Páně, ale dávám radu, jako milosrdenství došlý v Pána, abych byl věrný.«

Třetí evangelická rada jest:

3. »*Dokonale poslušenství pod správcem duchovním.*« Toto poslušenství zachovávají, kdož vůle své se odříkají a ji vůli nějakého představeného duchovního podrobují. K tomu radí Kristus Pán slovy: »Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, a vezmi kříž svůj a následuj mne.« (Mat. 16, 24.) Tím chtěl říci, že praví učedníci jeho musejí se přemáhati — a tedy i svou vlastní vůli v sobě potlačovati a vůli jiných ji podrobovati. Rady tyto zachovávati povinni jsou toliko ti, kdož se k tomu slibem zavázali, což činí osoby vstupující do nějaké řehole.

Tyto rady slují evangelické rady proto, že je Pán Ježíš v evangeliu jednotlivým osobám nenaporučil, nýbrž jen radil.

Rozklad episkopátu presidiu ministerské rady o občanské nauce a výchově.

Ordinární list pražské arcidiecese (čís. 5.) otiskuje na úvodním místě tento článek:

Náboženská výuka ve vyšších třídách středních škol. Občanská nauka a výchova ve školách obecných a občanských a jejich vztah k výuce náboženské.

Tyto dvě otázky přeměly nejdůstojnější pány biskupy, aby podali následující rozklad presidiu ministerské rady v Praze:

Episkopát republiky československé měl již několikrát příležitost doporučiti vysoké vládě, aby vzala v ochranu náboženské základy společnosti.

Dnes jest mi jménem téhož episkopátu s hlubokým politováním konstatovati, že varovný hlas jeho nejen že nedošel povšimnutí, nýbrž že pokračuje se v úsilí, aby náboženský moment z veřejného života byl vytlačen.

Ve »Věstníku ministerstva školství a národní osvěty« (ročník V., sešit 4., jenž v těchto dnech byl vydán), uveřejněn jest v části informační »Návrh na organizaci občanské a střední školy,« jenž podává nejdříve některé zásady a pak »nezávazný návrh rozvrhu hodin«. Základním podnětem jest »zřetel k hospodářským a sociálním poměrům a snaha odsunouti rozhodnutí o budoucnosti žákově na dobu pozdější«.

Episkopát nepokládá se za oprávněna, aby podal svůj úsudek o všeobecných zásadách navrhované organizace, nemůže však zamlčeti hlubokou svoji bolest nad tím, že v rozvrhu hodin pro vyšší školu střední, není postaráno o náboženství, ano že mu v něm není vůbec popráno místa ani jako předmětu povinnému, ani jako předmětu nepovinnému.

To jest především v rozporu se zásadou, že nově organizovaná střední škola má upravovati žactvu cestu k nastoupení povolání nejrozličnějších. Střední škola má poskytovat přípravu ke všem povoláním; toliko jediné povolání je vyloučeno a příprava k němu znemožněna, totiž povolání kněžské, jelikož žáci vyšší školy střední po pět let ničeho neuslyší o náboženství a zůstanou na chatrné úrovni abiturientů školy občanské nebo trojtřídní nižší školy střední. Episkopát smí za jisté vším právem žádati takovou úpravu středních škol, aby zajištěna byla intelektuální průprava i k volbě stavu duchovního, a to tím více, že nedostatek kněžstva zejména v hlavních zemích československého státu v Čechách a na Moravě jest hrozný.

Ale ještě více než tohoto porušení rovnosti co do přípravy mládeže k budoucímu povolání litovati jest nevážnosti k náboženství, jež spočívá ve vyloučení jeho z předmětu vyšší školy střední, a toho, že zásadně znemožňuje se jeho vliv na duševní život mládeže.

Do vyšší školy střední vstupuje žák právě na počátku dospívání, tedy v onom věku, kdy duševní oko počíná uvažovati o věcech nadsmyslných a kdy pro ně má větší porozumění. Navrhovaná však úprava učebné osnovy chce tomu, aby oko jinochů zůstalo zastřeno a nevnímalo jasů centrálního slunce všeho poznatelného; jinoch studující nemá ničeho zvědět o souvislosti náboženství s kulturou všech dob a národů, nemá hlouběji vniknouti do bohatého duchovního pokladu křesťanství, má spokojiti se s nejasnou často již vzpomínkou na pravdy, jimž se učil v letech dětských a chlapeckých; nemá míti při nejhlubších a po-

sledních otázkách životních, jež právě v této době jsou před ětem živých diskusí, po boku odborného zástupce křesťanské nauky, k němuž by se v pochybnostech s důvěrou o radu obraceti mohl.

Kdežto správa školství s největší štědrostí poskytuje všem možným odvětvím a směrům místa v osnově vyučování, činí zároveň duši mladého studenta, po poznání vyšší pravdy toužící, újmu, již dlužno nazvati přímo protikulturní.

Již nyní pozorujeme u veliké části tak zvané intelligence žalostnou neznalost v oboru náboženském, čehož příčina spočívá v tom, že mnozí od dob studií obsah křesťanského učení zcela zapomněli, anebo v tom, že ho v době studií dostatečně nepochopili. Jak teprve by to s inteligencí v tomto směru vypadalo, kdyby vycházela z vyšších středních škol, aniž by se byla obeznámila s hlubokým obsahem náboženství! Propadla by nejen ignoranci, nýbrž naplněna by byla oněmi dětinsko-naivními představami, jež ignoranti náboženství připisují.

Ve jménu spravedlnosti a kultury a jakožto povolání zástupcové katolické církve musí tudíž biskupové československé republiky žádati, by náboženství jakožto předmět povinný s eventuálním připuštěním dispensí, na všech středních školách bylo ponecháno.

V témže sešitu »Věstníku« uveřejňuje ministerstvo školství také svůj výnos z 11. dubna t. r. č. 44.457—I, jímž se vyhlašují učebné osnovy občanské nauky a výchovy pro školy obecné a občanské a pro jednoroční kursy při školách občanských.

Obsah tohoto výnosu a učebného plánu ukládá episkopátu československé republiky povinnost vysloviti o něm svoje mínění.

Když svého času bylo rozhodnuto, aky zaveden byl nový předmět »občanská nauka a výchova«, předpokládalo se, že zamýšlí se vštěpovati žactvu podle stupně vzrůstající schopnost poznávací základní pojmy o státu a jeho institucích, jakož i o právech a povinnostech z toho plynoucích. —

Avšak prohlédneme-li učebnou osnovu, seznáváme, že do řečeného nového předmětu pojata jest i vyučování mravouce.

To snad by mohlo býti odůvodněno tím, že mravouka jest hlavním prostředkem vychovávacím, a že ve výchově spočívá nejdůležitější část úkolu školy.

Výchova bude zajisté tím úspěšnější, jestliže i světský učitel užívati bude působivých morálních motivů v celé své působnosti slovem i příkladem. Toť měl na zřeteli i školní zákon ze 14. května 1869, jehož 1. § praví, že »školy obecné zřízeny jsou k tomu, by děti v mravnosti a náboženství vychovávaly, ducha jejich vyvíjely, známosti a zběhlostí, jichž mají k dalšímu vzdělání v životě potřebí, jim poskytovaly . . .«

Toto užívání mravních zásad a motivů při výchově neopravňuje však zvláštního vyučování mravouce s občanskou naukou spojeného, neboť vyučování to jest přirozeně součástí vyučování náboženského.

Bylať by mravouka dvojí: jedna při občanské nauce a výchově, a druhá při vyučování náboženství.

V jaký vnitřní vzájemný vztah morálka občanské nauky a morálka náboženská budou postaveny, není z osnovy patrné, zvláště když není před rukama ještě schválených učebnic občanské nauky.

To však lze z osnovy již nyní usuzovati, že mravní požadavky nebudou vyvozovány z principu absolutní duchové bytosti (Boha), nýbrž že pojímány

budou za výplody lidského poznávání a chtění. Rozum však jest pouze jen prostředkem poznávání mravního dobra, nikoliv však jeho původcem. Nebudou-li pak příkazy mravní vybudovány na prazákladě všech věcí, jenž opět jest konečným jejich cílem, budou bezmocné, neživotné a prázdné. Pojmy: povinnost, svoboda, odpovědnost a svědomí nebudou pak leč planými slovy, jelikož jim bude chybět pravý podklad. Lidstvo všech věků souhlasilo v tom, že idea mravnosti spočívá na Bohu, tudíž na náboženství; chtít ji od něho odloučiti znamenalo by zničení jejího významu a proměnění lidské společnosti v množství samozvaných zákonodárců, z čehož by vznikla anarchie a despotie.

Idea mravnosti a její normy nesmějí býti žákům předváděny jakožto nějaký problém, jenž teprve rozluštěn býti má, nýbrž musí býti vštěpován jejich poznávání a vůli jakožto existující již a normativní pravda, jež jest majetkem veškerého lidstva. Jestliže by o mnohých v osnově naznačených částech učiva, na př. »Vznik mravnosti«, »Účel života« a p. pojednáváno bylo jako o problémech, jež teprve rozluštěny býti mají a jež by snad nad to byly různě řešeny, nebylo by možno vyvarovati se konfliktům.

Episkopát čsl. republiky nemůže tudíž leč vysloviti hluboké svoje politování nad tím, že učiněn byl nebezpečný pokus spolu s občanskou naukou zavést zvláštní vyučování mravouce, i musil by ohraditi se rozhodně proti tomu, kdyby toto vyučování octilo se v rozporu s morálkou náboženskou.

V Praze, 3. května 1923.

† *František Kordač*, arcibiskup.

Různé zprávy.

Ze Spolku: Dne 23. května byla schůze členská, na níž byla diskuse o některých bodech prováděcích nařízení. Když zodpověděny byly některé dotazy, stanovena byla schůze 30. května zvláště pro starší katechety s programem: Prováděcí nařízení k reparačnímu zákonu.

Ika. Členy kněžského spolku sv. Josefa v duchovní správě, kteří hodlají letos navštívit sanatorium v Ice, upozorňuje spolkový zástupce, že možno obdržeti pasové visum na italském vyslanectví v Praze za sníženou cenu 2 zlatých lir, zažádají-li o potvrzení papežskou nunciaturu v Praze, že podniknouti hodlají cestu ku osvěžení svého zdraví. Profesori, katecheti měšťanských a obecných škol mohou obdržeti toto visum zdarma, jestliže se odvolají, že jsou státními zřizenci. — Přihlášky o pobyt v Ice buďtež zaslány zástupci spolkovému dr. Vincenci Oehmovi, administratorovi kostela sv. Jana v Praze-II., 1991. Skalka VI.

Řeči konferenční prof. Em. Žáka. Sešit 2 Kč. Patří k nejlepším plodům moderní homiletické literatury. Bohatost myšlenek, nevšední příklady, případné citáty z církevních spisů a světské literatury antické i moderní. Vzletný sloh činí je význačným zjevem v naší kazatelské literatuře i po stránce formální. Právě vyšel sešit 5. a 6.

Řeči o nejsv. Srdci Páně. Triduum: Původ a význam úcty, Milující srdce Ježíšovo, rozbolněné Srdce Jeho. Všecky přednosti, jimiž se vyznačují homiletické práce Žákovy provázejí i toto 25 stránkové dílko. Pro měsíc červen právě vhodné pro duchovní řečníky, kteří touží po něčem poutavém, rezeňřivajícím a povzbuzujícím. Stojí 2.50 Kč.

Perníková chaloupka, napsal Jan Milota. Pohádková hra v 5 jednáních. Děj známý, v pěkném zpracování pro děti, s morální tendencí. Vhodné i pro loutkové divadlo a bude se líbiti malým i velkým. Cena 2 Kč v malinkém formátu o 62 str. U Kotrbý, Praha-II., Pštrosova ul. 198.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 7.

ČERVENEC 1923.

ROČNÍK XXVI

Čís. 61.

Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 7. dubna 1923,
čís. 42.105-I,

*obsahující prováděcí pokyny k zákonu ze dne 13. července 1922, č. 251 Sb. z. a n.,
jímž se mění některé zákony o služebních poměrech učitelstva veřejných škol obecných
a občanských.*

Zákonem ze dne 13. července 1922, č. 251 Sb. z. a n. byly zavedeny některé změny ve služebních poměrech učitelstva veřejných škol obecných a občanských, zvláště pak byly nově upraveny služební požitky učitelstva. Vládním nařízením ze dne 8. března 1923, č. 52 Sb. z. a n., byly vydány prováděcí předpisy k čl. II, V., VI., a VII. zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n.

Aby byla zaručena jednotnost při provádění citovaného zákona i vládního nařízení prováděcího, ukládáno ve shodě se zúčastněnými ministry všem podřízeným úřadům a orgánům, aby šetřily těchto prováděcích pokynů a zásad.

Hlava I.

O služebních požitcích učitelstva.

§ 1. *Postup do vyšších požitků.*

K čl. I., § 1. zákona.

1. Po zrušení § 5, odst. 3, a § 7. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n., pozbývají zároveň účinnosti předpisy zemských zákonů o tom, kdy bylo odloženo učiteli zvýšení služného, tedy zejména § 32., odst. 7-9. osnovy zemského zákona pro Čechy z r. 1913, uvedené v platnost vynesemím zemské škol. rady v Praze ze dne 24. července 1918. č. II-A 3622-51.614 § 5., odst. 7-10. zemského zákona pro Moravu ze dne 15. července 1914 č. 48 z. z., § 27, odst. 3, z. zák. pro Slezsko ze dne 8. dubna 1914, č. 16. z. z. a § 14., bod 4 d, zák. čl. XXIV: 1907, jakož i ustanovení § 13. a 15. zák. čl. XV.: 1913 pokud odporují zákonu č. 251/1922 Sb. z. a n.

2. V této věci nabývají pro učitelstvo, uvedené v čl. XIV., odst. 2. zákona, účinnosti předpisy platné pro státní úředníky, zejména příslušná ustanovení zákona ze dne 25. ledna 1914, č. 15. ř. 2. (služební pragmatiky). Podle nich platí o vyhloučení z postupu do vyšších platů nebo o jeho odložení zejména tyto zásady:

A) Doba neomluvené svévolné nepřítomnosti ve službě, delší než 3 dny, jakož i doba, o níž byla dovolená bez řádné omluvy překročena, nečítá se pro postup do vyšších platů vůbec (§ 29., odst. 4. v souvislosti s odst. 3. a § 42., posl. odst. služeb. pragm.).

B) Pro postup do vyššího služného vůbec nečítá se dovolená delší než tři měsíce, daná s podmínkou, že nebude čítána do postupu (§ 44., odst. 1., služ. pragm.), nebo dovolená delší než rok, nebylo-li z důvodů veřejných výslovně

upuštěno od zásady, že tato doba není započítatelná do postupu (§ 44., odst. 2., služ. pragm.).

C) Léta, za která byla dána kvalifikace čtvrtého stupně nebo pátého stupně, nejsou číselná pro časový postup (§ 51., odst. 4. služ. pragm.). Nastaly-li u učitele, který nabyt nároku na časový postup, od posledního určení kvalifikace okolnosti, které činí pochybným, zda-li jeho kvalifikace může ještě býti označena aspoň třetím stupněm kvalifikačním, odloží se rozhodnutí o časovém postupu až do nejbližšího určení kvalifikace (§ 53. služ. pragm.). Při kvalifikování učitelstva jest užívati této stupnice známek: 1. velmi dobře, 2. dobře, 3. uspokojivě, 4. méně uspokojivě, 5. neuspokojivě.

D) Doba, ztrávená na dočasném odpočinku neb na dovolené s čekatelným, není číselná pro postup do vyšších platů. Bude-li učitel z dočasného odpočinku nebo z dovolené s čekatelným povolán opět k činné službě, bude čas ztrávený v stupni služného, posledně dosaženém před odchodem na dočasný odpočinek (dovolenou s čekatelným), započten pro postup do vyšších platů jen potud, jak byl započítatelný pro takový postup (§ 78. odst. 1. a § 74., odst. 4., služ. pragm.).

E) Období, pro něž byl učitel vyloučen z postupu disciplinárním nálezem, nejvíce však tři léta, nečítají se pro postup do vyšších platů vůbec (§ 94. služ. pragm.). Ustanovení zemských zákonů, podle něhož bylo odloženo postupu platového nutným následkem každého jiného disciplinárního trestu, po případě písemné domluvy, pozbývá platnosti.

F. Učitelé, proti kterým je zavedeno disciplinární řízení, nebo kteří jsou suspendováni ať při řízení zavedení kurately, ať při řízení konkursním, ať z důvodu jiného, nemohou postoupiti do vyššího platu, dokud se neskončí řízení disciplinární nebo nezruší suspense (§ 54., odst. 2. služ. pragm.). Byl-li učitel odsouzen k disciplinárnímu trestu, nebo byl-li dán pod kuratel, nebo byla-li nařízena suspense pro zahájení konkursu, tedy čas suspense není číselným pro postup do vyšších platů. Čas suspense však je číselný a budiž postup se zpětným účinkem proveden, skončilo-li se disciplinární řízení zastavením, osvobozením, nebo uložením trestu pořádkového, nebo bylo-li odmítnuto, aby učitel byl dán pod kuratel (§ 149. služ. pragm.).

3. Postup učitele do vyššího platu budiž proveden na jeho ohlášení se zpětnou působností ke dni, po uplynutí postupové lhůty nejbližší následujícímu, obdobně podle § 55. služ. pragm. Úřady a orgány školské, jímž přísluší rozhodovati o nároku učitelově na postup do vyššího platu, jsou povinny bedlivě zjišťovati, nenastaly-li okolnosti, které podle předchozích ustanovení učitele z postupu vylučují, nebo postup odkládají.

4. Udíleti učiteli dovolenou delší než tři měsíce přísluší zemským úřadům školním, jímž náleží též rozhodovati, má-li nebo nemá-li doba její čítána býti pro postup do vyššího služného (se zřením k § 44. služ. pragm.).

§ 2. *Služební požitky odborných učitelů škol občanských.*

K čl. I. § 2. zákona.

1. Provedení § 2. předpokládá nové zařazení všech literárních odborných učitelů se zkouškou způsobilosti pro školy občanské a ustanovených na těchto školách definitivně nebo zatím. (Tabulka I.)

2. Časový postup jejich řídí se lhůtami, platnými pro skupinu C úředníků státních se zrychlením postupu o 3 léta. Podle toho buďte požitky všem jmenovaným učitelům nově vyměřeny se zřetelem na veškerou služební dobu, započtenou jim platně pro postup platový podle předpisů dosud obecně platných (zejména podle § 2. a 37. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n. podle zákona, č. 222/1920 Sb. z. a n. a podle nařízení vlády ze dne 22. prosince 1920, c. 666 Sb. z. a n. a zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., jakož i podle zvláštních právoplatných rozhodnutí, učiněných snad v případech jednotlivých.

3. Přearadění při přestupu ze školy občanské na školu obecnou provede se podle § 2., posl. odst. zákona při zatímních odborných učitelích v každém případě; při učitelích definitivních zpravidla jen tehda, přestoupí-li na obecnou školu na vlastní žádost, nebo budou-li na ni přeloženi z trestu (pokud je takový trest podle zemských zákonů přípustný), nikoli tedy při přeložení učitele z příčin služebních, pokud je podle zemských zákonů přípustné jen při neztenčených požitcích přeloženého učitele.

§ 3. *Činovní přídavky a bytné ředitelů a správců škol.*

K čl. I. § 3. zákona

(viz »Věstník minist. škol. a nár. osv.« roč. V., seš. 4., str. 191 atd.).

§ 4. *Zrušení vyšších nároků, vyplývajících ze zákonů zemských.*

K čl. I. § 4. zákona.

1. Paragrafem 4. zákona byly zrušeny veškeré vyšší požitky, které učitelstvu vyplývaly ze zákonů zemských nad výměru, platnou z jednotlivých právních důvodů pro úředníky státní. Výplatu všech těchto požitků vyšších nebo diferenčních přídaveků, které vyplývaly dosud z § 10. odst. 4., a z § 13. odst. 1. zákona č. 274/1919 Sb. z. a n., jest tudíž dnem 1. června 1922 aktivním učitelům zastaviti.

2. Zrušení § 30. odst. 2. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n., bude účinné toliko pro ony pozůstalé po učitelích, jímž vzešel nárok na zaopatřovací požitky v době účinnosti zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., t. j. počínajíc dnem 1. června 1922, nepůsobí tudíž zpět na právní nárok pozůstalých po učitelích na zaopatřovací požitky, vzešel-li před 1. červnem 1922.

§ 5. *Služební požitky zvláštních učitelů náboženství.*

K čl. I. § 5. zákona.

1. Zvláštní učitelé náboženství, ustanovení ve službě školskými úřady definitivně nebo zatímně, kteří vyučují aspoň 21 hodin týdně budou míti v počáteční službě příjmy jako literní učitelé obecných škol v počáteční službě. Po ukončení počáteční služby náleží těmto definitivním nebo zatímním zvláštním učitelům náboženství na školách obecných plné požitky literních učitelů škol obecných a definitivním nebo zatímním zvláštním učitelům náboženství na školách občanských plné požitky odborných učitelů škol občanských.

2. Zvláštním učitelům náboženství, dosazeným definitivně nebo zatímně školskými úřady, kteří vyučují méně než 21 hodin týdně, náleží od 1. června 1922 teliko procentuální část z požitků zvláštních učitelů náboženství ve výměře stanovené v § 5., odst. 2. v souvislosti s § 8., odst. 1. zákona. Do výměry hodin rozhodné pro velikost požitků jest započítati také cesty podle čl. VI. zákona, nikoli však exhorty ani jiná cvičení náboženská (čl. V., odst. 2. zákona).

3. Podle předchozích ustanovení buďte požitky všech jmenovaných učitelů nově vyměřeny. Při tom jest vzíti za základ veškerou služební dobu, která byla jednotlivým z nich započtena platně pro postup platový podle předpisů dosud obecně platných (zejména podle §§ 2., 17. a 37. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n. zákona, č. 222/1920 Sb. z. a n. a nařízení vlády ze dne 22. prosince 1920 č. 666 Sb. z. a n. a ze dne 30. května 1922 č. 165 Sb. z. a n. zákona, č. 457/1919 Sb. z. a n. a č. 462/1919 Sb. z. a n.), jakož i podle zvláštních právoplatných rozhodnutí, učiněných snad v případech jednotlivých.

4. Definitivním a zatímním zvláštním učitelům náboženství, kteří prokazují zkoušku dospělosti na některé škole střední (ve smyslu nařízení ze dne 24. února 1914, č. 53 ř. z.) a vykonaná studia bohoslovecká, připočtou se pro postup platový (i do pense) mimo to dvě léta (Tabulka II.).

5. Zvláštním učitelům náboženství, ustanoveným přede dnem vyhlášení zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n. (před 5. červnem 1919), kterým na základě § 37., téhož zákona byla započtena za bohoslovecká léta studijní do postupu platového právoplatně více než dvě léta, nepřipočtou se však již dvě léta ve smyslu § 5., odst. 3. zákona.

§ 6. *Služební požitky učitelek ženských ručních prací (domácích nauk).*

K čl. I, § 6. zákona.

(Viz »Věstník minist. škol. a nár. osv.« roč. V., seš. 4., str. 193.)

§ 7. *Služební požitky vedlejších učitelů.*

K čl. I, § 7. zákona.

(viz »Věst. minist. škol. a nár. osv.« roč. V., seš. 4., str. 193.)

§ 8. *Společná ustanovení pro učitelstvo s procentuální výměrou služebních požitků.*

K § 5.—7. zákona.

1. Řádnou výměrou hodin učitelů, o nichž jednají §§ 5.—7. zákona, která má býti základem pro vyměření požitků, jest rozuměti úhrnný počet týdenních hodin učebných, jež byly učiteli přikázány dohromady na jedné nebo několika obecných neb občanských školách bez rozdílu kategorie (chlapecké, dívčí, smíšené) se započtením cest podle č. VI. zákona, pokud hodiny tyto souvisí přímo s jeho ustanovením definitivním nebo zatímním. O hodinách, v kterých takový učitel mimo svou řádnou výměru hodin učí v substituci, platí ustanovení čl. X., odst. 3. zákona.

2. Při ustanovování zvláštních učitelů náboženství, učitelek ženských ručních prací (domácích nauk) i vedlejších učitelů jest dbáti přísně toho, aby každý z těchto učitelů byl co možná plně zaměstnán až do výše normální povinnosti učebné podle čl. V., v souvislosti s čl. VI. zákona. Učitelé s nižší výměrou než 21 hodin týdně buďte ustanovováni toliko tam, kde by nebylo možno vyučování jinak opatřiti. Nastane-li však nutnost ustanoviti učitele pro méně než 21 hodin týdně, budiž dbáno toho, aby tento učitel byl zaměstnán vždy co možná až po horní hranici onoho počtu hodin, který opravuje k určité procentuální části požitků. Od ne hospodárného ustanovování učitelů na př. s 2, 8, 13 a 17 hodinami

učebnými, budiž upuštěno; dovoluje se tam, kde vůbec nelze vyučování opatřiti hospodárněji.

3. Půjde-li o to, aby témuž učiteli bylo přikázáno vyučování při několika školách, buďtež mu přikázány školy co možná blízké, aby se počet hodin započítatelných za cesty podle čl. VI. zákona, omezil vždy na nejnutnější míru.

4. Bude-li některý definitivní zvláštní učitel náboženství, učitelka ženských ručních prací, nebo vedlejší učitel podle §§ 5.—7. zákona přeřazen z plné výměry platové do výměry procentuální, nebo z vyšší procentuální výměry do nižší proto, že nemá potřebné řádné výměry hodin učebných pro dosavadní procentuální výměru (plný plat) a bude-li mu proto poukázán osobní přídavek podle čl. XIV., odst. 5. zákona, budou školní úřady povinny postarati se co nejdříve o to, aby novou úpravou a rozvržením hodin náboženství (ručních prací, nepovinných předmětů) v místě nebo okolí, po případě redukcí míst učitelů nebo přeložením učitele takového na jiné místo s dostatečným počtem hodin doplnily výměru jeho učebné povinnosti tak, aby nabyl nároku na onu procentuelní, po případě plnou výměru požitků, kterou měl přede dnem účinnosti zákona a aby se tím výplata osobních přídavků omezila na nejnutnější míru.

5. Na dobu, než všichni takoví učitelé budou náležitě zaměstnáni, po případě až do normální učebné povinnosti podle čl. V. zákona, budiž ustanovování učitelů nových co nejvíce omezeno. Ustanovování však nových zvláštních učitelů náboženství, učitelek ženských ručních prací (domácích nauk) a vedlejších učitelů po dni, kdy bude vyhlášen tento výnos, jest vázáno předchozím svolením zemské školní rady, na Slovensku ministerstva školství a národní osvěty a v Podk. Rusi civilní správy v Užhorodě. Ve všech okresech (dozorčích obvodech) školních budiž ihned provedena revise všech míst zvláštních učitelů náboženství, učitelek ženských ručních prací (domácích nauk) a vedlejších učitelů v tom směru, aby především byl definitivním osobám těchto kategorií učitelstva doplněn počet hodin učebných tak, aby byly zaměstnány co nejhospodárněji. Počet osob zatímne neb výpomocně ustanovených, budiž zároveň podle toho zmenšen na míru naprosto nutnou.

§ 9.

K čl. I. § 8. zákona.

1. Zásad o přepočítání služební doby učitelů s procentuálními požitky při postupu do vyšší procentuální výměry, obsažených v § 8. odst. 2. bod I.-IV. zákona, jest užívati ve všech případech, v nichž zvláštnímu učiteli náboženství, učitelce ženských ručních prací (domácích nauk) nebo vedlejšímu učiteli bude po 1. červnu 1922 přidělen větší počet hodin, oprávnující k vyšší procentuální výměře požitků. Na případy přestupu před 1. červnem 1922 se předpisy § 8. nevztahují a platí tudíž předpisy dosavadní. Léta, podle dosavadních předpisů platně pro platový postup započítaná, zůstanou tedy i budoucně nezkrácena.

2. Sníží-li se od 1. června 1922 změnou v organizaci školy neb změnou v úpravě vyučování příslušnému učebnému předmětu řádná výměra týdenních hodin učebných některého učitele, před 1. červnem ustanoveného, na počet, který ho opravňuje toliko k nižší procentuální výměře platové, než měl dosud, přeřadí se tento učitel od 1. dne následujícího měsíce do této nižší výměry procentuální,

Služební doba, odsloužená ve výměře vyšší, započítá se pro další platový postup ve výměře nižší plně. Úřady školní jsou povinny, pečovat o to, aby takovému učiteli byl počet hodin opět co nejdříve doplněn a nelze-li tak učiniti, aby byl co nejdříve přeložen na místo aspoň s dřívějším počtem hodin, vyjímajíc případy, v nichž učitel sám si přeje setrvať na dosavadním místě, byť i s menším počtem hodin.

3. Nárok na osobní přídavek podle čl. XIV. odst. 4. zákona, přísluší učitelům zmíněným v předešlém odstavci toliko ve výši rozdílu mezi celkovými požitky, které by každému z nich náležely při novém (menším) počtu hodin podle předpisů do 31. května 1922 platných, a mezi celkovými požitky, které mu podle téhož počtu hodin přísluší podle §§ 5.—8. zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n.

4. Při výpočtu doby, započítatelné pro výměru požitků a pro další postup platový podle § 8. zákona, doplní se zlomky měsíce konečného výsledku na plný měsíc.

§ 10. Odměna za vyučování nepovinným předmětům.

K čl. I. § 9. zákona.

1. Odměna za vyučování nepovinným předmětům, budiž ve všech případech upravena se zřetěm k ustanovení odst. 2., čl. V. zákona. Zásadně náleží toliko učitelům, kteří mají pro toto vyučování zkoušku způsobilosti, předepsanou pro příslušnou kategorii školní a činí na školách obecných 100 Kč nebo 200 Kč, na školách občanských 120 Kč nebo 240 Kč za každou týdenní hodinu učebnou za celý rok školní, podle toho, doplní-li se vyučováním nepovinnému předmětu učiteli jeho řádná výměra hodin na normální míru vyučovací povinnosti podle čl. V. zákona, nebo překročí-li se tím tato normální míra.

2. Odměna za vyučování nepovinným předmětům budiž poukazována k výplatě na konci každého pololetí školního roku ve lhůtách prošlých.

§ 11. Výhoda pro učitele odcházející do výslužby pro nemoc.

K čl. I. § 10. zákona.

Výhoda připočtení nejvíce deseti let pro výměru výslužného podle § 10. zákona může býti budoucně povolena toliko oněm učitelům, kteří pro nemoc stali se neschopnými nejen ke službě školní, ale i ke každému jinému výdělku. Učitelům zcela nemajetným budiž tato výhoda poskytována z pravidla vždy, jsou-li splněny podmínky, předepsané v § 10. zákona, za souhlasu těch, kdo uhrazují osobní náklad školní.

§ 12. Naturální požitky učitelstva.

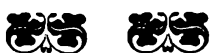
Zrušení zvláštních požitků, vyplývajících ze zákonů zemských.

K čl. II. zákona.

1. Článkem II. zákona byl zcela zrušen a nahrazen druhý odstavec § 13. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n. Od 1. června 1922 přestaly tudíž všechny zvláštní nároky požitkové, které učitelstvu v té které zemi příslušely podle dosud platných zákonů zemských, tedy v Čechách na př. t. zv. starobní přídavky učitelů, kteří se do určité lhůty nestali správci školy, na Moravě zvláštní příbytečné učitelů v počáteční službě a t. zv. osobní, do pense nezapočítatelný přídavek správců škol s naturálním bytem a pod.

2. Všechny nároky učitelů na naturální požitky z titulů, uznaných zákony školskými a odnášejících se speciálně ke službě ve škole, zůstávají sice nedotčeny, avšak skutečná roční cena jejich se odhadne a vpočte do jejich pravidelných požitků poněžitých podle zásad, upravených vládním nařízením ze dne 8. března 1923, č. 52 Sb. z. a n.

3. Nároky obcí ve Slezsku, vyplývající z § 12, odst. 2., zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n., zůstávají zákonem, č. 251/1919 Sb. z. a n. nedotčeny. Bližší úprava této věci jest zůstavena se zřením k platným zákonům zemským zemské školní radě v dohodě se zemskou správní komisí v Opavě. (Pokračování.)

Různé zprávy.

Ze spolku: Ve členské schůzi 23. května navrhl kol. Hála, aby byla poslancům a senátorům lidové strany podána žádost, aby se zasadili při vhodné příležitosti 1. o novelisaci zákona č. 251/1922 v tom smyslu, aby § 5. téhož zákona byl přepracován tak, aby z něho jasně bylo rozuměti, že se vztahuje na ty učitele náboženství, kteří budou po vydání zákona ustanoveni. Jen tím bude zákon uveden v soulad se stávajícími zásadami právními a ušetří katechetům volání po nejvyšším správním soudu. 2. Dokud nebude novelisace provedena, aby požádali ministra školství a národní osvěty, aby ve výnosu ministerstva školství a nár. osvěty ze dne 7. dubna 1923 v prováděcích pokynech k zákonu č. 251/1922 v § 9 a § 24 bylo opraveno to, co jest v nesoulase se zákonem samým a co jej ještě zhoršuje, totiž v § 9. odst. 3. a v § 24. odst. 2. sub a), b). Nechť platí o katechetovi to, co platí o učitelích v odst. 1. s tím dodatkem, že klesne-li definitivnímu učiteli náboženství před 5. VI. 1919 ustanovenému počet vyučovacích hodin pod 21 a pak stoupne a zase poklesne, že mu vždy náleží doplněk na výši služného ze dne 31. května 1922, neboť v tom smyslu byl zákon lidovci přijat a projednán.*

Návrh byl schválen a navrhovatel se uvolil žádost odůvodnit. Žádost byla poslána oběma ministrům lidové strany, některým senátorům a poslancům. Dále bylo ujednáno upozorniti některé kollegy, kteří mají doslouženo, že při budoucím nedostatku vyučovacích hodin by udělali lépe, kdyby odešli na odpočinek, dokud mají plný počet hodin a nevydávali se možným nesnázím,

které by jim hrozily, kdyby musili odejít při neplném počtu hodin.

Ve členské schůzi 20. června sdělil předseda, co do poslední schůze bylo podniknuto. Z dopisů kollegů venkovských bylo seznáno, že jim od 1. ledna 1923 osobní přídavek dle čl. XIV (4) zák. č. 251/1922 jest odepírán při menším počtu hodin než 21. Předseda hned upozornil p. opata Zavorala na tento nesprávný výklad zákona a praxi a s kol. Hálou jednali v senátu s p. senátorem Roytem. P. opat Zavoral představil je p. senátorovi Pánkovi, kterého už před tím o té věci informoval a který byl referentem v senátě o tomto zákonu.

Všichni jmenovaní pánové ujistili nás, že zákon byl tak míněn, jak my jej vykládáme a p. senátor Pánek prohlásil, že o té věci bude jednati sociálně-politický výbor senátu ve schůzi a sdělí vládě, v jakém smyslu byl zákon v senátu přijat. O tom svědčí resoluce v senátu přijatá. Předseda ještě zvláštním dopisem a kol. Hála telefonicky informovali p. posl. dr. Noska, jaké násilí se děje zákonu a jaká křivda nám. I ten potvrdil, že výklad škol. úřadů odporuje duchu a smyslu zákona, jak byl lidovou stranou míněn a přijat.

Kollegům, kteří dostali dekrety k 1. lednu 1923 s procentními požitky bez osob. přídavku podle čl. XIV (4) zák. č. 251/1922 doporučuje se, aby rekurovali (3 Kč kolek) a za důvod uvedli: 1. že byli dekretem zem. šk. rady ze dne . . . č. . . . ustanoveni s plným platem, nikoli na nějaká procenta a ten plat bez jejich viny nemá jim býti snižován, neboť jest to právo nabytý (ius acquisitum). 2. Čl. XIV (4) zákona

č. 251/1922 přiznává jim přídavek osobní do výše celkových požitků, jaké měli 31. května 1922 a nepraví nic o tom, že to má být jen jednou. 3. Nezaslouží být trestáni odepráním osob. přídatku (snížením požitků) za to, že školní úřad, který ve smyslu prováděcích pokynů (§ 8.) jim měl přidělit plný počet hodin, *neučinil toho*.

Koll. Benda sděloval, jak stojí naděje katechetů Velké Prahy na přídavek povolený literním učitelům vnitřní Prahy. Po delší debatě ujednáno, aby deputace spolku informovala p. senátora Karasa, který je členem stížnostní komise Velké Prahy a podala stížnost proti vyloučení katechetů z oněch přídatků.

Na konec věnoval předseda posmrtnou vzpomínku v P. zesnulým kolegům: Novákovi (Netolice), Píchovi (Kyšperk) a Jirušovi (Praha).

Bible české vyšly právě sešity 53. a 54. V sešitu 53. dospěl Starý zákon až k prorockví Baruchovu, sešitem 54. dokončen jest Nový zákon; k tomuto poslednímu sešitu Nového zákona připojeny jsou dvě zdařile provedené mapy cest sv. apoštola Pavla. Jest velice žádoucí, aby nákladné toto dílo, vydávané s velikými obětmi soukromými, našlo co možno nejvíce odběratelů, kteří by umožnili brzké jeho dokončení. Přihlášky přijímá Administrace Bible české v Praze-IV., 35. —

Duchovní cvičení pro kněze roku 1923.

1. U OO. *Františkánů v Chebu* od 2.—5. července německy; byt a strava v klášteře pro 10 účastníků.

2. V *arcib. semináři* od 16.—20. července česky (přihlášky do 10. července) a od 23.—27. července německy (přihláš. do 17. července); účastníci obdrží byt a stravu.

3. V klášteře OO. *Redemptoristů u sv. Kajetána v Praze III.* od 16.—20. července; byt a strava pro 15 účastníků.

4. Na sv. *Hoře u Příbrami* první kurs od 20.—24. srpna; byt a strava v klášteře.

5. V *kolleji Redemptoristů u svaté Anny v Plané* první kurs od 9.—13. července, druhý kurs od 6.—10. německy.

6. U OO. *Františkánů v Kadani* od 9.—12. července německy, byt a strava pro 18 účastníků v klášteře. Kdyby se hlásilo jich více, byl by druhý kurs od 13. července neb koncem prázdnin.

7. V *klášteře Tepelském* může se 15. světských kněží účastniti řádových exercicií, které se začínají 2. července (německy).

8. V *klášteře OO. Dominikánů u sv. Jilji v Praze* od 30. července do 3. srpna česky.

9. V *kolleji OO. Jesuitů v Praze-Bubenci* od 23.—27. července česky.

10. V *misijním domě sv. Gabriela, Mödling u Vídně*: od 9.—13. července, od 30. července do 3. srpna, od 6.—10. srpna, od 10.—23. srpna, od 9.—14. září, od 15.—19. října, německy; každý účastník dostane svůj pokoj a může denně sloužiti mši sv. Přihlášky je zaslati včas na Missionshaus St. Gabriel, p. Mödling Abtlg., kde se též zodpoví všechny dotazy.

Konkurs:

Okresní školní výbor v *Benešově* vypisuje místo katechety římsko-katolického náboženství při měšťanské a obecné škole ve *Vlašimi*. Žádosti podati do 21. července včetně okresnímu výboru školnímu v *Benešově*.

Z našich rovů!

Mementote societatis vestrae!

František Novák, katecheta v Netolicích, ve věku 41 let v měsíci květnu.

Josef Pícha, katecheta v Kyšperku, raněn mrtvicí ve škole, ve věku 45 let, v měsíci červnu.

Václav Jiruš, katecheta škol pražských a vzdělavatel Orla, rakovinou ve věku 43 let, vroucí nekrolog v Čechu věnoval mu kol. pražský katecheta Vajs.

Srdce Páně, které je povolalo ve svém měsíci, rač jim dáti ze své lásky a na přímluvu Královny máje světlo věčné . .

KOLEGOVÉ! Znovu důrazně žádám o vyrovnání nedoplatků a zasílání členských příspěvků. Z čeho mám platit vychovatele a jiná vydání, když členové nepln svých povinností?
Pokladník.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 8.

SRPEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 7. dubna 1923,
čís. 42,105-I.

(Pokračování.)

§ 13. *Odměny duchovenstva ve správě duchovní a světských učitelů za vyučování náboženství a jejich cestné.*

K čl. IV. zákona.

1. Článek IV. zákona týká se jednak duchovenstva ze správy duchovní, jednak světských učitelů náboženství, čítajíc mezi ně také učitele literní, pověřené subsidiárním vyučováním náboženství. Netýká se tudíž zvláštních učitelů náboženství, ustanovených úřady školními, jichž požitky, pokud se týká povinnosti, upravuje zvláště čl. I., § 5. v souvislosti s § 8. a s ostatními články zákona.

2. Ustanovením článku IV. zrušuje se zásada, vyslovená v § 3. zákona ze dne 17. června 1888, č. 99 ř. z., a v příslušných zákonech zemských, podle níž náležela odměna za vyučování náboženství duchovenstvem správy duchovní zásadně teprve za hodiny, vyučované ve vyšších třídách škol obecných; počítají se tudíž s platností od 1. června 1922 pro výměru odměny všechny skutečně vyučované hodiny náboženství ve všech třídách (zvláštních odděleních).

3. Na školách, v nichž opatřují vyučování náboženství učitelé, v čl. IV. zákona jmenovaní, jest upravití rozvrh hodin se zřením k zásadě, aby bylo uspořádáno jakékoli zbytečné placení cestného. Z pravidla nechť koná učitel do školy týdně toliko dvě cesty.

4. Odměna za vyučování i cestné bude se poukazovati k výplatě na konci každého pololetí školního roku za každou školu zvlášť. Odměna poukáže se toliko za učební hodiny, v nichž bylo skutečně vyučováno, nikoli tedy za hodiny, které připadly podle rozvrhu hodin na dny feriální, nebo za hodiny, v kterých učitel náboženství nemohl vyučovati pro chorobu, nebo z jiných důvodů. Cestné poukáže se toliko za cesty skutečně vykonané tak, že částka 2 Kč znásobí se dvojnásobným počtem kilometrů, vyjadřujícím vzdálenost školy od řádného bydliště učitele náboženství (pokud je aspoň 1·5 km), měřenou po nejkratších veřejných cestách, v létě i v zimě schůdných a součin znásobí se počtem cest do školy skutečně vykonaných.

5. Poukaz odměny i cestného provede se nejdéle do měsíce orgánem, který poukazuje požitky učitelstva, a to na základě přesného výkonu příslušného učitele náboženství o počtu hodin a cest, skutečně v uplynulém školním pololetí vykonaných, jehož správnost potvrdí správce (ředitel) školy.

6. Nemůže-li učitel náboženství z duchovní správy nebo světský učitel, církevním úřadem vyučováním náboženství pověřený, v ojedinělých případech do

školy přijít v čas, ustanovený rozvrhem hodin, proto, že mu v tom brání nemoc nebo jiná neodkladná povinnost jeho úřadu, je povinen, aby to pokud možno v čas ohlásil správci (řediteli) školy. Hodiny náboženství, z uvedených podstatných důvodů takto vynechané, může učitel náboženství nahradit v jinou vhodnou dobu v dohodě se správcem (ředitelem) školy, avšak jen tak, aby se touto přechodnou změnou v rozvrhu hodin nezvětšil počet cest. Hodiny náboženství, které připadnou na zavedené feriální dny v školním roce, na školní slavnosti, nebo je-li škola zavřena pro nakažlivé nemoci, se nenahrazují.

Hlava II.

O míře učitelské povinnosti.

§ 14. *Normální míra vyučovací povinnosti.*

K čl. V. zákona.

1. Normální měrou vyučovací povinnosti rozumí se počet hodin skutečného vyučování se započtením cest podle čl. VI. zákona.

2. Vyučovací potřeba školy jest určena jednak platnými osnovami učebnými, jednak organizací školy (počtem tříd a zvláštních oddělení při škole příslušnými úřady zřízených a povolených). Učebné kursy, které byly zřízeny na školách občanských podle § 10. novely k zákonu o školách obecných ze dne 2. května 1883, č. 53 ř. z. a podle nařízení býv. rak. ministerstva věcí duchovních a vyučování ze dne 26. června 1903, č. 22.503, jest pokládati za organickou část příslušné školy. Vztahuje se tedy i na tyto kursy zásadně povinnost vyučovací podle čl. V. zákona. Pokud také pokračovací školy a kursy, zřízené podle § 11. odst. 4. zákona č. 226/1922 Sb. z. a n., budou pokládány za organickou část školy, s níž budou spojeny, a kterou měrou bude se i na ně vztahovati povinnost vyučovací podle čl. V. zákona, upraví se nařízením vydaným na základě § 11., odst. 4. citovaného zákona.

3. Se zřetelem k potřebě školy ustanovuje míru vyučovací povinnosti pro jednotlivé učitele, na škole vyučováním pověřené, správce (ředitel) školy, vyslechna přání učitelské konference, při čemž dbá, aby byli všichni, pokud lze, rovnoměrně zaměstnáni.

4. Za vyučování nadnormální míru vyučovací povinnosti přísluší učiteli odměna podle § 23. zákona č. 274/1919 Sb. z. a n., nemá-li nároku na odměnu za vyučování předmětům nepovinným podle § 9. v souvislosti s čl. V. zákona.

5. Na obecných školách dívčích, na nichž jsou ustanoveny zvláštní učitelky ženských ručních prací (domácích nauk), budou literní učitelky z pravidla zproštěny povinnosti vyučovati ženským ručním pracím, dokud tyto učitelky ženských ručních prací nebudou zaměstnány až do normální míry učebné povinnosti.

6. Převzítí vyučování nepovinným předmětům na škole zavedeným jsou zásadně povinni všichni učitelé, počítaje v ně správce (ředitel) školy, zvláštní učitelé náboženství a učitelky ženských ručních prací (domácích nauk). Pravidlem však budiž, aby nepovinným předmětům vyučovali především učitelé pro toto vyučování způsobilí.

7. Při stanovení vyučovací povinnosti jednotlivých učitelů na škole působících nebudiž činěn rozdíl mezi předměty povinnými a nepovinnými. Správce (ředitel) školy jest oprávněn snížit učiteli, který má předepsanou způsobilost pro vyučování nepovinným předmětům, vyučovací povinnost pro předměty povinné

a přidělití toto vyučování učitelům jiným. Při tom však nechť dbá toho, aby na obecných školách obstarával ve třídě vyučování literním předmětům zpravidla jediný učitel a aby na školách občanských vyučovali jednotlivým předmětům učitelé pro ně způsobilí. Za způsobilé pokládáti jest především učitelé, z příslušných předmětů (povinných i nepovinných) zkoušené a po té učitelé, kteří absolvovali pro tyto předměty speciální kursy. Toliko z nezbytnosti lze přikázati vyučování také učitelům, o nichž jest jiným způsobem prokázáno, že jsou způsobilí k vyučování jednotlivým předmětům, a to podle úsudku správce (ředitele) školy nebo příslušného školního inspektora.

8. Normální míra učebné povinnosti správců (ředitelů) škol jest upravena vládním nařízením ze dne 8. března 1923 č. 52, Sb. z. a n.

9. Normální míra učebné povinnosti učitelů, kteří jsou ustanoveni zároveň na škole obecné i občanské škole a na školách těchto pravidelně vyučují, jest jako při učitelích škol občanských 24 hodin týdně.

10. Normální míra učebné povinnosti učitelů, kteří jsouce definitivně nebo zatímne ustanoveni dočasně, zcela zastupují učitele na jiné škole, řídí se onou školou, na níž služba v substituci koná. Jde-li o zastupování toliko částečné (převzetím některých hodin), řídí se normální míra učebné povinnosti zástupcovy školou, z níž byl k zastupování povolán.

§ 15.

K čl. VI. a VII. zákona.

Prováděcí předpisy k uvedeným dvěma článkům zákona obsahuje vládní nařízení ze dne 8. března 1923, č. 32, Sb. z. a n.

Hlava III.

O zastupování učitelských míst.

§ 16. *Ustanovení obecná.*

K čl. VIII. až X. zákona.

1. Zastupováním učitelských míst jest rozuměti jednak dočasné opatření vyučování za učitele, na škole definitivně nebo zatímne ustanovené, kteří pro nemoc nebo z jiných důvodů nemohou dočasně služby školní vykonávati, jednak dočasné vyučování na místech definitivně nebo zatímne uprázdněných na dobu, než budou opět definitivně nebo zatímne obsazena.

2. Jde-li o *zastupování učitelských míst definitivně nebo zatímne obsazených* je povinností úřadů školních, aby, přihlížejíce k pedagogicko-didaktickým zájmům školním, opatřovaly substituci co možná bez útrat, neb aspoň substituci s útratou co nejmenšími. V první řadě jest povolávati k zastupování učitele na téže škole ustanovené tak, aby, zastávající místo vlastní, opatřovali zároveň vyučování v substituci. Rozdělení zastupovaných hodin mezi zastupující učitele staniž se tak, aby především bylo dosaženo při učitelích s plným platem normální míry vyučovací povinnosti a při učitelích v procentuální části požitků horní meze onoho počtu hodin, jenž je opravňuje k dosavadní procentuální výměře plochové. Je-li nezbytně potřebí, může býti při substituci také normální míra vyučovací povinnosti překročena.

3. Lze-li předpokládáti, že zastupování potrvá delší dobu, povolá se na školu zvláštní zástupce. Za zvláštní zástupce na školu *obecnou* buďtež povolávání:

a) napřed učitelé, ustanovení definitivně bez určení místa podle zákona, č. 306/1920 Sb. z. a n., pro které není dočasně žádného místa k dispozici a kteří jsou tudíž na dovolené s čekatelným;

b) potom kvalifikované osoby ve školní službě dosud definitivně nebo zatímne neustanovené, ale ve službě školní působící;

c) učitele, definitivně neb zatímne ustanovené na jiné škole v téže obci. Povolávat k zastupování definitivní neb zatímní učitele z obecné školy přesporní (v jiné obci školní) se zásadně nepřipouští; lze tak učiniti toliko v případech zcela výjimečných a z důvodů podstatných se svolením zemské školní rady, referátu ministerstva školství v Bratislavě, školského odboru civilní správy Podkarpatské Rusi v Užhorodě;

d) toliko, není-li osob pro školní službu náležitě kvalifikovaných, povolávat jest za pomocné zástupce osoby nekvalifikované vhodného vzdělání.

4. Za zvláštní zástupce učitele na školu *občanskou* buďte povolávaní zpravidla jen učitelé pro ty školy zkoušení, a to především učitelé uvedení v bodě a) předchozího odstavce, potom definitivní nebo zatímní učitelé na jiné občanské škole v téže obci školní a posléze definitivní nebo zatímní učitelé z přesporní školy občanské nebo z místní neb přesporní obecné školy. Povolávání učitelů ze škol přesporních budiž omezeno na míru nezbytně nutnou. Učitele bez zkoušky způsobilosti pro školy občanské lze povolávat k zastupování na školu občanskou toliko výjimečně. Osob nemajících ani zkoušky učitelské dospělosti nelze ustanovit na občanské škole ani přechodně.

5. *Učitelská místa, definitivně nebo zatímne zřízená a dočasně uprázdněná*, buďte co nejdříve opět definitivně nebo zatímne obsazena. Uprázdněná místa definitivní jest obsadit zpravidla ihned zatímne i na dobu, než se provede nové obsazení definitivní. Nelze-li takové zatímní neb definitivní obsazení místa provést pro nedostatek kvalifikovaných osob, opatří se vyučování výpomocným zástupcem.

6. Pensionovaných učitelů lze užívat k zastupování ve všech případech jen tenkrát, nelze-li opatřit zástupce jiného, a je-li pensionovaný učitel dostatečně způsobilý vyučovat.

§ 17. *Omezení při jmenování definitivních učitelů bez určení místa. Zvláštní případy zatímního ustanovení.*

K čl. VIII. zákona.

1. Od účinnosti zákona nemohou býti ani zařazení (§ 16. zák., č. 274/1919 Sb. z. a n.) ani jmenování definitivními bez určení služebního místa podle čl. I. až III. zákona č. 306/1920 Sb. z. a n. Výpomocní zástupci oněch učitelů definitivních nebo zatímních, kteří pro nemoc nebo z jiné příčiny požívají dočasné dovolené a kterým se vyplácejí služební požitky s jejich místem spojené zcela nebo částečně. Avšak ti z nich, kteří splnili zákonné podmínky pro definitivní jmenování bez určení služebního místa před 1. červnem 1922 nepozbývají tím nároku na toto jmenování.

2. Zastupující učitelé (odborní učitelé, ředitelé, řídicí učitelé) na místech, uvedených v odst. 2 a, b, c čl. VIII. zákona, ustanovují se z pravidla zatímne se všemi právními nároky učitelů zatímních příslušné kategorie. O tom, mají-li se tato místa obsadit učiteli zatímními nebo zastupujícími, rozhoduje v Čechách, na Moravě a ve Slezsku zemská školní rada k návrhu okresního výboru školního

po slyšení těch, kdo uhrazují osobní náklad školní, na Slovensku referát ministerstva školství a národní osvěty v Bratislavě, v Podkarpatské Rusi školský odbor civilní správy Podkarpatské Rusi v Užhorodě, na školách pak, spravovaných podle § 2. zákona, č. 292/1920 Sb. z. a n., přímo ministerstvem školství a národní osvěty, toto ministerstvo k návrhu školního inspektora.

3. Za místa dočasně uprázdněná, z nichž požitky jsou volné (čl. VIII. odst. 2 bod c zákona), pokládají se zejména:

a) definitivní místa, uprázdněná úmrtím neb pensionováním,
b) definitivní místa nově zřízená, která nejsou dosud definitivně obsazena,
c) definitivní nebo zatímní místa, uprázdněná příkázáním učitelů na jiná volná místa učitelská podle zákona č. 605/1919 Sb. z. a n., nebo podle zákona, č. 295/1920 Sb. z. a n.;

d) definitivní a zatímní místa uprázdněná tím, že učitelé na nich ustanovení byli jmenováni zatímně nebo výpomocně na školách jiné kategorie (středních, odborných a pod.), při čemž se služební požitky těchto učitelů na škole obecné nebo občanské nevyplácejí;

e) definitivní nebo zatímní místa po učitelích, ustanovených na jednoročních učebných kursech při školách občanských nebo na pomocných třídách (školách), pokud se požitky z jejich definitivních nebo zatímních míst nevyplácejí.

§ 18. *Výpomocně ustanovení zastupující učitelé.*

K čl. IX. zákona.

1. Kvalifikovaní i nekvalifikovaní, výpomocně ustanovení učitelé zastupující, mají nárok na odměnu po dobu skutečné služby v substituci, čítajíc v ni hlavní prázdniny. Započítávání hlavních prázdnin, po případě jejich částí, jest prováděti individuálně podle délky doby skutečné služby na tom základě, že na 10 měsíci školního roku připadají dva měsíce prázdnin a že tedy za 10 měsíční službu na škole připadají učitelé ve skutečnosti požitky za 12 měsíců. Učitelé zastupující, kteří, učí-li skutečně po celý školní rok, obdrží odměnu za celé hlavní prázdniny, učitelé vyučující toliko část školního roku, obdrží za dobu, po kterou skutečně vyučovali, odměnu ve výši jedné desetiny ročních služebních požitků za každý měsíc skutečného vyučování.

2. Do doby odsloužené v substituci, která je podle čl. IX. zákona započitatelná do pense, do postupu platového i pro definitivní ustanovení bez určení místa, čítá se všechna substituční doba (čítajíc v ni i prázdniny, po případě jejich poměrnou část, příslušející době vyučování) bez zřetele na to, byla li doba přerušena.

3. Ustanovení čl. IX. zákona netýká se oněch zastupujících učitelů (ředitelů, říd. učitelů), kteří podle čl. VIII., odst. 2., zákona budou ustanoveni zatímně. Požitky jejich a ostatní nároky řídí se vůbec předpisy, platnými pro zatímní učitele příslušné kategorie.

4. Výpomocně ustanovení zastupující učitelé jsou povinni nemocenským pojištěním podle zákona ze dne 30. března 1888, č. 33 ř. z., a podle příslušných k němu zákonů pozdějších, jakož i pensijním pojištěním podle zákona ze dne 16. prosince 1906, č. 1. ř. z. z r. 1907 a podle příslušných k němu zákonů pozdějších. Okresní školní výbory nebo školní inspektoři přihlásí tyto učitele k pojištění u příslušné nemocenské pokladny a u příslušné zemské úřadovny Všeobecného pensijního ústavu v Praze podle předpisů v této věci obecně platných.

5. Za školy střední, zmíněné v čl. IX., odst. 2. zákona, jest pokládati školy, vyjmenované v nařízení ze dne 24. února 1914, 53. ř. z.

§ 19. *Substituční odměny učitelů.*

K čl. X. zákona.

1. Substituční přídavky podle čl. X., odst. 1., zákona náležejí toliko učitelům, definitivně nebo zatím na určitých místech ustanoveným a povolaným k substituci :

a) ze školy obecné neb občanské na jinou školu obecnou neb občanskou školu přespolní t. j. na školu v jiné obci školní.

b) ze školy obecné na školu občanskou v téže obci školní, v obou případech, pokud zastupují substituovaného učitele zcela.

2. Přídavky ty nenáležejí tedy:

a) učitelům, kteří v čas, kdy byli povoláni k substituční službě, nekonali služby školní a byli na dovolené s čekatelným;

b) učitelům, povolaným k substituci ze školy obecné na jinou obecnou školu v téže obci školní;

c) v žádném případě učitelům, kteří substituovaného učitele nezastupují zcela;

d) zástupcům, kteří podle čl. VIII., odst. 2. zákona byli ustanoveni zatímními učiteli (řediteli, řídícími učiteli);

e) nikomu z učitelů s percentuální částí požitků podle §§ 5. až 7. zákona.

3. Podle odst. 2., čl. X. zákona zrušeny jsou odměny, přiznané posud zemskými zákony učitelům, kteří zastávajíce místo vlastní zároveň vyučují na vlastní škole jako zástupci jiného učitele. Při takovéto substituci má tudíž učitel literní, zvláštní učitel náboženství, učitelka ženských ručních prací (domácích nauk) a a vedlejší učitel, mají-li více než 21 učebných hodin týdně, nárok na zvláštní odměnu jen za ony hodiny substituce, jimiž se překročí normální míra vyučovací povinnosti, vymezená v čl. V., v souvislosti s čl. VI. zákona a to podle § 25., odst. 1., zákona č. 274|1919 Sb. z. a n.

4. Zvláštní odměny, přiznané zemskými zákony za zastupování správců škol a učitelským persistům, kteří dočasně vyučují jako zástupci, zůstávají v platnosti.

Hlava IV.

§ 20. *O poměrech učitelů vojínů a jejich rodin.*

1. Podnět k zavedení úředního řízení, aby neznámý učitel byl podle platných zákonitých předpisů prohlášen za mrtvého, dávají v Čechách, na Moravě a ve Slezsku okresní výbory školní, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi státní inspektoři školní a při školách, spravovaných přímo ministerstvem školství a národní osvěty podle § 2. zákona, č. 292|1920 Sb. z. a n., toto ministerstvo.

2. Při tom dbáti jest zejména zákonů ze dne 16. února 1883, č. 20 ř. z., ze dne 31. března 1918, č. 128 ř. z. a uher. zák. čl. I. z r. 1911, v souvislosti se zákonem ze dne 30. června 1921, č. 252 Sb. z. a n.

Hlava V.

Ustanovení přechodná a závěrečná.

§ 21. *Mimořádná měsíční (dříve čtvrtletní) výpomoci a měsíční nouzové výpomoci učitelstva.*

K čl. XIII. zákona.

Zrušením § 2. zákona, č. 495|1921 Sb. z. a n., nabývá učitelstvo od 1. června 1922 podle čl. II. a IV. zákona, č. 274|1919 Sb. z. a n., nároku na tytéž výpo-

moci, které byly přiznány státním úředníkům příslušných skupin a tříd hodnostních podle § 1. zákona č. 495/1921 Sb. z. a n. Zrušením § 2. zmíněného zákona nepozbyla však účinnosti pro učitelstvo ostatní ustanovení téhož zákona, pokud se buď podle textu jeho nebo ve smyslu čl. II. a IV. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n. vztahují na učitelstvo.

§ 22. *Účinnost zákona.*

K čl. XIV. odst. 1. a 2. zákona.

Účinnost zákona nevztahuje se na učitelstvo veřejných nestátních škol na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Avšak při provádění nařízení vlády republiky Československé ze dne 19. prosince 1921, č. 456 Sb. z. a n., pokud se týká ze dne 7. dubna 1920, č. 225 Sb. z. a n., buďtež při výpočtu drahotní výpomoci nestátním učitelům na Slovensku vzaty za základ požitky, které by učiteli příslušely podle tohoto zákona, kdyby působil na školách státních.

§ 23. *Zachování nároku na větší pensijní základnu.*

K čl. XIV. odst. 3. zákona.

1. Odst. 3. čl. XIV. zákona jest prováděti zásadně vždy teprve tehdy, když půjde o výměru požitků odpočivných nebo zaopatřovacích. Nárok na výhodu podle odstavce tohoto týká se oněch učitelů, jimž se dnem 1. června 1922 sníží podle zákona služební požitky do pense vpočítatelné (služné nebo jeho procentuální výměra při nezměněném počtu týdenních hodin, místní přídavek, činovní přídavky, t. zv. starobní přídavek učitelů neřídících v Čechách a ve Slezsku a t. p.). Při tom posuzovati jest pensijní základnu jakožto úhrn všech požitků do pense vpočítatelných.

2. Ustanovení odst. 3. čl. XIV. zákoně nemá vůbec vlivu na výměru učitelových požitků služebních po dobu jeho činné služby, které mu náležejí toliko podle ustanovení nového zákona s výhradou obsaženou v odst. 4. čl. XIV. (Praktické příklady z. a 3.)

§ 24. *Zachování nároku na větší aktivní pojistky.*

K čl. XIV. odst. 4. zákona.

1. Při provedení zákona nesmějí býti žádnému aktivnímu učiteli literárnímu sníženy celkové požitky služební pod výměru, kterou měl za platnosti zákona č. 244/1919 Sb. z. a n. V původním jeho znění v souvislosti s ostatními platnými zákony o platech státních úředníků a zemskými zákony o právních poměrech učitelstva, pokud se jich zákon č. 274/1919 Sb. z. a n. dovolává v souvislosti s § 2. zákona č. 495/1921 Sb. z. a n. Případné vyrovnání stane se dočasným osobním přídavkem s odvoláním na čl. XIV. odst. 4. zákona, který se v platebním poukaze vypočte jakožto rozdíl mezi celkovými požitky, příslušejícími učiteli dnem 31. května 1922 podle předpisů do tohoto dne platných a mezi celkovými požitky, příslušejícími dnem 1. června 1922 podle nového zákona. Celkovými požitky rozuměti jest součet všech stálých služebních požitků, které učiteli náležely podle § 11. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n., obdobně jako úředníkům státním (služné, míst. přídavek, drahotní přídavek, mimořádná a nouzová výpomoc — tyto poslední v upravení § 2. zákona, č. 493/1921 Sb. z. a n.) jakož i těch stálých požitků, které učiteli příslušely podle § 9. a 13. zákona č. 274/1919 Sb. z. a n., nebo které mu příslušejí podle § 3. zákona nového (přídavky činovní a příbytečné správců škol, přídavky starobní atd.). Naturální požitky čítají se jen

potud, pokud jsou započitatelné do celkových řádných požitků (čl. II. zák.), proměnlivé remunerace a p. se k stálým požitkům nečítají. (Příklady 4.—7.)

2. Učitele, jichž nárok na služební požitky závisí podle §§ 5.—7. zákona na počtu řádné výměry učebných hodin v týdnu, mají nárok na osobní přídavek podle čl. XIV. odst. 4. podle těchto zásad.

a) nezmění-li se za účinnosti zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., jejich počet hodin ve výši rozdílu mezi součtem všech stálých požitků, které měli 31. května 1922 a mezi součtem všech stálých požitků, příslušejících jim dnem 1. června 1922.

b) sníží-li se se za účinnosti zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., jejich počet hodin, ve výši rozdílu mezi součtem všech stálých požitků, které by jim, hledíc k novému nižšímu počtu hodin náležely podle zákona č. 274/1919 Sb. z. a n. v původním znění a mezi součtem všech stálých požitků, které jim, hledíc k témuž počtu hodin, přísluší podle zákona, č. 251/1919 Sb. z. a n. (Příklady 8.—11.)

3. Osobní přídavek, přiznaný podle čl. XIV., odst. 4. zákona, zmenší se vždy, kdykoli učitel nabude vyšších požitků podle zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n. v době jeho účinnosti o částku, o kterou se požitky zvýší a to zejména:

- a) časovým postupem nebo postupem do vyššího stupně platového;
- b) přestupem z nižší procentuální části požitků do vyšší procentuální části nebo do plné výměry požitků;
- c) při výpomocně ustanovených zastupujících učitelích, uvedených v čl. IX. zákona, jmenováním zatímními nebo definitivními učiteli;
- d) při správcích (ředitelích) škol zvětšením přídavku činovního. (Příklady 12. až 13.)

§ 25. Ustanovení závěrečná.

Zemským školním radám, referátu ministerstva školství a nár. osvěty v Bratislavě a civilní správě Podkarpatské Rusi v Užhorodě se ukládá, aby vykonaly ihned všechny nutné práce, spojené s provedením zákona č. 251/1922. Sb. z. a n. vládního nařízení, č. 52/1923 Sb. z. a n. i tohoto výnosu a aby vydaly podle potřeby podřízeným orgánům v této věci potřebné rozkazy a pokyny.

(Dokončení.)

Různé zprávy.

Definitivními katechety jmenováni byli: na školách občanských: *Leopold Sokol*, na obč. šk. chl. a dív. v *Hlinsku* (š. o. chrudimský); *Jan Lonský*, na obč. škole v *Poličce*. *Definitivními katechety bez určení místa* *Josef Limpouch* v Plzni, *Romuald Perlík*, na Smichově, *Otomar Snížek*, ve Vršovcích.

Na dočasný odpočinek dán: *Jan Krýza*, def. katech. obč. šk. v Žirovnici (š. o. kamenický n. L.)

Budování svobodné katolické university v Miláně. Na podzim doplněna bude svobodná katolická universita v Miláně fakultou filosofickou a institutem pro vzdělání učitelstva.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 9.

ZÁŘÍ 1923.

ROČNÍK XXVI

Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 7. dubna 1923,
čís. 42,105-I.

(Dokončení.)

Tabulka I.

Zařazení definitivních nebo zatímčných odborných učitelů škol občanských.

K § 2. zákona.

Služební rok	Třída a stupeň platový	Poznámka	Služební rok	Třída a stupeň platový	Poznámka
1.	Čekatel. rok				
2.	XI/1.	Před zkouškou	21.	VIII/3.	
3.	XI/1.	pro obč. školy	22.	VIII/3.	
4.	X/1.		23.	VII/1.	
5.	X/1.		24.	VII/1.	
6.	X/2.		25.	VII/1.	
7.	X/2.		26.	VII/2.	
8.	X/3.		27.	VII/2.	
9.	IX/1.		28.	VII/2.	
10.	IX/1.		29.	VII/3.	
11.	IX/2.		30.	VII/3.	
12.	IX/2.		31.	VII/3.	
13.	IX/3.		32.	VII/4.	
14.	IX/3.		33.	VII/4.	
15.	VIII/1.		34.	VII/4.	
16.	VIII/1.		35.	VII/4.	
17.	VIII/1.		36.	VII/4. Osobní př. 800 Kč	
18.	VIII/2.		37.	VII/4.	
19.	VIII/2.		38.	VII/4.	
20.	VIII/2.		39.	VII/4. Osobní př. 1500 Kč	
			40.	VII/4.	

Tabulka II.

Zařazení zvláštních učitelů náboženství se zkouškou dospělosti na škole střední a se studiem bohosloveckými.

K § 5, odst. 3. zákona.

Služební rok	Třída a stupeň platový na šk. občanské	platový na šk. obecné	Služební rok	Třída a stupeň platový na šk. občanské	platový na šk. obecné
1.	Čekatel. rok	Čekatel. rok			
2.	X/1.	XI/2.	5.	X/2.	X/1.
3.	X/1.	XI/2.	6.	X/3.	X/1.
4.	X/2.	XI/3.	7.	IX/1.	X/2.
			8.	IX/1.	X/2.
			9.	IX/2.	X/3.

10.	IX 2.	IX 1.	26.	VII 2.	VII 1.
11.	IX 3.	IX 1.	27.	VII 3.	VII 2.
12.	IX 3.	IX 2.	28.	VII 3.	VII 2.
13.	VIII 1.	IX 2.	29.	VII 3.	VII 2.
14.	VIII 1.	IX 3.	30.	VII 4.	VII 3.
15.	VIII 1.	IX 3.	31.	VII 4.	VII 3.
16.	VIII 2.	VIII 1.	32.	VII 4.	VII 3.
17.	VIII 2.	VIII 1.	33.	VII 4.*	VII 4.
18.	VIII 2.	VIII 1.	34.	VII 4.	VII 4.
19.	VIII 3.	VIII 2.	35.	VII 4.	VII 4.
20.	VIII 3.	VIII 2.	36.	VII 4.*	VII 4.
21.	VII 1.	VII 2.	37.	VII 4.	VI 4.
22.	VII 1.	VIII 3.	38.	VII 4.	VII 4.
23.	VII 1.	VIII 3.	39.	VII 4.	VII 4.
24.	VII 2.	VII 1.	40.	VII 4.	VII 4.
25.	VII 2.	VII 1.			

* Od 33—35. roku osob. příd. 800 Kč; od 36 roku 1500 Kč.

Tabulka III.

Zařazení def. neb zatím. učitelek žensk. ruč. prací (domácích nauk) vyučujících na školách občanských.

(Viz Věstník minist. škol. a nár. osvěty str. 204.)

Praktické příklady.

Z 13 příkladů pro různé kategorie vyjímáme dva a to:

8) Zvláštní učitel náboženství na obč. škole v Praze, s maturitou středoškolskou a theol. studiem, svobodný, ustanovený po 5. června 1919, byl dne 1. června 1922 v 15. roce studijním (čekatelský rok v to počítaje) a učil 22 hodin týdně, čítaje v to dvouhodinovou exhortu.

Jeho požítky podle:

	zák., čís. 274 14 a č. 495 21	zák. č. 251 22 tab. II.
služné	. 5808 Kč (VIII. 1.)	90% 5227 Kč
místní přídavek B (VII 1.)	. 2904	90% 2616
drahotní přídavek	1896	90% 1706
mimořádná výpomoc (80 %)	. 3360	90% 3780
nouzová výpomoc (80 %)	. 3360 „ . . .	. 90% 3780 „
	<u>celkem 17.328 Kč</u>	<u>17.109 Kč</u>
osobní přídavek podle čl. XIV. zák. č. 251/1922	. 219 „	
		<u>celkem 17.328 Kč</u>

Poznámka: Podle zákona č. 251/22, nečítá se exhorta a má tudíž při 20 hodinách 90% požítky.

11. Zvláštní učitel náboženství na Moravě v I. třídě místní, svobodný, učil na obecné škole bez exhorty 10 hodin týdně a je dne 1. června 1922 v 16. roce služebním (čekatelský rok v to počítaje).

Jeho požítky podle:

	zák. č. 274/19 a č. 495/21	zák. č. 251/22.
služné C (IX/3) 50%	. 2604 Kč tab. II., VIII 1. .	. 50% 2904 Kč
místní přídavek 50%	1170	. 50% 1308 „
drahotní přídavek 50%	816	. 50% 948 „
mimořádná výpomoc 50% z 80%	1440 „	. 50% 2100 „
nouzová výpomoc 50% z 80%	. . 1440 „	. 50% 2100 „
	<u>celkem 7470 Kč</u>	<u>50% 9360 Kč</u>

Osobní přídavek podle čl. XIV. zák., č. 251/22.

Dnem 1. října 1922 sníží se jeho počet hodin na 6 hodin týdně.

Podle zákona č. 274 1., příslušelo za 6 hodin 50% požitků, podle zákona č. 251/22, přísluší za 6 hodin jen 25% požitků, totiž:

služné (VIII 1.) .	1452 Kč
místní přídavek .	654 „
drahotní přídavek	474 „
mimořádná výpomoc	. 1050 „
nouzová výpomoc	. . 1050 „
	<u>celkem 4680 Kč</u>

doplní se osobním přídavkem podle čl. XIV.

zák., č. 251/22

. . 2790 „

na 7470 Kč,

jež by podle hořejšího výpočtu příslušely za 6 hodin podle zákona, č. 274/19, se zřetelem k § 2. zákona, č. 495/21.

Čís. 62.

Výnos minist. škol. a nár. osv. ze 7. dubna 1923, č. 42 106-Iai 1922, stran provedení zákona z 20. prosince 1922, č. 394 Sb. z. a n. o služebních, odpočivných a zaopatřovacích požitcích civil. a vojen. stát. zaměstnanců a zaměstnanců v podnikcích a fondech státech spravovaných, pro učitelstvo veřej. škol národních.

Podle čl. IV. zákona, č. 274/1919 Sb. z. a n., vztahují se změny, zavedené zákonem ze dne 20. prosince 1922, č. 394 Sb. z. a n. a vlád. nař. ze dne 15. února 1923, č. 34. Sb. z. a n. v dosavadních předpisech o služebních požitcích státních úředníků také na učitele veřejných škol národních.

Hledíc ke čl. XIV. zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., týkají se tyto změny učitelstva veřejných škol obecných a občanských v Čechách s Vitorazskem, na Moravě s Valčickem a ve Slezsku s Hlučínskem i na učitelstvo státních škol, obec. a občanských na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Hledíc pak k nařízení vlády ze dne 7. dubna 1920 č. 205 Sb. z. a n., týkají se též učitelé státních mateřských škol na Slovensku.

Všem zemským škol. radám, referátu ministerstva školství a nár. osvěty v Bratislavě a civilní správě v Podkarpatské Rusi v Užhorodě se ukládá, aby ihned vykonaly potřebné práce, spojené s provedením zákona a s novou úpravou a poukazem služebních požitků jmenovaného učitelstva, počínajíc od 1. ledna 1923 a aby vydaly v této věci příslušné rozkazy a potřebné podrobné pokyny podřízeným orgánům.

Pro jednotný postup při provádění zákona dávám na vědomí toto ;

1. Služným, které se podle §§ 1. a 3. zákona má zvýšiti o 75%, rozuměti jest služné učitele, které mu náleží podle zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., ve spojení se zákonem č. 541/1919 Sb. z. a n. ke dni 1. ledna 1923.

Výměra služného učitelů s požitky od XI. hodnostní třídy, 1. stupně platového, až do VII. hodnostní třídy, 4. stupně platového, řídí se tabulkou v čl. I. vládního nařízení č. 34/1923 Sb. z. a n. Osobní přídavky 800 Kč nebo 1500 Kč, které přísluší učitelům škol občanských podle § 2. odst. 3. zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., zůstanou zatím beze změny.

2. Místní přídavky řídí se tabulkou v čl. II. vládního nařízení, č. 34/1923 Sb. z. a n., až do VII. tř. hodn., 4. stupně platového. Osobní přídavky 800 Kč nebo 1500 Kč podle § 2., odst. 3. zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n. nemají vlivu na výměru místních přídavek. Jednotné drahotní přídavky řídí se tabulkou v čl. IV. vládního nařízení, č. 34/1923 Sb. z. a n., až do VII. třídy, 4. stupně platového.

3. Nárok na zachování větší pensijní základny, vyplývající z čl. XIV. odst. 3. zákona č. 251/1922 Sb. z. a n. pomijí od 1. ledna 1923 u všech učitelů v činné službě, kteří podle zákona, č. 394/1922 Sb. z. a n., nabývají nároku na pensijní základnu větší, než měli přede dnem účinnosti zákona č. 251/1922, Sb. z. a n. (1. června 1922).

4. Nároky na osobní přídavky, vyplývající z čl. XIV. odst. 4. zák. č. 251/1922 Sb. z. a n., které byly vyměřeny ke dni 1. června 1922, pokud se týká zmenšení do 31. prosince 1922 tím, že učitel nabyt v době mezi 1. červnem 1922 a 31. prosincem 1922 vyšších požitků podle téhož zákona, zůstávají nedotčeny. Další zmenšování jich nastane v jednotlivých případech t v době po 31. prosinci 1922 vždy teprve tehdy, když učitel podle zákona č. 251/1922 Sb. z. a n. nabude vyšších požitků, tedy zejména :

- a) časovým postupem nebo postupem do vyššího stupně platového.
- b) přestupem z nižší procentuální části požitků do vyšší procentuální části nebo do plné výměry požitků.
- c) při výpomocně ustanovených zastupujících učitelích, zmíněných v čl. IX. zákona, č. 251/1922 Sb. z. a n., jmenováním zatímními neb definitivními učiteli.
- d) při správcích (ředitelích) škol zvětšením přídavku činovního.

Částka, o níž se má snížit osobní přídavek, vypočte se v každém případě bez zřetele ke změnám, zavedeným v jednotlivých součástech požitkových zákonem č. 394/1922 Sb. z. a n. tak, jako kdyby i po 1. lednu 1923 byly dále v platnosti příslušné předpisy o výměře služebních požitků a jejich jednotlivých součástí, platné do 31. prosince 1922.

5. Při výplatě požitků učitelských je setrvali až do dalšího ustanovení při dosavadním způsobu výplaty. Jakmile však nařízením vládním proveden bude § 18. zákona č. 394/1923 Sb. z. a n. pro zaměstnance státní, bude úkolem zem. šk. rad, aby ihned zahájily jednání s činiteli, jimž přísluší uhrazovati osobní náklad školní a aby podaly co nejdříve příslušné návrhy o tom, jak bylo by i pro výplatu požitků učitelských přizpůsobiti zásady § 18. cit. zákona a příslušného k němu nařízení vládního.

Návrh katechismu od Pichlera.

Katholisches Religionsbuch v. Joh. Pichler (Výňatek téhož autora z »Weg zu L...« katolické čítanky s příklady a obrazy) 8°, 207 str., Mödling u Vídně (misijní knihkup. sv. Gabriela).

Ve »Christl. paed. Blätter roč. 1922 č. 7.—8. autor podává důvody, proč tak a ne jinak knihu sestavil.

1. Účel knihy jest, podati nejdůležitější články naší sv. víry tak, aby děti měly knihu rády a aby její obsah byl pro ně nejen jasný a přesvědčivý, ale i milý a vzácný a je pohnul ke křesťanskému životu. Proto musí býti prostá a srozumitelná. Že by měla býti dětská t. j. obvyklou mluvou dětí psaná, autor nesouhlasí. Dětsky má mluvit katecheta. Kniha ta však má býti čtena od dětí i v pozdějším jich věku ano i dnes od dospělých a tomu vadil by dětský ton. Aby působila přesvědčivě třeba, aby pravdy katolického náboženství plynuly stále z božského zjevení. Spolu má přispěti k vědomí, jak pravdy ty jsou krásné a vznešené — pokud žáci mohou pochopiti — a jak tvoří velikolepý, organický a harmonický tvořící celek.

Abyste pravdy ty byly dětem milé, nutno ukázati, jak oblažující jsou pro jednotlivce i pro společnost. To již samo budí k činu, t. j. k životu dle nich. K tomu činění, t. j. praktikování pravd musí kniha vědomě směřovati a to ve všech svých částech. Výrazu »nutzanwendung« — (*naučení*) autor neužívá, aby nebudil nechuti, nýbrž často jen jemně naznačuje (na př. čl. 25 . 36.).

Všude však účelno ano i nutno pokud možno osobu Ježíše Krista postavit v popředí. Je dětem Tím, jemuž ony věří: »Vím, kterému věřím« (z Tim 1, 12). Je jim Tím, jehož rády poslouchají »Ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilium amorem rapimur« (Prael. Nativ.). Proto při zdůvodnění pravd pokud možno třeba užiti slov Jeho.

2. Od katechismů dnešních uchyluje se tento návrh hlavně tím, že dosavadní forma otázek a odpovědí tu chybí a je tu souvislé vypravování, otázky a odpovědi vkládají se na konec, do opakování. Pro tento způsob byl W. Pichler již dříve ve Christ. p. Bl. 1915 č. 5. a 6. a dovolává se autorit J. Jungmanna S. J., Stieglitze a Hofera. Katechismus má pravdy náboženství podávati ve formě zhuštěné, ale srozumitelné. Pro ten náhled mluví i nynější poměry, kde vyučování náboženství trpí nedostatkem kněží a resistencí učitelstva a což teprve kdyby se mělo splnit přání volnomyšlenkářů vyloučení náboženství ze školy. Tedy aby katechismus i bez dlouhých výkladů byl jasný. Názory ty uskutečněny vidíme v nejnovějších učebnicích katechismových jako jsou: Dr. Mayer praví: »Tato forma (jen s otázkami a odpovědmi) má hlavní vinu, že naše katechismy jsou tak suché, nechutné, tvrdé.« A dr. Göttler: »Vypravování souvislé v novějších katechismech s otázkami při opakování má přednost.«

3. Kniha je rozdělena na 104 články. Jednotlivé články jsou tak upraveny, že zpravidla mohou býti probrány za jednu hodinu. Text článků má k tomu sloužiti, aby žáci jej po školní katechesi doma jednou, dvakrát pozorně přečetli a obsah příslušné katechese si oživil. Řídil-li se katecheta sledem myšlenek článku, což z pravidla se stává, postupují žáci tímž pochodem myšlenkovým doma při opakování a to bude mocnou podporou, aby si vpravili předmět (nikoli text) v paměť. A i kdyby katecheta nepostupoval tak, ani pak není kniha dětem zbytečná, neboť podstatný obsah katechese katechetovy najdou v této knize vždy.

Poněvadž text je rozdělen číslicemi v několik dílů a mimo to méně důležité věci vyznačeny jsou drobným tiskem a články jsou uceleny, budou pohodlnou učebnicí i doma.

4. Jádrem knihy jsou poučky t. j. věty (od 1.—220) tučným písmem vyznačené; někdy vhodně ve článku, jindy na konci. Počet pouček není velký a pochopitelnost jich nedá se ani srovnati s dosavadním katechismem.

5. Kde jsou poměry příznivé k učení se nazpaměť, tam dávají k tomu příležitost modlitby a věty v úvozovkách.

6. Skrovné úchylky od obvyklých formulí nepotřebují dlouhých omluv na př.: zneuctívati (místo nadarmo bráti) den Páně (místo den sváteční) pomazání nemocných (místo posl. pomaz.) atd.

7. Že katechismus má míti *obrázky*, jest všeobecné přesvědčení. Obrázky tyto nejsou sice špatné, ale po úředním schválení knihy mohly by býti zlepšeny a rozmnoženy.

8. Komu by se zdálo, že kniha je *obsáhlá* — 200 stran — ať uváží, že asi na 30 stran vypadají obrazy a dále stránka typografická na př. střídavý tisk, přehlednost. Nynější katechismus bez obrázků má 241 str.

9. Podmínky, které vyslovil *episkopát* rakouský ve své konferenci na podzim r. 1922 o novém katechismu, vidíme v tomto katechismu podstatně splněny. Kdo by želel předešlého katechismu, vidí tu jakousi spojitost s předešlým, že 53 vět poučných slovně nebo téměř slovně v tomto bylo ponecháno a jiné mnohé toliko zjednodušeny.

10. Příprava katechetovi usnadněna tím, že chod myšlenek je téměř týž jako v katechesích Pichlerových *»für die Oberstufe«*.

11. Dokud je tisk drahý, učebnici pro střední stupeň nahradí tento katechismus, že věty poučné by se prostě vybraly z tohoto, později by se odpomohlo učebnicí pro střední stupeň, kde poučné věty byly by tytéž, ale text kratší, jednodušší.

12. Vhodnost tohoto katechismu nejlépe se ukáže, když jednotliví katecheté jej se svolením Ordinariátu v praxi vyzkouší.

Dodatek: Dr. Linke (Olomouc) připojuje následující posudek: Pichlerovo *»Weg zum Leben«* bylo od katechetů radostně uvítáno. Bohatý obsah, mistrné uspořádání sbírky, řeč lehká a poutavá, lepá úprava získala knize pochvalu také od katechetů mimo Rakousko. Autor nyní uspořádal z té knihy také výtah jakožto návrh katechismu. Vyznačuje se přiměřenou krátkostí a podržením toho dobrého, co měl starý předchůdce.

Přes všechny různé náhledy drží se autor formy vypravovací a celou nauku podává ve 104 souvisejících člancích a připojuje k textu nebo v závěru snadné poučky. Ta forma činí knihu žákům příjemnější a pro obyčejný život praktičtější.

Pro formu otázek a odpovědí starého katechismu je přes nesčetné protidůvody řádných katechetů na místech směřodatných ještě dosud jakási slabost. Zajisté nutno dětem podávati poučky v pevné formě, mají-li něco pevně v paměti podržeti. Ale důsledně otázky a odpovědi v knize náboženské jsou s to, učiniti z ní nejneoblíbenější učebnici. Zvláštní předností náboženské učebnice Pichlerovy je časté a vhodné užití slova Božího, které velmi často byt ne vždy bývá poučnou větou. Katechismus je bohatě vyzdoben obrázky různých autorů. Ta variace těší, ač nejsou všechny stejné ceny a některé jsou nezřetelně reprodukovány. Tím, že nejdůležitější věci z liturgiky jsou v knihu pojaty, vydání zvláštní liturgiky je zbytečno. Slovem: je to kniha, která zaslouží býti základem pro nový, všeobecný katechismus a která na tomto poli pro své přednosti čestně ob stojí. *Red,*

Různé zprávy.

Za zřízení stolic křesťanské filosofie na vysokých školách žádají katolické spolky akademiků českých a slovenských zvláštním memorandem: Před válkou na bývalých rakouských vysokých školách vládla přehnaný intelektualismus. Dnes však silně se cítí, že rozum je jenom jedna stránka lidské přirozenosti, jejíž celý vývoj nynější život žádá. Život je řízen jistě nejen tím, co víme, nýbrž hlavně tím co cítíme a chceme. Z toho důvodu vyplývá náš požadavek, aby totiž na vysokých školách zřízeny byly stolice křesťanské filosofie, jimiž by se prohloubil celkový světový názor, šířil konfesní mír, posilovalo vzájemné dorozumění a očistily se ideály národní, státní i sociální. Institucí takovou zavládla by na vysokých školách všestrannost názorů a opravdu svobodné bádání, kterého dnes vylučováním křesťanské filosofie z universit není. Zároveň uskutečnila by se synthesisa vysokých škol, ježto by přednášky takové navštěvovali katolíci posluchači nejen universit, nýbrž i ostatních vysokých škol. (Technik, zvěrolékařských a zemědělských škol.) Katolické spolky žádají tedy, aby v nejbližší době profesury křesťanské filosofie, zvláště v Brně a Bratislavě, kde není theologických fakult, zřídilo.

Škola v Bavorsku. Škola bavorská jest konfesní. Katolické děti chodí do katolické školy, protestantské děti do protestantské. V Bavorsku jsou $\frac{2}{3}$ katolíků a $\frac{1}{3}$ evangelíků. Pouze v Mnichově jest typ školy simultánní, ale katolíci mají také tam konfesní školu. Na konfesní škole učí učitel příslušné konfese; není možno, jako u nás, aby vyučoval dívky vesměs katolické učitel bez vyznání. Návštěva školy trvá na venkově od 6—13 let, ve městě do 14 let. Náboženství jest povinný předmět, kterému jsou vyhrazeny v rozvrhu 4 hodiny týdně — 2 hodiny katechismu a 2 hodiny bibli. Katechismu učí kněz, bibli na mnohých místech učitel, ač k tomu není nucen dle zákona. Když nevyučuje bibli učitel, tak ji vyučuje kněz. Jako u nás, tak i v Bavorsku dle nového zákona mohou rodiče na počátku školního roku odhlásiti dívky z náboženství. Než této novoty se v Bavorsku mezi katolíky nepoužívá. Katolíci i v jiných politických stranách, na př. v soc. demokracii, trvají na tom, aby jejich dívky byly vyučovány v katolickém náboženství. Úkony

náboženské jsou jako u nás zdobrovolněny, žádné dítě nemá býti nuceno k sv. svátostem a k návštěvě chrámu v neděli a ve svátky. Také tato novota nenašla ohlasu v Bavorsku, dívky konají své náboženské povinnosti jako dříve. Dozor při náboženských cvičeních nejsou povinni míti učitelé. Dozor má katecheta. Katecheta jde pro dívky do školy, odvádí je do chrámu, dává na ně pozor a po mši sv. je propouští. Katecheta nemá nikdy školní mše svaté, nýbrž jinou mši svatou.

Na ochranu konfesní školy jsou v každé farnosti zřízeny rady rodičů (»Katholische Elternvereinigungen«). Rady rodičů nemají žádných stanov. V akčním komitě jsou zastoupeni muži a ženy bez rozdílu přesvědčení — i soc. demokraté katolíci, jimž záleží na náboženské výchově dětí. Stávka rodičů jest v Bavorsku zakázána, ale přesto v nejzazším případě k ní rodičové sáhnou, dokud učitel, urážející city náboženské, není odstraněn. Tyto rady rodičů jsou velmi čilé, mají přednášky, na nichž probírají různé záležitosti školské a týkající se dětí. Přednášky bývají pravidelně měsíčně. Organ těchto rad rodičů jest »Elternheim und Schule«, vycházející v Gladbachu.

Po vyjití obecné školy chodí dívky, které nejdou na studie, do tak zvané pokračovací školy tři roky, v létě pouze v neděli, v zimě také ve všední den. V těchto pokračovacích školách se vyučuje také náboženství. V neděli jest vyučování po bohoslužbách, aneb odpoledne od 12—3 hodiny. Občanské školy v Bavorsku neznají.

Výchova učitelů jest v Bavorsku jinak organizována než u nás. Po vyjití obecné školy trvá příprava na stav učitelský 6 roků, z nichž 3 roky připadají na preparandu a tři roky na seminář. Nyní se chystá změna těchto studií v tom smyslu, že učitel má míti 6 roků střední školy a 2 roky semináře. Na ústavě učitelském se vyučuje náboženství jakožto předmět povinný; v preparandě jsou 2 hodiny týdně katechismu a 2 hodiny bible, v semináři 2 hodiny bible. Proto také mnohý kandidát učitelství při zkoušce vyniká velikými vědomostmi z náboženství.

Učitelé jsou organizováni v »Bayerischer Lehrerverein«, »Katholischer Lehrerverein« a »Katholischer Junglehrerbund«. První

spolek jest liberální, jest odnoží říšské organizace »Deutscher Lehrerverein«. Vedení v tomto spolku mají protestantští učitelé. »Katholischer Lehrerverein« většinou se stará o stavovské zájmy hospodářské, kdežto »Katholischer Junglehrerbund« pečuje o výchovu charakteru a náboženské potřeby svých členů a velmi čile si vede; jeho členy jsou kandidáti učitelského stavu a mladí učitelé.

V Bavorsku katoličtí rodičové jsou si dobře vědomi své moci a síly v útvaru republikánském v záležitostech školských a proto také jest respektováno jejich přání jak se strany státu, tak i se strany učitelů.

Říšský svaz katechetských spolků rakouských měl schůzi 16. července v Mariazell. Ve schůzi odpolední rozřešena otázka presidenta svazu. Následujícího dne řešeny otázky stavovské a pak sjezd zakončen společným výletem.

Vídeňský spolek katechetský měl valné schůze 8. máje a 4. června, z nichž v první přednášel univ. doc. dr. Kammel: Úkol náboženského vyučování dnes . . . a v druhé dr. Hornich: O povolání . . . Vídeňští katecheté, zvláště definitivní upozorňují se na poslední události ve »Verband-u« t. j. vídeňské kurii učitelské a na agitaci v něm odluky od církve. Jaké trvání v takovém spolku? Proto ven z něho! Žádá toto neúprosně čest kněžská a stavovská. — Členové zvou se do Mariazell na sjezd katechetský 16. a 17. července a na exercicie. — Doporučuje se časová knížka od prel. Krause: Oesterreichisches Katechetenrecht.

Linecký spolek katechetů. Dne 13. července schůze »katechetského institutu«. Jednáno o modlitební knize pro mládež a zvoleno 2členné komité. Ohlašují se katechetské kursy v létě.

Salcburský spolek katechetů. Činnost spolku neomezuje se jako dosud jen na město Salzburg, ale nyní již také na venkov. Tři schůze dobře navštívené byly konány na venkově. Docent katechetiky Obersteiner přednášel o zásadách didaktiky, metodiky a paedagogiky. Na pastorální konferenci v Berghheimu navržena redukce otázek katechismu, takže pro 1. díl vybrány byly otázky: 6, 7, 11—13, 17—19, 25, 27, 32, 37, 41, 44—55, 60, 62, 63, 67, 69, 75, 78, 81—83, 85—87, 89, 90, 92—95, 97, 106—108, 110, 116—118, 120, 121, 138, 144, 147, 148, 150, 155, 159, 161, 167—174, 177—179, 185—196,

201—203, 205—207, 210, 212, 124. Pro 2. díl: 217, 221—223, 237, 241, 263, 276. Pro zredukování tří dalších dílů katechismu budou dány návrhy.

Tirolský spolek katechetský. Na místě valné hromady, konala se schůze delegátů. Každá pastorální konference vysílá delegáta. Na 14 schůzích bylo pojednáno o různých katechetských tématech. Předsednictvo často intervenovalo u správy zemské o zlepšení situace katechetů duchovní správy.

Vorarlberský spolek katechetský. Schůze delegátů 25. dubna zvolila výbor, jehož předsedou stvrzen byl Strasser a výboru uloženo zjednotit katechismus, jehož návrh bude podán Ordinariátu.

Katechetische Blätter 24. roč. č. 3., orgán spolku katechetů německých red. univ. prof. dr. Göttler v Mnichově, na další půl roku stanoveno předplatné Mk 1500.

Einheitskatechismus (Götzl) — Gesetzgebung am Sinai (Schulbibel — Vollbibel) univ. prof. Göttberger, Mnichov — Methodický výklad 6. a 9. přík. (Eschenlohr) — První náběh ke škol. katechismu (dr. Lücke) — Obět Abelova a Kainova — Soldat Christi (exhorta) — více liturgiky na dívčích škol. pokrač. — Sdělení — Bibliografie. Je to jediný katechetický časopis dobře redigovaný, v němž viděti plodnou práci katechetů dolnoněmeckých a zvláště školy mnichovské.

Christlich paedagogische Blätter vydává vídeňský spolek katechetů, roč. 20.000 rak. K., 15 Kč., 8000 Mk, č. 7—8, 46. roč. EXercicie katechetů — význam papežství nyní — návrh katechismu (Ev. Pichler) — novoty náb. vyuč. na stř. školách — Sv. Frantšek z Assisi — hovorna — spolkové zprávy a různé. Časopis stále se drží na výši doby, ač v menším je rozměru, přece přináší dobré a zvláště praktické články.

Rádce duchovní vychází měs., předpl. 22-K, Kotrba, Pštrossova 198., již 30. roč. č. 9.

O nacti utrhaní (11. po sv. Duchu — Holý), o příležitosti ke hříchu (12. po sv. Duchu — Rendl), o Královně nebeské (nanebevz. P. M. — Holý), učme se z dobrých vlastností bližního (13. po sv. D. — Váchal), pohled do knihy přírody (14. po sv. D. — Vaněček), soucit s bližním (15. po sv. D. Havelka), Maria cestou (nar. P. M. — Vaněček), poslední místo čestné (16. po sv. D. — Strh). — Dva příklady katechetské.

Starý, osvědčený homiletický časopis, který pro pečlivý výběr a zpracování temat zaslouží plně doporučení.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 10.

ŘÍJEN 1923.

ROČNÍK XXVI.

Otázka jednotného katechismu v Německu.

Odpověď na to dává 15členná komise, která se sešla v červenci 1922 pod předsednictvím arcibiskupa bamberského ve Frankfurtě nad Moh. a byla svolána od severoněmeckého biskupského referenta školního biskupa z Osnabrücku:

Účelem reformy je pokud možno dobrý katechismus; jest ovšem svrchovaně žádoucí, aby dobrý výsledek reformy přispěl k *dobrovolnému* přijetí ve všech diecésích a tudíž i k jednotě. Jinými slovy řečeno, zamýšleti již předem jednotný katechismus pro 22 diecésí, které v této otázce jsou autonómni, je sotva možné ne-li problematické. Takového souhlasu ve množství jednotlivých otázek nelze doufat. Již oběžník ukázal, že i v těch nejobyčejnějších základních větech reformy jsou různá mínění v kruzích vedoucích. Přijmouti dobrý návrh en bloc v jednotlivých diecésích bylo by snadnější.

Byl sice v severním Německu jednotný katechismus, přepracované vydání z r. 1887, které poněkud bylo změněno r. 1894. Že v r. 1894 opanoval totéž pole nešťastný text Lindenova katechismu, dořídáme se ústy téhož autora v »Katechetische Blätter«. V dolním Německu mají vlastní vydání Augsburg, Mohuč a Rottenburg, kdežto v ostatních diecésích jihoněmeckých zaveden byl Linden.

Při fluktuaci obyvatelstva uznává se všeobecně naléhavá potřeba jednotného katechismu pro celé Německo. V severním Německu při 692 odpovědích, jež dlužno memorovati (a to z části dosti dlouhých) přání po reformě je již dlouho živé a pochopitelné. V jižním Německu počáteční radost z Lindenova textu nezůstala nezkalena, takže i tam otázka revise již velmi brzy živě byla projevoována, aniž vždy ve všem byla oprávněna. Ze čtyřleté doby zkušební stala se válkou a jejími neblahými následky již dvojnásobná lhůta, v níž však tichá práce zcela neustala.

Na severu sešla se konference v Münsteru v červenci 1921 zástupců pěti diecésí zvláště ředitelů učitelských seminářů za předsednictví biskupa z Osnabrücku. Obsáhlý materiál stesků ze všech krajín s tolikerymiž lístky přání plnil stůl předsednický. Tato konference prohlásila se pro připojení k tradici a dovedla se uhnouti úplnému přerušení s ní hledáním něčeho úplně nového. Zvolila za základ reformy text Lindenův r. 1913. Tím byla dána brzká naděje, že sever a jih se jednotně sejde. Spolu uvedla tato münsterská konference své názory o reformě ve směrnice, které oběma biskupským konferencím r. 1921 byly předloženy. Pro severní Německo měl biskup z Osnabrücku druhou konferenci (26. a 27. října 1921) v Münsteru, k níž byl pozván i nástupce Lindenův. Ale revise směrnic ukázala se opět žádoucí. Poněvadž bylo žádáno ve směrnicích úplné přepracování druhého hlavního dílu (příkázání) — pozitivní povinnosti a nauka o ctnosti, vymítní katalogu hříchů atd. — byl totiž k tomuto dílu vypracován hrubý návrh a učiněn přístupným dalším odborníkům spolu se směrnicemi. Tu

ukázalo se, že pokud se týče tohoto jmenovaného východiska, jednotě žádoucí ještě mnoho chybí. Od návrhu »zpět k Deharbovi« až k návrhu »O důkladné reformě není řeči, dokud ještě trvá forma otázek a odpovědí« stály názory proti sobě. Podobně i v jiných bodech. »Že katechismus je pouhá kostra z otázek a odpovědí; všecko ostatní že se poněchává katechetům« — »dojemná a působná forma podání.« Aby tedy redakci katechismové z tohoto chaosu ukázala se cesta ke zpracování, byly znovu probrány směrnice od jmenované konference ve Frankfurtě nad Mohanem, něco důkladněji stanoveno, jiné změněno. Na příklad bylo stanoveno: »Forma 300 otázek a odpovědí budiž ponechána,« »látku, kterou dlužno memorovati, jest omeziti na 300 otázek.« Rozumí se, že tyto návrhy musily míti schválení obou biskupských konferencí ve Freisingen n. Fuldou. To se také stalo. Dle těch námětů bude tedy od kollegia redakčního, k jehož třem členům i známý psycholog a didaktik P. Lindworsky T. J. náleží, poríženo zpracování Lindenova textu. Vedle starších a novějších, tisknutých a netisknutých poznámek Lindenových a k hrubému nástinu druhého hlavního dílu, budou pozváni na poradu — před oficielním schválením čtyř členů frankfurtského shromáždění — z kruhů praktických katechetů vynikající zástupcové (duchovní i světští), zejména tam, kde se bude jednati o něčem novém, na př. v otázce druhého hlavního dílu. Všecko mohlo by se tak dostat do rukou obou referentů k oficielnímu schválení před půlí tohoto roku. Kdy skutečné zavedení bude možné a ve kterých diecésích postupně se stane, to je hudbou budoucnosti a nepatří k tomuto tématu.

r.

Exhorta na neděli 20. po sv. Duchu.

Zdraví nade všecko.

Jednou se ubíral cestující tovaryš zaprášenou silnicí za největšího vedra. Byl všecek rozmrzelý, protože nemohl nikde naléztí práci a pocífoval únavu a hlad. Pojednou spatřil za sebou přijížděti kočár, ve kterém seděl vysoký vojenský pán se sluhou. Tovaryš si povzdychl: »Jaká to nerovnost na světě! Hle, já jsem chudý a tamhle ten bohatý. Já musím pěšky a on si pohodlně jede v kočáře. Je to spravedlivé?« Mezitím, co takto uvažoval, zastavil se kočár na silnici před hospodou. Sluha seskočil hbitě s kozlíku a pomáhal dolů také svému pánovi. Musil ho prostě s vozu snésti, neboť ubohý důstojník neměl nohou. Ztratil je ve válce. Když to zpozoroval nespokojený tovaryš, zastyděl se za své myšlenky a pravil sám u sebe: »Ačkoli jsem chud, přece bych s tímhle pánem neměnil, i kdyby mně nabízel kočár, koně a veliké jmění. Mám zdravé údy, jsem tedy bohatší nežli on.« (Příkl. Spiragovy.)

Na tento příběh si vždycky vzpomenu, kdykoli čtu dnešní evangelium o bohatém otci, který hledá zdraví synu svému. Lidé v Kafarnaum možná že si také mysli: Jak ten otec i syn při svém bohatství mají se dobře. A přece, milé děti, zdání tak často klame. Peníze ještě nejsou všecko. Ale 1. největší bohatství je zdraví, 2. jehož si třeba vážit

Pojednání.

1. Představte si, že by z vás někdo onemocněl. Co tedy učiní? Nejprve užije prostředků domácích. Nepomou-li tyto, bude se ohlížeti po zkušeném lé-

kaři. Ten přijde, nemoc ohledá, předpíše léky a odejde. Možná, že ty léky jsou odporné. Ale nic naplat, nemocný je přece ochotně požívá. Možná, že lékař nařídí operaci, bolestnou a nebezpečnou. Ale nemocný se milerád podrobí operaci, třeba nejtěžší. Proč? Za jakým účelem? Za jakou cenu? Aby dosáhl ztraceného zdraví.

Ale což pak je zdraví tak důležité a potřebné? *Zdraví je nade všecko*; Písmo sv. praví: »Není bohatství nad bohatství zdravého těla.« (Sir. 30.) Vy sami, chcete-li někomu přát k svátku nebo novému roku, co mu obvykle přejete? Přejete mu zdraví a opět zdraví; zvláště je-li to váš dobrodinec.

Ale, bohužel, co je na světě lidí, kterým zdraví schází! Svět je veliká nemocnice, ve které jsou slepí, hluchí, němí, zmrazení, choromyslní a všelijak nemocní. Někteří ovšem svou nemoc zdědili anebo k ní přišli nevinně. Ale mnozí lidé si svou nemoc způsobili sami. Je to zvláště sedmero hlavních hříchů, které podkopávají zdraví. Hleďte!

Ve 4. přikázání velí P. Bůh: »Cti a poslouvej svých rodičů, abys byl dlouho živ a zdrav!« Ale co už bylo na světě dítek, co synů a dcer, které jenom proto předčasně zemřely anebo si podkopaly zdraví, že svých zkušených rodičů neuposlechly. Hle, která je neposlušnost, *pýcha*, připravila o zdraví!

Lakomství. Lakota jest, milé děti, tvrdý pán, který svým služebníkům nedopřává ni spánku ani klidu ani spokojenosti ani veselé mysli. A přece Písmo sv. dí: »Veselá mysl činí věk kvetoucí, ale duch smutný vysušuje kosti.« (Přísł. 17.) Mnohý lakomec si nedopřeje ani najíst a hyne hladem.

Podobně jako *pýcha* a *lakomství* ničí zdraví také tajné *smilstvo*.

A co mám teprve říci o *závistí*? »Kaine, proč opadla tvoje tvář? Proč vypadaš tak špatně? Závídíš svému hodnému bratru, viď! Proto se tratíš, proto hubneš, proto si kaziš zdraví! Přemáhej svou závist, sice tě zničí!« Tak volal Hospodin, ale marně volal . .

Ze všech nepravostí podkopává zdraví lidské nejvíce *nestřídmost*. Papež Lev XIII. napsal: »Zdá se, že mnozí lidé jedí jenom proto, aby hodně brzo umřeli.« Jistý lékař řekl, že mnoho lidí hyne nestřídmostí. Nebyly však zdravějších lidí nad středověké poustevníky, kteří byli v jídle a pití střídmí. Za to nikdy nestonali a dosáhli vysokého věku. Sv. Jeroným byl živ 100 let, Antonín 105, Pachomius 110, Romuald 120. A já se tomu pranic nedivím, že tak dlouho byli zdraví a živi. Kdo šetří svůj oděv a pořád ho nenosí na sobě, jistě si jej dlouho uchová. Kdo šetří svého žaludku, prodlužuje sobě život. Přísloví praví:

Chovej míru v jídle, pití,
prodloužíš si živobytí!

A mám vám ještě dokazovat, že zdraví ničí *hněv*? Písmo sv. praví, že »hněv ukracuje dny života« (Sir.), neboť vhání do krve zluč a ohlodává zdraví člověka právě tak jako červ hlodá na kořínku byliny.

Ale i *lenost* škodívá často člověku, kdežto tělesná práce je užitečná. Proto radí Písmo sv. takto: »Ve všech pracích svých buď rychlý, a nemoc žádná tebe nepotká!«

2. Je-li tomu tak, ó děti drahé, nemáte-li si zdraví svého *vážiti*? Vždyť je to váš největší poklad!

Zdraví propůjčuje vašemu živobytí krásu a příjemnost — ale nemoc je dravec, který každou radost pohlcuje. Jenom člověk zdravý dovede se upřímně

zasmáti — kdežto úsměv nemocného bývá — není-liž pravda — tak smutně trpký. Jenom člověk zdravý vnímá krásu přírody; jemu každý ptáček krásně pěje — kdežto nemocný jest jenom na obtíž sobě a jiným. Vyžaduje obsluhu a práci a sám nemůže nikomu posloužiti. Nemůže jíti ani do kostela, nemůže se ani pozorně pomodliti.

Bohužel, že si lidé svého zdraví neváží a pozdě vzdychají, když svůj poklad ztratili. Co by mnozí boháči za to dali, kdyby si mohli ztracené zdraví koupiti! Ale je to možné? Dá se zdraví nahraditi zlatem?

Král Midas (jak dí pověst) přál si, aby se všechno, čeho se dotkne, proměnilo ve zlato. Bohové jeho přání splnili. Midas se dotkl zelené větvičky — a ta se proměnila ve zlato. Zdvihl se země kámen — a ten se proměnil ve zlato. Umýval-li si ruce, voda se proměnila ve zlato. Utrhl se stromu jablko a to se proměnilo ve zlato. Chtěl snísti kousek masa, ale to se mu v ústech proměnilo ve zlato. Sáhl po chlebě — ale ten se proměnil ve zlato. Vzal pohár s vínem — ale to se v ústech proměnilo ve zlato. Zlata měl dosti — ale nemohl jíst ani pít a zmiral hladem a žízní

Zdraví je, milé děti, nade všechno. Mnohem lépe je mít zdraví bez peněz nežli peníze beze zdraví. Zdraví je nade všechno. Máte-li je, máte poklad. Važte si ho a děkujte za něj Bohu ve svých modlitbách! Amen.

Zákonodárství na hoře Sinai v bibl. dějepřavě a v Bibli.

Základní zdi a pilíře mají státi pevně a nehybně při duchovních stavbách jako tam, kde kamenem a maltou se pracuje. Dekalog jest pilířem křesťanské budovy. Je předepsán již v prvních letech katechetického vyučování, které uvádí ty maličky v tajuplné zjevení Boží způsobem názorným. Dobře provedené znázornění obrazem zvýší dojem. K tomu se druží ještě přesný text učebnice, který musí býti pečlivě volen, aby se trvale vštípl v paměť. Rozumí se, že tři formy, vypravování, obraz a text, musí úplně se shodovati, má-li býti výsledek vyučování trvalý. Rovněž se rozumí, že pozdější výklady, ústní i dle učebnice nesmí se od nich v důležitých věcech uchylovati. Jelikož každý svědomitý katecheta svůj ústní výklad staví na textě oficiální školní učebnice, musí tedy především text biblických dějepřav, které se různí, aspoň v podstatných věcech věcně se shodovati. Ale tomu není vždy tak.

Odkud to tedy?

Umysl, kterým autoři biblických učebnic jsou vedeni, je výlučně ten, aby události tak řadili, jak v biblickém textu za sebou následují. Jestliže se od té zásady uchylojí, pak to neb ono vypouštějí, buď aby byli struční, anebo že se neřídí slovným textem. Toto zajisté bývá důvodem změn ve sledu událostí nápadných i školnímu dítěti. Doporučuje se tedy, bychom nejprve krátce uvedli na paměť řadu událostí dle bible především exodus (ex.) 19. a j., deuteronomium (dt.) 5, vedle několika míst v levitiku (lv) a numeri (num) a pak náhlédli do nejdůležitějších bibl. dějepřav dnes užívaných a kriticky probrali, a tak správně text pro školu stanovit mohli.

I. Seřadění událostí v biblickém textu.

A) *Od příchodu na Sinai až ke zvěstování dekalogu* (ed. 19, 1—25): 1. Příchod (19, 1—2). 2. Mojžíš vystupuje na horu, Bůh slibuje za plnění přikázání úmluvu s národem; Mojžíš přináší slib lidu, že budou plnit přikázání Boží (19, 3—8). 3. Bůh zvěstuje Mojžíšovi, že se lidu zjeví a slyšitelně s ním bude mluvit, aby lid v něho věřil (19, 9a). 4. Bůh posílá Mojžíše k lidu, zvěstuje svůj příchod (sestoupení) na Sinai a žádá, aby lid se posvětil a hory vzdálen byl. Mojžíš sestupuje s hory a plní rozkaz (19, 10—15). 5. Třetího dne zjevuje se Bůh na Sinai a Mojžíš vede lid k hoře (19, 16—20a). 6. Bůh volá Mojžíše na horu a posílá jej zpět s rozkazem, aby lid byl vzdálen hory; Mojžíš sestupuje a praví to lidu (19, 20b—25).

B) *Ohlášení dekalogu* (ex. 20, 1—22a): 1. Bez udání času, místa a okolností, zvěstování dekalogu uvádí se slovy: „Tu mluvil Bůh všechna ta slova a pravil“ (20, 1). 2. Slovosled dekalogu (20, 2—17). 3. Bouřné zjevy při sestoupení Hospodíně na Sinai děsily lid (20, 18). Lid prosí, aby Mojžíš s ním mluvil, nikoli Bůh; Mojžíš vysvětluje, že Bůh na zkoušku tak přišel (20, 19—20). 5. Mojžíš vstupuje v oblak a Hospodín mluví s Mojžíšem (20, 21—22a).

C) *Zjevení Boží Mojžíšovi pro lid a úmluvu* (ex. 20, 22b—24, 8): 1. Zákony Boží Mojžíšovi zjevené, aby je lidu sdělil (20, 22b—23, 19). 2. Mojžíš přichází a sděluje lidu, co od Boha slyšel, lid slibuje splnit to (24, 3). 3. Mojžíš píše zjevení (24, 4a). 4. Staví oltář, obětuje, pokropuje polovicí krve oltář (24, 4b—6). 7. Mojžíš pokropuje druhou polovicí krve lid a činí úmluvu (24, 8).

D) Přinesení desek zákonních; svatý stánek a bohoslužebná nářadí: zlaté tele a j. (ex. 24, 12—34, 35 atd.) 1. Mojžíš stoupá na rozkaz Boží na horu pro desky zákonní s Josuem, činí pořízení pro delší nepřítomnost svou (24, 12—14). 2. Bůh snáší se v mraku a ohni na horu, po šesti dnech Mojžíš je volán v oblak k Hospodínu (24, 15—18a). 3. Mojžíš je 40 dní a 40 nocí na hoře (24, 18b). 4. Bůh ukládá Mojžíšovi, předpisy o stánku, o bohoslužebném nářadí a j., aby sdělil lidu (25, 1—31, 17). 5. Na konci těchto zjevení Mojžíš obdrží kamenné desky (31, 18). 6. Za dlouhé nepřítomnosti Mojžíšovy lid zhotovil a uctíval zlaté tele (32, 1—6). 7. Mojžíš, jemuž dostává se od Boha o tom vědomí, prosí za lid v zápleti (32, 7—14). 8. Sestupuje s hory, pohlížeje na hřích lidu, rozbíjí kamenné desky a zakročuje (32, 15—29). 9. Vrací se na horu a přimlouvá se za lid (32, 30—35). 10. Na pokyn Boží zhotovuje nové desky a vystupuje na horu, aby je Bůh opatřil písmem (34, 1—4). 11. Bůh sestupuje na Sinai v mraku a dává zákony pro úmluvu, které jsou jako výtah z dekalogu a knihy úmluvy (34, 5—26). 12. Mojžíš dostává rozkaz, aby je napsal, aby byly smlouvou Boha s Israelem (34, 27). 13. Mojžíš je 40 dní a 40 nocí na hoře lačný (34, 28a). 14. Bůh píše na kamenné desky dekalog (34, 28b). 15. Mojžíš sestupuje s hory Sinai s kamennými deskami (34, 29—35). Vedle jednotlivých událostí setkáváme se i v následujících oddílech knih se zákony Mojžíšovými, které z části se vztahují ke zjevením sinajským. — Tak řadí nynější text události k sobě, které se točí kol sinajského zákona. Nehledíme-li k vedlejším věcem, pak zajisté tyto body vzhledem chápavosti dítěte jeví se podstatnými: Kterak byl dekalog poprvé zvěstován? Kterak se má toto oznámení ku přečtení knihy úmluvy? Kterak zařaditi dvojnásobné podání dekalogu na kamenných deskách? Při tom pro konkrétně myslící

děti není bezvýznamno, jak často a k jakému účelu Mojžíš vstoupil na horu. Jako při mnohých jiných tazích, tak zvláště tuto na základě biblického textu nelze hned nalézt jasně odpovědi. Proto nelze se diviti, že stávající učebnice ne-
jeví vždy žádoucího souhlasu.

II. Školní vypravování.

V učebnicích pro *nižší třídy*, které dotýkají se jen málo momentů této události, přirozeně tento nedostatek méně se jeví.

a) Malá katolická bibl. dějpravá od J. Eckra (Mnichov 1909) spojuje první vstoupení Mojžíšovo (19, 3) s prvním rozkazem lidu daným, aby se posvětil (19, 10—15). Po příchodu Hospodinově na horu (19, 16—20a) řadí bezprostředně ohlášení dekalogu, k čemuž Mojžíš lid přivedl na úpatí hory (19, 17) »Lid se třásl a chvěl« (20, 18b). Pravili: »Všecko, co Hospodin přikázal, učiníme a splníme« (24, 7). Na rozkaz Boží Mojžíš opět vstoupil na horu a zůstal tam 40 dnů a nocí (24, 18). Hospodin dal mu dvě kamenné desky s 10 přikázáními (24, 12 atd.; 31, 18). Na hoře Sinai mluvil Hospodin k Mojžíšovi další předpisy.

b) »Katolická učebnice« (kath. Religionsbüchlein), která v arcidiecési *Freiburské* od r. 1910 je zavedena, má jen málo určitější vypravování: Tu přivedl Mojžíš lid na úpatí hory (19, 17). A Bůh mluvil z prostředku ohně (20, 1; Dt. 5, 4). »Já jsem Hospodin, Bůh tvůj 1. V jednoho Pln bázně mluvil lid (20, 18a—19b). »Všecko, co mluvil Hospodin, učiníme« (24, 3). Potom vstoupil Mojžíš opět na horu a zůstal 40 dní a 40 nocí (24, 12—18). Nejedl chleba ani nepil vody (34, 28). Hospodin mluvil s ním (25, 1) a dal mu dvě kamenné desky, na něž prst Boží napsal deset přikázání (31, 18).

c) V augsburské diecési užívané »Anfangsgründe« mají: »Vedl lid israelský na horu Sinai (19, 17). Mojžíš vstoupil na horu (19, 20), lid zůstal dole (19, 1, 2 násl. 21 násl.) Pak počalo se blýskati a hřmíti. Temný mrak zakrýval horu. Israelité si báli 19, 16). Najednou bylo ticho a Hospodin mluvil (20, 1) z mraku (Dt. 5, 19). 1. Já jsem Hospodin, Bůh tvůj. V jednoho Třesa se hrůzou volal lid (12, 18). »Všecko co mluvil Hospodin učiníme«. (24, 3). Bůh dal Mojžíšovi dvě kamenné desky (31, 18), na níž bylo deset přikázání (34, 28).

d) Pichlerova »Religionsbüchlein«, která nyní v Rakousku je předepsána uvádí dekalog po obvyklé zprávě až ku přivedení lidu od Mojžíše (19, 16) slovy: »Hospodin však mluvil« (20, 1) a pokračuje aniž by uvedl, kde se to stalo, snad po výstupu Mojžíšově na horu: »Mnoho jiného ještě přikázal Hospodin lidu skrze Mojžíše« (20—22). A lid pravil: »Všecko co Hospodin mluvil, učiníme« (24, 3). Ve rčení »skrze Mojžíše« je naznačen rozdíl, který tato zjevení od bezprostředního oznámení dekaloga oddělil.

e) Stieglitz ve své »Religionsbüchlein für die Kleinen« uvádí dekalog takto: »Mojžíš vedl je na horu Sinai (19, 17) a tu zavzněl hlas Boží« (19, 19).

Shoda je tedy ve mnohých učebnicích pro nižší stupeň v tom, že dekalog zvěstuje se lidu hlasem Božím. Většina jich (výjimka c) staví Mojžíše uprostřed lidu.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Spolek katechetů v Čechách. Spolek konal dne 19. IX. pravidelnou členskou schůzi za slabé účasti. Předseda referoval o intervenci v senátu 2. července o procentuelní výměře služného, při které s kol. Hálou pozorovali nechuť příslušných činitelů k té věci. Dále sdělil, že po bedlivém prozkoumání všech příslušných zákonů prohlásil zkušený právník, že odvolání k nejvyššímu správ. soudu proti nízkému započtení let duch. správy má málo vyhlídek na příznivý výsledek. Proto by bylo zbytečno, aby se kollegové vůbec odvolávali. Týž právník mu také potvrdil a odůvodnil názor, že katecheta není kompetentním odvolávati se pro spojování tříd. K tomu má právo jen Ordinariát.

Kol. Benda sdělil, že v srpnu podal odvolání k nejv. správ. soudu za katechety vnitřní Prahy proti odepření přídavků, které učitelé dostávali a dosud dostávají. Potom bylo hovořeno o nynější nestejně praxi při spojování tříd a seznáno, že nejlepší oporou učitele náboženství jsou stateční katoličtí rodičové, kde totiž by chtěli v té věci zakročit. Také by se doporučovalo v denním tisku ukázati na křiklavý rozdíl, jak se měří katol. náboženství a jak světským předmětům.

Schůze katechetů Velké Prahy svolaná arcib. Ordinariátem v místnostech fakulty konala se 14. září, za účelem podání přehledu o vyučování náboženství. Školy a obvody, na kterých slučování tříd se dělo s kulantností, jsou řídkým zjevem. Rari Nantes in gurgite vasto, jak praví Vergil. Namnoze se doplňují oddělení až do 60 dětí, někde i přes tento počet. Právem ukazovalo se na to, že jsou třídy i s 20 dětmi, ale nespojují se učitelům; pro jazyk francouzský přepouští se někde nejvýše 35 žáků do oddělení, při ženských ručních pracích do 40. Pouze pro náboženství musí býti maximální číslo 60.

Musí? Ovšem že musí. Tak usoudil náš Zemský správní výbor. Tam se to udělá zkrátka; sečtou se všechny katolické děti na jedné škole a počet ten se dělí šedesátí. Zůstane-li nějaký zlomek, připočte se k jiné škole.

Dr. Řezníček kdesi napsal (bylo to ještě za Rakouska), že u nás chce rozhodovat o školství každý, komu narostly dvě nohy. A to zdědila po Rakousku i naše republika.

Zemská školní rada by nikdy podobného výnosu nevydala, protože jsou tam úředníci věci znalí a okresní inspektoři. Ale uznají-li tito odborníci, že by bylo 40 dětí do oddělení pro náboženství až dost — prosíme, co pak je zemskému výboru do toho? Tam jsou také odborníci, ale ti rozumějí dobře jenom — šetření a to především pokud jde o náboženství. A pak je tam také zástupce lidové strany!

Co by tomu asi říkali světší učitelé, kdyby se jim třídy naplňovaly dětmi a k tomu, kdyby měli své hodiny oběhати po několika školách. Řekne se, vždyť je to v zákoně, my jednáme jen podle něho. Ono tam sice zrovna nestojí, že by těch dětí v oddělení musilo býti 60, ale dle zákona jich tolik býti může a my se toho, »může« držíme.

To, co je v zákoně o slučování tříd, prý o náboženství neplatí. Jak zní tedy ten odstavec ve 4. paragrafu? — »Pro vyučování jednotlivým předmětům, jehož se nezúčastní všichni žáci té které třídy, zřídí se při škole nebo při několika školách v téže obci zvláštní oddělení, v nichž se sloučí podle potřeby žáci různých tříd tak, aby počet žactva v takovém oddělení v žádném případě nepřestoupil čísla 60.

Náleží tedy náboženství k těm předmětům, jimž se všichni žáci neučí anebo nenáleží? Anebo je náboženství z nich vyňato? Podle toho, jak se to tedy nyní praktikuje, vidíme, že tento odstavec byl dán do zákona jenom na *potlačení* náboženství. Při jiných předmětech se na číslo 60 tak nehledí. Tak právem horlí i Čech z 16. září 1923.

Smělá krádež vzácného relikviáře s lebkou sv. Vojtěcha. »Pr. Več.« 19. července t. r. přináší zprávu o krádeži drahocené schránky s ostatkem sv. Vojtěcha v arcibiskupském chrámu Hnězdenském. K tomu dodává v dobrém úmyslu výklad o sv. Vojtěchu, druhém biskupu Pražském. Do výkladu toho vloudilo se několik chyb a bylo by litovati, kdyby katolický lid byl v omylu zůstaven. Podle Pram. dějin českých I. 310, mělo světcovo »tělo (a ne hlava, která o sobě odděleně od těla do Hnězdně byla přinesena tamže 304) podle smlouvy s pohany učiněné svázeno býti s rovnou tíží peněz.«

Do Prahy bylo přeneseno r. 1139 celé tělo sv. mučedníka a uloženo 25. srpna v chrámu sv. Víta v kapli (Kosmas II. 91), pak v jiné, která byla na místě pokrytém velikým kamenem v novostavbě uprostřed hlavní lodi od 22. dubna 1396, a jež byla 1380 zbořena. Ostatky sv. Vojtěcha ohledány byly prof. dr. Matiegkou a dr. Ant. Podlahou 11. června 1917 (Pam. arch. 29, 184, zde i fotografie lebky sv. Vojtěcha tab. XXXIII. a XXXIV.). Při vědeckém ohledání tom nalezeny i 4 zuby, které se ku podivu dobře hodily do příslušných lůžek v lebce, takže o jejich příslušnosti k lebce může sotva býti pochybnosti, ač tyto zuby byly mezi ostatky v hrobě, resp. v kapli dříve chovanými a lebka v relikviáři na hlav. oltáři.

Poláci sice od Dlugosze tvrdí, že Čechům 1139 byly dány ostatky jiné, ale staré zprávy polské nenasvědčují této novější tradici. Nelze však zapomenouti, že často bývá jmenován ostatek dle tvaru relikviáře hlava, ruka, ač tam není celá lebka ani celá ruka, ano někdy i kost z jiné části těla. U lebky sv. Vojtěcha chybí obě dásně, kost týlní, takže lze vysvětliti zprávy, že část lebky se nalézá i v Cáchách, Ostřihomě (kost týlní ČKD. 1897, 432), ano i ve Hnězdně, kam se mohla dostatí výměnou za ostatky sv. Stanislava v době Pražského biskupa Mikuláše z Riesenburku.

Pisatel článku v »Pr. Več.« zná jen jednu skutečně hodnotnou práci Durychovu a nezná mnohých spisů o tomto českém patronu, ač jsou uvedeny v Zibrtově bibliografii II. 9539—9629, v Tumpach-Podlahově bibliografii str. 984—985 od č. 1419—1478. Což díla dra Fr. Krásla a a Jana Ježka v děd. sv. Prokopa 1898 a Podlaha-Sittler, Album svatovojtěšské, nejsou práce hodnotné? Dílko Jana Ježka v Hlasech kat. spolku tiskového 1897 dostalo se hojně mezi lid a založeno na studiích Voigtových neztratilo dosud své ceny.

Dr. Fr. Stejskal.

Přijď k nám republika Tvá! Spisovatel Holeček ve spise Prvé třiletí českoslov. republiky na str. 48 praví, že na počátku převratu mnozí začali se stydět u nás za to, že vlast jejich byla královstvím, že to, co nám bývá po staletí tolik drahým ideálem, přes noc se stalo příhanou. Všude jsme vysoko povztyčovali žerď s nápisem »Republika« a za věřejší království jsme se styděli, jako za něco, co není důstojno národa, jako my pokročilého a osvíceného.

Jen scházelo, abychom slovo království vyhodili i z otčenáše a modlili se od 28. října — přijď k nám republika Tvá. Možná, kdyby taková změna modlitby Páně byla napadla některé z rozhodujících osobností, že by naše mládež před vyučováním dosud otčenáš se modlila, ovšem s touto změnou.

Nové kapesní vydání Evangelíí právě vyšlo nákladem Dědictví svatojanského v Praze IV., 35. Cena vkusné knížky jest 6 Kč. Mimo to vydána byla jednotlivá Evangelia (sv. Matouše, sv. Marka, sv. Lukáše a sv. Jana) v úhledných svazečkách po 1 Kč 70 h. Vydání toto hodí se výborně k hromadnému šíření ve všech vrstvách našeho lidu. Po čem dlouho se volalo, aby se paralysoval odbyt britických vydání v rukou dětí, tu máme. Častěji budeme tato vydání doporučovati, neboť některý kněz ani si není toho vědom, kolik dětí lační a žízni po takové duchovní četbě a bylo by opravdu želeť, kdyby měla se naplniti slova: Maličci žádali chleba a nebyl, kdo by jim ho lálal.

Táboři. Spisovatel Holeček ve spisu Prvé třiletí čsl. repub. píše na str. 46: »Komunisté na Táboře se měli dobře a ve svých pořádcích si líbovali. Ne tak sedláci, jejich poddaní, jež utiskovali hůř než feudálové. Nemohlo býti jinak, protože poddaní šlechtice se dělali jen na několik osob jeho rodiny, poddaní pak Tábora musili ukájetí hmotné potřeby několika tisíc. A brzy se ukázalo, že komunistický Tábor už ani národně není hoden svého bohatýrského zakladatele. Byl Tábor prvý z Čechů, kdož paktovali s ohavným Zikmundem a když jim povolil komunu, jako privilej, neváhali ho uznati za krále listem — českoněmeckým. Tak neslavný konec komunistického Tábora není vhodný, aby naši současníci na něj navazovali a spatřovali v tábořské komuně takové rozhršení sociální otázky, které si Čechové XX. století mohou obrati za vzor. Ostatně třeba pamatovati, že Táboři začali od bible, před niž současní komunisté utíkají, jako čert od kříže.

Mementote membrorum Societatis vestrae!

V Pánu zesnul

P. Bohumil Kacafírek,

katecheta obč. školy v Litomyšli ve věku 50 let, v září r. 1923. Nad v P. zesnulým tklivě promluvil bisk. vik. Marek a v pohrobni řeči kol. Paukert ocenil zásluhy jeho.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 11.

LISTOPAD 1923.

ROČNÍK XXVI.

Osiřel stolec sv. Methoděje, který hostil arcibiskupa tak **populárního**.
Veliký **apoštol** církve odešel, aby přijal odměnu věčnou.

Msgr. dr. ANT. CYR. STOJAN,

navždy zavřel oči a dokonal svou pozemskou pouť

v sobotu 29. září o půl 2. hod. odpo.

Sv. Hostýn a posv. **Velehrad** halí se ve smutek.

Neboť z nich vytvořil dvě ohniska života **nábožensko-národního**.

On byl stělesněním toho, co nazýváme **ideou cyrillo-methodějskou**.

Redaktoru tohoto listu bylo popřáno dlíti několik prázdnin ve válce na sv. Hostýnku, kde varhانیčil a vypomáhal, a sblížit se s tím **originálním** zjevem života církevního.

Slovo **otec Stojan**, není mi prázdným zvukem, nýbrž knihou vzpomínek vpravdě otcovských.

A v době převratu poslala nám ho Prozřetelnost Boží jako vyškoleného **parlamentárníka** do matičky Prahy.

Byla by to obsáhlá kapitola, kterou znají jen zasvěcenci Spolku, co pro nás katechety učinil v době nejpalčivější.

»Učiním pro Vás vše,« pravil, »jen mi přicházejte říci, **co** chcete a **jak** to mám hájiti.«

Těšilo jej **čestné členství** našeho Spolku a nás to táhlo vždy na Velehrad, jako z povinnosti, kam nás zval na kursy katechetské.

A blaží nás to vědomí, že jsme se jemu a bratřím Moravanům mohli odvděčiti kursem pražským.

Na Velehradě, ve hrobce monumentálního chrámu, bude odpočívati blízek svým poutníkům.

Slovanů rodina
od Tater k Dunaji
Tebe tu vzpomíná
ruce sem vzpínají.

Členové Spolku neopominou aktu piety a vděčnosti **mše sv.** za svého rezapomenutelného čestného člena a jeho upřímné „zaplat Pán Bůh!“ bude jim i tentokráte jako odpověď s nebe. R.

Dítě a mše sv.

Článek tento obsahuje mnohou dobrou myšlenku z řeči proslulého odborníka v katechetice, rakouského kanovníka Minichthalera.

Goethe vypravuje ve své »cestě po Itálii«, jak v Římě byl přítomen při mši sv., kterou celebroid papež a pohoršuje se nad tím, že papež brzy tam brzy onam se obracel a modlitby bručel »jako obyčejný pop«. Jestliže takové ponětí měl o mši sv. vzdělanec, u něhož zajisté to byla zaviněná nevědomost, pak zajisté se nedivíme, že školní děti o mši sv., našem největším mysteriu, mají jen ten pojem, že kněz u oltáře koná různé pohyby a při nich bručí modlitby. Nebudeme se také diviti, že pro mši sv. nemají žádoucí horlivosti. Mají-li tedy býti navedeny k tomu, aby s porozuměním a nábožně dlely při mši sv. — a to je zajisté nejdůležitější úlohou vyučování náboženského — pak může se to dít jen *postupně, způsobem odpovídajícím rozvoji duševnímu dítěte.*

I.

Dítě šestileté je ještě bytostí více smyslovou než duchovou. Ono se na svět dívá, jej pozoruje. Ze získaných dojmů staví si jeho obrazivost světový názor. Z toho plyne, že *první vyučování o mši sv.* má záležeti v tom, aby děti byly nabádány *pozorovati* to, co se u oltáře děje, aby jejich *obrazivost* byla podněcována a správnou cestou vedena. Nelze připustiti, aby ti začátečníci hned do kostela byli vedeni a tam podrobeni *názornému vyučování*. Rozumí se, že musíme se uvarovati toho, bychom jim chtěli všechno možné najednou ukázati a vysvětliti. Byla by to neplodná ztráta času. Dostí na tom, jestliže jim zprvu ukážeme *oltář*, zlatý domeček — jméno tubernakl může zůstat utajeno — kříž, svíce, květiny. Jmenujeme jednotlivé předměty a dáme si je od dětí jmenovati. Zeptáme se, kdo již byl v kostele, koho viděl u oltáře státi, jaké roucho kněz měl. Děti mohou pak ukázati, kde je ještě jiný oltář v kostele, zda také tam jsou tytéž předměty. Tak zájem *děti má se koncentrovati především na oltář*. S tím čistě *věcným* zájmem má se hned na počátku spojit *rozumová účast*. Záleží velmi mnoho na řeči, kterou názorné vyučování se dává. Nesmí to býti obyčejný školský tón, ani dokonce tón žertovný, nýbrž z jednání, řeči, oka kněze má vyzíratí svatá bázeň, která jako fluidum přechází do srdcí dětských. Ano někde se doporučuje, aby katecheta při tom vyučování rozsvítil na oltáři svíce a chorální roucho oblékl. Dříve než děti *zvědí*, jaké »tremendum mysterium« se tu děje, mají se svatou bázni *cítiti*, že »locus iste sanctus est, in quo orat sacerdos«.

Zájem získaný u oltáře má dítě živě podržeti a proto katecheta bude podrobovati děti časté *zkoušce pozorovací* na př. až zase přijdete do kostela, počítejte, kolik stupňů vede k oltáři a řekněte mi to v příští hodině. Jindy mohly by se všimnouti, kolik svící stojí na oltáři, kolik jich bylo rozsvíceno; jindy jakou barvu mělo mešní rocho; snad dovedou i děti jmenovali některé květiny, které zdobí oltář. Anebo katecheta dá si *popsati* to, co činil kněz u oltáře. Jestliže živě vypravují, *svědčí* to o zájmu. Děti mají býti také nabádány, aby *pud nápodobovací* osvědčovaly, to a ono, co při mši sv. viděly, aby nápodobily na př. jak se kněz obracel, kterak to učinil, ukaž! — Jak mají děti býti zvykány dívati se na oltář a na to, co se u oltáře děje. A proč by dále také *kreslení* nemělo sloužiti k buzení zájmů? Děti rády a snadno kreslí oltář s křížem a světly, kalich, tabernakl. Buď upozorněno i *na stavění oltářičku*. Při těch začátečnících

musíme si vždycky býti vědomi toho, že děti rády si hrají a *hra* že je *světem* jejich. Mají-li první čas u oltáře jen zájem hračkářský, nechme je klidně při tom; jen pečujeme o to, aby fantasmie byla buzena *ke zbožným obrazům*. Mluvíce o *výzdobě oltáře*, na př. řekneme dětem: »P. Bůh shlíží pln radosti na oltář. Ukazuje jej andělům a praví: Podívejte se na tu krásu! Tu zůstávají nábožní lidé, že mají tak ozdobený oltář. A jestliže P. Bůh vidí děti, jak nábožně dívají se na oltář, tu teprve se raduje a řekne: »To je ještě hezčí než nejlepší květiny!« Uděláte v neděli takovou radost P. Bohu?»

II.

Kolem *vánoc* je čas začítí s *prvním vyučováním o svátosti oltářní*. Navážeme tu na onu představu víry, kterou každé katolické dítě sebou přináší do školy, na víru o *Ježíšku*. *Východiskem* k tomu bude nám *svátostné požehnání*, neboť je pro děti něčím, co nejvíce bije do očí. Uvedu děti před oltář a ukáži jim na tabernakl, krásný domeček se zlatými dvířky. »Někdy vidíte, že velebný pán dvířka otevře. Nahlédne do domečku a hned poklekne. Pomyslíte si, že jistě tam bude asi něco svatého, protože velebný pán pokleká. Máte pravdu, děti, Ježíšek je tam. Před Ježíškem kleká velebný pán. Vidíte, to koukáte! A myslíte si, jak bych rád viděl Ježíška! Když přijdete do kostela, dejte tedy pozor! Vidíte, jak velebný pán vyndá z toho hezkého domečku na oltáři něco zlatého. Lidé tomu říkají monstrance. A v tom je Ježíšek. Ježíšek udělal se maličký, menší než kterékoli malé dítě.

V jesličkách v Betlémě také byl maličký. Matička Boží zavinula jej v bílé, plenčičky. Jen hlavička mu koukala a ručičky. Ale v monstranci je celý zakrytý. S bělounkým Ježíškem jako sníh obrátí se velebný pán a dělá kříž nad lidmi (ukázati!) a Ježíšek pod bílým závojem zdvihá také své ručky a dává lidem požehnání, nejradši žehná děti. Hodné děti mají radost, když Ježíšek je žehná. Dívají se vroucně na dítě, dělají kříž, bijí se v prsa a modlí se: Ježíši, tobě jsem živ (nacvičiti).

Toto elementární a láskou prochnuté vyučování o *přítomnosti P. Ježíše ve svátosti oltářní* prohloubí se v době po vánocích při vyučování o *mši sv.* Zcela případná otázka dětí: »Kterak Ježíšek přijde na oltář?« vede k tomu, abychom dětsky pohovořili o *pozdvihování*. I tu musí se nejprve říci to, co bije do očí. »Lidé modlí se na začátku anebo zpívají. Najednou zazvoní zvonek a nastane ticho v kostele. Tu přijde Ježíšek s nebe dolů. Velebný pán jej pozdvihne do výše, aby jej všichni lidé viděli. Dělají kříž a modlí se: Ježíši, tobě jsem živ (nacvičí se .) Také o sv. *přijímání* může se již promluvíti. »Co dělá velebný pán s Ježíškem? Nejdřív dává jej na oltář, dívá se naň zbožně a modlí se s ním. A Ježíšek dívá se laskavě na velebného pána a říká: »Daruj mi své srdce, abych v něm ležeti mohl, jako v jesličkách.« Tu řekne velebný pán: »Ale Ježíšku milý, já si toho nezasluhuji, abys přišel ke mně, ale protože to chceš, chci to tedy učiniti. A teď vezme milého Ježíška a dá jej do svých úst a Ježíšek položí se do jesliček srdce jeho. Také lidé mohou Ježíška přijímati ve své srdce. Přikleknou k oltáři. Velebný pán vloží jim Ježíška do úst a mají jej v srdci a jsou rádi.

Zázrak v Káni dává dětem slovo a pojem *proměňování* a spolu obraz všemohoucnosti a lásky Spasitelovy, tak je pak později při vypravování o poslední

večeři nauka o proměňování nečiní obtíží. Představu, kterou děti naučily se spojovati s úkonem mešním »Ježíšek na oltáři, Ježíšek v jesličkách srdce« bude rozřešena představou: *Ježíš při poslední večeři, Ježíš v srdci apoštolů.*

Ve druhé třídě vypravování o *zázračném rozmnožení chlebů* posílí děti ve víře, že Spasitel ve sv. přijímání dává nebeský pokrm a vysvětlí obtíže, že sumit unus, sumunt mile, quantum isti, tantum ille.

Ve třetí třídě pojí se k tomu vypravování o *zázračném rozmnožení* a zaslíbení *nebeského chleba* a dává příležitost, promluvit o účincích milosti ve sv. přijímání a touhu po *nebeském pokrmu* vzbuditi.

První sv. přijímání má býti korunou toho prvního vyučování mešního.

Otázka, zda děti na nižším stupni mají míti při mši sv. *modlitební knížku* nedá se v každém případě zodpověditi. Byli začátečníci, kteří dle knížky modlitební Meyovy dle obrázků zcela dobře sledovali průběh mše sv. Zpravidla však modlitební knížka svádí tyto nejmenší k bezvýznamnému listování a od pozornosti k oltáři.

III.

Ve čtvrté třídě, která bývá považována za závěrečnou třídu nižšího stupně, vyučování o mši sv. stává se *systematickým vyučováním*. Učení o oběti kříže děti již tak pochopily, že *mše sv.* jakožto oběť vystupuje do popředí. Co biblická dějeprava vypravovala dosud o oběti Abelově, Noemově, Melchisedechově, zvláště však o oběti Abrahámově, to vše podává elementy, z nichž vyučování o oběti ustavíme. Cílem toho vyučování jest, stanoviti oběť jako povinnost úplného *odevzdání lidského života* Bohu Stvořiteli a Pánu a dále ukázati, jak Bůh, ač má právo na toto odevzdání, přece toho odevzdání nežádá až do zničení, nýbrž spokojuje se uznáním této povinnosti substitací náměstného daru obětního, kterak však P. Ježíš oběť kříže za všechny lidí — jedinou, pravou, nekonečně cennou oběť přinesl a kterak stále a stále opět tento svůj život podává ve mši sv. a kterak z té oběti stoupá k Bohu vzhůru sláva, smíření, dik a prosba.

A nyní jest na čase, bychom mši sv. uvedli v souvislost *se životem dětí* a udrželi ji v ustavičném kontaktu s ním. Jestliže oběť Kristova na Kříži a mše sv. opravdu jsou centrum křesťanského náboženství, pak se takový kontakt snadno naskytne. Na př. Mluvíme o cíli člověka, že máme se Bohu klaněti. Tu poukazujeme ihned na mši sv. jakožto *nejdůstojnější klanění se P. Bohu* a na účast při mši sv., jakožto účast na onom klanění se, které Spasitel sám Otci skládá. Na počátku hojně barvitě líčení klanění se, jaké zástupy andělské vzdávají v nebi s připojením šesté kapitoly Isaiášovy a pak stavím vedle toho klanění se při mši sv. a hledím dětem objasniti: Jestliže jste přítomni zbožně při mši sv., pak modlíte se Bohu tak důstojně, jak toho nedovedou ani všichni andělé v nebi na věky. Tato myšlenka: »Mše sv. je nejdůstojnější klanění se musí se zakotviti ve vědomí *spojením se životem dětí*. Jestliže při vyučování poznali velikost Boží s nějaké nové stránky a cítili se puzeni Boha chváliti, pak řekneme dětem: Příští neděli, až přijdete opět do kostela, pomyslete si: dnes chci při mši sv. se Spasitelem Pána Boha chváliti za to, že je tak veliký svatý, spravedlivý atd. Jestliže v Otčenáši vykládáme prosbu: *Posvět se jméno Tvé*, neopomíňme pomocí obrázku (z cyklu Richtrova »Otčenáš«) dětem připo-

menouti, aby příští neděli mši sv. slyšely s tím úmyslem, jméno Boží světiti ve spojení se Spasitelem a po modlitbě při pozdvihování 3krát říci: Posvět se jméno Tvé.

Kolikrát hodí se příležitost, mši sv. jako *děkovnou oběť* postaviti v popředí. Jestliže se někdy vydářila náboženská hodina, neukončíme ji lépe, než řekneme-li dětem: V neděli poděkujte, děti, Pánu Bohu za to, že vám dnes připravil tak krásnou hodinu. Nějaké dítě onemocnělo a přijde opět do školy, kterak při srdečném shledání s dítětem nelze užiti k němu — jeho druhům slov: »Příští neděli jděte na mši sv., bude to oběť díků. P. Ježíš bude děkovati jménem naším a my s ním.« Vždycky, kdykoli děti při vyučování poznaly nějaké *dobrodiní*, které jim Bůh prokázal, budiž jim doporučena mše sv., jakožto nejlepší poděkování. Na př. Uzdravení slepého od narození dává dětem jistě příležitost, poděkovati vroucně Pánu Bohu za *dobrodiní*, že mají *zrak*. Pak se táží: Poděkovaly jste již Pánu Bohu za zdravé oči? Snad jste ani na to nepomyslyly. Proto musíme to napravit a hned nyní poděkovati za to, že máte *zrak*. Ale to je málo. Kterak můžeme Pánu Bohu Stvořiteli ještě lépe děkovati? Poukáží pak na nějakého slepce, kterého děti znají a ptám se: Kdyby Spasitel mu dal *zrak* a řekl. »Za to půjdeš na mši sv. a poděkuješ tam.« Učinil by to? A jak rád! I vám dal Pán Bůh světlo hned při narození, nikoli teprve po dlouhých letech tmy. Je to pro vás mnoho, děkovati za to při mši sv.?

Podobně si budeme počínati se mší sv. jako *oběti prosebnou*. Tu můžeme jednou přinést *knihu ohlašení* do školy a ukázati na mnohé potřeby lidí, proč dávají na mši sv. na př. za těžce nemocného, za šťastnou hodinu smrti, na zbožný úmysl od snoubenců, za zemřelého, za úspěch v procesu atd. Děti mohou samy odpovídati, co ten neb onen sobě vyprositi míní a tak bude pozornost dětí obrácena k životu jako k něčemu vážnému. — Konečně je mše sv. *oběti smírnou*. Při přípravě dětí na společnou zpověď, když dospěly ku poznání, kolikrát opět zhřešily, pochopí snadno, že za to zasluhují trest. Poukážeme na pokání, které kněz jim uloží. »Nahlédnete, že to je málo. Pán Bůh ani by nepřijal toho trochu pokání, kdyby Spasitel za nás při mši sv. pokání nepodával; aby však to pokání pro vás platilo, je potřebí, abyste šly na mši sv. a se Spasitelem spolupůsobily. Jděte tedy v den sv. zpovědi na mši sv. a obětujte jí za pokání za vaše hříchy.«

Jestliže takto mši sv. vsuneme v osobní zájem dětí, pak jsou tu podmínky pro důstojnou, pozornou, nábožnou přítomnost při mši sv.

IV.

Na středním a vyšším stupni přijde ku platnosti *knih modlitební*. Dítě má si zvyknouti, s modlitbami v ruce sledovati mši sv. A tu stojíme před jistou *obtíží*. V řídkých případech bývá zvláštní čas vyhrazen školní sv. Farní mše sv. bývá obyčejně školní mší sv. Ale při farní mši sv. se zpívá. Bývá to výhoda, že děti zpívají, ale nevýhoda, že jim chybí souvislost s liturgií. Vídeňský zpěvník diecéšní hledí tomu odpomoci druhou mešní pobožností, která mimo modlitbu přípravnou a závěrečnou má ještě modliby přilehavé k jednotlivým hlavním částem mše sv. Pravda, že mají v kostele hlavní části také přiměřeně býti vyznačeny. Při proměňování tomu tak je i při přijímání, méně při offertoriu. Snad

krátké zazvonění, jak se někde děje, dalo by se všeobecně zav. sti. — Druhá obtíž spočívá v tom, že děti vidí kněze jen ze zadu a tak většina úkonů jim ujde. Je tedy nutno, aby kněz ve škole ty úkony ukázal. Vídeňský zpěvník diecéšní uvádí v první mešní pobožnosti před každou hlavní částí mše sv. postavení a úkon kněze tak, že aspoň talentovanější žáci mohou vše sledovati. Nezdá se nám však vhodné, jak se navrhuje někdy, pro méně nadanější vývěsní tabulku do kostela přinést, kde by byly hlavní části mše sv. poznačeny a žák že by ukazovárkem jmenované díly mše sv. ukazoval. — Na vyšším stupni měla by se *třetí* (latinsko-česká) pobožnost mešní vykládati a při tom rozvinouti dějinný vývoj mešního ritu, Pro děti má to veliký zájem a lépe vše utkví v paměti. Bez znalosti dějinného vývoje mnohému při mši sv. by se neзорumělo. Tak na př. je těžko dětem objasnit, odkud *introit* má své jméno. Jestliže však dětem vypravuji, jak za starých časů biskup kráčel ze sakristie k oltáři za dlouhým průvodem duchovních v předu s křížem a jak při průvodu tom se zpíval žalm, který se vztahoval k významu doby, ale jak žalm ten, když průvod se skončil, náhle přerušen byl, pak to jméno již nemá obtíží. Tu zajisté bylo by vhodné, napsati pojednání o mši sv. na základě historického vývoje. Ve zpěvníku vydaném st. knihoskladem, je názorně s obrázky podána mše sv., ale dosud drahota tu vadí rozšíření zpěvníku nesporně pěknému.

Ministerstvu školství a národní osvěty v Praze.

Arcibiskup Pražský seznal ku svému bolestnému překvapení, že se na začátku školního roku 1923-24 používá ustanovení zákona č. 226 Sb. z. a n. 1922 ze dne 13. července 1922 na četných místech od okresních školních inspektorů s takovým výkladem, který valně ohrožuje, ano znemožňuje výuku i výchovu náboženskou dítek katolických, ačkoliv prováděcí nařízení dosud nebylo vydáno ani není výnosů od ministerstva nebo zemské školní rady.

Arcibiskup Pražský jest toho názoru, že par. 3. odst. 2. předpisuje, aby bylo vyučováno náboženství v každé třídě po dvou hodinách týdně, výměru a rozdělení učiva náboženského na jednotlivé stupně ustanoví úřady církevní; o tom jsou vypracovány již učebné osnovy pro školy podle počtu tříd a uveřejněny delší dobu. Těmi jest se řídit katechetům a učitelům katolického náboženství.

Ovšem zmíněný zákon č. 226 ai 1922 předpisuje v par. 5. odst. 4., že »pro vyučování jednotlivým předmětům, jehož se nesúčastní všichni žáci té které třídy zřídí se při škole nebo při několika školách v téže obci zvláštní oddělení, v nichž se sloučí podle potřeby žáci různých tříd tak, aby počet žactva v takovém oddělení v žádném případě nepřestoupil čísla 60«. Jest litovati, že mezi předměty zde uvedené, chtějí mnozí počítati i náboženství, kterému se tím dostává významu předmětu vedlejšího.

Arcibiskup Pražský jménem nejdůstojnějších biskupů českých stěžuje si především do slučování žáků různých tříd, které téměř obecně se zavádí až do největšího počtu zákonem stanoveného (60), ač pro vedlejší nezávazné předměty

jsou utvořena oddělení pouze pro 30, pro ruční práce po 40 žácích, jen při katol. náboženství se žádá 60 žáků, ač ve školách není ani přiměřených místností, kam by se počet ten vešel.

Při tomto slučování nedbá se ani základních zásad paedagogických, spojují se žáci různých škol a tím dává se příležitost k rušení kázně školní, ano zavádí se i koedukace pro katolické náboženství na některých místech, ač jí ve škole není ani při vedlejších předmětech.

Nedbá se dále osnovy úředně stanovené od církevních úřadů, zvláště kde se spojuje 3. třída obecné šk. s první a druhou, ačkoliv podle osnovy třetí třída náleží k stupni vyššímu, ano docela jsou případy, kde z pobočných třech druhých jedna pobočka byla spojena s první a drahá pobočka se třetí třídou občanskou.

Katechetům ustanoveným na jedné škole se přikazují proti dekretu školy až čtyři od sebe značně vzdálené (20 minut ano i více), s čímž jest spojena velká námaha tělesná, ztráta času a znemožňuje se integrální část výchovy náboženské, totiž účast na cvičeních náboženských při mši sv. a přijímání sv. svátostí.

Od katechetů se žádá největší výměra hodin 28 na obecných, 24 na měšťanských a zapomíná se, že katechetům jest konati cvičení náboženské, slyšení sv. zpověď dítek, konati exhorty a sloužiti mši sv., po případě dozírati při těchto úkonech, kde jest vždy potřebí výpomoci bratrské od jiných katechetů. Učitelům jiným, kteří by měli podobného závazku, se nejvyšší výměra neukládá.

Nesprávně jest také, když úřad školní bez vědomí a souhlasu arcibiskupa snižuje počet hodin náboženských na 1 hodinu týdně, ano docela i měsíčně, ač podle par. 3. odst. 2. jest učiti 2 hodiny týdně.

Arcibiskup Pražský stěžuje sobě dále do osvobození žáků středních škol od katolického náboženství na pouhou žádost rodičů, poněvadž zákon č. 226 r. 1922 se těchto škol netýká, proto ani slučovati žáky v oddělení jest nepřipustné.

Mimo to ohražuje se slavnostně proti tomu, aby učitelé obecných škol označovali výuku a výchovu občanskou jako náboženství na oklamání rodičů a dítek a aby se rozdávaly ve škole lístky dětem jako žádost, kterou by rodiče prostě podepsali a odhlásili dítě z hodin náboženství katolického.

Arcibiskup Pražský může dokázati všechny tyto stížnosti četnými doklady a jménem nejdůstoj. biskupů českých žádá, aby se nespojovaly třídy postupné. a pobočky do vyššího počtu než 40 žáků, aby tak mohla býti zachována osnova předepsaná a školy víceřídnic nebyly pro katolické náboženství snižovány na stupeň jedno- nebo dvoutřídních škol venkovských, žádá, aby se nepostupovalo tímto způsobem proti katolickému náboženství, které jedině může býti a jest podkladem pravé mravnosti ku prospěchu jednotlivých občanů a celé republiky Československé.

*Dr. Fr. Kordač, arcibiskup, m. p.,
jménem československého episkopátu.*

Různé zprávy.

Katolík nesmí pohřbít kněz jiné církve. Správce městského pohřebního ústavu na Smíchově, Jindřicha Krejčí, který je fanatickým příslušníkem Volné Myšlenky a důvěrným přítelem dr. Bartoška, dal pohřbít katolíku knězem českoslov. církve Ant. Jaklem.

Proti tomu farní úřad na Smíchově podal stížnost a okres. polit. správa na Smíchově svým výměrem z 2. ledna 1922 č. 144.314 za to J. Krejčímu udělila přísnou důtku a pro případ, že by se věc opakovala, pohrozila odstraněním J. Krejčího z jeho místa. Za vinu bylo správci Krejčímu pokládáno, že svým jednáním porušil zákon interkonfes. ze dne 28. května 1868 ř. z. č. 49. st. 8. a že tímto porušováním zákona též nezákonně živnost provádí, což může mít za následek ztrátu pohřební koncesse.

Město Praha, jako majitel pohřeb. ústavu měst. se proti tomu rozhodnutí okres. polit. správy odvolalo k zem. polit. správě, ale tato výměr pravý v celém dosahu svým výnosem ze dne 6. září č. 17. B. 95/5 ai 1922 č. 2. p. 3. 366.968 potvrdila a prohlásila:

1. Dle nyní platných zákonů nesmí kněz jiné církve vykonati pohřeb katolíka ani v tom případě, když katolický kněz obřad odepřel tím méně, když ho neodepřel, třeba by o to příbuznými požádán byl. Kněz jiné církve smí vykonati obřady pohřební u katolíka jen tehdy, když byl o to požádán farářem katolickým jemuž tento jurisdikční akt příslušel. Ale dle zásad kanon. práva nesmí nikdy katolický farář kněze jiné církve požádati, aby katolík pohřbil.

2. Pohřební ústav, který by na pohřeb katolíka objednal kněze církve jiné, porušuje interkonfes. zákon, čímž živnost provádí protizákonně a mimo to takovým způsobem pozbývá zákonitého požadavku důvěry hodnosti; následkem toho propadá trestům dle živnostenského ř. du, případně může při opakování těchto trestných činů potrestán býti odnětím pohřeb. koncesse.

Dle toho není ani dovoleno, aby katolík, který má býti spálen a jemuž katolický kněz pohřeb odepřel, pohřbil kněz církve protestantské, československé neb jiné. Takový kněz, který by to učinil neb takový pohřební ústav, který by takového kněze objednal,

propadá trestům. Katolický farář jest povinen takový nezákonný skutek oznámiti k trestnímu řízení okres. polit. správě.

Věst. kat. duch. č. 2.

Ze spolku: Schůze členská konala se ve středu 17. října. Program jednání byl určen řadou dotazů zaslaných od jednotlivých členů. Debata byla v mnohém směru zajímavá a na jednotlivé dotazy uloženo funkcionáři odpovědět. Kdosi odkudsi ozval se opět svým stereotypním Spolek nic nedělá. Odpovídáme tomu Vašnostovi jen aby přijel na schůzi, která se koná každý měsíc a to třetí středu v měsíci, což ostatně každý ví, kdo jen nahlédne do Věstníku.

Bible České vyšel právě objemný dvojsešit 55. a 56., obsahující dokončení pro roctví Baruchova a téměř celou knihu pro roctví Ezechielových. Do textu vloženo jest několik vyobrazení a plánů. Tímto dvojsešitem přiblížilo se důležité dílo značně ke svému dokončení. Vzhledem k velikému nákladu, ježto dílo vyžaduje, jest žádoucí, aby skrovný dosud počet odběratelstva náležitě se rozmnožil. Přihlášky přijímá administrace České Bible v Praze-IV., 35.

Linecký spolek katechetský. Spolkem vydané zpovědní zrcadlo vyšlo. Jeden kus 60 korun, 100 kusů 5000 K. Adresa: Linz, Pressverein.

Rajská zahrádka. Ročník 33. Co již dobrých článků, povídek, básniček rozšířila mezi mládeží. A zcela na místě je zvláště teď, kdy ve škole se vyučuje předmětům, v nichž se zřejmě útočí proti náboženství. Čím hojnější bude její rozšíření, tím bude moci býti dokonalejší. Cena její 6 K je nepatrná. Pěkné obrázky a obrazové přílohy doplňují její obsah. Poučné a výchovné články střídají se s básničkami a mládež pobaví a poučí.

Důtklivé upozornění! K 1. prosinci musím zaplatiti »Vychovatele«, což dělá několik tisíc. Bych nemusil posílati úřední úpomínky, žádám o zaslání členských příspěvků co nejdříve.

Pokladník.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVIII. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 12.

PROSINEC 1923.

ROČNÍK XXVI.

Zákonodárství na hoře Sinai v bibl. dějepřevě a v Bibli.

(Dokončení.)

Rozsáhlejší vyličení školních učebnic, které jsou pro *vyšší třídy*, ještě lépe dávají znáti, který text Bible autoři sledují.

f) »Katholische Schulbibel« od Eckra: Po příchodu k Sinai Mojžíš stoupí na horu (19, 3a), dostává od Boha rozkaz, aby vyzval lid k plnění zákona (19, 3b—6). Mojžíš jde (19, 7), tedy patrně sestoupil s hory, co i v biblickém textu jest uvedeno. Lid jest ochoten plniti zákon Boží (19, 8a). Aniž by se stala zmínka o novém vystoupení na horu (19, 8b) jak je v Bibli »Mojžíš donesl slova lidu Hospodinovi«, dostává Mojžíš rozkaz, aby se lid pro zjevení Boží posvětil (19, 9—14). Ve slovech »Mojžíš učinil tak« je zahrnuto sestoupení s hory (19, 14) a nyní líčí se zjevení Boží (19, 16—19). K tomu pojí se výstup a sestup 19, 20—25, zvěstování dekalogu 20, 1—17, které dle biblického textu není výslovně spojeno se zjevením Božím. Také bezprostředně potom nezmiňuje se autor o tom, že lid vedle zjevů přírodních, jež s hrůzou jímá, slyšel také zvěstování dekalogu, jak to je v Bibli. Seřaděním však událostí dává Ecker poznati, že dekalog zjevením Božím bezprostředně byl lidu ohlášen. Prosba lidu: »Mluv s námi« (20, 19) to rovněž předpokládá, bylo by však srozumitelnější, kdyby bezprostřední zjevení Boží prostým sice ale věrným dle textu Bible bylo zahaleno: »Hospodin pak mluvil všechna slova tato« (20, 1), Následuje pak upokojení lidu Mojžíšem (20, 20), důležitý účinek prosby, že od té chvíle dostává lid další zjevení Boží prostřednictvím Mojžíše, chybí (20, 21). Následovně také chybí to, že Mojžíš znovu vchází ve spojení s Bohem (20, 21) patrně vstoupil opět na horu a dostává od Boha řadu zjevení (20, 22; 23, 19). Na ty vztahuje se především sepsání Mojžíšovo (24, 4); u Eckra slovem »všecka přikázání«, která Mojžíš napsal, rozuměl by se toliko dekalog. K tomu pojí se úmluva zákona (24, 5—8); Bůh volá Mojžíše na horu, aby tam dostal dvě kamenné desky (24, 12—18) »se zákonem (dle Eckra »dekalog«); rozmluva (co obsahovala není zřejmo) trvala 40 dní a nocí (24, 18 a 34, 28) dekalog je dle toho dvakrát označen jako kniha úmluvy a jako zákon na dvou deskách. Po rozmluvě obdrží desky (24, 18). V těch 40 dnech a nocích spáchán byl hřích modloslužby zlatého telete (32, 1—6). Mojžíš vrací se s hory atd. (32, 7). Jde opět na horu, aby smířil lid s Bohem (32, 30 . . .) S novými deskami zákona Mojžíš jde opět na horu (34, 1 . . .) Po 40 dnech a nocích vrací se s popsánými deskami, záře oslněným obličejem, k lidu (34, 20—38).

g) »Biblische Geschichte für Schule u. Haus« od Knechta (Freiburg i. B. 1907). Příchod, první výstup Mojžíšův na Sinai až ke slibu lidu stejně jako u Eckra. Rozkaz, aby lid se posvětil, nese Mojžíš při novém vstupu na horu, a doplňuje 19, 8, anebo z parallelu k tomu 19, 20—25 vyňat jest. Ve slovech »Mojžíš učinil« (19, 14) vězí sestup s hory (výstup a sestup 19, 20—25 jako u Eckra). De-

kalog zvěstuje Bůh »z ohně« (Dt. 5, 4). Že Bůh při tom bezprostředně k lidu mluvil, výslovně se nepovídá, ale vysvítá ze souvislosti. Prosba lidu, aby Mojžíš zjevení tlumočil a útěcha Mojžíšova nedává (jako u Eckra) hlavní věc jasně vyniknouti, že totiž zjevení Boží jinak než dekalog lidu se dostaly, tedy nikoli bezprostředně od Boha, nýbrž skrze Mojžíše. Knecht určitě uvádí, že ještě další zákony (20, 22—23, 19. .) byly zjeveny Mojžíšovi, se dostaly do knihy úmluvy. Na konci úmluvy prohlašuje lid »opět« svou ochotu věrného plnění zákona (24, 3b chybí text Bible »opět«). Při novém vstupu na horu zůstává tam Mojžíš 40 dní a nocí (24, 12—18) a dostává dvě desky (31, 18). I tu čteme neúplné »Hospodin mluvil k Mojžíšovi« (25, 1); u Knechta však je to méně nápadné, protože účel opětovného vstupu není obmezení toliko na přijetí dvou desek, jako u Eckra. Postavení zlatého telete (32) stalo se také dle Knechta ve čtyřiceti dnech i nocích. Smír Boží (32, 30. .) označuje Knecht jako »obnovení úmluvy«, což v Eck. není uvedeno výslovně. Úmluvu z Eck. asi klade sem (žádná obnovení). Nebo s výstupem Mojžíšovým, Knecht spojuje smíření Boha, jako by se to bylo stalo v době jednoho a téhož pobytu na hoře (Mojžíš zůstal na hoře 40 dní i nocí na hoře) i jiná udání z Eck. 34, jako »opětovný« čtyřicetidenní pobyt na hoře, obnovení desek, které po druhé byly napsány. Mojžíš vrací se s deskami a zařícím obličejem (34, 29. .)

h) »Grosse Schulbibel« od Stieglitze (Kempten 1915). Ke vstupu na horu, jehož účelem bylo přijmouti a donésti Israelitům vyzvání ku plnění zákona (19, 3—8) druží se návrat na horu, aby odtud Mojžíš nesl vzkaz o posvěcení lidu a odstoupení od hory (19, 10—15). I tu užívá Stieglitz pro zvěstování dekalogu formy: Konečně zavzněl hlas Boží, jako by při zvěstování dekalogu 19, 9 měl na mysli. Rovněž tak málo jako jinde vystupuje určitě změna formy zjevení (skrze Mojžíše), ačkoli »jiné zákony a předpisy „skrze Mojžíše« dávají se lidu. »Úmluva, výstup na 40 dní a nocí toliko za účelem přinesení kamenných desek bez jiných zjevení, kdežto odpad lidu k modloslužbě, sestup ku potrestání, výstup k smíření Bohu ve spojení s rozkazem, nové desky zhotoviti jako u Knechta; jen vlastní výstup ke 40 dennímu pobytu uvádí Stieglitz dle 34. 4. Bohoslužebná zařízení jsou nařízena »ve 40 dnech, kdy Mojžíš poprvé prodlévá na Sinai« (24, 18)

i) Christoph v. Schmid: »Biblische Geschichte für katholische Volksschulen« zpracováno od Werfera Starý zákon (Mnichov 1911): Mojžíš vystoupí podobně jako u Knechta dvakrát na horu před zjevením Božím (19, 20. .). Zvěstování dekalogu stalo se, když nastalo ticho (3) »z tmavého mraku« (5, 22). O dalších zjeveních není tu řeči. Jen obět úmluvy (bez knihy úmluvy) se tu uvádí (24, 46—8). Mojžíš musí »opět« vystoupiti na horu, aby přijal desky zákona (24, 12. .), Pečuje o zastoupení ve své nepřítomnosti (24, 14), prodlévá 40 dní a 40 nocí na hoře (24, 18) bez potravy a nápoje (34, 28). Následuje odpad lidu (32). Mojžíš se vrací, rozbije desky zákona atd. Vystoupí na horu, aby smířil lid s Bohem. »Potom (tedy při tom výstupu) dal mu Bůh dvě nové desky zákona« (bez nového výstupu 34, 4 a bez nového 40tidenního prodlení 34, 28). Zářící obličej (34, 29. .) představuje se tu jako hrůzný prostředek pro hříšný lid »bál se a oplakával své hříchy (i). »Když Bůh lidu israelskému s hory Sinai dával svá přikázání (tedy podle dekalogu), nařídil také slavnosti veřejné bohoslužby«. Dal Mojžíšovi, když tento 40 dní a 40 nocí na hoře dlel atd., tedy v době 24, 18.

h) »Schulbibel für die katholischen Schulen Bayerns« od Buchbergra (Mnichov 1922: Mojžíš vstoupí na horu, aby přijal napomenutí lidu k zachování zákona. Rozkaz, aby lid se posvětil, dostává, aniž by se stala zmínka o novém výstupu (tak Ecker). Zjevení Boží odehrává se na hoře. Mojžíš vystoupí na horu (je to výstup 19, 20, který pravidelně se vynechává, který však dle textu Bible jen k tomu má sloužit, aby Mojžíš oznámil lidu posvěcení se a odstoupení od hory). Tam (tedy na vrcholu hory, sestoupení 19, 25) dal mu (tedy Mojžíšovi) Bůh svůj zákon (t. j. dekalog) a pravil: Já jsem Hospodin, Bůh tvůj atd. Prosba lidu, aby Mojžíš mluvil k němu, nikoli Bůh, předpokládá, že lid aspoň očekával bezprostřední mluvení Boží i kdyby skutečně toho nezažil; k tomu v předchozím není žádného důvodu. To, co lid si vyprošuje: zjevení skrze Mojžíše, je tu při dekalogu vlastně již uvedeno. Proto není nápadno, že chybí rys textu biblického, že Mojžíš přistupuje ke mraku a sám dostává pro lid zjevení (20, 21). Způsob a místo toho prostřednictví není udán větou: »Ještě jiné zákony a předpisy dal Bůh svému lidu«. Přece je to v sepsání knihy úmluvy, kterou Mojžíš lidu předčítal, pojato. Přčtení knihy úmluvy (24, 7) je odloučeno od oběti úmluvy (24, 46—68) a napřed položeno. Výstup na horu, aby obdržel Mojžíš desky zákona (24, 12.), je třetí výslovně jmenovaný výstup Mojžíšův. V té době (40 dní a 40 nocí) událo se odpadnutí lidu (32, 1—6). Potom sestupuje Mojžíš, aby strestal lid (32, 15—29), vystoupí opět aby se přimluvil (32, 60—35), k tomu pojí se rozkaz přinést nové desky s obyčejným »dále« (34, 1). Nový výstup s deskami (34, 4), opětovný pobyt 40 dnů a 40 nocí (34, 28), návrat s deskami zákona a zářícím obličejem (34, 29); zvěstoval jim vše, co mu Bůh uložil (34, 32). Nařízení o stánku pochází z doby »kdy Mojžíš po prvé na hoře dlel« (19, 3). Kněžství a oběť jsou ustanoveny »na hoře Sinai«; to připomíná rovněž první výstup Mojžíšův na horu (Ex. 19, 3) i když Ex. 7, 38 zní všeobecně. Tak zahrnuje autor po našem řádném doplnění neurčitých udání v podstatě celé sinajské zjevení.

Křesťanský socialismus a náboženská výchova dětí.

Napsal P. K.

Atmosféra, v níž žijeme je otrávená anarchismem. Běžné fráze, anarchisticky přibarvené poněmáhlu vnikaly ve společnost lidskou. Sociální radikalismus měl a má dosud mnoho apoštolů. Otráveny jsou studny lidového vzdělání, noviny a knihy, otráveno je namnoze i ovzduší rodinné, v němž dítě žije.

Dnes právě mléko podává dítěti ještě nauka křesťanská, kterou v čisté, neporušené ryzosti hlásá toliko církev katolická. Ona podává již nejútlejší mládeži protijed proti názorům nevěreckého socialismu a proto to úsilí nepřátel, vytlačit ji ze školy.

Starý křesťanský apologeta napsal, že anima humana naturaliter christiana a proto můžeme tvrdit, že ta duše přináší sebou na svět socialismus pravý, Bohem jí vštípený. Psycholog jen povrchní může na nemluvněti, dokud po čtyřech ještě se šourá, pozorovati určitý smysl a cit pro právo majetkové. Příklad to objasní. Dítě leze po zemi a matka mu z daleka ukáže jablko. Dítě začne rukama třepetati a z rukou matky jablko vezme. Tu by se k němu přiblížilo jiné dítě a chce mu jablko bráti. Dítě první hned sehovává ruku za záda. Ví, že jablko je jeho, je jeho majetkem. Dítě to by právě nemělo hlad, ono by si jablko někam

uložilo. To však zpozoruje dítě druhé. Přitochí se nepozorovaně k prvnímu a jablko mu vezme. Užije lsi a když majitel jablka toho nevidí, jablko mu vezme. Tím již dává na jevo, že jablko není majetkem jeho, nýbrž jiného. Jeho dětská lest je důkazem, že si něco osvojuje, co mu nepatří.

Leč pozorujme obě dítky dále. První dítě vzpomene si za chvíli na své jablko, jde pro ně a s hrůzou shledává, že jeho majetek se ztratil. Jeho první pohled a podezření padne na dítě druhé, jež se mu škodolibě směje a jablko ukradené mu ukazuje. První majetník vrhne se na zloděje a chce mu majetek vyrvati. Zloděj se brání.

Mami, mami — volá první — je to *první spor pro rušení držby*.

Matka přijde, pozná ovšem příčinu sporu a rozhoduje prostě tím, že zloději jablko vezme a vrátí majetníku prvnímu.

Kdo ze své vlastní paměti by neznal hojnost takových *rušení držebností*.

Chlapeček najde provázek. Sebere jej. Najde si k němu proutek. S obojím běží k matce, aby mu udělala bič. Jakou má radost z biče, jímž může poháněti kočičku neb pejska hi—hi—hi.

Zatím přiblíží se k němu dítě větší a bičík mu násilím vezme. Jaký se tu strhne nářek srdcervoucí, co je tu nových žalob na rušení držby.

V rodinách s více dětmi nařikávají si rodičové a zvláště matka. To aby člověk byl mezi nimi ustavičně rychtářem.

Tu zajisté mají rodiče hojnou příležitost pěstovati v dítkách *cit majetkový*. A chyba lávky jestliže rodiče ty spory neřeší spravedlivě. Cit majetkový je vrozen duši lidské a samým Bohem vštípen. Již nemluvně cítí v sobě slabý hlas probouzejícího se svědomí; *nepokradeš*. Již tím, že nepozorovaně loudí se ke druhému, aby bez jeho vědomí jablko vzalo, ozývá se v něm: *nepokradeš*, že brátí něco proti vůli druhého je nedovoleno. Rodiče by neměli trpěti, aby jedno dítě druhému co bralo.

Mnozí rodičové považují to za žert, podaří-li se jednomu dítěti ukrásti něco druhému a když poškozené křičí a dovolává se soudu rodičů, říkají: i nech mu to, já ti dám jablíčko jiné.

To je náramná výchovatelská chyba, jež se může později zle vymstíti. Zloděj má býti vždy trestán tím, že má porušenou držbu napravit. Toto žádá právní dětský cit. A ve které rodině by se toho nedbalo, tam ponenáhu se vyvine jakýsi *rodinný socialismus*, v němž jeden krade druhému; v takové rodině vyvine se záhubná socialistická nauka, že krásti druhému, šiditi a podváděti není hříchem. Pak ale se šidí a okrádají i staří rodičové na výměnku.

Mají tedy rodiče již od nejútlejšího mládí šetřiti a pečlivě hleděti u dětí právního citu Bohem vštípeného.

Které co má, budiž mu ponecháno, leč by se mu to odňalo z trestu. Rodičové jsou na místě Božím, oni mají právo *konfiskace*.

Právní cit jeví se u dítěte velmi záhy v řeči.

Tažme se dítěte: čí je tento klobouček? »Můj«. — Čí jsou tyto střevíčky? »Mé«. — Čí jsou tam ty boty? »Tatínkovy«. — Čí je tam ta sukně? »Maminčina«. — Čí je tato stodola? *Naše*.

Kdo dítě učil, aby jednou řeklo: to je moje, to je maminčino atd. a to je *naše*. Čí je toto pole? *Naše*. Čí ten les? *Náš*. A tamhle ten? Souseda Petra, Pavla atd. Kdo učí dítě rozeznávati: toto je mé, tamto tatínkovo, tamhle to *naše*.

Učitelem je tu právní cit, duši dětské vrozený.

Dítě záhy si skombinuje: tyhle botky nosím já, tam ty boty nosí tatínek, ba i ten nejtěžší pojem utvoří si samo, že pole, stodola, dům atd. jsou *naše*.

Dítě nikdy neřekne: dům je tatínkův, anebo mamínčin, nýbrž je *náš*, patří nám všem.

Majetkové tedy pojmy nejpodstatnější, pojmy nejzásadnější vytvářejí se probouzející se řečí samy. Nebo které kdy matce napadne učit dítě: toto je *tvé*, to je *mé*, to je *tatínkovo* a *tamto* je *naše*? Zajisté žádné. Pojmy: *můj*, *tvůj*, *naše* vytvářejí se v dítěti nejdříve a to kombinací vlastní. Žádný zákonodárce, ani učitel, ba ani matka je tomu neučila. Rodiče ovšem případnými spory při rušení držby právní cit v nich sice ostří a pěstují, ale první popud ku právu majetkovému, vyjádřenému v osobních zájmech, má každé dítě ze sebe.

Proto i co nejpilněji toho trojího šetíme. Na základě: *můj*, *tvůj*, *naše*, spočívá původní život patriarchální a spočívá dosud život rodinný. Žádná rodina nemůže obstát, v níž by se říkalo pouze *můj*, *tvůj* bez *naše*. A zase život rodinný byl by nemožný, kdyby v něm platilo pouze *naše* bez *můj* a *tvůj*. *Můj*, *tvůj*, *naše*, je právním pokladem rodiny.

Je to poblouzení moderního socialismu, jenž svými naukami ničí pojmy: *můj*, *tvůj* a *naše*.

Proti naukám socialistickým svědčí psychologie lidské řeči. Dříve bylo *já*, *mé*, pak teprv vzniklo *ty*, *tvé* a pak teprve *naše*. První člověk byl sice *sociálním*, ale nebyl *socialistou* v rozumu moderním.

Původní patriarchální zařízení rodiny nebylo žádnou měrou socialistickým.

Dí-li starý klasický básník, že doba železná nastala tehdy, kdy začaly se pole rozměřovati šňůrou a kdy ponejprv vraženy byly koly ku plotům, tedy je to básnický obrat a nic více. Musíme si představovati původní patriarchální stav, jak ve skutečnosti byl a jak nám jej bible dle skutečnosti cestovateli tisícerými stvrzený vylicuje. Nuže jak to vypadalo v rodinách patriarchálních?

Socialisté tvrdí, že manželství původně bylo pouhou smlouvou osobní — na jak dlouhou dobu se které straně líbilo. To však odporuje nejstarším zprávám bible. Kain a Lámech měli každý ženu svou a děti z nich zplozené patřily tomu, kdo je zplodil a nazývaly se též dle otce. A pojal-li některý patriarcha žen více, byly to ženy jeho. Právě v těch dobách patriarchálních bývalo největší potupou, urval-li soused sousedu ženu anebo aspoň ženinu. Tím již byla zneuctěna. Cizoložství trestalo se na ženě smrtí. Doba patriarchální nezná nic, co by jen zdaleka se podobalo *Frintaenan Rousseauovu*. Orient od prvopočátku střeží co nejžárlivěji ženu, on jí ani nedovoluje, aby bez závoje vyšla na ulici. Toliko očí manžela jí směřují ve tvář zřítí. Teprve *vzdělaný* Řek a Říman v době mravního úpadku pořádal slavnosti hnusné, ale jen jednou v roce, kdy žena směla se oddati komunismu čili prostituovati.

Patříme blíže do patriarchálního života rodiny Isákovy, jak jej líčí bible.

Přišel Esau zemdlený z lovu a zastihne Jakuba bratra u krmě z čočky. Dej mi z toho vaření, praví. Prodej mi své prvorozenství, odpovídá Jakub. Esau praví: Hle, umíráme hladu. Přisáhl mu tedy Esau a vzav chléb a krmí jedl a pil.

Tážeme se, kde je tu stopa po nějakém komunismu? Na každé straně bible nalézáme stopy *osobního* majetku v rodinách patriarchálních,

Vezmi zbraň svou, toul v lučiště — praví starý Isák k Esauovi — a vyjdi ven a když něco ulovíš, udělej mi z toho krmi, kterou víš že jí chci a přines já pojím a ať požehná tobě duše má, prve než umru.

Zde máme dokonce důkaz, že Esau abychom moderně řekli, měl svou kuchyň mimo kuchyň matky Rebeky. Leč poslyšme dále: Slyšela jsem — dí Rebeka k synu mladšímu — otce řkoucího: Přines mi z lovu *svého* a nadělej pokrmu (rozuměj: Ty Esaue ve své kuchyni, či ve své domácnosti).

A šaty Esaua velmi dobré, které u sebe měla, oblékla ho! Byly to šaty z mladších let Esaua.

Tedy každý syn měl svůj oblek. Nebyl tedy v obyčeji komunismus, jaký shledáváme jen v rodinách nejnepořádnějších, že táta bral si boty otcovy a syn boty tátovy a máma brala si sukni dceřinu a dcera sukni máminu. V rodině patriarchální každý člen rodiny měl svůj majetek *osobní* čili každý směl říci: toto jest *mé*, toto *tvé*, ono je *naše*.

I země byla od nepamětných časů rozdělována, jak nalézáme hojně v bibli. Člověk jednou odsouzen byl ku práci v potu tváří. Původně člověk tu zem atu roli, kterou skrápěl svým potem a kterou označil svými šlépějemi, považoval za svůj majetek, z něhož jej toliko lupič násilím vyháněl.

Studna, kterou si vykopal, patřila jemu, pozemek ke hrobu určený, náležel jemu. Kámen byl od jakživa znamením meze a byl posvátný a stával se historickým. Na sta a tisíce stop nalézáme majetku *osobního* v bibli. *Moderní komunismus naprosto odporuje nejstarším dějinám člověčenstva, odporuje vůbec povaze lidské.*

Učitel náboženství má ve škole hojnou příležitost i nejútlejším dítkám vštěpovati, účtu k osobnímu majetku, k čemuž mu dějeprava poskytuje hojných dokladů.

Dítě, kam si ponejprv do lavičky sedne, tam zpravidla sedá pořád. Pláče, vypudí-li je dítě silnější. Tak to bývalo při usazování se v krajině neobydlené. A byla-li již obydlená, pak — přišlo-li rodin více — nenastalo žádné rozdělení majetku, nýbrž nastal boj. Bralo se násilím: ženy, děti, dobytek, pole, stavení — slovem vše.

Starý věk nynějšího vulgárního komunismu neznal, neznal přeměnu majetku dělením socialistickým, přeměna děla se jako dnes: děděním, postupem anebo i násilím — loupeží čili jako říkáme dnes válkou.

Jestliže učitel náboženství a učitel světský při každé příležitosti všechen důraz kladou na osobní majetek poctivě a právně nabytý, pak nepochybuje ani dost málo, že se jim podaří dítkám již v nejútlejším mládí vštípit účta k majetku proti snahám moderních komunistů.

Za režimu socialistického ministra však škola je přímo sváděna na scestí a působení její v té příčině je ochromeno. V tom pádu působení katechetovo rovná se letu ptáku o jednom zdravém křídle. Stav takový může býti jen provisorní a musí nutně vésti k ozdravení školy, respektive rozvrstvení školy, z níž by vyšel ideál náš snad ani né tak daleký jak se domníváme, ale jistě spravedlivý: škola konfesní a bezvěrecká.

Různé zprávy.

Valná hromada Spolku katechetů v Čechách bude se konati 6. ledna na svátek Zjevení Páně o 2. hodině. Nesejde-li se dostatečný počet členů, koná se schůze o půl hod. později, za obvyklého programu.

Ze Spolku. Schůze *členská* konala se 21. listopadu 1923, na níž bylo pojednáno o různých otázkách katechetských, zodpověděny různé dotazy a též učiněny další kroky k hájení ohrožených zájmů katechetských. Kol. jednatel Chyba podal informaci o Emeritenvereinu. Pravit: Informace, jež nám laskavě podal Msgr. Krčmář jsou: Emeritenverein je zařazen mezi ostatní spolky pojišťovací a vyrovnání má býti upraveno v poměru 1 koruny naší k jedné bývalé koruně rakouské. Nenastanou-li překážky nepřekonatelné, bude ta věc vyřízena ještě do konce tohoto roku. Splátek zatím spláceli nelze, jelikož Emeritenverein jich neposílá. O dalších těch věcech neopomineme referovati. *Pokladník kol. Oliva si stěžuje na neplaticí členy a je splnomocněn, aby neplaticí předal právnímu zástupci.* Posléze stanovena *valná hromada na 6. ledna r. 1924.* — Příští schůze členská 19. prosince t. r.

Z německé části Moravy. Tak to tlučeme dále. Po převratu zdálo se, že odluka školy a církve stane se kvapem. Odtud to zděšení ve všech kruzích, které se sestoupily a vůdcům státu ukázaly, že lid nebyl by spokojen s rozlukou. Nastal deštětic a podpisů, česká katolická strana lidová (Němci v tomto svobodném státě nemají co mluvit) postavila se energicky na odpor. Zdánlivě s úspěchem. V předešlém roce prošel t. zv. malý školský zákon, který v celku ponechal náboženství v obecné a měšťanské škole. Proto nastala spokojenost ve mnohých kruzích. Zvítězili jsme. Ale co záleží našim státníkům a školským odborníkům na zákonech a daných slovech, když se jim co nehodí do krámu. Nyní mají vyjít prováděcí nařízení ke školnímu zákonu. Máme zkušenost již ze starého Rakouska, že prováděcí nařízení bylo s to, učiniti zákon bezcenným. Nyní je to ještě horší. Cestou nařízení pozbývají své ceny všechny paragrafy, které zdánlivě byly na prospěch náboženství, náboženství stává se popelkou, učitelům a žákům zřejmě se ukazuje, že je

jen trpěno a že jeho dny jsou sečteny. Poslední pilíř, který náboženství a školu ještě držel, dostal trhlinu a může se sřítiti přes noc. Kdyby katolická strana lidová nebyla koalici tak potřebna jako klíh, dávno by se tak bylo stalo. Nyní zdá se, že objevila náhražku a proto tiskne lidovou stranu ven. Nebo nic jiného nemůže přece znamenati návrh pro znovuoorganisasi školy. Má se totiž zroditi ta slavná jednotná škola. Všeobecná škola lidová a na ní zbudovaná škola měšťanská a jí na roveň postavená nižší škola střední. V těch je náboženství ještě trpěno, ale pak přijde vyšší střední škola, jakož i kurs pro vzdělání učitelů a tu náboženství není ani neobligátním předmětem. To budou skvělé výsledky. Přes tento kámen by mohla vládě věrná (regierungsfromme) lidová strana klopýtnouti. Nebo jestliže dává přednost koalici a žlábkou před energickým hájením křesťanské školy, pak pozbyla práva na charakter strany katolické. Ale to se chce: vykousati ji a pak »svobodomyslnou« většinu na základě protikulturním vydupati. To byl by signál k otevřenému boji kulturnímu, který proti dosavadnímu skrytému měl by jisté výhody.

Hnutí odpadlické mezi Čechy se uklidnilo. Učitelé byli jeho nezbytní průkopníci. V českých školách vypadá to hrozně; jako po bitvě; často více než polovina žáků pro katolické náboženství je mrtva, učitelé namnoze odpadlí a divokým záštitám proti všemu křesťanskému naplnění. Ve školách německých je to o něco lepší. Odhlašování z náboženského vyučování je řídké. Co budoucnost přinese, ví jen Bůh. Divá štvance sociálních demokratů proti každému náboženství, úsilí národních socialistů o založení církve národní, mohou přinésti snadno trpké překvapení.

Říšský svaz německých spolků kněží stojí na stráž, jednotlivé spolky diecéšní bdí a pracují. Méně potěšitelný je život ve spolcích katechetských. Chybí vynikající vůdce. To znáti je ve všech oborech, také na poli učebnic. Kdežto Rakousko a Německo dále pracují na katechismu a biblické dějepřavě, my jsme svou práci, která vlastně nebyla ničím, skončili a převzali katechismus rottenburský a bibli Eckrovu. Obě knihy jsou sice lepší než naše posavadní;

ale uspokojiti nemohou a také neuspokojí. Nevyrůstly na půdě domácí. Změna je toliko ve slovech, nikoli v tom, co je nutné. Po několika letech asi znovu vynoří se obtíže, které prozatím mávnutím ruky byly zaplašeny.

Platy katechetů jsou zhoršeny. Místo skupiny A (vysokoškolské), musili se spokojiti na počátku skupinou B (středoškolskou) a nyní s učiteli měšťanskými byli dáni do skupiny C. Přidávají se jim sice 2 roky studia theologického, ale tím není dosti učiněno spravedlnosti ani co do postavení ani co do platu, nehledě k tomu, že provedení celý rok dalo na sebe čekati. Tak to je i u duchovní správy, které před rokem bylo slíbeno zvýšení remuneratione a cestného, ale do dneška není poukázáno.

Při těchto všech poměrech je jasno, že naši kněží musí býti vyzbrojeni velikou dávkou idealismu, mají-li své práce bez reptání vykonávati. A to také bohudík činí. A to vlévá také naději, že bude tak i na dále, i kdyby časy se zhoršily.

Dodatek: Začátkem letošního školního roku na všech školách obecných a měšťanských byl zaveden nový předmět »občanská výuka a výchova«. Není to nic jiného, než laická morálka, proti které se tolik bojovalo. Socialistický ministr vyučování slyší kritiky a protesty a dělá co chce. Laická morálka je v každé třídě po dvou hodinách týdně pro všechny žáky bez výjimky, kdežto na přání rodičů mohou býti děti osvobozeny z náboženského vyučování. Nejméně potěšení jsou novým předmětem učitelé, ale co se dá dělati? Je to léčka, aby v několika letech náboženství bylo prohlášeno jako předmět zbytečný. Jediná naděje: Nynější volby obecní v katolickém hnutí mezi oběma národy projevily velký úspěch, je to patrná prognosa pro příští volby do parlamentu.

Diktovati učivo na středních školách a ústavech učitelských ministerstvo školství zakázalo, poněvadž jsou již pro příslušné předměty schválené učebnice.

Vídeňský spolek katechetský. V Dolních Rakousích jeví se slibné katechetické hnutí. Úsilím faráře Landlingra ve sv. Leonhardu založena 5. září v *Amsteten* první *pracovní společnost* s určitými směrnicemi a dekanát sv.-Osvaldský bude následovati. Také v Tullském dekanátě je živo. Na of-

ficiální pastorální konferenci 14. června pojednal předseda spolku o časových katechetských otázkách, zvláště o svátku spolku věrnosti. Na konferenci v Tullnu přednášel katecheta Jaksch. Spolek vídeňských katechetů chce pokračovati v práci pořádáním katechetských spolků.

Spolek německých katechetů diecése budějovické. Návštěva valné schůze 9. června mohla býti větší. Bylo jednáno o učebnicích, při čemž bylo doporučeno jen nenáhlé zavedení nového katechismu. Také mluveno o účasti při náboženských cvičeních, o dozoru a odvádění dětí na výlety neb cvičení turnéřská. Stěžováno na nynější úpadek zpěvu, který ve škole se zanedbává. K úřadům podány stížnosti na př. o minimální povinnosti vyučovací 21 hodin, bez nichž nelze dostati plný plat, o přeřazení katechetů do skupiny C, o novém předmětu »občanská nauka a výchova« a o nové školní reformě. K větší účasti na schůzích byli členové vyzváni. Předsedou zvolen Jos. Wittmann, měšť. šk. v Č. Krumlově.

Dětský Svět, 5. roč., na celý rok předplatné 8 K na 10 sešitů 1 zdarma. Vydává nakladatelství Československé akc. tiskárny Praha I. ul. Karoliny Světlé č. 43. Poslanci naši postarali se o to, aby trpěn byl s ostatními časopisy na školách. Jinak by musily býti zakázány všechny. Pro informaci uvádíme jména nekatolických časopisů: »Malý Čtenář«, »Mladý Svět«, »Zlatá Brána«, »Vzkříšení«, »Úsvit«, »Klas«, »Mladá Stráž«, »Krajem Perštýna«. Komunisté rozšiřují časopis »Kohoutek«, plný záští proti občanským řádům a náboženství.

Personálie. Definitivními katechety byli ustanoveni: *Antonín Beran* na IV. dívčí šk. v *Žižkově*, *Adolf Beznekr* v *Hrdlořezech*, *Václav Chalupský* ve *Volenci*, *Václav Körber* v *Chlumci* (okr. třeboňský), *Jos. Stanislav*, *Hluboká* (okr. česko-budějov.), *Jaroslav Štucbart* na chl. šk. v *Přeštici*, *Jan Filip* v *Strakonici*. Na trvalý odpočinek byli dáni: *Bohumil Jiráček* na II. chl. škole na *Kr. Vinohradech*, *Bedřich Köhler* na dívčí škole v *Plzni*, *Stanislav Ráž* v *Březových Horách* (okr. příbramský), *Václ. Vítek* na chl. šk. na *Král. Vinohradech*, *Otakar Vosáhlo*, *Nové Město* (okr. pardubický).

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Výbor jednoty českého katolického učitelstva a přátel křesťanské výchovy v Čechách

konal svou schůzi v neděli 10. prosince t. r. o 10. hod. dopolední. Schůzi předsedal a řídil v zastoupení p. říd. učitele Josefa Kafky, I. místopředseda vldp. Ant. Suchoradský, arcib. notář a osob. farář v Praze, za přítomnosti 9 členů výboru. Jednatel vldp. Ant. Vetešník, řed. ústavu hluchoněmých v Dejvicích, přečetl protokol poslední výborové schůze, který probrán a schválen. Na to sdělil p. předsedající, že pokladník Jednoty pan účetní Jan Žák odchází z Prahy a vzdává se tudíž své funkce. Na jeho místo povolán do výboru náhradník pan Bohuslav Šubrt a zvolen za pokladníka. Dále jednal výbor o vydání nového Gratulantu, ježto první vydání jest rozebráno. Gratulant vyjde v novém, mnohými novými příspěvky rozšířeném vydání v březnu příštího roku. V této schůzi učiněn následující projev:

Jednota katolického učitelstva a přátel křesťanské výchovy prohlašuje po dobrém uvážení jako sdružení nepolitické v příčině vládou zamýšleného dalšího provedení srážek z platů státních zaměstnanců: Kdy bude jednou konec tomuto zbytečnému rozčilování tak důležitého činitele státního jako je úřednictvo a učitelstvo? Není tomu dávno, co za těžkých bojů odčiněna byla poněkud křivda státnímu zaměstnání způsobená. A jak se dovídáme, nyní, v tak těžké době, kdy drahota ještě pronikavou měrou nepolevila, chystá se vláda k novému podobnému činu. Nepatrná sleva několik haléřů na životních potřebách nebo korunek na látkách, zdánlivý vzestup koruny svádí činitele finanční k tak odvážnému kroku, který má stihnouti nejen aktivní zaměstnance, ale i pensisty. Jak hrozné to pomyšlení. Nevoláme již: Odstraňte křivdu! Zbavte se vůbec podobných v této době nevhodných návrhů! Všecky stavy jiné se bránily podobnému opatření. Státní zaměstnání má mlčet? Ne, to není již možno! Pensisti mají při nynějším perném strádání, za svou těžce vydobytou pensí býti k stáru tak velkými poplatníky. »Je v tom svědomí?« Učitelská naše Jednota protestuje proti takovému opatření. Velikého zklamání způsobeno učitelstvu ošacovací akcí. Za těžkých okolností vrací státu peníz poměrně již vyšší. Naopak stát by měl zastaviti již strhování na ošacovací akci. Komenský a s ním i jiní slavní paedagogové by se pozastavili nad tím, kdyby zřítí měli, v jakém ubohém postavení a nejistém se učitelstvo nachází. Jistě by se divili, jak ve století humanity a demokracie odměňuje se kulturní práce jak učitelstva, tak úřednictva. Líto je nám také mladých sil zaměstnaneckých. Jaké smutné vyhlídky? Kde má se vzít láska k povolání, není-li pravého finančního uspokojení, neodpovídá to ani zásadám křesťanství. Pravíme: Lásku za lásku! Voláme v hodině dvanácté ku všem činitelům-poslancům a senátorům, aby v dohodě se zastupci státních zaměstnanců odstra,

nili tento nový finanční balvan, který by překážel v klidném vývoji další kulturní práce. Mějtež slitování a neubíjejte stavy, které vám vychovávají národ a řídí administrativní záležitosti státu. Redukci platu učíte aspoň přibližně poměrnou, drahotným poměrům skutečně odpovídající.»

Výbor oznamuje k některým dotazům, že právním zástupcem jejím jest pan JUDr. Rudolf Traub, advokát v Čes. Brodě.

Dále prohlašuje výbor, že připojuje se k projevu českého katol. duchovenstva strany lidové a vyslovuje nejdp. arcibiskupovi a celému episkopátu republiky československé svou oddanost.

Návrh II. místopředsedy p. řed. T. J. Jirouška, by Jednota v příští době jarní pořádala cyklus tří večerních přednášek, odkládá se pro pokročilou dobu do schůze příští.

Na to skončil p. předsedající, vysloviv ještě přání šťastných svátků, a blížícího se Nového roku všem přítomným tuto zdařilou schůzi.

Z Mládí.

Antonín Zelnitius.

Je záhodno všimati si všeho, co se kolem děje, ale zvláště toho, co se dětem do rukou vkládá. Pod rouškou vědy hlásá se mnohdy čirá nepravda, mnohdy očividný a makavý nesmysl pro dospělého, ale nebezpečný tím více pro nesa-mostatné, mnohdy lehkověrné dítě.

Obrázkové noviny pro mládež »Mládí« z Brna přinášejí v roč. VI., čís. 4 2. listopadu t. r. stať Al. Dichtla: »Živé zkameněliny«. Stojí tam doslovně tyto věty: »Dnes však si povíme něco o svědcích, kteří nezahynuli, nýbrž dosud žijíce, svědčí hlasitě, kterým cestami šel vývoj tvorstva.

Jisto je totiž, že živočišstvo nevypadalo vždy tak, jako nyní. Ponenáhlými změnami, nebo i náhlými skoky změnilo se to tvorstvo za miliony let a tak se vyvinulo tvorstvo nynější — *tak se vyvinul i člověk.*»

Vida! Co je písmo svaté? Tam stojí: Deus creavit hominem — Bůh stvořil člověka.

Dále píše: »Některé tvary živočichů, kteří žili již v dobách pradávných nezahynuly za těch proměn, nýbrž udržely se až do nynějška, liší se ovšem značně od tvorstva nynějšího. — Na několika ostrůvcích blíže Nového Zélandu žije podivná ještěrka, zvaná tuatera. Nejpmatnějším jejím ústrojím je tak zv. třetí čili temenní oko. Tvorové dávno minulých dob, kteří nám zanechali jen kostru ve vrstvách kůry zemské, měli na temeni velký otvor. Týž otvor má také tuatera a v něm má oko. Později u plazů i obojživelníků toto oko zmizelo, ale ne beze stopy. U vyšších tvorů — *i u člověka* — zachoval se poslední zbytek tohoto temenního oka co přívěsek na mozkou, zvaný šišinka.»

Tak vidíte! Lehce si vysvětlíme charakter mnohých lidí — byli dříve plazi neb obojživelníci, proto se mnozí tak plazí, až je to ostudou pro člověka, že své cti nedbá a tak se pokořuje, a na druhé straně vysvětlíme si ten zjev, jak z horoucích rakušáků státi se mohli lidé hyperrepublikáni.

Ty náhlé skoky poznáme v dalším: »Plíce, jimiž dýchá bahník, jsou však ještě jinak zajímavé. Ukazuje se totiž podrobnějšími výzkumy, že tyto plíce jsou

vlastně totožny s měchýřem ryb; měchýř ten jistě každý zná — obecně se mu říká »duše rybí«. Ukazuje tedy bahník, že plíce obratlovců (*i člověka*) mají původ ve vzdušném měchýři ryb.*

Chcete více? Vidíte, to je věda! Ale jak to? Učíme se, že ryby dýchají žábrami a teď najednou, »duše rybí« zastupuje plíce. —

Na tuto vědu měl by se dáti patent! Také vyšší vzdělání. —

Snad pochází člověk od bahníka a proto se tak mnohý rád v bahnu, v kalu, v nemravnosti válí.

Z celé stati vyvěrá snaha, dítě a jeho mysl odvrátiti od Boha, totiž od nauky, že člověk stvořen jest od Boha, k podobnosti božímu. Dříve snažil se vychovatel (také spisovatel) dítěto přiblížiti k Bohu, dnes panuje opačná snaha. Kdo lépe činí? Kdo prospěje více národu?

Počet žeber člověka. »Zpravidla má člověk tolik párů žeber jako hrudník obratlů — totiž dvanáct. Ale občas vyskytnou se lidé, kteří mají pár žeber na prvním obratli bederním; mají tedy žeber celkem třináct párů. (Snad je to ono, které pozbyl Adam, jak byla Eva stvořena!)

Někdy je třináctý pár žeber vyvinut naopak na posledním obratli krční. Ostatně všechny obratle krční mají na sobě zbytky žeber v obratli úplně srostlé — dědictví to po nižších živočiších, kteří mají na krčních obratlích dobře vyvinutá žebra (na př. plazi).*

Tak poučuje »Mládí« děti. — Ergo kladívko, proto pochází člověk od plazů — a opice jou plazi — proto je člověk opice.

Občanská výchova.

Jaroslav Slavíček, arcib. notář a katecheta.

Dědictví. Zákon druhdy stanovil, že majetek rodičů po smrti jich patří nejstaršímu dítěti a to aspoň v rodinách urozených. Nyní všecky děti dědí po rodičích. Rodiče mohou jen v jistých mezích stanovených rozhodovati (testamentárně disponovati) o svém majetku. Zákon dává tak dětem jakýsi druh práva čekaného (expektativního) v příčině majetku jejich rodičů, t. j. právo, jehož užití má se jim dostati později.

»Kvotité disponible« nazývá se kvota (část), o níž mohou rodiče rozhodovati testamentárně buď ve prospěch svých dětí, buď ve prospěch jiných osob. Je-li jedno dítě, kvotité disponible je $\frac{1}{2}$ majetku, jsou-li dvě, je $\frac{1}{3}$ a jsou-li tři nebo více, je $\frac{1}{4}$.

»Reserve« slove naopak ta část majetku, která nesmí býti zkrácena nijakým aktem štědrosti na škodu linie přímé vzestupné neb sestupné.

Ten zákon brání, aby rodiče ve chvíli nespokojenosti nezbavovali svých dětí příliš značné části dědictví a jinak opět dává jim právo testamentárně strhnouti část těm dětem, které daly křiklavý příklad nezvedenosti, dluhů atd.

To jsou hlavní zákony ve Francii, jež řídí rodinu. Stačí, aby udržely v síle tuto instituci, která může býti porušena jen s nebezpečím pro národ.

Souhrn.

1. Muž je hlavou rodiny; žena bez jeho vůle nemůže prodávati, kupovati ani jakýchkoli smluv činiti.

2. Náboženství má zásluhu, že jsou si rovni; mají touž vládu (autoritu) nad dětmi, jež mají tytéž povinnosti ke každému z nich.

3. Rodiče mohou své nezletilé (malé) děti dáti do polepšovny na jeden až šest měsíců.

4. Rodiče spravují majetek dětí nezletilých.

5. Mají dětem dávati výživu a výchovu.

6. Děti jsou povinny rodičům úctou, poslušností, vděčností, láskou a podporou.

7. Mají jim dávati výživu a jiné potřebné věci k životu.

8. Křivdy rodičů nemohou býti dětem motivem zhostiti se povinností k nim.

9. Dědí po rodičích stejným dílem, leč by rodiče ustanovili jinak o části sobě vyhražené.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Učitelstvo kraje pražského dle vyznání. Vůči úředním výkazům o sčítání lidu poukazují »Československé Noviny« na to, že v Praze jest římsko-katolického učitelstva »ještě« 54·95 proc., učitelek 66·90. Bez vyznání jest v Praze učitelů 34·43 proc., učitelek 25. Naproti tomu má venkovský okres poděbradský učitelů bez vyznání 39 proc., na Královéměstecku pak, na »učitelském Vyhnálově«, dokonce 50 procent. Ubohé křesťanské děti!

Státní subvencování socialistických stranických spolků. Dovídáme se z polemiky »Českého Slova« s »Prámem Lidu«: Sociálně-demokratická dělnická akademie dostala z ministerstva školství v prosinci 1920 Kč 150.000, roku 1921 Kč 80.000, tedy úhrnem 230.000 Kč, zatím co čs. socialistická Ústřední škola dělnická dostala »všeho všudy« 20.000 Kč.

Pamětní deska P. J. Šafaříkovi odhalena bude 2. července v Kobeliarovu, jeho rodné obci na Slovensku. Přípravný výbor vyzývá ke sbírkám celou českosl. veřejnost.

Nadbytek škol a finanční velký náklad pocítují zemská i státní pokladna. Zemská správní komise česká, v níž předsedou jest soc. demokrat, se usnesla, že bude posuzovati co nejprísněji žádosti o zřizování nových škol, zejména měšťanských a bude se domáhati zrušení těch škol a tříd, jichž trvání nevyžaduje ani zákon ani nutná potřeba obyvatelstva.

Nošení odznaků tělocvičných jednot škol. mládeží. Na dotaz posl. Rýpara sdělilo ministerstvo školství a nár. osvěty dne 23. listopadu 1922, č. 3805 m. k., že není pochybnosti o tom, že zákaz nositi jakékoliv odznaky v par. 78. řádu škol. a vyuč. vztahuje se i na dobu mimoškolní. Domnívá se, že i když se přihlíží k změněným politickým poměrům, které nastaly po vydání škol. a vyuč. řádu, nebylo na prospěch výchovnému poslání školy, kdyby bylo ustanovení par. 78. řádu škol. a vyuč. v celém rozsahu zrušeno. Dovoleno jest nositi odznaky školní mládeži při zvláštních příležitostech na př. při slětu a podobných. Tolik uvádíme pro poučení našim orelským pracovníkům.

V Německu zůstane konfesní škola. V Německu mají katolické, protestantské a simultánní školy. V říšském školském výboru byla velká debata o zavedení jednotné obecné školy. Zůstane však při ujednání, které učinilo centrum se socialisty v ústavodárném národním shromáždění. Všechny 3 druhy škol zůstanou sobě úplně rovny.

Němečtí katolíci žádají katol. profesory na universitách. V Německu jest ústavním zákonem zaručeno přirozené právo rodičů na výchovu dětí. Na základě toho žádají katolíci pro své akademiky profesory stejného světového názoru. I u nás university budou musit připustiti katolické profesory. To vyžaduje pokrok dneška.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ

O pomorančích a citronech.

L. Grossmannová-Brodská.

Kdo by neznal sladkého, šťavnatého pomoranče? Víme, že jako datle, fíky, kaštany a citrony, počítá se k jižnímu ovoci a k nám vyváží se nejvíce počátkem jara, kolem sv. Josefa. Vždyť i ta pražská pouť svatojosefská jest hlavně ve znamení zlatožlutého pomoranče.

Ročně se k nám toto lahodné kulaté ovoce přiváželo před válkou z teplých krajů v neobyčejném množství a na mnoho milionů se ho rozprodávalo. A ne-li ze zkušenosti, tož znají menší dítky pomoranče na obrázku namalované.

Na skvostných tabulích boháčů září a lesknou se pomoranče na křišťálových a stříbrných podnosech, to bývají ovšem vždy největší, vzácné a vybrané druhy tohoto ovoce. Ale i v prostých příbytcích lidí méně zámožných požívají se pomoranče, jejichž cena při velikém množství, v jakém přicházejí na trhy, bývá někdy nižší nežli bývaly ceny našeho domácího ovoce.

Pomoranč znali bychom tedy a nyní si promluvíme, odkud pochází, jak a kde roste.

Pomoranč, který se také oranží nazývá, jest ovoce příbuzné k nakyslým trpkým citronům, kteréžto oba druhy jižních plodů staly se lidem v novější době téměř nezbytnými pro každodenní potřebu. A přece není tomu tak dávno, kdy toto krásné lahodné ovoce po stoletém téměř putování všemi díly světa k nám se dostalo až z daleké Indie a Číny přes Východní Asii a Severní Atriku.

Nejprve pokusili se pomoranče vyvážeti podnikaví a obchodnický prozíraví Portugalci a dlouho mělo se za to, že již roku 1548 první pomoranče přímo z Číny se rozšiřovaly, ale pak se nad veškerou pochybnost dokázalo, že vzácný tehdy strom pomorančový již mnohem déle roste v zahradě hrabat Št. Laurentů v Lisaboně, jsa jediným toho druhu dosud v Evropě.

Za to různé druhy citronovníků byly již ve starověku dosti rozšířeny. Když Římané, podmanivše si vítězně různé díly světa, přivezli z Východu nesmírné množství různých plodin a stromů, které během století u nich zdomácněly, přizpůsobivše se jinému podnebí, tu rostlinstvo na poloostrově Apeninském zcela změněného rázu nabývalo. Tehdy poprvé ujal se zde citronovník a býval po dlouhé věky vzácnou i hledanou ozdobou zahrad i sklenníků nejen vznešených Římanů, ale všech panovnických zahrad vůbec.

Rovněž jest dokázáno, že ovoce, jednotlivé citrony, rozváženy byly kočovníky po Evropě. I křižáci, vracejíce se z válečné výpravy ze svaté země, mnohdy přiváželi s sebou citrony.

Dnešní doby rostou stromy pomorančové i citronové ve všech středomořských krajinách, v severní Africe, na ostrovech Azorských, v jižní Americe a v Kapském městě, kde pomorančovník, který obvykle dosahuje 6 až 12 metrů výšky, nezřídka dosahuje velikosti i mohutnosti našeho dubu.

Listy stromu pomorančového jsou vejčité, květ sněhobílý a vydává neobyčejně libou vůni a jest vzácnou ozdobou na oděvu a ve vlasech nevěsty.

Kvetou-li pomorančové stromy, jejich silná vůně jako těžkým mrakem klade se po všem okolí. Ostatně jest pěstování stromů pomorančových velice vděčným a výnosným zaměstnáním. Je-li některého roku dobrá úroda, tu zdravý vyspělý strom poskytuje mnohdy až 4000 pomorančů a citronovník dává dokonce až 6000 kusů ovoce. Jenže pomorančový strom vždy následujícího roku odpočívá a teprve vždycky až zase druhým rokem dává plný a bohatý užitek.

Ovoce se česá někde již v říjnu — avšak hlavní žeň bývá v měsíci prosinci, což pak potrvá až do konce jara. Je-li však ovoce určeno na dalekou cestu, přes moře, musí se plody otrhávati polouzralé.

Tu pak se ovoce vkládá do velikých košů, a ženy i dívky každý jednotlivý kousek pak zabalují do měkkého papíru, načež se pomoranče rovnají do tenkých dřevěných beden a tyto rozesílají do celého světa.

Každoročně spotřebuje se neuvěřitelné množství tohoto lahodného ovoce, které jest sladké a již svým pouhým zjevem velice lákavé. Pouze do Anglie dováží se každoročně 650 milionů kusů nejvybranějších pomorančů a tento počet neustále stoupá.

Z toho patrně, že pomorančovník jest jedním z nejužitečnějších stromů nejen pouze svým ovocem, nýbrž i květem a listím, které dovedou obchodníci výborně zpeněžit, a tak možno právem říci, že tento strom spojuje v sobě dokonalou krásu s neobyčejným výnosem.

I kůry pomorančové používá se upravené jako pocukrované pochoutky. Štáva pak jest velice občerstvující a zahání žízeň. Zvláště nemocní radi požívají pomorančů pro jejich ochlazující účinek.

A kterýsi znamenitý spisovatel v krásné povídce zaznamenává, že za války Marie Terezie s Bedřichem Pruským ve Slezsku v kterémsi městě lidé nesmírně hladověli a tu život chorého dítěte žízni zmírajícího zachráněn byl jediným pomorančem, který malý kuchtík nabyt v kuchyni pruského krále. Je to událost úplně pravdivá a dokazuje, že mnohdy i pouhá maličkost může mnoho prospěti.

Rovněž citronovník jest stejně užitečný jako pěkný na pohled a štáva citronová jest velice léčivá, jak dokazují četní lékaři. Chladí, zahání horečku i horečnaté bolesti, i proti zlé nemoci, záškrtu poskytuje pomocného prostředku.

Výhodou jest, že doprava po lodích a železných drahách tak značně pokročila, čímž se zlevnila doprava tohoto jižního ovoce k nám.

Ještě před 20—30 lety bývaly u nás citrony a pomoranče řídkým a vzácným ovocem, prodávány jsou za více jak trojnásobnou cenu nežli nyní.

Rovněž tak kaštiny a kokosové ořechy, kteréžto jižní ovoce jest nám nyní právě tak obvyklé jako naše domácí plody ovocné.

Občanská výchova.

Jaroslav Slavíček, arc. notář a katecheta.

Obec.

Ve Francii je 36.161 obcí.

Výměr: Obec je nejmenší okrsek správní (administrativní). Má vlastnost osobnosti (personality) občanské t. j. může jako osoba se svolením vyšší auto-

rity majetek nabývati, v držení míti, spravovati, souditi se atd. Jako osoba je majitelkou území, domů, lesů a j.

Představitelem obce je shromáždění, jež slove *obecní či municipální rada* (conseil municipal) a *starosta* (maire) s jedním neb více *příručími* (adjointa).

Obecní rada a způsob jejího jmenování. Členové obecní rady jsou voleni od občanů. Počet jich řídí se dle velikosti obce 10—36. Paříž má správu obecní stanovenou zvláštním zákonem. Volen může býti ten, kdo je voličem. a 25letý.

Pravomoc obecní rady. Obecní rada hlasuje o rozpočtu obecním na rok. Rozpočtem nějaké společnosti, obce, národa rozumí se výkaz sumy, kterou má ročně přijati a sumy, kterou má vydati.

Příjmy obce sestávají z daní placených od občanů, daně potravní, prodeje, nájmu atd.

Vydání obce zahrnuje udržování a osvětlování ulic, stavby a opravy obecních budov, drah a j., vydání na kult a vyučování, služné úředníků, podporování dobročinnosti, nemocnice, policii atd.

Usnesení obecní rady nemohou býti uskutečněna dokud nedosáhla schválení od prefekta, někdy od ministra.

Jak viděti, obecní rada má na zřeteli všechny zájmy obce materiální i morální. Důležité je tedy voliti zástupce osvědčené, svědomité a obětavé pro blaho obce.

Obecní rada volí starostu ze sebe.

Pravomoc starosty. Starosta vykonává usnesení zastupitelstva, přijímá zprávy o narození a smrti občanů, koná civilní sňatky a j., jmenuje úředníky obecní, sekretáře, policii a j., bdí nad bezpečností občanů a udržení pořádku na ulicích, náměstích, trzích a místech shromažďovacích. Jménem obce stvrzuje smlouvy o prodeji a koupi a vede pře. . Dává předpisy potřebné, aby zajistil zvláště: pokoj a zdraví občanů. Funkce jeho jsou bezplatny.

Starosta jménem magistrátu obce má pečovati o zájmy obce jako otec o zájmy rodiny. Nemá míti ohledu na osoby ani postup jedněch podporovati na ujmu jiných, vůbec má vše konati spravedlivě.

Naopak za své oběti, svou nestrannost má míti starosta nárok na úctu a vděčnost podřízených a na jejich podporu, když dovolává se jich citů, šlechetnosti a dobré vůle.

Souhrn.

1. Obec je nejmenší okrsek s právem osoby.
2. Je spravována starostou a jedním neb více příručími a obecní radou.
3. Obecní rada hlasuje o rozpočtu příjmu a vydání obce.
4. Příjmy pozůstávají z daní, daně potravní (v městech), nájmu, prodeje věcí obecních atd.
5. Vydání týče se staveb a udržování škol, radnice či představenstva obce, kostelů, drah, ulic, vodovodů a j., platů úředníků, díla dobročinnosti a j.
6. Usnesení rady mají býti schválena prefektem, někdy ministrem.
7. Dlužno tedy jmenovati pro vedení zájmů obce lidi osvědčené a svědomité.
8. Starosta spravuje obec, vede civilní rejstřík, jmenuje obecní úředníky, zaručuje pořádek na ulicích a místech shromažďovacích. (Pokračování.)

Školství v Čechách.

Koncem června 1922 bylo v Čechách *obecných* škol 5827 a sice; 379 chl., 362 dív. a 5086 smíšených. Z toho ve venkovských okresích českých škol: 193 chl., 190 dív., 3024 smíš. a německých škol 153 chl., 144 dív., 2059 smíš.; v Praze a Liberci 33 chl., 28 dív., 3 smíšené. Celkový počet tříd i s pobočkami 19.352. —

Na obecných školách působilo 5011 říd. učitelů, 9400 učitelů, 119 říd. učitelek, 4955 učitelek, 185 zvláštních učitelů náboženství a 2532 učitelky ženských ručních prací. Z toho je na českých školách: 3037 říd. uč., 5624 učitelů, 99 říd. učitelek, 3225 učitelek, 124 zvláštních učitelů náboženství a 1510 uč. ruč. prací. Na německých školách: 1947 říd. uč., 3595 uč., 19 říd. učitelek, 1512 učitelek, 53 zvláštní učitelé náboženství a 966 učitelek ruč. prací.

V Praze a Liberci bylo 27 říd. učitelů, 181 učitelů, 1 říd. učitelka, 218 učitelek, 8 zvláštních učitelů náboženství a 56 učitelek žen. ruč. prací.

Škol *občanských* bylo 373 chl., 311 dív. a 184 smíšených. Z toho ve venkovských okresích českých škol: 230 chl., 199 dív. a 148 smíš. a německých škol: 126 chl., 96 dív. a 36 smíš.; v Praze a Liberci 17 chl. a 16 dív. Celkový počet tříd a poboček: 3612.

Na občanských školách působilo: 655 řed., 68 ředitelky, 2478 odb. učitelů, 1186 odb. učitelek, 430 katechetů, 539 uč. ruč. prací a 129 vedlejších učitelů z povolání. Z toho je na českých školách: 434 řed., 57 ředitelky, 1605 odb. uč., 823 odb. učitelek, 266 katechetů, 358 uč. žens. ruč. prací a 84 vedlejších učitelů. Na německých školách: 208 řed. 9. ředitelky, 740 odb. uč., 265 odb. učitelek, 140 katecheti, 154 uč. žens. ruč. prací a 30 vedlejších učitelů. V Praze a Liberci: 13 řed., 2 ředitelky, 133 odb. uč., 98 odb. učitelek, 24 katechetů, 27 uč. žens. ruč. prací a 15 vedlejších učitelů.

Na obecných a občanských školách českých ve venkovských okresích působilo literních učitelů a učitelek zařazených do hodnostních tříd 14135 a sice: v XI. hod. tř. 1458, v X. 1626, v IX. 2172, v VIII. 2957, v VII. 4815 a v VI. 1107

Na obecných a občanských školách německých ve venkovských okresích působilo literních učitelů a učitelek zařazených do hodnostních tříd 8280 a sice: v XI. 734, v X. 891, v IX. 1486, v VIII. 1643, v VII. 2977 a v VI. 549.

V Praze a Liberci působilo literních učitelů a učitelek 671 a sice: v XI. 19, v X. 104, v IX. 126, v VIII. 108, v VII. 193, v VI. 121.

Katechetů bylo na českých školách v okresích venkovských: 338, na němec. školách 175, v Praze a Liberci 32, celkem tedy 545 a sice v XI. 54, v X. 43, v IX. 55, v VIII. 104, v VII. 142, v VI. 147.

Učitelek žens. ručních prací na českých školách ve venkovských okresích: 1796, na německých školách 1082, v Praze a Liberci 83, celkem tedy 2961 a z nich s plnými požitky 2195, s 75% požitky 238, s 50% 392 a s 25% 136.

Vedlejších učitelů z povolání bylo 120. Z nich měli plné požitky 69, 75% 14, 50% 30, 25% 7.

(Dokončení.)

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Školství v Čechách.

(Dokončení.)

V počáteční službě působilo v českých školách ve venkovských okresích 1272 učitelských sil a to: literních učitelů a učitelek 1157, katechetů 18, učitelek žensk. ručních prací 79, vedlejších učitelů 18. V německých školách ve venkovských okresích 474 uč. sil a to: literních učitelů a učitelek 389, katechetů 8, učitelek žensk. ručních prací 74, vedlejší učitelé 3. V Praze a Liberci byli v počáteční službě 2 učitelové.

Jest tedy v počáteční službě v Čechách: 1548 učitelů a učitelek, 26 katechetů, 153 učitelek žensk. ručních prací a 21 vedlejších učitelů.

Služné učitelstva preliminováno částkou 158,917.752 Kč a to v českých okresích venkovských 97,559.577, v německých 56,558.186; v městských okresích 4,799.989.

Osobní přídavky 654.139 a sice: 413.029 v okr. českých a 204.265 v okr. německých; 36.850 v městských.

Funkční přídavky: 2.252.570 a sice pro české okr. 1,359.380, pro němec. 852.250 a pro městské 40.940.

Místní přídavky: 52,325.046 a to pro okr. čes. 32,409.054, pro německé 17,818.023 a pro městské 2,097.969

Vyučování náboženství:

Služné: 4 116.276 a to pro okr. české 2,600.200, pro německé 1,222.136, pro městské 293.940.

Osobní přídavky: 121.932 a sice pro okr. české 112.482, pro něm. 8.700, pro městské 750.

Místní přídavky: 1,415.086 a to pro okr. čes. 856.668, pro něm. 437.226 a pro městské 121.192.

Odměny: 2,754.317 a sice pro okr. čes. 1,833.331, pro něm. 769.877, pro městské 151.139.

Cestné: 1,345.039 a to pro okr. čes. 877.389, něm. 461.170 a městské 6.480.

Vyučování ženských ručních prací.

Služné: 15,037.274; pro okr. čes. 8,932.087, pro něm. 5,645.200, pro městské 459.987.

Místní přídavky 5,567.557 a sice: 3,246.174 pro okr. čes. 2,095.486 pro okr. něm. a 225.897 pro městské okr.

Odměny: 871.299 a to pro okr. české 362.726, něm. 497.973 a městské 10.600.

Cestné: 481.621 a sice pro okr. čes. 268.274 a něm. 213.347.

Drahotní přídavky všeho učitelstva 67,983.951, *nákupní* 147,523.622, *nouzové přídavky* 149,350.372,

Nepovinné vyučov.: služné 619.905, míst. přídavky 155.261, odměny 1,909.364.

Požítky *substituční:* odměny substitutům 3,346.412, služné silám nezařaděným 3.510.748.

Učitelské *konference* 1,225.786, okr. *uč. knihovny* 73.071, *pomůcky a žákovské knihovny* 1,502,934. *Různá* vydání: výpomoci učitel. osobám 368.186, stěhovací výlohy 828.629, nemocenské pojištění 522.730, náklad na správu 1,326.291, daně a dávky 221.

Celkové vydání 627,107.391 Kč. Z toho na okr. české 385,204.381, na něm. 223,196.013 a na městské 10,016.498 Kč.

A. Oliva.

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček. arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

Departement, arrondissement, canton.

Departement je obvod správní (administrativní) s právem osobním, v jehož čele je prefekt.

Dělí se v *arrondissementy* a *kantony*, které nemají personalitu.

Ve Francii je 86 departementů, nečítaje území Belfort a tří departementů alžírských.

Jmenování prefekta. Prefekt je jmenován prezidentem republiky k návrhu ministra vnitra. Je ve spojení se všemi ministry, neboť zastává zájmy departementu.

Úkol prefekta: Prefekt je představitelem výkonné moci a zastupuje zvláštní zájmy departementu.

Jakožto *prostiředník vlády ústřední* (centrální) ohlašuje obcím, jimž vládne: zákony, nařízení, předpisy a uvádí je ve skutek. Jakožto *představitel zvláštních zájmů departementu* zakročuje ve správě departementů a obcí; má pod svou autoritou službu policejní a vězeňskou; má na zřeteli stavby silnic, vodovodů, drah atd.

Jemu je po boku *generální sekretář*, který má funkci podprefekta v arrondissementu a *prefekturní rada*, jejíž členové jsou jmenováni od presidenta.

Generální rada je shromáždění, jež sídlí v hlavním městě departementu a jehož členové jsou voleni na 6 let.

První sezení rady je 8 dní po Velikonocích a druhé v srpnu. V tom měsíci jmenuje svůj výbor: presidenta, vicepresidenta, sekretáře; hlasuje o rozpočtu a jmenuje komisi departementu, složenou ze 4—7 členů. Ta komise v době svých schůzí má kontrolovati správu prefektovu.

Úkol generální rady. Generální rada hlasuje o rozpočtu departementu, který předkládá prefekt; rozepisuje každoročně přímé daně, dle pravidel zákonem stanovených, uvažuje o různých úkolech departementu, o kterých bylo jednáno ve statí o prefektovi.

Jestliže nějaká událost politická by vadila zasedání parlamentnímu, rady generální by se sešly a jmenovala by každá po dvou delegátech za sebe, aby utvořily sbor, jenž by zastupoval komory, dokud by se nemohly ujmouti práce.

Arrondissement je obvod, v jehož čele je podprefekt.

V každém arrondissementu sídlí pro správu civilní podprefekt, jemuž je po boku rada arrondissementu; pro správu justiční tribunál první instance; pro správu finanční zvláštní výběrčí a j. správce hypotek, výběrčí nepřímých daní.

Podprefekt. Podprefekt, jmenovaný presidentem, nemá sice autority vlastní, je na pomoc prefektovi, sděluje mu zprávy, umožňuje styk s obcemi a j.

Rada arrondissementu. Členové její jsou voleni jako členové rady generální. Rozděluje přímé daně mezi obce arrondissementu, připravuje práce pro radu generální a může plnit přání nepolitická, týkající se zvláštních potřeb kraje.

Kanton je oddíl teritoriální, jehož hlavní charakter je obor autority soudní nejnižšího stupně. Ani funkcionář, ani shromáždění není v čele. Slouží za podklad pro volby a odvod branců.

Souhrn.

1. Departement je obvod správní s prefektem v čele.
2. Prefekt je jmenován presidentem republiky.
3. Prefekt má pod svou mocí služby policejní a vězeňské, má na zřeteli stavbu cest komunikačních, správu obcí departementu a j.
4. Prefekt má po boku radu prefekturní a generálního sekretáře.
5. Rada generální je sbor, který spravuje departement s prefektem. Hlasuje o rozpočtu departementu a dává dobrozdání o všech službách departementu, jež sluší prefektovi.
6. Arrondissement je obvod teritoriální s podprefektem v čele. Podprefekt a rada arrondissementu podávají zprávu prefektovi a radě generální.
7. Kanton je oddíl teritoriální, nikoli administrativní. Je okrsek soudců míru a okres volební pro radu generální a arrondissementu.

(Pokračování.)

Výbor Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křest. výchovy v Čechách

konal svoji schůzi dne 4. února t. r., již vedl předseda p. řídící učitel *Jos. Kafka*. Ke schůzi dostavil se k pozvání též zakladatel Jednoty a starý pracovník v řadách katol. učitelstva p. řídící učitel *Václav Špaček*. Po vyřízení spolkových záležitostí jednáno o postupu na roli školské a po výměně názorů o různých zjevech naší doby projevono přání, aby postupovalo se v obraně práv katolíků pro výchovu náboženskou ve školách jednosvorně, na což kladen zvláštní důraz, poněvadž postup vychovatelský v ohledu náboženském toho žádá, bez ohledu na politiku, která mění se dle politické situace a zjevů sociálních. Po všestranném uvážení bylo pak usneseno prohlášení tohoto znění

«Jednota katolického učitelstva českého a přátel křesťanské výchovy v Čechách prohlašuje, že bude společně se Svazem katolického učitelstva československého o výchově mládeže a katolickém životě českého lidu pracovati.» —

Po vyřízení některých vnitřních záležitostí Jednoty poděkoval předseda pan řídící učitel *Jos. Kafka* za účast a schůze zakončena modlitbou místopředsedy vldp. *Ant. Suchoradského*. Příští schůze oznámí se písemně.

O výchově dítek.

(Fab. Budil.)

O božském dítku — Ježíši Kristu — vypravuje evangelista Páně sv. Lukáš: »Dítě pak rostlo a posilovalo se (v duchu) jsouc plné moudrosti, a milost Boží byla v něm« a dále »Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.«

Co se týče vzrůstu a věku, to ovšem platí o každém dítku — ne však to, co týká se moudrosti a milosti! Tu mnohé daleko přestává za svým tělesným vývinem, za svým stářím vinou rodičů! Tito domnívají se často, že dítě vychovávati jest dosti času, až počne choditi do školy — to že jest povinností školy, na kterou platí.

Ano, jest, aneb aspoň má to býti prvním úkolem školy, jenže u dítky úplně zanedbaného z domova bývá i zde někdy již přece pozdě! Jsouť tam i dítky mající již dobrý základ od rodičů — ty pak bystřeji chápou, rychleji pokračují. kdežto dítě zcela zanedbané stále pokulhává za nimi, ustavičně jest pozadu. Rodiče snad se zlobí a dávají vinu učiteli, ale neprávem; vždyť k vůli jednomu nemůže zanedbávati druhé! Proto, rodičové, chcete-li, by děti vaše prospívaly nejen vzrůstem těla a věkem, ale též moudrostí a milostí u Boha i u lidí, vychovávejte je sami hned od útlého věku mládí tím, že je budele poučovati, kárat i za ně se modliti.

Především tedy dítky své poučujte, ale moudře! Dítě jest jako živý otazník; o všem, co vidí, chce věděti, co jest to, od koho jest to, k čemu jest to atd. Jest k tomu někdy potřebí veliké trpělivosti a ovšem i znalosti, by otec nebo matka se neomrzeli a dítě upokojili; než láska k dítku jest veliká a obětavá! Než, rodičové, vykládající miláčkům svým různé věci, nezapomínejte na Toho, od něhož vlastně všecko jest — na Boha! Dělejte jako to činívaly naše zbožné matky, jež ráno i večer, ano často za dne berouce nás na klín, učily nás ručky spínati, kříž dělati a se modliti. To když jsme uměli, učily nás, že jest jeden Bůh, tři božské osoby, sedm sv. svátostí atd. Bývala to pak vždy jako malá zkouška z náboženství, po níž nás matička tak vřele k srdci přivinula a tak horoucně zulíbala! Nezná-li dítě z domova ani toto, neví-li ani, kolik jest bohů, neumí-li udělati kříž, ani se pomodliti „Otče náš“, jak jest na tom smutně, až přijde do školy! Děti, které to umějí, se jim smějí, vyhýbají se jim, pohrdají jimi, což ovšem ony zase zatvrzuje a naplňuje záštími oproti rodičům, že jich tomu také nenaučili.

A že za dnešních poměrů, kdy náboženství tak jest snižováno, jest tím více třeba, by rodiče dítky již doma v náboženství poučovali, kdož by pochyboval? Ovšem, mají-li jiné poučovati, musí sami něco věděti — a proto se pilně vzdělávati zvláště četbou, biblické dějpravy, katechismu, evangelia atd. Zájem, jaký mají dítky, když jim rodiče vypravují o Ježíšku, o Jeho utrpení, smrti, z mrtvých vstání atd., bude jim hojnou odměnou! A pak, naučí-li rodiče své dítky znáti, ctíti a milovati Boha, budou se takové děti též znáti vždy k nim, budou je ctíti a milovati. Kdežto dítě, jež nectí a nemiluje Boha, nebude ctíti ovšem a milovati ani rodičů!

(Pokračování.)

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

O výchově dítek.

(Fab. Budil.)

(Dokončení.)

Druhá povinnost — ovšem méně příjemná — jest, aby rodiče dítky kárali. Zde však dlužno upozorniti, že se tak má státi jen tehdy, když jest toho opravdu potřebí a pak — rozumně! Děti bývají těkavé, nepozorné a pod.; tu třeba jim vyložit, že se jedná vlastně o ně, jsou-li k dobrému nabádány, upozorniti je, jak jest to nehezké a protivné Pánu Bohu i lidem, když dítě neposlouchá, odmlouvá, vzdoruje . jak tím zarmucuje rodiče atd. Neposlechne-li dítě ani po několika-
rém napomenutí, potom ovšem musí býti pokáráno — ale, jak řečeno, rozumně. Mnohá matka, a zvláště otec, dovolí napřed dítěti všecko — a pak, když se jim toho zdá přece již mnoho, zbijí dítě, až by je zmrzačili.

To jest nerozumné, odsouzení hodno. Též je-li dítě ve škole potrestáno, nezlobte se a neběhejte na učitele s výhrůžkami, nadávkami, ale buďte mu vděční! Bez příčiny je zajisté nepotrestal — a potrestal-li je, jest viděti, že má o ně zájem, že chce, by z něho něco bylo. A nemá tam samé anděly — ale také, a někdy hodně diblíků! Káráte-li vy dítky své, ač snad máte jen 2 nebo 3, jak má se obejít bez trestu učitel, jenž jich tam má celou řadu — a jak praveno — ne samých andělků! Že třeba někdy dítky trestati, praví i Písmo svaté na více místech, tak na př. čteme tam, že kdo šetří metly, nenávidí syna svého , protože z takového nekárance nebývá nic kloudného, což zavinili ti, kteří šetřili metly, že ho netrestali, když toho zasluhoval. Tím mu tedy nedokázali žádné lásky, ale nenávisti, ježto se nestarali, by z něho něco bylo. Proto vhodně praví staré naše přísloví: »Metla vyhání děti z pekla.«

Konečně modlete se, rodičové, za své dítky! Modlíte se a prosíte Pána Boha o rozličné věci — a právem; neboť »Bez Božího požehnání marné naše namáhání«. Avšak na čem může vám více záležeti, než na zdaru a štěstí vašich miláčků? Proto, jako chcete, by oni modlili se za vás a vedete je k tomu od malíčkosti, tak zase i vy modlete se za ně! Písmo svaté nás napomíná, bychom se modlili za sebe vespolek! Nuže, máme-li se modliti jedni za druhé, což jest přirozenějšího, než bychom se modlili především za ty, kdož jsou nám nejbližší — a to jsou zajisté rodičům dítky! A slibuje-li božský Spasitel: »Budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dám vám« — nebudeme jistě prositi nadarmo!

Příklad máme na sv. Monice, matce sv. Augustina. Světec tento ve svém mládí velice pobloudil; žil prostopášně, upadl i do bludařství . ale matka jeho nepřestávala se za něho modliti. Osmnácte let vysílala své vroucí vzdechy k trůnu Božímu, a hle, po 18 letech Augustin se poznal, obrátil se a stal se velikým horlitem pro Krista a Jeho pravdu, stal se velikým světce! Kdo mu to vyprosil? Matka svojí modlitbou! Ovšem že naše modlitby díti se mají, jak praví

božský Spasitel, v Jeho jménu, t. j. modlíce se máme se dovolávat Jeho zásluh a všechnu důvěru v ně skládati — a ne v sebe a svoje zásluhy. Dále, že modlití se máme za to, co jest ke cti a slávě Boží a k naší spáse, modlití se nábožně, pokorně, vytrvale (jako sv. Monika!) a s úplnou odevzdaností do vůle Boží, jako sám Kristus Pán, jenž třikráte před svojí smrtí opakoval: »Otče, ne má, ale Tvá vůle se staň« a jenž nás ve své modlitbě naučil volati: »Otče náš buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi!« Na to nikdy nezapomínejme!

Kristus Svátostný životem všeho života.

Úvaha pro děti. — Josef Hrubý.

Milé děti! Spasitel náš Ježíš Kristus vedle Své Božské, jediné toho druhu na světě nauky náboženské jest nám vzorem rozumného, střídmeého, přirozeného žití, kteréž provázela po celý život Jeho důstojnost jen Jemu přináležející, učitelská, kněžská a královská.

V podobenstvích doplňuje krásným a každému člověku, at učenému, chudému neb bohatému, skromnému i vysoce postavenému Starý zákon, nehledě na sociální rozdíly stavovské vůbec v žádném ohledu. Osvětluje temné stránky záhady života již jednak Svým nadpřirozeným příchodem na svět, celým životem, Svými zázraky, smrtí Svou a opět nadpřirozeným vzkříšením i nanebevstoupením. Kristus jest všeobsáhlost přirozenosti i nadpřirozenosti. Ani On, ani Jeho učení nesnese kritiky. Kdo by tak činil, rouhal by se. Každé slovo Jeho, každá věta, jednotlivé úkony jsou božské. Z úst svatých vyšla slova ta a proto jsou ceny nesmírné, největší. Žádné literární dílo, byť bylo obsahem i rozsahem nevím jak mocné a působící, nemůže se rovnati dílu Ježíšovu, dílu to Božímu. On pravil: »Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.« Jaká významná, slavně, určitě, jasně a otcovsky přísně pronesená věta. Ano draží! Otcem od věčnosti dána byla Kristu veškerá moc na nebi i na zemi. Byl, jest a bude Kristus vždy mocný. On je počátek, přítomnost a konec všeho bytí, žití, Pán života, smrti. Pánem jest nade všemi mocnostmi pozemskými i nadzemskými.

Která slova a úkony Jeho jsou nejvýznačnější? Jistě ustanovení Nejsvětější Svátosti oltářní. On, Bůh podává se apoštolům v oběť neskonale po věky ceny, ve večeřadle. »To čiňte na mou památku,« přikazuje. A proč si Pán nebes zvolil za obětní dary chléb a víno?

Sledujme drahé děti život tohoto světa. Dle fysických poznatků učili jste se rozhodovati v přírodě mocné základní živly, vodu, zemi, oheň, vzduch. A jak člověk udrží svou schránku tělesnou a tím i duševní při životě? V modlitbě Otčenáš učí nás Kristus Pán: »Chléb náš vezdejší dejž nám dnes.«

Již tu naznačuje svou mocnost, neboť z vůle Jeho, vůle to Boží, obdržíme nejpotřebnější dar k udržení tělesné i duševní rovnováhy — chléb — chléb to života. Kristus Pán ovšem často poukázal na přenesený význam chleba toho v chléb duchovní, jež máme v první řadě od Boha požadovati. Tím jest veškerá Jeho bytnost, jeho učení a víra v život věčný skrze Něho.

Chléb je nejdůležitější živina na světě. Co bychom si počali, kdyby chleba nebylo? Světová válka nás naučila spínati ruce a modliti se tím vroucněji, ba byly doby i přímo zoufanlivé. »Chléb náš vezdejší dejž nám dnes!« Věřte mi, dítky milé, že nedovedeme ani vystihnouti dosah těch slov vznešených, plných dobroty a lásky k lidstvu. Z Jeho vůle tedy máme úrodu zemskou — obilí. A jak rád milý Spasitel v podobenstvích přirovnával království nebeské k zrně obilnému! Pročtete-li evangelia, čas o se zmiňuje o hospodáři, pracujícím v potu tváří, aby chléb vezdejší získal a tím ukonejšil hlad.

Nuže, važte si v domácnosti své chleba, nepohrdejte jím.

Považte, že je to dar Boží, je tedy chléb životem života.

Veškerý vzrůst rostlinstva, i obilí záleží na řádné výživě. Podmínky k této výživě uzpůsobuje dobrotivý Bůh sesíláním vláhy, látek ústrojných i neústrojných, působením též slunečních paprsků dociluje se důležitých látek škrobovitých, které se v lůně semenek ukládají. Při tom tvoří se bílkoviny, cukr a jiné přídružené látky, jež semeno potřebuje. Těch samých látek potřebuje tělo lidské. Jak moudré je řízení Boží v té příčině! Bůh je tedy Tvůrcem všech živých látek světa.

(Pokračování.)

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček, arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

V. Vlast, národ, stát.

Výměr: *Vlast* je země obývaná těmi, kteří mají s námi společné zájmy.

Pojem vlasti je obdobný s pojmem národa.

Také *národ* je souhrn občanů, kteří obývají týž kraj a kteří přirozeně jsou sdružení jednotou citů, dojmů, vzpomínek, potřeb, vlastností zájmů, jsou dědici téže slávy, týchž zřízení; jich otcové přestáli tytéž zkoušky, zakusili týchž nebezpečí, podíl měli na témž štěstí atd.

Stát je zpravidla národ soustředěný (zorganiso vaný) ve vládě; vláda je veřejná moc, jejímž úkolem jest uváděti zákony ve skutek.

Stát má také právo na *osoby* občanské. Představitelé státu jsou osoby zvolené ústavou k vykonávání moci: hlava státu, ministři, komory atd.

Stát představuje národ, jest jeho výrazem a strážcem zájmů vlasti.

Máme milovati svou vlast, poslouchati státu a pomáhati ku blahu národa.

Někdy ovšem výrazy: stát, vlast, národ, značí pojmy méně jasné.

Příklady to osvětlí:*)

Elsasko-Lotrínsko tvoří stát, který sice závisí na císařství německém, ale anektování Lotrinčané nepřestali považovati Francii za svou vlast a nepovažují se za příslušníky národa německého.

Irsko náleží státu Veliké Británii; ale jejich vlast nesáhá za ostrov jejich; nepovažují se za součást národa anglického.

Naopak Sasko je královstvím, ale je částí národa německého, vlast jeho je Německo.

*) ovšem z doby předválečné.

Tak teritoriální rozdělení a partikulární vlády, které mají svůj původ v kombinacích politických anebo v zájmech výbojných, netvoří, ani neničí národů, ani nelámou pout vízických k vlasti.

Potřeba vlády národu. Společnost cítí především potřebu autority. Lidé opravdově oddaní vlasti, ctí veřejnou moc a plní věrně zákony.

Přirozenost, aneb. lépe Bůh, původce přirozenosti, chce, aby lidé žili ve společnosti (v societě), což dokazuje zřejmě i schopnost řeči, nejmocnější pružina society a mnohé potřeby vrozené naší duši, jakož i věci potřebné a důležité, jichž lidé samotáři (isolovaní) nemohou si sami opatřit a jichž zjednávají si toliko ve spojení s jinými. Ale společnost nemohla by existovati, ani se udržeti, kdyby nebylo v ní toho, jenž by vedl vůli všech k jednotě a řídil všechny řádem a moudrostí k dobru společnému. Bůh chtěl, aby ve společnosti byli ti, kteří by množství vládli.

Protože tedy Bůh to chtěl, musil národům dáti učení, jehož důsledky byly by blahodárny autoritě i občanům; nestačilo by vládnouti, třeba také spravedlnosti. Bůh postaral se o to, čeho je třeba, dav nám Svůj zákon, jehož nejlepším výrazem je evangelium. A tak zákonodárství národa je tím dokonalejší, čím více je prodchnuto zákonem Božím.

Naše vlády moderní vděčí nesporně křesťanství, že mají autoritu solidnější a méně časté revoluce; tyto také méně krvavé; to se jeví faktem, srovnáváme-li je s vládami starověkými. Náboženství lépe známé a prosté fanatismu, dalo více jemnosti mravům křesťanů. Ta změna není plodem literatury, neboť kde byla v rozkvětu, tam humanita právě byla nejméně respektována. Nasvědčují tomu krutosti Athéňanů, Egypťanů, římských císařů, Číňanů. Jakým dílem milosrdenství je dílo evangelia!

Tím je stanovena nejen potřeba vlády národu, ale i výhody národa, který má vládu prodchnutou principy čisté a vznešené mravouky.

Souhrn.

1. Vlast je země, kde jsme se zrodili (patria = země otců).
2. Národ je souhrn osob v zemi zrozených (naturalisovaných) a řízených touž vládou.
3. Stát je vládou a správou země.
4. Máme milovati vlast, poslouchati stát, abychom působili ku blahu státu.
5. Bůh stvořiv člověka pro společnost (societu), chtěl, aby v ní měl hlavu, která by vládla a vedla národ ku blahu společnému.
6. Náboženství činí vládu moudřejší a podporuje poslušnost zákonů.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Katolické školství v Americe. Roku 1920 zapsáno bylo do katolických škol ve Spojených Státech dle katolického školního direktáře 1,981.051 žáků a žákyň. Elementární čili obecné školy měly 1,795.673 žáků. University měly 19.802 žáků. Semináře 6.667. Koleje 13.996. Vyšší obecné školy 129.838. Řeholní semináře 4.531. Noviciáty a učitelské ústavy 10.543. Katolický systém v soustátí pozůstává celkem z 8.706 škol,

všech druhů. Elementárních škol čítá katolický školský systém 6.551, z těch je 5.690 škol osadních, 503 soukromých a 358 ústavních.

Ve Francii propustí letoším rokem 1600 učitelů ze státních bezvěreckých škol, protože uznali zbytečným držeti ve třídě učitele pro 4—6 dětí. Bezvěrecké školy se prázdní, náboženské školy jsou přeplněny. Tak bude jednou i u nás.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Katolickým učitelům a rodičům !

Katolické veřejnosti vůbec !

Výbor jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy a výbor Svazu katol. učitelstva čsl., usnesly se ve společné schůzi, konané dne 22. t. m., o této odpovědi na dotaz výboru Svazu učitelstva křesť., jaké stanovisko zaujímají Jednota i Svaz katol. učit. k zamýšlenému sloučení všech spolků dosavadních a spolu na provolání Odboru Svazu učit. křesť. v Kolíně, uveřejněné dne 19. t. m. v »Lid. Listech«:

1. Prohlašujeme, že chceme svorně pracovati se všemi katolickými spolky učitelstvámi o zabezpečení náboženské výchovy ve školách v našem státě. K tomu však není podle našeho mínění zapotřebí, aby spolky naše likvidovaly, jak se v projevu pp. delegátů žádá.

2. Oba dosavadní časopisy katol. učitelstva, totiž »Vychovatel«, vydávaný péčí Jednoty katol. učitelstva a Katechetského spolku již 38. rok a »Křesť. Škola«, vydávaná nyní péčí Svazu katol. učitelstva 16. rok, plní dle soudu čtenářstva svědomitě svůj úkol, a není tudíž nijak odůvodněn návrh, aby přestaly vycházeti, a místo nich, aby se založil list nový.

3. Pokud se týče sjednocení katolického učitelstva v Čechách v jeden spolek, dovolujeme si poznamenati toto: R. 1897 byla založena Jednota katol. učitelstva, která později rozšířila svůj program a přijala jméno »Jednota katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy.« Byl-li tedy r. 1913 založen druhý spolek, totiž Svaz katol. učitelstva, (snad proto, aby v něm byli pouze učitelé světští i duchovní, kdežto Jednota přijímala za členy dle svého programu i rodiče) — pak bylo zajisté naprosto zbytečné, když se r. 1919 založil spolek třetí, totiž Svaz učitelstva *křesťanského*. Volá se tedy nyní po sjednocení právě s té strany, *kde bylo r. 1919 se tříštěním sil započato*.

4. Uznávajíce prospěšnost sjednocení, spojily se Jednota katol. učit. a přátel křesť. výchovy a Svaz katol. učitelstva ke společné spolupráci. Stanovy obou těchto sdružených spolků vyhovují zajisté požadavkům každého katolického učitele, svědomitého a může tudíž každý, kdo skutečně sjednocení si přeje, *státi se členem některého z nich a sjednocení bude docíleno*. Rozhodně nebyli bychom pro sjednocení, když by jednotný spolek měl býti pouhou odborovou organizací politické strany. Při tom prohlašujeme, že chceme pracovati dle programu strany lidové, k níž naši členové se hlásí.

Výbor Jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy vyslovuje mimo to podivení, jak může býti v memorandu pp. delegátů uváděn také zástupce její, když k jednání do Č. Třebové žádného nevyslala, a nikdo tudíž jejím jménem ve schůzi jednati nemohl.

V Praze, dne 22. dubna 1923.

Za Jednotu katol. uč. a přátel křesť. výchovy :

J. Kafka, předseda.

Ant. Vetešník, jednatel.

Za Svaz katol. učitelstva čsl. :

J. Kryšpín, předseda.

Boh. Čížek, jednatel.

Kristus Svátostný životem všeho života.

Úvaha pro dívky. — Josef Hrubý.

(Dokončení.)

Obratme svůj zřetel v kraje k jihu položené, kde víno se rodí. Co práce dá založení takové vinice, zvíte podrobně při výkladech. Čím lépe položena, založena, je-li každá réva samostatně řádně ošetřena, má-li vzduch dosti průchodnosti, tím mocnější a v jakosti lepší je úroda.

Spasitel náš též často mluví o vínu, vinici a vinaři. Sám účastnil se v Káni Galilejské svatby, kde s láskou a božskou mocí Svou proměnil vodu ve víno to nejlepší. Proto musíme též pevně věřit v proměnu vína v Jeho vlastní drahou krev, která za nás prolita byla. A jakou mocnou utajenou sílu chová v sobě víno.

Již staří národové znali rozmanité druhy vína. V největší střídmosti požívané neškodí, vzpružuje koloběh krve, kteráž živěji v těle proudí tak, že není možno, aby se škodlivé látky zbytečně usazovaly a nemoci způsobovaly. Při nemocech mnohých již vyvinutých v dávkách lžíčkových použito, způsobuje divy, uzdravuje, oživuje, skutečně tvoří život nového obrodného stavu tělesného tak zvanou regeneraci. Pro vás ovšem v útlém věku není víno vykvašené doporučitelné, právě pro tu velkou v něm skrývací sílu. Víno přímo v hroznech požívané je ovšem neškodné, naopak pro vás nejprospěšnější! V některých jižních lázeňských místech zavádí se pro pacienty tak zvaná hroznová léčba. Nemocní musí během dne požití hojnost šťávy hroznové přímo z hroznů, aby se z chorob, hlavně plicních, vyléčili. V případech, kdy visí život mnohého člověka na niti, předpisují lékaři mírné požívání kvašených nejdražších vín ku záchraně života. Víno dobré, nefalšované v mírných dávkách dává zdravou krev, podporuje tříslovinou v něm se nalézající trávení, udržuje tělo ve svěžesti, tváře mírně zrůžovějí. Je přímo životem, životem to života jako chléb. Chléb a víno dávají sílu k životu tělesnému a k dobré náladě duševní. A jsou to plodiny zemské, ze semene, teplem, slunečním jasem a teplem vyživované.

Jsou to dary Boží. A tyto dary přinášíme též k oběti na oltář. Proto milý Pán náš tyto dvě způsoby jako nejvhodnější volil a zakončil krásnými slovy: »To činite na mou památku!«

Proměnil chléb ve Své tělo a víno ve Svou krev. Může býti oběti dražší? A tu víra naše musí býti též pravá, pevná, jistá. A toto vtělování se Pána Ježíše děje se na oltáři v našem kostele římsko-katolickém. Památka Jeho tedy žije a bude žítí věky věkův. Věřte, že vidouce sv. hostii, kterouž jinak jmenujeme sv. Eucharistií, vidíte určitě a jasně Pána našeho Ježíše Krista. Věříte-li pevně a jistě, jak jsem uvedl, nic vás od této víry neodvrátí, nebude žádné polovičatosti, neurčitosti, ba nikdo z lidí vás nesvede a nemůže odvésti od této nejdražší nám víry, v přítomnost Pána ve Svátosti. Jak šťastným ten, drahé dívky, kdo pevně věří. Převyšuje to nevím jaké štěstí jiné nebo poklady. Kristus Svátostný, toť poklad všeho světa.

Neproměněná hostie je nekvašeným pšeničným chlebem, je to část obilniny, mouky to jemné. Každý atom této obilniny jest plod země, je i životem skrytým z této země, kterýžto utajený život přechází smíšen s vodou bez kvasnic do hostie, která slovem posvěceného, *římsko-katolického* kněze proměňuje se významnými slovy okamžitě v tělo a krev Páně. *To je nezvratně jisté.* A víno na oltáři též, v krev Jeho, nejdražší krev, která za veškeré lidstvo vylita byla. *To je opět nezvratně jisté.* Je to zázrak, který se vždy na oltáři děje,

Obraz Ukřižovaného Spasitele, nebo znamení sv. kříže, též i Beránka obětního vtisknutý ve Sv. Hostii, tím více utvrzuje naše čisté, vroucí, skutečné pomyšlení:

»Tys to Pane. Ty Ježíši, jedině Ty, který's putoval před věky na této zemi.«
Též spatřujeme znamení na ní JHS (*Jesus Hominum Salvator* — Ježíš, lidí Spasitel).

Tak jako věříme ve všudypřítomnost Boží, věříme, že celý svět viditelný i neviditelný stvořil, věříme též s naprostou jistotou, že i tuto skromnou Hostii stvořil Bůh a Ježíš Kristus, Syn to Boží, jako prostředník mezi Bohem a hříšným lidstvem. Sestupuje s nebes výše ve sv. Eucharistii, obětuje se pro toto lidstvo, prostupuje celý milostí svou tuto skromnou podstatu, ve které proudí živá Krev Pána Ježíše. Toto Tělo skutečné a s tímto Tělem i tato svatá, skutečná, živá Krev přechází ve schránu tělesnou každé duše Krista milující, pokání činící. Stravuje se sice přirozená způsobou chleba a vína, nadpřirozená však podstata Božího Těla Kristova a krve Jeho při hodném a platném sv. přijímání div působí, ba opětně určitě a jasně říci můžeme, že zázračně proměňuje duši kající k novému, v duševním ohledu řečeno, životu, působí spasitelně, konejší jako balsám duševní trýzeň nad spáchanými činy nemocného hříšníka. Žádná radost pozemská, ani důstojnost nevyvážá cenu této neskonale oběti Kristovy pro nás. Všecky nicotnosti světa tu ponecháme, není v nich záruka pro život nadpřirozený. Jeť jedině v této nejdražší Svátosti zaslíbeno Kristem slavné vzkříšení a život, po kterém jistě po smrti toužíme, život to věčně blažený. To je víra naše, to cíl náš. A pro tento cíl nesmíme i my odřící žádnou obět. *Obět pro obět. Pro Krista vše!* Vše, to znamená, vše pozemské, i svůj vlastní život. A k tomu dává sílu Svátost vši Svátosti, Svátost nejvzácnější, nejdražší, úcty nejhodnější, *Tělo a Krev* Spasitele našeho.

A proč bylo zavedeno přijímání pod jednou způsobou?

Církvi dal Kristus plnou moc a právo, aby vše rozumně zařídila, aby památka Jeho byla trvalá, stálá a neporušitelná. Příčinou je jednotnost této způsoby v celém světě, neboť všudy je Hostie stejná, nezměnitelná, snadno uchovatelná, ani částekka její nemůže při obezřelosti přijíti na zmar nebo k znesvěcení. Úsilí papežů, aby zachována byla jednotnost přijímání, bylo úplně správné a zřejmo i dnes, že opatření to po staletí se osvědčuje a bude osvědčovati i na dále, neboť my katolíci jako poslušní synové a dcery Římského papeže spatřujeme ve sv. Eucharistii sílu jednotlivosti i pravosti památky Krista. Kristus, skrytý ve svátost oltářní, jest sám svatost veškeré svatosti.

Žádný vládce světa pozemského mu není roven, žádná osoba, nevím, v jaké hodnosti nemůže se rovnati jeho Božství, vše je před ním v nicotnosti, neboť On zcela právem vyžaduje od nás všech úcty, poslušnosti a lásky, jako náš Pán.

* * *

Mějte touhu viděti Krista, mějte radost z jeho přítomnosti v chrámu Páně, v průvodech slavných, kde se vám objevuje, na obě kolena poklekejte, vroucně na něho shlížejte, a co chcete, o to Ho proste. Vždyť je Otcem vaším. To však ještě nesmí dostačiti k ukojení vaší duše. Mějte tužbu přijati platně Pána Ježíše ve svou tělesnou schránu. Ježíš je přítelem dítek, přítelem vaším, neboť nenepšího přítele nad Něho. Kdyby vše vás opustilo — On nikdy. Jen dobrou vůli míti, vyznati se upřímně ze své viny, pokání činit, — tak získáte Krista jistě

Ó mocný, milý, spravedlivý Ježíši, Ty vzore všech ctností, hlubino nejčistších myšlének, Tys krásno všeho světa, světlem života, posilou naší víry, víry to jediné a pravé, plné svatosti. Ježíši, Tys Tvůrcem víry apoštolské, všeobecné

pro všechny národy celého světa. A pro všechen lid světa ustanovil Jsi nejdražší svátost, své Boží Tělo. Dej nám to svaté vnuknutí, abychom, zproštění hříšných pout tohoto světa, ve svatosti našeho srdce, pro Tebe, Ty nejdražší náš Ježíši chvílku obětovali, jediné na Tebe myslili, Tebe s velikou láskou a důvěrou přijali ke své útěše a posile. Buď s námi vždy, kdy se připozdívá, buď s námi, kdy vážný krok v životě činíme! Buď věčně chválena a velebena Nejsv. Svátosti Oltární.

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček, arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

VI Původ našeho občanského práva.

Zásady r. 1789. Když r. 1789 sešly se sbory generální, sbory voličské napsaly svá přání v *sešity*, které obsahovaly též stížnosti obyvatelstva. Všecky tři stavy žádaly pro celou Francii rovnost práv i břemen před zákonem.

Třetí stav žádal, aby hlasování ve shromáždění dělo se dle hlav a nikoliv dle stavů a prohlásil svrchovanost národa, přístup všech Francouzů k veřejným úřadům a odstranění všeho, co by ohrožovalo svobodu jednotlivce (individuální).

Ty principy (zásady) byly posvěceny shromážděním zákonodárným (Konstituantou), které stanovilo záruky vykonávání práva: stíhati a trestati vinníky. Jednotlivec nesmí býti omezován, leč jen způsobem a v případě stanoveném zákonem. Soudní stání jsou veřejná. Každý má právo hájiti se sám anebo advokátem.

Daň se povoluje jménem národa skrze poslance a senátory, kteří jsou jeho zástupci a jím voleni. Zákon bývá odhlasován majoritou zástupců (poslanců) národa; má se shodovati s morálkou a spravedlností; neboť zákon nemorální a nespravedlivý, byť i byl odhlasován jednomyslně občany, nepřestal by býti přece nemorálním a nespravedlivým. Skutky shodné s takovým zákonem byly by hodny zavržení v očích svědomí i odsouzení hodny v očích Božích.

V čem ty zásady (principy) pozůstávají? Zásady ty pozůstávají v těchto slovech: *svobodě, rovnosti a bratrství*. Svoboda individuální (jednotlivce) čili ochrana osoby, majetku, domova; svoboda svědomí, svoboda kultu, svoboda myšlení, práce, spolčování. Rovnost všech před zákonem, před spravedlností, před daněmi, před úřady neb hodnostmi veřejnými. Bratrství, projevované pomocí poskytovanou jménem society v nemocnicích a jiných ústavách dobročinných.

Konstituanta a Konvent zapoměly mnohých těch pravidel svobody. Dopustily se tehdy velikého počtu křivd na majetku, osobách a svědomí; ale posléze stal se návrat k myšlenkám svobody.

Souhrn.

1. *Sešity* tří stavů na shromáždění generálním r. 1789 žádaly reformy, nikoli však převratu toho, co bylo.

2. Konstituanta prohlásila: *svobodu, rovnost a bratrství*.

Svoboda individuální dovoluje jednati, jak kdo chce, jen když dbá zákona; *svoboda práce*, každý může voliti, jakou chce atd.

Rovnost před daní, rovnost před zákonem, rovnost před justicí, rovnost před úřady a hodnostmi všem přístupnými.

Bratrství. Všichni občané, považující se za bratry, mají si vespolek pomáhati v neštěstí, chudobě, nemoci. Následovně tedy stát zřizuje a vydržuje nemocnice, podporuje společnosti dobročinné atd.

(Pokračování.)

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Schůze výboru

Jednoty katol. učitelstva a přátel křesťanské výchovy v Čechách.

Dne 22. dubna t. r. konala se výborová schůze Jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy za předsednictví p. řídícího učitele Josefa Kafky, skorem všech členů výboru a četných hostů, z nichž na prvním místě jmenujeme pana ředitele Špačka, dále deputaci katol. pedagogia u sv. Jana pod Skálou, dr. Josefa Berana, prof. při ústavě u sv. Anny v Praze a j.

Schůze zahájena jako vždy modlitbou. Pan předsedající dává předčítati memorandum podepsané pp. Sejkem, Vičánkem, Novákem, Chudáčkem a Bartošem, dle něhož všechny učitelské spolky katolické mají likvidovati a na místě jich má založen býti jediný »Spolek katol. učitelstva v Čechách« a utvořiti spolu se spolkem na Moravě »Svaz katol. učitelstva československého«. Toto memorandum bylo sestaveno v České Třebové dne 28. března t. r. a mezi spolky, které si likvidaci přejí, byla též naše Jednota jmenována, ačkoliv v této schůzi v České Třebové nikdo Jednotu naši nezastupoval. Tento způsob jednání byl všemi přítomnými odsouzen a po debatě, již se přemnoží zúčastnili, byla přijata rezoluce panem ředitelem Špačkem navržená, která k otištění zaslána byla listům katolickým; Jednota naše bude s pomocí Boží dále trvati a může s hrdostí hleděti na dílo své, více nežli 25leté činnosti.

Pan jednatel Ant. Vetešík předčítá zápis poslední výborové schůze, který byl všemi přítomnými na vědomí vzat a schválen.

Pan ředitel Václav Špaček referuje o své cestě do Říma, o audienci u sv. Otce, o informování důležitých činitelů v Římě o snahách a pracích naší Jednoty. Rozklad pana ředitele Špačka byl s upřímným díkem všemi přítomnými vzat na vědomí.

Pan Jiroušek sděluje, že vydávání kalendáře »Štítný« jest velmi účelným a četným objednávkám pro rozebrání nákladu nemůže býti vyhověno. K návrhu pana místopředsedy vdp. Suchoradského bylo usneseno náklad kalendáře »Štítný« zvýšiti o 300 exemplářů. Návrh tento přijat.

Pan ředitel Špaček referuje o modlitbě školní, která dnes závisla je — na konferenci učitelské. Sděluje, jaké kroky v tom učinil u pana ministra Bechyně a navrhoval, by naše Jednota a Svaz katol. učitelstva československého v Praze podaly společné memorandum ministerské radě a uvědomily pány ministry o tomto podání. Katolické děti budou se snad přece směti pomodliti ve škole, jejíž hlavní udržování nesou katoličtí rodičové. Návrh ten byl všemi přítomnými schválen.

K návrhu pana řídícího učitele Jos. Hrubého bylo usneseno, by naše Jednota přidala se k akci pro potírání nemravnosti šířené tiskem atd. Přijato jednomyslně. —

Člen deputace katol. pedagogia u sv. Jana pod Skálou děkuje Jednotě, že se ujímá i dorostu učitelského a přítomní vítají ho ku práci na lůžce naší katolické

věci. Následovalo ještě několik námětů, které pro pokročilost doby musily být odloženy do schůze příští.

Pan předseda děkuje všem přítomným za zájem a nadšení pro cílevědomé zachránění naší katol. školní mládeže a obvyklou modlitbou zdařilá tato schůze skončena.

Ant. Vetešník,
jednatel.

Naše kaňata.

Čtenářům »Vychovatele« jakož všem lidem »dobré vůle« přinášíme dnes stať z Mládí ročn. VI. čís 11. v Brně 8. února 1923, která je věnována naší školní mládeži. Zaslужuje povšimnutí, s naší strany bdělosti a slouží nám za příklad, kterak pracovati.

Sokolský dorost. Sokolstvo pečuje o sokolskou mládež 30 let; roku 1883 bratr Prágr v Kolíně zavedl cvičení učňů. Dnes cvičí v Sokole 45.000 dorostenců a 37.000 dorostenek (vedle 170 tisíc žáků a žákyň).

Dnes uchází se o získání dorostu pro své účely kde kdo, aniž má však na mysli zájem jeho. Čeho chce docílit Sokolstvo výchovou dorostu? Předně to, co uložil Sokolstvu zakladatel jeho Miroslav Tyrš: »My před jinými povolání jsme zachovávatí národ při té jarosti všestranné, která národům nedá odumřít, při té síle stálé a svěží, při té zdravosti tělesné, duševní a mravní, která nižádné zkáze vzniknouti nedá a tím žádnému stanutí, žádnému zpátečnictví, tomuto nejhoršímu, ba vražednému zločinu na národech páchanému.«

Chce tedy Sokolstvo udržeti hlavně mládež zdravou tělesně; cena tělesných cvičení v Sokole zvyšována je tím, že všichni cvičenci a cvičenky uvědomování jsou o tom, proč cvičí, a jsou nabádáni k tomu, aby mravem a střídmostí zachovali, čeho cvikem nabyli. — Proto žádáme na dorostu, aby docházel pravidelně do cvičení, a žádnému cviku, třeba není zrovna po chuti, se nevyhýbal: už k tomu je třeba jistého sebezapření a pevné vůle. — Proto chceme, aby chování dorostu v tělocvičně bylo ukázněné; a chování jeho mimo tělocvičnu musí býti vzorné, každý krok a každé slovo i čin musí býti sokolské! Tím vším musí se sokolský dorostenec odlišovati od ostatních, ne tedy snad jen dorostenským odnakem.*)

Sokolstvo snaží se, aby jeho dorost byl uvědomělý národně a sokolsky, nutí ho však také, aby snažil se vyniknouti i ve svém povolání. »Národové, čím menší jsou, tím větší činnost vyvinouti musí, aby i při skrovnějším počtu svém platnými a závažnými členy lidstva byli a zůstali, a že ve všem o zdravý vývoj a postup svůj tím více dbáti musí.« (Tyrš.)

Starost Sokolstva o dorost vyžaduje značný náklad peněžní na tělocvičny, nářadí, osvětlení, otop, čištění, práce tato vyžaduje od cvičitelů mnoho lásky k věci sokolské, aby volný svůj čas po vlastním zaměstnání věnovali dorostu.

Co očekává Sokolstvo od svého dorostu za tuto snahu a práci? Jen to, aby z něho byli dobří lidé, kteří nikdy nezklamou a nikdy se nezpronevěří, že budou svému národu a své vlasti pevnou oporou a spolehlivou záštitou! *

•

*) Řád Sokolského dorostu praví: »Střetnou-li se povinnosti k rodině, škole a povolání s povinnostmi v Sokole, je přednější rodina, škola a povolání. Buď toho pamětliv!«

Sokolstvo odevzdalo ve prospěch svých nezaměstnaných bratří a sester přes 380 tisíc Kč; tento obnos rozdělí Československá Obec Sokolská v Praze. Vedle toho vykonány byly ve všech župách sokolských další sbírky pro nezaměstnané, takže k tomuto účelu sejde se z rukou bratrských více než dva miliony Kč.

Potud poučení v Mládí o Sokolu. Pro koho je to psáno? List odbírají děti do 14 let! — Rozumějí tomu, co zde čtou? Zdá se, že je to psáno více pro rodiče, aby byli povzbuzeni děti své posílat do toho spolku ke cvičením. »Mládí« odbírají také dítky katolických rodičů! — 170 tisíc žáků a žákyň cvičí v Sokole.

Dnes uchází se o získání dorostu pro své účely kde kdo (snad i katolíci, Orli atd.) aniž má však na mysli zájem jeho (pouze Sokol!). Co uložil Sokolstvu jeho zakladatel M. Tyrš? Je program správně otisknut? Co myslel zdravostí tělesnou, duševní a zvláště mravní? Co mínil zpátečnictvím, o tom nejhorším, ba vražedném zločinu na národech páchaném? Co označoval zpátečnictvím, které všem národům, nejen českému škodí?

V celku program krásný a pro mnohé poučný. Ale platí zde evangelická rada: »Buďte opatrní. Ne dle slov, ale podle skutků suďte!« V ostatním hlasem svého svědomí se řiďte! Klenot uschováme do spolehlivých — osvědčených rukou. Děti, toť nejdražší klenot rodičů.

Pravda hr.

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

O suverenitě či svrchovanosti národa.

Práva národa: Všeobecně se připouští, že národ má právo rozhodovati o volbě či přijetí hlavy státu a obecném způsobu vlády.

»Sire,« pravil Massilon Ludvíkovi XIV., »volba národa vložila žezlo v ruce vašich předků; povznesla je na štít vojenský a prohlásila za suvereny (svrchované vládce). Království stalo se tudíž dědictvím jich nástupců; ale oni jimi zastávají původní svobodnou volbu poddaných. A jako základ jejich moci (autority) vychází od nás, králové mají jí užívatí jen pro nás. Není to tedy vládce (suverén), nýbrž zákon, sire, jenž má vládnouti nad národy, a vy jste jen prvním ministrem a majitelem jeho.«

»Ti, kteří mají vládnouti, mohou v jistých případech,« praví Lev XIII, »býti zvoleni vůlí a soudem lidu, aniž by nauka katolická byla proti tomu a činila překážky. Ale volbou tou vládce se volí, nikoli práva vladařská se mu udělují; nepředává se mu zákon, stanoví se, kým bude uskutečňován. Není tu otázka o útvaru vlády, nebo nic nepřekáží, aby vláda jednoho neb většiny nebyla schválena od církve, je-li jen spravedlivá a směřuje-li ku blahu obecnému. Pokud se týče moci politické, církev učí rozumně, že pochází od Boha, neboť to učení nalézá potvrzení Písmem sv. a starobylostí křesťanskou; ostatně není nauky, která by byla vhodnější jak rozumu tak i blahu vládců a národů.«

Sv. apoštol Pavel podal výslovně toto učení v listě k Římanům o účtě povinné ke hlavě suverenní, že každá duše má býti poddána mocnostem vyšším, nebo není mocností, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. A proto ten, kdo se protiví moci, protiví se řádu Bohem stanovenému, a ti, kteří se protiví, odsouzení sobě připravují. A proto je potřebí, abyste byli poddáni nikoli ze strachu, nýbrž ze svědomí. (Výtah encykliky 29. června 1881.)

Kterak národ uskutečňuje své právo. To jsou zásady, které víra a rozum souhlasně stanoví. Pokud se týče praxe, ani ta neskytá mnoho překážek. Ve

Francii v době přítomné uznává se, že národ je svéprávný (suverenní) a že osvědčuje svou suverenitu hlasováním. Byla by obava, v praxi, že ten systém skýtá nepříjemnosti, ačkoli moci veřejné jsou povolány, aby je rozptýlily a nebo omezily. Nepřátelé všeobecného práva hlasovacího namítají toto:

Zda všichni občané rozumějí textům ústavním, o nichž hlasují? A ti, kteří jsou o ústavě poučení, zda znají důsledky její aneb její cíl? Kterak lze doufat, že voliči neuvědomělí vydají účet o věcech pochybných politických. A ti, kteří vidí jasně do těch věcí, budou-li mít dosti charakteru, aby nedali na sebe působiti? Jsou-li dosti nestranní, aby se nedali podplatiti?

Odpověď je na snadě. Sluší poznamenati, že jednotlivci nevykonávají svrchovanosti (suverenity) národní *osobně*, nýbrž *svěřují* (delegují) ji občanům, aby byli jich zástupci v obecních radách, v župních radách, v generálních radách, ve sněmovnách poslanců a v senátě.

Malý počet funkcionářů a úředníků: starostové, prefekti, ministři a j., jichž výkony kontroluje lid, spravují zemi, departmany, obce.

Svrchovanost národní tedy vykonává se prostředníky. Tak to je u nás, ostatně i ve všech ústavních státech ať vláda je republikánská nebo monarchická, ať pod režimem hlasování všeobecného neb poměrného.

Ale poněvadž každý volič svým hlasovacím lístkem rozhoduje jistou měrou o míru, o prospěchu a mravnosti země, je důležité, aby každý věděl, že jest jeho povinností hlasovati a to podle svědomí, bez zaujatosti zájmů osobních, aby dal hlas nejhodnějšímu a nejváženějšímu, to jest nejosvědčenějšímu a nejsvědomitějšímu.

Souhrn.

1. Svrchovanost národa se uskutečňuje národem. Národ je oprávněn voliti vládce ať přímo ať zástupci.

2. Ti, kteří mají moc, ať titulu jakéhokoli, mají ji od Boha, od Něhož mají svou autoritu

3. Poněvadž autorita vládcova je od Boha, občané jsou povinni ve svědomí Ho poslouchati.

4. Ve skutečnosti (prakticky) je nemožno, aby všichni občané vykonávali přímo sami suverenitu (svrchovanost), která jim přísluší; proto volí zástupce, aby ti ji vykonávali jich jménem.

5. Je třeba, aby každý občan hlasoval pro kandidáta, kterého pokládá za nejosvědčenějšího a nejsvědomitějšího.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Židovská drzost a sprostota. Židovský »Abend ve Vídni přinesl od jakéhosi B. F. reklamní zprávy o jednom Steinachově filmu. Zpráva tato je agitačním využitkováním domnělého »objevu« na poli pohlavního života, který je pro židovské a sžidovštělé pornografy vítaným soustem. Židáček B. F. píše: »Rovnost zvířete a člověka před přírodou vystává v obrazech a proto v nepřekonané důraznosti před divákem. O výchovném, v poslední řadě protitheologickém vlivu těchto obrazových serií nemožno pochybovati. Mateřské pohnutí (cit) jest du-

ševní srážka ženského oplodnění — u potkaní, kočičí i lidské rodiny. Ví se to též už tak; ale obraz je účinnější. Rafaelovy Madony dostaly zoologickou příchut — a je to tak dobře.« — Tady máte ukázkou vrchole té moderní kultury, kterou už »pokrok« leta připravuje. Kulturní bolševismus! Kolik takových drzých, cynických Židáků otravuje i náš veřejný život? Kdy pak se vzchopíme k rozhodnému boji proti tomu nefalšovanému »jedu z Judeje«, který by rád nadělal z našich rodin potkany a kočky?

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Katolickému lidu a katolickým učitelům!

V československém katolickém táboře je ještě nouze o katolické učitele. Máme sice katolické ústavy a můžeme říci, že jich máme dost, zvláště ženských, ale zdali v těchto ústavách vychovávají se katoličtí jinochové a katolické děvy, zdali z těchto našich ústavů vycházejí katoličtí učitelé a učitelky, neptá se z katolického tábora nikdo. Snad se ví o té věci a nechce se o tom mluvit a přece je to otázka nanejvýš ožehavá a důležitá a je nejvyšší čas, aby byla řešena!

Nač vlastně tedy ty ústavy katolické zde máme? Nač namáhají a obětují se v nich řádové sestry a bratři, když ti, kteří jsou tam vychováni, vycházejí jako lidé nám indiferentní, ano i nám nepřátelští. Vinu toho nenesou snad ani ředitelství těchto ústavů jako ti, kdož žadatele (kandidáty a kandidátky) odporučují, aniž by se přesvědčili, jací jsou, a tak se stává, že na ústavy naše přijímání jsou vyloženi nevěrci, ač to jsou formou katolíci (matrikoví). Pro takové, myslím, je dosti státních ústavů a ústavy katolické měly by býti (když ještě nejsou) určeny jen pro *katolické* studenty.

A chce-li katolická veřejnost svobodnou katolickou školu, musí mít katolické učitele! Musí napravit poměry na katolických ústavách, musí urovnati spory v katolickém učitelstvu, toto spojití musí do jedné, velké organizace na nikom nezávislé, na ústavy pak posílati musí katolické studenty *opravdové, cele katolické*, dohlížeti musí na ně, aby z nich vychováni byli katoličtí učitelé a učitelky.

Potom zastati se musí katol. veřejnost těch, kteří po nápravě volají a chtějí sdružití všechny kandidáty a kandidátky dobré vůle z ústavů katolických i jiných do jednotného spolku (předvoje katolického učitelstva československého), chtějí je odborově vychovati, aby se z nich stali nebojácní bojovníci za práva katol. lidu československého. V těchto snahách je musí katol. veřejnost podporovati, aby tito dosáhli svého cíle.

Na každém katolickém ústavě učitelském ať mužském, či ženském ustaveny buďte »Sdružení katolických kandidátů-kandidátek učitelství« (to klademe na srdce zvláště správám ústavů a našim mladým nadšencům).

Katolické učitele, organizované *zvláště* žádáme, aby spolku našemu věnovali pozornost a pomohli nám vybudovati avantgardu vlastního voje »Svazu katol. učitelstva čsl.«, který má se státi podle Brynychova hesla protispolkem Čsl. obce učitelské.

Podáváme katolické veřejnosti pomocnou ruku k práci ve prospěch víry a národa našeho k obnově ideálu toho pravého českého učitele, který byl duší lidu našeho v dobách dobrých i zlých, a myslíme, že odmítnuta nebude, naopak, že povolání činitelů nám pomohou zacelit rány našeho veřejného života.

Za »Přípravný výbor odborové sekce katolických kandidátů učitelství« ve Sv. Janě pod Skalou u Berouna v Čechách, J. Novák,

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček, arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

VIII. O hlasování (le vote).

Výměr: *Hlasovati* znamená naznačiti jednoho neb více občanů k vykonávání úřadů (funkcí) k účastenství ve sborech, které vedou správu obce, departementu aneb státu.

Při hlasování vloží se obyčejně lístek se jménem kandidáta do uzavřené schránky (urny).

Právo hlasovací slove také právem volebním. Voliti někoho jest totéž jako hlasovati pro někoho.

Rozeznáváme volební právo všeobecné a obmezené.

Volební právo všeobecné: V soustavě (systému) všeobecného volebního práva každý dospělý občan ve věku 21 let — který nebyl zbaven práv politických, může se účastniti volby. Ale mimo schopnost voličskou třeba ještě splniti dvě podmínky k uskutečnění práva volebního a to: první je pozitivní, t. j. třeba býti zapsán ve volebním seznamu té obce, kde se volba koná, a druhá negativní, t. j. volič nesmí býti vojínem aktivním anebo internován v ústavě choromyslných.

Ti, kteří mají právo volební, t. j. *voliči*, nejsou všichni *volitelní*. Aby byl kdo volitelný, má mu býti aspoň 25 let; a aby byl senátorem, 40 let. (Senator z latinského senex = starý.)

Volební právo obmezené: Právo volební je obmezeno na okruh občanů, kteří toliko jsou připuštěni k volbě.

Právo volební lze obmeziti kolikerym způsobem:

1. žádá se na jednotlivci voliči, aby platil jisté minimum přímé daně.
2. žádá se, aby měl minimum určité znalosti.

Tak mohlo by se odepřítí volební právo tomu, kdo na př. neplatí 20 franků daně přímé. V tom případě přiznati obnos 20 franků slove *census volební*.

Tak mohlo by se přiznati právo volební jen těm, kteří umějí čísti a psát anebo těm, kteří obdrželi vysvědčení určitého vzdělání.

Volební právo přímé a nepřímé (o více stupních).

Jestliže voliči volí osoby, které je mají zastupovati, osoby, jimi volené jsou voleny *přímo*; tak na př. bývají voleni radové obecní, arrondissementu, generální poslanci a jiní.

Pakli voliči obmezí se na označení osob, které mají jíti k volbě a voliti zástupce národa, ti zástupcové volení jimi jsou voleni ve druhém stupni t. j. *nepřímo*; tak na př. bývají voleni starostové; tedy nikoli všemi obyvateli obce, nýbrž od svých kolegů, obecních radů.

Hlasování ve sborech usnášejících se.

Slova hlasování užívá se též k naznačení jednání (aktu), jímž členové nějakého shromáždění, sboru, korporace, společnosti projevují svou vůli v daném případě, buď že návrh přijímají aneb zamítají.

Hlasovati *pro*, znamená návrh přijmouti a hlasovati *proti* znamená návrh zamítnouti,

Souhrn.

1. Hlasovati znamená jmenovati jisté osoby, které by rozhodovali ve schromážděních, jako jsou: rada obecní, komora poslanců a j.

2. V soustavě (systému) *všeobecného práva volebního*, každý dospělý občan, který není nehoden, může hlasovati.

3. V soustavě *volebního práva obmezeného* třeba, aby volič platil jistý obnos daně anebo, aby měl jistý stupeň vzdělání.

4. *Volba je přímá*, jestliže volič volí osobu, která jej má zastupovati.

5. *Volba je obmezená* (o více stupních), jestliže volič jmenuje osoby, které teprve mají volbu uskutečniti.

6. Slova hlasovati užívá se též k označení jednání, jímž členové jistého shromáždění návrhy dané přijímají anebo zamítají. (Pokračování.)

O soustavě sluneční.

Škol. rada Václav Hübner

Sluneční soustavu tvoří soubor všech těles, jež jsou ovládány silou přitažlivosti mohutného slunce. Kolem tohoto centrálního tělesa obíhají oběžnice (planety) v dráhách zákony nebeské mechaniky vyměřených; na této své pouti jsou oběžnice provázeny menšími tělesy, družicemi (trabanty), jež obíhají kolem svých oběžnic v dráhách rovněž přesně vyměřených. Novější věda připojila soustavě sluneční veliký počet těles, jež všechny víže pouto vzájemné přitažlivosti. Tělesa soustavy sluneční můžeme roztržiti takto: 1. obrovské těleso centrální, slunce; 2. vnitřní skupina oběžnic prostředních: Merkur, Venuše, Země a Mars; 3. roj malých planet neboli asteroid (planetoid) za dráhou Marsovou; 4. skupina čtyř velikých planet: Jupiter, Saturn, Uran a Neptun; 5. počet družic planet, z nichž velká většina patří velikým oběžnicím vnějším; 6. neznámý počet těles mlhovitých, vlasatic (komet) a meteorů, jež obíhají kolem slunce v drahách velmi výstředních.

Rozdíl ve velikosti, hmotě a vzdálenosti jest i mezi velikými oběžnicemi ohromný; tak na př. jest Neptun 80krát dále vzdálen od slunce než Merkur, Jupiter jest několik tisíckrát tak těžký jako Merkur. Sestaviti příhodnou mapu celé soustavy sluneční jest těžko. Kdyby se zvolil na př. průměr dráhy Merkurovy 1 cm, obnášel by průměr dráhy Neptunovy již 80 cm.

Seřazení oběžnic s družicemi jest toto:

Vnitřní skupina planet prostředních: Merkur, Venuše, Země s 1 měsícem a Mars se 2 měsíci skupina planetoid.

Zevnější skupina planet velkých: Jupiter s 5 měsíci, Saturn se svými kruhy a 8 měsíci, Uran se 4 měsíci a Neptun s 1 měsícem.

Mnozí pěstitelé astronomie zabývali se vyhledáváním určitých vztahů mezi vzdálenostmi, hmotami a oběhy planet. Jest patrné, že počet takových vztahů bude jistě značný; vztahy ty však nevyjadřují žádného přírodního zákona. Jan Bode (narozen v Hamburku r. 1747, zemřel r. 1826 v Berlíně)* udává řadu čísel 0, 3, 6, 12, 24, 48, z nichž každá následující, vyjímaje číslo druhé, jest dvojnásobnou hodnotou čísla předcházejícího, zvětšených o číslo 4 podává přibližnou vzdálenost oběžnic až do objevení Neptuna shodovala se dosti přibližně čísla řady jmenované se skutečnými vzdálenostmi,

Oběžnice	Řada Bodeho	Skutečná vzdálenost	Rozdil
Merkur	$0 + 4 = 4$	3·9	0·1
Venuše	$3 + 4 = 7$	7·2	0·2
Země	$6 + 4 = 10$	10·0	0·0
Mars	$12 + 4 = 16$	15·2	0·8
Malé planety	$24 + 4 = 28$	21·43	—
Jupiter	$48 + 4 = 52$	52·0	0·0
Saturn	$96 + 4 = 100$	95·4	4·6
Uran	$192 + 4 = 196$	191·9	4·1
Neptun	$384 + 4 = 388$	300·6	87·4

Součet hmot všech oběžnic obnáší asi $1/700$ hmoty sluneční; Jupiter jest asi $2\frac{1}{2}$ krát tak těžký jako všech ostatních sedm planet dohromady, Saturn jest asi třikrát tak těžký jako ostatních šest oběžnic.

Planety Merkur a Venuše, jež obíhají blížeji kol slunce než země, nazýváme oběžnicemi *dolejšími*, ostatní pak *hořejšími*. Planety dolejší jsou před východem slunce a po západu slunce viděti jako *jitřenky* neb *večernice*.

Planety hořejší vycházejí začátkem noci (při západu slunce) vrcholí o půl noci a zapadají ráno (při východu slunce).

Na návrh Humboldtův dělí se oběžnice ve *vnitřní* a *vnější* dle toho, nalézají-li se uvnitř anebo vně prstenu planet rozloženého mezi Marsem a Jupiterem. Prvé jsou vesměs poměrně malé, ale hutné, otáčejí se pomalu a nejsou příliš sploštěné, druhé (vnější) jsou poměrně veliké, málo hutné, otáčejí se rychle a jsou značně sploštěny.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Výbor Jednoty katolického učitelstva českého a přátel křesťanské výchovy v Čechách konal dne 24. června svoji správní schůzi za vedení místopředsedy p. říd. učitele Kafky. Schůze zahájena modlitbou, načež čten protokol ze schůze minulé. V jednání o dalším postupu Jednoty, jakož i Svazu katol. učitelstva v Čechách, účastnili se v debatě p. říd. učitel Špaček, prof. Th. dr. Josef Beran, vldp. arcib. norář Ant. Suchoradský, redaktor T. J. Jiroušek, kand. učit. p. Jos. Novák a p. Frant. Ginter, učitel p. Ježek, p. faktor knihtiskárny Bohuslav Šubrt. Z celého jednání vynikly názory, aby Jednota i Svaz katol. učitelstva v Čechách trvaly a působily dále jako až dosud a konečné rozhodnutí v tomto směru stane se na valné hromadě Jednoty, jakož i Svazu dne 27. srpna t. r. na kdy valná hromada se ustanovila. — Ohledně memoranda, které na předsedu ministerstva republiky vzhledem ku katol. úkonům žactva ve školách, podají společně jak Jednota, tak i Svaz, učiněno jednomyslné usnesení, aby memorandum ihned se

na příslušné místo podalo. — Jelikož dalších návrhů nebylo, zakončena schůze modlitbou.

† Msgr. Fr. X. Janků.

Dne 21. června ráno zesnul v Pánu, zaopatřen sv. Svát. vsdp. Msgr. František Xav. Janků, čest. kanovník staroboleslavský, býv. pražský arcib. vikář, č. kons. rada, notář a hlavní farář u sv. Jindřicha v Praze, člen okr. šk. rady v Praze a na Žižkově. V Pánu zesnulý narodil se dne 20. ledna r. 1843 v Turnově a na kněze byl posvěcen dne 31. července r. 1867 v Praze. Působil hlavně v Praze, kde u sv. Jindřicha byl kaplanem a farářem 55 let. V jednotě katolických tovaryšů v Praze, byl místopředsedou dva roky od r. 1870 do r. 1873, načež byl jmenován předsedou a řídil Jednotu až do 21. září 1887. Byl vždy mile tovaryštvem vzpomínán. Družstvu Vlast byl přítelem vždy a odběratelem »Našich Listů« od začátku. Pohřební průvod konán v Praze za hojné účasti duchovenstva a přátel. Pochován byl dle svého přání v Turnově. Čest budiž jeho památce!

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Důležitost literatury pro mládež.

Vychovatelská úvaha.

Napsala Grossmannová-Brodská.

Zůstane vždy nesporno, že dobrý, rozumně vedený tisk jest tou nejlepší zbraní v boji proti nejzavilejším odpůrcům. Vždyť jedině našim tichým, skromným buditelům z doby Krameriovy, Puchmajerovy, Palackého a Jungmanna děkuje národ náš nejen za své probuzení duševní, ale knihám jejich vděčí také za uchování své jsoucnosti, o niž před mnoha desítkami roků pochybovali i tací duchové jako na př. Dobrovský a jiní.

To plným právem platí pro nynější dospělé pokolení. Však také u prostých, nezkažených a veskrze poctivých povah vždycky bývala česká kniha cosi milého, takřka posvátně památného a veliké úctě těšivali se staří písmáci, mezi které náleželi též Novák z Milčic a moravský Skopalík.

Že na utěšeném luhu českého písemnictví vybujelo též mnoho planého a škodlivého býlí, jest samozřejmo. Pokračujícím vzděláním a pokrokem v literatuře čím dále více se pocítovala potřeba přiměřené a dobré literatury pro mládež. Jejimi prvními průkopníky jaksi byli B. M. Kulda, Božena Němcová K. J. Erben, ač jejich sběratelská činnost národních pohádek českých a moravských nesla se spíše směrem polokoloristickým a v tehdejších idylických dobách čítány, jejich pohádky, bajky a pověsti také dospělými, kteří jsou ve svém dětství duševně odkájení povídkami o Jenofefě, o Brunclíkovi a j., jakoby nyní pili z čisté, občerstvující studánky národní poesie.

Potom naše literatura zkvétala mohutně i utěšeně. I o dětské čtenářstvo bylo dobře postaráno. Od těch nejmenších, jimž stačili čtyřřádkové básničky pod pěkně malovanými obrázky, až po ty dospívající hochy a dívenky bylo na výběr knížek, z nichž mnohé měly vkusnou uměleckou úpravu, přiměřenou jejich vnitřní ceně slovesné.

Většinou bývaly to knihy pohádek. Pohádek národních, přiměřeně upravených, pohádky o Krakonoši a pohádky umělé. Co se týče pohádek národních, když tyto byly náležitě upraveny vychovateli-odborníky, byly vhodnou četbou pro děti a také dospělým skýtaly požitky, pakli právě nebyl setřen pel prstonárodnosti, jak Erben svého času Němcové vytýkal, ač tato spisovatelka vedena vrozeným zdravým instinktem, psala tehdy své pohádky ze Slovenska a jiné tak, že ještě dnes každý po nich sáhne s radostí.

Při této příležitosti budiž zde mimochodem podotknuto, že spisovatelé prstonárodní, tak zvaní lidoví — až po dnešní dobu málo povděku a uznání sklizejí za svou poctivou námahu,

A přece právě jejich úkol jest stejně obtížný jako záslužný. Oni nepracují pro slávu ani pro zisk. Oni chtějí probouzet lid, jej vzdělávat, osvěcovat jeho mysl. To mnohému skromnému pracovníkovi postačí, jakož mu musí postačiti vědomí, že jeho knihy mají přístup jen do malých chaloupek, chudých příbytků, kde jediné jsou čítány, milovány a váženy. On nebývá řazen mezi literární vyvolenou elitu, stále oslavovanou, na kterouž kritika pěje neustálé chvalozpěvy a jejíž knihy a díla literárně umělecké paradují v nádherných knihovnách boháčů mnohdy skutečně také jen pro parádu, aniž by měl někdo z nich užitek, neboť majitelé takových knih mívají obyčejně málo pochopení pro skvosty duševní, holdující spíše hlučnějším zábavám a ty čestné i utěšené výminky při tom bývají dosti řídké.

A čím je kniha dobrého lidového spisovatele pro lidové vrstvy, tím jsou prostonárodní pohádky dětem. Víme, jak mnoho se nyní píše pohádek umělých a povstal již ne jeden spor o tom, jsou-li umělé pohádky také dobré a cenné. Tento spor byl rozřešen kterousi literární kapacitou v ten smysl, že pohádky umělé mají také své oprávnění, jsou-li poutavé a ušlechťují-li nenápadně dětskou mysl. Však také lidé dospělí, pokud si uchovali nezkalenou dobromyslnost, časem sáhnou po četbě pohádkové, aby se ze strastné přítomnosti přenesli do čarovně krásných krajů uprchlého dětství, aby zapomněli na chvíli úředních svízelných životů.

Že je tomu tak, o tom svědčí, jak právě v době války a i nyní po válce bylo vydáváno velice mnoho pohádkové literatury a šla dobře na prodej vzdor neutěšeným poměrům. Dalo by se to lehce vysvětlit tím, že uštvané a usouzené lidstvo aspoň v duchu se utíkalo z kruté a střízlivé všednosti v kouzelný ráj štěstí vysněného.

Však právě pohádky jsou výsledky snění Bohem posvěcených básníků. Může býti básnické mysle i ten nejprostší člověk, jemuž dán vřelý cit, láska k Bohu a k veškerenstvu. A byť on jasně a určitě nedovedl vysloviti své pocity, jeho mysl je ovládaná poesíí. Pouze tak můžeme si vysvětliti vznik národních pohádek nejen u nás, ale téměř u všech národů světa. Od těch největších a nejslavnějších národů až po ty ubohé černochoy, kde matka svým maličkým černým dětičkám vypravuje národní pohádku »O dcerušce měsíkové královny«. Charakteristické je v té pohádce, jak i ti zanedbaní negrové dovedou bystře postřehnouti vlastnosti ptáků, zvířat i přírodních úkazů. Neméně zajímavá jest norská pohádka »O divotvorném mostu«, ale je tak smutná a vážná jako národ, kterému náleží. Za to neobyčejně svěžím humorem oplývá švédská pohádka »O hladovém obrovi«, při níž se čtenář chutě zasměje.

Totoť jsou pouze letmé poznámky. Stručnou studii o pohádkách všech národů napsala jsem v předmluvě i ke druhému vydání objemné pohádkové knihy »Krakonoš« (vyšla u E. Šolce v Karlíně).

Většina lidí, vyznamenávajících se jemnou ušlechtilou povahou, byla ve svém dětství odchovávaná pohádkami a bájemi. Po celý život stávají se jim nezapomenutelný ony blažené doby klidného dětství, kdy naslouchali babiččíným pohádkám. Anebo když na procházce s rodiči otec či matka vypravovali jim báje, jimiž opředeny byly zříceniny hradů, temné lesy, půvabné krajiny. Z této čisté studánky dětství čerpá lidstvo sílu a odvahu k životnímu zápasu. Jak tehdy utlé duše dětské bývaly vnímavý pro krásu i soulad a to v nich zůstalo, aby se z toho později vyvinula dobrota a čistota povahy, tento nejsilnější štít v boji

o život. Jakou oporou jest člověku zármutkem stíhanému poznání, že jest jeho nitro prosyceno skrytými ideály — pevnými to oporami v suchopáru všednosti. Kdo měl šťastné dětství, v pozdějších strastech i ve vzpomínkách dovede býti blažen. Požehnané jsou vzpomínky na doby, když kdo dychtivě naslouchal milým pohádkám.

(Pokračování.)

Milánský dóm — Týnský chrám v Praze.

Napsal Jos. Hrubý.

Kdo zavítáš někdy do sev. Italie, neopomeň dle možnosti navštívit jedno z velice pokročilých měst Milán. Nezapomenutelný dojem zanechá v duši mé vždy vzpomínka na okamžik, kdy ocl jsem se poprvé na velkém náměstí Piazza del Daomo. Zvedá se tu jeden z překrásných pomníků, jaký lidstvo mohlo k účtě Nejsvětější Panny Marie postavit, chrám majestátní, zasvěcený Narození Panny Marie (Maria nascenti) (8. září). Zde možno se přesvědčiti, jaké obzvláštní účtě se Panna Maria těšila v minulosti, možno též na vlastní oči spatřiti, s jakou láskou a opravdovostí zbožní Milánští i nyní v radostech i strastech do chrámu toho spěchají, aby útěchy od Královny nebes nabyli. Dobře Italové věděli, že narození Panny Marie celému světu zvěstovalo radost velikou, slunce Spravedlivosti Ježíš Kristus osvítil svým učením celý svět. Z toho důvodu postavili té Nejvznešenější tak drahý skvost.

Velebný chrám tento je pravým divem světa, je to gotická stavba zcela zvláštní, lišící se od jiných chrámových staveb tím, že rozvinuta jest poměrně více do šíře, než do výše. Je to po chrámu sv. Petra v Římě jeden z největších. Stavba sama poněkud upomíná na gotiku dómu kolínského.

V r. 1386 byla knížetem Giovanim Galeazzo Vincontim započata a v r. 1805 ukončena. Z předu opravdu překvapí šíře 56 m, s jakouž jest rozvinuta. Délka jeho jest 145 m. Vnitřní prostora bez sloupů 8406 m². Kopule chrámová sama 48 m, věž nad ní 110 m vysoká. Rozsáhlá střecha chrámová ozdobena jest 98 gotickými, štíhlými věžičkami postranními; celý kostel jest více než 2000 mramorovými sochami ozdoben. Na střechě možno se volně jako v nějakém parku nebo výstavě procházeti. Ve zvláštní věži jako Královna Všech Svatých jest veliká zlacená socha Panny Marie. A jak úchvatný pohled naskytá se pozorovateli na rozlehlé náměstí. Zdá se, jakoby pěkně upravený výkres před námi ležel. Koleje elektrické tramvaye rýsují tu úměrný, v rozích přiokrouhlý čtverec, na němž neustále skořápky pro dopravu osob projíždějí. Majít v Miláně sice vozy elektrické dráhy malé, ale takové množství, že stačí na frekvenci sebe větší. Při tom obecnost naučeno jest hbitému se pohybování; nikde zbytečného zdržování, neuslyšíte žádného nepěkného hlučení.

Prohlížejíce veliké množství soch, spatříme tu a tam železné spojky ochranné. Horko, živelní pohromy, bouře a blesky poškodí někdy některou sochu nebo věžičku tohoto obdivuhodného kamenného lesa. Vše se ihned rádně opravuje. Pod kopulí nalézá se bohatě vyzdobená podzemní kaple sv. Karla Boromejského.

Židle ku sezení jsou v chrámě volně (každá zvlášť) rozestaveny. Spátřujeme též i některé zvláštnosti, na příklad v době letní chodí dámy do kostela s vějíři, kde se příležitostně ovívají. Příčinou toho je veliké vedro a není zvyklost ta nijak na ujmu zbožnosti. Již při vchodu do chrámů milánských a italských vůbec spatřujeme dlouhé, volně se kymácející, bohatě zdobené červené draperie, jež účel mají ten, aby těžký teplý vzduch vzbuzeným vánkem schlazovaly a paprsky žhavé odrážely.

S pocity vznešenými opouštěl jsem krásné místo to a nedivím se, že Milánští hrdí jsou na svou svatyni, dominující to skvost celého města. Obrazy jeho ve všech možných velikostech a tisících pohlednicích turistům na památku nabízejí. V pravdě chrám ten je stělesněnou modlitbou zbožných Milánských ku Královně nebes.

(Pokračování.)

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček. arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

IX. Činovníci (vychovatelé, les agents) svrchovanosti národní.

Rozličná moc. — Poznali jsme, že nemůže každý občan vykonávat svrchovanost (suverenitu) sám o sobě, kterou mu Ústavu přiznává. Každý nemůže rokovati a hlasovati o zákonech, vésti správu a konati spravedlnost.

V každém státě, ať je způsob (forma) jeho vlády jakýkoli, občané přenášejí způsob vlády, svou moc a svá práva na některé jednotlivce mezi sebou a zmocňují je (delegují), aby buď zákony navrhovali, buď plnění jich zajistili, anebo konečně přestupovatele jich trestali.

Ti, kteří tvoří zákony, představují *moc zákonodárnou* (legislativní); ti, kteří ji uvádějí ve skutek, *moc výkonnou* (exekutivní), která dělí se na dvě odvětví: *moc správní* (administrativní) a *moc soudní* (judiciální).

Moc zákonodárná projevuje se Parlamentem, který se dělí na Sněmovnu poslaneckou (dolní) a Senát či horní Sněmovnu.

Moc výkonná projevuje se Presidentem Republiky a ministry, jemu zodpovědnými a postupně funkcionáři a činovníky všeho druhu.

Autorita soudní projevuje se soudními stolicemi (tribunály) na různých místech zákonitě zřízenými.

Rozdělení moci: Moc zákonodárná, která tvoří zákon, nedává tím ještě záruky k jeho uskutečnění. Moc výkonná netvoří zákona, ač může jej navrhovati, o něm rokovati, což se děje ve Sněmovnách; prohlašuje (promulguje) jej a zajišťuje jeho provedení. Autorita soudní, která netvoří zákona, je povolána (má missi), aby je aplikovala na prospěch jednotlivců anebo společnosti.

Účelem toho rozdělení je chrániti svobodu ústavní. Soudí se, že bylo by chybou pro svobodu, kdyby vláda ve Státě byla svěřena jen jedinému tělesu ústavnímu; ale naopak dobré je pro svobodu, je-li vláda rozdělena ve více moci, protože to mírní její jednání a činí ji méně despotickou.

Ta trojí moc je tedy *rozdílná* dle svých zvláštních vztahů; ale je *jednotná* majíc společný cíl a ten je: dosáhnouti ve skutečnosti (v praksi) se zřetelem na zákon to, co je spravedlivé.

Souhrn.

1. *Moc zákonodárná* tvoří zákony; *moc výkonná* zaručuje jejich plnění buď správou (administrací) neb soudem (justicí), z nichž první má na starosti veřejné záležitosti a druhý má řídit soukromé pře a trestati útoky protizákonné, které zakazují aneb nařizují jisté činy (akty).

2. Ta trojí moc má býti *oddělena*, aby zajištěna byla řádná nezávislost.

3. Ta trojí moc má býti sjednocena myšlenkou stanovící: společné dobro národa

Dodatek :

Správa (administrace) dělí se ve dvě kategorie:

1. *správní rada* (deliberante) či *hromada* (collective) na př. : generální rada, rada arrodissementu, obecní.

2. *správa jednotlivá* (unitaire) či *aktivní* (činná) na př. : ministři, prefekti, starostové.

Výraz »d' agents« (vykonavatelé, činovníci) značí jejich činnost (latinsky *agere* = činiti)

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Milánský dóm — Týnský chrám v Praze.

Napsal Jos. Hrubý.

(Dokončení.)

I Praha honosi se na Hradčanech gotickým chrámem sv. Víta, působícím opravdu na každého cizince úchvatně. Než úmysl můj je poukázati na to, že i my Pražané máme v srdci matičky Prahy chrám Páně, zasvěcený Matičce Kristově. Míním chrám Matky Boží před Týnem. Zjevným jest důkazem, že i národ náš ode dávna ctil a miloval tu nebeskou Královnu. Ba chrám tento byl svědkem i mnohých pohnutých událostí, leč na přímluvu Matky Boží náš národ všechny ty strasti dějinné vítězně překonal. Ano do chrámu toho spěchali staří i mladí, sem také zavítali vždy po volbě stavové čeští prosili o pomoc. Važme si i my tohoto historického krásného klenotu a následujme příkladu našich předků. Bylo milým zjevem, když po volbě starosty hlav. města Prahy při slavné instalaci celý sbor účastnil se slavných bohoslužeb v starobylém chrámu tom. Zajisté, že nejen ze zvyku, ale též i z toho důvodu, aby Bůh Všemohoucí na přímluvu Matičky Boží vyprosil obci naší požehnání a mír všestranný. Každé počínání s Bohem se počínati má a s Ním i končiti.

Jakým zářivým příkladem z minulosti jest nám král český Karel IV. „A s Bohem ve všem dříve radu bral — náš dobrý pán, náš dobrý Karel král“ praví se správně v krásné básni Jos. Wünsche.

Příkladných vzorů úcty k Bohu a Panně Marii má náš národ mnoho. Bude-li každý jednotlivec, občan řádně nábožensky vytríbený, založený, tu musí časem k dohodě dospěti. Chce-li však národ dospěti k tomuto konečnému toužebnému cíli, tu musí se snaha kmenů národnostních vlast naší obývajících nésti vedle zájmových programů světských, k získání opravdového podnětu k dosažení tohoto cíle.

A tento podnět dlužno hledati výše, hledati jej v končinách nadvězdných, odkud ruka nevyzpytatelné prozřetelnosti a spravedlivosti udílí všemu lidstvu tu blahobyť, tu rozmanitá soužení a tresty. Tak jako dítky v rodině ctíti a vážiti si mají otce i matky, tak i národové ctíti a vážiti si mají vznešené prostřednice, orodovnice Panny Marie. Ano, ona svou přímluvou je sto přivoditi vlasti naší mír, jen bude-li rozšafnost a zbožnost i úcta k Bohu míti u národů místa.

Těšilo nás Pražany, že chrám Týnský byl znovu opraven a budme pyšní, že v srdci naší matičky Prahy je chrám tak krásný, zasvěcený Matce Páně a to památce slavného Nabebevzetí Jejího (15. srpna). Zpívejme i tu s vroucností velebné písně mariánské, prosme Ji jako prostřednici, aby vyprosila u Pána Boha požehnání nejen obci naší, ale i celému národu, vlasti, aby mír a shoda ta nejlepší, kteráž jest podmínkou k harmonickému spoluzití národů, nastal v brzké době,

Důležitost literatury pro mládež.

Vychovatelská úvaha.

Napsala Grossmannová-Brodská.

(Dokončení.)

Avšak nynější děti, jak tyto vyrůstají? Dnes, kdy život neplyne tak tiše a blaženě jako druhdý? Neří časů ani chuti vésti ty maličké do kouzelných říší pohádek. Kniha má jim nyní nahražovat všecko. Ba, ozývala se dokonce i nepromyšlená slova, aby se pohádky dětem nedávaly a děti by byly vychovávány ve střízlivé pravdě a skutečnosti. Bylo by to správné?

Byly by takto vypěstovány pevné, čestné a veselé povahy? Kde by ti maličtí nabyli duševní opory, až by se všecko kolem nich neutěšeně sesulo?

Nelze upříti, že v době dneška nepraktický snílek ničeho nedosáhne v životě, který patří pouze lidem rázným, s bystrým rozhledem. Ale přece musí mít lidská duše nějaký koutek, kam by se někdy jako do svatyně uchýlovala.

Bude-li útlé dětství vyhnáno z ráje čarovných kouzel pohádkových, a dá-li se mu náhradou střízlivý holý život, z čeho bude dítě čerpat útechy v teskných hodinách a i později až bude vstupovat do života?

Pohádky nejsou lživé. Nikoli radostně utěšeným sněním zavede se dítě, nýbrž spíše předčasným poznáním života, kde často lest a nepravost vítězí. Pohádky probouzejí v dětech krasocit a bystrý ducha. Pohádky matkou vymyšlené ukazují dítěti jako v zrcadle jeho celou vlastní bytost. Každý člověk má svůj vlastní svět a světem dětí jsou jejich pohádky.

Mnoho postrádá nynější mladičké pokolení proti dřívějším dětem. Jakoby již na světě nebylo krásy a poesie. Jak záhy — bohužel — nynější děti uzrávají a stárnou! Není dnes možno všem bez rozdílu připravit, co by jim právem náleželo — bezstarostné a smavé dětství.

Proto, kde není možno aby se vypravovaly pohádky, mají se dáti dětem do rukou aspoň pěkné pohádkové knihy.

Ostatně pečlivá milující matka přece někdy získá volnou chvíli, aby dětem třeba jen předčítala. I tyto chvíle stanou se v pozdějším životě dětí nezapomenutelné ve spojení s drahou památkou matčinou.

Také pohádkami možno vychovávat; při nich se dětská líčka zardívají dychtivostí a v očích planou světélka jasu, na nebe upomínající. Zachovejte dětem kouzlo pohádek! Jejich povahy se takto opravdu zušlechť poslechem o sesterské lásce, o mateřské obětavosti; zasmějí se chytrosti zvířátek, vezmou si výstrahu, že nepřehledností a lakomstvím člověk nedojde spokojenosti. Naučí se býti jemné mysle a nikoli zdánlivě, ale též skutečně budou zdvořilými.

Přece jest všeobecně známo ono žertovné přísloví, že „pro zdvořilost nebyl ještě nikdo bit.“ Jest proto přední povinností každého svědomitého vychovatele a zvláště rodičů, aby již v útlém mládí vštěpovali v útlá srdéčka nikoli snad onu povrchní falešnou zdvořilost, jejíž základem jest lživá přetvářka, nýbrž onu pravou zdvořilou laskavost, která vždy vyžaduje jistou část sebezapření a proto bývá nejcennějším výsledkem dobrého vychování a příkladů z mnohých pohádek čerpaných.

Dítě nemá se pouze zdvořilým zdáti, ale ono musí býti též zdvořilým skutečně. Nikoli na rozkaz rodičů anebo z vypočítavosti, že mu to něco vynese, má býti úslužné a laskavé i ku všem chudým příbuzným a cizím lidem vůbec.

Ono má býti proniknuto vědomím, že jedná-li správně, stává se Bohu milým a lidem příjemným.

Pravda, nebývá to lehký ani snadný úkol přemoci v malém dítěti sobecký pud, vrozený každému člověku. Někdy je třeba mnohokrát napomínati, aby dítě smekalo klobouček při setkání se se známými; aby se rozdělilo o lahůdku se soudruhy, aby při hře ustupovalo cizím dětem anebo se pokojně chovalo, je-li v příbytku nemocný. Leč vychovatel nikdy nesmí pozbývat trpělivosti, která na konec přece jen mívá dobré výsledky, právě tak, jako většina pohádek dobře končí.

Neustále je třeba potlačovati ony nectnosti, jako jsou sobectví, svéhlavost, lenost a závist; bývají to chyby vrozené, a běda v pozdějším životě člověku, u něhož toto duševní býlí nebylo v čas příčinně potlačováno. Sem náleží též netrpělivost a přílišná tčkovost mysli a mnoho se docílí tím, když konečně dítě, jsouc k tomu správně vedeno, samo se vynasnažuje potlačovat své nectnosti. Vždyť právě hlavními příznaky skutečně ušlechtilé zdvořilosti bývá sebezapření a sebeovládání. K tomu přispívá, jak pohádkový hrdina o poslední se dělil s mravečky a ptáky atd.

Proto se má použiti každé příležitosti, aby byly děti nabádány ku zdvořilosti vůči starým i mladým, vznešeným i prostým, ať se učí býti zdvořilými k příbuzným a známým a ku každému vůbec, i ku svým nepřátelům mají býti děti zdrželiví.

Osvojí-li si děti tato pravidla rozumné výchovy, získají pro budoucí život veliké duševní bohatství, neboť to nikdo neupře, že se zdvořilostí člověk nejdále dojde. Zdvořilý a uhlazený člověk jest všude rád vítán, má mnoho přátel, což mu působí radost ze života a jistotu při vystupování. Zdvořilým jednáním mnoho mrzutých nepříjemností se odstraní. Než i v rodině, mezi rodiči a dětmi i sourozenci jest pravá srdečná zdvořilost pevným základem šťastného rodinného života.

Toto měli by si uvědomiti všichni rodičové a vůbec přátelé mládeže.

A mnohokrát od srdce zasmějí se děti pohádkovému líčení, jak hloupá nezdvořilá dcerka byla vytrestána a napálena od čarodějnice proto, že se nechovála tak jako její skromná a úslužná sestra, která přišla domů bohatě odměněna za svoji věrnost a pracovitost.

Lenost, závist, neochota, lmsnost a ještě přemnoho jiných nectností se kárá v pohádkách. Abychom zde uvedli pouze pohádku »O malém a velkém Kalousovi.«

Snad nejprvnější pohádky, které se maličkým dítkám vypravují, jsou: »O slepičce a kohoutkovi«, »O červené Karkulce«.

Dobrý člověk stejně se raduje z té radosti malých posluchačů a cítí o jak mnoho by byly ochuzeny děti, kdyby se jim vzaly pohádky. Ochuzeny by byli s nimi rovněž ti velcí.

Proto lze jen s radostí vítati, že v době přítomné v literatuře pro mládež převládají hlavně knihy pohádkové. Nejlepším pak dokladem jejich kvality a důležitosti jest, že namnoze pocházejí z per nej přednějších našich spisovatelů.

Když pak se se spisovatelem na slovo vzatým spojí též umělec malíř a nakladatel nelituje výloh na vkusnou a sličnou úpravu zevní, povstane pak z toho pravý skvost literární, jak bylo možno seznati na vánočním trhu obou právě uplynulých let.

Proto: Nepodceňujte pohádky, kdož chcete správně vychovávat příští lepší pokolení.

Občanská výchova.

(Jaroslav Slavíček. arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

X. O ústavě (la constitution).

Co je ústava? Ústava je základní zákon, který stanoví v zemi způsob vlády a řídí podstatná práva občanů.

Francie nemá ústavy skutečné v pravém slova smyslu, ale různé zákony zvané *zákony ústavní* r. 1875 stanovily způsob vlády a vztahy mocí veřejných.

Způsoby vlády. Jsou různé způsoby vlády. Jestliže svrchovaná moc vládne samojediná je vláda monarchická. Monarchie je z pravidla dědičná.

Monarchie z řec. monos = jediný a arché = vláda, tedy samovláda.

Monarchie je *absolutní*, když výkony moci výkonné nejsou zkoumány (kontrolovány) nějakým shromážděním; jinak se nazývá *autokracie*. Jediné v monarchii absolutní skutečná moc vychází z vůle jednoho.

V monarchii *konstituční* je moc kontrolována jedním neb dvěma shromážděními (sněmovnami), které tvoří *parlament*. Monarchie konstituční liší se od republiky, pokud se týče dědičnosti předností (prerogativ) hlavy státu a vůbec charakterem jejího zasahování v existenci zákonů; tak od r. 1814—1848 a od r. 1852—1870 suverén *sankcionoval* zákony a neomezil se toliko na to, aby je *promulgoval*.

Sankce, je-li požadavkem ústavy, je podstatnou částí existence zákona; vládce státu může zákon zvrátiti, sankci odepríti. Podle ústavy, kterou máme dnes, právo sankce již neexistuje.

Republika (z latins. res = věc, publica = veřejná); v době tradiční monarchie slovem tím literárně se vyjadřoval souhrn společných zájmů státních; od 18. stol. užívá se toho slova k naznačení způsobu zřízení (institute) státního.

Republika je ústavní (konstituční) vláda, v jejímž čele je prezident volený.

Prezident republiky může míti *tytéž přednosti* (prerogativy), jako konstituční samovládce (suverén); je však jmenován toliko na několik let a jeho moc není dědičná v rodině.

Ve Spojených Státech je vláda republikánská; v Anglii je monarchie parlamentární; v Německu monarchie konstituční, ponechávající vládci více moci (byla); v Rusku monarchie skoro absolutní (byla) atd.

Všecky země, s těmi různými způsoby vlády, doznaly dob štěstí ano i slávy, což dosti naznačuje, že žádná z těch způsobů vlády nemá výlučné výsady (privilegia) oblažiti národy. Nejlepší vláda je ta, která vyhovuje nejlépe národu se zřetelem na dobu a okolnosti. Ostatně byť i byl způsob vlády jakýkoli, bude pracováno jistě účinně ku blahu země, budou-li funkce a úřady svěřeny nejhodnějším t. j. nejosvědčenějším, nejzkušenějším a nejcnostnějším.

Způsob vlády ve Francii. Francie byla monarchií až do r. 1792. Tehdy po prve byla zřízena vláda republikánská; trvala do r. 1804. Po druhé byla republika vyhlášena r. 1848; byla vystřídána císařstvím r. 1852. Po neštěstí u Sedanu, ustavila se vláda pode jménem *vlády národní obrany*. V srpnu r. 1871 přednost moci výkonné obdržel název presidenta republiky; 20. listopadu 1873 shromáždění národní zřídilo Septenát (vláda sedmi let svěřená maršálu Mac-Mahonovi) a 25. února 1875 odhlasovalo ústavu, která organisovala republiku. Ta ústava byla doplněna zákonem 16. července 1875. Od té doby byla pozměněna v několika bodech nepozbyvši svého rázu.

(Pokračování.)

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Výroční řádná valná hromada Jednoty katol. učitelstva

a přátel křesť. výchovy v Čechách sídlem, v Praze,

konala se v pondělí dne 27. srpna 1923 o půl 10. hod. dopol. za řízení I. místopředsedy vldp. arcib. notáře a osob. faráře *Ant. Suchoradského* za hojného účastenství. Místopředseda vldp. Ant. Suchoradský zahájiv schůzi modlitbou, věnoval vřelou vzpomínku všem, během roku v Pánu zesnulým členům, načež byl čten, schválen a probrán protokol z minulé valné hromady. Také výroční zpráva jednatelská a pokladní jednomyslně schváleny. Při volbě výboru pro správní rok 1923—1924 byli pak jednomyslně zvoleni P. T. pp.:

Josef Kafka, říd. učitel, *předsedou*; Ant. Suchoradský, arcib. notář, *I. místopředsedou*; Tomáš Jos. Jiroušek, redaktor, *II. místopředsedou*; Ant. Vetešník, ředitel ústavu hluchoněmých, *jednatel* a Bohuslav Šubrt, správce knihtiskárny družstva Vlast, *pokladníkem*. — *Do výboru byli zvoleni*: P. T. pp. Jan Blíženec, mistr knihařský; Jiljí Březina, ředitel škol; Josef Hrubý, řídící učitel; František Jelínek, řídící učitel, Jan Kalivoda, profesor real. škol; Václav Špaček řídící učitel; slč. Terezie Urbanyi, pokladní úřednice a Josef Vinopal, správce okres. chorobince. — *Za náhradníky výboru byli zvoleni*: P. T. pp.: slč. Albina Fortynova, učitelka; Frant. Košák, arcib. notář a katecheta; Jan Voborský, vrchní oficial zem. polit. správy; Jan Staněk, majitel zlatnického závodu; Ant. Zelnitius, učitel a Em. Žák, gymn. profesor. — *Za revisory účtů* byli zvoleni: vldp. prof. Frant. Schindler a úředník p. Frant. Hubáček. —

V jednání bylo oznámeno, že kalendář »Štítový« jako v letech minulých opět na rok 1924 bude vydán a mimo to nákladem Jednoty vydá se nová sbírka přání a příležitostných proslovů pro mládež. Sbírkou rediguje místopředseda vldp. Ant. Suchoradský, který zároveň zvolen za redaktora »Učitelské Přílohy« při »Vychovateli.« Též podpora spisovatelů pro mládež schválena. Po vyřízení denního pořádku ukončil místopředseda vldp. Ant. Suchoradský schůzi svoláním třikrát slávy Sv. Otci Piu XI., nejdůst. československému episkopátu a československé republice.

Proslov k mládeži 28. října.

Jos. Hrubý.

Kde domov můj?

Milí žáci a vážení hosté!

Pět let uběhlo jako voda od té doby, kdy jsme přičiněním našeho milého presidenta Masaryka docílili samostatnosti. A opět nastal den, den slavnostní pro náš celý národ československý. Nazýváme, milí žáci, den ten dnem »Svobody«. Vy nepamatujete co náš národ zkusil od bývalé vlády rakousko-uherské.

Neměli jsme volnosti, neměli jsme »Svobody«, až památného dne 28. října 1918 jsme zvítězili a dosáhli onoho zlatého jablíčka, po kterém tak dlouho, dlouho

celý národ spojený s Moravany a Slováky toužil. A Svoboda ta byla draze vykoupena krví legionářů, kteří položili drahé životy v dálných končinách Ruska, Italie a Francie.

V den vyhlášení naší samostatnosti bylo rušno po celé Praze. Bylo to právě v poledne, kdy přišla zpráva z Vídně o neudržitelnosti našeho nynějšího státu v soustátí rakousko-uherském. Jaký to byl ohromný převrat, viditelné bylo na barvách praporových. Kdežto jindy při slavnostech byly též prapory černo-žluté, německé, jako by kouzelným proutkem celá Praha a všechna venkovská města i vesničky zapadlé okrášleny byly prapory slovanskými, zemskými, bílo-modro-červenými. Nescházely ovšem i prapory jiných vítězných států, zvláště Ameriky, kterýžto prapor se vám jistě vždy líbí. Jsou na něm hvězdičky, znamenající jednotlivé státy americké.

Nejvíce živo bylo na Václavském náměstí. Domy byly též, byť to bylo v říjnu, ozdobeny kvítím. Lidé poskakovali, výskali, radovali se, ba i tancovali. Nekonečné průvody procházely celou Prahou s praporky a odznaky. V čele nesený byly prapory spolkové. Zpívány byly vlastenecké písně s ohromným nadšením. To bylo radostí a slávy, že nelze to vše, milí hoši, vyličiti. Stavěny tribuny, se kterých se řečnilo. Hostince a kavárny byly přeplněny, všude koncerty a zábavy oslavné. Ale i naši vojíní změnili tvářnost. Na čapkách zmizela tak zvaná jablíčka a orlíčky a nahrazeny odznaky českého lva, nebo páskami barev všeslovanských. Hůře však na tom byli někteří starorakouští důstojníci, kteří se nechtěli hned vpraviti do nových poměrů. Lid sám jim staré odznaky strhl a nahradil československými. Co tu bylo při tom rozčilení, ale též smíchu můžete si pomysliť. Dlouho do večera, ba až do noci a rána tonula Praha v samé nevýslovné radosti při nádherném osvětlení.

Byl to den, milé dívky, jeden z nejšťastnějších, nejblaženějších v našich dějinách českých. Svou vlastní silou se pozvedl náš národ z poroby 300leté.

Dříve upoutání jsme byli k Vídni. Ta ale nerozuměla potřebám naléhavým pro národ náš, odmítala nás, ba vyssávala nás všestranně. Válka světová krutá byla. Dle přísloví: »Utrpením cesta k vítězství!« skutečně cesta byla připravena a tak ovoce zralé, náš nynější stát odpoutal se od nenáviděné Vídně a sverepých Uher.

A kterak se stalo, že jsme samostatní? Náš milý prezident Masaryk s ministrem Benešem a jinými v době, kdy utrpení našeho národa bylo nejpernější, v době, kdy proti vůli své bojovali naši proti Rusku, Francii a Anglii, v době, kdy mnozí z nich ztratili život na frontách, v této době prchli za hranice a působili v cizině k tomu, aby kolísající se již vrak (schátralá loď) rakousko-uherské říše vzal za své tak, abychom byli sami pro sebe. Zvláště vzpomínáme utrpení našich milých Slováků, kteří pod jhem maďarským staletí zkoušeli v bídě a otroctví. Považte, že byly jim školy odpírány, pro malichernosti odsuzováni a pod. A ejhle! Jitřenka, hvězda se ukázala, slunko radostně vysvitlo i v jejich kraje a tak se stalo, že i oni, jsouce s námi jako jedno tělo, jedna duše, dosáhli též Svobody. Ani nevíte jak těžké chvíle mnohá ta zbožná duše slovácká prožila. Hynuli mnozí na bojištích, dosti jich zhynulo také hladu na loži s růženci v rukách. Krev v žilách stydne, není-li liž pravda, milí hoši, při tomto pomyšlení.

Samostatný stát československý byl uznán dohodou států, z nichž ovšem zvláště sluší uvést Francii a Ameriku.

Byli bychom nevďeční, kdybychom v této slavnostní chvíli nevzpomenuli těch, kteří působili k uskutečnění velikolepé myšlenky. Je to v první řadě náš milý prezident Masaryk se svými věrnými, jsou to jím utvořené hrdinné československé legie, opravdu bohatýrské, tak jako z nějaké pohádky vyvstalé. Vzpomínáme s úctou na Blaník, na pověst o rytířích, kteří se probudit měli, až by bylo národu českému nejhůře. A hle! Stalo se skutkem to, o čem naši dávní předkové snili. Vyvstali skutečně rytířové, kteří opustili vše, ba i rodiny, zdraví i životy své obětovali, jen aby pomohli naší vlasti.

To jsou naši zdatní legionáři, kteří se bili pro nás i pro vás, aby nám připravili lepší bydlo.

V té době zase my trpěli duševně i tělesně hladem a útrapnými důsledky války.

A mnozí z těchto legionářů byli ukvapeně odpravováni, jiní týráni nebo vězněni. Všichni mají velikou zásluhu, buď jim vřelý dík za to a blahá bude vzpomínka na neohroženost a jejich obětavost. (Památníky v obcích.)

A milé děti! Bez obětí není žádného vítězství. I vám padlo ovoce naší samostatnosti do klína a náš národ v přítomné době nic jiného od vás nežádá než poctivé a svědomité práce školní, poslušnosti k nám učitelům ve všech směrech.

Z prvních let války padli vojáci a legionáři prokopali cestičku k lepší budoucnosti.

Nesmíme též opomenouti našich drahých bratrů Čechů ve zněmčeném území na hranicích; heslem našim je všenárodní bratrství. Spojenými silami musíme dobudovati naši republiku v duchu plné svobody. Považme, že naši českoslovenští soukmenovci v těchto národně smíšených územích jsou našimi předními strážemi, za kterými stojí jednotně celý národ. Sledujeme-li dějiny české, poznáváme, kdo musil v první řadě bojovati proti nepřátelům. Nebyli-li to naši hraničáři, hlavně Chodové a jiní? Nezapomeneme těchto hraničářů i nyní a budeme je podporovati. Němci mohou býti u nás při dobré vůli a rozvaze spokojeni a musí uznati naše vítězství a právo.

Budeme tedy pokračovati v díle velkém, důležitém. Věřte mi, drahé děti, že časem až naše republika ještě více posílí, nedostatky se jistě odstraní, docílíme takové svobody a spravedlnosti, že všichni národové okolní shlížeti budou na nás s chloubou, budou nás lépe ještě poznávati, zjednáme sobě úctu celého světa.

Chtěli jsme samostatnost, máme samostatnost, máme pevnou vůli ji trvale udržeti, z vůle však Boží jsme co jsme. Bůh tak chtěl. Našemu milému presidentu osvoboditeli a lepší ještě budoucnosti provolejme třikrát »Sláva«.

Na to národn hymna »Nad Tatrou se blýská.«

Oběh slunce.

Škol. rada Václav Hübner.

Jak povědomo, pohybuje se země kolem slunce od západu na východ.

Se zemí bude se nám zdáti, že slunce se v témž směru na nebi mezi hvězdami pohybuje. Dráha, již slunce zdánlivě během roku na nebi mezi hvězdami opisuje, jmenuje se *ekliptika* (z řeckého vypadnouti), připomínající, že zatmění jen při vstoupení měsíce do dráhy sluneční nastati může. Určení pohybu slunce podél ekliptiky tvořilo začátek vědy astronomické. Staří astronomové dělili ekli-

ptiku a úzký sousední pás, v němž měsíc a větší planety se jeví, zvaný zvířetník — zodiakus, ve 12 souhvězdí, z nichž každé mělo zvláštní znamení zvířetníkové.

O rozdělení zvířetníku v souhvězdí a znamení nemáme zaručených zpráv dějinných — původ rozdělení klade se do Chaldeje.

Souhvězdí zvířetníku nezačínají stejné prostory na mapách hvězdných. Teprv Hipparch rozdělil zvířetník ve 12 stejných částí po 30 stupních, *znamení zvířetníková* a pojmenoval tyto dle souhvězdí, jež jim byla nejbližší. Znamení zvířetníková jsou:

jarní od konce března do konce června: beran, býk, blíženci,

letní od konce června do konce září: rak, lev, panna,

podzimní od konce září do konce prosince: váha, štir, střelec,

zimní od konce prosince do konce března: kozorožec, vodník, ryby.

Zvířetník byl často zobrazován v chrámech egyptských. Nejslavnější znázornění jest zvířetník *Denderský*, jež objevili na začátku 19. století francouzští učenci v předsíni chrámu v *Tentyra*, a jež na rozkaz Ludvíka XVIII. r. 1821, byl částečně přenesen do Paříže. Zvířetník ten pochází teprve z 3. stol. po Kr.

Rovník a ekliptika jsou k sobě nakloněny pod úhlem $23\frac{1}{2}^{\circ}$. Úhel obou těchto největších kruhů jmenuje se *sklon* ekliptiky. Sklon ten není stálý, nýbrž kolísá mezi $21\frac{1}{2}^{\circ}$ až $27\frac{1}{2}^{\circ}$ v periodách několika tisíciletí. Nyní obnáší sklon ekliptiky $23^{\circ}27'$ a ubývá ročně asi $\frac{1}{2}''$. Rovník a ekliptika protínají se ve dvou protilehlých bodech. Stojí-li slunce v jednom z nich, vychází zrovna na východě a zapadá na západě; polovice denního oblouku jest obzorem.

Den a noc jsou stejně dlouhé a proto slovou body ty, body rovnodennosti. Kolem 21. března stojí slunce v bodu jarní rovnodennosti.

Po 3 měsíce vystupuje slunce nad rovník a kolem 20. června stojí $13\frac{1}{2}^{\circ}$ severně od rovníku v bodu *slunovratu letního*, zde slunce se zdá státi vzhledem k rovníku a počíná se opět obracet k rovníku. Slunce dostoupí v poledne u nás největší výše. Denní oblouk jest daleko větší než oblouk noční, dni jsou tedy delší než noci — dlouhý den a značná výše slunce v poledníku jsou příčinou tepla našeho léta.

Následující 3 měsíce od konce června do září klesá slunce ponaáhlu k rovníku a vstupuje kolem 22. září do bodu *podzimního*, bodu rovnodennosti podzimní; slunce stojí opět v rovníku, den i noc jsou stejně dlouhé.

Pak stojí slunce jižně od rovníku, nejjižněji dne 21. prosince v bodu *zimním*, bodu slunovratu zimního. Oblouk noční jest daleko větší než denní — noci jsou tedy delší než dni a nízká poloha slunce podmiňuje zimu. Pro jižní polokouli jsou obrácené poměry. Kdy máme při vysoké poloze slunce léto, jest na jižní polokouli při nízké poloze slunce zima. Dělí se tudíž rok od bodu jarní rovnodennosti počínaje na 4 roční doby, jež nyní připadají pro nás na 20. březen, 21. červen, 22. září a 21. prosinec — jaro, léto, podzim a zima; tyto astronomické doby nesplyvají s dobami meteorologickými tak, aby připadly do prostřed léta průměrně nejteplejší a do prostřed zimy průměrně nejstudenější dni. Meteorologické doby začínají 1. březnem (jaro), 1. červnem (léto), 1. zářím (podzim) a 1. prosincem (zima).

Pokračování článku „Občanská výchova“ přineseme příště.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Jednatelská zpráva za rok 1922—23,

přednesená ve valné hromadě Jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy
dne 27. srpna 1923 jednatelem Ant. Vetešníkem.

Intensivně zahrocené pokusy, které vším úsilím vrhly se na školu, která s rodiči ruku v ruce má se starati o budoucí šťastné, spokojené a mravné naše občany a členy společnosti lidské vůbec, aby s ní setřen byl i ten nejnepatrnější pel veřejně osvědčovaného náboženství, vedly naši Jednotu nejen k defenzivní, ale i ofenzivní práci. A Všemohoucí žehnal pracím jejím, činnost její byla i na místech nám málo příznivých respektována. — Výbor konal četně navštěvované schůze výborové dne 10. pros. 1922, 4. února 1923, 22. dubna 1923 a 24. června 1923. Všecky tyto schůze nesly se jediným směrem: »zachovati školu naší směrnicím našich předků slavných i zbožných, která nám tolik velikánů dala, jež nám i cizina závidí. V naší škole není místa pro prázdný liberalismus, školní dítě nemá býti nositelem ideí nevěreckých učitelů — vychovatelů!« —

Z bohatého materiálu, který naše Jednota za tento správní rok zpracovala budiž uvedeno následující. Jednota vystoupila ve výb. schůzi dne 10. pros. 1922 rázně proti macešsky nedůstojnému jednání vlády s učitelstvem a úřednictvem ve příčině srážek z platů těchto státních zřízenců a své rozhořčení dokumentovala v resolucích na veřejnost v *Učitelské příloze* »*Vychovatele*« a v »*Našich Listech*«. — Rovněž tak přidala se Jednota k akci pro potírání nemravnosti šířené tiskem a p. Dále učinila prohlášení proti napadání řádu Tovaryšstva Ježíšova sektáři Českoslov. bratrské Jednoty. —

Vedle svého obligátního tisku uspořádala Jednota *nové vydání svého Gratulanta pro mládež*; čilá redakční komise sestávající z pánů: Suchoradský, Košák, Hrubý, Jiroušek, získala do něho práce našich prvních spisovatelů a vychovatelů. Kalendář »*Štítový*« Jednotou vydávaný za redakce předsedy Jos. Kafky, pro svůj velmi vybraný obsah získal si tolik čtenářů, že Jednota usnesla se na jeho vydání ve větším množství. Obě tyto akce, ač tisk, papír atd. dosud je drahý, byly podniknuty v naději, stoupencům našim dáti do rukou věci cenné. — Jednota naše ztratila dlouholetého člena a pokladníka p. Jana Žáka, který z ohledů zdravotních musil se své funkce vzdáti. Těžce jsme se s ním loučili ve výborové schůzi dne 10. pros. 1922, v níž pan předsedající vdp. arc. notář Suchoradský mu děkoval za jeho svědomité a nezištné práce v Jednotě. Na jeho místo byl zvolen náhradník výboru, p. Bohuslav Šubrt, ředitel knihtiskárny. — Právním zástupcem Jednoty byl zvolen p. JUDr. Rud. Traub, advokát v Česk. Brodě, který slíbil zájmy Jednoty svědomitě hájiti. —

Pan řídící učitel Václav Špaček odhodlal se ku cestě do Říma, aby projevil Sv. Otci oddanost jak Svazu katol. učitelstva tak i naší Jednoty. Výbor nejen

že svolení k tomu dal, ale i s díkem tuto pozornost našeho velezasloužilého spolupracovníka přijal. —

Jednota naše, která dokončila 28. rok svého působení, zaujala oprávněné stanovisko oproti žádosti pp. Ježka, Vičanečka, Chudáčka, Nováka a Bartoše, aby činnost svou zastavila jako ostatní k tol. spolky učitelské a její členové by vstoupili do proponovaného »Spolku křesťanského učitelstva v Čechách«, jenž by tvořil spolu se spolkem na Moravě »Svaz katol. učitelstva československého«. Za to spojila se naše Jednota se Svazem katol. učitelstva českého ku společné práci a to dle programu lidové strany. Spojení toto uvítáno v obou spolcích co nejradostněji, jelikož založením »Svazu učitelstva křesťanského« r. 1919 bylo u nás vyvoláno neblahé tříštění sil. Naše Jednota a Svaz kat. učitelstva českého půjdou jako jedna falanx proti těm, kteří školu chtějí mít kolbištěm, v níž snad má rozhodovati — politika a ne vzdělávání srdce a ducha. Časopisy naše »Vychovatel« a »Křesťanská škola«, budou nadále plnit svůj úkol a není třeba, aby tyto ustoupily proponovanému novému listu. — Oba spolky vysílaly na své schůze své zástupce, aby tak na půdě vychovatelství a křesťanské výchovy *společně a nezištně a bez ohledu dolů a nahoru* mohly pracovati. Této nové spolupráci kéž Všemohoucí žehná! —

Oba spolky usnesly se podati ministerské radě memorandum ohledně vyučování náboženství a školní modlitby, která dnes je závislá — na usnesení učitelské porady. Memorandum toto bylo podáno zvláštní delegací učitelskou na příslušném místě. — Ve výb. schůzi dne 10. pros. 1922 prohlásil výbor jednomyselně, že připojuje se ku projevu česk. katol. duchovenstva a vyslovuje nejduš. panu arcibiskupovi a celému episkopátu republiky československé svou oddanost a poslušnost.

Spolek česk. učitelstva katol. na Moravě a ve Slezsku, zastupovaný učitelem Bartošem a Svaz křesť. učitelstva československého, zastupovaný předsedou Ant. Novákem a tajemníkem P. Svátkem žádal přípisem ze dne 28. dubna b. r. respekt. přípisem ze dne 28. května b. r., aby Jednota naše i bratrský Svaz kat. učitelstva likvidovaly a sjednotily se na zařízení společného Svazu zemského pro učitelstvo. I k tomuto požadavku oba spolky postavily se odmítavě, uváživše důkladně všechny možné eventuality, které výbory obou spolků uvedou ještě při valné hromadě. — Jednota naše vítala ve svých schůzích i zástupce dorostu katol. učitelstva a zvala je ku záslužné práci na lůžce naší katol. působnosti ve škole. Kéž se řady naše doplňují více a více novými nadšenými bojovníky! —

Tot jsou hlavní body činnosti naší Jednoty od 1. října 1922 do 26. srpna 1923. Další činnosti Jednoty na poli křesťanské výchovy mládeže naší »Zdař Bůh!«

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček, arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

Ústava, jsouc základním zákonem národa, má býti útočištěm proti vrtochům těch, kteří by ji chtěli měniti; nemá moci býti měněna, leč by toho žádal zřejmě prospěch země,

Není třeba křesťanům připomínati povinnost poslušnosti k zákonnité moci a úcty k nositelům a zástupcům moci (autority) všech stupňů.

Vědí, že zkušebným prostředkem pravé lásky k vlasti (patriotismu) je věrné plnění zákonů a snaha prakticky osvědčovati všechny ctnosti, které činí člověka dobrým občanem a tak zajistí moc, blaho a slávu národa.

Souhrn

1. Monarchie je vláda jedince.
2. Rozeznává se monarchie *absolutní* a monarchie *konstituční* (parlamentní, ústavní), protože je spravována ústavou a kontrolována parlamentem.
3. Republika je vláda vykonávaná prezidentem voleným a parlamentem.
4. Francie je republikou. Její ústava vznikla v měsících únoru a červenci r. 1875.
5. Má býti úcta k ústavě a mocnostem jí zřízeným. To je nejlepší prostředek, ukázati pravou lásku k vlasti.

XI. O vládě ve Francii.

Moc výkonná (exekutivní). — Vláda (t. j. moc výkonná) skládá se ve Francii z *presidenta republiky*, voleného na sedm let od národního shromáždění a z *ministrů*, kteří spolupůsobí s prezidentem a parlamentem. Vládnouti zemi znamená pečovati o její obecné zájmy vnitřní a zastupovati je na venek.

Vlastnosti a práva presidenta republiky. — President republiky volí si ministry, prohlašuje zákony, svolává a odročuje parlament, jmenuje svými dekrety většinu úředníků (funkcionářů) a jinými dekrety zajišťuje vykonávání zákonů. Podepisuje smlouvy mírové a obchodní, které předkládá pak sněmovnám; má právo udíleti milost; rozhoduje o branné moci, přijímá cizí vyslance a ověřuje je, předsedá slavnostem národním atd. (zákon 25. února 1875). President republiky může, po dobrozdání senátu, rozpustiti sněmovnu před zákonnitým zánikem mandátu.

Rada ministerská. — Ministři jsou jmenováni dekretem hlavy státu; mohou býti jím odvoláni, ačkoli v praxi málo se užívá toho práva. Jeden z ministrů má titul presidenta rady. Svolává své kollegy v *radu kabinetní*; rovněž scházejí se v *radu ministerskou*, pod předsednictvím presidenta republiky.

Každý ministr je zodpověden sněmovnám za jednání své (administrace) a svých podřízených; kdežto všichni ministři jsou zodpovědni Parlamentu za ty skutky svých kollegů, které by byly považovány za protizákonné.

Rozhodnutí správní (administrativní) ministerská, slovou arrétés (nařízení, výnosy, nálezy); jejich předpisy jsou adresovány listinami označenými jménem okružníky (circulaires).

Rozhodnutí presidenta republiky nazývají se *dekrety*. Bývají vždy podepsány jedním ministrem, který tím přejímá zodpovědnost.

Zodpovědnost ministrů ve spojení se zodpovědností hlavy státu, je podstatným rysem režimu parlamentního. Běželo o to, aby parlamentu dala se svrchovanost v řízení věcí a stanovila jako svrchovanost nad mocí exekutivní, aniž by však ji příliš seslabila a připravila o vážnost. To je dosaženo tím, že zodpověd-

ností ministra je hlava státu nedotknutelná, kdežto ministr se nalézá pod mocí parlamentu.

V pádu, že by sněmovna se domnívala, že ministři by zradili svou zemi, vydala by je v obžalobu a senát přetvořen ve vysoký dvůr spravedlnosti, by je soudil. Tak by se postupovalo i proti prezidentovi republiky, kdyby sněmovna pojala podezření, že je vinen velezrádou.

Parlament. — Senát a sněmovna poslanců tvoří moc zákonodárnou (legislativní). Sejdou-li se tato dvě shromáždění pod předsednictvím prezidenta senátu, tvoří kongres čili Národní shromáždění, jehož úkolem je jmenovati prezidenta republiky a zrevidovati ústavu, bylo-li by třeba. Sestavení (organizace) a práva (prerogativy) senátu byly stanoveny zákonem 24. února 1875. Způsob volby poslanců byl také upraven zákonem zvláštním.

Působnost a vlastnosti obou sněmoven a práva jich členů byly vymezeny zákonem ústavním 16. července 1875.

Každá sněmovna volí si předsednictvo (výbor, bureau) sestávající z prezidenta, viceprezidenta sekretářů a kvestorů. Tito poslední rozhodují o výlohách sněmovních na př. placení řečí, správě místností, úpravě zasedacích síní a j.; jim podřízen je také personál služební.

Zřetel na zásadu (princip) dělení moci a potřeba, aby voliči nebyli zbaveni plnomocníka, kterého si zvolili, žádá a stanoví, aby senátoři a poslanci po čas zasedání Parlamentu byli považováni za nedotknuté a aby nepodléhali za své činy moci soudní, pokud by senát neb komora poslanců nedala souhlas k odnětí imunity parlamentární, která jí chrání.

Souhrn.

1. President republiky je volen na 7 let. Přijímá vyslance, ustanovuje takové do jiných hlavních měst, činí smlouvy, prohlašuje zákony.
2. Ministři jsou zodpovědní oběma sněmovnám za své jednání osobní a za jednání svých kolegů a za dekrety prezidenta republiky, když je podepsali.
3. Ministerstva jsou tato:

Ministerstvo vnitra: správa departementů, obcí, policejní, vězenská.

- spravedlnosti: soudy a soudní dvory.
 - kultu: katolický, protestantský, israelský.
 - veřejného vyučování: vyučování všech stupňů.
 - umění: musea, divadla, školy umělecké atd.
 - války: vojsko pozemské, pevnostní, četnictvo.
 - námořnictví a kolonií: vojsko námořní, loďstvo, přístavy, osady.
 - financí: placení daní atd.
 - zahraniční: smlouvy atd.
 - prací veřejných: cesty komunikační.
 - orby, obchodu, pošt a telegrafů.
4. Ministři a president republiky mohou býti dáni v obžalobu od sněmovny poslanců; v tom případě jsou souzeni senátem.
 5. Obě komory se scházejí v kongres, který reviduje ústavu, anebo volí prezidenta republiky.
 6. Odděleně usnášejí se o zákonech.

(Pokračování.)

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVIII. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXVI.

Redaktor ANT. SUCHORADSKÝ.

Občanská výchova.

(Jaroslav Slaviček, arcib. notář a katecheta.)

(Pokračování.)

XII Stanovení zákonů (confection).

Předlohy zákona. — Předlohami zákona (*projets de loi*) nazýváme ty, které vycházejí od vlády; předlohy, které mají původ svůj od poslanců neb senátorů nazýváme návrhy zákona (*propositions de loi*).

Když vláda miní podati předlohu zákona, sestaví jej a podá jedné ze Sněmoven jménem hlavy státu.

Předlohy zákona jsou podrobeny především šetření (zkoumání) komise iniciativní (*commission d'initiative*), sestávající z určitého počtu členů, kteří podají svá dobrozdání a dávají první zprávu sněmovně; oznamují toliko, zdali se má neb nemá projednávatí jmenovaný návrh zákona.

Jestliže sněmovna ten návrh *pojme v úvahu* t. j. jestliže usoudí, že by se o zákonu mělo jednati, jmenuje komisi, která jej pozorně prozkoumá a jej ocení, článek za článkem. Závěry té zprávy (*rapport*) jsou pak podrobeny úvahám Shromáždění.

Rokování o zákonech. — Návrhy zákona, které vycházejí od vlády, projednávají se zpravidla na začátku ve Sněmovně poslanců, kteří jej mnohou zavrhnouti, nebo upravit, anebo přijati. Přijmou-li zákon při prvním jednání (*discussi*), mají jej podrobiti druhému jednání (*discussi*), což se vyjadřuje slovy, že návrh byl podroben dvojímu čtení. Jestliže jej zavrhnou v prvním neb ve druhém čtení, nelze jej předložit druhé Sněmovně; pak-li jej přijmou se změnou aneb beze změny, předloží se druhé Sněmovně, kde projde týmiž zkouškami.

Druhé čtení může býti potlačeno následkem *naléhavého prohlášení* (*déclaration d'urgence*) jedné neb druhé Sněmovny.

Jediné toliko projednávání postačí pro zákony rozpočtu, zájmů místních a skoro pro všechny zákony obchodní.

Když obě Sněmovny (Komory) přijaly zákon, ministři jej předkládají hlavě státu ku podpisu a hlava státu jej uveřejňuje v úředním denníku (*Journal officiel*).

Rozpočet (budget), nazývaný též zákonem finančním (*loi des finances*) projedná se nezbytně v prvním čtení jako všechny zákony státní týkající se financí.

I tuto je viděti, že pravomoc Senátu a Sněmovny poslanců je velmi důležitá. Je tedy svrchovaně žádoucno, aby lidé, kteří volbou mají vzíti na sebe tak hroznou zodpovědnost, byli bezúhonní, nezištní, nezávislí.

Zákon ze 14. srpna 1884 ruší článek Konstituce, dle něhož tu neděli, která následuje po zahájení Sněmoven, veřejné modlitby mají se konati ve všech ko-

stelích Francie, aby Bůh dal moudrost členům Parlamentu, by dobře znali své povinnosti a měli sílu je plnit svědomitě. Dobří občané však nemají se omezit jen na to, aby konali své povinnosti na tento úmysl toliko jednou v roce; mají býti stále pečliví o to, aby představitelům moci a členům Parlamentu dostalo se přispění Božího, které je jim potřebno, aby byli vždy na výši svého zvláštního a důležitého poslání.

Souhrn.

1. Návrhy zákona mohou býti podávány od vlády anebo některého ze členů Parlamentu.

2. Jedná se o nich zpravidla dvakráte v každé Sněmovně (Komoře).

3. Jestliže jedna Sněmovna přijme návrh zákona a druhá Sněmovna je zamítne, zákon nemůže býti prohlášen (promulgován).

4. Jestliže obě Sněmovny přijaly nějaký zákon, president republiky jej prohlásí a zákon je závazný pro celou Francii.

5. Je důležité, aby poslanci měli potřebnou znalost dobrých zákonů; a tudíž není nerozumno, že dobří občané na ten účel nezdržují se modliteb. (Pokračování.)

Naděje v lepší budoucnost.

Čím byl by život lidský bez naděje? Naděje je vzpruhou činnosti pokleslé, naděje pomáhá úsilovně hledati nové léky a směry k záchraně, pozdvihuje skleslou hlavu a dodává jí potřebného klidu a rozvahy. Jen na bránu pekla patří Dante-ův nápis: »Lasciate ogni speranza!« Na bráně života toto »vzdejte se vší naděje« bylo by lidstvu osudným v každém ohledu.

Na mnohých školních budovách čítali jsme obvyklé nápisy: »Bohu, vlasti, národu« a p., z nichž dnes první jméno odstraněno a v důsledku toho odstraněn i obraz Boha-člověka z učeben. A tak vstupujícímu katolickému vychovateli do budovy školní jasně řečeno: »Vzdej se vší naděje, zde není tvé místo, sem nemáš práva vkročiti. Obraz nebo socha věřícího paedagoga Komenského tě nesmí mýlit, ten zde visí nebo stojí jen z naší milosti; ducha »zásad jeho zde již není!« Neplatí tedy již Komenského přísný zákaz: »Žádný neznaboh sem nevzkročuj!« — naopak platí: »Každý neznaboh jest zde věle vítán!« Ostatně, nepřátelské názory Komenského o církvi katolické zabezpečují mu ještě pobyt ve školách, jen když Kristus, ten nezměnitelný, nekompromisní, pravdu věčnou hlásající Bůh je odstraněn.

Tak tvrdě vítala školní síň věřícího vychovatele brzy po státním převratu. Byl to úder nehorázný, tvrdé ruky, očekávaný sice, ale přece v prvním okamžiku, kdy byl citelně způsoben, zarazil, překvapil; neboť nebyl to úder jeden! Těch pěstí tvrdých bylo více než hlav, na něž mřily. Než hlouček věřících, pevných, nebojácných vychovatelů snesl ty rány, nesklonil hlav, ale jasně poznal, že nyní nastává jeho doba. Ranou zasažen neoplácel zlým, ale probudil se! Musila snad ta mnohá rána přijíti, aby věřící učitelstvo se sjednotilo, zmohutnělo!

Avšak nejen učitelstvo, nýbrž i rodiče katoličtí musí procitnouti, poněvadž i oni brzy pocítí účinky bezbožecké výchovy na svých dětech. Nepřátelé příliš se odvažují proti katolickým rodičům spoléhající na jejich neomluvitelnost, slabost a na jejich tradiční úctu, jakou k učitelstvu celkem měli. Ale nyní nevěrecké

učitelstvo samo znenáhla otevírá lidu oči, samo se o vážnost myslících rodičů připravuje a samo je proti sobě staví. Myslím, že ta doba není daleká, kdy rodiče katoličtí pochopí svá práva a zodpovědnost ke svým dětem, že si uvědomí svou sílu a svůj vliv proti hrstce nevěreckých vychovatelů, jímž dosud nuceni jsou svěřovati své děti. Dosud ke své škodě a škodě svých dětí nevěděli o své síle. Doma, stranou neschvalují směru nynější školní výchovy, ale k ráznému vystoupení se nemohou odhodlati. Snad nutno ještě zřetelněji k nim bezbožeckou školou promluvit. Ale je již nejvyšší čas zlu čeliti, neboť pravdou je »le mal ne fait jamais les choses a moitié« — t. j. asi: »zlo nepůsobí polovičatě«, ale ničí vše do kořene.

Proto nutno začítí dříve, než neštěstí nynější výchovy vyvrcholí. Nutno ovšem zde pracovati rodičům společně s věřícím učitelstvem, ale rodiče musí dátí popud. Jejich zájem v první řadě toho žádá. Dobří učitelé se jim již postaví po bok. Nutno všude zakládati spolky křesťanských rodičů, jichž rádcem bude věřící vychovatel. V tom spočívá jediné východisko ze začarovaného kruhu, v němž škola a výchova se ocitly. Věřící, uvědomělý lid kolem věřícího učitele dovede konečně tento kruh prorazit. Organizaci, semknutí, se nesmí vyhnouti ani katoličtí rodičové v nynější době, která tohoto nutně vyžaduje. To je jediná naděje lepší budoucnosti!

Je to možné? Zajisté, nejen možné, ale podivné, že se tak již nestalo. Kdo viděl ohromný průvod krácejících katolíků ke hrobu sv. Václava v Praze, kdo si uvědomil, že na 80% je katolíků u nás, že národ náš kořeny svými tkví v půdě náboženské, že škola církvi děkuje za svůj vznik, že stojí zde v prudkém boji dosti nebojácných (více ovšem ostýchavých) vychovatelů, že lid je se školou nynější nespokojen — ten s podivem táže se, jak možno, že se přezírá vše to co se na katolických rodičích páše?

Odpověď je krátká — nevědí o své síle a povinnosti! Ano, jen poznání vlastní síly, uvědomění povinnosti, popud k práci a odhodlání k boji za svá práva jest nadějí v lepší budoucnost, která přijítí musí. *Liga 17.*

Zatmění.

Školní rada Václav Mübner.

Nejstarší národové, jež se zabývali pozorováním a částečně též určováním zatmění, jsou *Egyptané, Chaldejci, Indové* a také i *Óňané*.

Po Egyptanech máme jen málo astronomických památek, na základě jichž bychom mohli souditi o pozorováních a způsobu výpočtu zatmění. *Diogenes Laertius* sděluje, že Egyptané zaznamenali ve svých annálech 373 zatmění slunce a 832 zatmění měsíce, jež se udála před Alexandrem Velikým, tedy asi před rokem 300. př. Kr. Číslo to vskutku odpovídá přibližně počtu zatmění slunce a měsíce, jež v určitém období časovém na určitém místě se pozorovati mohou.

Tolik zatmění vyskytne se asi během 1200—1300 roků; můžeme tudíž míti za to, že nejstarší pozorování zatmění se konala od Egyptanů již v 16. neb 17. století před Kr., anebo snad ještě dříve. *Conon*, vrstevník a přítel *Archimedův* sestavil pozorování zatmění slunce od Egyptanů vykonaná; práce tato se však

ztratila. O Indech a Číňanech máme zprávy, že se zabývali pozorováním a zobrazováním zatmění. V Číně považováno se zatmění slunce vždy za úkaz *neobyčejné důležitosti*, zatmění slunce bylo záležitostí státní. Soulad pohybu těles nebeských souvisí dle mínění Číňanů se souladem čínské říše; změny nebo neobyčejné úkazy na nebi předpovídaly nepříznivé změny pro vladaře a národ čínský. Dvěma čínským astronomům byly sfaty na rozkaz císaře hlavy pro chybu vypočtení zatmění slunce.

Bailly sděluje ve své »Historie de l'astronomie« o obřadech při zatmění slunce: »Tribunál obřadní oznámí lidu návštějmi několik dnů předem zprávu o nastávajícím nebeském úkazu. Mandarini všech stupňů obdrží rozkaz, aby se dostavili v lesku na dvůr astronomického tribunálu, kdež očekávají počátek úkazu. Mandarini rozestaví se kolem několika tabul, na nichž zatmění jest zobrazeno a pozorují zatmění, radíce se vespolek o povaze úkazu a vlivu jeho na čínskou říši. V okamžiku, kdy se slunce začíná zatmívati, padnou na kolena a dotýkají se čelem země.

V týž čas ozve se v městě děsivý rachot bubnů, což jest žádoucno, aby užitečné těleso nebeské přispělo ku pomoci a osvobodilo město od zlého draka, jenž chce toto pohltiti. Část mandarinů zůstane na zemi ležeti, ostatní odeberou se na observatoř, kdež pozorují začátek, konec a dobu zatmění a srovnávají jeho průběh s obrazem nakresleným. Pozorování svá přinášejí zaznamenaná a zapečetěná k císaři, jenž zatmění rovněž tak bedlivě pozoroval ze svého paláce.

Zajímavost jest, že ještě v druhé polovici XVII. stol. dle vypravování *Aragova* způsobilo ohlášené zatmění slunce v Paříži a okolí takový postrach, že duchovní nepostačili zpovídati hrnouce se davy, jež chtěly rychle odlehčiti svému svědomí; jeden venkovský farář, chtěje zmírniti strašný nával kajicníků, ohlásil z kazatelny, že se zatmění odložilo o 14 dní později.

Starším čínským pozorovatelům, rovněž ani Egypťanům, nebyla pravá příčina zatmění známa. Jich výpočty nezakládaly se na teorii pohybu těles nebeských nýbrž byly výsledky dlouholetých pozorování. Egypťané, Indové, Číňané i řečtí učenci starší doby nevěděli ani, že při zatmění slunce jest měsíc před sluncem a také nevěděli, že při zatmění měsíce země má důležitý úkol. Zdá se, že Chaldejci byli první, jež seznali pravou příčinu měn (podob) a zatmění měsíce. Dle *Plutarcha* seznali Athénané teprve za doby *Niciase* (443 př. Kr.) pravou příčinu zatmění slunce. Jonský filosof *Anaxagoras* (* 500 př. Kr., † 428 př. Kr.) byl prý v nebezpečí smrti pro spis o příčinách zatmění měsíce. — Jest aspoň pravděpodobno, že pravou příčinu zatmění znal astronom *Posidonius* (* 135 př. Kr., † 50 př. Kr.).

Každé zatmění měsíce nastává 14 dnů před nebo po zatmění slunce. Během 18 let bývá 41 zatmění slunce a jen 29 zatmění měsíce. O zatmění měsíce a slunce najde laskavý čtenář poučení: »Z říše hvězd« od Dr. Gustava Grussa.

